

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Praxis Beneficiorvm D. Petri Rebvffi Montispessvlani
Ivrvim Doct. Ac Comitiss, Ivrisqve Pontificii Ordinarii
Professoris Paris. & ibidem in supremo Senatu Causarum
Patroni**

Rebuffi, Pierre

Coloniae, 1610

Titvli Tertiae Partis, Modos Beneficia amittendi exhibentis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63686](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63686)

PRAXIS BENEFICIARIÆ

TERTIA PARS, BENEFICIA AMIT- TENDI MODOS CONTI-

NENS.

Vperest Beneuole lector, tertiam attingere partem, videlicet modos admittendi beneficia: quod & si videtur exolum beneficiariis, tamen hoc scire non mediocriter eis conducet: vt deinceps ea præcaueant amittere, vel incidere in eos amittendi modos: & vix amitti possunt, nisi alteri acquirantur: Sed quia pars hæc per se posset complere iustum volumen, si vellem ea sigillatim prosequi, quæ huic materiæ videntur congruere, tamen breuitati consulam, ne scriptorum multitudinē potius hanc confundam materiam, quàm planè tradam: de creui tantum hic ea referre, quæ necessaria & quotidiana sunt huic Methodo de amittendo beneficio, securus in hoc ordinem Iurisconsulti. de acquir. vel amittend. possit. licet Imperator dixerit, de acquir. & retinend. possit. Idem quoque Iureconsult. fecit in tit. de acquir. & amittend. hæred.

*Amittitur
beneficium
duobus mo-
dis.*

2. Imprimis igitur sciendum est, beneficium duobus modis amitti, ipso iure vel per sententiam. Primo beneficium amittitur ipso iure quando ius statuit ob aliquam causam criminis fortè, vel aliam iustam beneficium amittendum: vt in casibus sequi dicitur.

*Ipo iure
& ipso fa-
cto idem si-
gnificant.*

3. Idem ferè est ipso facto, quod ipso iure. c. 2. vt cler. v. el. monach. lib. 6. vt si lex priuèt quem ipso facto, id est, simulatq; fuerit committum crimen, sicut læsæ maiestatis, vel hæresis. quisquis. C. ad legem Iulian. maiestat. c. cum secundum. de hæret. in 6. quia hoc casu iactum lex notat, & non sententiam. l. palam. circa. ff. de ritu nup. gl. in auth. de incest. nup. in verb. imminere. collat. 2. facit. text. in l. in verb. securus. C. locati. xbi nam ista æqui-

parat Imperator, videlicet ipso iure, & ipso facto.

4. Videamus ergo casus in quibus ipso iure beneficium amittitur: primò per hæresim: hæreticus enim ipso iure beneficium suum amittit. c. ad abolendam, de hæret. §. i. ibi, & sic omni officio & beneficio spoliatus ecclesiastico, secularis relinquatur arbitrio. potestatis animaduersione debita puniendus: ibi ponuntur verba executionem denotantia, videlicet spoliatus: ideo notatur priuatio ipso iure: vt docet. Am. Bar. in c. si. col. 2. de postul. Felin. in c. Rodulphus, de rescript.

5. Et sic beneficium hæretici potest impetrari tanquam vacans ipso iure: si tamen continuo post deprehensionem erroris ad fidei Catholicæ unitatem sponte recurrere, & errorem suum ad arbitrium Episcopi regionis publicæ abiurare consenserit, & satisfactionem congruam exhibere, tunc ei beneficium relinquatur, vt ibi, nam humanum est peccare, diabolicum perseverare, & Anglicum se emendare. gl. in l. consent. an. C. quomod. & quando iudex, nec enim diuertisse videtur, qui statim rediit. l. 2. ff. de diuor. l. quod colore, de rez. iuris. etiam bona illis restituantur: vt ibi, & in c. cum secundum. de hæret. in 6. Ioan. Ant. & alii in c. quia diligentia, de elect. Felin. cons. 10. Troiano.

6. Notanda sunt tamen requisita ad hoc, vt hæreticus semel lapsus nihilominus retinere possit illud beneficium: quæ requisita selegi ex præallegato. tex. in d. c. ad abolendam. Primò requiritur quod deprehensus fuerit in errore: ibi, post deprehensionem erroris: ergo quomodocunque deprehensus fuerit in errore, siue coram iudice ecclesiastico, siue laico, beneficium vacabit, nisi statim error agnoscat, & abiuret.

7 Spe.

Intellectus ad cap. ad abolenda.

Continuo ad fidei redire debet hereticus.

Prætere qua h. hereticus possit.

Hereticus non potest.

Hereticus non potest.

7 Specialeque est hoc in crimine hæresis, vt post crimen commissum liceat pœnitere: quod regulariter in aliis criminibus non est. l. qui ea mente. ff. de furtis, doct. in l. si pecuniam, de condit. caus. & data.

8 Secundò requiritur, quod continuo, id est, simulatq; deprehensus est in hæresi paratus sit hæresim abiurare, alioqui si tantum ignis metu, vel pœnæ, non est recipiens. ibi continuo si quidem, Oderunt peccare mali formidine pœnæ. Oderunt peccare boni virtutis amore dicit Horatius in Epist. & refert glo. in l. circa. ff. de iust. & iure. & in c. cum qui, de præb. lib. 6. alioqui nunquam punirentur hæretici, quia dum viderent ignem in eos parari, palinodiam canerent. Panor. & Fel. in d. c. ad abolendam.

9 Ideo vera pœnitentia est, quæ voluntarie fit, & corde contrito. c. 1. & per totum, de pœnit. dist. 3. & in continenti dicunt quidam, antequam hæreticus neget: & super hoc recepti sint testes: & antequam probatum fuerit crimen, vt postea non recipiatur, & hæc est sententia Archid. in c. vt commissi, de heret. in 6.

10 Alia fuit sententia Pan. in c. excommunicatus quod licet. de heret. hæretico pœnitere in quacumq; parte iudicii, etiam post sententiam, ante tamen executionem: & antea non dicitur pertinax: vt requiritur in clem. de summa Trinit.

11 Tertia fuit opinio, quod hæc pœnitentia & reuocatio sit arbitraria. arg. l. respiciendum, in fin. ff. de pœnit. hoc docet, Grilland. in tra. de heret. in l. i. q. 5.

12 Ego verò dicerem esse distinguendum super hoc: nam si dicamus hæreticum vel le retinere beneficium, & bona sua, nec puniendum, tunc debet statim redire. i. antequam neget, & fiat alia probatio contra eum, vt tunc nullam subeat pœnâ, nisi abiurationis, quia sponte redit: sicut probat. text. ibi. nisi continuo post deprehensionem erroris, & sic continuo, ibi intelligitur, post deprehensionem erroris, antequam processus factus sit, quia sponte resipiscit.

13 Si verò probato iam crimine, peractoque processu velit pœnitere, tunc facile ei non est danda venia, quia non sponte resipiscit, sed metu ignis perterritus, nec continuo: nisi iudex pœnitentiam magnam videat: quo casu nihilominus debet eum beneficio priuare, & priuatum declarare, vel ad tempus suspêdere, vel coadiutorê dare, vt videat an planè resipuerit nec ne: debet quoq; eum condemnare ad multam, quod tandiu distulerit, nec non ad omnes expensas, & ita debet intelligi secunda opinio. c. 1. argens, de heret. in 6.

14 Tertio requiritur quod sponte sua, non suasionibus, non metu coactus, ibi, sponte. Ita docet Paul. Grilland. in tract. de heret. l. i. q. 5. & B. in dec. Burdegal. q. 361. & q. 343.

15 Quarto quòd ad fidei vnitatè redire velit, nã statim atq; liberatus esset, animam haberet resiliendi à fide, nequaquam reciperetur, ibi ad fidei Catholicæ vnitatem.

16 Quintò quod hæresim abiurare sit paratus ad arbitrium Episcopi illius regionis, in qua fuit deprehensus, aut si ille episcopus esset hæreticus, aut suspectus: vt nonnullos videmus, quòd ad arbitrium inquisitoris fidei debeat abiurare.

17 Sextò quòd abiurare publicè sit paratus. ibi publicè consenserit abiurare: ergo abiuratio occultata non sufficit, nisi ex iusta causa secus visum fuerit Episcopo, aut inquisitori.

18 Septimò quòd congruam satisfactionem præsto sit exhibere. quæ erit ista congrua satisfactio? Resp. vt si dogmatizauerit. i. concionatus fuerit, vbi docuit, ibi contrarium dicat: & vbi prædicauit, ibidem illa, quæ prædixit, dicat esse falsa, petendo super his veniam ab illis, quib. falsam doctrinam tradidit, rogetque illos, vt eam primam falsam doctrinam exuant abiiciantq; à corde: & istam veram, quam nunc, cum ecclesia canit, fidem recipiant.

19 Nec consona videtur satisfactio simulata, scilicet verbotenus, & postea contrarium agat: veluti soluere non videtur, nec postea satisfacere, qui reprobos nummos soluit. Eleganter §. qui reprobos. ff. de pignor. actio. & cõtra eum non qui sic soluit, vt recuperet, non liberatur. l. qui sic. ff. de solut.

20 Non etiam congrua satisfactio videtur, si comprehensus hæreticus neget qui

Abiurare publicè quis debet.

Satisfactio congrua hæretici quæ sit.

Hereticus negans se reprobos soluit, nec postea satisfacere, qui reprobos nummos soluit. & cõtra eum non qui sic soluit, vt recuperet, non liberatur. ad abiurandum, sed est comburendus.

dem illa se dixisse, sed asserit se credidisse, & credere contrarium, aut si non categorice fateatur suum errorem, sed dicat se credere, quod ecclesia sancta credit: nec enim liberatur quin (si probatum fuerit per testes illum hæc dixisse) veniat statim igne comburendus.

21 Quia postquam est testibus conuictus, sua negatio nil valet: nam sufficit quæ confiteri, aut conuinci. *c. si clericus, de iud. c. nos in quenquam. 2. q. 1. & imposterum non est iste recipiendus ad penitentiam, nec ad abiurationem, quia non continuo, nec sponte hoc facit.*

22 Quippe non est ei indulgenda venia, qui non recognoscit peccatum, sed negat crimen, tanquam alter Cain. *c. serpens, & c. nunquid Cam. de penit. dist. 1. nec dicitur satisfecisse negando, sed recognoscendo, & abiurando. d. c. ad abolendam.* Nam in manifestis maxime criminibus oportet confiteri peccatum, si vñ etiam quis speret. *ca. quem pœnit. & c. veritas, cum siml. de penit. dist. 1. ca. cuius n. q. 1. nec est venia donandus, quia superbus, & non humilis, ergo ad ecclesiam non reuertitur, nec est paratus abiurare hæresim, quam negat, ca. cum humiliatus. 12. q. 2.*

23 Ad hæc omnes hæretici sic dicendo, euaderent, in maximum nostræ fidei detrimentum: quod nequaquam est ferendum, secundum opinionem Dom. de Rota, dec. 875. *accusatus in antiq. sub tit. de heret. dec. 1. vbi compluribus aliis probatur hæc sententia, & idem dicitur in tit. de heret. in eisdem dec. ita videtur feruari contra quendam astutum hæreticum.*

24 Quinimò non solum hæreticus est priuatus beneficio, sed etiam is, qui obtinuit beneficium ad preces hæreticorum scienter, quòd si retinuerit, est inhabilis ad alia quæcunque beneficia. *cap. 2. §. ad hæc, de heret. lib. 6.*

25 Et filii hæreticorum non sunt quidem his beneficiis priuati, quæ habebant ante delictum à patre commissum, sed postea sunt inhabiles ad obtinenda. *c. quicumque. & ca. statutum secundo. de heret. in 6. Ausp. in dec. Tholos. q. 120. Hippol. in tract. de fidei iussor. in 12. q. num. 120. post gl. in c. faus. 56. dist.*

26 Idem in nepotibus ex filio descendibus. *c. vt commissi. §. priuandi. illo. tu. facit. c. felicitis. §. quòd si quis, de penit. 20. d. lib. 6.*

27 Quamobrem isti hæretici post trimum non sunt tuti decreto de pacific. possessor. etiam si possederint post delictum, quia sine titulo sunt: & semper vacat beneficium ideo semper impetrari potest: vt scripsi in tract. de pacific. possessor. in 4. l. i. m. i.

28 Item qui vi ingreditur possessionem beneficii, ius quod in eo habet, iure ipso amittit. *c. eum qui, de preb. lib. 6. [& infamis sit. l. si. ff. ad legem Iulianam de vi priuata.]*

29 Schismaticus ipso quoque iure beneficium amittit. *c. nos consuetudinem. 12. dist. & c. quia diligentia, de elect. tum quia dicitur hæreticus, cum nullum schisma sit, quod non aliqua sibi confingat hæresim, vt rectè ab ecclesia recessisse videatur. c. inter. 24. q. 3.*

30 Et propriè is dicitur schismaticus qui se ab unitate ecclesiæ Roma. diuidit, constituendo sibi ecclesiam. & ordinando clericos, & sacerdotes, episcopatus & beneficia conferendo. *glos. in summa. 24. q. 1. Panor. & alii in rub. de schismat. & Ioan. de Anania, in rub. de schismat. dicit istos à Deo, nec non ab hominibus puniri.*

31 Vt enim scirent homines quàm graue & detestabile sit hoc crimen, ostendit Dominus in Dathan & Abiron, quos terra viuos absorbit. *patet enim in c. denique. 7. q. 1. & in c. in nomine. 23. dist. & quicumque episcopatum, vel beneficium à schismatico accepit est excommunicatus, vel si ordinationi suæ consentiat. cap. 1. schisma. hoc expressè docet Ange. de Claudio in sua summa. in verb. schismat. §. 3. plus dicens solum Papam in hoc dispensare. c. quia diligentia, de elect.*

32 Amittit etiam beneficium ipso iure is qui perpetravit crimen læsæ maiestatis, nec non omnia bona. *l. quisquis. C. ad leg. Iul. de iur. summa. c. cum secundum leges, de heretic. lib. 6. nam in materia crimine hæresis ad hoc crimen bonum statim est argumentum. per gl. in l. Manicheos. C. de heret. gl. in c. 1. de testib. lib. 6.*

33 Præterea simoniacus ipso iure priuatur beneficiis. *cap. in sinuatum. vbi Fel. & alii, de simo. doct. in cap. 2. de rescript. extrauag. cum cio est priuatus.*

detestabile, de simo. in communi. nec refragatur verbum amoveas futuri temporis positum, in d. c. infirmatum, quia denotat executionem, ergo intelligendum est iam privationem esse, per text. in ca. abbate, ibi petri ad iudicari eisdem monasterio locum ipsum & vos exinde anoveri, de re iudic. lib. 6. Anno. in c. si. col. 2. de postulan. Fel. in c. cum non ab homine, de iud. siquidem istud crimen æquiparatur crimini hæresis, & læsæ maiestatis. c. i. vbi gl. vlt. de testib. lib. 6.

34 Intellige quando crimen erat notorium, secus si occultum, quia tunc veniret privandus, nisi rehabilitetur. c. presbyter. i. q. i. Panor. & alii in c. nisi, de renun.

Resignatio simoniaca an valeat in præiudicium resignantis.

35 Limita quoque in resignationibus simoniacis, quæ non valent in præiudicium resignantis: ideo qui per simoniam resignavit, videtur quod iterum possit resignare. gl. & doct. in cap. super hoc, in verb. pecunie de renunciat. hoc expresse docet Innocen. in cap. non vniuersorum, in fine, de rerum permutat. Archidiaconus in cap. dudum, in principio de preb. in 6. Dominus de Rota decisi. 236. nota quod resignatio, in antiquis, [sub titulo] de renunciat. decisio. 7. J. Dominus Geminianus consilio res. dubia in primo dubio, vbi dicit posse priuari.

36 Ratio diuersitatis est, quia per renunciationem nihil iuris quaritur illi, in fauorem cuius fit resignatio. c. quod in dubiis & c. adiuuor. de renunciat. Ideo is qui dedit pecunias ad habendum beneficium, non potest priuari iure, quod non habet, c. feruus. de capitis diminutione, in insti.

37 Secus est in collatione, per quam ius quaritur, ca. si tibi absentis, de præbendis in 6. Ideo facta simoniaco nulla est, quia dando pecuniam, vel alias simoniam committendo, fit inhabilis, c. ordinationes, i. q. i. & c. sanè. i. q. 3. c. inquisitionis, de accusatio. scripti in tract. de pacific. possess. in quarta linita. & in additi. ad Ioan. Naucler. in tract. de simon. in penis, quas ibi contra simoniacos congesti: & dicam hodie quid in tit. de simon. infra.

Sodomitici casus beneficii est priuatus.

38 Ad hæc ipso iure perdit beneficium is qui crimen sodomiticum commisit, grauissimum enim est crimen. c. mulier. i. q. i. vt iura armentur gladio cõtra reos huius criminis. l. cum vir, c. ad legem Iul. de adul-

ter. & hoc crimen apostasiæ à natura vocat Lucas de Penna in l. 3. & seq. c. de exactor. & excepta. lib. 12. Barba. consi. vlt. in i. vol.

39 Percutiens Cardinalem. c. felix, de penis, in 6. vbi adduntur alie penæ.

Cardinale percutiens ipso iure perdit beneficium, & idem in percutione episcopum.

40 Idem si quis iniuriosè, vel temere percussit episcopum, aut coeperit, seu bannierit, vel hæc mandauerit fieri, ratumve habuerit, hoc ipso priuatur beneficiis. clem. i. de penis.

Homicidium qualificatum ipso iure priuat.

41 Idem quoque est in homicida qualificato, videlicet in assassino, & conducto pretio ad aliquem interficiendum: vt in cap. i. de homicid. libr. 6. Alexand. consil. 166. in 7.

42 Idem iuris si parentes interfecerit, vel eorum alterum, siue fratrem. c. inquisitionis, vbi Fel. col. i. de accus. Ioan. de Anania consi. 63. præsupposito.

Falsarius literarum Papæ beneficii amittit ipso iure. cap. ad falsarium, de crimine falsi.

43 Falsarius literarum Papæ beneficii amittit ipso iure. cap. ad falsarium, de crimine falsi.

Pape beneficii amittit. Professione vacat beneficium.

44 Idem post professionem in religione factam non antea. c. beneficium de regula. libr. 6. & antea non valet collatio, etiam facta professione, teste Paul. in cons. 432. cum statutum, in fin. in i. vol.

Professione vacat beneficium.

45 Item si beneficiati alicuius ecclesiæ rectorem, vel clericum alium ipsius ecclesiæ, per se, vel alios occidere vel mutilare præsumserint, beneficium prorsus amittunt. c. in quibusdam, de penis.

Cogens clericum resignare amittit beneficium.

46 Item is qui coegit clericum resignare suum beneficium, fortè carceribus eum preinendo, donec resignauerit, clem. multorum, de penis: & resignatio coactè facta nullus est momenti. ibidem vide cap. sciant, de electio. lib. 6.

Apostata non promptus intra annum sunt priuati.

47 Item apostata à fide beneficii amittit, quia plulquam hæreticus est: vt docet Azo in summa c. de Apostata. & ad clericatus officium admitti non debet. c. penul. & si. 50. distinct. & Proverb. 6. c. dicitur, Homo apostata vir inutilis, & is est, qui à fide discedit: est quoque alterius generis apostata dictus, scilicet cum transgreditur præceptum, alius etiam irregularitatis, vt quando dimittit habitum & religionem. gl. not. in cap. i. de apost. qui duo postremi nõ sunt

- ipso iure beneficii priuati, ut per Panorm. & alios ibidem.
- Parrochia-** 48 Non promotus intra annū ad sacerdotium obtinens parrochialem ecclesiam non promotus est ipso iure priuatus. *liber canon. de elect. in 6. & inferius in materia dispen. plura super nō priua hoc scripsi: & in his casibus beneficium impetrari potest etiam ante aliquam sententiam declaratoriam.*
- Resignatio** 49 Ipso iure etiam mera voluntate contra beneficium amittimus per liberam resignationem, ut per totum titul. de renunc. quemadmodum si res pro derelicto sit habita, statim nostra esse desinit, & occupantis fit. *l. 1. ff. pro derelicto. §. hoc amplius, de rerum diuisio. in instr. l. quod seruus. ff. de stip. seruo. de resignatione statim dicitur, ac per mortem amittitur beneficium: quia mors omnia soluit. §. deinceps, in auct. de nupt. col. 4. gl. in l. ex his. ff. de legib.*
- Homicida** 50 Per sententiam quoque beneficium amittitur, quando priuationis sententia requiritur post crimen, vel aliam causam, ut commuiter: nempe si quis homicidium committat, per sententiam est suo priuatus beneficio. *c. clericis, ibi honore priuetur & loco ne cler. vel mona. c. ex literis. de excess. lib. prel. Pan inc. vlt. ibid. & sic requiritur factum & ministerium beneficiarii & sententia priuationis iudicis.*
- 51 Ideo potest quis ante sententiam priuationis resignare, cum non antea sit priuatus. *cap. fraternitati, de cle. excom. mi. Fel. Dec. & de Ripa in c. 2. de reser. & Fel. in c. inquisitionis. de acc. Aufr. in deci. Tho. q. 436.*
- Priuatus** 52 Nisi quis impetrasset illud beneficium cum clausula, quo per cessum aut priuationem impetranti deberetur: verum quia hæc clausula reservationem importat, quæ est sublata in Francia. Ideo resignatio bona est etiam si post priuationem fuerit appellatum à sententia. *per l. qui à laronibus. §. fin. ff. de testi. & ita obtinuit episcopus Vticen. in magno consilio per resignationem cuiusdam scelesti priuati, dummodo fiat mentio illius priuationis & processus.*
- Homicida** 53 Ergo beneficium homicidæ frustra amittitur, quia potest interim à Papa rehabilitari: tum etiam quia nondum est priuatus, ideoque resignare potest infatuorem amici, qui post rehabilitationem restituet: *radici Thomas Ferrar. cauel. 44.*
- 54 Et ista rehabilitatio à solo Papa concedi solet: nec potest episcopi hoc indulgere. licet docto *in cap. 2. de cler. non ordin. c. de minister. & in cap. 2. de cler. pug. in ducl. di. cant episcopum posse dispensare cum homicida, ut beneficium simplex retineat, sed non circa curatum: quod dicerem procedere postquam hic homicida fuisset à Papa factus habilis: aliàs episcopus inhabilem istum habilem facere non poterit.*
- 55 Publicus etiam concubiniarius beneficiis etiam priuari debet: *ut abundè scripsi in tit. de public. concubina. in Concord.*
- 56 Sacrilæzus quoque suum amittit beneficium per sententiam priuationis, quemadmodum, de iure iurand. *gl. in c. cum omnibus. si. dist. 8. non enim debet fructu consequi ex eo, quod nititur destruere. cap. ex eo, de reg. iuris in 6. & quia impeditur promoueri ad sacros. c. si quis presbyter. 50. distinctionis. & est infamis. cap. fin. de furis. Panorm. & alii in cap. conquestus, de fur. compet.*
- 57 Bannitus perpetuò etiam beneficium perdit, quia priuandus est, cum beneficio seruire non valeat. *Panorm. & alii in cap. cum non ab homine. de iudicis, & in cap. 2. de arbit. & ita visum fuit Senatori Tholosano, anno 1539. in Vigilia Natiuitatis.*
- 58 Periuus amittere debet beneficium per sententiam, quippe non merentur regere ecclesias, qui sunt irretiti crimine periuus. *cap. querelam, de iure iur. cap. conseruatus, in 2. de appell. doct. in cap. 2. de rescrip. scripsi in tract. de pacif. possess. in 4. l. in uia. nu. eo priuatus. & seq. de quo periuus intelligatur.*
- 59 Exterus etiam est beneficium priuandus, ut statim dicitur in rescripto misto seu communi, & qui per collusionem obtinuit beneficium. *cap. audiuimus de collus. de cogens. [Item Modestini. ait. ff. ad legem Iuliam, de vi priua. l. ex Senatusconsulto Volusiano, qui improbe coeunt in alienam litē, ut quicquid ex condemnatione in rem ipsius*

ipsum redactum fuerit, inter eos communicaretur, lege Iulia. de vi priuata tenentur quod vidi in tribus miseris sacerdotibus euenire Parisi. qui omnia beneficia impetrabant, & communibus impensis prosequerentur, & prædam tanquam aggressores, diuidebant inter se, qui demum in carcere consumpti sunt.]

Incediarii clericus beneficia amittit, quia de iure civili capite puniuntur. *l. capitalium. §. incendiarii. ff. de penis. vbi dicitur text. plerumque viui exuruntur, & pessimam, & depopulatricem, & horrendam incendiariorum malitiam autoritate Dei & beatorum Apostolorum Petri & Pauli omnino detestatur: vt ait Imo. in ca. pestimam. 23. q. 8.*

Beneficiarius pro graui delicto beneficii amittit, quia de iure civili capite puniuntur. *l. capitalium. §. incendiarii. ff. de penis. vbi dicitur text. plerumque viui exuruntur, & pessimam, & depopulatricem, & horrendam incendiariorum malitiam autoritate Dei & beatorum Apostolorum Petri & Pauli omnino detestatur: vt ait Imo. in ca. pestimam. 23. q. 8.*

Priuari quis non debet nisi a iure thicatur. *62. Non tamen hæc priuationis beneficii poena debet infligi à iudice, nisi exprimat a iure gloss. sing. in cap. si de iure par. cap. si compromissarius de ele. lib. 6. §. optimum in aucten. de non eligend. secund. nuben. colla. 2. las. in l. illam. nu. 12. de colla.*

Nisi iudex condemnaret clericum esse degradandum, & traderetur iudici seculari, iuxta text. in c. cum non ab homine de iud. & inc. degradatio, de penis. in 6. tunc quoque poterit eadem sententia priuare eum suis beneficiis.

Alioqui per sententiam latam super reus non crimine, non est quis priuatus beneficio: nisi fuerit hoc expressum in sententia. *cap. beneficiis si qualiter. 2. ibi, quo ad diminutionem capitis, id hoc non est degradacionem inuenitur, de accus. & Rot. primatur. in decis. vlti. de re iud. Baldus in l. cum fratre. C. de his quibus in iud. Ioan. de Ana. in cap. fin. col. 1. de homicid.*

Nisi priuatio beneficii ipso facto ir-

rogetur, textus in c. 1. §. sacri. vbi Domi. Gem. de homic. lib. 6. Pan. in c. inter circa. fin. de excess. pre. l. Ioan. Bern. in praxi criminali. ca. 123. in verb. beneficiis priuari.

Hoc postremo non est omittendum, quod si clericus in terra ecclesie sterili, & inculta suis expensis & industria vineam plantauerit, licet postea beneficio priuetur etiam propter delictum, tamen sibi ex bono & æquo relinquatur illa vinea ad vitam suam: vt asserunt Iun. & Pan. in c. si de pecculo cler. quos sequitur Barba. col. 3. facit quod scribit text. & ibi doct. in cap. ad aures. de reb. eccles. Panorm. in cap. de multa. col. 4. num. 14. de preb. hæc tenet, de modis amittendi, veniamus ad resignationes.

De Resignationibus.

Ista materia non valde frequens est, & beneficiariis plurimum odiosa: cum nemo illorum resignare cupiat: ideo quia breuitate potero, istam pertractabo materiam. primò dicam, quid sit resignatio, quantum attinet ad hanc materiam. Resignatio est iuris sui libera dimissio seu cessio iuris sui ad differentiam alieni: quia iuri, quod tertius habet in beneficio renunciano, nil ago. *cap. dilectis. in fin. de preb.*

Etiam dico iuris: nam si nihil iuris habeam, non possum resignare. *l. si vnuerse. de leg. C. l. raditio. ff. de acq. rer. dom. l. obseruare in fin. de offi. proc.*

Libera dimissio dicitur, nõ coacta, quæ nullius est momenti. *c. super hoc. de renun. & inferius plenius dicetur.*

De tacita Renunciacione.

Quotuplex est Resignatio? Respon. duplex est, tacita & expressa: tacita est, quæ ipso iure fieri intelligitur absque verborum alia expressione: vt adipiscendosecundum quis tacite videtur resignare primum, quod de iure incõpatibile est cum alio. *c. de multa, de preb.*

Secundò pacificè curatum beneficium adipiscendo, videor gratiæ ad alterum incompatibile renunciare. *ca. gratiæ. de reser. lib. 6. & elem. gratiæ. illo tit.*

Ter-

*Nullus mo-
dis quis ta-
cite resi-
gnat.*

Tertio quilibet super beneficio, & recipit secundum, quod cum primo teneri non potest, ille primo renunciat tacite. *gl. & doct. in d. de. graue. etiam si protestaretur se nolle relinquere primum: quia protestatio est facta contraria. ca. cum M. de consi.*

Quarto dicitur, quis tacite renuciare, si nominet alium Decanum, & tamen litigabat super illo Decanatu, vel illi honorem exhibuit tanquam decano. *c. ex ore, de his que sunt a maior. par. cap. scripsi in trach. not. q. u.*

Quinto postulando pro eo tacite quis iuri suo renunc. *cap. ex literis. de transact. iuncta l. vlt. ff. de inoff. testa. Host. in summa de renunc. §. qualiter. in fin.*

Sexto si non promoueat in intra annu, *cap. licet canon. de elect. libr. 6. & superius suscipi scripsi in dispen. de non promouendo, in 2. par.*

Septimo impugnando potestatem eius qui ei contulerat, dicens forte eum non posse conferre reg. ex eo quod nixius est impugnare: fructum consequi non potest. *de regul. iur. in 6.*

Octauo dando collationem suam parti aduersa, vel eam incidendo, tacite renunciat. *l. Labeo. ff. de pactis.*

Nono cedendo liti super beneficio mota, *l. postquam. C. de pactis. intelligendo vt in fraudam. [facit l. filius. ff. de minor.]*

Decimo non prosequendo per tres annos, iuxta decretum de pacific. possess. vt ibi per rotum sit. *vide Paris. conf. 76. an capitula, vol. 4. & consil. 143. cum ex facto, col. 3. in 4. vol.*

Undecimo contrahendo matrimonium, tacite quis resignat beneficium. *cap. diuersis. de cleric. coniug. glo. in cap. vnic. illo ntu. lib. 6. scripsi in l. Paulus. in fin. ff. de verb. significationibus.*

Duodecimo tacite renunciatis, qui in ordinibus militiae adscribitur, & vulgo dicitur, *est à la soul de du Roy. per cap. in audientia. de sent. excommu. vbi doct. nec isti gaudent priuilegio clericali vt etiam docet Curt. senior conf. 80. super articulo, & beneficium istius sine alia declaratione im-*

petrata potest ei conferri, quia ipso iure vacat.

De resignatione expressa pura, & condicionali.

EXpressa est, quae à resignante verbis ad hoc accommodis fit: & de hac loquitur totus titulus de renunc.

2. Et haec etiam duplex est pura seu simplex est, quae ex mera liberalitate proficitur, cum aliqua tamen causa. Quae vero sint causae, quae mouere possint ad resignandum? Resp. aegritudinis, vel quia se non esse parem oneri ferendo nouit, vel alia ex causa: vt in c. nisi cum pridem. de renun. vbi propter debilitatem, & scientiae defectum, malitiam populi, & scandalum vel propter aeris intemperie, vbi est caeli lociq; grauitas, quis mouetur ad resignandum: & alias causas ponit ibi Host. in summa illust. tit.

3. Hodie causa causarum est affectio carnis: quia omnes volunt suos consanguineos praeficere ecclesiis, quib. forte male praesuerunt, vt pessime quoque illi postea praesint. *c. graue de praeb. c. vno. vt eccle. benef. & ista est, quae iam dudum labefactauit totam ecclesiam. cap. vno. vt eccle. benef. Altera est etiam causarum Regina pecunia: vt in c. 10. tit. de simo. c. ferur. i. q. i.*

4. Altera sub conditione, vel ob causam: & quaedam fit ob causam permutationis, cum alio beneficio, altera ratione & fauore sanguinis, vel alia ratione, & dicitur in fauorem, de quibus inferius, & haec nunc obtinent in foro.

5. Notandum quod olim quando episcopi erant senectute, vel quauis alia infirmitate grauari, non valentes seruire ecclesiae, successores eis uiuentibus, sibi eligere non poterant: vnde quamuis diuus Petrus in ipsis diebus, quibus vitae suae finem praesensit successorem sibi Clementem eligere voluerit, prohibitum tamen illi in concilio Antiocheno fuit. *c. vnde. & seq. 8. q. 1. vbi cum synodo & iudicio episcoporum, & electione clericorum, qui post obitum quiescentis potestate habent, hoc fieri debet.*

ber: & cum qui dignus extiterit, eligere, & promoueri. c. episcopo, ibidem: quia eligendo successorum electioni derogabatur, quod graue erat. c. plerique ibid.

6 Si tamen is praefectus ecclesiae valetudine, vel senectute adeo graui affectus esset, vt seruire non valeret, dabatur ei a Papa coadiutor. c. petisti. & c. seq. 7. q. 1. qui postea si dignus inueniebatur post illius obitum designabatur successor. c. quia ibid. ca. nisi cum priorem. de renun. & in c. 1. & per totum, de cleric. a. gro.

7 Aliquando vero quidam resignant, retinendo tamen semper episcopatum, aut aliam dignitatem, quamdiu viuunt: & hoc fit ex causa, quando is effectus est minus idoneus per senectutem, aut valetudinem: & eo casu laudarem illos qui talem designarent successorem qualem beatus Petrus praeficere volebat, in d. c. vnde 80. q. 1. vbi sic dicitur.

8 Clementem hunc vobis ordino episcopum, cui soli meae praedicationis & doctrinae cathedra trado: que praeter ceteris expertus sum Deum colentem, homines diligentem, discendi studiis deditum, sobrium, iustum, benignum, patientem, scientem nonnullorum ferre etiam ex his, quae verbo Dei instituuntur, iniurias.

9 Sed hodie ferè omnes carnis sequuntur affectum: vt sanguinis ratio tantum habeatur, & in fauorem illorum resignationes fiat: quod Moyses amicus Dei reprobauit: is potuit utiq; filios suos successores principatus facere, & posteris propria relinquere dignitatem, quod tamen exhorruit, sed extraneum de alia tribu, Iosua videlicet elegit, c. Moyses. 8. q. 1. vbi etiam sic scribitur.

10 At nunc cernimus plurimos hanc rem beneficio facere, vt non quarant eos in ecclesia columnas erigere, quos plus cognoscant ecclesia prodesse, sed quos vel ipsi amant, vel quorum sunt obsequis deliniti: vel pro quibus maiorum quispiam rogauerit: & vt deteriora taceam, qui vt clerici fierent muneribus impetrarunt. &c.

11 Verum quomodo cunque fiat haec expressa resignatio, fieri debet in manibus eius, qui conferre potest, c. admonet, ibi te in-

consulto dimittere, & si. de renun. Nec perdit beneficium renuncians, donec is apud quem huiusmodi beneficium est resignatum, approbet resignationem. d. ca. si. de renun. quia in superioris potestate est eam recipere, vel non. Ioannes Andr. in ca. ex ore, de his quae sunt a maiori parte. gl. in verbo renunciaisse, cit. de subla. Clemens. literis, in pragmatice.

12 Vbi limitat in litigioso, cui absque alia superioris approbatione renunciare licet: quando videlicet est probabile dubium, an litigans ius habeat. c. 2. de in iure. restit. Quod putarem verum, quando renunciaret colliganti iam habenti ius: secus si alteri. ca. 1. de regul. iuris in 6.

13 Valebit tamen renunciatio facta coram laico quo ad resignantem, vt non petat beneficium. de quod in dubio, & cap. 3. de renun. si ratam eam habuerit superior, de

Resignatio facta coram laico an noceat.

Rota decis. 573. in antiq. [sub vi. de renun. decis. 14. & dec. 4. eo tit. in antiq. ius.] & dec. 1. es. titul. gl. in d. verbo renunciaisse, in pragmatice. Panor. in c. quod Dei timorem. glos. de statu monach. iuri quoque ad rem potest quis renunciare in-

consulto superiore, Clemens. gratiae de rescrip. [Et si quis renunciet sine superiore, licet non perdat ius, tamen perdit possessionem, ideo possessorio non poterit agere coram iudicibus secularibus, teste Angel. in l. pen. ff. de offi. praesid. Et si resignatio, vel constitutio procuratoris, ad resignandum notu fiat, debent adesse tria luminaria, vt resignans planè videri, & cognosci possit. l. 1. §. tria. ff. de ventre inspiciendo. Si vero fiat interdum, fenestrae apertae esse debent, vt planè cognosci possit a notario, & testibus resignans, alioqui suspecta dicetur resignatio, vt docet Capol. in l. 2. in §. si. ff. de reb. sig. significatio. & hodie per edictum signari debet manu infirmi procuratorium.]

14 Sic & officium non potest resignari nisi coram concedente. l. legatus. ff. de offic. ram quo praes. quod est singul. vt docet Roman. sing. sit resignatum. 348. an tabello, imo punitur aliter resignans. l. fin. C. de defensor. ciuita. Bart. in l. 1. C. de petit. bon. subla. libr. 10. Panor. in c. 9. nu. 10. de restitu. spol.

Resignatio facta coram laico an noceat.

Resignatio facta coram laico an noceat.

Resignatio facta coram laico an noceat.

Resignatio facta coram laico an noceat.

Resignatio facta coram laico an noceat.

Resignatio facta coram laico an noceat.

Resignatio facta coram laico an noceat.

De Regressibus.

Regressus
quando ap
probenitur
vel reprobat
ur.

Item interdum datur restitutio reciproca in beneficiis: Papa autem admittit resignationem talem, scilicet cum regressu, ut si is, cui confertur, præmoriatur, episcopatus reuertatur ad resignantem: & resignans retineat semper fructus quosdam episcopatus: & non improbarem quidem hunc regressum, quando fieret ex causa videlicet quod designatus successor est valde dignus: & is qui resignat iam longo tempore ecclesie deseruierit: & nullum aliud habet beneficium, quo senectuti consulere, & viuere possit, sed regressus qui sunt tantum ratione sanguinis: damnabiles & resignanti, & Papæ, nec non illi cui confertur.

Resignatio
cum ingres
su, & accessu.

Idem in ingressu, ut si Papa contulerit mihi beneficium: & antequam ego accipiam possessionem illud resignem. Papa concedet, quod si resignatarius præmoriatur, quod ego ingrediar meum beneficium, quod nunc resigno. Cum accessu verò est, ut si Papa velit Episcopatum conferre puero, verum quia dignus non est, conferat suo præceptori, cum hoc tamen, quod post ætatem legitimam ipse propria auctoritate possit accedere ad talem episcopatum, & vocatur cum accessu: sed hoc iure non utimur in Francia: vide Paris. conf. 76. an capitula in 4. vol. vidi tamen vnam bullam sic in Francia expeditam, seu in Britannia.

**Causa pu
blica vtili
tatis iuste
regressus
concedun
tur.**

Aduertendum est, quod si isti regressus fiant ex causa publicæ utilitatis, ut melius ecclesie deseruiatur, sunt fauorabiles, & ampliandi, si minus damnabiles & reprobandi: de quibus Papæ est Deo optimo reddituras rationem.

Considerandum etiam est, quod ecclesie regulariter melius deseruiat per plures idoneos & bonos quam per vnum. c. ex parte de const.

Vnde si tam resignans quam resignatarius sint idonei, hoc iuste fit: quia vterque interim deseruiet ecclesie: & quando vnus erit grauatus senectute, vel alio onere, alter supplere poterit: maximè cum resi-

gnans habet hoc in mente, ut Deo ineluctabiliter deseruiatur: & quia pium & religiosum nouit eum, in cuius fauorem resignat. d. c. nisi cum pridem. de renunc.

Sed quando vterque est ignarus, ambo in foueam eadem inferni: cuiusmodi plebrosque videmus ipsas ecclesias in vita labefactasse: & vt omnino destruantur, eas suis nepotibus voluptariis resignant: hæc est hominum rabies, & insania, vt in agone mortis cum sui rationem deberent reddere, se & suos profundius immergunt, & adiuuicem seipsos detrudunt in tenebras exteriores, quæ malum tanta cæcitas!

Verum vt ad rem veniamus, notandum est in his regressibus iudicari debere, prout appareat ex bulla, & ex verbis signaturæ, & bullæ quatenus videlicet conceduntur: vt nil eis addendum sit à iudice, sed forma ipsa diligenter obseruanda. c. cum dilectis. de reser. quia hi regressus pendunt omnino à potestate Papæ, & sunt introducti ex plenaria sua potestate, quam in beneficiis habet. c. 2. de preb. li. 6. verum eipr in fracia communiter non vsurpentur, sed ad suam patriam nunc reuocato, d. c. pro prius quod cessiones cum ingresso & reservatione omnium fructuum nulli dantur nisi Cardinalibus: vt statuit Alex. 6. Pontifex maximus in tit. de reserua. in vno parvo.

De pura Resignatione.

PVra & simplex resignatio est, quæ sine conditione, & pacto. c. tua nos. de simon. & hæc est propria resignatio arg. h. i. ff. de donatio. & hæc minus est frequens, quam altera in fauorem.

Et quando pars sic resignat, ordinarius potest, cui vult, conferre, cum beneficium vacet per resignationem. c. 1. & per vnum de renunc.

Et ista debet fieri coram ordinario: nam conditio omnis simoniam continet, & pactio cap. fin. de pact. ca. ex parte. i. de offi. delegat. ideo non debet apponi resignando coram ordinario.

Potest tamen sic resignans sine simonia iube rogare ordinarium, vt conferat tali.

d. g. tuam. de simo. quia rogans peccat, si ille pro quo orat, non sit idoneus. c. tuam, de etate & qualitate. gloss. in ca. ordinationes. i. qu. plen. de Ripa in capit. cum M. not. 23. de constit.

Verum nec tenetur ordinarius illi conferre, pro quo rogatum est. d. ca. tua. de simon. sed omnia eius arbitrio & fidei committenda sunt: quamobrem rata est ista resignatio veluti multum periculosa, nisi fiat in fraudem mandatariorum, vel nominatorum, seu expectantium. vi in c. fin. de renunc. li. 6. quia vicarii quidam & officiales episcoporum trapezita beneficiorum has procurant, damnantes se, & suos constituentes.

Resignatio in fauorem non fit coram ordinario contra Ssa phil. Et quamuis pura resignatio debeat esse coram ordinario, & conditionalis tanquam simoniaca non valet. per gl. & doct. in ca. ex parte. i. de offic. deleg. tamen Staphil. in tract. de iuris gratia. ii. de variis modis vacand. vers. possit tamen. firmat aliquem posse in resignatione exprimere, quod in mente gerit, dicendo, resigno in fauorem talis: & ubi casu cessat pactio, & conditio, siue modus, quia expressio eorum, quae tacite insunt, nil operatur etiam in spiritualibus. gl. in c. significasti. de elect. gloss. 2. & ibi Panor. in c. ad auaritiā. 2. de rescript.

Ego contrarium existimo verius, quia conditio expressa in fauorem, licet non dicatur non alias, tamen inducit simoniam, nampe omnis conditio. c. quam pro. i. q. 2. & c. cum pridem. & cap. si. de patris. Et non inest tacite, quod vni magis conferatur, quam alteri: vnde dicitur collator exercere liberalitatem conferendo vni potius quam alteri. c. relatum. de prob. c. vno de ecclesiastic. benefic. quod non faceret, si teneretur illi conferre, in cuius fauorem resignatum est. l. ven. legatum. ff. de admend. leg. Et in spiritualibus expressio eorum, quae tacite insunt inducit simoniam. gl. in cap. vno. de cleric. non resident. in 6. vel iuram. c. si sieneraueris. ubi glo. 14. q. 3. Roma. cons. 590. & in additio. ad Fel. in cap. nouit. de iudic. & ita seruetur. nam si resignaret quis in fauorem coram ordinario, possit illud beneficium per simoniam collatum à Papa impetrari post

ordinarii collationem: ideo non debet fieri quicquid dicat Staphil.

De Procuratoris ad resignandum constitutione.

Sciendum est quod resignare potest quis per se, & per alium, scilicet per procuratorem habentem speciale mandatum. cap. cum olim. §. quia verò, de offi. deleg. l. i. iurandum ex conuentione. §. si procurator. de iureiur. ff. Hostien in summa. de renuncia. §. quis renunciatore.

1. Interdum quis impraesentiarum non resignat, sed procuratorem vel procuratores ad resignandum coram Papa, vel eius legato constituit, seu coram alio collatore: nam si quis resignaret in patria illud beneficium itatim impetrari posset ab alio tanquam vacans, ob id debet sic procuratores constituere, vt coram Papa, vel alio potestate habente resignatio fiat: & beneficium eo casu conferri non poterit alteri, quia simulatq; fiet resignatio, Papa vel alius collator prouidebit.

2. Vnde ex stylo curiae non valet impetratio beneficii facta per resignationem talis N. quia iam est facta collatio, & statim: ideo non dicitur vacare per resignationem, quare impetrari debet alio modo, si possit, vt per inhabilitatem & incapacitatem eius, cui fuit collatum per resignationem, sed non per resignationem.

3. Veruntamen potest impetrari tanquam vacans per celsionem, & prouisionem non acceptatam à tali N. ca. si tibi absenti. de prob. lib. 6.

4. Constituitur autem hic procurator per instrumentum publicum, vel per literas etiam priuatas. clem. i. de procu. l. i. & l. si dū quomo procuratorem. ff. eo. sed hoc rarum est, & vix recipiuntur priuatae literae ad resignandum.

5. Sed regulariter in his resignationibus instrumentum solet esse publicum, ad vitandū falsum, cui debet subscribere resignans: vt est lege Regia cautum: imò ille notarius, qui scribit se esse procuratorem constitutum, non posset resignare: nec faceret

fidem illud instrumentum: ut docet Barto. in Lex sententia. ff. de testa. turel. & Guido Pape in de. Delphi. q. 126. an in hac curia. Bal. in iudices. C. de fide iur. & sic fuisse decifum in magna Curia Neapoli. refert. Matt. de Afflictis, decif. 317. in causa.

7. Certus etiam debet esse procurator
ber esse pro constitutus, & sic in instrumento nomina-
curator ad tus alioqui non valet procuratorium. l. 2.
resignandi. ff. de procurator. glo. in L. tutor incertus. ff. de tes-
tamen. i. utel. scilicet ob falsum vitandum: ut
docet Ioan. de Grassis. in tract. de subst. procura.
in verbo certos. facit tex. in l. si bina tabule. ff. de
iustro testam. Alioqui tolleretur facul-
tas reuocandi procuratorem, & intimandi
ipsi procuratori incerto. clem. 1. de renun-
cia. scripti in rubr. de nomina. Reg. S. 1. in verb. e-
tiam. per cessionem.

8. Ec sic non valent procuratoria vacua,
quæ in albo dimissa vocat. Chassa. in consue-
tud. Burgund. rubric. Des droits & apparie-
nans. §. quinto glos. sans procuration nime. 8.
quod improbat Boer. in decif. Burdegal.
quest. 274. an valeat. colu. 2. per tex. in lib. no-
minatum legatum accipiendum est, quod à
quo legatum sit intelligitur, licet nomen
pronunciatum non sit. ff. de legatis tercio.
sed ille tex. parum ad hoc facit: quia suffi-
cit quidem, quod intelligatur, de quo sen-
ferit. idem habetur in l. 1. & 2. ac sequ. ff. de
lib. & posth. sed quando nullus est nomina-
tus, non potest intelligi de quo senserit
constituens, ergo, &c.

9. Tamen idem Boer. dicit semper vidif-
se obseruari, ut siue expleantur illa pro-
curatoria ante, siue post, nihilominus valere:
quia postquam sunt expleta, nemo con-
queritur, ideo sustinentur potius de con-
suetudine, quam de iure. ego dicerem non
valere, si non sint expleta à notario, qui
confecit instrumentum; saltem si scripse-
rit aliquem procuratorem in instrumen-
to, quia non est certus procurator.

10. Verum procurator sine speciali man-
dato resignare non potest, quia nec aliena-
re. c. qui ad agendum, de procurator. lib. 6. Car-
dato non po- dinal. & alii in clem. vna. de renunc. & quia id
est nec ac- quod nostrum est, sine facto nostro à no-
ceptare. bis euelli non potest. l. id quod. ff. de regulis.

iuris. sic nec acceptare sine speciali manda-
to: quia per illam obligatur beneficiarius,
cuius consensus requiritur. ca. 1. & ca. ne ca-
prande, de concess. prebend. in 6. ubi docto. in cle-
men. 1. in verb. presentis. illo titul. in sexto. Imol.
& alii incipit. accedens, de prebendis. scripti in
glos. vltima. titulo de electio. derogat. in con-
corda.

11. Speciale mandatum dicitur, quando
nominatim est expressum beneficium, &
aliter resignatio non valet, etiam si esset
procurator generaliter constitutus ad re-
signandum omnia, & quæcunque benefi-
cia, quæ constituens habet, nec in vim pro-
curatorii generalis potest beneficium resi-
gnari: ut l. Regia cautum est titul. De
la reformation des provisions Apostoliques,
art. 10.

12. Sufficeret tamen habere mandatum
ad acceptandum beneficia. Panor. & alii in
d. c. accedens. quia hoc favorabile est, alte-
rum odiosum. Vnde si quis potestatem ha-
beat acceptandi beneficia, & dignitates, &
quæcunque alia beneficia acceptare pote-
rit, quia constitutio procuratoris ad ac-
ceptandum est favorabilis. & sic late inter-
pretanda: vno. doct. in c. sedes de rescr. ca. 1. de
procur. in 6. Sic nominatum consuluit Bertran.
conf. 226. questum est nu. 2 in 3. vol. ex 1. editio.
melius esset tamen exprimere dignitates
& curata, secundum eum.

13. Limitarem quando ex illa accepta-
tione procuratoris dominus priuaretur non potest
beneficio meliori, tunc non videtur ad hoc procurator
constitutus. l. si procurator. vbi las. plenè. ff. de beneficiis
condic. indeb. vnde vidi procuratorium, quo per quod
aliquis constituerat procuratorem ad ac-
ceptandum beneficia: & constituens habebat
beneficium optimum curatum: pro-
curator acceptauit minimum curatum,
sed dixi per pacificam possessionem istius
habitam, à procuratore non vacare pri-
mo: quia non videtur ei ad hoc data po-
testas priuandi dominum beneficio ma-
iori pro minimo, sed acceptandi benefi-
cium simplex, per cuius adeptionem non
priuabitur primo.

14. Sed si quis absque mandato accepta-
uerit nomine Titii beneficium, & Titius
postea habere.

posse à ratam habuerit illam acceptationem: valebit illa acceptatio. *doct. in cap. accedens, de preb. gl. in c. quam sit, de preb. lib. 6. glof. & doct. in c. nonnulli, in fin. de rescr. Chafsa. in consuetud. Burgund. in §. 5. gl. sans procuracion. in ul. des droit appartenans à genis mariez. vbi dicit se consuluisse.*

15 Dummodo non sit alteri ius quæsitum ante ratificationem: quia ratihabitio retrotrahitur, & mandato comparatur. *per reg. ratihabitionem, de regul. iur. in 6. nec valet acceptatio facta per vnum procuratorem, si sint duo, sine clausula infolidum, per gl. & doct. in c. si quis iusto, de elect. in 6. & in cap. si duo, de procurat. lib. sic docet Paul. Cast. consil. 281. in causa. num. 8. in 1. vol.*

16 Item constitui non potest procurator ad acceptandum & resignandum simul, vt ex illo procuratorio possit & acceptare, & resignare. Acceptare quidem poterit, sed cum non habeat quid resignet tempore quo fuit constitutus, etiã postea resignare non poterit, sic nec ad resignandum procuratorem constituere: *vt plene scripsi in tract. nomina, quæst. 14. num. 12. vbi allego Arestum post Do. de Rota. decis. 709. vbi posuit in antiq.*

17 Procurator quilibet constitui potest tam ad acceptandum, quam ad resignandum [dummodo constituatur procurator ad resignandum, quando quis beneficium obtinet, vt dictum fuit,] siue sit clericus, siue laicus, siue secularis, siue religiosus. *gl. & doct. in clem. vna, de renun. scripsi in tract. nomi. quæst. 14. Staphil. in tract. de liter. gratia, rubr. de vi & effectu claus. vers. an autem laicus: licet Collecta. videatur tenere contrarium in c. 2. col. 2. de rerum permutat.*

18 Item resignatio vi procuratorii anno elapso facti, non valet: vt lege regia cautum est, *in ul. De la reformation des prouisions, etiã si facta esset ante regiam legem, vt declarauit Rex anno 1551, die 19. Aprilis. quia voluntas mutata præsumitur ex longinquitate temporis, l. peregre. ff. de acqui. possess. nec præsumitur quis velle resignare beneficium, quod multis laboribus acquisiuit, per c. super hoc, de renuncia. & c. qui non*

est verisimile, de presump. & gl. in reg. cancell. 43. dicit cancellarium non solere admittere procuratoria ad resignandū post annum: & sic censuit Senatus Tholosanus anno 1544. vt scripsi in tract. de pacifi. possess. nu. 145. ex quo Aresto emanauit lex illa Regia, in dict. tit. De la reformation des prouisions.

19 Etiam non recipiuntur procuratoria ad resignandum officia coram Rege post annum: vt sæpius vidi.

20 Ita nec Placet Regis quo ad Episcopatum, & abbatiarum, & aliorum beneficiorum electiuorum nominationes, potest expediri post sex menses: vt est edito Regio cautum.

21 Ad hæc procurator constitutus ad resignandum coram Papa, non poterit resignare coram ordinario, vel alio: nam excederet mandatum, & sic non valeret, *per cap. cum dilecta, de rescript. ideo solet in literis procuratorii apponi, quod possit resignare coram Papa, ordinario, vel alio potestatem habente: prout resignantibus placet amplam cõcedere potestatem suis procuratoribus: & vidi interdum resignationem pronuciari nullam, eõ quod habens solum mandatum resignandi coram Papa, resignauerat coram episcopo.*

22 Item procurator generalis resignare non potest, quia donandi potestatem non habet. *l. procurator cui, ff. de procurator. cap. 2. in l. i. in 6. Etiam si liberam habeat administrationem, nisi expressè data sit ea potestas. c. si de offi. vicar. in 6. licet Compost. teneat contra, per c. is cui, de elect. in 6.*

23 Sed hodie in hoc regno decusum est istud dubium per legem regiam, quam superius adduxi: qua cautum est nullum procuratorem resignare posse ex procuratorio generali: & d. c. is cui, allegatum mecum facit: quia generalis procurator ibi non potest alienare, & sic nec resignare. [Vnde aliàs consului pro mandatario, cuius nomine procurator acceptauerat beneficium de terius, licet melius optare deberet per c. si plurib. de preb. in 6. vt illa acceptatio non præiudicaret dicto mandatario, quia illi iam erat ius quæsitum ad melius, cui iuri

Placet Regis non expediri post sex menses.

Procurator constitutus ad resignandum coram Papa non poterit coram ordinario resignare.

Procurator generalis non potest resignare.

non poterat derogare procurator generalis, nisi haberet speciale mandatum eligendi deterius. Nam in hoc requiritur expressum mandatum, ut scripsi in tit. de elect. derog. in concor. nam eligendo deterius, videtur quodammodo permutare cum meliori, quod non potest facere sine speciali mandato procurator, nec beneficium renunciare. *Cle vna. de renunc. alijs ibi adduxi rationes in dicto meo consilio.*

Ante receptum mandatum procurator potest resignare.

24 Adde quod procurator etiam ante receptum mandatum potest resignare, dummodo certior factus sit se esse procuratorem, & verum sit: ut decidunt Dom. de Rota, dec. 145. si procurator. in not. dicentes hoc seruari in Rota, & dec. 248. in antiq. & Alex. conf. 146. in causa, col. vlt. in 5. vol. & ita seruari de consuetudine scribit Boer in de. Burdeg. q. 274. an valeat. abunde Francis. Curt. conf. 63. præsupponitur.

Mandatum procuratoris quomodo debet innotescere procuratori.

25 Et hoc mandatum ei innotescat oportet per nuncium, vel epistolam domini, non alterius, per l. i. ff. de contrah. empt. hoc docet Hippol. Mars. in l. si quis ne, num. 64. ff. de quest. dixi in prox. tractat. de liter. obl. num. 22. in 1. tomo const. regiar. Nam si hoc fieret ad relationem extranei, summanaferetur confusio, & incertitudo, & quã sepius illuderetur Papæ, vel alijs collatoribus, ut quia constituens potuit reuocasse mandatum, sicq; desierit esse procuratoris, qui fuerat constitutus ad resignandum, quam reuocationem continget extraneum ignorare.

26 Ideo expectet procurator vel procuratorium, aut literas domini, nec alijs expeditat propter voluntatis mutatione, quæ potuit esse, tum ad vitandum fallum, unde legeregni videmus cautum, ut non recipiatur quo ad possessorium resignatio à procuratore facta ante receptum procuratorium, in tit. De la reformatio des prouisions, art. 10. & seq. in ordin. Reg.

Exhiberi debet procuratori.

27 Et si petatur ab eo procuratorium, illud debet exhibere, & in forma publica; alijs non valebit actus. teste Bar. per illum. rex. in l. si quis inficiatus. ff. de pos. & ibi Alex. in additio. ad eum, & conf. 78. in 5. vol. Bald. in rubr. C. de pos. in 4. q.

28 Beneficium autem resignatum in curia, dicitur vacare in loco, in quo procurator resignat, non eo loci ubi est constitutus gl. & doct. in clem. i. ut lite pendens. vnde si quis constituat procuratorem hic Paris. qui resignet in curia, in curia vacare censebitur non Paris. quia in renunciatione procurator non præstat nudum ministerium, non enim dicit talis N. renunciat, sed ego procuratorio nomine: ideo si nudum præstaret ministerium, vacaret in loco, quo facta fuit constitutio: ut plenè declarat. Bonifa. in d. clem. i. in decima concl. & Petr. Paris. conf. 10. bonum ius, in 4. vol.

29 Consensus procuratoris interuenire debet, alioqui non expeditur resignatio, ut in reg. can. 43. si tamen quis constituerit procuratorem ad imponendam pensionem beneficio, quod sperat, si demum ei conferatur, poterit procurator consentire pensioni, licet beneficium non esset suum tempore constitutionis: ut plenè consuluit Paris. conf. 43. in 4. vol. facit. gloss. & doct. in cl. vlt. de rescript.

30 Si tamen procurator semel consenserit, & fuerit expedita resignatio, sed inhabili, & incapaci, si quis postea beneficium illud impetret, non requiritur alius resignantis, nec procuratoris consensus: ubi semel est præstitutus, quia intelligitur de primo. l. boues. §. hoc sermone, ubi plenè scripsi. ff. de ver. signif. cap. non potest, de præb. lib. 6.

31 Constitutio ista procuratoris sponte fieri debet: alijs per metum facta non valet. cap. accedens, de procu. & quia non censetur esse consensus saltem liber. Panor. & alii. in cap. Abbas, de his que vi. qui Ro. sing. 753. constitutio procuratoris: & plenè Probus in addit. ad lo. Monach. rub. de renuncia. lib. 6. ideo Episcopi Placentini resignationem non valuisse, qui ad præceptum Regis renunciauerat, consuluit Dec. conf. 219. viso puncto. q. 1.

32 Vnde anno 1510. die 12. Aprilis fuit condemnatus à Senatu Episcopus Trecoren. ad certum libras Paris. & ad expensas, damna & interesse, eo quod receptorem suum in carcerem detruserat, quod nol.

nolet resignare beneficiū, & eidem Episcopo mutare centū aureos: quod probatur in cl. multorum de penis. & sæpius Episcopi destituunt suos officiales, qui eis reculant pecunias sub nomine mutui dare, vt quandoq; famelicos Episcopos [vidi exercere, qui priuadi episcopatu essent.]

Cancellatū 33 Notandum est, quod si instrumentū procuratorii sit cancellatum, nullam facit fidem, nec vi talis instrumenti valebit procurator postea resignare: quod si resignauerit, non valebit resignatio. arg. l. indulgentiam, vbi doct. C. de solutio. & l. si chirographum. ff. de proba.

34 Limitatur quando post resignationem reperiretur cancellatum: tunc enim non vitaretur iam admissa resignatio, per regul. factam legitime non retractatur, &c. & multa tenent facta, quæ fieri prohibentur. l. patre. ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris. & dicit Bald. in l. si vnus, in fine. C. de testam. quod si instrumentum productum fuit sine macula, demum apud notarium actorum inueniatur maculatum, per hoc fides instrumenti non minuitur, allegat. l. ff. si tabula testamenti nulle extat. & l. gesta. in arg. C. de re iudicata alioqui esset in potestate partis reuocare quod bene gestum est.

Cancellatū 35 Inō illæ cancellations inualidæ factæ à magistratibus: vel tabellionibus sine causæ cognitione non detrahunt fidei scripturæ iecundum Bald. in l. si preces, circa fin. C. quomodo. & quando iudex. Sequitur las. cons. 47. Ex facto, in fin. in 1. vol. vbi etiam dicit sententiam cancellatam probare, vt per Bar. in l. acta. col. vi. prim. q. pen. ff. de re iudi. Bald. in l. emancipatione. C. de fide instr. & qui est indebitè de matricula cancellatus: non habetur pro cancellato. Bal. in l. scriuarios. C. de testam. mili.

Conuentione 36 Item conuentio de permutando cū beneplacito Papæ etiam cum instrumento obligatorio non obligat partes, quò minus possint penitere, & pro vnus etiam voluntate reuocare ante implementum. l. ff. de rerum permuta. l. si pecuniam, de conditio. causa data, etiã si partes iurauerint non reuocare: sed reuocans erit periuus.

gloss. in singul. in cap. fin. de procur. in 6. abur. de Boer. in dec. Burdegal. quest. 207. ad secundam, dicens ita seruari in praxi. [Sed si partes conuenerint sub beneplacito Papæ, si illi placuerit & approbauerit conuentionem, vna pars non poterit reuocare post Papæ confirmationem. cap. venerabilis. de confir. vtili. facit. l. fin. C. de contrah. empt. cap. super eo. de condit. apost. sic cogitur quis credere post petitam credendi licentiam. l. quidam. de renunciat. gloss. in Clem. vna. illo titul. & post postulationem presentatam Papæ partes non possunt rescilire, aliàs semper illuderetur Papæ. cap. bona. 2. de postulatione prelatorum.]

37 Si tamen vna pars semel resignauerit, altera non, illa poterit compelli ad resignandum: vel ita resignans ad suum si malit poterit redire beneficium, per d. l. i. in fin. & l. naturalis. §. i. ff. de prescript. verb. Collecta. in c. 2. & c. cum olim. in fin. de rerum permut. prouinciale. fol. 35. verb. duo tractauerunt. post Feder. cons. 156. punctus talis.

38 Sed post collationem vtraque respectiue etiam à Papa factam, si vtraque pars velit rescilire ab illa permutatione, & remanere in suo beneficio, possunt hoc petere à Papa, qui iterum conferret eis, & permittet remanere non obstante permutatione: vt docet Lappus allegatione 89. in Dei. & c. factum. [Etiam postquam procuratoris constitutio ad resignandum est Papæ presentata, non potest fieri reuocatio à constituyente, per supradicta, & sera prece subuenire sibi resignans desiderat. l. 2. C. de iuris & facti igno. Id vidi in nominatione regia semel Papæ presentata quam Papa differebat amittere, vt reuocari interim procuratorium non posset. esse Calder. consil. tit. de electio.] Alia de constitutione procuratoris poterit quisque supplere.

De Resignatione conditionali, quam in fauorem vocant.

Nunc dicendum est de resignatione conditionali, & primo coram quo fieri possit. Respon. quod coram Papa

Conditionalis resignatio coram Papa

Papatantum cum in ea versetur simonia, quam ordinarius purgare non potest. *cap. ex parte. i. de offic. deleg. Panor. & alii in rub. de simo.*

2 Nec quidem legatus hanc resignationem admittere iure potest, nisi super hoc expressam à Papa habuerit potestatem: ex eo videlicet, quia conditio simoniam inducit. *gloss. & doct. in c. pactiones & c. cum pridem de pactis.*

Collatio facta alteri 3 Hæc resignatio fit in fauorem talis. Nec aliter nec aliàs, nec alio modo: & si postea conferatur à Papa alteri, quam ei, in cuius fauorem facta fuit non valet collatio, quia contra mandatum facta. *gl. in c. olim, in i. in verb. tradunt, de resti. spoliat. las. conf. 162. col. 4. in 2. vol. & conf. 86. in fin. vol. 3. & de hac clausul. scripsi in tract. de pacif. possess. num. 146. Paul. Paris. consil. 19. ad resolutionem, col. 2. in 2. vol. [Curtius Senior. conf. 8. viso instrumento.]*

4 Et ista clausula non potest quis vti coram ordinario, vt quis resignet, vel constituat procuratores tales ad resignandum in fauorem talis, vel vt conferatur tali, nõ aliter, nec aliàs, quia hæc clausula, aditringit collatorem ad conferendum ei nominato per partem: & est contra naturam resignationis puræ, quæ à mera pender collatoris liberalitate: *vt gl. & doct. tradunt in d. c. ex parte. hoc nominatum docet. Nico. Melius in verb. renunciatio beneficii simoniacæ facta: vt refert Ruzius in tract. regal. in 32. prius. in fi. facit. gl. in c. ordinationes. n. q. 1. & in l. ille autem. ff. de hered. insti.*

Resignatio coram legato 5 Verum si istæ resignationes fiant coram legato, aut in ordinario, poterit legatus in fauorem vel ordinarius conditionem reiicere, & facta non valet. *contra Boer.*

6 Et quia sunt vt plurimum notariorũ clausulæ, teste Saphi. in tract. de literis gratiæ. rubr. de variis modis ratand. versic. puri

tamen & probatur in *cle. vna, de rerum permuta. in casu speciali, vt non possit in causa permutacionis conferri, ergo in alio casu sic. c. inter de prob. hæc Boer.*

7 Contrarium verius esse arbitror: nam quando sit vnus actus cum aliqua qualitate & adiectione: non potest recipi pars illius actus, & pars eiusdem reiici. *l. Aurelius. §. idem quæ sit, vt Bar. ff. de liber. Alex. conf. 87. in causa, in 1. vol. & conf. 30. in 7. vol. ac conf. 80. ibid. Henr. Boic. in c. cum super, de concess. preb. las. in l. non solum. §. sciendum. ff. de noui operis nuncia. Felin. in c. cum inter. col. 4. de re iudic. Hippoli. in practica sua. §. postquam, num. 24. Paris. in c. auditus, col. u. de prescript.*

8 Nec refragatur quòd illa clausula in fauorem habetur pro non adiecta, quod non putarem verum, nam cur minus haberetur pro non adiecta clausula resignationis, & omnes aliæ clausulæ, cum non allegetur ratio diuersitatis, quia nulla clausula, nec quidem verbum debet esse in dispositione, nisi aliquid operetur. *gl. in l. 1. ff. quod metus causa Bald. in rubr. C. de contrab. emp. q. 9.*

9 Nec ine mouet, quòd debeat interpretari actum esse permissum, verum est in dubio. *l. quoties. ff. de rebus dubiis, sed hic apparet expressè talem renunciationem non valere: ideo in certis non vtetur coiectionis. l. continuus. §. cum ita, in fin. ff. de verb. oblig.*

10 Minus me conturbat, quòd sæpius sunt clausulæ notariorũ, quia hoc esset probandum: & in dubio præsumendum est pro instrumento. *l. cum precibus, vt Bald. C. de prob.*

11 Etiam *cle. vna, de rerum permuta.* probat contrarium: quia si non valeat permutatio, quando non conferatur permutanti: sic non valebit conditionalis resignatio, quando non adimpletur conditio. *d. l. ille. ff. de hered. insti.*

12 Quomodo ergo procedetur coram legato? Resp. potest quis constituere procuratorem ad resignandum coram eo, & ad retinendum resignanti passionem tale, &c. non aliter, nec aliàs, &c. & ad iici potest.

test clausula, quod roget constituens Reuerendiss. Legatum, ut tali N. conferat. & tunc legatus conferet illi pro quo rogauit, si velit, quia non arretatur ad hoc. c. tua, ubi doct. de sumo. & si praefato N. conferat, constituet dictam pensionem resignanti.

13 Si vero legatus alteri conferat, valebit collatio dummodo retineatur pensio resignanti. Alioquin non valeret prouisio, per illam clausul. Non aliter quod vsu venire potest his temporibus pro potestate reuerendiss. Legati do. Veralli.

Requisita in resignatione in fauorem facta.

14 Notandum est in his resignationibus in fauorem hanc obseruari solere, primo quod fiat coram Papa, & non coram alio, nisi qui potestatem hanc habeat a Papa, ut legatus.

15 Secundo quod ab ipso admittatur, alioquin resignans semper ante admissionem retinebit beneficium. c. inter, de prob.

16 Tercio conferri debet beneficium illi, in cuius fauorem facta est resignatio: alioquin prouisio non valebit, nec quidem a Papa facta. ca. mo, de rerum permuta. lib. 6. & ubi doct. alioquin esset auferre ius vnius, & dare alteri: quod non potest fieri, cum sit de iure gentium. l. ex hoc iure, ff. de iustit. & iure, gl. in l. 2. c. de precib. Imperat. offerend. potest tamen Papa illam resignationem non admittere.

17 Quarto requiritur, quod is prouisus per resignationem acceptet beneficium, alioquin resignans semper in suo beneficio remanebit ratione illius clausul. Non aliter, nec alias, &c. quia non intelligitur dimissum, quod nondum ablatum est. l. nec vtilen, ff. ex quib. caus. maior.

18 Quinto quod mittatur prouisus in possessionem vi istius prouisionis, si in possessione non erat. l. si ex stipulatione, ff. de acqu. possess.

19 Sexto requiritur, quod prouisio fiat illi, in cuius fauorem fit resignatio: & antequam reuocatio procuratoris perueniat ad notitiam collatoris, vel procuratoris, clem. vna de conuin.

Resignatio semel facta non potest reuocari.

20 Resignatio semel facta reuocari non potest. c. quam periculosum, 7. q. 1. remittentibus enim actiones suas amplius non est

dandus regressus. l. quaeitur. §. si ven. licor. ff. de adilit. edict. & quod semel repudiatam est reintegrare minime concedimus. l. si. c. de condit. miser. & satis absurdum redire ad hoc, cui renunciandum putauit. l. si quis iustitiam. c. de reb. cred. c. in causis, in si. de elect.

21 Nisi ante professionem, vnde si inter partes coueniat de permutando, antequam expleta sit permutatio, altera pars resilire, & poenitere potest. l. si pecunia, ff. de condit. caus. data. l. a. de rerum permuta.

22 Nisi alicuius interlit, & tunc poenitens soluere id quod interest tenetur. l. natura. l. §. i. ff. de praescrip. verb. l. nemo, de reg. iur. l. de etate. §. Celsus, de interrog. act.

23 Vltimo si procurator constitutus ad resignandum coram legato in fauorem talis Titij, & non aliter, &c. nec alias, nec alio modo resignet pure libere & legatus contulerit Titio, valebit & resignatio & prouisio, vbi plenè consuluit Petr. Paris. conf. 15. circa num. 12. & seq. in 4. vol. quia in effectu mandatum adimpleuit, nec est egressus fines mandati: quamobrem valet quod actum est. l. diligenter, ff. mand.

Constitutus procurator ad resignandum in fauorem si resignet simpliciter an valeat.

24 Ego super hoc sequentes constituem calus. primum, si resignans cum clausula, nec aliter, &c. retinuerit sibi pensionem, vel aliud: & hoc non fuerit secutus procurator, nec a Papa, vel legato concessum, non valebit resignatio, nec prouisio per e. cum dilecta, de res. quia forma mandati non fuit seruata, ob id nullum quod factum fuit: sic consuluit las. conf. 86. in causa. cle. pen. nu. 15. in 3. vol. etiam si resignans mortuus fuerit, & non prosequatur: nam postquam resignatio nulla est, ita quoque prouisio nulla est, facta ratione resignationis inualida, idcoque beneficium vacabit per mortem, & non per resignationem. Ideo resignatarius vel alius impetrare illud poterit per mortem vacans. Nempe non maiorem potestatem habuit legatus ex resignatione procuratoris, quam si dominus ipse resignasset: sed si dominus ipse resignasset, retenta sibi pensione, & non aliter, nec alias, si non fuerit ei pensio retenta, non valisset prouisio, deficiente forma.

l. diligenter. ff. mandati. Panor. in ca. Pisanus. col. 2. de restit. spoliat. Sic consuluit Anchar. conf. 28. Rationes. col. 2.

Resignatio 25 Aliis si non steterit per procurato-
retentis o- rem, sed forte Papa noluit admittere pen-
mnibus sionem petitam cum ipse plenariam ha-
fructibus beat potestatem in beneficiis. *c. z. de p. e. ben.*
facta va- in 6. tunc pars non poterit conqueri: ut si
let, licet quis resignet retentis sibi omnibus fructi-
Papa non bus, & non aliter: si Papa recipiat resigna-
re servare tionem retenta solum dimidia parte, vale-
rum nisi di- bit resignatio.

26 Dummodo procurator insequens
mandatum resignaverit, quia Papa non a-
stringitur pactis partium, sed ista pacta
sub beneplacito eius fiunt, & quatenus ei
placebit. *c. cum pridem de pact. si* igitur ei non
placeat nisi dimidia, non est qui conqueri
possit, cum partes omnia ad nutum ipsius
referant. Alioqui sequeretur, quod in par-
tium potestate esset suspendere, & irritare
illius voluntatem, & beneplacitum Pon-
tificis quamvis iustum: & quod modera-
retur eius potestas secundum voluntatem
partium, ut etiam cogere eum facere, quae
vellent contra ius, quod esset absurdum:
quippe non subiicitur Papa legibus mul-
to minus conventionibus, quae contra le-
ges fiunt. *c. propositus. de concess. p. reb.*

Presum.

27 Cum igitur non placeat Papa appro-
bare conventionem partium, ut quia for-
te contra leges, non est ipsi, nec procura-
tori imputandum, & ita iudicavit senatus
Burdegalen. ut mihi retulit doctissimus
& illustri vir domin. Ioannes Alesmius in
eodem Senatu consiliarius meritisimus,
hoc anno 1552.

28 Secundus casus si procurator consti-
tutus ad resignandum in favorem Titij, &
non aliter, & c. resignaverit simpliciter, &
beneficium fuerit dicto Titio collatum: si
nulla alia fuerit reservatio, valebit & resi-
gnatio, & provisio: quia procurator per
equipollens secutus est mandatum, & sic
ab eo gesta valebunt. *l. si. ff. manda.* quippe
nullus est hic conquerens [ut plene scripsi in
meo. conf. super hoc edito incipien. quidam con-
stituit.

29 Vide Ancha. conf. 28. rationes, & sic po-

test intelligi opinio Pauli Parisi. in *d. conf. 15.*
in 4. vol. quia interest an procurator se-
quatur mandatum saltem per equipollens,
& valebit: secus in Papa, qui voluntatem
partium nullo modo sequi tenetur, sed o-
mnia pro nutu suo disponit, eiusque vo-
luntas & dispositio adamusim nobis ser-
vanda, dummodo procurator, ut dixi, iuxta
mandatum resignaverit.

30 Non refragatur illa clausula, non aliter,
nec aliis, quae videtur conferuare ius
suum resignanti, *ut not. doct. in l. si quidem. C. Clau-*
de excep. quia hoc est verum quando procura-
tor non esset secutus mandatum &
formam: secus in Papa, qui non adstringit-
ur ad pacta partium seruanda, nisi quate-
nus sibi placeat. c. propositus, de concess. p. reb.
alioqui semper illuderetur Papa, & eius
beneplacitum ex arbitrio partium pende-
ret. *contra. c. bona. 2. de postula. praes.*

31 Et si obiciatur, ergo Papa auferet alicui
prohibito beneficium. Respo. hoc non faciet:
nam beneplacitum Papae quatenus
concernit beneficium, ut talem conferatur,
debet sequi voluntatem partium vel om-
nino reservare hoc Papa solet & tunc non
praedicitur resignanti.

32 Sed si sint aliquae conventiones, quae
forte contra ius sunt vel turpes, Papa con-
feret beneficium ei quidem, in cuius fau-
orem est resignatum, sed turpes abiciet co-
ventiones [ca. cum pridem de pac. & Jarg. no-
in c. si. de conditionib. appo. & partibus de hoc
conqueri non est liberum. vide Feli. conf. in
Papa. Et plene Tiraquellus in tract. de v. roque
reivact. 558. gl. 7. fol. 182. & quae scripsi in l. si qua
pena. ff. de verb. sign.

Tertius casus, si quis constituerit procura-
torem ad resignandum simpliciter vel
causa permutationis si procurator resi-
gnet in favorem alicuius non valebit pro-
visio, tum quia contra formam mandati:
nam alia est resignatio simplex, alia in fa-
uorem (ut superius visum fuit) & potestas
data super vna non censetur super alia da-
ta. *d. c. cum dilecta.* Nec quidem potestas in
vno casu extenditur ad alium. *leg. commu-*
disimé. ff. de liber. & postu. Nam qui dat po-
testatem resignandi simpliciter, non vult
teneri

Veneri de illo, cui fiet prouisio, sed onerat conscientiam illius collatoris, qui prouidebit ut idoneo conferat, *in xtra. ca. graue. de preben. & ca. 16. cui. illo. ut. in 6.* At is qui resignat in fauorem, est oneratus pro illo in fauorem cuius resignat, ut Theologi asserunt. Ergo potestas non censetur illa data resignandi in fauorem, aliàs posset de meo disponere beneficio. Nec obest, quod potestas resignandi concessa causa permutationis videatur fauorem continere. Resp. ex permutatione resignans consequeretur commodum, ut in *cle. de verum permut. sed ex resignatione in fauorem non. sine permutatione.* Etiam non valeret resignatio facta in fauorem alterius, nisi ille aliud beneficium resignanti assignaret etiam si procuratori assignatum fuerit beneficium quia permutatio debet fieri in commodum resignantis, non procuratoris, ut plenè & alios casus scripsi in *consilio meo incipiente, Magister Robertus, &c.*

De Reuocatione procuratoris quomodo & quando fieri possit.

Videndum est quando procurator constitutus ad resignandum possit reuocari. Quo loco, ne quid prætermittam, quod ad hanc praxim pertinere videatur, non verebor repetere tanquam necessariam regulam positam in Concor. *in tit. de subli. clem. liuris. in gl. vlt. regula est, quod constitutus procurator ad resignandum beneficium, vel beneficia, potest reuocari ante factam resignationem. cle. vna. de renunc.*

2 Sed oportet reuocationem intimare, seu denunciare collatori, seu procuratori constituto, aliàs valebit resignatio. *d. cle. vna. & non solum vni est denuncianda reuocatio, sed omnibus procuratoribus, si plures constituti sunt, alioqui resignatio facta ab illo, cui non est notificatum, & valebit. ca. si duo. ubi doct. de procur. clem. 1. de appell.*

3 Reuocatio quoque tacta est intimanda procuratori, unde si quis constituat procuratorem ad resignandum coram Papa, non poterit constituere alium ad resignandum

coram ordinario, nisi fuerit primo procuratori denunciatum: quia tacitum non debet plus operari, quam expressum. *l. cum quid. ff. si certum peti & constituendo secundum procuratorem, videtur reuocare primum. l. si quis. §. vlt. ff. de procura. cap. non iniuste. illo titulo.*

4 Et sic non valeret intimatio facta parti, cum illa clausula non loquatur de ea, tamen in casibus sequentibus valeret: videlicet quando est procurator constitutus ad renunciandum causa permutationis tunc sufficeret re integra parti denunciare: alioqui pars esset in dolo, si postea expediret permutationem. *c. si. de procur. in 6. Felin. in cap. ex parte decani, col. 8. ver. d. clem. a. de rescripti.*

5 Idem quando procurator esset constitutus ad resignandum in fauorem partis, illi enim erit denunciandum, nam sua interest, & cum illo conuenit. *l. si cum mandassem. §. mand. gl. in verb. faciendum. in d. cle. vna. & Philip. Prob. in additio. ad Ioan. Monach. in rub. de renuncia. lib. 6.*

6 Idem si in procuratorio nullus est nominatus procurator, nec collator sed coram quolibet potestatem habente, ut tunc intimatio parti facta sufficiat: alioqui dolo prodesset eidem, contra. *capit. sedes. de rescripti. & hoc etiam docet. d. Probus in d. rub. de renunc.*

7 Item si non liceret collatori, vel procuratori intinare, forte quia pars iniuriisè detinetur: nam hoc casu sufficeret etiam reuocatio parti intimata, vel etiam secreta, ut asserit Bonifa. in *d. cle. vna. facit. l. quod te. ff. si cert. pet.* Nam quod per partem non stat, illi non est imputandum. *l. in iure. ff. de regulis iuris.*

8 Præterea si procurator constitutus sit ad consentiendum sententiæ, adiudicationis beneficii, poterit fieri notificatio reuocationis parti: quia in iudicialibus hæc sufficit. *d. cap. ex parte Decani. & cap. 2. de procur. in 6.*

9 Imò etiam sufficeret denunciare notario, qui instrumentum procuratorij recepit, antequam expediat, ut si postea conficiat instrumentum, & tradat parti, tanquam sal-

Intimatio reuocatio nis quando fieri possit.

Intimatio reuocatio nis quando fieri possit.

Notario quando intimatio reuocationis fieri possit.

Ceterum
etiam
Papa
procurator
deat.

Classis
alium.

Reuocari
possit
procurator
ante
resignationem.

Reuocatio
resignationis
notificanda
est
collatori,
aut
procuratori.

Reuocatio
tacta
est
intimanda.

farius puniri debet, quandoquidem iam est reuocatus, & inhibitus per denunciationem, ne conficiat instrumentum. arg. l. si fundam. C. de rei vend. doct. in l. contractus. de fide instrument. cap. ex parte. vbi doct. de rescript.

Renouatio non intimata.

10 Interdum etiam non intimata reuocatio valet vt quando procurator ad resignandum erat per metum constitutus. text. in d. clem. in vrb. sponte. §. ibi. gl. doct. Ioa. de Selua in tract. de benef. in 3. p. r. q. 15.

11 Vel quando constituens mortuus est tunc per mortem fit reuocatio, quæ quidē etiam non intimata valet, quia non est, qui possit intimare. Fel. in d. c. ex parte. col. v. vers. fallit. §. 8. Nam mors omnia soluit. §. deinceps, in auth. de nupt. colla. 4. & mandatum morte mandantis expirat. l. mandatum. Cod. mand. l. eius. ff. si certum petatur.

Renouatio non intimata valet in praeiudicium reuocantis.

12 Etiam si ageretur de praeiudicio solius reuocantis, nihilominus valebit reuocatio. licet non intimata: vt si procurator constitutus ad acceptandum & resignandum reuocetur, valebit reuocatio, adeo vt ille posthac acceptare non possit, nec beneficium acquirere. c. si. de procur. in 6. Bald. in leg. si mandasset. in repet. ff. m. ca. d.

13 Idem dicunt si constitutus esset procurator ad presentandum, vel eligendum, vt tunc sufficiat reuocatio, etiam non denunciata: quia hic procurator non habet amplius potestatem. d. c. si. de procur. lib. 6.

14 Sed contrarium est verius: nam valet collatio vicarij facta, antequam ipsi vicario notificata sit reuocatio. l. si forte. ff. de officio praesid. Ludouic. sing. 57. sicut quæstio, scripsi supra plene de his vicariis: & idem erit in praesentatione & electione in casibus permixtis. c. pon. de elect. in 6.

Intimatio reuocatio nis quomodo fieri debeat.

15 Vltimo ista reuocationis intimatio debet fieri coram notario & duobus testibus, aut coram duobus notariis. clem. causam de electio. dixi in tract. notari. q. 14. non refert autem an fiat à notariis Apostolicis, vel Regiis, cum non inueniatur prohibitum vt scripsi in tract. de iur. obl. art. 2. alia videre licet in d. Concord. Francia. in iuu. de subla. clem. lueris. vbi abundantius scripsi: ad alia pergere nos oportet.

De causis resignationem irritantibus, & primo de Dolo.

Nunc videamus, quibus ex causis resignatio possit annullari: primo ratione doli annullatur, qui frequenter in his resignationibus interuenire solet, aut fraus, vis, metus vel simonia, & quandoq; ista simul: ideo in resignatione antequam recipiatur, partes iurare debent ista, vel aliquid istorum non interuenisse. ca. super hoc. de renunc. vnde si committatur alicui, vt recipiat resignationem, solet adscribi hæc clausula. Attenteq; provideas, quod in resignatione prædicta dolo, vis, metus, aut aliqua simoniaca labes non interuenierit. &c. vt patet in reg. cancel. lmo. 38. & si interuenierit, non debet pars diffiteri, aut contrarium iurare.

2 Alioqui collatio illi facta non valet tanquam periurio iam facta per ca. 2. de rescript. §. cap. tuanos. i. de iure iur. prout tamen scripsi in tract. de pacific. possess. in 4. lmit. & hodie admodum pauca interueniunt resignationes, quæ saltem alterum istorum non includant.

3 Præterea non vult Papa valere resignationem puram dolo malo factam, vt quæ non est simplex at dolosa: vnde dicitur. gl. in c. pen. de his que vi metusve caus. sunt. secundum rationes siue vi, siue metu, siue dolo quis renunciet rei suæ, subuenietur ei contra omnem possessorem, per c. remebrandam. 3. q. 1. §. q. 2. c. cum ecclesia. §. seq. facit. l. cum qui. ff. de inoffic. test. non erit tamen in iplo iure nulla resignatio secundum doct. sed annullanda.

4 Verum quia dolo annullat alios actus regulariter, quado præbet actui causam. l. §. eleganter. ff. de dolo, & istos actus non inteno à lege exceptos, ergo continebuntur sub regula, maxime quia in his beneficalibus bona fides, & non dolo interuenire debet. ca. cum dilectus. de elect. licet hodie longè aliter accidat: & quia liber omnino consensus requiritur in resignatione. ca. super hoc. de renunc. Sed vis, metus, aut dolo interueniens excludit hunc liberum.

Iuram. p. ter dolo in resignati. ne non interuenisse.

Resignatio dolo facta an nulla sit.

rum consensum, ergo, &c. *l. si mulier. §. si meus. ff. quod meus causa. vnde Prou. 14. scribitur, Filio dolo nil erit boni: & sic renunciatio dolosa non erit bona, nec fructum afferet doloso.*

5 Ad hæc ius canonicum abhorret præcipuè vitiosum ingressum. *c. 1. & per totum, de eo qui mittitur in possess. in 6. sed non potest esse deterior ingressus quam dolosus, ideo recipi non debet: Nam iureconsult. ait, in l. ff. de doli except. quòd ideo hanc exceptionem doli prætor proposuit, ne cui dolus suus per occasionem iuris ciuilibus contra naturalem æquitatem profuit.*

6 Nec refragatur, quòd dolus non vitiat in spiritualibus, utpote si quis dolo inductus fuerit ad ingrediendum religionem. *c. constituit. 20. q. 3. resp. nò videtur deceptus qui prouocatur ad bonum & ad benefaciendum, ideoque dolus bonus est, qui nò annullat actum, tamen res debent restitui, ut ibi dicitur. Sed in beneficiis diuersum est: nam qui dolo beneficium aufert ab alio remouet eum à seruitio Dei: quãobrem valere non debet illa dolo facta resignatio.*

7 Secus si dolo quem inducerem ad acceptandum beneficium: valeret enim illa acceptatio, qua prouocatur ad seruiendum Deo: secus si ad resignandum. Item resignatio non dicitur actus spiritualis, cum potius sit à spiritualibus amotio, tenditque aliò quam ad spirituale.

8 Minus obstat, quòd dici solet dolum non vitare matrimonium. *c. ex parte. & cap. dudum. de conuer. coniug. & quòd bonum est argumentum de matrimonio carnali ad spirituale. c. inter corporalia, de translat. epis. resp. verum esse, cum est eadem ratio, sed longe diuersa est in matrimonio: nam in eo quis prouocatur ad acquirendum sibi, sed in resignatione ad relinquendum cogitur.*

9 Ad hæc in matrimonio licet quis dolo fuerit agressus matrimonium, tamen ratum habetur in primo anno in quo canitur, *Exultate. Item quia res non est integra post cognitam virginem: sed post renunciationem nil rati habetur, imò magna af-*

ficitur poenitentia resignans: Ideoque dolus ille, nec iure naturali, nec prætorio, nec canonico iuuare potest illum cur resignatio emolumento cedit: *ut etiam docet Fortunius in tract. de vltimo sine iuris. num. 335. & seq.*

10 Insuper mens Papæ non est conferre, si dolus interuenerit: ideo non valebit resignatio, nec Papæ prouisio ipsius deficiente voluntate: tum quia subreptitia est prouisio cum dolus non sit expressus in ea: non iuuabitur ergo dolo prouisus, decreto. de pacificis possessoribus: *ut scripti. n. 155. per rex. in c. 1. §. 4. 6. vbi sic scribitur, Si quando à sacerdotibus, & autoribus ecclesiæ, quædam scripturæ quoquo modo per metum aut fraudem, aut per vim extortæ fuerint, vel ut se liberare possint, quocumque ab eis conscriptæ, aut roboratæ fuerint ingenio ad nullum eis præiudicium, vel nocumentum valere censemus & sic non præiudicat resignanti dolo inducto resignatio.*

11 Et quia dolus consensum excludit, *Literæ Re. teste Pan. in cap. cion dilectus, in fin. de his que gra non vi meus. de caus. si un. & ibi gloss. dicit coram impetrante episcopo suo restitutionem hanc posse tur ad anpeti. Nec impetrari solent Regiæ literæ nullandæ in hoc regno ad inferendum huiusmodi resignatio- resignationem dolo factam: ut scripti Arenem benefi- cium in tract. de pacific. possess. num. 157. ficium dolo factam.*

12 Tamen si quis agat possessorio: & opponatur resignatio, replicabitur de dolo & tunc poterunt impetrari literæ Regiæ directæ iudici: quòd si constet resignationem dolo factam, non obstante resignatione, & non habita ratione ad illam, ius administret partibus: & tunc iudex, si constet ei de dolosa resignatione, manu tenebit resignantem, non obstante sua resignatione: vel restituet eidem possessionem, si eam amiserat per remedium reintegrandæ possessionis: & sic conceduntur literæ ad resignationem rescindendam, ut iudicio rescissorio agatur: sed si possessorium intentetur, impetrari literæ possint, quòd non habeatur ratio ad resignationem metu vel dolo, seu vi factam, quòd notes-

De vi in resignationibus adhibita.

*Spoliatus
resignatio
non valet.*

Solet etiam addi in resignationibus, ne vis interueniat. Nam si spoliatus beneficio resignet illud per vim, non valet resignatio: nec presumitur, quod sponte resignet spoliatus. c. sollicitudine de restitu. spo. & dom. de Roia 216. nota quod e. assensu, in atriq. [sub tit. de rescis. dec. 38.] & quæ vi vel metu fiunt rata non habet prætor. l. i. ff. quod mens causa. siue prouisio subsecuta fuerit à Papa, siue ab alio quolibet ordinario: cum eadem ratio videatur in omnibus collatoribus, siue vis interuenierit, ab ipsismet collatoribus, siue ab aliis. ca. sci. m. de electio. in a.

2 Et sic iste, qui spoliatus renunciauit, etiam post collationem alteri factam poterit intentare remedium. c. reintegranda. 3. q. i. nec iudices audient detinentem beneficium, donec restituta fuerit possessio spoliato. c. super hoc. de renunc.

*Casus in
quibus re-
signatio vi
facta pro-
betur.*

3 Limitatur quando spoliatus fuit restitutus, & pacificam possessionem recuperasset: tunc Papa ad ipsius resignationem in forma gratiosa potest istud beneficium conferre: nec requiritur in hac prouisione facere mentionem spoliationis, nec apponere clausulam vocatis vocandis, &c. quia restitutio facit, ac si nunquam esset spoliatus, & in pristinum statum restituit. l. quod si minor. §. restitutio. ff. de immo. l. 1. c. de sen. passis. & ita seruat Curia Rom. quia non est spoliatus qui tenet.

*Vis auto-
ritate iu-
dicis facta
non iuuat
spoliatum.*

4 Secundo non procedit, quando hæc resignatio coactè facta esset autoritate iudicis de causa cognoscentis, tunc quoque valeret. cap. accepta, de restitutione spoliatorum gloss. & doct. in d. cap. sollicitudine. quia tunc præsumptio iuris tollitur, & inducitur notorietas defectus proprietatis, rest. Socin. in tract. fallen. regul. 378. & Barba. cons. 47. preclarè, colum. vlt. in 2. volum. & videtur metus purgatus.

5 Poterit tamne iste si grauetur, appellare, & nõ obstante hac collatione facta, etiã à suo superiore licebit vim probare: quia per sententiam non tollitur nisi præsum-

ptio: vt per gl. & doct. in l. ff. quod met. caus.

6 Tertio flectitur regula, si ante spoliationem resignasset tunc nil impedit quod minus valeat, vt dicit Lappus alleg. 23. quod est verum, si libere, secus si coactè vt supra.

7 Quarto si quis etiam post spoliationem restitutioni cum iuramento, vel per pactu renunciet rata habebitur huiusmodi resignatio. gl. in c. super hoc. in verb. resignationis. post de renunc. de Roia. dec. 68. nota quod licet, [sub tit. de renunc. dec. 3.] & dec. 48. nota quod si spoliatus, [sub tit. de renunc. dec. in antiq. & doct. supra in verb. spoliatio. & Nicol. Milus in verb. renunciatio, inuolubiliter enim debet obseruari iuramentum, auth. Sacramenta. c. si aduersus vendit.

8 Poterit tamen hic resignans impetrare literas releuamenti, ab hoc iuramento præhabita illius dispensatione: nam ea facilitate qua fuit spoliatus, iurauit vel promisit restitutionem non petere: quamobrem ei iuramentum, vel pactum nocere non debet vt dicit in simili. gl. & doc. de renun. excep. non numer. pecun. cum iuran. in l. 3. c. de excep. non numer. pec. & Fel. in ca. sic cautio. de fid. instr. doct. in l. 2. c. de rescis. vend. scripti in tract. de chirograph. recognitio. in ord. Regis in i. rom. tum quia pactum hoc vel iuramentu præberet materiam delinquendi. contra l. conuenire. ff. de pact. dotal. sic docet Socin. in d. tract. Fallen. reg. 378. spoliat. & sic qui vi resignauit, post amissam possessionem agere remedio reintegrandæ possessionis: de qua admodum scripti. in 5. gl. 1. de sen. execu. in i. rom. ora. Reg.

De Resignatione metu extorta.

Resignatio quoque metu facta solet annullari: nam que metu facta sunt, rata non debent haberi. l. 1. & per totum. ff. quod metus causa, vnde in resignationis bulla solet apponi, Prouisio quod metus interuenierit: quippe renunciatio metu facta non valet, nec perdit beneficium sic resignans. c. super hoc. & c. Abbas. & ca. ad aures. de his que vi metus ve caus. sunt. de Roia. dec. 203. nota quod resignatio. in antiq. Henric. Boic. in c. quod in dubio. de renun. & Fortu. in tract. de vlt. ff. n. 275. dicit hanc renunciatiouem metu

metu factam nullam, & Barba. conf. 30. bene
etiam. in 2. vol.

quatenus erit opus, & postea si cogaris
resignare, dices te resignare ius quod ex
tali collatione habuisti tantum: & postea
poteris prosequi & te defendere ex noua
impetratione. Ista dico ut malorum ma-
litia euadas. Et metus regis probatur per
litteras regis, quibus mandabatur episco-
pum Astensem relegari, & ab officio sus-
pendi, nisi resignaret, ut plenè probat Ca-
rol. Ruinus conf. 121. quia principalis, in 4. vol.
ubi etiam concludit renunciationem
nullam.]

Metu pa-
rentum
aut con-
sanguineo-
rum resi-
gnationem
annullat.
Vexantes
consangui-
neos cleri-
corum
sunt ex-
communi-
cati.

2 Intelligit etiam si facta fuerit metu pa-
rentum, aut consanguineorum. *ca. sciatis de
elect. in 6. idem si metus ab ipsis collatori-
bus processerit, clem. mulierum de penis. l. 1.
& l. seq. ff. de liberali causa. Rota dec. 463. dubi-
tationem tabaciter, in nouis. [Sub tit. de renunc. dec. 7.] &
Alex. conf. 99. in casu, col. 3. in 3. vol. nu. decim.
Pet. Paris. conf. 66. renunc. in 4. vol.*

3 Et isti sunt excommunicati vexantes
consanguineos clericorum, etiam laicos,
propter clericos. *d. ca. sciatis de elect. in 6. ubi
multa addidi.*

4 Ideo poterit agi vel vendicatione ad
beneficium sic metu resignatum, vel pos-
sessorio recuperanda. *gl. in §. ad tollendas. in
verb. liber. de elect. in prag. quia licet resignas
sponte ius suum amittat, & possessionem
nem c. inter iuncta glo. de preb. secus tamen
est in eo, qui coactè, vel per metum resi-
gnat. gl. in c. nonis casti. 33. que st. Pator. n. in cap.
maiores. in fin. de baptismo, & in cap. cum lo-
cum. de sponsal. Alex. conf. 98. quoniam. col. 2.
vol. 3. & conf. seq. Nam quæ metus causa ge-
sta sunt, rata non decet haberi. l. 1. & seq. ff.
quod met. caus.*

Prævis an-
nullandi
resignatio-
nem metu
factam.

5 Quamobrem in hoc regno Francia
possumus petere coram iudicibus ecclesi-
asticis annullari talem resignationem: ut
quidam asserunt in dict. c. Abbas, & de Rota dec.
374. Fuit dubitatum, in nouis. [Sub tit. de renun-
decis. 5.] siue nullam pronuciari, & decla-
rari. Nam quoad effectum nulla dici po-
test, ut scribit Ausfer in decis. Tholos. q. 285. vide
Albert. Bru. conf. 82. super difficultate, inter conf.
Feud.

6 Vel si agatur possessorio reintegran-
dæ & apponatur resignatio, probabitur
metus: & non obstante resignatione iu-
dex in possessionem restituet resignantè,
ut supra dixi de dolo. [Vel si quidam magnus
curialis te prosequatur ut resignes, forte
quia contulit tibi hoc beneficium, procu-
res ut illud in curia secundo resignes in
fauorem amici tui, & postea resignare po-
teris ad petitionem illius potentis vel im-
petres tuo nomine, & in signatura dicas
renunciando primo titulo, si opus sit, vel

Purgatus
metus quæ
do dicatur.

7 Cessabit tamen restitutio, quando
purgatus est metus postea per contentum
liberum: at nunquam censetur purgatus
eadem causa durante & subsistente: ut as-
serit Baldus in l. secunda. Cod. quod metus cau-
sa. & doctores in l. interpositas, de transact. C. De-
cius conf. 219. viso puncto, scripsi abunde in tract.
de rescis. contract. in gloss. 22. in tomo consilii. Re-
giar. & quomodo purgetur metus scribit
Pet. Paris. conf. 135. Ioannes. col. 1. & seq. in 4.
volum.

Metus ca-
dens in con-
stantem
virum nu-
meratur.

8 Adde quoque restituendam esse ec-
clesiam spoliato, vel metum passo, quam
resignauit: quando scilicet ille metus in-
teruenit, qui potuit cadere in constantem
virum. c. ad audientiam, de his que vi metus ve-
causa sunt. l. metum. r. ff. eodem. ita consuluic
Calder. conf. x. rub. de renunc.

9 Et dicitur cadere in constantem vi-
rum, ut cum est metus mortis, verberam,
aut cruciatus corporis c. r. quod metus causa.
l. 3. ff. eod. Sic metum accipiendum Labeo
ait, non quemlibet timorem, sed maioris
mali: nec timorem infamiae contineri Pe-
dius dicit in l. 4. & 6. ff. eod.

Iustus me-
tus quis dæ
caetur.

10 Iustus igitur metus requiritur, id est
probabilis & non leuis. c. si. de app. Dec. in l.
omnibus causis. pro facto accipitur id in
quo quis alium perhorrescit, quo minus
fiat. ff. de reg. iur.

Metus iu-
dicatur &
datus pro
qualitate
personæ.

11 Et multas phrasas huius dictionis, in-
sta, exposui in l. iusta. ff. de verb. sign. & ideo
pro qualitate personæ considerandus, &
iudicandus est metus, an sit iustus nec ne.
c. r. eodem. quia in meticulosis, & senibus, &
litteratis minor metus sufficeret, quam in
aliis militarib. yris. arg. l. que sub cõditione.

f. de

ff. de condition. inst. & in mulieribus minor quoque sufficit metus. ca. causam matrimo- nij, de offic. deleg. c. cum locum. de spons. Corset. in sing. incipient. meus.

12 Idem in dolo iudicandum est, vt non omnis dolus annulet actum, & contra- ctum: sed talis dolus, qui etiam caderet in prudentem & sagacem virum: vt docet Bal. in rub. C. de rescrip. vend. & in verbo meus, in margari. & Alex. in additio. ad Barro. in l. & e- leganter. ff. de dolo. vt refert Hippolyt. singul. 407. non omnis meus, quod ibidem dicit se exercuisse proximis diebus in causa non leui. & obtinuisse licet haberet duram ad- uersarium.

De Simonia in resignatione.

Resignatio simoniaca an valeat in preiudicium resignantis.

IN super in hoc rescripto clausula talis apponitur, Attentè prouideas, quod simoniaca prauitas nō interueniat, aut alia pactio illicita: Nam renunciatio beneficii simoniaca non valet, etiam (vt dicunt) in preiudicium resignantis, nec collatio, c. super hoc, in gl. pecunie. de renun. Innoc. in ca. cum vniuersorum, de rerum permutatio. Archi. in c. ordinationes, q. q. de Rot. decis. 236. in marg. [sub tit. de renun. decis. 7.] Nicol. Mitius in re- portorio, in verb. renunciatio. quest. 4. & ista est communis ferè sententia quam infra reitico.

2 Tamen ille qui per simoniam resignauit, quia deliquit, non poterit illud benefi- cium ita resignatum & collatum repetere, nec ille qui simoniacè adeptus est retine- re, per gloss. & doct. in capitul. constitutus, de transactio. Innoc. in d. c. cum vniuersorum. Card. Naucler, in suo tractat. de simon. & ibi quoque scripsi in addit. sic consuluit Guido Papæ conf. 172. frater Hugo.

3 Quinimō potest eam resignationē su- perior admittere simpliciter, & tertio il- lud beneficium conferre: vt consuluit Dom. confil. 125. dubia in 1. q. sequitur Scaphil. in tract. de literis gratis, rubr. de variis mod. vacatio. ver- ficulo puto iam en.

4 Alioqui simoniaco faueretur, si bene- ficium, quod per simoniam resignauit, re- petere liceret: quod nequaquam est facie-

dum, imò malitias eorum obuiandum. In fundo. ff. de rei vindic. ca. sedes. de rescrip. ne sci- licet crimina remaneant impunita in ma- ximum Reipub. detrimentum. Licet vbi- rarius. ff. ad leg. Aquili. cap. vt sanæ. de senten. ex- communic.

5 Cuius sententiæ videtur esse Domi- nus Tiraquellus in tract. de retractu municip. §. 26. gloss. 2. num. 10. quia licet non valeat re- nunciatio, tamen obtinet vim pacti taciti, ne amplius hoc repetat, cui renunciavit. c. quæsi periculo sum. 7. q. 1. ibi vide alia per eum adducta.

6 Hactenus, lector beneuole, secutus fui communem super his sententiam, multis probatam rationibus: quamuis iurium in- terpres super hoc varij fuerint, videlicet an simoniacus sit ipso iure priuatus nec- ne: sed vt altius ista repetam, notandum est, quod si iura Decretorum inspiciamus, dicemus priuationem necessariam, in cap. presbyter. ibi priuatur. 1. q. 1. & in Decret. etiã in oculo simoniaco sententia definitiua depositionis requirebatur, in c. 2. de confessis. & in c. insinuatum. de simo.

7 Sed vt omnia breuiter absoluaui, arbi- tror dicendum habitari iuris noui confide- ratione, simoniacum ipso iure priuatum beneficio, in quo simoniam commisit. c. ex- est in extraua. cum deestabile, de simo. in com- munitibus, ibi per electiones verò, postula- tiones, confirmationes, prouisiones, seu quasuis alias dispensationes, quas simo- niaca contigerit labefieri, viribus omnino careant in ecclesiis, monasteriis, dignitati- bus, personatibus, officiis ecclesiasticis, & quibusvis beneficiis, aut aliquo eorū cui- quam ius nullatenus acquiritur: nec inde faciat aliquis fructus suos, sed ad illorum omnium quæ percepit restitutionem, sub animæ suæ periculo sit adstrictus.

8 Idem fuit statutum in concilio Con- stantien. in hæc verba, Electiones autem postulationes, confirmationes, & quæuis prouisiones simoniacæ ecclesiarum, mo- nasteriorum, dignitatum personatum, of- ficiorum, & beneficiorum ecclesiasticorū quorum eundem deinceps factæ nullatenus ipso iure nullamq. per illas ius cuiquam ac- qui-

acquiratur: nec promoti, confirmati, aut prouisi faciant fructus suos: sed ad illorū restitutionem tanquam iniquē ablata percipientes teneantur. Statuentes insuper quod dantes & recipientes ipso facto sententiam excommunicationis incurrant, etiam si Pontificali, aut Cardinalatus præfulgeant dignitate, &c.

9 Et quamuis extrauag. cum deestabile, intelligant quidam doct. in simonia reali: videlicet cum aliquid datur, vt is sit priuatus, secus in simonia conuentionali: vt scribit Casfactor. in decis. 3. de const. Sed in concilio Constantien. nil dicitur de datione quo ad priuationem, sed quo ad excommunicationem sic, verum ipso iure annullat prouisiones, vultque nullum ius acquiri per illas.

10 Ergo si fuerit conuentionalis simonia, siue realis, collatio facta ipso iure est nulla: resignatio quoque simoniaca tenet in præiudicium resignantis, etiam si clausula fuerit in ea, non aliter, nec aliās, &c. quia is resignans non est vsus concessione iuris. cle. vna. de rerum permu. ideo nec poterit ad suum redire beneficium, quod ex suo dilecto amisit, alioqui delictum nõ puniretur: vt superius scripsi. vide Petr. Paris. conf. 137. Ioann. in fi. vol. 4.

11 Ex quo inferitur, quod hodie beneficia simoniacorum ipso iure vacat, & possunt impetrari etiam absque alia declaratione, quæ fieri poterit post impetrationem, per c. cum secundum leges, de hæret. in 6. Sed in hoc regno raro fit declaratio: nam his casibus, quibus est ipso iure priuatio, post habitam collationem à Papa seu ordinario, impetrantur literæ falsinæ, & nouitatis super possessorio: vt scripsi in const. Regus, tit. de causis possess. benefic. in 7. tomo commenta.

12 Præterea quo ad hanc priuationem non fit differentia inter notorium simoniacum, & alium, contra quem probata est simonia: semper enim probata simonia priuat ipso iure, & simoniacus est excommunicatus, vt supra: imò patet simoniacos veluti primos, & præcipuos hæreticos ab omnibus fidelibus respuendos, & si comoniti non respuerint; ab exteris id est

laicis potestatibus opprimendos: omnia enim crimina ad comparationem simoniacæ hæresis quasi pro nihilo reputantur. c. si. 1. q. 7.

13 Licet fiat differentia quo ad depositionem ab officio, quia occultus non deponitur, notorius sic. ca. 2. de confessis. c. infirmum & pu-nuatum. de simo. etiam fit differentia quo ad abolitionem & rehabilitationem, quæ facilius est in occulto, quam notorio simoniaco, in foro conscientie & ab occulto minor datur taxatio & compositio: vt sæpius vidi, sed non fit differentia quò ad priuationem. [Ista tamen simonia non priuat beneficiis, quibus simoniam non commisit, & quæ habebat ante simoniam, sed est opus priuatione, quia in eo in quo quis deliquit, in eo puniri debet. cap. postulastis, vbi plene scripsi. de cleric. excom. m. & non debet duplici pœna puniri. cap. ut si cleric. in fin. de iud. & de hoc videtur text. in cap. si compromissarius. in fi. de elect. in 6. Et ideo non valet de his impetratio facta ante priuationem, imò ea poterit resignare ante priuationem, & interim Papa super illis poterit dispensare cum eo vt ea retineat, sed sine dispensatione illa retinere non potest.]

14 Collatio quoque simoniaco facta nulla est, nempe eo ipso, quod quis conuenit super beneficio & committit hoc crimen, est excommunicatus, tam per extrauag. cum deestabile, quam per constitutionem editam in concilio Constant. ob id collatio illi facta non valet. c. postulastis. de cleric. excomm. ministrant. Ideoq; beneficium illud potest impetrari. [Panor. in c. cum vniuersorum. vlt. no. de rerum permuua.]

15 Vltimo simoniacus ad restitutionem fructuum omnium tenetur, etiam, si ecclesie seruiet, quia tanquam fur & latro non est ingressus per ostium: vt est in Euangel. & alia scripsi in addition. ad Io. Naucleri. in tract. de simo. quæ sunt notanda, veluti parum hætenus discussa.

16 Et sic ista quatuor annullant puram renunciationem, saltem quò ad effectum, vt illi, qui vi, metu aut dolo resignauit, subueniatur: inæqualitas tamen fructuum be-

neficiorum non annullat permutatione: *vt docent Ioan. Nonath. Andr. & alij in cap. vno. de rerum permutat. lib. 6. sic consulunt. Bertrand. cons. 31. et in 2. volu. ex prima editio.*

Dari quod licet pro vexatione redimenda.

17 Nota perpetuo, quod non potest dari pecunia vel aliud temporale pro beneficio consequendo, & acquirendo etiam si daretur pro vexatione redimenda. *c. ad aures. & c. Matheus. de simo. c. significasti. de elect. licet redimere vexationem non sit contra bonos mores. l. Athletas. in ff. de his qui nor. inf. vbi Angel. & Imoc. in d. c. ad aures. & Imol. in c. super eo de transact.*

18 Pro iure autem quaesito, tuendo, & retinendo licet in sequentibus casibus. Primus est quando is qui vult redimere vexationem haberet bonum ius, & certum, secus si dubium. *text. in c. dilectus. i. de simo. c. nullus. q. i. Panor. in ca. cum pridem. de pac. & Felin. in d. c. dilectus. i. de simo.*

Potest aut calumio si vexatione redimere licet.

19 Certum ius habere dicitur, si a consultoribus et consultum fuerit ius suum esse precipuum. *leg. cum quem. ff. de iud. c. illis enim credendum est. l. si choras. ff. de leg. 3.*
20 Secundo quando is, cum quo litigarem, esset persona valde potens contra quam vix, aut nunquam possem victoriam obtinere. *Panor. & Felin. in d. c. dilectus*, tunc mihi cedendum est. Ideo melius est, vt quicquam vexationis redimenda causa recipiam, quia potentioribus esse non possumus. *l. 3. ff. de aliena. tu.*

Modicum pro vexatione dari vel accipi potest.

21 Idem dicerem, si non esset potens in diuitiis, sed fauore, aut calumniarum plenus tunc etiam esset licitum redimere vexationem, etiam quando pecuniam, vel recipiendo. *gl. in c. dilectus. i.*

22 Tertio quando modicum daretur, vt pote pro bullis, aut expensis factis in illis consequendis, aut pro collatione ab ordinario facta: & tunc etiam poterit dari pecunia collationis. *gl. sing. in c. super hoc in ver. pecunie. de renunc. & ibi eam sequitur Imol. & Felin. in d. c. dilectus. i. de simo.* quia de modico tunc non curatur. *l. scio. ff. de rest. in integr. ca. ad q. de simo.* quæ tamen gl. videtur dicere contrarium.

Vexatio recipiendo

23 Quarto notandum est, quod licet das pecuniam in casu permissio pro vexatione

redimenda non peccet: tamen is qui sic recipit peccat, & est simoniacus, & dicta pecuniam restituere tenetur. *arg. l. & generaliter. §. vlt. ff. de calum. et ost. in d. ca. dilectus. que refertur sequitur Angel. de Claus. in sua summa. in verb. simonia. in 2. nu. 10. & seq. nisi putet ius suum verum & bonum in principio, & postea iusto errore ductus componat: vt dicitur. no. in c. cum pridem. de pactis.*

24 Quinto pro possessione acquirenda, & pro iure meo tuendo, liceret etiam dare & in casibus premissis, vbi iniuste a potente quis opprimeretur, & illam facile non posset consequi, alias non: *vt dicitur Innoc. in c. ad aures. de simo.* alioqui si simpliciter esset prouisum dare pro prouisione beneficii, fieret fraus legi, quia nunquam daretur pro beneficio, sed pro possessione, & sic nunquam committeretur simonia, quod est absurdum: ideo tutius est cum vi redimere vexationem, & dare pecuniam, quod hoc facias cum Papa beneplacito: & sola signatura sufficit.

25 Vidi præterea dubitari, an prouisus de episcopatu, vel abbacia, aut prioratu, beneficia conferre possit antequam possessionem episcopatus, vel alterius prelatu- ra fuerit adeptus, aut quis illa conferre vel interim ad ea præsentare valeat. Et super hoc putarem sequentes casus esse considerandos.

26 Primus, est quando episcopatus vel abbatia vacat per mortem, vel priuationem: tunc simulatque prouisum est alicui de tali prelatura, poterit prouisus conferre beneficia ad prelaturæ collationem pertinentia. *ca. nostri. c. transmissam. de elect. vbi statim post confirmationem potest electus conferre: ergo & prouisus à Papa, quando quidem prouisio habet vim electionis, & confirmationis. doct. in cap. cum olim. de caus. pos. Panor. in d. c. nostri. in vlt. nor. quia domino licet rem suam capere, & illius fructus, rest. Innocen. in c. querelam. de elect. Refert Panor. in dict. c. transmissam. col. vlt. & in puris incorporalibus sufficit habere ius Innoc. in ca. cum nostris. col. pen. de concess. preben. referat Bal. in l. si colum. penult. C. de edict. Diui. Adria. tollend. probatur in cap. si tibi absenti. de preben. lib. 6.*

Pro iure tuendo quando daretur quædam quam acciperet.

Prouisus de episcopatu antequam possessionem adeptus conferre possit.

lib. 6. vnde patronus poterit presentare antequam sit missus in possessionem hereditatis: vt docet Bal. in fin. & Roc. Curia in tract. iuris patron. in verb. ipe vel is. q. n. vbi etiam ait sufficere institutionem ad hoc: vt quis habeat plenum ius, licet non apprehenderit possessionem. c. super his, de accusa. Panor. in ca. quod autem, in oppos. contra tex. de iure patron.

27 Secundus casus est, cum episcopatus vel abbatia vacat per resignationem qualemcunque: non poterit nouus episcopus vel abbas conferre, donec possessionem acceperit, alias esset priuare possessorem sua possessione: quod non licet, etiam si iniuste possideret. c. enim qui, de preb. in 6. ca. placuit. q. 6. c. auaritie, de elect. in 6. ca. licet episcopus, de preb. eod. Ausfer. in decis. Tholos. q. 4. 4. in si. gl. in verb. promouit. c. consui, de elect. in pragmat.

28 Evidentius probatur, nam quando quis sustinetur in officio administrare potest, & conferre. c. fin. 8. q. 2. ca. ad probandum, de re. iud. l. Barbarius, de offic. prior. vnde excommunicatus toleratus potest conferre, & presentare, c. Innocen. in c. si veris, in si. de sentent. excommunicata. & Panor. in d. ca. ad probandum. colum. 3. & is qui est in possessione presentandi iuri presentat. licet vere ius patronatus ad alium spectet. c. consultation. de iure patron.

29 Facit decisio Iurisconsulti. dicentis, meminisse oportebit, vsque in aduentum successoris, omnia debere proconsulem agere, cum sit vnus proconsulatus: & utilitas provincie exigat esse aliquem per quem negotia sua provinciales explicent leg. meminisse. ff. de offic. proconsul. ita quoque debet prelatum resignantem administrare, donec alter nouus veniat tractaturus negotia ecclesie.

30 Confirmatur per Imperatorem his verbis. Non est possibile, neque portabile omnino sine iudice relinqui provinciam. §. si. in aut. de administrat. col. 7. Sic non decet ecclesiam Dei prelati manere destituta, & c. ne interim gregem dominicum lupus rapax inuadat. cap. ne pro defectu, de elect. Quemadmodum etiam prefectus Agy-

pti non prius ponebat imperium, quam successor esset Alexandriam ingressus. licet in provinciam venerit l. vna. ff. de offic. prefect. Aug. istal.

31 Tertius casus est. Quod resignans poterit conferre, donec bulla provisionis fuerint eide in intimata, nouusque prelati fidelitatem, si quam debet Regi presterit, & possessionem acceperit extrauag. in un. de. de elect. in communib. quo loco prohibet Papa, ne quis ante receptionem literarum, administrationem bonorum accipiant, & sub verbo bonorum beneficia comprehenduntur, cap. 3. de prebend. scripsi in l. bonorum. i. ff. de verb. signific. interdictumque Papa in d. extrauag. ne qui recipiant istos, prouisos sine literis: alias recipientes canonici vel alij suspensi sunt a perceptione beneficiorum, donec gratiam habuerint a Papa: praterea quod gestam est ante literarum receptionem est irritum, & sic omnes beneficiorum collationes: vbi ibi scribitur.

32 Praterea si preles provincie manumiserit, vel tutorem dederit, priusquam agnouerit successorem aduenisse, erunt & hec rata. l. si forte. ff. de offi. presid. ita quicquid prelati resignans egerit, firmum, & ratum habebitur vsque ad aduentum successoris & quousque bulla fuerint ei ostensa.

33 Accedit quod iudex potest exercere iurisdictionem quatenus venerit successor, etiam ultra tempus officij. l. meminisse. ff. de offic. presid. & illius temporis solita stipendia consequetur. d. §. si. in auth. de adm. colla. 7. approbat Ludouic. Roma. singul. 390. lex meminisse. Sic dicendum videtur in prelato, qui licet constituerit procuratores ad resignandum, tamen potuit Papa non admittere, vel eum, in cuius fauorem resignatum fuerat, multis modis repellere.

34 Item valet collatio facta per vicarium Abbatis, vel episcopi, ante scientiam reuocationis, per d. l. si forte, decidit Rom. sing. 57. fuit questio Roma. & sing. 566. quod l. si forte habet locum in beneficiis, allegat gl. in l. Tribunus. ff. de test. in l. las. in l. more maiorum. nu. 8. ff. de iuris. omn. iud.

Præses ac iudex ante successoris notitiam cognoscit.

Collatio vicarij reuocari valet.

35 Consuluit etiam Calderin. conf. 4. de Bbb 2

Gesta per legatum reuocatum valent.

offic. legati. quod valent gesta per legatum à Papa in publico consistorio ante notitiam reuocationis. per capit. audita. vbi doct. de restit. spoliar. cap. i. vers. ex parte. de concess. preben. lib. 6.

Potestas conferendi non auferatur ante notitiam.

35 Adhæc si Papa mandet episcopo, vel alicui provideat, inhibendo ne alij conferat, non tamen ei tollitur potestas alij conferendi ante notificatum sibi tale mandatum. c. dilectus. 2. de preb. c. tibi. & c. duobus, de rescript. in 6. c. si capitulo, de con. c. preb. eodem. multo minus in reuocatione tacita censetur reuocata potestas à prelato antiquo prouidendo scilicet alteri, nisi quoque fuerint illi notificata bullæ & literæ prouisionis: alioqui frustra esset inuenta mandatorum præsentatio.

Ignorantia reuocationis præsumitur.

37 Et in dubio præsumitur reuocationis ignorantia. l. verius. ff. de probatio. regu. præsumitur. de regul. iur. in 6. Fel. in c. ceterum. col. 8. vers. valet processus, de rescript. & Rota decis. 459 circa certum dubium, in not. [Subtr. d. de concessio. preb. decis. 21.] & in additionib. ad Romad. singul. 56.

38 Item valet sententia à iudicibus reuocatis lata ante notitiam reuocationis. c. audita, de restit. spoliar. vbi Panor. & alij. Bal. in l. 2. in si. Car. lue pendens. ac in l. mandatum. col. 5. num. 17. & seq. manda. Felin. abundè in dict. ca. ceterum.

Prouisus certioratus non potest conferre, nec vicarium constituere.

39 Quinimò licet prouisus per Papam rectè fuerit certioratus de sua prouisione, non tamen ei licebit administrare quicquam de bonis prælaturæ, nisi prius habuerit literas Apostolicas. hoc probat capit. super eo. 2. in si. tibi, conigerit literas recepisse, de appella. Panor. in c. qualiter. not. 1. de elect. vbi refert se fecisse hoc obseruari: nam quidam prouisus curiæ Roman. volebat post prouisionem constituere vicarium: dixi hoc facere non potuisse antequam receperit bullas, quæ non sunt de substantia prouisionis, sed probationis: vt per doct. in proem. sexti & rubric. de consi. scripti in 6. primo, in verb. literas, de manda. Apostolicis, in Concordat.

Resignanti bullæ iniuriæ debeat.

40 Itidem quod ad resignantem non sufficit, quod ipse sciat literas Romæ esse expeditas, nisi fuerint etiam ei iniuriæ &

præsentate: nam debet esse ei notum vt resignanti, sicut dicimus notum iudici, vt iudici. l. hæc autem. §. non defendi ff. quib. ex caus. in posses. ca. Bar. in l. mulierum, circa. ff. de conditionib. & demonstra. Card. in clem. quia contingit, in 3. oppos. de religio. domib. potest enim aliquid esse notorium nec tamen iudici notum. c. de manifesta. in si. 2. q. 1. c. si duobus, de appell. consuluit. Dec. cons. 295. in causis, col. 2. nu. 5.

41 Adhæc licet pars sciat resignationem admissam nescit tamen an pars acceptauerit, vel an uti velit literis, & prouisione sibi facta: ideo quousque fuerit intimatum poterit recipere fructus, & alia facere tanquam verus prælatus: vt docet Philip. Franc. in c. vt nostrum, vers. hoc tamen, col. 4. de appellat. vbi etiam dicit valere sententia iudicis reuocati, antequam aliquis intimauerit ei literas reuocatorias quia prius scire non præsumitur, an pars illis uti velit.

42 Imò reuocatio videtur habere tacitam conditionem, nempe si fuerit intimata, arg. l. quia absenti. ff. de acquir. posses. vbi qui absenti seruo scribit, vt in libertate moretur, non eam mentem habet, vt statim velit serui possessionem dimittere, sed magis destinationem suam in id tempus conferre, quo seruus certior factus erit. Decius consi. 295. in causis, col. pen.

43 Non me mouet, quod per resignationem quis sit priuatus & possessione, & iure, id est titulo. c. inter iuncta gloss. de præbend. ca. vno, vbi doct. de rerum permutat. in 6. quia hoc intelligitur de possessione iuris quam perdit resignans, teste Imoco. in c. quod in duobus, de rerum permuta. secus in possessione naturali, cui potest incubere, donec sciuerit præfatam resignationem admissam: imò si ista possessione, quam post resignationem habet, spoliaretur, veniret restituendus: vt docet idem Imoco. in capit. super hoc, de renunc. Rota decis. 158. licet reus, in no. sub tit. de renuncia. dec. 1. & sic interim & præsentare licebit, & conferre. [Facit quod dicit glossa. in verbo vacantium, in extra. susceprone se de vacante, in extra. commanibus. vbi dicitur in celsione, de positione & aliis, licet perdat ius, nõ tamē ipsa possessio naturalis. nisi]

Resignanti quando iure priuatur

nisi per sententiam declaretur, vel habeatur pro derelicto, facto vel verbo.

Indultum
Cardinalis
an exerceatur
ad
episcopatum
de nouo ac
quiritum.

44 Quartus casus Cardinalis habens indultum à Papa, vt nullus possit conferre beneficia ad suam collationem spectantia, non poterit vt illo indulto in beneficiis episcopatus, cuius non accepit possessionem: ideoque Papæ legatus interim, vel alius poterit conferre beneficia ad episcopatum spectantia ante possessionis adeptionem: vt consuluimus de R. p. lib. 2. de rescrip. c. 31. quæritur, allegans Dinum in regul. v. de reg. tur. in 6. & Archidiaconum in cap. eum qui de preb. cod. & Ancho in regu. sine possessione, de reg. tur. eo. quia prælatus debet accipere possessionem antequam administret, & ante adeptam possessionem conferre non debet in præiudicium illius qui est in possessione prælaturæ. Innoc. in c. in literis, de rest. i. spoliar. Panor. in c. transmissum per cap. licet episcopus, de preb. in 6.

45 Ita quoque si Cardinalis resignauerit, vti poterit suo indulto in beneficiis vacantibus, quousque bullæ Abbatiarum vel Episcopatum quos resignauit, sibi fuerint intimatæ: & resignatarius in possessionem nullus Episcopatus vel abbatia de nouo collata.

Consuetudo
de re quis
possessionem
ante admini-
strationem
non acci-
piat valet.

46 Quintus casus est, vbi consuetudo viget, vt quis possessionem accipiat, antequam administret, tunc non licebit conferre, vel alia facere, ante possessionem adeptam, si quidem valet talis consuetudo. Panor. & alii in c. transmissam, de elect. col. 3. per cap. ad h. et. & c. v. nostrum, de officio Archidiaconi. alioqui frustra inducta esset installatio, & in possessionem missio si non obseruaretur: c. si quis ordinatus, cum seq. 92. distinct. gloss. in ver. promouus, in §. censuris, ca. licet, de electio. in pragmatic. probanda tamen hæc esset, nisi sit notoria. Ioa. de Selua in trac. de benef. in 2. parte, q. 15. Francis. Marc. in decis. Delph. q. 49 in 2. parte deci.

Admini-
stratione
durante
tempora-
lium veru
episcopa-
tus an epi-
scopus con-
ferre possit.

47 Sextus casus, licet Regaliorum iure nouiter Rex per delegatos & commissarios administret pendente vacatione temporalia, tamen adhuc poterit resignans conferre beneficia, antequam resignatarius adeptus sit possessionem. Quia licet re-

moti sit à iure resignante administratio temporalium, non tamen spiritualium: igitur is antiquus prælatus, cum sit in illa iusta possessione, quousque venerit successor, poterit conferre: & præsentare, per c. consultationibus, de iure patr. docet Ioa. de Selua in trac. de benef. in 2. parte. d. q. 15.

48 Veruntamen licet in temporalibus longa regni consuetudine seruetur quòd prælatus non administret ante receptam possessionem, & factam Regi fidelitatem, & præstitum iuramentum: quandoquidem ea sunt in manu Regis, secus tamen in spiritualibus: nam statim atque fuit collatus Episcopatus spiritualia omnia suscipiuntur à Papa, & sic ab eo tempore, quo prouisus suscepit literas, poterit conferre, nisi eam vacaret per resignationem: quia tunc in præiudicium resignantis existens in possessionem, non poterit nouus prælatus conferre, donec adeptus sit possessionem suæ ecclesiæ, & literas suæ prouisionis receperit, secundum d. Extravag. Inimulæ. ergo simulatque receptæ sunt literæ, vel alicui est prouisum, dum nullus alius sit in possessione episcopatus, poterit episcopus conferre: Nempe hoc est fauorabile ecclesiis, vt earum euitetur dispendiosa vacatio. c. quomodo sit de elect. in 6. Qui fauor cessat in rebus, quæ iam habent commissarium & delegatum à Rege, qui interim administret. Ergo poterit episcopus per mortem prouisus statim atque non erit suam prouisionem conferre, vel præsentare: quia tunc nulli sit præiudicium, & succurritur ecclesiæ vacanti: quod maxime est attendendum cap. si Apostolica, de prebend. in 5. Item super simonia nullus præter Papam dispensare potest. ca. nobis, de simo. vbi plene doct.

Consuetudo
regni vt
Episcopus
ante fide-
litatem fa-
ctam non
admini-
stret.

Ratione personæ & rei vitatur resignatio.

Vltra supradicta aduertendum est, quòd etiam renunciatio ex tribus maxime illegitima redarguitur. Primo ratione personæ renunciantis, vt pote quia minor est: qui non potest resignare. c. 2. de a. t. & qual. Bened. in ca. Ramutis, in

1. *erb adiecte mu. 62. de testa.* Si tamen renun-
ciauerit, tenet celsio. *gl. & doct. in c. ex par-
te, de resti. spolia.* Sed si laicus fuerit dolo ad-
uerfariorum, restituetur.

2. Nam quamuis reputetur maior in be-
neficialibus. *ca. fin. de iudic. in 6. adhuc tamē
restituitur is, qui maior reputatur per gloss.*
*& doct. in l. vna. C. si de momenta posses. fuer. ap-
pella. quam doct. in probant. & Alex. cons. 80. in
ca. si. col. 1. in 7. vol. ista est communis con-
clusio, secundum quam fuit indicatum
Burdegalen. v. refer. Boer. in dec. Burdegal.
questio. 350. minor quatuordecim annorum: li-
cet multiteneant contra, quos ibidem ipse
refert.*

Arestum.

3. Sed ego concluderem minorem resti-
tuendum, si causæ cognitio in hac renun-
tatione vel actu non interuenerit: quia si-
ne curatore ipse non debet quicquam at-
tentare. *ca. fin. de iudic. in 6. cum non habeat
plenam administrationem. ca. 2. de etate &
qualit. ideo simpliciter admittam resigna-
tionem minoris dicerem non valere quo
ad effectum, sed posse restitui.*

*Minor re-
signans an
possit & a
quo resti-
tui.*

4. Verum si causæ cognitio coram supē-
riore interuenerit, & expediens fuisse pu-
pillo dictum fuerit, tunc resignatio vale-
bit: nec minor restitui poterit, quia de-
ceptus non censetur: & ita videtur conclu-
dere Nicol. Milius in Repertorio, in verbo mi-
nor 12. annis: non enim videtur minor cir-
cumscripserit, si fuerit vsus iure communi.
l. fin. C. de in integ. resti.

5. Ideo si cum plura beneficia haberet, v-
no se exonerauerit, nequaquam videtur
deceptus: *vt concludit d. Probis in rub. de re-
nuncia. colu. 2. in additio. ad loa. Monach. si qui-
dem onus est intolerabile seruire duabus
ecclesiis parrochialibus, cum sit ars artium
regimen animarum. cap. cum sit, de etate &
qualit. [nisi ex vno viuere non posset. vt
scripti in l. au. prator. ff. de minor.]*

6. Et hanc restitutionem concedet Pa-
pa: nam soluere potest, qui & ligauit. *l. si
puelle. ff. de sponsal. vel eius legatus: tamen
ordinarius sine alia impetratione poterit
dictam renunciationem infringere cum
causæ cognitione: quia ipse ordinarius in-
stituit, & destituit. cap. cum ex iuncto, de He-*

*reic. vel agens possessorio. vt supra dixi, &
non obstante resignatione manu tenebitur
in possessione.*

7. Furiosus quoque demens, vel amens
resignare non possunt, quia consensum nō
habeat, nisi forte dilucida haberent inter-
ualla. *ca. quamuis. 7. q. 1. h. C. de cura furio. l. fu-
riosum. C. qui testa. facere possunt. l. in negotiis,
vbi de i. ff. de reg. iuris.*

*Furiosus
resignare
non possit.*

8. Sed aliquando Papa concedit alicui fa-
cultatem resignandi sua beneficia, quæ nō
poterat resignare, vt forte quia erant re-
seruata, vel aliis affecta: & tunc Papa con-
cedit, etiam vt is coram ordinario possit
resignare simpliciter, seu ex causa per-
mutationis, in qua concessione non est o-
pus facere mentionem, quod resignans
patitur defectum natalium aut alias ob-
stant. quia Papa non difficilius concessit
si hoc fuisse expressum: atq; satis Pa-
pa videtur certificatus, dicendo quæcunq;
beneficia obtines, aut in futurum obtine-
bis, permittimus resignare.

*Defectus
natalium
non expi-
antur in
bulla quo
resignare
cōtinetur.*

9. Imò si contingeret in supplicatione
hos defectus exprimi, nec tamen debent
in bulla concessione inferri: nam quid im-
pediret, ne daretur facultas resignandi,
quæ tam exiguum continet gratiam: non
tamen vitabitur bulla ex hac expressio-
ne.

Lit. res.

10. Secundò ratione personæ in cuius
manibus fit resignatio, irritabitur: vt si fiat
in manibus laici. *ca. admonet. e. & quod in du-
bitis, de renuncia. vel si fiat in manu Abbatis,
vel alterius inferioris ab Episcopo, qui re-
nuntiationem permutationis causâ ad-
mittere non potest. cap. quæ situm, de verum
permut. Ioan. Monach. in rub. de renunc. in 6. [I-
tem si Episcopus sit excommunicatus, vel
suspensus, ipse non poterit conferre. cap. 1.
cum inter, de excep. Archi. in cap. nullus, q. 1. dist.
cap. cum dilectus, de consuetu. idem dicen-
dum est ratione personæ eius, cum quo fit
permutatio, quia est laicus, vel excommu-
nicatus. cap. cum adeo, de rescripti. ca. ex literis
de transa. ca. postulatus, de cleric. excomm. u. an.
vel aliis inhabilis, vt scripti in tract. de pacific.
posse. in l. limita. & in ut. de excom. non vitand.
in concord.*

*Laiicos
resignare
non possit.*

11 Tertiò ratione rei iudicatur inualida renuntiatio: vt si Episcopus resignetur coram alio, quàm coram Papa. *ca. inier. &c. quanto. de irasla. Episcopi.*

12 Vel si quis renunciât iuri sanguinis, ex re eam renunciatione illegitimam cognoscemus. *l. ius. agnitionis. ff. de pactis. l. iura sanguinis. de regul. iur. hoc docet Ang. Clauas. in verb. renunciatio.*

13 Item si ille cui prouisum est per consistorium de monasterio, vel ecclesia, literis non confectis cedat, vel moriatur. ex eius persona de nouo per obitum, siue per cessionem expediantur bullæ: quia per prouisionem factam per Papam in consistorio quæ situm est ius plenum.

14 Secus in aliis prouisionibus non consistorialibus: vt si quis resignet, aut moriatur literis non confectis, non datur noua vacatio: sed ad primum redimus vacandi modum: vt dicitur pragmatici Romani.

15 Ad hæc resignatio libere fieri debet, & purè id est sine pactione, conditione, vel modo. *capit. ex parte. i. de offic. deleg. capit. cum pridem. de pac. cap. cum vniuersorum. de rerum permuta.*

16 Non valet quoque resignatio facta in manibus vicarij, nisi specialem habeat potestatem ad recipiendum resignationes.

Rota. de. 43. nota quod vicarius. [Sub titul. de renuncia. decis. 1.] & 218. nota quod in antiq. l. sub tit. de renuncia. decis. 3.] Regi. decis. 94. vicarij. & consulti Calder. cons. 3. in rubr. de renuncia. hoc plene Staphil. probat in tractat. de literis gratie de varijs modis vaca. vers. hinc quart. dicitur. Et dixi superius in materia vicario. Episcopi. in prima parte.

17 Item accedere debet scriptura in resignatione *tex. in ca. sicut vir. in si. ibi petierit.* vt ab Episcopi honore debeat vacare, eo petitionem scripto dante concedendum est, aliter id facere non valemus. *7. q. 1. & ibi Archid. facit text. & ibi gl. in cap. Consaldu. 17. q. 2. ne postea factum reuocetur in dubiũ. & si voluerit postea resignans beneficium repetere, propria scriptura incipiet ei obuiare. capit. saluberrimum, prima questione septima.*

18 Ideo solent subscribere resignantes, &

testes procuratorio constituto ad resignandum, propter vitandas etiam falsitates, quæ frequenter in his committi solent: & sic est casus specialis in quo scriptura requiritur, vltra numeratos *per gloss. in ca. de censib. lib. 6.* Aliàs quomodo subscribere illi possent nisi scriptura interueniret? quod lege Regia confirmatur *in tit. De la reformation des prouisions des benefices. in consti. Reg. artic. 3. quæ vnus Collecta. inc. 2. in fin. de rerum permuta. contrarium dicat.*

19 Quid si resignauerim præbendam & Resignans si iterum e pressus infirmitate, qui demum eandem resignetur mihi reconualescenti resignauerit, an ego an debeat vltimus in choro & ca. sedere debeam, aut vltimus se pro ingressu tãquam omnino nouus quid solueret? *Do. Probus in rub. de reuoc. in ad. diuo. 102. Monach. docet istum teneri soluere ingressum ac nouissimo recipiendam esse loco, quæ sententia de stricto iure procederet. per tex. in cap. quoniam. de simo. tamen ex benignitate consuluit contrarium Paul. Paris. cons. 93. Michael. in 4. vol. non enim videtur amisisse possessionem, qui semper eam tenuit & si statim rediit. l. quod calere. ff. de regul. iuris. l. penult. de diuor. & vide que scripsi inferius in reg. de publican. resig. glo. 18.*

20 Insuper renunciatio est stricti iuris, & strictè interpretanda: vnde qui renunciat liti & causæ, non renunciat titulo beneficij. *quia circa, de consanguinit. l. tres fratres. ff. de pactis. l. postquam liti. C. eodem: & hoc docet Calder. cons. 5. an habens, in si. rub. de preb. ideo renunciatio beneficij non inducitur, nisi expressè agatur. cap. sane, cum gloss. pen. de renuncia. Dec. cons. 51. plene col. n. & nisi in casibus à iure expressis. capit. ex ore, in fin. de his que sunt à maior. parte capit. dixi in tractat. nominat. quæst. 1. & superius in vacata renunciatione.*

21 Et sic quamvis partes inter se conueniant, vt altera consentiant sententiæ possessoris, per hoc altera pars non poterit se iuuare titulo illius, qui consentit, nisi ille consentiens sententiæ resignauerit quoque ius suum coram ordinario, vel Papa, & alteri parti fuerit collatum.

Renunciatio liti an renuncies titulo.

Iurari non potest intercedens liti.

22 Quamobrem vt tutius negotiū peragatur, solent convenire partes, quod altera consentiet sententiæ ferendæ coram iudice laico, vel ecclesiastico, & quod dabit procuratorium ad resignandum coram potestatem habente, & facta collatione iuvari resignatarius poterit iure illius resignantis.

Resignatio retentis fructibus non valet.

23 Ad hæc si quis resignaverit beneficiū retentis sibi fructibus pro pensione, non valet resignatio: nam decet quod ipse qui altari seruit, de altari vivat. *cap. cum secundum, de preb. tum quia venit contra constitutiones & iura regi, quæ prohibeat vltra tertiam partem referuare, vt scripsi in tract. de pacif. possess. in 8. amplia.*

24 Vnde cum quidam Matisconen. prefato modo resignasset in fauorem Vincētii Flauert: & demum eo mortuo ordinarius contulisset Bartholomæo magni, possessioque per iudicem Matisconen. fuisset adiudicata, dicto Flauert: curia perperam & malè fuisse iudicatum pronunciauit, & possessionem dicto magni per mortem prouiso adiudicauit. anno 1512. die 5. Martii.

Arestum.

25 Verum alia fortè causa mouit Senatū: quia propter impostam pensionem non solet vitari tota bulla. *c. si eo tempore, de rescrip. in 6. facit. l. i. C. ne rei domi. ibi, singulo, in quo obrepser. aut fraudulenter.*

Clausula vocatis vocandis non debet poni post rem iudicatā.

26 Item si postquam aliquis obtinuerit sententiam super beneficio, quæ transierit in reiuudicatam, resignet in fauorem tertii ante possessionem adeptam: non apponetur in bulla, vocatis vocandis, cum iam aduersarius fuerit vocatus, & succubuerit: conitaturque illum esse detentorem illicitum, ideo nõ est opus vltèrius cognoscere: sed apponetur claus. Amoto dicto N. & quolibet, alio illicito detentore, de qua clausula scripsi in forma literarum executorial. in Concord. & in bulla noua prouisionis supra.

Clausula parito iudicatio quæ do non sit necessaria.

27 Si verò succumbenti resignaretur, qui prius possidebat: tunc non fiet executio, si quidem ipse est in possessione, & contra seipsum ageret, sed fiet simpliciter prouisio: nec debet inferi clausula, parito

iudicatio: quæ solet regulariter in eorum prouisione poni, contra quos sententia lata fuit: sed hoc est speciale vi resignationis sibi factæ: nec est opus traditione ei, qui iam illam habet. *§. vendite, de rerum diuis. in insti.*

Item si quis infirmitate pressus resignauerit suum beneficium, nisi superuixerit per 20. dies, beneficium vacare censetur per mortem, & non per resignationem: quod statuitur in reg. Cancell. 18. & quia illa regula est de seruatis in Francia, licet bellè satis illustrata commentariis per Gomef. non verebor tamen quotidiana mea scholia subiungere: & quæ dudum ex vlti forensi collegi, breuiter depromere: quod vt dilucidius peragamus. text. inferamus.

Regula de infirmis beneficia resignantibus.

Item voluit quod si quis infirmitate constitutus resignauerit aliquod beneficium dimiserit, aut illius commendæ cesserit, seu ipsius beneficii vnionis dissolutioni consenserit, etiam vigore supplicationis dum esset sanus signatæ, postea infra 20. dies, à die per ipsum resignantem præstanti consensu computandos, de ipsa infirmitate decesserit, ac ipsum beneficium quauis autoritate cõferatur per resignationem sic factam, collatio huiusmodi nulla sit: ipsumque beneficium nihilominus per obitum censeatur vacare.

GLOSSA PRIMA.

¶ Sta regula est à Iulio 3. Pontifice maximo nuperrimè sicut vides aucta: quam obrem ad verbum transferendam duxi: singulis eius verbis congruam interpretationem subnectendo: vt dicitur in regula. *Abbas mortuus intra 20. dies post factam resignationem comprehenditur in hac regula.*

consul. in l. item vendunt, vers. optanda. ff. de pen. hered. Primò hoc verbum si quis, in hac regula positum, tam masculos quam feminas complectitur. l. i. ubi abundè scripsi. ff. de verb. sign. glo. in c. generali. de elect. in 6. vnde si mulier valetudine aduersa detenta resignet, & intra 20. dies moriatur, vacat officium, Abbatia, vel prioratus monialis per obitum: tum quòd eadem sit ratio in mulieribus, quæ in viris: tum etiam quòd verba conueniant, & sic dispositio. l. 4. §. toties. ff. de damno infecto: Adhæc quòd lex sit generalis tam viris, quàm mulieribus, tex. in l. leges vniuersales. C. de legibus.

2 Ratio cur hæc regula introducta sit est, vt videlicet fraudes volentium de beneficiis testari, vitentur: nam ante regulam istam in agone mortis existentes resignabant, & sic erat quodammodo testamentum in beneficiis, nec non successio quæ tamen in his maxime prohibetur, etiam ratione consanguinitatis. c. i. de preb. nam quæ Dei sunt, ab homine dari nõ possunt. c. plerique. 8. q. 1. præterea tendit hoc in maximum præiudicium, expectantium, mandatariorum, nominatorum, ac ordinariorum, ergo restringendum etiam quia à consilio hæc resignatio reprobata: vt statim in gl. seq. dicitur.

3 Quinetiam in Papa resignante habere locum hanc regulam voluit Gomef. in commentariis huius regule. q. 1. quòd putarem verum quòd ad prohibitionem: ne successorem in confinio mortis sibi constituere, vel eligere debeat: sed quòd ad alia vix comprehenderetur, sicut nec Imperator quòd tanquam rarum amplius non discutio.

4 Sed in Cardinalibus resignantibus aliud quòd beneficium fateor habere locum, cum in generali dispositione concernente animæ salutem, & bonum publicum, Cardinales comprehendantur, maxime quando frater appareret, quæ procul ab ipsis esse debet. Gem. in c. si propter. de rescr. in 6.

5 Et Gomef. hic, & in proximi. regul. Cancell. dicit hanc regulam seruari in Episcopatibus, & abbatibus, & prioratibus electiuis: quorum nominatio in hoc regno ad Regem spectat. scripsi in §. 1. in verb. dispendiose, de re-

gia ad prelat. nominatio. faci. in concord. [Etia consului habere locum in collationibus factis ab imperatore, si ipse iterum conferri velit alteri, quia hoc facit autoritate huius constitutionis, quæ nullam facit primam collationem, & quia est generalis, ab eoque edita, qui potest omnes ligare: utpote à Papa. c. 1. de constit. ca. fundamenta. de elect. in 6. & hoc est fauorabile Imperatori, si velit iterum conferre, ideo residet in sua potestate an velit alteri conferre, quòd poterit. Alia adduxi in d. conf. quæ hic omittam.]

6 Insuper Gomef. hic frustra querit, an habeat locum in familiaribus Cardinalium resignantibus: quia licet facta sit resignatio cum consensu illius Cardinalis, & sic iure expedita sit, tamen si moriatur resignans intra viginti dies vacabit per mortem, non per resignationem: quandoquidem hic nullus excipitur: & cum Cardinales comprehendantur, multo magis & illorum familiares.

7 Siverò postea resignans moriatur, valebit prouiso per mortem, sed cum consensu domini sui Cardinalis, aliàs non, per aliam regulam Cancell. quamobrem non possum satis admirari vanam in hac re disputationem Gomef. & quæ parum huic regulæ conferat.

In Infirmitate constitutus.

GLOSSA SECUNDA.

A Vdi quid diuus scribat Hilarius Pa. de his resignantibus his verbis, Plerique sacerdotes in mortis confinio designatis nominibus subrogare: vt. f. non legitima expectetur electio, sed defuncti gratificatio pro populi habeatur assensu: quòd quàm graue sit æstimare. Ab vniuersis acclamatum est, hæc præsumptio nunquam fiat. Quæ Dei sunt, ab homine dari non possunt. cap. plerique. octaua questione prima. Itaque cum hæc renunciatio proxima morti sit, reprobatur: nondum tamen ante istam regulam declaratum fuerat tempus, ideo statuit hic viginti dies in confinio mortis dici.

Ccc

*Requisita
in hac re-
gula pri-
mo infir-
mitas.*

2. In primis in hoc text. præmittenda sunt requisita, vt locum habeat ista regula. Primo enim requiritur, quod aliquis sit in infirmitate constitutus, *ibi constitutus*: ergo si esset sanus resignationis tempore, licet postea fato quodam moriatur intra viginti dies, nec tamen habebit locum hæc regula: quia resignans non est in infirmitate constitutus. *facit. cap. de his, de sepult.* vbi si constitutus in infirmitate donet monasterio, parochialis ecclesia canonicam portionem habere debet: secus si sanus donauerit, *vt ibi. nisi præliteris*: consensum resignationi post infirmitatem: vt declarauit Papa Paulus *in si. regularum suarum, in 2. regula.*

*Consensus
resignatio-
nis tantum
valet quã-
tum resi-
gnatio.*

3. Quia paria sunt resignare, vel præstare consensum resignationi. *doct. in cle. vna, de renunc.* vnde si quis sanus resignet, & post datam supplicationis in infirmitatem incidens consentiat, nisi vixerit dies viginti connumerandos à die consensu huiusmodi, beneficium vacabit per obitum: vt est videre *in d. reg. Pauli.* & est bona declaratio, quam probat ille text. & Francisc. Marcus. ita docet. q. 284. *in ip. ar.*

*Infirmita-
tem proba-
re debet
qui eam
allegat.*

4. Vnde qui impetrauit per obitum, & allegat infirmitatem, eam probare debet sicut qui dolum allegat. *l. quotiens, qui dolo. ff. de probat.* nisi resignans statim post resignationem mortuus fuerit, quia tunc præsumitur, quod antea fuerit infirmus, & hoc resider in arbitrio iudicis discutere, quando statim vel non. *l. vna. C. de emenda. seruator. per gl. ibi scripti in interpret. l. diuus. ff. de Senatusconsulto Silliano.*

*Leuis in-
firmitas et-
iam atten-
ditur.*

5. Intellige siue tempore resignationis fuerit leuis febricula, vel quartana vetus, seu grauis & dura infirmitas: nam sufficit per istum. tex. quod moriatur ex illa infirmitate intra 20. dies, nã interdum in principio leuis est infirmitas, & postea sensim nisi occurratur, ingrauescit, licet quandoque differant in alia materia. *l. quæsum. ff. de re iud. l. 2. si quis cautio.*

*Febris con-
tinua seu
interpolata
non continet.*

6. Etiam procedet iste textus seu febris sit continua, siue continens siue intermit- tens, aut interpolata (vt dicunt Medici) nã id temporis quis resignet, & postea

moriatur intra viginti dies, locus erit huic regula: vt per obitum censeatur beneficium vacare: quia licet intermiserit dolor in febre interpolata, nihilominus hic quandiu humor est abundans in corpore, dicitur in ægritudine constitutus: vt dicunt Medici: ergo habebit locum hæc regula.

7. Nec refragatur. *l. si. C. de curas furio.* vbi furiosus tempore dilucidi interualli potest contrahere, & alios actus facere, quippe tunc cessat furor, at hic in febre interpolata non cessat infirmitas: ergo nec cessabit hæc regula.

8. Extenditur etiam iste textus ad reincidentem in morbum: vt si quis tempore resignationis, videbatur sanus, tamè post eam reincident in pristinum morbum, ex quo mortuus fuit intra viginti dies: vacabit hoc beneficium per obitum, quia censebatur constitutus in infirmitate tempore resignationis, licet parum intermiserit, & non fuerit continua infirmitas. *l. qui tertiana. ff. de edilit. edicto*: quippe non videtur sanus, qui statim ad infirmitatem redit. *l. pen. ff. de diuort. gl. in l. Narius. ff. loca. & Ioan. Francisc. de Ripa. in tract. de peste. fol. 142. versiculo in super quæro.*

9. Vbi limitat quando reincidentet ex noua causa, vt per luxuriam, ex qua nascitur omne venenum: quia tunc nequaquam censebitur infirmus fuisse tempore resignationis: secus si reincidentet ex pristina causa, quod præsumitur, per ea quæ superius adducta fuere. *l. quod ius. ff. de edilitio edictis*: & luxuria dicit valere esse blandum venenum, quod facilius est accusare, quàm vitare. *facit. c. quia sanctitas, quinque- gesima distinctione.*

10. Intellige de infirmitate corporis, quæ carnè & corpus grauat, & postea dissoluit: de qua loquitur dicta. *l. quæsum. ff. de re iudicata. ca. nisi eum pridem de renuncta. cum infirmitas. de penitentia & remissione.* vbi Panor. scribit lex causas, ex quibus infirmitates solent hominibus contingere. Et in quibus profit tradit Bened. *in repet. ca. Raynuius, in verb. mortuo. 1. de testam.*

11. Secus de infirmitate animi, quæ furiosis inest, prodigis, amëtibus, & aliis descryptis in

*curatio
regula.*

*Reincident
in morbum
an cense-
batur
hac regu-
la.*

*Infirmitas
an cense-
batur
in
regula.*

in hac regula.

ptis in l. r. & sequenti. ff. de edilitio edicto. nam de hac non intelligitur hæc regula. Sed de vtraque infirmitate, vide per text. & gloss. in l. 2. ff. de testam. quippe resignatio ab his facta non valet: vt inferius dicam. Alias beneficium non vacabit nisi per obitum, dista. l. in negotiis. ff. de regulis iuris. c. 1. & cap. si quis infirmus. 15. q. 1.

Senex an infirmus dici possit.

12 Et quando loquimur de infirmitate, intelligimus de corporis infirmitate, licet interdictum soleat in iure canonico exprimi infirmitas corporis, in c. cum infirmitas, de penit. & remissio.

Senex infirmus pestis an apprehendatur in hac regula.

13 Nec intelligeretur de sene etiam capulari, qui proprie non dicitur infirmus, & cui non conueniunt verba, nec dispositio. c. in demeritis. §. supra dicta. de elect. in 6. Et lata differentia est inter senes; & infirmos, quippe videmus plerosque senes ita penè robustos, quàm iuuenes, maxime qui castè vixerunt: quam hircosos, vt ita dicam, senes ferè valetudinarios videmus: ob id dicerè, quod si senex nulla valetudine interna detentus, sed tantum naturali fenescite, resignauerit, licet postea ex superueniente infirmitate moriatur intra viginti dies, non habebit locum hæc regula, sed resignatio valebit: quamvis cõtrarium videatur tenere. gl. in pragmatica sanctione. in §. in quod omnia. in per permutationis. de colla. quàm suo more transcribit Ioa. de Selua, in tract. de beneficiis, in tertia parte. q. 18.

Constitutus in infirmitate quid dicitur.

14 Sic quoque dicerem hanc regulam non habere locum in sano infecto peste, & renuncianti metu pestis instantis, nec in eo qui volebat inire duellum cum alio, vel in volente ingredi mare, vel bellum: quippe non sunt hi constituti in infirmitate, licet in periculo sint: sed iste tex. infirmitatè requirit, quinimò sani sunt & integri, & possunt euadere periculum, si ipsi velint & Deus permiserit.

Vulnera

15 Et 90. infirmitatis priuilegia describit hic Gomef. q. 9. constitutus enim in infirmitate dicitur, qui iam afficitur valetudine, & infirmitate: vt probatur à simili in c. 2. & c. indecorum, de arate. scripti in §. a. in glo. constitutum. de nomina. reg. in Concord.

resignet, & non vixerit per viginti dies, vacat beneficium per obitum, & locus erit huic regule. quia simulatque faucius est, maxime si lethali vulnere, dicitur in infirmitate constitutus, in tantum vt Medici cum isto regulis vtantur eisdem, quibus cum alio febricitante. l. si. ff. de his qui deesevunt, & superueniens febris ex tali vulnere creditur emanare, sicq; dicitur infirmitate grauari. l. ita vulneratus. ff. ad legem Aquil. Igitur in eo procedet hæc regula vna. C. de emanda seruo.

17 Quæ satis comprehendere videtur prolixam distinctionem Gomef. volentis hanc regulam procedere in magno vulnere, ex quo poterat mors sequi, secus si ex modico vulnere. l. vulneris magnitudo. ff. de iniur. vbi Angel. & l. si. §. vitium. ff. de edil. edict. Hippol. in pract. sua. §. & quia, sed quorsum illa? si dicamus enim tale vulnus esse, ex quo mors superuenerit, non video qua ratione leue vulnus possit appellari.

18 Aduertèdum est, quod licet furiosus non possit resignare, vt supra diximus: si tamen quis mentis erat compos ante infirmitatem, & doloris causa incidit in rabiem, is non poterit resignare, nec alios actus facere. l. in aduersa. ff. de testam. l. in negotiis. ff. de reg. iuris. vnde tria oportet probare, infirmitatem, & furorem, & quod id temporis fuerit furiosus.

19 Nam licet probatum fuerit eum varia & diuersa dixisse deliria causa morbi, nisi probetur quod eo tempore resignauit, vel constituit procuratores ad resignandum, valebit resignatio, sicut testamentum per text. in l. quoniam, ibi, seminecis & balbutiens lingua profudit. C. de testam. Bened. in repetitio. ca. Raynutius, in verbo in extremis, per illum tex. hoc etiam docet nominatim Petr. Paris. conf. 15. circa. m. 9. col. 2. in 4. vol.

20 Si verò fuerit facta resignatio à furioso, habente dilucida interualla, non presumetur facta tempore sanæ mentis. ca. super hoc. de renun. ideo oportet quod resignatarius hoc probet, per tex. unct. gl. in c. si. de successio. ab intest. in verb. componen. quod probat Lanfranc. in capit. quoniam, in verb. testium. col. 37. de probatio. & Alexan. conf. 141. in pri-

us dicitur infirmus.

Tria probanda ad irritandam resignacionem infirmi facti furiosi.

An presumatur sanæ mentis.

mo volumine. & consilio 95. numero 6. in secundo volum.

Tres casus ad regul. intellectū.

21 Ultimū noto tres casus ad huius regulæ elucidationem. Primus est quod infirmus tempore resignationis si moriatur intra viginti dies vacabit beneficium per obitum: & ad hoc facta est hæc regula.

22 Secundus casus si infirmus tempore constitutionis procuratoris, sanus factus tempore resignationis moriatur intra viginti dies, non habebit locum hæc regula, quia tempore resignationis oportet quod sit in infirmitate constitutus, per hunc text. qui tamen in hoc casu non erat: & sic non habet locum hæc regula.

23 Tertius casus, si resignans sit sanus tempore constitutionis procuratoris, & postea tempore quo resignat sit infirmus, & moriatur intra viginti dies de infirmitate, beneficium vacabit per obitum: quia verba & mens conveniunt, ergo & dispositio. *l. 4. §. toties. ff. de damno infecto.* & quia rationes huius regulæ locum habent: nam hic de suis beneficiis quodam modo testari videtur, siue inopinata mors fuerit, siue alia, quia sufficit rationes esse & verba, nec æquitatem video in contrarium.

Derogari an huic regulæ possit, & à quo.

24 An huic regulæ derogari possit? & à quo? respondeo, derogari posse: nam omnis res per quæcunque causas nascitur, per easdem & dissolvitur. *capit. 1. de regulis iuris.* & ab eo qui illam condidit, & sic à Papa: quia eius est dissolvere, cuius est ligare. *l. si puella. ff. de spons.* & nihil tam naturale, quàm eodem genere quodcunque dissolvere, quo colligatum est. *l. nihil. ff. de regulis iuris.*

25 Intellige ex causa iusta, quæ mouere possit ad tollendum rationem huius regulæ: nempe si quis valetudine detentus aduersa videat beneficium fortè in manus hæreticorum incidere posse, si per obitum vacet: ob id infirmus illud resignauerit in manibus Papæ, iuste poterit Papa huic regulæ derogare.

26 Quæ licet sit iusta derogatio, tamen eius est iustior: ideo potestas Papæ data est, ut iustior sequatur sententiâ: & hoc probat. *text. in c. vnde 8. q. 1. vbi diuus Petrus*

inducebatur sic ad eligendum successoris Clementem: & sic non est inconueniens legè esse iustam, & derogationem iustioris: nec sequitur, hoc est iustum, ergo contrarium est iniustum: & cum sit hoc peritis notorium, pluribus non probabo.

27 Sed an Papa possit derogare huic regulæ in mensibus graduatorum & nominatorum? hoc multis argumentis probauit in §. presatig. ordinarij, in verbo vacare, de collat. in concord. vbi allegauit Senatusconf. audita parte & vniuersitate à duabus classibus conclusum, & demum probatum.

28 Adeo quod hodie iniuriam facit reuerendis. Senatui, si quis semel ab eo iudicata ac rectè disposita reuoluere, & publice disputare contendat. *l. nemo. C. de summa trinitate.*

29 Nec est abuti, si Papa prouideat ne in hoc casu locus sit regulæ: alioqui Rex & princeps quando derogat legi à se editæ abuteretur: quod quàm sit solidi iudicij dictum, nemo non videt: nec est reservatio, nec species ipsius, quia statim promissa facta à Papa ad resignationem valetudinarij valet: & Papa decernit, quod licet intra viginti dies resignans moriatur, non vacet per obitum, huic regulæ derogando, ac si facta non esset.

30 Nec per hoc dicitur derogare regulæ, de verisimili notitia, quia non vacat per obitum: quia Papa facit ut non sic vacet, nec iniuriam facit ordinario admittendo resignationem, & non vtendo reg. in hoc casu, quia eam tollere potest, & sic illi derogare.

31 Nec privilegium fuit datum nominatis & graduatis miserationis gratia, sicut viduis & orphanis, ac id genus hominibus, ut in *l. 1. C. quando Imperator inter pupillos, scripsi in art. si. de sent. prouiso. in constitutio. reg.* sed fauore literatorum & literarum.

32 Alioqui non competeret scholasticis diuitibus, vel saltem illis quibus bellè prouisum est à parentibus diuitibus: & tamen omnibus scholasticis hæc privilegia competunt, ut doct. not. in interpret. athen. habita. *C. ne filius pro patre. vbi etiam scripsi in tract. de scholast. priuileg.*

Derogatio
ista nō est
utilitati
publice
congrua.

33 Nec dicitur derogatio huius regulae iusta, contraria utilitati publicae, sed conueniens, vt *predixi*: & sic non obest. *l. iubeamus. i. C. de sacrosanct. eccl.* & quamvis non videatur in dubio derogatum priuilegio vniuersitati concessio. *l. decurionibus. 2. Cod. de silentia. libro duodecimo.* tamen si hoc exprimitur in derogatione, non est opus cōiecturis. *l. continuis. §. cum ita ff. de verborum obligationibus.*

34 Et ista derogatio in vno casu facta nō tollit omnino priuilegium, nisi in illo casu iustiore: & multa specialia possunt circa idem concurrere, quando de voluntate concedentis apparet.

35 Vnde potest Papa dispensare cum minore ex causa, vt habeat beneficium etiam curatum, licet ibi duo sint specialia, & quod habeat beneficium curatum, & quod non promoueatur durante tempore minoritatis: vt dicam *infra de dispensatione*: & hoc not. *Bart. in l. si quis pro emptore. ff. de usucapio.*

Reprobatio
collatio
quādo pos
ita colla
ta.

36 Nec me mouet illud vulgare, quod approbo, non possum reprobare. *l. Pomponius. ff. de neg. gest. l. in arenam. C. de inoffic. testa.* sed episcopus probauit collationem, ergo eam reprobare non potest, licet facta sit per resignationem: verum ipse episcopus non reprobat collationem, quam fecit: sed ista regula eam nullā reddit, *vt in text. patet. ibi, collatio nulla sit*: & postquam collatio est nulla, beneficium est vacans huius regulae autoritate: ergo episcopus illud conferre denuo poterit, quia in eo non deliquit.

Episcopus
quando de
collatione
reueatur.

37 Nec etiam refragatur. c. inter cetera. de *preb. ibi* episcopus tenetur de euictione, quādo contulit beneficium, quod non potuit conferre, quia fortē alij debitū, vt inter permutantes: de quibus loquitur ille. text. sed quando episcopus resignationem ab infirmo factam recipit, & confert. Titio: hoc potest episcopus facere, quia beneficium vacat, & nulli est debitum.

38 Ideo si postea autoritate huius regulae remoueatur beneficium à d. Titio, quia infirmus moritur ante viginti dies, non tenetur ordinarius: quia hoc nō factu suo,

sed legis peruenit: non magis quā si homicida priuaretur suo beneficio: alioqui quando aliquis priuaretur autoritate legis, episcopus teneretur: quod est absurdum, etiam si episcopus contulit beneficium, quod conferre potuit, quia nulli alij debitum, *in ca. inter cetera.* erat permutanti debitum, ideo episcopus tenetur.

39 Nec me conturbat, quod haec regula est facta ad commodum & libertatem ordinariarum, & contra commodum Papae: resp. quis diceret, nisi vellet insanire, quod quis contra se tantū legem vellet ferre, quippe de natura legis est, vt generalis sit. *l. leges vt generales. C. de legibus.* & vt non fiat ad commodum vel incommodum alicuius, alioqui non est lex, sed *fax. c. cum omnes de constitu.*

Lex non fit
ad alicuius
incommodum.

40 Itaq; debemus dicere hanc regulam generale, vt omnes liget, & maxime quatenus rationes se ad illos extendunt: sicut dicimus de ordinariis.

Resignauerit.

GLOSSA TERTIA.

Secundō requiritur quod is infirmus resignauerit, nam si resignare tantum promiserit, vel constituerit procuratorem ad resignandum, non procedit haec regula: sed vacabit verē beneficiū per mortem possessoris: siquidem aliud est promittere resignare, & aliud resignare: argumento. *l. aliu. ff. de regulis iuris. Dec. cons. 502. & sequenti.* Et qualiscunq; fuerit haec resignatio, locū habet regula: siue enim facta fuerit reseruatibus fructibus, siue nō, seu pure, seu in fauorem, semper dicitur resignare: & cui adaptantur verba, & dispositio legis quartae. *§. toties. ff. de damno infecto.* alias in facultate partis esset seruando sibi pensionem aut fructus istam regulam tollere: quod non est dicendum: quia nemo potest facere, quin leges in sua dispositione locum habeant. *l. nemo. ff. de legatis primo. & sic intelligitur cum effectu. l. i. ff. quod qui. g. iuris. c. relatum. de cle. non residen.*

Resignatio
quacunq;
hic cōpre-
hendiur.

Idem si quis resignasset corā ordinario causa permutationis, & postea corā Papa ne simpliciter: si primo facta fuerit resignatio facta corā

Resignatio
causa permutationis,
& postea corā Papa
ne senel
simpliciter: si primo facta fuerit resignatio
facta corā

ordinario
non poterit
iterum fieri
vi coram
Papa.

ab infirmo coram ordinario, & ab ordinario admiffa, valebit quidem, fi resignans viuat vitra viginti dies: fi vero citius moriatur, non valebit collatio facta ab ordinario, per istam regulam, nec ipfius Papa prouifio, quia non vacabat beneficium: & fic non poterat illud Papa conferre: ficq; iudicatum fuit, vt fcripsi in §. volumus, in glos. vltim. de collat. in Concord. vbi licet alia videre: & fic computabitur tempus à die quo resignauit, non ab eo die quo procuratores confituit ad resignandum, per istum text.

Sive simpliciter sine ex causa permutationis.

GLOSSA QVARTA.

Hæc verba sunt in regula Inno. octauo, quæ licet nunc desint in regul. Iulij 3. nihilominus crederem in quacunq; resignatione procedere, siue simpliciter facta fuerit, siue causa permutationis: de quibus superius dictum fuit: nam indefinitum verbum resignauerit, æquipollet vniuersali. vt circa de elect. lib. 6.

Permutas
cū infirmo
si illius be-
neficium
annuat, an
ad suum
beneficiū
redire pos-
sit.

2 Sed dubium est, an is, qui permutauit cum ægro, qui decesserit intra viginti dies, possit ad suum redire beneficium, si contingat ab eo, quod habuit, euinci: quod videbatur per c. si beneficia, de præb. in 6. quidam tamen contrarium asserunt propter animum fraudandi, quem videtur habuisse: nam cum cerneret istum ægrum non debebat ab eo extorquere suum beneficium in præiudicium expectantium, & ordinariorum: & cum hoc tentauit, non est usus iuris concessione, ideoque priuari debet vtroque. clem. vna. & ibi glos. a. de rerum permut. nec dolus huic debet patrocinari. c. sedes. de rescriptis.

3 Tum imputandum illi est, quod vltro se periculo exposuerit, si quidem poterat cogitare istum moriturum, quem videbat infirmitate premi, quapropter eidem non est subueniendum. l. si fideiussor. §. i. ff. qui satisfacere cogant. & pro hoc est text. formalis in cap. 2. in fi. de renunc. in 6. ibi, & idem renuncians habita omnino careat, & am-

bita: quod debet intelligi, cum appareat de fraude, quæ videtur apprens eo ipso, quod beneficium ægri recepit. l. Modicus. ff. de extraord. cogn.

Predicta declaranda sunt, quando sanus iam renouasset beneficio, secus sitatum ex parte valetudinarij facta fuisset: quia eo casu hic sanus vtunque habebit beneficium, & bona (vt dicunt) fortuna gaudebit: vt supra dixi hac parte.

4 Intellige verum beneficium illius, qui facta permutatione obiit ante 20. dies vacare per obitum illius: & de hoc non est dubium beneficium quoque resignatum per sanum compermutantem vacabit per suam resignationem, eo quod hic annullatur collatio infirmi: vt vult text. quod per obitum censeatur vacare: sed non potest valere permutatio ex vna parte. l. i. ff. de rerum permut. & inferius dicitur, ideo vacabit vtunque: & is qui fraudem fecit, amittet suum beneficium: caueat ergo quis, ne perniciosas huiusmodi permutationes faciat, alibi dicam abundantius: quia res est ardua, & maximè in fra de permuta.

5 Amplia etiam istam regulam habere locum siue permutatio facta fuerit de æqualibus beneficiis, seu de inæqualibus: tum quod text. indistinctè loquatur de permutatione, ergo de omni permutatione: vt no. Host. in summa, de rerum permut. & doct. in rub. illius tituli, per l. de pretio. ff. de publ. in rem actio. & si voluisset hic Papa tantum intelligere ad beneficia æqualia dixisset, iuxta c. ad audiendum, de decimis.

6 Et eadem ratio procedit ad inæqualia, quia videtur testari de beneficio, & resignando priuat ordinarium sua collatione, & nominatos ac alios spectantes: Nempè si infirmus habeat beneficium in episcopatu Aurelianensi, quod permutat cū alio beneficio sito in episcopatu Parisiensi & postea moritur intra 20. dies: nisi hæc esset regula, Nominati Aurelian. essent priuati illo beneficio: quia beneficia causa permutationis vacantia non debentur eis. §. volumus. de collat. in Concord. Sed per obitum vacare

Permutatio
non est
inæqualis
hic an
latat.

vacare censetur, per istum text. & sic nominatis debetur.

7 Nec refragatur quod hæc regula extracta sit ex visceribus. c. 2. de remun. in 6. & sic debet intelligi secundum illud, quia resp. illum. text. esse factum ad obuiandum fraudibus, quæ fiebant expectantibus per has fraudulentas permutaciones: iste verò text. est factus ad obuiandum fraudibus, quæ fiebant ordinariis, & expectantibus, ne quis testetur de beneficiis: neve sit in illis successio: vt in capit. de prebend. à quo dicerem potius hanc regulam elicitam, ne non ad obuiandum malitiis illorum, qui suadent infirmis, vt beneficia sua resignent: vt dixi in tractat. nominatio. quæst. 17. num. 5.

Inuorabilis est hæc regula.

8 Quod si dicatur fraudis præsumptionem abesse, quando sunt æqualia, responsionem non cessare: vt dixi. At quãdo sunt plures rationes, vna cessante non cessat dispositio. §. affirmatis. de nups. in insti.

9 Nec obstat quod hæc decisio est odiosa, quãmobrem restringenda. l. cum quid. ff. de liberis & posth. Resp. Imò est fauorabilis, quia iuri conformis, & introducta ad fraudes euitandas. Et miror Domin. Gomef. tenere contrarium super hac regula. q. 19. appellans eam odiosam, quam in aliis fermè questionibus iam dixerat esse fauorabilem, vt quæ concernit animæ utilitatem, & bonum publicum: hoc in questione prima, tertia & quinta, & sexta, ac plenius, decima septima, sic vt valde sibi contrarius fuerit in hac regula: nisi solutionis gratia dicamus esse partim fauorabilem, partim odiosam, sed mallem eam vocare fauorabilem, & concilio generali conuenientem: vt probaui supra in gl. 2.

Aliquod beneficium.

Glossa Quinta.

Tertium requisitum, quod aliquis resignauerit beneficium, ibi beneficiũ quod largè intelligitur, vt comprehendat etiam dignitates, per gl. in reg. prima, de regulis iuris, in 6. & in cl. auditor, de rescr. & quæcunque alia beneficia ecclesiastica, si

ue regularia, siue secularia: cum text. hic simpliciter loquatur. Atque officia ecclesiastica, & capellas, & capellanias. gloss. in cl. 2. de decim. Felin. in cap. postulat. de rescript. scripsi in tract. nominatio. quæst. 9. etiam si esset hospitale, quod solet dari in titulum, per cl. 2. de preb. scripsi in tract. nominatio. q. 15. & sic in altaribus, & leproforiis, & aliis quibuscunque non exceptis, quæ in titulum conceduntur, doct. in cl. quia coningit. de relig. domib.

Intellige siue vnum resignauerit, siue plura. arg. l. 3. §. 1. ff. de nego. gestis. scripsi in §. prefatio. graduari. in verb. nominationis, de cola. in Concord. quia indefinita æquipollet vniuersali. cap. 1. circa. de elect. lib. 6.

Non tamen haberet locum in officiis profanis resignatis coram Papa vel Rege: quia tunc oportet, quod dies 40. viuat resignans ex statutis Regni Franciæ, & eius communi obseruantia: vnde quando officij Regis admittitur resignatio, solet Rex in literis excipere, dummodo resignans infirmus non sit, & viuat per quadraginta dies: vt habetur in decis. Franc. Marc. 284. in prima parte: habebit tamen hæc regula locum etiam in collationibus à Rege factis de quibusdam beneficiis, quorum collatio ex priuilegio Papæ spectat ad eum, vt fuit iudicatum in hoc senatu, prout scripsi in §. in gl. dispendiosè. de nomin. reg. in Concord.

Resignans officij regium, 40. dies viuere debet post resignationem.

Dimiserit.

Glossa Sexta.

Hoc verbum prius fuit additum per Paul. tertium, & nunc approbatum per Iulium tertium: facio. c. si beneficia, de preb. lib. 6. & plenè scripsi in tract. de pacific. poss. num. 147. cum seq. nam si fortè quis in infirmitate cõstitutus dimiserit seu reliquerit beneficium, fortè quia eum pœnitebat tot deuorasse fructus beneficiorum, & animas pauperum, & demum intra viginti dies moriatur, beneficium dicitur vacare per mortem, non per istam dimissionem: vt locum habeat hæc regula alioqui fraus sic fieri posset huic regulæ dicendo, ego dimitto

Dimittens beneficium resignare illud videtur.

dimittit beneficium, cum in agone sim constitutus: & qui dimittit, tacite resignare videtur ut superius scripsi, & plenius in tract. de pacific. possess. in 22. amplia. num. 147. & seq.

Aut illius commendæ cesserit.

GLOSSA SEPTIMA.

Commendararius moriens intra 20. dies conuenitur in hac regula.

Quamuis olim doctores Ultramon-
tani dicerent esse dubium, an ista re-
gula procederet in eo, qui cedit com-
mendæ, & multa producerent, quæ refert
hic Gomes. q. 13. & Cassad. l. c. 32. hodie non e-
rit amplius dubitationi locus: quando qui-
dem hic tex. expressè decidit, quod si quis
cesserit commendæ, & moriatur intra vi-
ginti dies, beneficium vacabit per mortem,
non per cessionem commendæ: pro titulo
enim habetur hæc commendæ: ut scripsi su-
pra tract. de commendæ, siue sit commendæ
perpetua, siue temporalis: unde si parro-
chialis ecclesia fuerit commendata per
sex menses alicui, & interim iste pressus
infirmum cedat commendæ, nisi vixerit
tempore præfato post cessionem, dice-
rem hunc text. locum habere: quia verba
conueniunt huic tex. dicenti, Commendæ
cesserit: hic cedit commendæ ergo, &c.
nec loquitur iste tex. de perpetua, magis
quàm de temporalis: sed simpliciter ait, di-
miserit: dimittit autem is, qui cedit com-
mendæ etiam temporalis. c. nemo. de elect. in
6. ergo text. iste locum habebit: licet Go-
mes. contra. vide quæ dixi in tract. de pacific.
possess. amplia. 5. nu. 35. cum seq.

*Seu ipsius beneficii vnionis dissolutio-
ni consenserit, etiam vigore supplica-
tionis, dum esset sanus
signata.*

GLOSSA OCTAVA.

Intellige quando resignans ius habebat
in illo beneficio, alioqui contra: unde si
beneficium vnitum quis resignauerit,
quod possidebat, sed erat vnitum in eius
vita, ut potest fieri etiam eo non consenti-
ente, clem. vlt. de reb. eccl. non alienand. licet

moriatur ante viginti dies, non censetur
vacare per obitum, per istam regulam,
nec alio modo, sed vnio sortitur effectum.

At si beneficium erat vnitum, & ego
possessor illius, consenserim vnionis dis-
solutioni, resignauerimque illud benefici-
um vnitum: si demum intra 20. dies mo-
riatur, vacabit per mortem beneficium, non
per resignationem per hæc verba addita,
Iulium Papam tertium, etiam si conien-
serit dissolutioni vnionis per supplica-
tionem signatam dum esset sanus.

Idem dicerem, si quis infirmus resigna-
ret beneficium alterius, nam quamuis ip-
se moriatur ante 20. dies, tamen illud be-
neficium non suum nequaquam vacabit
per eius mortem: nam beneficium quod
quis habet, sine suo facto perdere non po-
test. l. id quod nostrum. ff. de reg. iur. quia non
potuit resignare, quod non habebat. l. si-
nuerse. Cod. de leg. 5. seruus, Instit. de capis di-
min. requiritur ergo quod is, qui resignat,
ius potentius habeat.

Et sic dixi, quod si ex tribus colligantibus vnus in infirmitate constitutus resignauerit, & moriatur vthic, beneficium quo ad alios colligantes non vacabit per obitum: nec erit eis opus noua impetratione: secus si iste mortuus ius potentius haberet: quia tunc etiam haberet locum hæc regula, quia iste resignat beneficium, & moritur intra viginti dies, &c.

Extende quoque præfatam regulam in
eo, qui bullis nondum leuatis resignaret
ius præfatum: quia tex. iste non requirit
possessionem: nam qui ius ad beneficium
habet, ipsum beneficium habere cense-
tur. l. qui habet actionem. ff. de regulis iuris. &
quia rationes huius textus habent locum
in isto, ergo & decisio: quamuis minus sit
habere ius, quàm beneficium. l. minus. ff. de
regulis iuris, maxime in Francia, vbi sunt
infiniti processus & longiores. c. fundamen-
ta, de elect. in 6.

Et postea intra 20. dies.

GLOSSA NONA.

Quarto requiritur, quod resignans
moriatur intra viginti dies, quod si
postea,

postea, non habet locum ista regula: unde si decesserit vigesimoprimo die, tunc valebit resignatio: nec censetur vacare beneficium per mortem illius resignantis. Accipitur autem hic dies pro die naturali vigintiquatuor horarum, prout more Romano sumitur, & communiter, *vt l. more. ff. de feris scriptis in l. secunda. ff. de verbor. significatione.*

Per mortem
Pape non
extinguuntur
hæc regula.
Regula. Regula
tamen hæc
lex regni facta
est eo ipso
quod in Parlamento
fuit recepta &
registrata: quæ
in tantum fixa
manet, vt nihil
officiat mors
Pape: Tempus
autem registrationis
huiusmodi fuit
anno 1493. die
20. Nouembris: &
ab eo tempore
seruata.

A die per ipsum resignantem præstandi consensus computandos.

GLOSSA DECIMA.

Viginti dies
die præ
standi con
sensus com
putantur.
Viginti dies
ad præ
standi con
sensus com
putantur.
Viginti dies
ad præ
standi con
sensus com
putantur.

Quinto computantur isti viginti dies a die consensus præstandi hoc addit Iulius 2. & hoc confirmavit postea Paulus tertius: nam si quisquam resignauerit calendis Ianuarii, vigesimoprima die, censetur vixisse viginti dies: & si vixerit post resignationem per viginti dies, a die tamen consensus per decem octo dies tantum, nequaquam censetur vixisse viginti dies, ita quod beneficium vacabit per mortem.

2 Et intellige siue consensus fuerit præstitus per procuratorem, siue per resignantem: nec sufficeret consensus præstitus per constitutionem procuratoris: sed requiritur quod consensus præstetur, vbi fit resignatio.

Secundum
3 Sed si quis bis resignauerit, sufficit quod viuat 20. dies a die consensus præstiti primæ resignationi quia illa valet, altera non, cum per resignationem primam nullum ius habeat postea resignans, quamobrem iterum resignare non poterat. *c. in præsentia, cum aliis multis, de renuncia. c. inter, de*

preb. nec secunda resignatio inutilis impedit primam vtilem, iuxta no. in l. certi conditio. §. quoniam. ff. si cert. pet. ca. ex tenore, de rescriptis.

4 Unde si in prima resignatione derogatum non fuerit huic regulæ, sed in secunda sic: non impedit illa derogatio huius regulæ, quominus beneficium vacet per mortem, videlicet si resignans moriatur intraviginti dies a die primæ resignationis: quippe secunda resignatione & prouisione nulla existente, derogatio quoque tanquam accessoria non valebit. *l. cum principalis. ff. de regulis iuris. & alia dixi in regula sequenti, de publicandis resigna.*

5 Imò si quis vt procurator primò resignauerit ante procuratorium, & domini te procuratorium re-
consensum, licet ex post facto procuratorium fuerit missum, & receptum non tamen valebit collatio ante præstatum domini consensus, aut eius procuratoriū, nisi de nouo conferatur: quia pars non potest ratificando conferre, quamobrem rursus desideratur nouus consensus cum collatione consensus: in partis siquidem potestate non est ratificare collationem nullā, sed requiritur & consensus & prouisio conferentis, & resignantis: *vide quæ dico infra in regul. de publicandis resigna.*

6 Ideo si contingat ante procuratorium receptum, procuratorem in viam procuratori mittendi resignare: dic quod si tale procuratorium præcesserit illam collationem, valebit quidem prouisio. Si verò procuratorium factum fuerit post collationem, non valebit prima prouisio: & ita seruant pragmatici Romani: quod est notandum, & sic requiritur primò resignatio, postea consensus præstatio: nec consensus præstatur ante resignationem: *vt in l. i. no. ff. de rerum permut. doct. in c. super hoc, de renunc.*

7 Et sufficit quod sit infirmus, vel tempore quo resignat: vel si id temporis erat sanus, & tempore consensus præstiti erat infirmus, habebit locum hæc regula: cum duo tempora considerentur hic, videlicet vel consensus resignationis, & præstandi consensus: ac si oportet quod his duobus temporibus sanus sit, sicut de testamento & hærede dici-

tur in §. in extraneis iusti. de hered. & quali-
tat. Bal. in c. constitutus, de rescript. [quia ma-
ximè attenditur tempus consensus: quo o-
mnia perficiuntur sicut conclusione. l. si
voluntate. C. de rescind. vend.]

8 Nā qualitas iuncta verbo debet intelli-
gi secundum tempus verbi, l. in delictis. §.
i. ff. de noxal. ista qualitas est iuncta verbo,
ergo debet intelligi vel tempore resigna-
tionis, aut tempore consensus, ut hic patet.
Et sic nisi vixerit viginti dies à die præfati
consensus, vacabit per mortem benefici-
um resignantis.

*Dies consen-
sus non co-
putatur,
nec de mo-
mento ad
momentum.*

9 Unde inferitur quod dies consensus
non computatur in termino viginti die-
rum: & hoc probatur per dictionem A,
quæ separationem & exclusionem deno-
tat, per glo. in l. dario. ff. de actio. empri. & cap.
statutum, de præb. in 6. unde si quis resigna-
ret calendis Iulii, & vixerit vsque ad vige-
simum diem, adhuc habebit locum hæc re-
gula, ut censetur per obitum vacare: ve-
rum si lapsus fuerit dies, valebit resignatio:
quippe non computabitur hoc tempus de
momento ad momentum, sed tota dies
computatur: ut si quis resignauerit hora 7.
calendarum Iulii tamen die 20. sequenti,
illa hora 7. non erunt lapsi dies viginti, sed
requiritur tota dies euoluta. l. 3. ff. de minor.
l. quæ de arate. ff. de testam.

10 Verum de stylo curiarum Franciæ il-
li viginti dies computantur à die resigna-
tionis admittæ, & hoc in fauorem tam or-
dinariorum quàm graduatorum, & nomi-
natorum: & sic fuit sæpius in Parliamentis
Galliæ iudicatum, teste Boer. q. 2. 8. q. 2. 11. r.
Sed hoc ante declarationem ista Pauli, quæ
etiam est repetita per Iulium 3. & sic ex-
tincta non videtur cum suo auctore: nec
potest hoc argui, quod non habeat lo-
cum in ordinario, etiam si non repetere-
tur, intelligeretur de provisionibus, quæ à
Papa fiunt, tamen non excluderet text. ali-
as collationes ordinariorum, per alia ver-
ba, ut dicam.

De ipsa infirmitate decesserit.

GLOSSA VNDECIMA.

Exto requiritur, quòd resignans de i-
psa infirmitate decesserit, aliàs si fato
quodam moreretur, non haberet locum
hæc regula ibi de ipsa infirmitate decesserit. Et
hoc dicit glo. hic, & Franciscus. Marc. q. 85. in
decis. Delphi. in 1. parte, & dicitur tamen mori
ex infirmitate, etiam si febris ratione illi-
us superuenerit: vel aliud acciderit ab i-
psa infirmitate, secus si extrà prouenerit.
cap. 2. de clerico percussore. capit. continebatur,
de homicidio. l. alumna. §. fin. ff. de adimon-
dis legatus. facti caput. de his, de sepulturis. Un-
de si quis in infirmitate constitutus resi-
gnauerit: & postea, quispiam cum gladio
peremerit, vel domus in eum ceciderit
non habebit locum ista regula, quia non
decessit ex ipsa infirmitate, & poterat for-
tè euadere. per text. in l. item Mela. §. Celsus
scribit. ff. ad leg. Aquil. & Soci. in repet. caput
ad audienciam, in 7. qu. princip. in 35. qu. de bo-
micio. Et liberatio facta per infirmam Ab-
batissam non valet, si de infirmitate deces-
serit, teste Manba. de Afflictis. in decis. Nea-
pol. qu. 108. r. r. r. Ergo relinquatur arbi-
trio Medicorum, quando censetur obi-
isse mortem ex ipsa infirmitate. Bart. in l.
si in rixa. ff. ad legem Cornel. de Sicar. ple-
nè scripsi in repet. l. Diuus. ff. de Senatuscon. Sil-
lan. Et quando nunquam bene reconua-
luit, præsumitur ex infirmitate præceden-
ti decessisse quo ad hanc regulam, secus
quo ad puniendum delinquentem pena
legis Cornel. de Sicar. l. vna. C. de emenda-
seruo. Feli. in c. presbyterum, de homicid. & Hip-
polyti. conf. 7. summi celi mors autem, ut cui-
cunque patet, est separatio corporis &
animæ. l. si mater. C. de msti. & substi. & quo-
plex sit mors, vide per Lucam de Penna in
l. col. 8. C. de desertor. libr. 11. & Cardinal. in
clem. 1. ut huc pendet. Et an habeat locum in
morte civili, quod non probat glo. & doct.
in cap. susceptum. de rescript. lib. 6. nam ver-
bam, decesserit, verificatur regulariter in
morte naturali. l. si decesserit. ff. qui satisd. co-
gout. scripsi. ff. de verb. signifi. l. cedere diem. Et
quomodo probetur mors, scribit Bart. in
tract. suo quomodo, & qualiter probetur mors:
& Alex. conf. 25. in 5. volu. abundè scripsi in
artic. vlt. tract. de regestis. in secundo rono consi.
regiar.

*Mori qui-
do quis de-
catur ex
la infirmi-
tate.*

*Mori qui-
do quis de-
catur ex
la infirmi-
tate.*

regiar. ob id non repetam : & sic sufficit duo probare, primo, resignantem infirmum tempore resignationis, & demum mortuum intra viginti dies: quia præsumentur mortuus ex ipsa infirmitate, non si fuerit contrarium probatum.

Ac ipsum beneficium quavis auctoritate conferatur.

GLOSSA DVODECIMA.

Admissa
debet esse
resignatio.

Septimo requiritur, quod ista resignatio sit admissa, vel per Papam, vel legatum, ordinarium, vel alium, ibi ac ipsi beneficium quavis auctoritate conferatur per resignationem: & in registris curiæ Parisiensis habetur, quod si quis in infirmitate constitutus resignauerit aliquod beneficium ubicunque, etiam si in curia Romana, &c.

2 Et sic conuenit huic declarationi per Papam Paulum editæ: quippe nisi resignatio sit admissa, nihil actum est: ideoque cessaret dubium, an vacaret per mortem: nepe cum hic non abdicauerit à se beneficium per resignationem, sed illud tempore mortis habeat, proculdubio vacabit per mortem, quæ omnia soluit. §. demceps. in authent. de nupt. & sic requiritur collatio: alioqui dubium non haberet iste text. ut dixi, & hoc verbum conferatur, esset superfluum, & frustra positum contra text. & gl. in l. i. ff. quod mer. caus.

In ordinario
an hæc
regula locum
habeat.

3 Adde per hæc verba, quavis auctoritate conferatur, regulam hanc habere locum etiam in ordinario capitulo & alio quocunque, ut plenè scripsi in tract. nominatio. quæst. 17. nam si quis infirmus resignauerit coram eo beneficium, vel simpliciter, aut causa permutationis: & postea resignans moriatur ante 20 dies, illud beneficium ordinarius poterit iterum conferre, quia de nouo vacat per hanc regulam: & quotiescunque vacat, ordinarius potest illud conferre, seu vacet per resignationem, siue

per non promotionem, vel per obitum, aut aliàs.

4 Et sic censetur habere vim duarum personarum, l. si consul. ff. de adoptio, & sicut alter conferre potuisset illud beneficium, ita & hic: nam quando competunt vni duo iura, sublato vno, nihilominus alterum remanet illæsum. l. si domus, vbi Barto. ff. de seruit. urbanor. prædior. l. quoties duplici, de regul. iur. nec hoc fit per extensionem: sed quia hic expressè hoc statuitur, ibi, quavis auctoritate conferatur.

5 Nec refragatur variationem esse prohibitam maxime collatoribus. clem. vna. de renuncia. Resp. verum esse contra ius, & in malum, sed iure permittente licet: imò magnæ prudentiæ est, si reuocaueris id, quod male egeris, cap. magne. 22. q. 4. ut plenè scripsi in interpretat. l. quod iussit, in præfa. ff. de re iudica.

6 Nec prima collatio potest impedire secundam, quia prima nulla redditur huius regulæ auctoritate: & sic quod est nullum, non potest impedire secundam collationem. doct. in c. ex tenore, de rescript. quia prima collatio est nulla. *Collatio nulla non impedit secundam.*

7 Igitur hoc casu poterit idem beneficium duobus conferri, quia bis vacauit, per resignationem videlicet, & per mortem: nec est diuidere beneficium conferendo duobus, quando diuerso tempore vacauit. c. tu e, de præben. scripsi in gl. Concordat in verb. vni. §. i. de colla. veruntamen æquum esset, ut si is cui primum contulit ordinarius sit bonus & doctus, eidem relinqueret, si non sit aliis beneficiis oneratus, & iterum illi eidem per mortem conferret, & sic non variaret. *Duobus idem beneficium conferri potest.*

8 Imò sic collator non conferret istud beneficium, sic nunc per mortem vacans, puniretur: ut dicitur in ca. de multa, de præben. ergo potest & debet illud beneficium conferre: velut plenè scripsi in tracta. nominatio. q. 17. nume. 5. ibi vide. si non graueris, vbi respond. ad consilium Decii, nec est verisimile quod Papa voluerit in vno loco per hanc regulam providere videlicet Romæ, & adscribere sibi legem, & non aliis.

9 Imò puto quod omnè fraudè per hanc

Ddd 2

regulam voluit excludere, quæ fieret resignando; præcipue in fauorem: nam sic quodammodo videtur fieri testamentum de beneficio, quod est perniciosum, & ita fuit in Rota conclusum: ut refert Cassador. in decisione 31. sepius, in decisione super reg. cancell. Et d. Gomef. in hac regula sepius, ita fuisse iudicatum refert. q. 26. ego quoq; scriptis sic in Francia fuisse iudicatum, in d. q. 17. tractat. nominatio.

Areftum vt 10 Tamen anno 1550. in vigilia Assumptionis fuit prolatum Areftum contrarium, super parrochia de la boysiere, Andat inordi. degauen. in quo sancitum fuit hanc regulam non habere locum in ordinario: quandoquidem ordinarius cum resignatur coram eo, potest non recipere, quia simpliciter coram eo resignatur: quod si receperit, sibi imputer: secus in Papa, qui solet ei conferre, in cuius fauorem resignatur: quæ liberalitas, ne sibi nimium damnosa sit, & ad vitandas successiones, restringitur per hanc regulam, vt non possit collatione sua priuari, nisi vixerit per viginti dies: ideo si ordinarius per resignationem contulerit, imple non poterit postea conferre, ex eo quod non vixerit per viginti dies: hoc statuit Senatus variationis gratia, & aliis multis rationibus inuicem allegatis.

11 Ego verò putarem Arefta non esse in eadem specie, & in indiuiduo: si tamen contraria essent, arbitraret supplicatione à collatoribus Regi porrigendam, & exquirendam eius voluntatem, an primum velit seruari, an vltimum: per vltimum enim approbatur collatio nulla facta per istam regulam.

12 Quod an fieri possit, vix mihi persuadetur, daturque vitiosa possessio, & ingressus ad beneficia, contra ca. vnic. de eo qui mittitur in possess. lib. 6. aufertur etiam libera conferendi potestas, tollitur denique libertas ecclesiastica, ac Papæ & Legatorum facultas providendi tollitur per indirectum: nam si approbetur collatio prima per resignationem, ergo non poterit iterum conferri etiam à Papa: vnde ad vitandum hæc & alia absurda, quæ possent euenire, primo inharerem Senatusconsulto, vide-

licet hanc regulam habere locum in ordinario.

13 Sed fateamur quodcumque velis Areftum, non tamen Papæ vel eius legato necabit [vel alteri qui non contulit] vnde cum collatio per resignationem ab ordinario facta sit nulla per hanc regulam, licebit Papæ, vel legato providere per obitum non obstante collatione ordinarii: cum hoc areftum non videatur eos ligare. [Idè si capitulum contulerit per resignationem, vt episcopus non prohibeatur conferre per mortem.]

14 Nec obest, quod Areftum approbat collationem ab ordinario factam: verum est quo ad eundem ratione vacationis: vt is ordinarius qui iam contulit per resignationem, non possit alii amplius conferre, sed non quo ad alium: ideo etiam iure deuoluto poterit immediatus superior illud beneficium conferre: nam ad suos terminos est restringendum.

15 Imò possit idem episcopus per mortem iterum conferre, quia non potest ab eo auferri collatio: Sed proutius per mortem conueniet super petitorio prouisum per renunciationem, qui si possessio velit agere, consentiat cum possessorem, & non in possessione molestandum: verum quia nulla est sua collatio per hanc regulam dicat, peto eam nullam declarari: & ea sic declarata, adiudicari mihi beneficium, quod iudex ecclesiasticus decerneret, videns primam collationem nullam huius regulæ autoritate. Et quod nullum est, non potest tractu temporis conalescere. *l. quod in initio. ff. de reg. iuris: & reg. non firmatur, illo. in. 6. quod notatu, qui per obitum es prouisus, vt obtineas beneficium, vel impetres à Papa, cui non potuit senatusconsultum nocere [& nec quidem iure alius collatoribus.]*

16 Et si vno die fuerit à Papa collatio facta, per resignationem cum derogatione per resignationem huius regulæ, & eodem die per obitum ab ordinario, Papæ collatio præsumitur facta prius, tam ratione prærogatiuæ, c. si se. de iur. iudic. de, de præb. in 6. quam etiã resignationis: vt tra. vltim. fuit decisum in hoc Senatu, anno 1524. die. 24. Argum.

De.

Decembris, & valebit per ea quæ no. Fel. in c. in nostra, corrolario 18. & in cap. capituli, de rescriptis. & abundè scripsi in tract. de pacific. possessor. circa finem, etiam si is cui collatum est ab ordinario, prius acceperit possessionem: vt ibidem scripsi.

Infirmus priuatus in tra. 20. dies non contineatur hic.

17 Præterea non habet hæc regula locum, si collatum fuerit beneficium per priuationem: licet is qui priuatus est, esset id temporis in infirmitate constitutus, & moriatur intra viginti dies. nã hæc verba non conueniunt: & sic nec dispositio. cap. in demeritibus, §. supradicta, de elect. in 6.

18 Et iste text. dicit, per resignationem conferatur: quippe vacatio per resignationem differt ab ea quæ fit per priuationem. c. susceptum, de rescript. in 6. c. cum in illis. §. primo: & seq. de preb. ibidem: si tamen ipse ante priuationem resignauerit sanus: & postea ex sententia condemnationis moriatur, nõ habebit locum hæc regula, quia nec verba ad hoc tendunt: & si infirmus accusatus resignaret coram Papa, subreptitia esset resignatio, & prouiso: & sic vacaret verè per obitum: idem si vacet per contractum matrimonium, & postea is intra viginti dies moriatur ex labore Herculeo vxoris nouæ, nec tunc orinebit iste text. quia verba non conueniunt, vt dixi.

Resignare an quis possit sine lite pendente.

19 Sed an possit quis pèdente lite super priuatione beneficii resignare? Resp. posse, per gl. in verb. finita, in l. secundo, vt lite pendente in 6. non tamen ex causa permutationis, ne decipiat permutantè secum: vt docet Staphil. in tract. de literis, gratis, sub. de variis modis vacatio. vers. & per supradicta, & Boer. in decis. Burdegal. q. 219. tractatus. nu. 6. & quest. seq. Dominici. cons. 105. ad supplicationem, quest. 2. nisi fuerit adiecta clausula. In impetratione, & cum decreto, quod resignatio illius cedat in fauorè impetrantis: quod solet concedi post primam priuationis sententiam, antea verò non.

20 Sed vix recipetur hoc in Francia, quia sapit reservationem: Et sic hoc casu confertur beneficium alteri, quã permutanti, quando scilicet fuit impetratum per istius priuationem. Si tamen hic priuandus in infirmitate existens resignaret, &

moreretur ante priuationem intra viginti dies, esset locus regulæ: & idè etiam in eo, qui intra mensè debet priuari parrochiali ecclesia per non promotionè: si antea infirmus resignet, & moriatur, puto hunc text. locum habere: quia & mens & verba ad hoc tendunt: secus si pridie quàm priuaretur, resignaret, & postea à iure esset priuatus: cap. licet, & c. commissaria de election. in sexto.

[Etiam hoc anno 1552. in die 23. Decembris, in publica pronuncia. do. primus præses adiudicauit possessoriu cuiusdam magi Petro, qui obtinuerat collationè per mortem ab episcopo Trecenti, quamuis idem episcopus contulisset præposito Trecenti per resignationem causa permutationis factam, sed quia non vixerat 20. dies, vacauit per mortem, vt hic constat.]

Collatio huiusmodi nulla sit.

GLOSSA DECIMATERTIA.

EST sic collatio facta per resignationem est nulla, & quod nullum est, nullum producet effectum: vnde vidi dubitari, an hæc collatio facta ei, qui habet duo beneficia, faciat ea vacare, per text. in clem. si plures, de preb. Respon. non: quia postquam est nulla, nullum fortietur effectum, vulgata regul. Non prestat impedimentum. & c. si tamen in vim ipsius collationis adipsiceretur possessionem illius tertii pacificam, vacarent alia duo: vt ibi per cap. cum qui. de preb. lib. 6. quamuis ipso iure collatio nulla sit, vt nec coloratū præstet titulum: ne melioris sit conditionis stultus, quàm sapiens, ideoque in eius detrimentum valebit, at in eius commodum minime: veluti si per triennium hic possederit non iuuabitur beneficio, de pacificis possessoribus: vt abundè scripsi in tract. de pacific. possessor. in Concord. & postquam collatio est nulla, per istum text. non potest haberi rata: sed oportet quod de nouo per mortem conferatur alioqui is qui possidet ex collatione prima nulla, non est tutus etiam in foro conscientie, quia sine titulo est.

Collatio nulla an faciat vacare aliud beneficium.

*Ipsamque beneficium nihilominus
per obitum censeatur
vacare.*

GLOSSA DECIMAQUARTA.

Addit etiam iste tex. quod nō solum collatio per resignationē facta nulla est: sed etiam beneficium sic collatum censebitur vacare per obitū, & ita poterit cōferri tanquam per mortem vacans, etiam ab eodem collatore, qui contulerat per resignationem, quia diuerso iure vacat. nec distinguit iste text. an ab vno & eodem, vel à pluribus. Ex quo patet, quod actus factus per infirmam in præiudicium tertii non valet: vnde emancipatio facta à patre de filia. vt testetur, non valet in præiudicium illorum, ad quos hæreditas deuoluebatur. *Anchar. consi. 430. fuisse,* quia in fraudem censeatur fieri. Plura adducit *Bened. in repet. cap. Raynuitus. in verb. in extraneis. numer. 23. & sequen. de testa. & plenè Barb. in c. in presentia. num. 38. de probat.* sic fieri videtur in fraudem & præiudicium illius, ad quem beneficium, vel res debet venire post mortem: cui fraudi resistitur hic.

2. Etiam quia pressus infirmitate graui facile resignat, quod secum deferre non potest. Et hoc videbatur ab eo donari nō mera liberalitate, sed quia non poterat illud diutius tenere: vult vt alius post mortem habeat, vt sic causa mortis donare videatur, & quodammodo testari de beneficio. *h. i. & seq. ff. de donation. causa mortis:* nam si hic non resignasset, vacasset beneficium per mortem, ita etiā vacabit: quia resignatio pro non facta habetur, per *hanc reg. docet Ioann. de Selua in tractat. de benef. in tertia parte. q. 46.*

Resignans 3. Tenetur etiā hic resignans, si resignet in fauorem certæ personæ, quæ sit inhabilis: & ei beneficium conferatur ad interesse illi ecclesiæ, & in conscientia: vt abundè docui in interpreta. ca. postulasti, in gloss. de cleric. excommunicat. ministran. veluti dum tentat ecclesiæ præficere nepotulum for-

tè sum inhabilem, vel alium minus idoneum: & superius scripti pœnas collatorum indignis conferentium.

4. Secundò ex ista regula concludit Ludouic. Roma. *conf. 342. quò ad primum. col. 1.* quod licet nulla sit collatio, per istum tamen resignatio valebit, quia non annullatur hic: & sic beneficium resignatum in curia, si non sit derogatum huic regula, non poterit ab altero conferri, scilicet ratione reservationis, quæ tamen in hoc regno non habet locum: vt *suprà dixi.*

5. Quod si resignatum esset coram ordinario, tūc nulla esset reservatio: ideo poterit ordinarius postea conferre per mortem: vt etiam concludit *Gomes. q. 33.* ideo cōcludendum est, quod si beneficium in curia sit resignatum, aut extra eam debetur nominatis, si moriatur in mensibus nominatorum, videlicet infra præfatos 20. dies: si vero contingat id in mensibus graduatorum simplicium, itidem eis graduatis debetur: vt *scripti in §. præfati que graduati, de colla. in Concor. sicut etiam debetur mandataris, aut aliis expectantibus: quicquid in contrariū dicatur: sed in hoc regno ita seruamus, licet verè vacet per resignationem, tamē censeatur vacare per obitum: quæ ficta vacatio tantum operatur, sicut vera: vt *inferius dicitur.**

6. Tertio notabimus hic collationem generaliter accipi etiam pro institutione, & necesse est qualibet alia prouisione, per *text. in ca. vno. acceptat. ve ecclesiast. benef. sine diminutio, conferant scripti in §. statumimus. 2. in gloss. conferantur, de colla. in Concor. & in §. i. de mand. Apof. in verb. collationem. in Concord. vbi scripti præsentationem largè dicit collationem, post *Barb. in c. abbatem. de rescript. col. pen. sed hic expressit verbum collationis, quia solita est sæpius fieri, quam præsentatio: & plura alia adducere, & probare, nisi Do. Probus hoc plenè deduxisset in additione. ad Ioann. Monach. in cap. cum in illis. de testam.**

7. Et sic teneo contra Decium contrarium consulentem in *conf. 224.* nam si quis aduersa valetudine detentus resignet adhibito patroni consensu & institutione facta

Actus factus in præiudicium tertii non valet.

Resignans in fauorem inhabilis, tenetur ad interesse.

facta moriatur intra viginti dies, quod tunc vacet beneficium per mortem: verba regulæ sunt ad hoc expressa: tunc si infirmus, & resignat beneficium intra 20. dies igitur locum habebit hæc regula: tunc quia procedit eadem ratio in resignante quæ in alio: ob id eadem dispositio locum habebit. *l. illud. ff. ad legem Aquilianam. quicquid dicat, & dittinguat hic Gomef. quaest. 17.*

8. Vb dicitur videri fraudem cessare, quando patronus consentit, sed non cessat resignans testari de suo beneficio: quamobrem licet vna ratio cessat, non tamen alia. *arg. §. affinitatis. de nupt. in insti. adde que scripsi in tract. nominatio. q. 17. Et in gloss. dispensio. de nominat. Regia. in Concord. igitur patronus per mortem iterum presentabit, & ordinarius instituet, sicut quando pluries vacat.*

9. Quarto patet, quod hic vacat per obitum fictione istius regulæ, non verè: quia verbum censetur positum in hac regula denotat fictionem per *rex. inc. 1. Et is qui de procur. in 6. Et c. 1. de arbit. vide que scripsi in regula. de publican. resignatio. in verb. non per te, gnationem. inferius.*

10. Vnde si beneficium vacans per obitum tantum debeat alicui, non debeat sic vacans per hanc regulam: vt in regul. de impetrantibus per obitum de familia Cardinalium: etiam si clausula quouis modo esset inscripta, quæ veram vacationem, & non fictam videtur comprehendere *arg. l. 3. §. hæc autem verba. ff. de negot. gestis, Et l. 1. ad legem Falcid. iuoluit Gomef. q. 35. Et hæc questio.*

11. Sed vt superius scripsi contrarium est verius: quia tantum operatur fictio in casu ficto, quantum veritas in casu vero. *l. filio. ff. de liberis Et posthumis. Barr. in l. si is qui, pro emptore. ff. de usucapionibus.* Sed si verè vacaret per obitum, comprehenderetur in collatione per obitum: ergo & hoc casu, maxime etiam propter mentem Papæ præsumptam ex verbis generalibus in bulla, & signatura positis. Siue per obitum vel alias quouis modo vacet, non debet intelligi, siue variè siue fictè.

12. Nempe si Papa fuisset interrogatus, an vellet conferre: etiam si vacaret per hanc regulam sanè contulisset, quia plenam gratiam vult impartiri: debemusque respondere, quod verisimile erat ipsum respondurum. *l. Titius §. Lucius. ff. de liberis Et posthumis. & beneficium principis plenissime venit interpretandum, maxime contra concedentem. l. beneficium. ff. de consuet. princip. Et hoc intellige procedere cum vacabat per obitum tempore resignationis.*

13. Sed dubitat Gomef. Quid si infirmus resignet beneficium in curia, quod alicui per resignationem confertur, aut alias quouis modo vacat postea resignans moritur intra viginti dies: an hic resignatarius possit retinere beneficium hoc tanquam per mortem vacans, cum sic fuerit eidem collatum? Respondeo non, quia tempore resignationis non vacabat per obitum: ergo Papa non hoc casu videtur contulisse, nec præsumitur velle conferre beneficium vacaturum, sed tantum vacans. *cap. 1. de concess. pr. ab.*

14. Et quod ad illa verba per obitum, dicas ex stylo posita nil hoc casu operari, quæ tractauit Gomefius *quest. 34.* verum hoc tam subobscurè, vt vix extricare se valeat.

15. Ad hæc quando quis obtinet beneficium per resignationem, non patitur nec incurrit eorum pœnas, qui viuents beneficium impetrant, quas superius enumeravi: & quia de his sæpius dubitari vidi, ob id abundè scripsi regulam cum ampliacionibus & limitationibus in materia subrogata in *decla. reg. de subrog. colligant. in 2. parte.*

16. Notandum est præterea, quod licet Resignans per resignationem quis sit priuatus & possessione & proprietate, id est tit. *cap. priuatus inter iuncta gloss. de præben. cap. vno de verum intelligitur. in 6. hoc intelligitur de possessione iuris, quam perdit resignans, teste Innoc. in cap. quod in dubis, de renunc. quippe si priusquam deserit ipso facto incumbere possessioni, spoliaretur, haud dubie veniret restituendus, teste Innoc. in cap. super hoc de renunciatione. Nota decisio. 158. licet reus.*

Collatione beneficium per resignationem non potest retineri, si vacet per mortem.

reus. in no. & hoc dicitur in regula de publicandis resignationibus, quam inferius elucidabo post tractatum permutationum.

Etiam per obitum vacare cęsetur, licet resignatarius beneficii resignati possessionem acceperit intra viginti dies, & publicauerit illam resignationem: vt docet per regul. de publicand. resig. de qua inferius scribam: quia hæc regula non habet rationem ad possessionem, sed tantum an is viuat viginti dies post resignationem.

Et quamuis prouiso etiā Papę sit nulla per hanc regulā, si ramen Papa in bulla conferendo illud beneficium dispensauerit cum resignatario, vt istud secundū beneficium possit retinere cū primo, & loco dimissi, vel dimissorum aliud, vel alia, &c. si resignans moriatur ante viginti dies, & sic secundum beneficium resignatū nunc vacat per obitum: tamen proderit eidem ista dispensatio, vt alia duo in vim istius bullę retinere possit, quia rescriptū si duo diuidua contineat, vno extincto aliud supererit. c. sicut tempore. de rescriptis. in 6. vt superius scripsi in prima parte.

Nec obest si dicatur extincto principali extinguitur & accessorium. l. cum principalis. ff. de regulis iuris. respon. dispensationem non esse accessoriam prouisioni, sed æquę principalem, ideo non vitiat sublatā collatione per resignationem, vt superius scripsi in materia dispensat. in 2. parte.

De permutatione.

Collatio alteri quam permutanti facta nullā est.

Permutatio quid sit.

A Mittitur quoq; beneficium causa permutationis resignatum, quod licet de iure decretalium posset alteri conferri, quā permutanti. cap. inter. de præbend. tamen hodie collatio facta alteri, quā compermutanti nullius est momenti. cap. vno. de rerum permuta. lib. 6. & in clem. vna. eodem. Bertran. cons. 323. quicquid. in 1. vol. ex prima editione.

Imprimis hoc loco dicendum erit, quid sit permutatio, quæ sic breui describi potest. Permutatio est certæ rei ad alteram facta mutua præstatio. l. 1. ff. de re-

rum permuta. Hostiens. in summa sic definit, permutatio est vnus rei pro altera vicaria præstatio, quæ in idem reuincuntur.

3 Vbi rei appellatione beneficium etiam comprehenditur: vt constat per rationem titul. de rerum permuta. in Decreta. §. in 6. & in clem. siquidem. in text. de beneficiis tractatur: sic scripsi in bonorum appellatione, in cap. 1. de præben. & in l. bonorum. i. ff. de verbor. signific. & clarius hæc descriptio patefiet inferius, in materia etiam continetur ius: vt scripsi in l. rei. in 1. ff. de verbo. signific.

4 Verū vt plenius hanc elucidemus sequentia notanda sunt in permutatione requiri. Primo, quod ab vtraque parte beneficium resignetur: aliās si recusaret alter resignare, non esset permutatio. d. c. vno. de rerum permuta. in 6. & in clem. nisi. vt inferius dicam. Et sic cū ego resigno beneficiū meum, debes dare procuratori ad resignandum tuum, quod non poterit ex post facto reuocari, scilicet facta ex vna parte resignatione. l. 1. ff. eodem. licet aliās reuocari re integra possit: vt dicitur statim.

5 Secundō requiritur collatio beneficiarum ex causa permutationis vacantiū: nec aliās sufficeret conuentio partium, nec quidem approbatio episcopi, nisi de nouo conferret, clem. vna. eod. titu. quia à partibus ius non datur. Hostiens. in cap. ex ore. de his que sunt à maiore parte. Federic. in tractat. de permuta. benefic. qua. st. 27. Bertran. cons. 323. quicquid. in primo vol. ex prima editione.

6 Tertiō quod nomina & cognomina amborum in permutationis literis exprimantur, aliās incerta esset permutatio. c. inter. de præb. doct. in d. c. vno. de rerum permuta. lib. 6. ideoque non valeret. cap. 2. vbi doct. de elect. in 6.

7 Tamen interdu nomen solum exprimitur sine cognomine, vt in Cardinalibus, quorum solent nomina tantum exprimi cum titulis cardinalatus, vt Hieronymus tituli sancti Martini in montibus cardinalis egregij, vt in regul. cancella. 30. can.

8 Idem videmus in principibus, vt tantum nomen

nomen soleat exprimi sine cognomine: vt Henricus rex Franciæ, Antonius Dux Vandomiæ: & Gallicè, Loys monsieur, lean monsieur, & sic nomen monsieur, Dominus in fine ponitur ad differentiam aliorum: cum in aliis anteponatur, vt dominus Petrus. *scripsi in gloss. Concord. in verb. magistro. §. i. de colla. nam ex his est certitudo sufficiens: & sic non est opus alia expressione. l. i. ff. de dote præleg. notoria non indigent expressione. c. manifesta. 2. q. 1.*

Collatio
causa per
mutationis
quando no
tribuat.

9 Quartò requiritur, quod vterque ius habeat in beneficio: alioqui si quis nil iuris habens beneficio, illud permutaret, non valere permutatio. d. c. vno. ibi, sua beneficia, de rerum permut. ca. cum venerabilis. de except. l. i. ff. de rerum permut. vbi Pædus ait nullam contrahi permutationem, si res aliena detur: quia datum non videtur, quod retineri non potest. l. non quocunque modo. ff. de leg. i. vt est in reg. 38. Collecta. in ca. i. de rerum permut.

10 Et solet poni hæc clausula in prouisione summi Pontificis. Attentè provideas quod neutri permutantium ius acquiritur, nisi quilibet ius habuerit in beneficio per ipsum resignato: ideo poterit resignans protestari se ad suum rediturum beneficium, nisi res ita se habeat. ca. si beneficia, d. pr. eb. in 6.

11 Et si facta fuerit resignatio debet vterque de nouo habere collationem: secus si tantum fuerit dimissio. d. ca. si beneficia. vbi doct. & capit. cum vniuersorum de rerum permut. Panor. & alii in cap. cum venerabilis. de except.

Sine colla
tione noua
quis al fa
mure dicit
beneficiu.
Arejium.

12 De consuetudine non petitur noua collatio: quando quis redit ad suum beneficium: vt not. Ioan. And. in cap. vno. eo. titul. in 6. & scripsi in tract. de pacia. possess. in 22. extens. nu. 145. Et stylas Franciæ fuit allegatus, & secundum eum iudicatum anno 1525. die 2. Maii: ideoque poterit agere etiam possessorio is, qui redit ad suum beneficium, etiam antequam redierit: vt semper vidi seruari: quia non censetur diuertisse, qui statim rediit. l. 3. ff. de diuor. nec possessione in amissione ciuilem. l. clam possidere. §. fin. ff. de acquirere. possess.

13 Vnde si permutauero beneficium sancti Victoris cum Titio, & demum velim redire, quia compermutatum non habeo pacificum: si Titius interim moriatur, & per mortem quis petat in eius locum subrogari: is subrogabitur saluo iure meo, adeo quod si datum mihi beneficium non remaneat, sed à me euincatur, non obstante alterius morte, & collatione, ad meum redire potero beneficium: vt sæpius vidi in curia decidi.

Redire ad
beneficium
meum pos
sum licet
alieri col
latum sit.

14 Sed dubitari vidi, Cum quis vult mihi resignare beneficium, quod tamè alii vult ordinarius conferre pro suo arbitrio: an ego possim expedire causa permutationis, licet beneficium non habeam, nominando beneficium eidem, quod non habeo? Respond. cum non interfit, nisi partis, arbitrator permutatione valere: quia parti semper liberum est, aut ad suum redire beneficium, aut ad complementum permutationis agere. l. i. ff. de rerum permut. l. naturalis. §. i. de præscript. verb. ergo non poterit alius agere.

Non habes
beneficium
an permuta
ture possit.

15 Nec obest in Papa, quia ipse potest admittere etiam in fauorem, quod non potest ordinarius: ideo loco fauoris fiet hæc ficta permutatio, ne ordinarii committant fraudes, & quamuis subtili, tamen iustissimo medio: nam si dedi tibi rem causa permutationis, & postea nolim ego tuam, sed sim contentus eam tibi dare, non irritatur ideo permutatio. d. l. i. de rerum permut. vbi docto. sic nec infringitur beneficii permutatio, si pars non conqueratur: quia si partes sint concordæ, quid ad iudicem? l. i. §. inde. ff. de noui oper. nuncia.

Cautela vt
beneficium
habeam.

16 Sed ad propositum redeundo, an noua collatio desideretur in eo, qui vult redire ad suum beneficium causa permutationis resignatum: tutius esse arbitror ad vitandam intrusionem, quæ maximè timenda est, vt saltem auctoritatem quis superioris exigat, quæ loco collationis erit, nisi de consuetudine vt dixi.

Redire non
potest ad
suum bene
ficium quis
deliquit.

17 Non poterit tamen is redire, qui in permutatione faciendâ non requisitum patronum, aut aliter deliquit, quia non est vltus concessione iuris. text. & ibi glo. in clem. vna

eo. *Collecta. in cap. cum olim. eo. nisi de consuetudine non requiratur patroni consensus: ut inferius dicam.* Nec tenetur quis probare ius habuisse permutantem in beneficio, sed illum habitum & reputatum fuisse necum ius curatum illius loci, & fuisse in possessione illius pacificam: nam impugnanti & dicenti illum non habere ius, incumbit onus probandi. *Panor. & alii in ca. illud. de presump. de Rota decis. 109. agenti, in nouis, & in decis. capel. Tolos. qu. 467. scilicet quando possedit longo tempore, & pacificè propter tolerantiam superioris.*

Permutans 18 Secus si de recenti: ut docet Paul. Paris. *possessione conf. 37. attendatur. col. 1. in 4. vol. Boer. in decis. Burdeg. qu. 205. tract. nu. 5. & qui nunc adprehendere debet.* prius est beneficium permutatum, requiritur quod apprehendat possessionem. *l. i. ff. de acqu. possess. quæ est facti. l. denique. ff. ex quibus causis maior. ideo ad alium non transit, si non sit apprehensa per eum, qui illam optat. l. cum heredes. ff. de acqu. possess. scripti in tractat. de mater. possess. in tomo. ord. reg.*

19 Quinto requiritur etiam causa in permutatione, quam episcopus disquirere debet. *ca. questum, ubi doct. de rerum permut.*

Episcopus 20 Sexto quod per episcopum, in cuius beneficii si dicecesi situm est beneficium, conferatur. *omnes basilica. 16. qu. 7. in his enim permutationibus autoritas episcopi, vel superioris requiritur, non inferioris, qui permutationem approbare non potest, & in vim illius conferre. d. ca. questum, de rerum permut. nisi inferior hoc præscripserit. gl. & doct. in cl. 1. de reb. eccl. non alienant. doct. in ca. cum olim, & ca. audius. de rescr. si vero ecclesie permutanda sint exempta, ad Papam pertinet, non ad episcopum approbatio, gl. & doct. in cl. vna. de suppl. negl. prelat. & in cl. vna. de rerum permut.*

21 Septimo requiritur illorum consensus, ad quos presentatio spectat, vel electio, alias non valebit permutatio. *gl. in cl. vna. cod. & Fel. in c. cum Beroldus. col. 5. de re iudi. & Curtius in tract. iuris patronatus. in verb. honorificam. q. 3. & Petrus de Vbal. in tract. permut. benef. qu. 4. princip. numero 42.*

22 Qui si noluit consentire, cogi poterit. *Permutatio vtilis sit ecclesie permutatio: ut docet Fed. in d. tract. qu. 24. vel superior approbare eam poterit. Panor. in c. nullus. de iure patro. dicitur inferius. vers. 16. Pan. in dispu. incipien. Aug. fieri populo. & hodie usus communis obtinuit, quod post requisitionem patroni maximo etiam eo non consentiente permutatio approbatur ab episcopo, & valet: & sic iudicauit totus Senatus Parisiensis, ut recitat Do. Quadrigarius.*

23 Octavo requiritur, quod spiritualia cum spiritualibus permutentur, non cum profanis, & ius in re, cum iure in re, nec enim valeret permutatio de iure in re ad ius in rem: vnde non licet permutare mandatum, vel nominationes cum beneficio. *per cap. si de rerum permut. Feder. in tract. de permut. benef. qu. 13. & abundo March. de Afflictis in dec. Neapol. qu. 17. quia istæ literæ non extenduntur ad alias personas. cap. pen. & gl. de offi. dele. Regia curia.*

24 Nec potest fieri permutatio cum iure spirituali alterius generis: vnde non possunt permutare decimas vel ius patronatus cum beneficio. *doct. in c. si de rerum permut.*

25 Nono si beneficium pacificum esse promissum, moueaturque mihi postea his super eo: tu debes eam prosequi, & àmp propellere molestiam omnem: aliqui si euincatur, reuertatur ad meum beneficium. *cap. si beneficia. de præb. in 6. vel debes erga me condemnari ad beneficium similis valoris, & secundum qualitatem primi mei quod resignavi. alia scripti in §. volumus. in verb. permutationis, de collat. in Concord. & vide Petrum de Vbal. in tract. de permut.*

26 Decimo, redire possum ad beneficium, quod tibi dimisi, si ius habebam ad illud. *d. c. si beneficia, ibi, sua beneficia, de præb. in 6. diuersum est si nullam ius habuissim: & hoc si forte notorium esset, forte per sententiam, aut alias: ut gl. decidit in regul. 38. in reg. Cancel. allegans Ioan. And. na tenere in cap. vno. de rerum permut. in 6. & Feder. in tract. de permut. benef. q. 8.*

27 Tamen opinio secundum gl. contraria est valde æqua: nã cuius causa dimisi non potest referre questionem domini.

nū, per l. si conditionis. C. loca. quamobrem is non poterit impedire, quominus reuertat ad possessionem mei beneficii, quam ei tradidi: vide in reg. can. 38. Et per Regid. in tract. permut. in part. ii. q. 3.

28 Undecimō si causa permutationis Titius resignauerit beneficium, vt mihi causa permutationis conferretur, quod mihi fuit collatum: & antequam ego resignem meum, ipse pramoriatur, vt runque habeo: & (vt dicunt) bona fortuna gaudere poterō: quia non est, qui de hoc conqueri possit. doc. in l. vna. ff. de rerum permuta. & iul. ego obtinui, & mihi collatum fuit, & sic canonicē obtineo, ca. i. de reg. iuris, & per me non stat, quin adimpleam permutationem, & sic nil est imputandum mihi. l. in iure. ff. de reg. iuris. facit. rex. non ad hoc expensis in l. si quis Titio. ff. de leg. 2. & nemo potest me cogere ad implendum permutationem: quod secus esset in profanis. doct. in l. i. eod. [Alias super hoc consulti, vbi abunde hoc tradidi.]

29 Si tamen resignatio fuerit facta, & ab altera parte recusata, tunc quia is semper remanet in possessione, in qua moritur: ideo per mortem vacare censetur, per reg. cancel. neque enim intelligitur amissum, quod alteri ablatum non est. l. nec vtilem. ff. ex quib. causis maior. licet Alexand. Antila suo tract. permuta. dicat per renunciationem vacare, sed si non sit admissa à superiore, habetur ac si facta non esset, ca. quod in dubiis, & ca. super hoc. de renun. ergo quilibet suum habebit beneficium.

30 Duodecimō Papa solet: si petatur, derogare regulæ cancellariæ 18. dicenti, quod si resignans non vixerit per viginti dies, beneficium vacet per mortem, & non per resignationem de qua superius scripsi.

31 Decimotertio si conferatur beneficium, quod est sub iure patronatus laicorū, requiritur patroni consensūs, vel Pontificis derogatio: quæ tamen non recipitur in hac patria Gallicæ cōsuetudinaria, vel quod deuolutio facta sit ad Papam: vt in regu. Canc. Inno. 40. habetur: scripsi supra in signatura. in glo. nec non iuri patronatus. Collecta. in c. cum olim, de rerum permuta.

32 Decimoquarto si velim rescindere permutationem inualidam, & ad meum redire beneficium, non possum hoc consequi per literas Regias, sicut in re prota. Et ita reiectus fuit per Areltum Ioan. Rosseau ab impetratione suarum literarū prosequente l'ridoux, anno 1522. die septima Septembris.

33 Sed eorū ordinario agendum est, vt delictor ecclesiastico iudice: vel potest agi in possessorio coram iudice Regio: vt superius in hac parte dictum fuit.

34 Decimoquinto in noua prouisione ex causa permutationis debet fieri mentio de beneficiis, quæ permutantes habent, & de qualitatibus ipsorum, alias non valebit permutatio coram Papa facta. Dicitur de Rot. decis. 593. sic quod si aliquis, in antiquo [sub tit. de reser. decis. 5.] facit. ca. cum in illis, debeat. de preb. in 6. doct. in c. ad aures. de reser. Federic. tamen in tractat. de permutat. benefic. quest. 18. credit permutationem valere non facta mentione aliorum beneficiorum, quàm eorum quæ permutantes habent.

35 Verū melius & tutius est de omnibus fieri mentionem, nisi sit clausula, pro expressis habent. de cura quoque, seu aliis qualitatibus exprimitur: & sic tenuit maior pars auditorum Auenonien. vt referat Regid. Bellamera. cons. 32. pro introductione. col. pen. vers. quid dicendum.

36 Decimosexto permutatio potest fieri & vno instanti, & ex interuallo, coram ordinario, & coram Papa, teste Fed. in d. tract. ex interde permut. benefic. qu. ii. ideo potest hodie admitti resignatio à Paris. episcopo, de beneficio in hac diocesi sito: & post aliquot dies aut menses recipietur resignatio beneficii siti Burdegalæ.

37 Vnde si quis resignauerit suum beneficium causa permutationis, quod fuit collatum Seio: verū quia beneficium Seii erat alterius diocesis longè distantis, dictus Seius possedit vtrūq. beneficiū per duos vel tres mēses pacificè: quare tertium primum impetrauit in curia Romana tanquā vacans per adeptionē secundi incōpabilis, quod à Titio obtinuerat, per ca. de

Areltum
quando li-
teræ regie
impetrari
possunt.

Noua pro-
tio de benefi-
ciis, quæ permutantes habent, uisio causa
& de qualitatibus ipsorum, alias non vale-
bit permutatio coram Papa facta. Dicitur de
Rot. decis. 593. sic quod si aliquis, in antiquo
[sub tit. de reser. decis. 5.] facit. ca. cum in illis, debeat.

de preb. in 6. doct. in c. ad aures. de reser. Federic. tamen in tractat. de permutat. benefic. quest. 18. credit permutationem valere non facta mentione aliorum beneficiorum, quàm eorum quæ permutantes habent.

Permuta-
tio etiam
ex inter-
uallo fieri
potest.

Impetrari
non potest
beneficium
quod per-
mutans al-
teri cedere
debet per-
mutanti.

multa, de preb. demum pro complemento permutationis Scius resignat illud primū beneficium, quod confertur Titio commutanti: dicerem valere talem nouissimam collationem, prout docet idem Federic. d. q. 1. & Collecta. in c. fin. eodem.

38 Quippe fieri potest collatio ex permutatione, vel vne, aut diuersis temporibus: & ita not. doct. in c. vno. de rerum permut. in 6. ideo per adeptionem beneficii permutati non vacabat illud primum, quod tenebatur permutans alteri dare: ideoque impetrari à tertio non potuit: quandoquidē non contendeat illud retinere commutans, vt dicitur in extrauag. Execrabilis.

Per adeptionem se-
cundi quā
do non va-
cat primū.
39 Et sic limitatur hoc casu illa regula, quod per pacificam adeptionem secundi incompatibilis vacet eorum. not. Agid. in tract. permut. in 2. parte. qu. 5. & in q. 3. partis quinte: ideo cum non sit tempus à iure præfixum ad recipiendas permutationes, poterit Episcopus etiam post sex menses conferre: quod si recuset, poterit cogi à superiore. cap. nullus. de iure patro. vel superiori conferre poterit: vt Federic. scribit in eo. tract. q. 29. & Collecta. in d. c. si. in princ. doct. in cle. vna. eo.

Vnū bene-
ficium cū
pluribus
permutari
potest.
40 Decimo septimò permutare licet vnum beneficium cum pluribus & plura seu cū vno, necnō curata cum simplicibus, cum curatis: vt notant Ioan. Andr. & alii per illum, text. in c. cum venerabilis. de excepti. quia non reperitur hoc prohibitum, ergo permissum. l. cum pretor. ff. de iudic. Federic. in tract. de permut. benefic. q. 2.

41 Si tamen is qui recipit curatum, non sit dispensatus ad aliud curatum, perdet primam per adeptionem secundi: nisi diceretur in prouisione Papæ, quod istud vltimum possit retinere cum illo, quod habet: & sic fuerit quo ad hoc secum dispensatum: vt docet Agid. in tract. de permut. q. 11. partis. 3. & Collecta. in d. ca. questum. col. 3. de rerum permut.

Inequali-
tas facit
presumere
contra per-
mutationem.
42 Decimo octauò præsumitur fraudulenta permutatio ratione inæqualitatis nō solius, sed cum aliis coniecturis. c. ad questio. vbi doct. de rerum permut. Pan. & alii in ca. i. de cler. non resid. Collecta. in ca. cum olim, de rerum permut.

43 Item quando beneficium erat de proximo vacaturum. c. commissa. de elect. in 6. c. 2. de renunc. ibid. ca. beneficium. de regular. ibid. c. ex transmissa. de renuncia.

44 Adde fraudis præsumptionem induci, si fiat permutatio cum beneficio, vel capellania ficta, vel canonicatu, qui nullus erat momenti: quia iactare suum quis in dubio non præsumitur. l. cum de indebito. ff. de proba. Paul. Paris. conf. 130. ad demonstrandum. col. 1. & c. 2. in 4. vol.

45 Consanguinitas etiam auget fraudis præsumptionem contra permutationem. Paris. in d. conf. 130. post Bar. in l. post contractum. ff. de donatio. & in l. si forte. de Castren. pecul. l. si donatione. C. de colla. l. data. C. de donatio. Panor. in d. capitul. i. de cler. non resident.

46 Idem cum is, qui renunciat, semper remanet in possessione beneficii resignati. l. sicut. §. superuacuum. ff. quib. mod. pig. vel hypo. soluitur. Bar. in d. l. post contractum. in 6. coniectura. ff. de dona. dicam in reg. de publicand. resigna.

47 Concordia quoque seu conuentio inter partes notat simoniam, text. in c. cum pridem. de pactis. Panor. in c. cum vniuersorum. 7. not. de rerum permut. Paris. d. conf. 130. col. 2. & non spectat ad Episcopum probare concordiam partium, sed ad Papam tantum, vel eius legatum hanc habentem potestatem. cap. fin. & cap. cum pridem. de pactis.

48 Alias coniecturas simulate permutationis poteris elicere ex d. conf. Paris. & ex his que abudē scripsi in gl. vi. in §. volumus de col. in concord. vbi posui 13. coniecturas: & quomodo excusari possint hæc coniecturæ melius quàm alibi: ad hæc quando in collationibus beneficiorum præsumatur dolus & fraus, tradit Ioan. de Selua. in tract. de benef. in 3. parte. q. 18.

49 Decimononò permutatio non impeditur siue consistat in beneficiis conformibus, sine difformibus: vt vocant doct. veluti si permutetur præbenda cum beneficio curato, nec non beneficia manualia licebit permutare, quia possunt esse beneficia perpetua. l. sufficit. ff. de condit. indet. glo.

glos. in c. si gratiose. de reser. Feder. in tract. de permut. benef. q. 6. & seq.

50 Tamen hæc permutatio non immutabit qualitatem horum beneficiorum, quominus stent super manualia, ut reuocari possint, etiam si permutatio à Papa fuisset approbata: quia non intendit Papa consuetudines & statuta religionum aut cœnobiorum tollere, quia ea uerisimiliter ignorat, cum facti sunt. c. de const. lib. 6.

51 Nisi hoc ex certa scientia faceret & expressè diceret, quod non reuocentur: ut docet Aegid. in tract. de permut. q. 7. part. 3. de quibus manualibus plenè scripti in tract. de pacific. possess. limit. 6. num. 272. & seq. & poterit maximè in hoc regno beneficium commendatum permutari cum alio non commendato, vel commendato: quia commenda est titulus. cap. dudum. 2. de elect. Panor. in cap. cum olim, eodem post Feder. cod. tit. & tract.

Conuenio 52 Vigesimo quando fuerit conuentum partiu qua inter partes de permutatione faciendâ do simonia inducat. dicunt doct. esse simoniam: omnis enim pactio inducit simoniam. d. c. cum pridem. & c. fin. de pactis. unde partes non debent ita pacisci, intelligite, quod inter partes non debet fieri conclusio permutationis, nisi si & quatenus approbabitur à superiore. ca. que scum, & ca. cum uniuersorum, de rerum permut. Dec. cons. 141. ad plura: alioqui si partes non possent conuenire, nunquam fieret permutatio.

53 Unde quamuis partes fecerint instrumentum obligatorium de permutando sua beneficia cum beneplacito sedis Apostolicæ, vel legati habentis ad hoc potestatem, nequaquam simoniam committunt, referuando tamen uoluntatem superioris, nec prohibent iura partibus promittere se curaturas vel permutatio fiat ab his, à quibus recipitur, per l. in illa. ff. de verb. oblig. cap. ex literis, de sponsal. secus si nulla superioris habita ratione hæc machinarentur inter partes. cap. cum olim, ubi Collecta. de rer. permut. Boer. in dec. Burdeg. q. 205. tractatus.

54 Vltimo si resignatio facta in curia non fuerit publicata intra sex menses vel extra

mensẽ, aut possessio petita: & resignans moriatur in possessione, tunc beneficium censetur per mortem vacare, non per resignationem. text. in reg. cancel. 34. Imoc. 8. quam ut frequentissimam in hoc regno subiiciendam hoc loco dixi, nostrisq; aliquot scholiis interpretandam,

Regula de publicandis resignationibus.

Item idem dominus noster statuit, & ordinauit, quod quæcunque beneficia ecclesiastica, siue in Romana curia, siue extra eam resignata (nisi pe illis factæ resignationes, si in eadem curia intra sex menses, à data supplicationis, & non à die præstiti consensus computandos. Si uero extra dictam curiam factæ sint, intra mensẽ ex tunc ubi dicta beneficia consistunt publicata fuerint: vel possessio illorum ab eis, quos id contingit, petita extiterit.) (Si resignantes ita postmodum in eorundem resignatorum beneficiorum possessione decesserint, non per resignationem, sed per obitum huiusmodi vacare censeantur) collationes quoque, & quæuis alia dispositiones de illis tanquam per resignationem vacantibus factæ, & inde secuta nullius sint roboris vel momenti.

GLOSSA PRIMA.

Hæc regula fuit recepta, & in curia Parlamenti registrata anno 1493 die 27. Augusti, unde est lex regni effecta, ideoque per mortem Papæ non tollitur: ut gl. dicitur in simili de lege canonizata, in c. imprimis, in verb. cap. 2. q. 1. scripti in tract. nomi. q. 5. n. 15. & habet locum in benef. reuocata.

Ecc. 3

ficiis ecclesiasticis, de quibus in reg. i. de reg. iuris. in 6. & in tit. vi. ecclesiast. benef. & c. non vero in beneficiis temporalibus, videlicet in feudis, licet à Papa dentur; de quibus in rub. de his qui feudum dare possunt, in vrbis feudor. & in Decret. de feudis, quam differentiam tradit. text. in cap. felicis, de poenis in 6.

Ratio quare morte possessoris vacare beneficiū intelligatur. Locans fructus beneficii prouisus præsuntur.

Ratio huius regulæ, cur morte possessoris censeatur vacare beneficiū, est, quia possessor censeatur dominus. l. siue possidetis, vbi gloss. C. de proba. Feder. cons. 17. col. 2. per l. fin. C. de rei vendicat. facit. l. 2. C. de proba. Fel. in c. cum venerabilis, col. 3. post Panor. de excepte. cl. 1. & ibi Imol. vlt. l. penden. Ideo ex locatione præsuntur collatio, & prouisio: vt is qui locauit, prouisus censeatur. cap. vlt. de loca. alias enim esset intrusus & sine titulo: quod non est præsumentum, quia delictum præsumere non debemus. l. merito. ff. pro socio. c. estote, de reg. iur.

Etiā quia interest populi agnoscere pastorem suum, vt ab eo sacramenta recipiant, non à mercenario, & qui non est pastor. & est in Euangelio, & in c. omnis, de poenit. & remissio. vt ne resignantes sine titulo fructus ad se non spectantes percipiant, ac ne contrahentes cum his decipiantur: cum veri pastores non sint, & vt fraudes vitentur volentium occultare has resignationes; & vt beneficia non fiant hereditaria, & c. i. de preb.

Donans & retinens nihil agit.

Per simile est, quod vulgo dicimus donare & retinere simul esse prohibitum. l. si quis argentum. §. pen. C. de donat. vt si donans remanserit semper in possessione, donatarius nihil habebit. l. sicut. §. superuacuum. ff. quibus modis pignus vel hypothe. soluitur: nam donator qui possidet, præsuntur simulatè actum celebrare, vt docet Bald. in l. 1. C. de donatione ante nupt. Boer. in consuetudine Biturg. in §. i. de donatione, lal. in cons. 36. factum, in i. vol. vbi consuluit dationem in solutum simulatam, si is, repariatur possidere qui dedit in solutum: sic & resignatio præsuntur simulata, quando resignans, in possessione deccedit.

Itē quia hic text. generaliter loquitur, quod quæcunque beneficia ecclesiastica, & c. Ergo comprehendit dignitates, officia ecclesiastica, tam regularia quam secularia, & alia quæcunq; beneficia quæ in titulum vel commendam perpetuum conferuntur. gloss. in cap. 1. de reg. iuris, in 6. & superius scripti in principio huius lib. & in regula proxima non tamen dignitates episcopales, cum sint dignitatum culmina cap. pen. de preb. nec archiepiscopatus, nec abbatia. gl. in c. 2. de preb. in 6. vbi multa addidi. Et in regu. de infirmis resignant. Gomef. q. 14. dixit generaliter in consistorialibus hanc regulam non habere locum: nam per cedulam, non per supplicationē huiusmodi beneficia Papa in consistorio proponit, & de illis prouidet: vt in §. 1. de nominatio. regiar. in Concord. sed non est Papæ proponere hæc, sed protectoris Franciæ coram eo, aut solicatoris, seu alterius cardinalis: vt scripti in d. §. 1. de nominatio. regiar. in Concord.

Episcopus & dignitates non committuntur hæc regula

Siue in Romana curia, siue extra.

GLOSSA SECUNDA.

Per hæc verba patet hanc regulam habere locum tam in beneficiis resignatis in curia Romana, quam extra. vt in curia Romana vbi dicitur. Et dicitur curia Romana vbi est Papa. gloss. & doct. in cap. 2. de preb. in 6. procurator. Doct. in cle. auditor, de rescrip. & beneficium dicitur in curia vacare, quando ibi fuit resignatum, non vbi procuratorium ad resignandum est conceptum, gloss. & doct. in clem. 1. vlt. l. penden.

Resignatio in curia dicitur in curia Romana

Et cum ista regula sit paulò difficilis ob intricacionem. text. ideo sic legi debet, & intelligi. Quod quæcunque beneficia siue in curia, siue extra resignata, si resignantes in possessione decesserint, non per resignationem sed per obitum vacare censeantur: nisi dictæ resignationes factæ in curia publicatæ fuerint intra sex menses: si extra, intra mensem, vel possessio petita fuerit.

Declaretur ad istam regulam

Col.

Collationes quoque de illis tanquam per resignationem vacantibus factæ nullius sint roboris, vel inomenti: si resignantes illa, postmodum in possessione mortui fuerint. Ergo sequentia requiruntur hic.

Primo quod beneficium in curia sit resignatum, vel extrâ ibi, siue in Roma curia, siue extra eam resignata, &c. quippe sola promissio de resignando non sufficeret, ponderando ibi resignata, *vt supra dixi in reg. de infirmis resig. in gl. 3.* Secundo quod resignans in possessione moriatur: *vt inferius dicitur, & declarabitur quando mori dicitur in possessione.*

Tertio quod moriatur post sex menses, vel mensem, *vt inferius dicam.* Itaque si ante sex menses, non habebit locum reg. vnde si resignatarius moriatur ante sex menses, non tenebitur is, cui prouisum est per illius obitum; publicare, tum quod non est resignatarius, nec subrogatur in ius eius, sed ei de nouo confertur, ideo ad hoc non tenetur: quia ista reg. de hoc non loquitur nisi de resignante, & eo in cuius utilitatem sit resignatio: etiam nõ inuenitur iure cautum, quod collatio facta per obitum debeat intra istud tempus publicari: nec est aliqua lex tale quid dicens. *§. sin autem, in aut. de non elig. secund. nuben. colla. r. tutis* tamen est ad vitandas opiniones publicare. Quarto quod publicata non sit resignatio intra sex menses, si in curia facta sit: si extra curia, intra mensem: quando fuerit publicata intra tempus hinc præstitutum, non vacabit per obitum, sed per resignationem: ideoque per resignationem collatio valeret à contrario ducto argumento: *vt inferius dicitur per istum textum.*

Quarto quod possessio adepta seu petita nõ fuerit ab his, quos id contingit, alias dicitur collationem per resignationem valere, sumendo argumentum à contrario: quod est in iure validum. *l. r. ff. de offic. eius. cap. cum Apostolica, de his que fiunt à prelato.* Et si vnum ex eis defuerit, non habebit locum regula, *vt infra dicam:* & sic valebit prima prouisio facta per resignationem.

Resignata.

GLOSSA TERTIA.

R Equirit insuper hæc regula, quod beneficium vacet per resignationem, *ne requiritur per hoc verbum, & verbum resignationis, & resignantes infra eod.* Et sic non haberet locum, quando beneficium vacaret per non promotionem, aut per priuationem: nempe cum text. exprimat vnum vacandi modum, alius non comprehenditur. *c. susceptum. de reser. in c. cum. in illis §. 2. de preb. ibid.* Et adde verbum non per resignationem, sed per obitum huiusmodi vacare censeatur: nec enim verba text. conuenirent, quæ loquuntur de resignatione, non de priuatione, vel alio vacandi modo.

2. Intellige siue resignata fuerint simpliciter, aut ex causa permutationis: cum iste text. indefinite loquatur, & vtraque potest dici resignatio. Sic consuluit Roma. *cons. 467. in re present.* quamuis in eo dubitet Gomef. *hic. q. 3. vide que dixi in reg. de infirmis resignantibus, & superius.* Etiam si permutatio fuerit facta causa utilitatis, vel necessitatis ecclesie, sicut fieri debet. *cap. que situm, de ver. permut.* tum quia verba huius regule conueniant, & rationes, & quamuis non omnes, sufficit tamē vna, *arg. §. affinitatis, de nup. in infir.* alioqui nunquam haberent locum in permutatione, quæ semper ex his causis est facienda: *vt supra in materia permut. scripsi, & publicatio, quæ hic exigitur, est de forma, qua ommissa actus est nullus. l. cum hi. §. si pretor. ff. de transact. cap. cum dilecta, de rescrip. nec æquipollens sufficit, quando aliquid est de forma. l. diligenter. ff. mand. vnde cognitio Episcopi de causa necessaria inquiretis in permutatione, non sufficit ad publicationem, quia alio tendit: & actus agentium non operantur vltra eorum intentionem. l. non omnis. ff. de reb. cred.*

3. Imò etiam habet locum, si quis cesserit commendæ, quandoquidem resignare dicitur, & beneficium resignatum, cum videlicet

*Resignatio
ne requiritur
hæc regula
non alium
vacandi
modum.*

*Resignatio
rã simplex
quam per-
mutationis
causa hic
conuenit.*

delicet commenda pro titulo habeatur, ideoque latius insistendum non arbitror: licet Gomel. *questione quarta*, teneat contra, cui superius responsum fuit.

Resignans recipiens fructus sibi reseruat non censetur mori in possessione quoad hanc regulam.

4 Non tamen obseruaretur hæc regula, si Papa resignanti fructus omnes reseruasset, quamdiu viueret, vt eos per se reciperet, aut capere posset: tunc enim licet ille fructus iuxta Papæ voluntatem receperit & sic in possessione mortuus fuerit, non tamen vacabit per obitum beneficium, sed per resignationem, ac si regulæ derogatum esset: siue beneficium exigit residentiam, siue non (licet de iure beneficium omne requirat residentiam)

5 Nam Papa sic conferendo, videtur huic regulæ derogare, quæ foret aliàs contraria collationi factæ per ipsum, & sic frustranda. Et ista consuluit Petrus Paulus Paris. *cons. 39. an regula, in 4. vol.* per consequens enim perceptione fructus permilla, permillum quoque censetur resignanti, in possessione manere: vt sic Põtifex intelligatur huic regulæ derogare voluisse *arg. l. 2. de iuris. omnium iud.*

6 Quamuis Gomel. *q. 2.* hic teneat contrarium, vbi Papa sibi retinisset denominationem: nam ad quid nominatio, si possessio non esset? nempe dicitur hic si resignans moriatur in possessione, non autem dicit, in denominatione: ideo sufficit quod resignans in possessione remaneat autoritate Papæ.

7 Nec decipiuntur parrochiani, aut expectantes, cum hoc fiat iure, & à Papa, cuius autoritate nemo decipitur. *l. i. C. de his qui veniam etat. impetrauer.* licet Gomel. contra statuat tres casus, videlicet quando resignans sibi retinuit fructus: vt eo casu locum habeat regula, quod improbauit.

8 Secundus casus quædo fructus, & denominationem retinuit resignans, & tunc non habeat locum regula, & hic est sine dubio.

9 Tertius quando beneficium non requirit residentiam, nec habet denominationem, & habet locum regula. Sed isti casus ~~mea~~ sententia videntur superuacua-

nei: nam si Papa reseruauerit alicui fructus, & quod illos possit per se recipere, & sic in possessione remanere: tunc non habebit locum regula, quicquid iactet Gomel.

10 An verò locum habeat iste tex. si quis resignauerit ius, quod in beneficio habet: & Gomel. dicit non habere quia loquitur hæc regula de beneficio possessio per resignantem, quæ in resignatione iuris non potest verificari, vt ipse firmat: tum quia tex. iste dicit de beneficiis, non de iure.

11 Contrarium existimarem, quia eadè ratio militat in resignante ius, quæ in resignante beneficium: nam renunciando iuri, renunciat & beneficio. *cap. 2. C. super hoc de renuncia.* & potest quis super beneficio litigare, simulque esse in possessione beneficii: qui si resignet ius suum, & semper remaneat in possessione, nec dum petita à resignatario: certè quin locum habeat ista regula diffiteri non potest, quicquid dicat Gomel. *q. 20.* nam qui actionè ad rem habet, ipsam rem habere videtur, *l. qui actionem. ff. de regulis iuris*, etiam post ius habitum acquirere possessionem poterit: & ita respondeo adductis ab eo, non tamen per hæc fiet præiudicium litigandi, si ius potentius habebat. Et vt plenius materia habeatur, faciam casus sequentes.

Primus est, si permutatio hinc inde facta fuerit, & vterque in sui beneficii possessione permanerit: si alteruter moriatur, beneficium illius, quamuis permutationis causa collatum fuisset, tamen vacabit per mortem illius, & alter compermutans habebit suum: quia postquam permutatio non potest impleri ex altera parte, alter ius suum retinebit ex natura permutationis. *l. i. ff. de rer. permut.*

Secundus casus, si causa permutationis ex vna parte fuerit beneficii resignatum, alteriq; collatum, & is moriatur post sex menses in possessione vtriusque beneficii, vtrunque vacabit per obitum illius: suum, quia in possessione illius moritur: alteru, quia ius in illo habet per permutationem: & ideo imputandum erit co-

permuta-

permutanti, si illud beneficium non petierit intra sex menses. Nam damnum quod quis sua culpa sentit, sibi adscribere debet. *l. quod quis. ff. de reg. iuris. §. in 6. reg. damn. nec ad istum redibit, quod sua culpa huius reg. autoritate amisit. Lucius. ff. de e. uict. Roma. cons. 503. diligenter. in fin. Limitatur, quando hic permutans non fuisset negligens, sed impeditus, tunc ad suum possit redire beneficium. *d. ca. si beneficia. Nam rem quæ culpa caret, in damnum vocari non conuenit. c. 2. de consti. Idem si forte procurator vnus fuerit negligens, non verò dominus. Nam pena suos tenere auctores debet. l. sancimus. C. de penis. l. vnam. §. si procurator. vbi scripsi. ff. si quis ius dicenti non obtemp.**

Tertius casus, si resignatione hinc inde facta, & ante publicationem alter moriatur, illius beneficium per mortem vacabit, alterq; ad suum poterit redire beneficium, per *d. c. si beneficia. Quia postquam beneficium ex vna parte resignatur & resoluitur, ergo & ex altera parte resolui debet. l. ff. de rer. permu. Doct. in c. cum vniuersorum. illo. tit. Vnde si hic vtrumque possideat, opus erit noua collatione alteri facienda per obitum, alias est nulla, & coloratus non erit titulus.*

Quartus si quis permutationis gratia suum beneficium resignauerit, & post resignationem admittam, & possessionem captam, & publicatam per alterum, idque tamen alter ei resignet & moriatur, neutrum beneficium vacabit suum non, quia non moritur in possessione illius, & quia illud resignauit, secundum nos, quia in illo ius non habebat, sed poterat illud petere, & non alius. Ideo vtrumque beneficium remanebit apud resignatorem, eundem permutantem, & poterit dici quod gaudeat de bona fortuna, *vt doct. nor. in c. si beneficia. de preb. in 6. Quod est verum, si ipse ex parte sua publicauerat resignationem beneficii permutati: alioqui contra, vt in causa sequenti.*

Quintus casus, si resignatione hinc inde admittam, & post tempus hic præstitutum vterque moriatur in possessione, vtrunq;

beneficium per mortem vacabit, per hanc regulam, quæ generaliter loquitur, nec loquitur plus de vno, quam de duobus: & quamuis loqueretur, tamen lex loquens in vno, habet etiam locum in pluribus. *l. singularia. in fin. ff. si cert. petatur. l. i. quod falso tutore.*

Sextus casus, si vterque compermutantium, vel alter tantum moriatur ante tempus hic præstitutum, vel post publicationem, non erit locus huic regulæ: & sic verè vacabit per obitum illius, qui in eo ius habebat. Et in hoc non attenditur possessio, nec detentio per hanc regulam à contrario, quod in iure firmum est. *c. cum apostolica. de his que sunt à prælat.]*

Nisi de illis factæ resignationes sint in eadem curia intra sex menses.

GLOSSA QUARTA.

Intellige resignationes infirmari, nisi fuerint publicate intra sex menses, quædo in curia facta est resignatio: & ob id statuitur longius tempus extra curiam, quandoquidem ex omnibus partibus ad eam confluunt homines, etiam ex remotissimis regionibus, qui non possunt publicare, nec bullas habere intra breue tempus. *facit. l. quinquaginta. ff. de excusa. tutor. §. qui autem alio. in iustit. c. 2. de priuileg. in 6.*

Quæro quid si aliquis constituit procuratores ad resignandum in fauorem Titii retenta villa, iustitia, & tali molendino, nõ aliter nec alias Papa confert non retentam iustitia, vel sub restrictione, si non excedat mediam partem, an valeat talis resignatio: Breui respond. valere: nam hoc relinquitur beneplacito Papæ, cui non placet hoc reseruare, ergo pars non potest conqueri: quia contractus do, vt facias, non ligat superiorem in beneficiis. *gl. & doct. in c. cum inter. primo. de elect. Nam superior his conuentionibus non ligatur, sed potest admittere prout ei placet, teste Archiep. in cap. 2. col. 2. de preb. in 6.*

Nam in omni actu semper censetur ex-

cepta superioris auctoritas. cap. venientes, de iureiur. hoc expressè decidit Franciscus. Marc. in 2. parte decisione Delph. qu. 131. vbi in Parlamento Delphinali sic fuisse iudicatum asserit, & supra in tracta. de resignat. conditio. dixi etiam sic fuisse in senatu Burdegalen. iudicatum, & ibi resp. obstan.

Sex menses prorogari possunt ad publicationem facientiam.

Fallit si intra sex menses, hoc tempus ad tres alios menses prorogatum fuerit: quod fieri solet in patria obedientiæ ex causa, vel ad longius tempus. arg. c. quia diuersitatem, de concessione. preb. l. i. ff. de iure de liber. in patria verò consuetudinaria vix obseruaretur, si resignans moreretur in possessione post sex menses, & intra tempus prorogatum, nisi ex magna causa prorogatum esset tempus: nam cum ista regula recepta sit, vt lex Regni, & sic publicata & registrata, & non eius derogatio vlla, seu prorogatio: quia per istas prorogationes nunquam fieret publicatio. Et sic fraudarentur nominati, graduati, & mandatarii: & daretur via delinquendi: Ideo q; vix reciperetur in Francia. Sed hi sex menses, à quo tempore computentur audi.

A data supplicationis, & non à die præstiti consensus computandos.

GLOSSA QUINTA.

Sex menses publicatio- nis à quo tempore cur- rit.

Decidit hic text. à quo tempore computentur hi sex menses, nempe die supplicationis, non à die consensus sicut in regula, de infirmis resignantibus dictum fuit: & hoc additum fuit per Paul. 3. ann. 1540. die 14. Aug. nunc quoque per Iulium Papam 3. approbatum, ad reserandum dubia super hoc contingentia. Nam per Datarium solet apponi data in supplicatione, à quo tempore currit tempus istud. facit. l. tali. ff. de iure dotium. quamuis Gomez. asserat à tempore consensus computandum. q. 7. vide Petr. Paris. disputantem in cons. 143. quod terminus, in 6. vol. & ista opinio iam dudum à senatu recepta est, & secundum eam iudicatum.

Si verò extra curiam facta sint.

GLOSSA SEXTA.

A Quocunque, siue à legato, Archiepiscopo, vel alio quocunque: quia indefinita æquipollet vniuersali. l. si facta extra pluribus, de leg. 2. ff. etiam si ab Abbate, vel alio inferiore, Abbatis, vel quocunque alio, etiam si à laico, qui ex speciali priuilegio conferat: de quo tradunt doct. in c. dilectus. can. 3. de preb. facit. c. regenda, & cap. rouerim. no. q. 1. & ideo collatio facta à legato extra curiam debet intra mensem publicari, vt hic: quia cum sit in partibus, hoc fieri facile poterit.

Intra mensem.

GLOSSA SEPTIMA.

Sed quomodo computatur hic mensis? Resp. prout est in Calendario: vt si Calendis Ianuarii collatio facta fuerit extra curiam, & vsq; ad Calendas Februarii non fuerit publicata, & resignans decellerit, non valebit prouisio per resignationem facta per istum textum. glos. in c. quantos de elect. in 6. scripsi abundè in forma in m. d. d. post. m. glos. post mensem: & hoc si in virtute fuerit resignans in possessione, & si viuat: vt inferius di. etur.

Extunt.

GLOSSA OCTAVA.

Intra mensem: si extra curiam, hac clausula in gratiæ rescripto posita gratiam magis efficacem reddit, teste Decio cons. 405. videbitur, in princip. glo. in clem. vna de concess. preb. vbi scripsi.

Vbi dicta beneficia consistunt.

GLOSSA NONA.

Ex hoc text. soluitur questio, in quo loco publicatio fieri debeat? & text. in qua loco respondet, in loco beneficii facientis: & sic videtur esse, per hæc verba, vt videlicet prouisio

uiso nota fiat ordinario collatori, quia ali-
as posset (vt ignarus resignationis, & pro-
uisionis) alteri conferre: vnde materia li-
tigandi, quæ plus satis pullulat, exerce-
ret: cum vt prouisio atque acceptatio no-
ta, manifestent alterum ius in ipso acce-
pto beneficio habere. Roma. consil. 433. quo ad
primum. Et vt sciat populus, atque cogno-
scat suum pastorem: quod maxime decet:
vt habemus in Euangelio, *Oues meæ cognoscunt
me.*

Limitetur quando non posset fieri eo
loci, vt pote ob periculum belli, pestis, ob
inimicitias inimicorum, vel aliud iustum pe-
riculum, per c. vbi. is. porro, de elect. in 6. & cap.
statutum, de offic. deleg. idem, cl. vna, de foro
compet. elem. vna, de concess. præb. sic Rom. di-
cilio consilio 433. quo ad primum: quia sufficit
aliquid fieri per æquipollens, quando sic
non potuit impleri pro forma: vt plenè Al-
bertus Brunus in tractat. de forma, & solemnita.
act. v. rub. de potentia & effectu forme, limita.
33. scribit post Felin. in capitul. cum dilecta, co-
l. 13. n. 13. limita. 7. de rescript. Idem fir-
mat Cassador. in dec. 1. de dolo, & solemnita.
tract. de peste, in s. speciali pestis, in contracti-
bus. Malaret. in tract. electio. fol. 80. col. 3. Go-
mes. hic. qu. 4. quomodo verò fiat hodie
publicatio, dico infra in gloss. sequenti-
num. 26.

Publicatio
antra ec-
clesiam fie-
ri debet.
Et nota **textus** istum non dicere, publica-
tionem esse faciendam intra ecclesiam, sed
vbi beneficia consistunt: & ita sufficit
quod fiat extra ecclesiam, in Cimiterio,
vel in alio loco beneficii: vt concludit Domi-
d. consil. 75. in causa, in fine. plenius Panor-
mita. in consil. 99. illud, colum. 2. in 2. vol. vbi
dicit, quod si parrochiani clauerint eccle-
siam, potest capi possessio extra: & in
ecclesia fieri dicitur, quando ante eam fit.
elem. causam, in verb. in domo, de elect. debet
tamen ibi fieri, quando populus adest, vel
tempore mercatus, aut Missæ, vel
prædicationis: vt inferius
dicitur.

Publicata.

GLOSSA DECIMA.

Constat quod paria sunt, non esse, vel
non apparere. l. in lege. ff. de contrah.
emptio. l. duo sunt, de rest. tutel. proce-
dere videmus etiam in libertatibus. l. si plu-
ribus. ff. de manumissionis testa. vnde cum inter-
dum collationes fiant secretè in camera,
dicit Hostiens. in summa, de concess. præb. ob
id debent publicari: imò electiones clam
factas annullat summus Pontifex. in capit.
quia propter, in s. de elect. & clandestinas col-
lationes suspectas habet. ca. vno, vt ecclesiast.
benefi.

Publicari
debet colla-
tio per resi-
gnationem
facta.

2 Ideo vult ista regula collationes huius-
modi publicandas esse, scilicet vt expectan-
tes, nominati & graduati sint certi, & ne
deludantur, putantes affectum sibi esse be-
neficium, quod tamen erat resignatum:
tum vt subditi sciant verum eorum præla-
tum, ac episcopi, quibus curam animarum
committere, & rationem exigere, necnon
iura episcopalia percipere debeant. ca. con-
querente. de offic. ordinar. videantque an sint
idonei. c. ordinar. de offi. ordinar. in 6. etiam
si notorium esset possessorem resignasse,
adhuc publicatio ista requiritur, vt docet
Gomes. hic.

3 Publicatae quando dicantur? Respon-
quando palam factæ sunt. l. sed si pupillus. §.
proscribere. ff. de tributor. actio. palam autem
fieri diuersimodè intelligitur secundum
qualitatem beneficiorum: vt si beneficia
consistant in ecclesiis cathedralibus, con-
uentualibus, seu collegiatis, is qui vult ca-
pere talium possessionem, & publicare,
debet habere notarium, seu scribam illarum
ecclesiarum, & ille instrumentum posses-
sionis conscribere debet, qui si recuset, al-
ter notarius Regius, vel Apostolicus ad-
hibitis duobus testibus poterit instrumen-
tum huius missionis in possessionem con-
scribere: vt lege Regia cauetur in ritu. de re-
formatio. prouis. artic. 13.

Publicata
quando di-
catur colla-
tio.

4 Et si vnus diceret se notarium ecclesie,
cum plures essent, valebit quidem rece-
ptio, & instrumentum, quamuis non esse

Publicatio
quomodo
fieri in ec-
clesiis ca-
thedralib.
debeat.

scriba: sed is, qui sic asserit se esse, cum re vera non esset p[ar]na falsi tenetur. l. eos. ff. de falsis.

Possessio beneficii curati quomodo possit apprehendi. 5 Siverò agatur de adipiscenda possessione beneficii curati, tunc coram notario & testibus capere possessionem quis debet, & sufficit siue sit notarius Regius, siue Apostolicus, postquam ibidem nil dicitur. artic. 14. in lege Regia.

6 Quod adhuc diuersimodè fieri posse dicamus. Primò fieri potest actus huiusmodi possessionis in Missa solemnè, die dominico, aut festo, populoq; denunciatur, qui diebus illis adesse debet. c. v. dominicis, de parochianis. gloss. in clem. prima, in verb. eos, de sepulturis, & in clem. causam, in verb. solemnitati, de elect. & in clement. vna. in verb. ad diuina, de fors. conper. & in clement. causam. §. verum, in verb. solemniter, de electio.

Dicendo missam parochialem satis dicitur publicatio fieri. 7 Secundò possessionem hanc solemnè agit resignatarius, sacra faciendo, & dicendo Missam in illa ecclesia parochiali sibi collata, vel ibi prædicando tanquam curatus: vt docet Paul. Paris. cons. 39. an regula. in situ. ne in 4. vol. post Domi. Goni. cons. 75. in causa. col. 2.

Die mercatorum resignatio collationis fit. 8 Tertiò si die mercatus, aut nundinarum is resignatarius acceperit possessionem interdiu, non noctu, & quando multitudo conuenerat: nec aliàs sufficeret coram quatuor testibus accepisse possessionem, ad hoc vt intelligatur publicatio facta: nec dicitur publicè factum ob fraudes, quæ possent in huiusmodi testib. contingere prohibendo illis ne quicquam dicant: in l. in fraudem. ff. de his quib. vt indig. gl. in c. 1. de clandest. de sponsa. Dec. in l. quatuor. §. clam. ff. de regulis iuris.

Vbius reddatur publicatio si potest. 9 Quarto si fuerit publicata eo loci, quo dicitur, publicatio si potest. ius redditur, & hoc aut in platea communis, aut in auditorio causarum proprio, in quo sita ecclesia: vel si publicata fuit coram præside provincie, & in illo auditorio, in cuius territorio sita est illa ecclesia: vt d. art. 14. de reforma. prouis. quia latere non potest, quod fit in loco vicino. c. quosdam, & cap. sequen. de presump.

10 Quintò poterit executor bullæ con-

uocare multos, coram quibus publicatio fiet, veluti ædituos (quos marguillieris, siue operarios ecclesiarum vocant) & parochianos in bullæ fulminatione: nam iudicis intimatio legitima censetur. l. si C. c. in unia, de legatis. quem allegat Romanus consilio 6. quod dicta fulminatio: tamen in Francia fieri non solet sed possessio capi per presbyterum, vel clericum seu notarium, qui mittit in possessionem.

11 Sed si fuerit facta fulminatio ad cautelam valebit, nec nocere poterit: & hoc est tutius in resignatione, licet in aliis non fiat.

12 Sextò publicatio fit, quando insinuat, & notificatur collatio, & missio in possessionem patronis, seu collatoribus, vel eorum vicariis, & dato ex illis exemplo signato manu notarii, vel secretarii eorum, si velint: & de ista notificatione instrumentum fieri debet, quod non tenetur ostendere, nec eius exemplum tradere prouisus collatoribus: quia hoc cautum non est: notarius tamen requisitus hoc denegare non debet, dum soluat eadem.

13 Et hæc publicatio fieri debet siue tempore illius pontificis qui contulit, siue tempore successoris, si non fuerit antea facta: vnde consului contra aliquem, qui prouisionem obtinuerat per resignationem à Paulo tertio, quo tamen mortuo intra sex menses postea bullam obtinuit à Julio 3. immediato successore, sed non accepit possessionem, nec publicauit illam intra sex menses: vnde resignans mortuus est in possessione: dixi vacare per obitum: quia verba conueniunt regulæ, nempe resignationem est beneficium, publicata non fuit resignatio, resignans in possessione mortuus est, igitur & dispositio locum habebit. l. 4. §. toties, ff. de damno infecto.

14 Nec mors Papæ tollit, quin prouisus capere debeat possessionem, publicare, quandoquidem hic non prohibetur: nec dubium est in hoc Regno Franciæ dictante lege Regia, quam supra adduxi Sed poterit istam publicare prouisionem etiam post sex menses, ante tamen mortem resignantis: vt inferius dico: quicquid dicat hic Gomef. q. 6.

Executor bullæ publicatio quomodo facere debeat.

Publicatio si obligatur collatoribus. Sicuti possit collatoribus.

Papa mortuo publicatio cui fieri debet.

15 Sed

Tome ar
publicatio
fieri possit

16 Sed instat adhuc Gomef. querens v-
bi nam facienda sit huiusmodi publica-
tio, dicens quosdam dixisse, sufficere dum
fiat coram notario & testibus si in curia
fuerit resignans: alii dicunt in Cancellaria,
vel in camera Apostolica, vel in audi-
entia contradictarum quando frequens
adest populus: vt *Cassad. dec. 22. super hac
reg.* Ipse vero dicit in dignitatibus, & ec-
clesiis parrochialibus faciendam esse pu-
blicationem in loco beneficii, in simplici-
bus vero posse fieri in audientia Contra-
dictarum Romæ.

16 Ego vero putarem simpliciter publi-
cationem esse faciendam in loco beneficii
vt dictum statim fuit, siue sit dignitas, seu
curatum, siue simplex beneficium, intel-
ligendo *velut supra dixi* in ecclesiis cathedra-
libus, & collegiatis, ac conuentuali-
bus: si hoc sit in ecclesia presente scriba,
seu notario ecclesiæ & interdiu: verum
in parrochiali, quod publicetur in eccle-
sia in prædicatione, in mercato, vel aliis:
vt supra dixi: & idem in beneficio simplici,
vt teneatur quis publicare, quemadmo-
dum dixi, vel intimare vicario, seu epi-
scopo, tradendo eidem exemplum: nam
valde laboriosum & difficile esset ire Ro-
mam ad publicandum collationem fa-
ctam.

17 Nec satisfactum esset rationibus re-
gulæ, quæ sunt, vt ordinarii collatores sci-
ant, quinam teneant beneficia, & posside-
ant in suo episcopatu, & an sint idonei nec
ne, quippe eorum interesse vertitur. c. or-
dinarii, de offic. ordinarij. in 6. & §. inquirant,
de collat. in Concord. & pragma.

18 Nam ex ista publicatione Romæ fa-
ctâ non tollentur intrusiones: nec per hanc
ordinarii poterunt scire vacationem, aut
collationem: expectantes quoque non
certiorabuntur, nec nominati, aut gra-
duati, nec mandatarii Apostolici. Ad hæc
quia text. dicit publicationem faciendam
in loco beneficii, quando fieret Romæ non
esset in loco beneficii: igitur non puta-
rem valere Romæ factam, nisi in benefici-
is vrbis, non in aliis.

19 Aliter parum seruiet hæc regula, vo-

lens resignationem publicari: nam de iu-
re testes debent interesse in adæptione
possessionis, sicut in aliis actibus, aliàs a-
ctus non posset probari. cap. 2. & e. licet. de
testibus. Ergo hæc regula requirens publi-
cationem, aliquid addit iuri communi: Et
quod non dicatur publicatio coram duo-
bus aut tribus testibus consuluit Panor.
conf. 99. Saluatoris. & cap. illud in primo. vol.
& Dom. d. conf. 75. in causa. col. 2. hoc appro-
bat Dom. Arnold. Ferron. in commentarijs ad
consuetud. Burdegali. §. si de subbasta.

20 Si vero beneficium consistat in eccle-
sia cathedrali, collegiata, vel conuentuali,
possessio capi solet in principio Missæ ma-
ioris, vel in fine, aut in vespers, & vt su-
pra dictum fuit: & bonum esset istam pos-
sessionem sic captam registrarî, & inscribi
in libro ecclesiæ, apud quam possessio ca-
pitur, & per curatum in suo libro: imò sa-
tis dicitur publicata resignatio, si quis ad-
eptus sit possessionem, qua vtatur, & se
notorie gerat pro curato, vel beneficiato:
nam per æquipollens adimpletur mens
regulæ: vt tenet Gomef. q. ii.

21 Quod tamen sufficere non putarem
in Francia: quia nos legem habemus, de
qua supra scripsi. quam nostrates Galli ser-
uare tenentur, aliàs possessionem amitte-
rent, non autem plenum ius, quod forte
possunt habere in beneficio: siquidem
lex civilis priuare non potest eo iure,
quod dare nusquam ei licuit. l. 3. ff. de re
iudic. doct. in cap. ecclesia sancte Mariæ, de
constit.

22 Notandum est etiam, quod Papa mo-
reretur antequam bullæ potuissent expe-
diri: & postea per longum tempus vaca-
ret sedes, & resignans moritur in posses-
sione: quia sine bullis resignatarius non
audet recipere fructus, tunc non vacaret
per obitum resignantis: quippe non stat
per ipsum resignatarium, ergo illi non est
imputandum. *reg. in iure civili. ff. de reg. iu-
ris. Auriol. in addito. ad montem Lauduno in
c. penul. de elect. in 6.*

23 Imò dicit Petr. de Vbal. in tract. de suc-
cess. ab intest. in 2. parte. col. 17. quod si Papa
moriatur ante sex menses, expirat regula.

Eff 3

Possessio cor-
am testib.
capienda.

Bulla per-
moriæ papæ
si non pos-
sint obime-
ri, non va-
cabit bene-
ficium per
obitum.

ergo non tenebitur quis eam seruare: sed ego puz. c. in ista sit de registratis in curi- is parlantentorum Regni, non extingui per mortem Pape, cum, ut dixi, facta sit lex regni. Fuit autem registrata in hoc Se- natu anno 1492. die 27. Augusti, & secun- dum eam multoties iudicatum: ut patet in praes. ad rub. de colla. in Concord. vbi scripsi: vnde si postea obtinere possit bullas, tene- bitur hanc seruare regulam.

Vel possessio illorum ab eis, quos id contingit, petita ex- titerit.

GLOSSA VNDECIMA.

Publicatio
est possessio
post sex me-
ses ante
mortem re-
signantis
hieri potest.

Hic secundum registram curiæ Ro- manæ est alternatiua, ad veritatem cuius sufficit alteram partem esse veram. l. si heredi plures. ff. de condit. institu. l. si quis. verum. ff. de reb. dub. c. inter cæce- ras, de rescript.

Sed in registris curiæ Parisien. est hic coniunctiua, ideoque requiritur publica- tionem esse factam, & possessionem captâ aliâs vacat per obitum: veruntamen in forensi iudicio seruatur, quod quando- cunque resignatio fuerit publicata, & pos- sessio accepta per resignarium, sufficit: quamuis tempus hic præstituatur: quia hoc nõ seruatur in praxi, dummodo quis capiat possessionem & publicationem, ut supra dictum est faciat ante resignatis mor- tem per tres aut quatuor dies: ut in l. filie ff. soluto matrimo. ut inferius dicitur.

Si resignantes ista postmodum in co- rundem resignatorum.

GLOSSA DVODECIMA.

Ista dictio postmodum, interpretatur usque ad mortem, videlicet si resignan- tes post sex menses decesserint in pos- sessione beneficiorum, quæ resignauerunt in curia beneficia vacabunt per obitum & nõ per resignationem, etiam si Papa mor- tuus fuerit post sex menses: vel collator

alius post mensem: imputandum enim est resignatario, cur intra sex menses non obtinuit bullas, & non publicauit suam prouisionem: vnde cum per eum stet, si- bi venit imputandum reg. in iure. ff. de reg. iur. vnde cautela esset in hoc casu, quando mortuo Papa quis non potest obtinere li- teras, ut iterum resignetur coram ordina- rio, qui conferet illi resignatario non va- lenti obtinere bullas, & ex collatione or- dinarii accipiet possessionem, & sic resi- gnans non morietur in possessione: & ista secunda resignatio in hoc valebit, ut resi- gnans cedat suæ possessioni.

Cautela
pro equi
non potest
bullas ob-
tinere.

Et per istum text. patet, à contrario su- mendo argumentum, quod si resignans moriatur intra mensem, vel ante sex men- ses, in possessione beneficium non vacabit per obitum, sed per resignationem: quia hic dicit postmodum, quamuis Anriolus tenuerit contrarium in cap. ean. te. num. 267 de rescript. nam quod in vno prohibetur, in alio permittitur. cap. si de filius presbyt. l. cum prior. ff. de iudic. nec iste text. statuerit tempus, si antea voluerit regulam locum habere: quod tanquam omnibus notum non diutius insistam comprobare.

Possessione.

GLOSSA DECIMATERTIA.

Aliud est possidere, aliud in posses- sione esse. l. si quis ante. ff. de acquir. aliud est possessio. nam colonus dicitur esse in possessione, licet nõ possideat: & qui mit- tuntur in possessionem causa rei seruanda, dicuntur quoque esse in possessione, licet non possideant. per l. 3. §. creditores. ff. vii possidetis, & l. cum legati. quibus ex caus. in poss. eatur. Dec. in c. consultationibus. colu. 2. de offic. deleg. vnde per hoc verbum, si resi- gnans post resignationem semper rece- perit fructus & alios actus sicut verus cu- ratus fecerit, & sic moriatur, dicitur in possessione mori: & beneficium vacabit per obitum, etiam secundum quosdam, si resignans tanquam conductor diceret

Possidere
aliud est
quam in
possessione
esse.

se fructus recipere / nisi de locatione constaret) adhuc enim in possessione esse dicitur.

2 Alias fieret huic regulæ fraus, nec publicaretur resignatio: nam resignatarius permitteret resignantem uti fructibus beneficii, locando sic verbo fructus beneficii: quamobrem obuiat hæc regula fraudibus istis, disponens hoc casu vacare per obitum: sic consulti Corneus cons. 137. licet multas. in 3. vol. alioqui verus rector ignoraretur, vel sic duo essent vno instanti curati, & rectores beneficii. contra text. in c. cum non ignores, de p. reb.

3 Et quia non est petita possessio, nec publicata, cum ipse resignans semper fuerit in possessione, ob id si in ea moriatur, erit locus huic regulæ. per text. in l. si quis superuacuum. ff. quibus modis pigris vel hys por. soluitur.

4 Quod verum esse putarem, si resignante & contentiente resignatario resignans iste fecerit aliquos actus tanquam curans, quos non potuisset resignans ut conductor, aut vicarius facere, & hoc debet maxime considerari.

Resignans non potest nisi post resignationem fructus capere. 5 Imò resignans, qui post resignationem quam scit expeditam remanet in detentione beneficii, & capit fructus, non est in conscientia tutus: nec ille in cuius fauorem resignauit, si permittat, esse provincial. fol. 33. vers. consilius, & c. quia resignans per resignationem amittit ius percipiendi fructus, cum amiserit beneficium & possessionem illius. c. post translationem. §. rursus. de renunc. c. inter. de p. reb. & sic est mala fidei possessor, qui fructus non facit suos. l. bone fidei. ff. de acquir. rer. domi. gl. in cap. grauis. de testi. spoliator.

6 Is etiam cui fuit resignatam peccat, permittendo resignantem uti beneficio, eum non sit pastor: & verus pastor dimittit oues mercenario, qui non seruit, ut verus pastor, vel prout tenetur, publiceque interest eum, qui ius habet in beneficio possidere illud: eum verò qui non habet, ius, eiici, arg. c. cum nobis, de elect. c. constitutus, & cap. oblate, de appel. Tum propter hospitalitatem, quam exerceret verus

curatus, ut tenetur, non verò mercenarius. cap. de monachis, de p. reb. Tum ut oues pastorem suum agnoscant, velut est in Euangel.

7 Quod verum existimarem, quando resignans clam fructus acciperet, vel tanquam curatus, tunc enim peccaret, secus si tanquam conductor: quia tunc resignatarius donare videtur, & potest: & dummodò hoc fiat sine conuentione, aliàs esset simonia nisi Papæ autoritas interuenisset. cap. cum pridem, de pactis. cap. quam pio, prima questione secunda, nec inuenio prohibitam donationem inter eos: sed hoc casu vacabit beneficium per obitum, ut dixi, & fuit prolatum Arrestum contra eum, pro quo resignatio fuerat admissa: sed ipse non receperat possessionem in vita resignatis, qui vocabatur Martinus Gaubard, pro Gilberto de Columbe, die 13. Augusti, anno 1540. idem quoque Arrestum fuit latum & pronunciatum 7. Septemb. 1526. inter magistrum Nicolaum Pondene, & Falconem de Cusu ratione præbendæ ecclesiæ Annicien.

Arrestum

8 Item quando resignatarius possessio- nem recepit, & eam publicauit: sed tamē resignans est semper in possessione, dico vacare per obitum: quia non dicitur accepisse possessionem, nisi duret: nam verum non dicitur, quod non durat versus. l. si pro patre. §. versus. ff. de in rem verso ple. ne Hipp. in l. qui falsam. num. 51. cum sequen. ff. ad leg. Cornel. de fals. text. & ibi gloss. in cap. 3. de verb. sig.

Per obitum vacat beneficium post publicacionem si resignans in possessione non durat versus.

9 Vbi non videtur fuisse, quod postea non durauit, sic nec possessio capta, quæ non durauit. l. 2. §. fin. quib. ex caus. in possessionem. facit quod dicunt doct. in cle. fin. in princip. de iura & honest. cleric. de eo qui momento fert vestes bipartitas, ut puniri non debeat pœna illius text. aliàs fieret fraus huic regulæ: nam resignatarius caperet possessionem, & postea eam relinqueret suo resignanti, qui semper remaneret in possessione, quod damnat iste text.

Possessio accepta die mortis resignantis non valet.

10 Quid si resignatarius ipso die mortis resignantis beneficii possessionem acceperit, an valeat? Resp. non, nisi resignata-

signata-

signatarius probet se quoque ante mortem accepisse possessionem. *l. filia. ff. solu. matrim. nos. per Bart. in l. non solium. §. sed ut probari. ff. de operis novi nunc. Felin. & Dic. in cap. in praesentia. noi. 12. de proba. & cap. auditis de prescripti. Soc. cons. 67. num. 7. in 3. vol. quia pro mortuo habetur, qui de proximo est moriturus. dict. *l. filia. & l. huic scripente. ad leg. Aquil. & pro cincto. qui de proximo cingendus est. l. pen. ff. de testam. mil. & plenè Hipp. in repet. l. vnic. num. 70. cum seq. C. de raptor. Anchar. consil. 430. fuisse. in fin. Barba. in cap. in praesentia. num. 38. de probatio.**

11 Vidi reprobam resignationem, & publicationem factam die mortis: quamuis probatum fuisset ante mortem factam in magno regis consilio.

Limitationes ad hanc regulam.

12 Primò fallit hæc regula in beneficiis consistorialibus, quæ cum in consistorio resignentur, & ipsorum resignatio ibidem recipiatur, satis dicitur publicari. *arg. l. omnium. C. de testam. Gomez. qua. 5. sed cum non sufficiat publicatio sola, sed possessionem quoque adeptam esse requiratur, dicendum videtur, quòd in his etiam locum habeat: nec enim sufficit ista publicatio facta Romæ: cum hæc regula dicat publicationem esse faciendam, vbi beneficia consistunt, & sic non Romæ ut superius dixi.*

13 Secundò non procedit in beneficiis temporalibus, utpote in feudis: *ut dictum fuit in gl. 1. supra.*

14 Tertiò limitatur quando vacaret alio modo, quàm per resignationem: *ut scripsi supra in gl. 3.*

15 Quarto derogatur huic regulæ, quãdo tempus sex mensium fuerat à Papa prorogatum: *ut in gloss. 4. abundè traditum fuit.*

16 Quintò si Papa mortuus fuisset, antequam bullæ potuissent expediri intra sex menses: *ut supra dictum fuit, in gloss. 10. publicatæ.*

17 Sextò non procedit, quando caussa possessionis esset mutata, ut pote si hic resignans tanquam curatus esset in possessione, demum resignatarius post adeptam

possessionem, & publicationem isti locaret, & is resignans in possessione tanquam conductor moreretur: non vacaret beneficium per obitum, quia publicata fuit resignatio, & possessio apprehensa: unde nõ procedit hæc regula, licet videmus in eo qui retinet usufructum. *l. quisquis. C. de de donat. l. si is qui pro emptore, in princ. & ibi doct. ff. de usufructu. Boër. in §. 1. tit. de donatio. in consuet. Bitur.*

18 Septimò, si derogatum sit expressè huic regulæ à Papa, quia tunc habetur ac si nusquam fuisset edita: tamen in hoc regno foret hoc periculosum, quando quidem recepta est, & registrata in parlamentis, & sic effecta ius Gallorum, ob id vix ista derogatio reciperetur.

19 Nam si ius civile receptum sit, & canonizatum, aut in iure canonico descriptum, licet tollatur ius civile, non tamen tollitur illud, quod est canonizatum, per gloss. in *l. vna. C. de colla. donat. libr. 10. Petrus Gerard. sing. 28. scripsi in tractat. nomina. quaest. 5. num. 17. maxime cum hodie extet lex Regia, de reform. provisio. in consil. reg. & quia posset præbere materiam delinquendi: quod reprobatum in *l. conuenire. ff. de pact. dotal.**

20 Octauò non procedit, quando resignatarius de nouo impetrasset etiam nulliter, quia non vacabat ante obitum: tamen ista noua provisio supplet omnes diligentias, & æquipollet publicationi: tunc quod noua provisio fit coram Papa, ergo coram omnibus. *l. omnium. vbi las. & alii. C. de test. Gomez. q. 11.*

21 Contrarium teneo ratione fraudis vitandæ, nã resignatarii semper ita possent impetrare de nouo: & illa impetratio nulla est, quia beneficium non vacat ante obitum, & est subreptitia: nisi fiat mentio primæ resignationis, & provisionis, nec obstat quod fiat coram Papa ergo publicatæ: hoc est falsum, quia ista regula, in resignatione facta coram Papa requirit publicationem, vbi beneficia consistunt, multo fortius in noua provisione postea facta alioqui semper fieret fraus regulæ, & nunquam

quam esset illi locus, ut scripsi in tract. de pac. possessor.

22 Nisi post obitum impetraretur, tunc enim isti valeret sicut alteri facta prouisio, quia non est contraria isti regulæ.

Publicatio et possessio ante mortem sufficit quod fiat.

23 Item vult dicere Gomef. hic, quod sufficit si publicatio fiat intra sex menses, & possessio petita sit ante mortem, q. 8. ego verò puto per istum textum, requiri publicationem, & possessionem fieri intra sex menses, si resignans eo tempore moriatur. Si verò resignans non moriatur intra sex menses, nec intra annum, sufficere resignatario capere possessionem, & eam publicare ante resignantis mortem: nec ista duo diuerso iure censerentur debent: & ita seruatur in Francia. [Sed hoc debet facere intra triennium, ut docet Boer. in decis. Burdeg. q. 312. sed intra. Quod est verum, si tertius possideret beneficium ex colorato titulo: secus in resignante, qui licet per decem annos possederit, quia sine titulo est, non iuuabitur decreto de pacific. possessor. ut scripsi in meo tractatu. Ideo resignatarius viuente resignante, & possidente beneficii, poterit possessionem ante eius mortem accipere: quia ius eius non est immutatum, nec alij acquisitum. l. nec vtilem. ff. ex quib. caus. maior.]

24 Sed hic statuit sex menses, quando vacauit in curia, eo quod si postea resignas moriatur, resignatarius est in culpa, cur non accepit possessionem, & non publicauit resignationem, ideo vacabit per obitum: & hoc probat text. requirens resignantem in possessione decedere, & sic ista tria, ut declarat text. ibi, postmodum, &c. & superius in principio huius regulæ dictum fuit.

Impedimentum non excuset a publicatione.

25 Non limitant alij, quando quis resignasset ius, quod habet: Nam hic text. loquitur de resignante beneficium. Contrarium tamen suprâ tenui in gl. 4. 26 Decimo non procedit, quando obstante impedimento non fuit adepta possessio, nec facta publicatio: ut supra dictum fuit in gl. 9. Aduerte tamen, si possit dici impedimentum circa locum excusare: ut si in vno loco fieri publicatio non possit

quod in alio valeat: sed impedimentum circa rem non, id est, si non fuerit facta publicatio, utpote quia erat minor, vel ignorabat hanc prouisionem, & collationem: certe adhuc vacabit per obitum, ætate vel ignorantia non obstante, nec impedimento, si illud aliquo modo vitare potuit, per istum text. qui loquitur in rem, videlicet collationes quæque, & quævis aliæ dispositiones, de illis tanquam per resignationem vacantibus factæ, nullius sunt roboris vel momenti: alioqui posset quilibet allegare ignorantiam, vel impedimentum, & sic vitare regulam, & fraudem adhibere, adeo quod nunquam resignatio publicaretur: ideo his fraudibus iura obuiant, tam ciuilia quam canonica. l. in fundo. ff. de rei vendic. c. sedes. de rescript. & imputandum est huic, quare non paruit legi, in quantum potuit: ut docet Imperator. ff. de appell. sic consuluit Petrus Paris. cons. 143. quod terminus. col. 1. & seq. Arestum. in 4. vol. & sic iudicauit magnum Regis consilium anno 1543. die 2. Ianuarij, pro Francisco Matthæo, contra Nicolaum de Berri. putarem tamen, quod si pars aduersa impediret publicationem, quod non vacaret per obitum, quia dolus non debet alicui prodesse. cap. sedes. & seq. de rescript. sed pro facta haberetur. l. in omnibus causis, & l. in iure ciuili. ff. de reg. iuris.

27 Undecimo fallit, quando resignatarius moreretur ante resignantem, etiam non accepta possessione, tunc beneficium vacat verè vacabit per mortem resignarij verè, poteritque per illius mortem impetrari: quia hæc regula non vult veram vacationem tollere, sed nouam fingere: & ubicunque veritas adest, fictio cessat. l. si filiusfamilias. ff. si cert. pet. l. filio. de liberis & posthu.

28 Item in isto casu quid opus est fictione? cum veritas patens sit: & in certis non est locus coniecturis. l. continuus. §. cum ita. ff. de verbo. oblig. nec tunc expectabitur obitus resignantis: sed ipse poterit illud beneficium sic vacans per resignarij obitum impetrare. [Aduertendū tamen est quod si resignans constituerit procuratores ad resignandum in fauorem N. & non aliter, &c. si isti collatum fuit beneficium, & is re-

signatarius moriatur ante sex menses, & ante possessionem adeptam, & ante acceptationem, non vacabit per eius mortem, sed resignans semper remanet in possessione sui beneficii, eo quod resignavit illud in fauorem N. qui non habuit illud beneficium cum effectu, nec acceptavit. Ergo iste resignans habet adhuc ius, arg. l. pen. ff. quod quisq. iuris. ca. relatum. de cleric. non resignant. nec intelligitur amissum quod alteri non est oblatum. l. nec vitem ff. ex quib. causis maio. si non appareat resignarium acceptasse, ius remanet apud resignantem. ca. si tibi absent. de preb. in 6. vt si forte declarauerit, vel intra sex menses mortuus est, & non apparet de aliqua acceptatione. Si vero post sex menses decesserit resignarius, viuo adhuc resignante, siue acceperit possessionem, siue non, vacat per resignatarii mortem: & quantumcunque remaneat resignans in possessione, postea non acquirit ius aliquod, nisi resignarius declarauerit se non acceptasse: quia in dubio praesumitur acceptare id quod in utilitate suam factum est. c. constitutus. a. de restibus.]

Si resignans retineat bullas, an vacet per obitum.

29 Duodecimo quando resignans retineret bullas, & resignarius nescit sibi factam esse collationem, tunc non vacabit per mortem, etiam si per decennium retineret bullas: tum quod ignorantia non currit tempus: tum etiam quod ratio huius tex. cessat. Dom. & Perus. in c. commissa. per illum text. in vers. annus. de elect. in 6. nec potest ignorantia fraus adscribi.

30 Veruntamen quia fieret fraus regule: nam sic resignantes consanguinei semper retinerent bullas ob id dicerem adhuc ista regulam habere locum in odium resignantis, qui non publicauit resignationem, & legem non est secutus: & vt omnis fraus consanguineorum cesset.

Retentio possessionis rei a Papa facta derogatur huius regule.

31 Decimotertio non procedit, si quis resignasset retento sibi stallio in choro, & loco in capitulo, & sic moriatur in illa possessione: nam cum resignarius sit in possessione illius dignitatis, non censetur resignans mori in possessione, nisi in possessione loci & stalli in choro, quae non extinguitur cum persona, sicut canonicatus ad

effectum. c. dilecto. de preb. & superius scripti, quod Papa in hoc videtur derogare isti text. retinendo, quod ipse sit in possessione talis rei.

32 Item si Abbas vel alius resignauerit suam abbatiam, & retinuerit sibi regimen & administrationem ipsius monasterij, si resignans sic in vita utatur, & nouus Abbas post eius mortem veniat, valebit prima prouisio: nec dicitur mortuus in possessione, postquam sibi illud retinuit, verum quo ad hoc sibi regule derogatum, & dispensatum esse censetur.

33 Decimoquarto non habet locum si resignans constituat se possidere beneficium nominere signatarii. *gl. in ista regula. vide Do. de Rota. dec. 150. licet amicus in no. & Boer. in 5. u. in additio. de dona. in consuetud. Britur. facti ca. cum venissent. de restit. spoliator. scripsi in praef. ad tractat. de mater. possessor. in tertio como ordinatio. regiarum: requiritur tamen etiam hoc casu publicatio, alias regula locum haberet. Limitationes alias, beneuole lector hic addere poteris, si quas ex tuo poteris inuenire ingenio, maxime illam, quod non habeat locum in vniuersitate, quae etiam inuita parte sit, & ipse possessor erit, & ius habebit quamdiu viuet. clement. finali. de rebus ecclesie non alienandis. & quia etiam hoc solet resignanti retineri, & quamuis non retineretur cum iustam habeat causam, dicerem non habere locum hanc regulam.*

Decesserit.

GLOSSA DECIMAQUARTA.

ET sic non habet locum, si resignans post sex menses ducat uxorem: quia licet habens malam uxorem sepultus esse videatur, tamen beneficium non censetur vacare per matrimonium quo ad resignantium, etiam si is, qui contraxit illud, fuerit in possessione beneficii quousque uxorem habuerit, quia non dicitur vere decedere, per hoc verbum, & obitum, quod separationem animae à corpore denotat. l. si decesserit. ff. qui satisd. cogantur. nec dicitur obiisse mortem: licet beneficia, quae non resignauit, dicantur per contractum *matrim.*

matrimonium vacare: vt plene scripsi in §. monasterius, de nominat. Reg. in gloss. vacare, in concor. nec habebit locum in morte civili, cum hoc verbum obitus, in ea non verificetur: vbi doct. scribunt in c. susceptum, de rescript. in 6. & in l. Gallus, §. & quid si tantum ff. de liberis & posthumis, scripsi in regula de infirmis resignantibus superius.

Non per resignationem, sed per obitum huiusmodi vacare censentur.

GLOSSA DECIMAQUINTA.

Perfectionem intelligas quæ non recipiet probationem in contrarium, per gl. in l. conficiuntur ff. de iure. codicill. quæ sequitur Barb. in repe. l. con acutissimi, col. 3. C. de fideicom. & Felin. in c. quanto, col. 2. de presump. vel per presumptionem iuris & de iure, quæ etiam non recipit probationem in contrarium, c. penult. de sponsal. & sic non admitteretur volens probare quod vacauit per resignationem: quia ista fictio vel presumptio pro veritate habetur, & quo ad iuris effectum. Et tantum in casu fictio operatur, quantum veritas in casu verò. Bar. in l. 1. §. hoc autem Senatus consulto ff. ad Senatus consultum Sillanum, firmat Cassad. in dec. super regit. Cancell. rub. de vniuersibus, decis. 2. Ratio huius regulæ est, quia possessor censetur dominus, per l. si. C. de rei vendica. l. 2. de proba. & supra dixi in gl. 1. alias rationes, & verbum censeantur, denotat regulariter fictionem: vt scripsi in l. si is pro emptore, post Bartol. & alios ff. de vsucapio.

Collationes quoque, & quævis aliæ dispositiones de illis tanquam per resignationem vacantibus factæ.

GLOSSA DECIMASEXTA.

Intellige quod collationes, institutiones, & aliæ prouisiones sic factæ per resignationem annullantur per hoc verbum, & quævis aliæ dispositiones, quæ verba comprehendunt omnem prouisionem,

sive Papæ, sive alterius: vt scripsi in §. prefarique ordinarij, in verb. dispositiones, de colla. in Concor. Et sic comprehenditur hic commendata: vt si forte datum fuerit in commendam per resignationem alicuius: vt supra dictum fuit: & collatio capitur etiam pro commendata: vt scripsi in §. statimus, 2. de colla. in Concorda. Et sic collationes factæ per resignationem illius, qui mortuus est in possessione, nullæ sunt, & quæcunque inde sequuta fuerunt.

Et secundum istam regulam fuit sapius iudicatum, videlicet pro magistro Hugone Rogier, contra Guilelmum Carton, qui per resignationem obtinuerat beneficium à Papa, sed non acceperat possessionem viuente resignante, ob id reiectus fuit anno 1505. die 23. Decemb. idem censuit Senatus inter Martinum de Rogis, & episcopum Ebroicem, anno 1526. die 7. Septembris, inter Nicolaum Frudhome, & Falconem de Cufsi: & superius alia adduxi Senatus consulta ad hoc, vt appareat istam regulam esse in viridi obseruantia in hoc regno.

Et sic constat per hanc regulam, quod collatio per resignationem facta est nulla, & sic non est colorata: vnde si is cum ista collatione nulla possederit per triennium, non iuuabitur decreto, de pacif. pos. quod tenetur habetem coloratum titulum, quæ iste non habet, vt pote quia est resolutus resignante mortuo in possessione: ob id ista collatio facta resignatario nullius est momenti: vt scripsi in tractat. de pacif. poss. l. i. prima. num. 159. etiam probatur per verbum sequens, & inde sequuta. & quamvis primò dum fuit facta collatio, fuisset coloratus titulus, postea tamen per mortem nullus factus fuit.

Et inde sequuta.

GLOSSA DECIMASEPTIMA.

Et sic possessio accepta per resignatarium sine publicatione non valet, nec potest manentem in possessione, in qua resignans mortuus fuerit ante publicationem.

Ggg 2

catam resignationem: cum hic annullatur & titulus, & alia inde sequuta. vt potest si resignarius iterum alij resignauerit, & postea primus resignans in possessione moriatur, tunc resoluetur ius tam primi resignatarii, quam secundi, per l. lex vestigal. ff. de pignor. & inferius dicam. Notandum est tamen, quod si resignarius moriatur in mense deputato graduatis, debetur beneficium graduato, per Concordata, quia vere vacauit beneficium per obitum resignatarii: ideo amplius non resoluetur per mortem resignantis, qui iam exutus est omni iure & possessione: & sumus extra casum regulæ: quia graduatus ex suo iure venit, resignatarius primus vel secundus ex iure resignantis, ideo ius illorum resoluitur, sed non hoc casu: & quia fraus potest fieri cum resignante & resignatario, sed cum resignante & nominato minime: quia nominatus non recognoscit resignantem: ideo sumus extra regulam, quæ non habebit locum in hoc casu: nec tenebitur hic graduatus habens collationem per mortem resignatarii publicare, nec obest verbum & inde secuta sunt nulla, quia si resignationes fiant à resignatario, ille sequitur: sed mors resignatarii non sequitur resignationem, sed facta venit, nec est ex factore resignationis, sed est extranea à resignatione, ideo tanquam extranea non consideratur: arg. l. continuus. ff. de verb. oblig. nec iste resignans amplius testabitur de illo beneficio, de quo est iam prouisus.

Tamen nec ex clausula quouis modo, possit dicere collatum sibi esse beneficium per obitum: si quidem ista regula comprehendit tantum vacationem tempore datae contingentem, & non futuram: nisi sit in rescripto si neutri, vel si nulli. ca. susceptum, de rescripto. in 6. Gomez. q. 16. & superius scripti in regula, de infirmis resignantibus, & in hoc rescripto si neutri, quomodo intelligatur.

Nullius sint roberis, vel momenti.

GLOSSA DECIMOCT.

Notificatio
in actu fa-
cienda est
& forma.

P Atet, quod quado iura requirant publicationem & notificationem alicuius actus fieri, tunc data est à iure for-

ma, quæ si non seruetur, actus non valet. cl. cassam, in fine de elect. ob id annullantur collationes non ita publicatæ.

2 Item non valeret impetratio interim facta de illo beneficio, licet postea resignans moreretur in possessione, tum quia non adhuc vacat: tum etiam quia beneficium, quod poterit vacare, non potest interim conferri. ca. commissæ, de elect. in 6. ca. si tibi, de preb. eodem lib. Regul. Bellanera. dec. 752. Supra posito: si tamen hic resignatarius adeptus fuerit aliud beneficium incompatible, vacabit hoc primū per c. de multa. quia collatio interim valet, sed resoluitur postea per obitum: ideo dicerem teneri promoveri, per c. licet tamen, de elect. vt alibi dicam.

3 Quæro, aliquis constituit procuratorem ad resignandum coram Papa suum beneficium, quod procurator resignauit, & is, cui facta est prouisio, non accepit possessionem intra sex menses, nec alio tempore: demum resignans iterum resignat, in vim cuius secundæ resignationis, collatum est beneficium secundo: & is adeptus est possessionem, postea moritur resignans beneficium intra sex menses, vel vltra, cõfertur per mortem. Quæritur cui debeatur? Et videtur, quod illi cui est collatum post mortem per istam regul. Cancell. 34. quæ vult beneficium cenferi vacare per mortem.

4 Item per primam resignationem beneficium amiserat resignans. c. in presentia, de renunc. etiam quo ad possessionem. gloss. assignari, in cap. inter. de preb. nam renunciatio beneficii inducit quoque resignationem possessionis, quæ animo perditur. Innocen. in c. super hoc, de renuncia. Panor. & Inso. in ca. solicut, de restit. spoliator. Calder. conf. 4. rub. de renuncia. ergo non poterat iterum resignare: alioqui daretur materia calumniandi, & sic faciendi plures resignationes: quod non est permittendum.

5 Item ille, qui secundo resignat, nihil a-
git, quinimo stellionatus crimine venit
puniendus, per gl. fin. in c. nulli, de rebus eccl. mune. stel-
lionatus non alienand. vt dicit Berber. in viator. iuris, rub. nonatus
de crimine stellionatus in fin. venetur.

6 Alias dolus resignantis prodesset illi secundo

secundo resignatario: & quando secunda resignatio valeret, posset resignans semper fraudare primum, quod nequaquam est dicendum: imò illa simulatio, & variatio est in clericis maximè prohibita, *de vna de renuncia.*

7 Vnde si quis resignauit, remaneat in possessione de facto post resignationem, tenebitur ad restituendum fructus, quos percepit à die sibi intimatæ bullæ resignationis, seu collationis: quia prius bonam fidem habere poterat, si superior noluisse admittere, *de Res. decis. 158. licet reus, in nouis.*

8 Item si beneficium conferatur vni, & postea alij, & isti secundo traditur possessio, nihilominus præfertur primus, *per c. capitulum, de rescr. c. tibi, & c. duobus, illo. titul. in 6. nec habet locum in beneficialibus. l. si quoties. C. de rei vend. vi afferis. l. si tibi. colum. 4.*

9 quia in beneficialibus non requiritur traditio, vel quasi, vt acquiratur ius in beneficio sed acceptatio. *cap. si tibi ab senis, de preb. in 6. Dim. in regul. qui prior, de regul. iuris, in 6.* igitur postquam valebat prima resignatio vsq; ad mortem, ergo secunda valere non potuit.

10 Nec refragatur, quòd secunda collatio, primæ debet præferri. *c. illud, & c. suggestum, de iure patro. Respon. horum. text. rationem esse separatam, videlicet, quia illic prima non fuit iure facta, sed in isto casu secus, & non minus censetur iure facta, licet primus resignans non adipiscatur possessionem in vita resignantis, quia hoc potuit facere semper: quod si non fecerit, vacauit per obitum.*

11 Et in dubio præsumitur renunciatio iure facta. *c. Gonsaldus. 17. q. 2. & is qui dicit eam non legitimam hoc debet probare. c. cum dilectus, de success. ab intesta.*

12 Nec etiã obest, quòd non sit mortuus in possessio? *Resp. contrariũ esse verum: quia secundus resignatarius nomine primi resignantis erat in possessione, & sic videtur resignans primus in possessione, decessisse, & erat in possessione respectu primi, qui nunquam habuit possessionem, alioquin semper fieret fraus huic reg. & huic sententiæ subscribo.*

12 Item si primus resignatarius ante sex menses resignauerit alteri, & postea primus moriatur non facta publicatione, & post sex menses, putarem secundi resignatarij ius resolui, & extingui sicut ius primi extinguitur per hanc regulam, si resignans fuerit mortuus in possessione: quia quod in vno statuitur, & in duobus habet locum. *l. singularia. ff. si certum petat. Et resolutio iure primi resignantis, resolutur ius secundi. l. lex veltigali. ff. de pign.*

13 Adhæc quia prouisio vltimi est subreptitia: quia si primus resignans expressisset Papæ possessionem non captam à se nec resignationem publicatam, fortè non contulisset, vel non ita de leui. *c. postulatistis, de rescr. quamuis Dominus Gomel. hic in prima quaestione tenuerit contrarium, dicens se iudicasse, tamen iudicauit contra hanc regulam, ibi, & inde sequuta.*

14 Nec refragatur, quòd de prima resignatione debeat intelligi secundum eum, *per l. boues. §. hoc sermone. ff. de verb. significat. quod salua eius reuerentia verum esse nõ putarem: quia ille. §. boues, non habet locum in dispositione legis, quæ semper loquitur, & sic non solum in primo actu, sed & in omni, aliàs omnes leges iam essent sublatae, quarum semel casus euenit: quod est contra. l. Arriani. C. de heret. vbi lex semper est in viridi obseruantia: & ita limitauit in dicto. §. boues.*

15 Item non obstat, quòd superior consentit huic secundæ resignationi, & quando dominus consentit, tunc non habet locum. *l. lex veltigali, teste Guido. Papa in dec. Delph. q. 575. Emphyteuta, Respo. verum hoc esse, quando dominus sciens consentit, secus si ignorans: nec ignorans iuri suo renunciat, aut sibi præiudicat. l. mater. ff. de inofficio. testam. l. sed si hac. §. patronum. ff. de in ius vocand. vnde si in secunda resignatione fuissent omnia narrata, & Papa huic derogando regulæ conferret secundo, tunc crederem opinionem Gomel. procedere, aliàs non: Papa enim non videtur velle plus iuris conferre, quàm resignans haberet, nec huic regulæ derogare, nisi hoc expressè dicat: & cum hæc regula annullat col-*

lationem, & resignationem, ergo & primam, & alias.

16 Item poterat primus accipere possessionem, quandiu vivebat resignans, ergo poterat excludere secundum: nec facit secunda resignatio, quin vacet per mortem & sic nec recedentia, nec possessorium debet huic habenti secundam resignationem adjudicari: quia per hoc verbum, & inde sequuta, omnia hic annullantur.

17 Item non valet secunda collatio ratione subreptionis, & fraudulenta resignationis. *Oldrad. cons. 324. factum, colum. 7. scripsi in gloss. vacancia. §. volumus, de colla. in Concord.* quia Papa ius tertij non intendit tollere. Et si Papa sciuiisset primam resignationem & provisionem iam factam, illi secundo non contulisset: ob id secunda collatio nulla est, & subrepticia.

18 Imò pulchrè scribit Gomef. in *commentar. ad regulam de infirmis resignantibus. q. 40.* quòd si infirmus per procuratorem resignauerit in curia, & postea rursus in fauorem alterius eum derogatione illius regule secundo confertur beneficium, & infirmus moriatur intra viginti dies, adhuc vacabit per obitum: & secunda renunciatio (quæ nulla est) non impedit quo minus vacet per obitum: sic & hic nos dicemus.

19 Præterea collatio facta per vicarium etiam reuocatum antequam reuocatione scierit, valet. *l. si foris. ff. de offic. præsid. quem text. singularem dicit Roma. singul. 57. & las. in l. mor. col. 3. num. 8. ff. de iurisdic. omnium iud. & Dec. cons. 295.* sic valebit prima provisio per resignationem antequam fuerit reuocatus procurator resignantis.

20 Nec me mouet. *gl. & ibi doct. in cap. ex amore. §. c. in nostra, de resc. & quòd not. Oldrad. cons. 299. quidam Hugo, vbi cõcluditur, quòd prima electio seu provisio, quæ est inutilis, non præstat impedimentum, ne hæ litteræ primæ nullæ præstant impedimentum secundis validis. Respo. verum esse: sed in hoc casu prima provisio facta erat valida, & ita secunda valere non poterat, pendebatq; effectus, nempe si publicatio fieret, & possessio, peteretur in vita resignantis.*

21 Ideo pendente hoc tempore non po-

terat remoueri beneficium ab hoc primo resignatario, & alteri prouideri: & ita tamen est, quicquid in contrarium dicitur, vt beneficium per mortem vacare censeatur, non obstant. duabus resignationibus factis & provisionibus.

22 Insuper quæro, valeat ne collatio facta à Cancellaria post reuocationem procuratoris intimatam Camera? Et breui respo. valere, *per text. in cl. vna. de renuncia.* vbi renunciatio facta post reuocationem non intimatam procuratori, vel illi, in cuius manibus celsio facienda est, valet. & dicit ibi gloss. in verb. facienda, in hæc verba.

23 Quòd quando mandatum est generale ad cedendum in manibus eius qui recipere possit, non potest e notificatio, nisi facta sit ei, qui recipit huiusmodi mandatum & imputet sibi, qui debuit omnibus intimare, vel saltem procuratori. Idem tenet Bonifac. & alij in *d. clem. vna.* Et sic consului, obtinuitq; in magno Regis Consilio Do. Guilielmus Fabri contra de cumbis.

24 Itè eo loco reuocatio fieri debet, vbi negotium agitur, alioqui non valet. *l. sed & si pupillus. §. pro scribere. ff. de institor. actio.* Sed Camera est diuersum tribunal à Cancellaria, & separatum: & loca distincta, officialesq; separatos habent, & diuersos: ergo notitia facta in vno loco, non ligat in alio, sicut facta vni, non ligat alium. *d. cl. vna:* quia paria sunt minus plene intimare, vel nihil intimare. *l. velui, ibi vel minus plene edictu. ff. de eden. l. quous, qui fauis. cogit. & ibi multa doct. citat: de sic intimatio illa omnino carebit iuris effectum, cl. cau. sam, in fin. de electio.*

25 Præterea dubitatur, an valeat collatio facta à Cancellaria, si appareat eo die collationem, & reuocationem esse factas in eadem cancellaria, vel consensum à procuratore præstitum? Respo. valere, *per text. in d. cl. vna. de renun.* vbi valet provisio facta ad resignationem procuratoris, antequam peruenerit ad notitiam illius, vel eius in cuius manibus facienda erat celsio: sed non apparet hic quòd facta fuerit notificatio reuocationis ante provisionem, nã potuit esse postea: ideo is, qui dicit reuocationem

Collatio
facta per
vicarium
reuocatum
quando
valeat.

Postre-
mum
caneat
valeat
latro
à cancella-
ria.

Collatio
facta est
die quo re-
uocatio
valeat.

tionem antea factam, oportet quod probet: allegans enim tempus illud probare debet. *l. cum actum. ff. de neg. gestis. plenē scripti in tract. nomina. q. 14. nu. 11. & seq.*

26 Si autem resignantes post admissionem resignationis factam à Papa possent ab ea discedere, frequenter illuderetur Papæ, cuius iudicium ab eorum arbitrio pendere videretur. *c. bone. 2. circa fi. de postulatione. p. l. & qui dicit aliquid reuocatum, hoc probare debet. l. cum tacitum. ff. de prob. l. sanimus. C. de resam. & probare debet ante reuocatum, vt supra dictum extitit, quia non est verisimile procuratorem resignasse, aut etiam Papam prouidisse, si antea fuisset intimata reuocatio: ideoque prouisio prius facta præsumitur, quam reuocatio: ideo parti alleganti reuocationem prius factam incumbit probatio. *l. et qui. ff. de proba.**

Adiectiones 27 Si tamen fuerit facta cessio in Cancellaria die prima Martij, & intimatio eodem die in eadem Cancellaria: si die secunda procurator consenserit, non valebit prouisio: cum à die consensus præstiti computetur tempus, quod non retrahatur: cum extrema non sine habilitate: *de quibus Bari. in l. si is qui pro empore. ff. de i. i. cap. Quia consensus retrotrahi dicit Roma. c. 6. 34. nu. 7. per l. si. C. ad Maced. l. licet. ff. de iudic. quia paria sunt ab initio consentum interuenire, vel ratihabitionem subsequi, *regul. Ratihabitionem, de reg. iur. in 6.* Sed non hoc casu, quia reuocatio iam erat intimata.*

28 Verum cum hodie isti sex menses, computentur à die supplicationis, vt patet in hac regula, si procurator consenserit, valebit.

Resignans 29 In supernotandum est, quod si quis non admittit resignationem in fauorem certæ personæ, & non aliter, nec nisi an potest alius, si Papa sic contulerit & is noluerit acceptare: poterit resignans suam semper continuare possessionem, & sine noua collatione illi beneficio inseruire, tum ratione huius clausulæ non aliter, quia non intendit aliter resignare, nisi iste habeat: iste non vult habere, nec acceptat, ob id resignatio non valet.

30 Tum etiam quia aliter facta resignatio pro non facta habetur, vt pote contra formam mandati. Sicq; iudicauit Senatus Paris. pro Domin. Bochetel canonico sancti Stephani Bituricen. qui valetudinarius resignauerat in fauorem nepotis, qui noluit acceptare, postquam Bochetel conualuerit: vnde cum idem auunculus vellet rehabere stallum in choro, & locum in capitulo (vt moris erat) Capitulum denegauit eum recipere sine noua collatione, & volebant eundem cogere ad soluedam pro ingressu Capæ, vel triginta scuta solui solita à singulis canonicis: tandem fuit condemnatum Capitulum ad expensas, damna, & interesse, anno 1549. die vigesima tertia Ianuarij in magna camera. *vide que scripsi in tract. nomina. q. 21.*

Arctium

31 Duæ resultant inde quæstiones: prima, an sine noua collatione liceat ad beneficium resignatum redire: & in hoc facere seq. casus. Primus est: si resignatio facta fuerit secundum mandati formam, non poterit resignans redire ad suum beneficium absque noua collatione. *Doct. in capitulum venerabilis, de excep. c. si beneficia, de præb. in 6. quod est verum, si resignatarius acceperit possessionem.*

Resignans an sine noua collatione ad suum possit redire beneficium.

32 Secundus casus, quando beneficium fuit resignatum contra mandati formam, tunc redire potest resignans ad suum beneficium absque noua collatione. *d. c. si beneficia, vt nec quidem potest dat suam priuatiuam possessionem: nam quod fit contra formam est nullum. c. cum dilectis, de rescript. ideo semper retinet ius & possessionem, quia non censetur resignasse.*

33 Tertius casus quando quis resignat in fauorem alterius, & non aliter, ipso non acceptante, resignans manet in possessione, donec ipse acceptauerit: nec alias renunciatio valeret. *d. c. si beneficia, & in cl. vna, de renunciatio.*

34 Quamobrem oportet resignatariu mitti in possessionem, alioqui prædo est. *l. si ex stipulatione. ff. de acqu. posses. doct. in ca. in litteris, de restit. spoliato. tamen non est priuatus iure in beneficiis minoribus, qui adeptus fuit beneficij possessionem, si alias bonum haberet.*

Prouisus in possessionem mitti debet.

haberet titulum. *Dom. & Franc. in c. eum qui, de præbend. in 6. & Nicol. Milius in verb. beneficii. q. 58. scripsi in tract. de pacific. possess. num. 237. cum seq. & vide quæ scripsi supra de missio. in possessione.*

Admini- 35 In Episcopatibus autem, & Abbatibus
strans ante iure priuatus est qui administrat ante cõ-
confirma- firmationem, vel provisionem à Papare-
tionem iu- ceptam, etiam si autoritate Regia. *c. auaritia, de elect. in 6. alibi scripsi.*

re est pri- 36 Illa tamen dignitas non potest iterum
uatus. conferri ante declarationem: vt censuit
Arestum. Senatus anno 1508. in mense Ianuario.

Ante con- 37 Imò electus ante confirmationem
firmatione non potest se opponere, ne incidat in pœ-
electus non nam illius. *c. auaritia, nec impetrare lite-
ragi posses-* ras saluæ, aut manutententiæ, quia nõ ha-
sortis. bet solidum ius ante confirmationem. *d. c. auaritia, & c. si. de elect. lib. 6.* Alia multa scribit Gomez. quæ videre poteris, si tibi illa non sufficiant.

Amittitur 38 Ad hæc nostra voluntate beneficium
beneficium amittitur per matrimonium: vt si benefi-
per coniu- carius ducat uxorem, cogitur relinquere
gium. beneficium. *c. 1. de cler. coniug.* quia non bene conuenit psalterium cum cithara: & coniugatus cogitans, quomodo placere valeat uxori, minus ea, quæ Dei sunt complere potest, cum quasi diuisus in duo plenam sui non habeat potestatem, vt ei à quo stipendium recipit, plenus famuletur. *ca. diuersis fallacis, de cleric. coniug. vbi quoque dicitur, quia per tales coniugatos substantia rerum ecclesiasticarum solet deperire.*

39 Insuper quia voluptatibus simul & carnalibus desideriis, ac diuinis & ecclesiasticis vacare non valeant. *c. 3. cler. coniug.*

40 Siue contraxerit matrimonium, siue sponsalia. *ca. vno, de cler. coniug. lib. 6. vbi gloss. intellige sponsalia de præsentis, secus si contraxerit sponsalia de futuro. d. c. vno, & Aufser. in decis. Tholos. q. 239. Panor. & alij in c. 1. de cler. coniug.*

41 A fortiori quoque si contraxerit matrimonium cum vidua, tunc enim vt bigamus omni quoq; priuilegio clericali priuatur. *ca. vno de Bigamis, lib. 6.*

42 Declara in coniugato, eum non pos-

se obtinere beneficium, quamdiu uxorem habet: nam si matrimonium priuè ià adepto, multo fortius prohibet habendū: quia turpius eicitur, & c. c. quemadmodum, de iureiur. & multa facta tenent, quæ fieri prohibentur. *l. patre. ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris.*

43 Nisi vterque vouerit castitatem perpetuam, & ingressus fuerit religionem, tunc coniugatus cum vnica virgine beneficium habet: Nam hoc casu videtur quoad effectum solutum matrimonium: vt est *sing. casus positus in c. 2. de cler. coniug.*

44 Quinimò hoc modo poterit ordines recipere. *c. coniugatus, de conuers. coniugat. ca. Episcopus. 77. dist. & sic est casus mirabilis, in quo habens uxorem potest ordines sacros sumere, & effici presbyter, ac beneficium obtinere.*

45 Amittit etiam coniugatus beneficiū, quamvis matrimonium sit nullum, vt pote inuitum cum consanguinea, vel alia, cum qua prohibitum erat. *cl. vna, de sponsa. Imol. in c. Ioannes, de cler. coniug. l. 1. vbi, col. pen. C. de transact.*

46 Verum quia super his matrimoniis quandoque dispensatur, & quidem frequentissimè: ideo adiungā hic Regul. cancell. super qua dicam impedimenta matrimonij, & super quibus dispensetur, & à quo, & in quibus non possit dispensari. [Præterea licet nõ valeat collatio vel prouisio non publicata, tamen valebunt gesta interim facta per eum, qui iam resignauerit propter publicam vtilitatē. *l. Barbarius, vbi scripsi. ff. de offi. prætor. l. qui tibi. C. de his qui à non do. ma.*]

Regula 46. Innoc. 8. de dispensationibus in gradibus prohibitis.

Item voluit quòd in literis dispensationum super aliquo gradu cõsanguinitatis, vel affinitatis, aut aliàs prohibito, ponatur clausula, si mulier apta non fuerit, & si sciēter, ponatur clausula addita in quinterno.

Glossa

GLOSSA PRIMA.

Dispensa
super
matrimo-
nio quan-
do a Rege
petenda fit.

Aduertendum est, quod interdum super matrimonio requiritur dispensatio, aliquando non, si fiat secundum formam à iure præstitutam, non requiritur, si verò contra iuris prohibitionem, tunc requiritur dispensatio, quæ postulari debet interdum à Papa aliquando ab Imperatore, seu à Rege.

2 Tunc à Papa impetratur, quando prohibitio ab eo emanauit, & imminet peccatum, vt in gradibus consanguinitatis, affinitatis, publicæ honestatis, & aliis prohibitis à iure canonico, vt in c. non debet, & per totum, de consanguinitate, & affinitate, & infra dicitur.

Tutori
prohibetur
nubere cum
pupilla.

3 Aliquando facta est à iure ciuili prohibitio propter aliquam causam honestam: vt pote ius ciuile tutori prohibet, ne nubat cum sua pupilla, vel adulta, nec filius eius, aut nepos. l. senatori consulto, & sequent. ff. de ritu nuptiarum, & quæ personæ ab ista prohibitione comprehendantur, probatur in l. si quis tutor, & l. non solum ibidem.

4 Et hoc ius ciuile ex causa prohibetur, videlicet ne pupilla vel adulta circumfribatur in re familiari ab his, qui rationes eius gestæ tutelæ reddere compelluntur. l. libertas, §. senatori consulto, ff. de ritu nuptiarum, & ne matrimonia sic coacta fiant.

5 Et tunc solet Imperator, vel Rex in hoc Regno vel alius in suo superiore non recognoscens dispensare super hoc matrimonio contrahendo: vt l. si tutor, c. de interd. matrimo. vbi sunt hæc verba, si tutor, vel curator pupillam, vel adultam quandam suam sibi, vel filio suo, nullo diuino impetrato beneficio, in matrimonio collocauerit, manet infamia contra eum, veluti in confessum de tutela: quia huiusmodi coniunctione fraudem administrationis tegebat laborauit: vides ergo quomodo Imperator super hoc dispensat.

6 Et interdum audiui factam huiusmodi dispensationem à Rege cum nobilibus & diuitibus in Francia, quia pauperes super hoc dispensari non petunt.

7 Idem si magistratus tempore sui officij velit nubere cum aliqua sibi subiecta, quia

ius hoc prohibet timore impressionis: id eoque solet hoc princeps permittere. l. vna, c. si quacumque predictis potesta. quod hodie non seruatur.

8 Idem si velit mulier nubere ante annu luctus ratione infamiae vitandæ, solet hoc impetrare ab Imperatore, vel Rege. l. si qua mulier, c. ad Tertiu. l. i. vbi Bal. de secum. nupt. hoc tamen non solet impetrari in Francia, licet matrimonium contrahatur.

9 Idem si mulier velit impetrare nuptias ad retentionem prioris dignitatis, vt pote quia fuit nupta senatori, nunc vult inferiori nubere cum retentione dignitatis: hoc à principe impetrabit: quod rarum est tamen. l. nuptie, ff. de senator. prohibetur tamen matrimonium contrahatur per rescriptum subreptitium principis: nec licet alicui impetrare nuptias à principe sub deportationis poena, & aliis positis in rubr. c. si nuptie ex rescripto petantur.

Mulier se-
cundo nu-
bens digni-
tate prioris
matrimo-
nij impe-
trare po-
test.

10 Imò tantum est rapere puellam, quantum Regis beneficio illam postulare. c. nullus, §. q. 2. contra quosdam nobiles qui mulieres inuenire nesciunt, nisi eas principis literis, & præceptis impellant: hæc tamen leges matrimonium prohibentes de iure canonico sunt correctæ. ca. pen. & vlt. de secundis nuptiis: quia matrimonia reguntur hodie iure poli, non iure fori. ca. Euphemiu. 2. q. 3. Federic. conf. 36. casus talis. Lucas de Penna in l. §. col. 4. c. de incol. lib. 10.

Rapere
puellam qua
si dicitur
qui Regis
beneficio
illam pe-
tit.

11 Potest tamen princeps in iuramento & aliis, quæ ius diuinum non destruant, sed iuuent constitutionem super hoc edere, non ad annullandum matrimonium, sed vt honestius contrahatur, & sine coactione, & scandalo: qua constitutione transgressa & sic honestate violata poterit iudex hunc transgressorem mulctare, vel bonis priuare, quæ merè temporalia sunt, & non subiecta ecclesiæ: quod si principis interuenerit dispensatio, non erit locus impositioni mulctæ.

Leges dis-
ponentes
super ma-
trimonis
que ser-
uentur.

12 Et sic videmus hodie etiã quo ad matrimonia seruari leges imponentes mulctam, aut bonorum priuationem, sed non illas quæ infamiam irrogant. c. si de secund. nupt. c. cum secundum leges, de heres. li. 6. & per

H h h

totum. civil. C. de incest. nupt. nec seruantur leges illæ quæ matrimonium annullant, cum illud sit iuris diuini, quæ sunt notanda, quidquid dicant canonistæ: quia principis est continere ciues suos in honestate: cum præcepta iuris præcipua sint honeste viuere, alterum non ledere, ius suū vnicuique tribuere. l. iustitia. ff. de insti. & iur. Paris. conf. 51. considerata, in 4. vol.

Super aliquo gradu.

GLOSSA SECUNDA.

Gradius
quid sit.

Gradus in consanguinitate vel affinitate dicitur ad similitudinem scalarum graduum, vel aliorum locorum, vt sicut de vno gradu in gradum ascendimus, vel descendimus, ita & per gradus consanguinitatis de vna persona in aliam. l. iuris. cons. 1. §. gradus. ff. de gradib. & est habitudo personarum, qua cognoscitur quanta agnationis vel cognationis distantia duæ inter se persone differant. loc. Andr. in declara. arbo. consanguinita.

Computa-
tis secun-
dum ius
civile vel
canonicū
quæ atten-
datur.

Aduertendum est, quod cum in statutis vel consuetudinibus fit mentio de gradu, vt tertio, vel quarto gradu, seu alio: tunc fiet computatio secundum ius civile, tum quia recta est computatio: tum quod statuta magis accedunt ad ius civile, secundum quid persona quælibet faciet gradū. §. si. insti. de gradib. affinita. l. si. vbi doct. C. de successor. edict. B. vii. conf. 224. an fratres. Alber. Brunus in tract. de stat. excluden. femin. art. 12. q. 2a. Bened. in repet. c. Raynuitus, in verb. & uxorem. num. 86. de testam. Præpos. in declara. arbor. consanguinit. nisi consuetudo vel statutum aliter disponderet. Bald. in l. vlt. in fin. C. de successor. edict. Dec. conf. 444. concurrunt. col. 2. & conf. 563. domino in fin. vel esset in terris ecclesie: quia verisimile est, quod ad ius suum statutum referatur, id est ad ius canonicum.

Item fallit quando primum habita fuit mentio iuris canonici, vel ageretur de computatione gradus quo ad matrimonium. l. si. conf. 69. statutum, in 3. vol. quia præcedentia declarant sequentia. l. si seruus plurim. in fine. ff. de leg. 1. alia gradum doct. in declara. arbo. Consanguinita.

Consanguinitatis.

GLOSSA TERTIA.

Consanguinitas est attinentia diuersarum personarū ex eo proueniens, quod vna descendit ab altera, vel ab eadem teste Ioan. Andr. in declara. arbor. consanguinit. vbi plus addit, quod consanguinitas dicitur à cum & sanguine, quia à communi sanguine descendunt. Præpos. & alij declarant ibid. Notandum est, quod licet olim prohibitio vsque ad septimum gradum esset, quadoquidem homines antiquitus vivebant diuitius, vt septimum eis gradum videre contingeret: hodie augecente malitia populi & diminuta deuotione, diminuta quoque est ætas: & quia difficile est peruenire, & videre quartum gradum, quamobrem hodie vsque ad eum quartum gradum inclusiuè prohibetur matrimonium quis contrahere cum sanguineo, vel consanguinea. cap. non debet, de consanguin. & affinit. vbi alij assignant rationes: sed si vnus sit in quinto gradu, & alius in secundo vel tertio, potest inter illos contrahi matrimonium sine dispensatione, per reg. Collateralium in linea inquali, quoto gradu distat remotior à stipite, tanto distat inter se. d. c. non debet, de consanguin. & in arb. consanguin. declaratur. Pet. Paris. conf. 52. dixi, in 4. vol. & cons. ibid.

Vel affinitatis.

GLOSSA QUARTA.

Affinitas est personarum proximitas ex coitu proueniens inter copulatum & consanguineos copulatum, & inter copulatum, & consanguineos copulatum, vt sic Ioan. Andr. & Præpos. in declara. arbor. affinit. vbi dantur descriptiones: vt ibi ipse scripsit. Et sicut in quarto consanguinitatis gradu prohibitum est matrimonium, ita in quarto affinitatis gradu: vt est notatum in arbor. consanguinitatis, & alia quæ dicitur in consanguinitate, & in taxa, & expeditione illius seruari solent in affinitate: nisi procedat affinitas ex actu fornicario procedente, quia tunc nulla est compositio: quia.

quia datur litera clausa, & tantum taxatur quod ad expeditionem ac si aperta: & in primo gradu affinitatis datur dispensatio, quod remaneat matrimonium ob scandalum vitandum, fauore. s. matrimonij: & ne super coitu credatur partibus ad separandum matrimonium: & quia hoc impedimentum est à iure canonico inuentum: vt doct. scribunt in declara. arbor. affinit. & Pro-uincia fol. 67. in not. super dispensa. matrim. v. v. s. item potest.

Aut aliàs prohibitio.

GLOSSA QUINTA.

Matrimo-nij impe-dimenta.

MUltis modis prohibetur à iure matrimonium, qui his versibus continentur,

Error, conditio, votum, cognatio, crimen, Cultus, disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas, Si sis affinis, si forte coire nequibus, Hec socianda vetant connubia, iuncta retrahant.

Ioannes Andreas in vact. de sponsal. & matrim. gl. in summa. 27. q. 1.

2 Hic duo exprimentur gradus prohibiti, videlicet consanguinitatis & affinitatis: addit gl. tertium, videlicet publicæ honestatis, de qua infra.

3 Quartus est ratio erroris videlicet personæ: vt si quis putet contrahere cum Catharina, & contrahat cum Berta, qui error personæ vitiat matrimonium: quia non est consensus. vbi est error. l. si per errorem ff. de iurisdict. one omnium iudicum, & errantis nulla est voluntas. l. cion testamentum, & l. non idcirco. C. de iuris & facti ignorantia.

Error quâdo vitat matrimonium.

4 Idem in errore conditionis, vt si contrahat cum serua, putans contrahere cum libera, & hi impediunt matrimonium. Error verò qualitatatis, vt pote quia putabat eâ esse virginem, vel error fortunæ, si putabat diuitem puellam: isti errores non impediunt matrimonium, quia non respiciunt substantiam matrimonij: alioqui omnia ferè irritarentur. c. 1. in 29. q. 1.

5 Et super hoc impedimento non quaeritur dispensatio, & habita non prodest, al-

tera parte inuita: sed partis errantis postea consensus interueniens matrimonium ratum facere potest: sicut dicitur de Iacobi, qui volebat contrahere cum Rachel, & fuit ei data Lia, quæ lippis erat oculis, tamen cū ea postea cōsensit: vt patet. Gen. 29. & seq. 6 Quinto conditio appositâ in matrimonio: vt si puella contraxerit ea lege, si pater voluerit: si pater nolit consentire, non valet matrimonium. c. super eo, de condit. appositis. Si tamen à conditione recessum fuerit valebit matrimonium, vt pote si pater permiserit, vt alius illam filiam ducat. c. per tuas. de conditionibus appositis.

7 Item si non valeant sponsalia, non tenentur sponsam accipere. c. de illis. de condit. appositis, & melius esset non contrahere, quàm contrahere, & in hoc contractu rapere mulierem, & processus infinitos ad illam promissam pecuniam habendam excitare.

8 Si verò conditio fuerit contra substantiam matrimonij, vitiat contractum: secus si aliàs fuerit illicita, quia tunc habetur pro non appositâ. c. 1. & c. vlt. de condit. appos. Hippolyt. cons. 286. & in hoc casu non video dispensationem exigî, vel raro.

9 Sexto votum solenne impedit ac dirimit matrimonium, vi voti in professione religionis emissum, aut votum in suscipiendis ordinibus sacris. c. vno, de voto, in 6. si verò fuerit simplex votum, vt regulariter est quodlibet aliud, tunc impedit quidem matrimonium, sed non dirimit contractum. c. meminimus. & seq. ac per votum, qui cleric. vel vouent.

Conditio impedit matrimonium.

Votum solenne impedit matrimonium.

10 Et super hoc voto etiâ solenni potest Papa ex causa dispensare. c. veniens, qui cler. vel vouent. gl. in c. proposuit. de concess. prab. & in c. cum ad monasterium vbi Pan. & alij, de statu monach. Aret. cons. 99. in facto. ideoq; potest ex magna causa dispensare cum monacho, vel sacerdote vt contrahat matrimonium: vt docet Ioan. And. in reg. seuel Deo, de reg. iuris in 6. & in Merc. refert multos huius sententiae Dec. cons. 112. in presenti. col. 2.

Super voto Papa dispensat, & debetur compositio.

11 Aut si de facto quis iâ post votum contraxerit, absolutionem petere debet à transgressione voti, & quod in matrimonio re-

manere possit: verum super hoc, & cum votorum commutatione non solet Papa dispensare sine compositione, qua fit secundum personae qualitatem, & illius substantiam, quandoque plus, quandoque vero minus.

*Cognatio
carnis ma-
trimoniū
impedit.*

12. Septimo cognatio impedit matrimonium, & intellige cognatio carnalis, id est, consanguinitatis *re supra dictum fuit in gl. 7. vel de cognatione spirituali: vt inferius dicitur.* scribit Bucha. in suo decreto. lib. 7. c. 22. si quis neptem suam in coniugium duxerit, anathema sit: & si quis de propria cognatione, vel quam cognatus habuerit coniugium duxerit, anathema sit.

*Composi-
tionem cur
Papa super
his reci-
piat.*

13. Sed miratur Staphil. in tractat. de literis gratiae & iustitiae, quomodo Papa recipiat pro ista dispensatione compositionem: nam aut est iusta causa dispensandi, & tunc dispensare debet, iuxta no. in ca. bome. 2. de postula. prela. & in l. n. §. permittitur. de aqua quod. & estiva. & iusta causa est dispensandi in gradibus prohibitis etiam à iure diuino videlicet ob bonum pacis, & quietis inter principes, & homines sibi subditos. cap. 2. de dispensatione in pub. si verò non est causa dispensationem abirecere debet.

14. Sed desinet mirari, si consideret quam multi dispensationes huiusmodi impetrarent, si gratis concederentur, qui saltem impetrarum timore deterenti non audet, & semper infestarent aures Pontificis, petendo secum dispensari: dareturque materia delinquendi, contra l. conuenire. ff. de patris dotal.

15. Sicut dicimus de statuto, quod si imponit poenam pro homicidio pecuniaria parua, non valet, quia daret materiam delinquendi, secus si magnam: allegatur. tex. not. in §. pena. de iur. in iust. quem not. Albert. in tractat. statutorum. in 2. parte. q. 122. & Ludovic. Roma. sing. 706. & Rochus Curt. in ca. fin. col. 21. de consuet. & Hippol. in l. n. nu. 19. ff. de sic. ideo necesse est, vt malitia hominum comprimatur, & vt compositio soluat.

*Causula
in his dispe-
sationibus
ponenda.*

16. Et quando Papa dispensat, sic in narratione dicere solet iustus, &c. & si inter illos, qui consanguinitatis, aut affinitatis nexu iunguntur, insituta sacrorum cano-

num matrimonialium copulam interdicit summus tamè Pontifex ex potestate obtinet, sed à Deo personarum & temporum qualitate pensata vtiliora inspiciens, nonnunquam iuris rigorem, maxime circa sublimes personas, ex regali profapia descendentes mansuetudine comparat.

17. Et quod negat iuris seueritas, benignitas dispensationis indulget. Sanè, &c. postea narrat factum & demum dispensat, nec non obstantia tollit: hæc est huius dispensationis summa: vt superius scripsi in tractat. de dispensat.

18. Secundo cognatio spiritualis impedit matrimonium, ac dirimit contractum. c. 1. & per totum. 30. q. 1. & in titul. de cognat. spirituali, nisi necessitatis causa baptizauerit. c. ad limita. 30. q. 1. & ista contrahitur per baptismum, & confirmationem. c. 1. & si de cognatio spirituali in 6.

19. Omnes etiam quos in poenitentia accipimus, ita filij nostri sunt, vt baptizate suscepti. c. omnes. 30. q. 1. & ideo deponatur presbyter, & duodecim annis poeniteat, qui cognouit illam, quam in confessione audiuit. c. in. ibid. Cognationis huius spiritualis viginti sunt persone prohibita: quas scribit Pan. in c. Marimus, de cognat. spirituali. in baptismo, quam in confirmatione.

20. Prohibetur ergo primo matrimonium inter baptizatum, & baptizantem, inter baptizatum, & filios baptizantis, inter baptizatum & vxorem baptizantis prius cognitam, inter baptizantem & parentes baptizati, inter parentes baptizati, & vxorem baptizantis prius cognitam, inter leuatum & leuantem, inter leuatum & filios leuantis, inter leuatum & vxorem leuantis prius cognitam, inter parentes leuati, & vxorem leuantis prius cognitam, inter leuatum & parentes leuantis.

21. Et totide sunt persone in confirmatione, super quibus difficilius Papa dispensat: & solet esse taxatio sicut in consanguinitate: non verò solet fieri compositio in hac cognatione, secundum quosdam.

22. Tamè super cognatione spirituali ad contrahendum non facile dispensat Papa

*Super
cognatione
sed*

spirituali
quando Pa
na dispen
ses.

sed super contracto sic, licet possit in his omnibus dispensare, veluti quia sunt iuris positivi. Ad matrimonium igitur etiam contrahendum dispensare poterit, siue sit paternitas siue fraternitas, aut compaternitas: vt tradit Panor. in rubr. de cognat. spirituali.

23 Verum inter leuantes nulla contrahitur cognatio. ca. si. de cognat. spirituali. lib. 6. ideo non opus est aliqua dispensatione, aut declaratione.

Cognatio
non contra
hatur qua
do puer
fuit bapti
zatus do
mi.

24 Idem si puer in domo fuerit baptizatus sine solemnitate, & postea ad ecclesiam delatus, vbi solemnitas baptismi fuit obseruata: & ibi aliqui tenuerunt puerum, vt nulla contracta sit compaternitas, quia non est ibi baptismus, sed solemnitas baptismi, ex qua non contrahitur cognatio spiritualis, & data fuit declaratio in plumbo, vt testatur Prouinc. fol. 28. ergo ipse etiam aliam vidi declarationem, quam obtinuit quidam ex conf. Do. Philip. Probi doct. egregij.

Cognatio
legalis an
impediat
matrimo
nium.

25 In cogatione vero legali, vt si per adoptionem foror mihi esse coeperit, quandiu durat adoptio inter me & ipsam, nuptiae consistere non possunt. c. vno de cognat. legali. Et super hac non vidi impetrari dispensationes: quia pater potest illam dissoluere emancipando, ideo non est opus dispensatione.

Incestus
prohibet
matrimo
nium &
quis super
ei dispeset.

26 Octauo incestus impedit matrimonium sine dispensatione, sed non dirimit iam contractum. cap. transmissio, de eo qui cognouit consanguineam vxorem suam. Et an Episcopus possit dispensare scribit Panor. in ca. n. ibi d. non posse, quando verum commissum est crimen incestus, id est cum propriis consanguineis, vel affinibus, nisi ratione iuuentutis. c. si duo, in fi. 35. q. 6. Secus si crimen esset commissum cum consanguinea sponsae: & sic non esset verum crimen incestus. c. 2. illo tit.

Machina
tus in mor
te viri non
potest acci
pere illius
coniugem.

27 Notandum est etiam alia duo esse impedimenta, quibus impeditur matrimonium, & dirimitur iam contractum: primum est, si alter coniugum vir aut vxor machinatus fuerit in mortem alterius cum effectu, adeo quod mors secuta fuerit, & tunc iste nunquam poterit cum adultera contrahere, nec in contracto matrimonio remanere. cap. 1. & per totum. de eo qui duxit in

matrimo. quam polluit per adulter. c. r. de diuorc. si quis viuent. 31. q. 1.

28 Idem dicendum est & multo fortius, si vterque in mortem machinatus est cum effectu. doct. in c. super hoc. de eo qui duxit in matrimonium.

29 Limitatur in conscientia, quando matrimonium est contractum, & negotium penitus est occultum: tunc Papa dispensabit vt remanere possit cum adultera ad vitandam scandalum ob dissolutionem matrimonij, cap. quia circa, de consanguinitate & taxa sigilli diminuitur in foro conscientiae & bulla clausa mitti solet: quod secus est in aliis bullis, quae non conceduntur in foro conscientiae.

30 Secundum impedimentum est, si viuentem primo coniuge alter dederit fidem de matrimonio cum altero contrahendo mortuo suo coniuge, & eam post promissionem cognouerit: tunc illa fides data cum coitu sequente impedit matrimonium contrahendum, ac dirimit iam contractum. cap. relatum, c. 6. seq. 31. q. 1. c. n. & fin. de eo qui duxit in matrimonium.

31 Solet tamen Papa cum his dispensare, dum modo neuter eorum in mortem alterius mortui machinatus fuerit: & dabitur legitimatio prolis susceptae post obitum alterius, & exinde suscipienda.

32 Tertium est, quod impedit, sed non dirimit, vt si quis de facto duxit, quam polluit per adulterium, & ex qua suscepit liberos, vxore sua prima viuentem dispensabitur (ea prima mortua) cum eis: vt ipsi prius ad tempus separati (dum neuter istorum in eius mortem machinatus fuerit) possint matrimonium inter se contrahere de nouo: & de expresse venit quando legitimatur proles coepta, & suscepta post obitum primae vxoris. d. c. i. ibi doct.

33 Idem si quis interfecerit vxorem, sine spe enim coniugij absque dispensatione remanebit. cap. interfectores. 33. q. 2. & in casibus positis in cap. hoc ipsum. §. de penitentibus. iugij renouabit. 33. q. 2. vbi gl. no.

34 Nono cultus disparitas. Christianus enim cum Iudea, vel Sarracena contrahere prohibetur. ca. caue. 28. q. 1. & in hoc casu non contra-

Dispensa
tur in con
scientia cu
eo qui ma
chinatus
fuit mortu
Promittens
riuo coniu
gere cum
fisco non
posset cis
eo contra
here mor
tuo coniu
ge.

Dispensa
tur cum
illo qui
cognouit
aliquam
viuentem
coniuge.

Interficiens
vxorem si
ne spe con
iugij renou
abit.
Christiana
non contra-

trahit ma-
rimoniu.

non solet Papa dispensare, nisi infidelis ad Christianismum peruenerit: *vt not. doct. in c. a. de conuers. infidel.*

35 Decimo vis compulsiva impedit matrimonium, quia ubi est vis, non est consensus. *c. cum locum, de sponsal. & matrimonia debet esse libera. c. gemina. eod. ob id etiam metus qui potest eadere in constantem vitam impedit matrimonium. ca. veniens. 2. de sponsal. gloss. in cap. Abbas. de his que vi metusve caus. sunt. las. in l. Titia. ff. de verb. obl. c. de illis. 2. & c. ex lucris. de despons. impub.*

Vis & me-
tus impe-
dit ma-
rimoniu.
Super vi
& metu
Papa non
dispensat,
& alius hic
descripsit.

36 Nec super hoc matrimonio solet Papa dispensare, quippe substantia deest, videlicet consensus. *ca. sufficit. 27. q. 2. super qua substantia Papa non dispensat. doct. in ca. cion ad monasterium, de statu monach. Ang. de Clauar. in summa. Angel. in verb. matrimonium. 3. in ultimo impedimento, ubi dicit Papa non posse dispensare in his impedimentis, quae remouet consensum, vt conditionis, erroris personae, impedimentum metus & priuationis sensus, vt in furioso.*

37 Sed si hic coactus postea consenserit carnali copulae, matrimonium ratihabitione conualefcit. *capit. in super, qui matrimonium accus. possunt, ne hoc calu egemus dispensatione, sed consensus postea superueniens conualidat matrimonium: vt praedixi, & doct. in l. interpositas. C. de transact. Petr. Paris. cons. quinquagesimo tertio, quamuis in 4. vol.*

Ordo sacer
impedit
matrimo-
nium.

38 Undecimo ordo sacer impedit & dirimit matrimonium, per capit. secundum, qui cleric. vel vouent. minor vero ordo non, vt ibi, & capit. qui vero & cap. seruatum. 22. distin. sed si presbyter de facto contraxerit: dispensat interdum Papa, cum Regibus, & illustribus, vt vxorem retineant, & in matrimonio de facto contracto remaneant: vel si ageretur de pace publica Regni, vel ex separatione graue scandalum immineret, *ca. quia circa. in si. de consanguin. vel quatio longo tempore in eo matrimonio perseueratum fuerit, & inde suscepta proles. ca. de gradibus. 35. q. 8. c. non debes de consanguin. Roma. cons. 307. in casu.*

Papa qua-
do dispen-
satur pro-

39 Dispensat etiam in foro conscientiae, quando receptio ordinis fuerit occulta, cum limitatione tamen, quod si ille pres-

byter vxori suae superuixerit, perpetuo si-
ne spe coniugij se contineat, & quod offi-
cium beatae virginis Mariae saltem diebus
dominicus, & festis per modum satisfac-
tionis, quoad vixerit recitare teneatur, &
ita de facto vidi cum quodam fuisse dis-
pensatum.

40 Duodecimo ligamen, nam ligatus
cum prima non potest cum secunda con-
trahere: quia non potest quis duas vxores,
vel sponsas habere, nec quidem praetextu
cuiusquam dispensationis. *S. affirmatis. inf. de nupt. imo duas habens sponsas, aut vxores vel vxorem cum concubina, efficitur infamis. l. eum qui. C. ad lege Iuliam. de adulter. l. in si. ff. de his qui no. infam. S. si vero es Julia, in auth. quib. mod. natural. efficiant. sui. Rau. in Alpha. in verb. concubina.*

41 Et aliquando vidi oppositum contra quendam mercatorem habentem vxorem cum concubina, & hoc factum admissum ad reprobationem illius adducti in testimonium, *c. nuper. de biga.*

42 Imo si quis contraxerit sponsalia per verba de praesenti: vt est solitum fieri in iurisdictione Senatus Tholosani, & in prouincia, & postea contrahat matrimonium etiam in facie sanctae matris ecclesiae cum altera, quam cognoscat, tamen primae adherere tenetur. *c. si inter. de sponsal. c. i. & per totum. de sponsa duorum.*

43 Item si quis in longinquis partibus existens audierit vxorem suam mortua, & sic probabiliter credens alteri nupserit, & sic probabiliter credens alteri nupserit, dabitur eidem dispensatio, quod cum secunda remanere possit cum absolutione ab adulterij & incestus reatibus, & quod credulitate huiusmodi durante exactus debitum coniugale reddat, non autem exigat, prouiso tamen quod si primam ad eum redire contigerit, amplexibus eidem reiectis primae adherere teneatur. *cap. in reu. praesentia, de spons. capitul. dominus. de secund. nuptis.*

44 Si vero maritus vel vxor fuerit certior factus per nuncium specialem ad hoc missum de morte alterius, tunc non solum dabitur, quod in matrimonio contractu remanere valeat, verum etiam si nondum contra-

Infamis est
habens duas
vxores, vel
concubina
cum vxore
vt.

Dispensatio
quantum
postea con-
trahatur
eo, qui ac-
cepit scilicet
dam vxore
rem. post
quam au-
dierit prae-
sentiam
in reu.

Audita
morre con-
tra-
trahere
contra-
prohib.

contractum sit, quod contrahere possit: & sit per viam declarationis, seu dispensationis ad cautelam, vel per modum licentiae, vel permissionis, & cum absolute adu- terij: vide tex. in authen. hodie. C. de repud. vbi Bald. & alij tractant.

Publica honestas an dispensationem patiatur.

45. Decimo tertio honestas, que vocatur iustitia publicae honestatis: quia in conuentionibus, non solum quid liceat considerandum est, sed & quod honestum sit. l. semper. ff. de ritu nupt. vnde dicit. tex. in ca. si quis vxorem desponsauerit, vel eam subarrauerit, quamquam postmodum, praeveniēte die mortis eius nequiverit eam ducere in vxorem: tamen nulli de consanguinitate eius licet accipere eam in coniugio: quod si inuentum fuerit factum, separatur omnino. 27. q. 2. & c. sponsam, de sponsal. c. accessit, & c. duo. de desponsa. impube.

46. Etiam si sponsalia sint nulla, vt pote contracta inter consanguineos. d. ca. ad audientiam, de sponsal. secus si essent nulla ex defectu consensus. c. vno. de desponsa. impube. in 6. Et super hoc dispensat Papa etiam in secundo gradu: & bonum esset Episcopos super hoc tam leui impedimento posse dispensare: imo, vt dicunt, doct. in c. non debet. de consanguin. bonum esset si tolleretur hoc impedimentum.

47. Ego tamen putarem non esse tollendum: quia honesta seruanda sunt & non tollenda. Maximum enim est iuris preceptum, honeste viuere. §. iuris autem precepta de iustit. & iure. in iustit. & l. iustitia. ff. illo iuu. & maius est honestatem seruare.

48. Decimo quarto affinitas impedit matrimonium: vt declarauit superius in verbo, Affinitatis.

Frigiditas an impediat matrimonium, & que.

49. Decimo quinto si vir non possit coire ratione frigiditatis naturalis, vel accidentalis, quia est castratus, aut ex debilitate, vel siccitate membri, vel quia non potest emittere semen: tunc illa frigiditas perpetua, vel in muliere si sit acta (quod rarum est) impeditur matrimonium, & dimittitur iam contractum. ca. 3. cap. laudabilem, & c. fraternitatis. & per totum, de frigid. & maleficiat. & Host. in §. fin. in summa illius tituli.

50. Et in his nulla postulatur aut datur

dispensatio potest tamen remanere mulier tanquam sociā, si velit, vt vidi apud Cathurcos. c. consultationis, de frigidis, vbi quiseit impedimentum, & contrahit, non potest deinde conqueri.

51. Si tamen frigiditas superuenerit post consummatum matrimonium, non dirimet ipsum: vno, in c. fraternitatis, & ibidem, & in c. 1. & per totum, trigesima tertia questione prima: quia nihil aut tam humanum est, quam vt fortuitis casibus mulieris maritum, vel vxorem viri participem esse. l. sciam doctem. §. si maritus. ff. soluto matrimonio.

52. Et casus in quibus sponsalia de futuro soluuntur, tradit gloss. in c. si quippe. 27. q. 2. scribens hos verus. & in ca. quemadmodum, de iure iur.

53. Lepra superueniens, furor, ordo, sanguis, & absens,

Le saque virginitas, membri, damnum, minor etas,

Heretic ac lapsus fideique renissio prorsus, Sponsos dissociant, & vota futura retractant.

54. Sunt & alia impedimenta, videlicet vnum generale, quo prohibetur alicui, ne clam matrimonium contrahat: & clandestinum dicitur matrimonium, in tribus modis: Primo quando testes non adsunt cap. & quando quod nobis, de clandest. desponsa. Secundo quando non sit cum solemnitate requisita, c. aliter. 30. q. 5. Tertio quando praetermissis publicationibus (quas banna vocant) celebratur, c. cum inhihuo, de clandest. desponsa. & super duobus vltimis episcopus dispensat. doct. in d. c. cum inhihuo.

Clandestinum matrimonium prohibetur, & quando dicitur clandestinum.

55. Aliud speciale dicitur impedimentum, quod est vel a iure, vel ab homine: a iure, vt pote prohibetur tempore quadragesimae, & alio tempore prohibito contrahi matrimonium. ca. capellanus. de ser. cap. non oportet. 23. q. 4. quod est intelligendum, vt conuiuia & solennitates nuptiarum fieri prohibeatur, sed non sponsalia etiam de presenti. gl. & doct. in d. c. capellanus.

Tempore prohibito non debet matrimonium contrahi.

56. Ab homine interdum fertur impedimentum: vt si iudex prohibeat ob aliquam causam, ne pars contrahat, antequam de matrimonio fuerit cognitum: si iudex iste habebat cau-

Post iudicis prohibitionem matrimonium non

est contra-
hendum.

Episcopus
a. r. posit
super ma-
trimonio
dispensare.

bat causæ cognitionem matrimonij, & tunc si causæ sit perpetua, propter quam interdicitur, & eo casu peccat, qui contra talem prohibitionem contrahit: & separatur matrimonium data sententia diuor- tij, & probato impedimento coram iudice ecclesiastico. c. vlt. de matrimo. contra inuend. eccles. contra f.

57 Si verò impedimentum erat tempo- rarium, tenebit matrimonium: sed in po- nam debet iste contrahens ad tempus separari. c. i. §. 2. de matrimo. contra interd. eccl. Angel. Clauul. in sua summa, in verb. matri- monium. 3. vers. impedimentum primum, & seq.

58 Vbi dicit quòd regulariter non potest episcopus dispensare in impedimentis ma- trimonij, ne contrahatur, nec contra con- cilia, sed in criminibus impediens ma- trimonium solum contrahendum poterit episcopus dispensare: vbi eundem Angel. in verb. dispensatio. §. 5. & per doct. in c. ac si clerici. §. de adulteris, de iudic.

Ponatur clausula si mulier rapta non fuerit.

Non di-
spensatur
cum mu-
liere rapta.

ET sic Papa quoties dispensat super sanguinitate, vel affinitate, solet adii- cere hæc clausulam, dummodo rapta non fuerit: quia super hoc non intendit di- spensare, etiam si expressim peteretur di- spensatio: nam de iure ciuili raptor non potest contrahere matrimonium cum ra- pta, quinimò furca suspendendus est. l. v. na. C. de raptor. virg. tex. in authentic. de raptis mulieribus. coll. 9. Secus est de iure cano- nico, cui statur per text. in cap. penult. §. si. de raptor. text. in cap. tua & cap. denique. 36. que est. 2. requiritur tamen hoc casu volun- tas parentum, secundum Barba. consil. vltim. in fi. in 2. vol. quod impræsentarium non discutio, sed dum operæpretium fuerit: & scripsi in l. Marcellus. ff. de verbor. signific. po- test tamen Papa, si velit, non obstante hac regula dispensare, sed non solet, quia res mali est exempli.

Et si sciens ponatur clausula ad- dita in quinterno.

GLOSSA SEPTIMA.

Vlt dicere, quod si raptor sciens contraxerit cum rapta: & petatur di- spensatio à Papa, tunc apponetur clausula in quinterno apposita, vt separè- tur ratione delicti pro tempore, quousq; ad arbitrium commissarij congruam ege- rint poenitentiam. c. ex literis, de eo qui cogno. consangu. vxoris. & postea dispensetur cum illis: & facta dispensatione omnes poenæ legales cassabunt: vt videtur innuere glo. in c. de puellis. 36. q. 2.

2 Vltimò figendum est menti, quòd in Taxe- his matrimonijs contrahendis erant olim Taxe Romæ diuersæ taxæ: nam si agebatur de ne super contrahendo in quarto consanguinitatis, matrimo- vel quarto affinitatis gradibus, taxa erat ad 14. Iul. & 28. carl. & pro bullæ expedi- tione dabatur regulariter. 34. carl. *pen. datur*

3 Si verò ignoranter contractum fue- rat, & sciens consummatum in quarto gradu, taxa est ad 9. car. & 22. Iul. & com- positio solebat esse ad ducatos. 10. vel 12. Sed in tertio gradu compositio ad 25. por- rigebatur.

4 Idem quando erat sciens contractū, & consummatum: eo enim casum cum Datario componi solitum erat ad 10. du- catos, & hoc semper in 4. gradu. De ma- trimonio etiam sciens contracto, sed non consummato non est compositio, sed additur quatuor carleni pro absolutione.

5 Sed si agebatur de tertio gradu, siue sci- enter matrimonium contractum esset, vel aliàs: aut si agebatur de illo contrahendo, semper taxa agebatur de carl. 2. saltem plusquam in quarto. Et plus taxatur quā- do sciens contractū est quā si ignorat: plus quoque si agebatur de impedimento consanguinitatis & affinitatis simul, quā si de altero tantum: quia duo vincula sunt fortiora, c. a. de reuig. & pace.

6 Si autè petatur dispensatio super ma- trimonio ignoranter contracto, & consum- mato in foro conscientie: tunc non datur compo- *Compositio non datur pro dispensa- tione*

In primo
foro con-
scientie.

compositio, cum occultum est impedi-
mentum. At solet impedimentum limita-
ri, quatenus consanguinitas, vel affinitas
penitus occulta existat, & cum claus. in fo-
ro conscientie tantum, vt nullis super his
testibus adhibitis, aut literis datis, siue pro-
cessibus factis, seu presentibus.

7 Et in his duobus gradibus videlicet
quarto, & tertio solet facillime Papa dis-
pensare cum predictis compositionibus:
verum quo ad sequentes gradus est ad-
uertendum.

In secundo
gradu an
Papa di-
spensat.

8 In secundo autem gradu Papa non so-
let dispensare inter ascendentes & descen-
dentes, sed in collateralibus dispensat in
linea equali, non autem in linea inaequali,
vt videlicet quod patruus possit ducere
neptem in vxorem: sunt enim isti in 2. gra-
du in linea inaequali.

9 Sed cum filiis duorum fratrum pote-
rit dispensare, licet sint in 2. gradu, & in li-
nea equali. glo. & Pan. in c. proposuit, de con-
cess. preben. & in ca. literas, in verb. diuina, de re-
stitut. spoliat. & Anch. conf. 373. renouatur. cap. de
infidelibus. de consanguinitate. Et quia patruus
& neptis sunt de iure diuino prohibiti, no
filij duorum fratrum, sed de iure canonico
tantum: & quia non reperitur haecenus
cum patruo & nepte dispensatum, ideoq;
prohibitum censetur. capit. inter corporalia,
de transla. Episcop. hoc expresse tractat. Anto. de
Rosellis in suo tractat. de potestat. Impera. versio.
Sed in hoc est notandum. fol. 83. col. 4. tamen in
Regno Francie inuenit dispensatum Ioa.
Brunel. in tractat. de sponsal. 24. conclus. vt as-
serit.

10 Etiam inter ascendentes & descenden-
tes Papa non dispensat: nam ascendentes
sunt descendentibus loco parentum. S. er-
go. de nupt. in insti. & quando est notitia pa-
rentelae coniungi non debent. c. progeniem,
cuni seq. 36. q. 3. Prepos. in c. non debet, de consan-
guinitate. & pluribus hoc probat idem Ioa. Brunel.
in tract. de sponsalib. in 22. conclus.

11 Limita nisi in foro conscientie, quia
solet absolueri eos, qui sic occulte pecca-
uerunt, videlicet in actu fornicario, & in
matrimonii ad euitandum scandalum, si
separarentur.

12 At in primo gradu nunquam dispen-
satur, nisi in foro conscientie, & in matri-
monii iam contractis: prohibetur enim
hoc & lege naturali, & diuina. nam dicitur,
Propter hoc relinquet homo patrem & ma-
trem, & sic relinquendus est pater, & ma-
ter, vt non cum illo contrahatur.

In primo
gradu non
nisi in foro
conscientie.

13 Sunt etiam duodecim personae diuinae
lege numeratae, cum quibus non dispen-
sat Papa, quae conseribuntur Deuter. c. 27. &
Leuitic. 20. personae vero sunt haec: pater, &
mater, filius, foror, neptis, amita materte-
ra, vxor patris, & vxor fratris, nurus, so-
crus, vxor patris, glo. in cap. literas, de restitut.
spoliato. & in c. gaudemus de diuor.

Papa non
dispensat
cu 12. per-
sonis diui-
na lege
prohibitis.

14 Tamen de vxore fratris mortui repe-
ritur dispensatum cum Rege Anglo. Con-
suluit Regid. Belkenera, consi. 28. & Paris. conf.
68. in 4. vol. & Mantua. conf. 121. quae sunt con-
traria consilia veruntamen ego crederem
Papam dispensare posse ex causa super
hoc, & dispensationem ad hoc factam va-
lere. Et in Euangelio prohibebatur adul-
terium & incestus vxoris fratris viuentis.
15 Sed cum apud Bituriges fuissem vo-
catus in consilium harum rerum, & qui-
dam Theologus me presentasset, quid mi-
hi videretur: cum sententiam deprompsis-
sem, non fui postea vocatus: quia non ob-
seruabam doctrinam Specula. in titu. de ad-
uocato, quando interrogaberis tace, & eris
in consilio: sed qui querebant consilia, no
veritatis querebant sententiam, sed adu-
lationis: ex quibus multa mala fuerunt
exorta, ne plura.

De rescriptis mistis.

16 Super alia sunt quaedam rescripta,
quae mista vocari solent a quibusdam:
sed ego communia, dicerem, quia com-
muniter impetrantur & a Papa, & a prin-
cipibus secularibus, & quaedam habent co-
munia: vt docet Imperator in tit. communia v-
triusq. iudicij, de legatis, de successio. & alia ne-
pe religiosus testari non potest. ca. 2. de testa.
quia ingressus monasterium dedicat se &
sua omnia Deo: igitur nil habet, de quo te-
stetur. authen. ingressi C. de sacrosanct. eccles.
& quia bona quaesita ex ecclesiis, dicuntur

Monacho
a Papa sa-
culias te-
standi con-
ceditur.

esse de patrimonio Christi. *ca. commissa, de elect. in 6.*

2. Ideo vicarius eius videlicet Papa poterit ex causa concedere, ut religiosus testetur de his bonis quæ ex fructibus beneficii, aut aliis ex industria quæsierit: *vt docet Bald. in l. fin. col. 6. C. unde legit. Et in autem. nisi ad Trebel. doct. in cap. in. in presentia, de proba.*

Exteri seculares de Regis concessione testantur.

3. Exteri autem seculares quicquid acquirunt in hoc regno, ex bonis regni præsumuntur acquisisse, sicut vxor de bonis mariti. *l. Quimus. ff. de dona. inter vir. Et vxor. ob id de his testari, vel disponere non possunt: sed Rex hoc in regno bona illa iure (quod vocant) albinagij occupat: vt scribit Bened. in repe. c. Raynutius, in verb. Et vxorem. nu. 10. 4. 2. de test. Et Chassa. in consuetud. Burgun. in rubr. Des confiscations. §. & quia solus in hoc Regis interesse vertitur: ideo ipse cõcedit, vt exteris etiam clericis testari de illis acquisitis, & acquirendis possit. *l. si quando. C. de officio. testam. iuncta l. vacantia, de bonis vacantib. libr. 10. Et Fel. in c. a. nu. 9. vers. declara. de rescrip. Et Albert. Brunus, in tract. de forma. Et solemnita. actus fol. 65.**

Dispensare quis possit.

4. Et qui non potest iudicare aliquem, non potest dispensare cum illo, *teste Specul. 20. tit. §. postremo, vers. Sed illud queritur: & ita secundum vniuscuiusque iurisdictionem tam Papa, quam princeps secularis concedunt rescripta. Et hæ concessiones quædam tendunt ad acquirendum, aliæ ad conferendum, aliæ ad vtrumque: vt inferius demonstrabimus: ideo ea rescripta tractare hic volui, vt hanc materiam, & hos tres modos compleam.*

Papa concedit exteri in regno beneficia habent.

5. Item literæ solent dari extraneis clericis à Papa vt liceat is beneficia habere in Regno, quamvis non loquantur idiomate patrio, contra capitulum neminẽ, *septuagesima distinctione, vt in regula cancellaria patet.*

6. Tamen propter Regis Franciæ privilegium adhuc opponeretur exteris inhabilitas: ob id etiam rex istas naturalitatis literas illis concedere solet, quibus indulget, vt beneficia possint in regno habere vsq; ad talem summam, & bona possint in regno acquirere, perinde ac si nati in re-

gno, & regni originarij essent: veluti Romanos etiam quibusdam prouincijs olim concessisse reperimus, *in l. si de censibus.*

7. Præfatum autem Regis Franciæ privilegium, ne quis alienigena beneficium in regno suo acquirat, aut teneat sine eius permissione, secundum gl. pragma. sancto in proam. in verb. exterorum, firmiter fuit lege regia à Carolo septimo edita: qua prohibitum fuit exteris, ne in regno beneficia ecclesiastica, nec dignitates, maxime pontificales habeant, & teneant, tum ne regni secreta reuelent, *teste Bened. in repe. di. c. Raynutius, in verb. Et vxorem. num. 10. 4. 4. de testa. vbi dicit illam fuisse publicatam die 8. Aprilis in Parlamento Paris. Pictaui tunc sedente.*

8. Tum etiam quia non valent propter idioma diuersum, docere populum sibi commissum, quod maxime interest. *ca. inter cetera, de offic. ordinan. etiam quia in fundandis ecclesijs isti extranei nil dederunt, neque illorum parentes: ideo dicitur Deuter. 18. c. Prophetam de gente tua, & de fratribus tuis suscitabit tibi dominus Deus tuus, ipsum audies facit. l. in ecclesijs sibi, in vico nauis. C. de Episc. Et cleric. Et ml. vna. C. non licere habita. metro. libr. 11. facit c. bone. 2. de postulat. prælat. in fin. cap. nullus inuitus. ca. distincta. c. neminem. 70. dist.*

9. Quod tamen minime procedit in præceptoris sancti Antonij, & Hierosolymitanis: nam cum homines & exteri, & Galli, & omnes nationes in illis deseruiant: & ex antiquitate temporis istæ commendæ, siue præceptoris passim antiquioribus conferantur, & si extraneo collate sint, vallet collatio: nec super hoc vidi dispensationem obtineri: quia sic in fundatione continetur: bonum esset tamen vt Hispanicas quæ in Hispania sitæ sunt, & Gallicas, quæ in Francia, haberent.

10. Quia videlicet exteri exhauriunt regnum pecuniis, quas ex regno extrahunt: eorum conscientiam relinquo ad quos vltus consumant. Item nascitur scandalum regnicolis, vt ignotus bona filiorum deuoret, vt nunc sit: quia filij regni foras eiciuntur, & extranei panem filiorum deglutunt.

Et hac de causa male ac pessime in quibusdam ecclesiis regni videmus officium celebrari: quia extranei multi non querunt nisi lac & lanam, & non commodum subditorum: *ve dicit gl. in clem. dudum, m. huiusmodi, de sepulch. & quia super hoc extat regula cancel. eam hic subiiciendam duxi, cum aliquot elucidationibus.*

Regula 2. quod quis intelligat idioma.

Item voluit, quod si contingat ipsu alicui personae de parochiali ecclesia providere, seu mandare provideri, vel gratiam expectatiuam cocedere.

GLOSSA PRIMA.

Collatio beneficii extraneo facta non valet. **S**Tatuit haec regula provisionem non valere, vel gratiam de parochiali ecclesia factam ei, qui non loquitur, aut non intelligit idioma patriae, etiam si in ea Papa diceret pro expressis habetes: *de qua claus. scripsi in gl. Conco. in verb. pro expressis in forma manda. & superius in signatura gratiae & in bulla. Fundaturque Ezechiel 3. c. in prin. ibi. Non enim ad populum profundi sermonis, & ignote lingue tu mitteris ad domum Israel quorum non possis audire sermones, &c. quia Papa intendit unicuique in sua patria providere: ut dicit rex. in c. bone. circa fi. de elect. quod nec vellemus ei praeficere alienum. facit c. nullus. c. dist. 1. in eccles. c. de Episcop. & cler. c. fi. de cle. peregrina. c. sanctor. 70. dist. in. & sic expressio nationis requiritur in literis gratiae, alias sunt subrepticiae per supradicta.*

Ratio cur extranei beneficiis regni praefici non valeant. **R**atio est, quia curatus praefectus ecclesiae parochiali, tenetur audire confessionem suorum parochianorum, & illis poenitentiam iniungere pro qualitate peccati. *c. omnis, de poeniten. & remissio. & tenetur eos docere, ac praedicare. ca. inter, de offi. ord. & ca. ecce. q. 5. dist. quae praestare non possit ignorans illorum idioma: quapropter id prohibet iste text. alioqui alium habere, qui intelligeretur. c. quoniam de offi. ord.*

Ideo non solet in hoc Regno exteris provideri, nec quidem per Papam, aut alium,

cui mandaretur de providendo: imo si extero mandaretur provideri, non poterit ei conferri in vim mandati ecclesiae parochialis, per hunc text. Et sic non recipitur Papa dispensatio in Francia contra istam regulam, quae est iuris diuini, ad haec ratione privilegij dati Regi Franciae, ut nullus alienigena sine literis naturalitatis possit in Regno beneficia obtinere: quamvis in patria obedientiae soleat huic regulae Papa derogare: imo inter Dei maledictiones reputatur habere hominem ex aliena gente, qui non intelligatur, *Deuter. 28. ca. vbi dicitur, Adduces dominus super te gentem de longinquo, & de extremis terrae similibus in similitudinem Aquilae volantis cum impetu, cuius linguam intelligere non possis, &c. Et Hier. 5. cap. idem dicitur ideo requiritur & a Papa, & a Rege concessioem habere.*

Dispensatio pro extero a solo Papa ad recipiendum

Et nec ordinarius, nec legatus in Francia possit alienigenae conferre, qui si conferant illud beneficium, a regnicola poterit impetrari: quod est notandum. **Q**uod in Regno privilegium regni nedum prohibet extero habere ecclesiam parochialem: de qua haec regula: sed etiam alia quaecunque beneficia, ac alia bona, etiam si illi fuissent Cardinales, sine Regis tamen beneplacito: quamvis dictus Gomez. hic. q. 2. volens Cardinalibus favere, multa pro ipsis adduxerit: tamen in Francia servatur quod dixi: si tamen post adeptioem beneficii exterus Regis literas obtinuerit, valebit adeptio, & beneficium retinere poterit, ut fuit in Senatu iudicatum: *provs scripsi in tractat. de pacific. possessio. nu. 27.*

Cardinalis exterus sine Regis consensu non potest.

Nisi dicta persona intelligat, & intelligibiliter loqui sciat idioma loci ubi huiusmodi ecclesia consistit, provisio seu mandatum, & gratia de super quo ad parochialem ecclesiam, nullius sint roboris, vel momenti.

GLOSSA SECUNDA.

ET sic requiruntur sequentia, primò Provisio quod Papa conferat, ibi ipsum: na hic comprehenditur per excellentiam intelligitur. *§. sed dit etiam*

ius quidem civile; *inst. de iure naturali.* idem tamen in alio, cum sit eadem ratio, *vt supra dixi:* videlicet, quòd non valet presentatio institutio, collatio, electio, vel alia dispositio: cum verbum prouisionis sit generale. *gl. in clem. si. de elect. scripsi in verb. prouisionem §. praefuique ordinarij, de colla. in Concord. & ratio quæ est in Papa habet etiam locum in alijs cum à iure exprimat, quod statuitur in hac regula: vt supra dixi.*

2 Et idem puto si Papa commendet, cum eadem sit ratio in ista regula: & prouisio potest etiam comprehendere commendam, quia prouisum dicitur alicui de beneficio commendato. *Dom. & Perus. in c. nemo, de elect. in 6.*

Loqui & intelligere *idiona patriæ extrinsecus debet.*
3 Nam commenda est verus titulus: *vt scripsi in tract. de pacific. possess. & superius tract. de commenda:* & quia alias fraus legi fieri posset dando in commendam: quòd fieri non posset in titulum concedendo: nec magis est regulariter priuilegiata commenda, quam alius titulus, sed minus: *vt superius dixi tit. de commenda.*

4 Secundo requiritur beneficium conferri personæ scienti loqui idioma patriæ, ibi loqui sciat: & intelligitur loqui, si loquendo intelligatur à populo *vt prædicare possit. c. quoniam, de offic. ordin. scilicet hic dicitur intelligibiliter loquatur.* Et sic quamvis talis loquatur quædam verba, quæ intelligantur sed non omnia: tamen non habet locum hæc regula.

5 Tertio quòd intelligat, ibi, intelligat, scilicet perfecte: nam si tantum quædam verba patriæ intelligeret, nihilominus haberet locum hæc regula, cum non dicatur intelligere, *arg. l. discretus. C. qui testam. facere possunt.*

6 Tamen posset Papa non obstante hac regula vnire *cap. ecclesie* parochiale ecclesiam, licet illi de capitulo non loquerentur idioma patriæ illius beneficij: quia sufficeret hoc casu præficere vicarium perpetuum, qui intelligeret: & ita posset ille text. limitari nam sufficit quòd immediata persona intelligat.

Vni potest *est ecclesia*
7 Et ideo consului vniorem factam de parochiali ecclesia conuentui monialiu

non annullari, *per hanc regulam:* licet ista non loquerentur, nec intelligerent idioma patriæ: sufficit enim *(vt dixi)* præficere vicarium perpetuum, qui intelligat: quamvis d. Gomef. *hic, q. 2.* dicat hoc text. non comprehendit, bene tamen *q. in factum* vicarium perpetuum debere intelligere, & loqui idioma patriæ, quòd verisimilius arbitrariò etiam requiritur quòd intelligat, & loquatur Latine sufficienter, alijs quomodo posset Euangelium prædicare ignarus: ideo Episcopus ignorans Donatum deponitur *in c. si de eate & qualita.*
8 Et parum curamus in Gallia dummodo sciat legere, & cantare: *vt dicit Dom. & Perus. in c. si pauper clericus, de præb. in 6.* ob id multa ex ignorantia curatorum ortuntur in populo hærefes.

9 Verum non valebit vnio ecclesie Regni facta alteri extra regnum: quia Regis beneficij interest, & nominatorum ac aliorum incolarum Regni, ne pecunie extra Regnum transferantur: nec vlla præscriptione iuuabitur *non vult* talis vnio: *vt superius dixi in tract. vnio.*

10 Quarto requiritur illam ecclesiam esse parochialem, ergo non haberet locum in præbenda, & beneficio simplici, nec in dignitate non curata: quia in his non habent locum rationes huius regulæ, & quædo impetrantur per alienigenam, non requiritur derogatio huius regulæ. Sed in Francia idem in omni beneficio ratione priuilegij, cum alienigena in Francia beneficia, sine Regis consensu non possit habere, quæcumque sint illa beneficia.

11 Quinto quòd loquatur idioma loci in quo est ecclesia, & illud intelligat, nec sufficeret intelligere idioma vicinum loco beneficij, vel loqui, sed oportet quòd loquatur & intelligat proprium idioma vicinum loco beneficij, vel loqui, sed oportet quòd loquatur & intelligat proprium idioma loci beneficij: & per hoc respondit, quòd aliquis de Montepessulano potest habere beneficium in Vasconia, quia intelligit idioma, & loqui potest intelligibiliter idioma: & idem dicerem in Petragori, Prouincia, Aruernia, Lemouic, & Ruten. quia idioma conuenit in multis, & qui

qui vnum intelligit, vel loquitur, alia potest loqui.

12 Et sic Gallus poterit etiam habere beneficium in Normania, Picardia, Burgundia, & Cenomania, ac in patria Borbonij, quia multum conuenit idioma: vnde qui loquitur, & intelligit vnum, aliud paruo negotio loqui poterit: quamvis Dom. Gomel. *quest. 10.* videatur tenere contrarium: sed nesciebat horum idiomatum conuenientiam.

13 Vnde cum Gallicus hodie sermo vbi que intelligatur in regno, is qui loquitur Gallicè, dummodo alias sit idoneus, beneficia in toto regno obtinere non prohibetur: *vt scripsi in iractat. vt contract. & alij actus Gallicis concipiuntur verbis, in 2. 10. mo constit. reg.*

14 Limitantur prædicta quando Papa dispensaret expressè contra istam regulam: nam is potest dissoluere, qui & ligare. *l. si puella. ff. de sponsa. dicite tamen vt superius scripsi.*

15 Item fallit hæc regula, si dispensasset per rescriptum perinde valere, dummodo in eo sit expressa illa, quæ debent exprimi: *de quo plene Cassador. in decis. super regul. Cancell. decis. 33.* lata fuit sententia, quem sequitur Gomel. *questio. 7.* super hac regula: & dispensatio sic dicere solet, Quod (vt assens) idioma illius patriæ, quod gentes illarum partium communiter loquuntur, non bene intelligis, nec intelligibiliter loquifcis: nos enim tecum vt ecclesiam prædictam habeas, &c. dispensamus, præmissis ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, nec non prædictis statutis, & consuetudinibus, & aliis contrariis nequaquam obstantibus, autoritate Apostolica per præsentem concedimus prouiso, &c. Gomel. *questio. 14.* sed vt dixi supra in hac patria non reciperetur sine Regis assensu.

16 Ad hæc solet dici in his literis à Rege concessis, Quod si moueatur processus istis super beneficiis sibi collatis, teneantur litigare coram iudicibus Regiis, ad quos spectabit cognitio, per totum tit. de causis in Concorda.

17 Prouisio quod in regno degant apponi solet. Ergo si extra regnum, non solet concedi, vel raro vt non deferant pecunias extra regnum.

18 Quæ literæ ad beneficia solent comprobari in magna camera Parlamenti, vel computorum quemadmodum sæpius ipse vidi.

19 Veruntamen si exterus habeat potestatem acquirendi beneficia in regno, intelligitur iuste, & secundum regulas regni: vnde per nominationes non poterit obtinere ultra ducentos florenos, nec regularia beneficia, si sit secularis: nec enim decet eum magis esse priuilegiatum, quam esset filius regni, cui ista sunt prohibita, in §. volumus, de colla. in Concorda.

[De oblatis quando regio nomine in monasteriis recipiendi sunt.]

Hodie extat lex regia, qua cautum fuit, vt exteri, qui habent episcopatus seu alia beneficia in regno, non possunt habere vicarios, nisi regnicolas, & originarios, alioqui si dominus Episcopus exterus populum docere non potest, docebit eius vicarius, & poterit audire confessiones, & alia facere, quæ faceret episcopus regni vel curatus, & ista constitutio est iusta, & iuri diuino ac canonico conformis, quæ fuit publicata hoc anno 1554. in mense Octobr. *facit cap. inter cetera. de offic. or.*

20 Item quemadmodum Papa grauat interdum Episcopum, vel Abbatem per mandatum, vt recipiat aliquem, & illi prouideat: ita & Rex militi impotenti, aut alteri pauperi interdum indulget intuitu pietatis, vt alatur in monasterio iure Regali fundato: & hoc solet Rex mandare Abbati, & conuentui.

21 Nam si vergat patronus ad inopiam, est alendus. *c. quicumque. 16. q. 7. c. nobis, in fi. de iure patro.* ob id si esset alius patronus pauper, teneretur monasterium ipsum alere, sic & istum à Rege præsentatum: quia licet Rex, aut fiscus, sit semper diues, idoneus & soluendo. *l. 2. ff. de fundo. dota. tamen*

iure patronatus considerato, & monasterio à se fundato, vel à prædecessoribus Regibus, æquum fuit huiusmodi præsentatis subuenire.

22 Ad hæc quicquid habent clerici pauperum est, & domus illorum omnibus debet esse communes, susceptioni, peregrinorum, & hospitium inuigilare debent. *c. si 16. q. 1.*

Monasterium an sit de regali fundatione quis probare debeat.

Arestum.

23 Verum si dubitetur an Abbatia sit ex fundatione Regali necne, præsumuntur Regales esse ex fundatione: ideo mandante Rege, si appareat vobis quod sit de fundatione, interim dum litigatur super hoc prouidebitur isti pauperi, & aletur, vt censuit Senatus anno 1550. die 17. Febr. contra Do. Fumee Abbatem *De la couture*: licet is qui impetrat, hoc demum habeat probare, vel procurator Regius, qui hoc asserit. *l. actor ff. de probat.*

Rex in principio regni monachum seu monialia præscit.

Transigere non potest prouisus.

24 Vnde in stilo Parlamen. Arresto 279. sequuntur iudicia &c. sic dicitur, Quod Rex in principio sui Regni post suam coronationem in Abbatia Regni sui de gardia sua existente possit ponere in monasteriis monachorum vnum monachum, & in monasteriis monialium quandam monialem.

25 Secundò mandatur in his literis, vt alatur iste tanquam alter religiosus, nolens vt lautius tractetur: & super hoc non potest transigere prouisus, remittendo, aut aliàs, sine iudicis autoritate: quia prouisio hæc succedit in locum alimètorum. *l. cum hi. ff. de transact.*

Pro duobus non scribit Rex.

26 Tertiò non solet Rex iterum prouidere, si iam pro vno scripserit, imò dicit, *Pour uenir toutes fois, que autre n'aye esté receu en vostre dicte abbaye depuis nostre aduenement à la Couronne, par vertu de noz dons, & lettres patentes.* Sicut dicit Papa si pro alio non scripserimus: vt in *comandatum, & seq. de rescrip. scripsi in forma manda. in Concord.* nec enim solet Rex vnum monasterium vel ecclesiam duobus grauare, vt hic: quod si scripserit, non recipietur secundus, tanquam contra intentionem Regis.

27 Quarto requiritur, quod rex vel eius prædecessores fundauerint illud monasterium, vel sit de Gardia, vt quidam volunt: ergo si ipse vel antecessores Reges nõ fun-

dauerint, non debet Rex illud monasterium grauare: nam quem non honorari, grauare non possumus. *l. ab eo. C. de fideicom. nec hoc vidimus factum, nec concessum. vide quòd dicatur de gardia in cap. generalis de elect. in 6.*

28 Quintò de hoc prouideri debet pauperi non habenti unde se aliat, & impotentem, qui sibi non valet subministrare: aliqui dicit Hier. ad Damasum Papam, clericos illos conuenit ecclesie stipendiis sustentari, quibus parentum & propinquorum nulla suffragantur bona. *ca. clericos. a. q. 2. c. ff. 16. q. 1.* aliàs non esset eleemosyna, de qua velle Regem intelligere constat per hæc verba in suis literis apponi solita, *Par pitié, & au moine, & en faueur des seruices, que nous à fait.*

29 Nec debet inquiri de seruitiis, aut operariis, quod non seruiert, quia ductiones probantur: & vna cessante non cessat concessio. *S. affinitatis, de nupt. in instit. & quod non debeat probari, seruitia probant iurium interpretes, in l. si donatione. C. de collat.*

30 Sextò debet alii in monasterio ibi, *Auons donné, & octroyé, donnons & octroyons ledit lieu & viure d'un religieux en vostre dicte abbaye, & ibi, deliurez par chacun iour, pitance, viures, & autres ses necessitez.* Et si non possit ibi viuere propter malos suos mores, vel monachorum, extra monasterium debebitur ei victus, per *l. Caio. S. si. ff. de al. & ab. le.*

31 Nec tenebitur iste operari sicut alinus monasterij, cum ista alimenta debeantur eidem ex Regis constitutione. *Bar. in d. l. hic in monasterio* Secus forsan esset, si ex legis dispositione alimenta ei deberentur, sicut vxori à viro. *gl. in l. sicut. ff. de operis liberi.* Si tamen ad aliquas leues operas requireretur, tunc iuste quidem eas recusare debet, vt non intertem vitam ducat: imò quicquid potest in utilitatè monasterij facere debet, saltè orare debet pro Abbate, & fratribus, qui eum alunt, & pro Rege qui hoc indultit.

32 Septimò victus appellatio venit: & illius omnia necessaria ad vitam: vt in *l. verbo victus. ff. de verb. signif. & ibi plenè scripsi: venit tamen in literis exprimi solet sic, Deliurez par*

par chacum iour pitance, viure & autres ses necessitez. Et sicut manna singulis distribuebatur diebus à Deo Opt. Max. filiis Israel, ita hic vult isti suam portionem dari, vt tãquam panis quotidianus huic erogari debeat, ne fame deficiat: quia nemo viuunt vento. *l. si. c. de alimen. pupil. præband.*

33 Octauo in literis inferi solet, Telles que de raison, & sic debet intelligi pro qualitate personæ. *l. sed & si. quid. §. sufficienter autem alere, & vestire debet, secundum ordinem & dignitatem. ff. de usufructus, & postea in literis declaratur, Comme à l'vn de vosdicts religieux, avec vestement suffisont. exprimitur vestibus, quamvis satis vi verborum comprehenderetur: vt dixi supra, & in d. l. verbo vicius. ff. de verb. sign.*

34 Nono ex eo mortuo alius in vita Regis non potest tibi præfici: quia non potest Rex grauare nisi semel, vt superius scripsi, etiam si fuerit nouus Abbas: quia ad vitam Regis tantum vnus præfici debet. Ergo si mortuus fuerit Rex, & adhuc viuat Abbas, is rursus poterit per aliu Regem grauari: quamvis in mandatis dixerim contrarium esse. *in §. i. de mand. Apostol. in concord.*

35 Si tamen ille cui est prouisum, adhuc viuere, debet Rex nouus expectare mortem illius, ante quam prouideat, ne sit molestus monasterio: & ne vno & eodem tempore sit grauamen duorum, contra. c. mandatum. *§. seq. de rescr. in 6.*

36 Decimo ex conventionione poterit isti dari pecunia singulis annis extra monasterium: ne ipse veteranus, qui solitus erat deuorare gallinas, nunc velit deuorare monachos, & solet regulariter extra conuentum alii: quia quæ conuentio lucis ad Belial: quando tamen partes sunt concordantes, quid ad iudicem? *l. i. §. inde. ff. de no. in ope. nunc.*

37 Vndecimo ad hoc vt hanc portionem habeat iste, pro quo mandatur, non tenetur habitum sumere, sed in habitu suo, qualiscunque sit victum habebit: tum quod in literis non mandatur, tum etiam professio ex voluntate fieri debet, non ex coactione. *c. i. & per totum. de regula, transiunt ad religio. ideo ipse profiteri non tenetur. [Tamen*

quando mulier præsentatur in monasterio moniali, solet indui habitu moniali, & cū illis morari, alioqui separata tanquam leprosa vix in monasterio viuere posset.]

38 Duodecimo dicerem, quod si huic pauperi deferretur pingue patrimonium ex successione, vel aliâ, extingueretur hæc monachalis portio, quæ est ad formam pauperum: & cessat causa mandati. *cap. si do pauper. de præb. in 6. cl. gratia, de rescr.* Alia dubia poterunt ex his decidi, breuitatis gratia tantum ea inferens, quæ nullibi à doctoribus scripta esse reperi. [licet in forensi iudicio frequentia sint.]

De rescripto rehabilitationis misto.

Item alia sunt rescripta gratiæ mista, quæ & à Papa, & à principibus secularibus conceduntur. Primo literæ rehabilitationis, & à Papa, & à principibus dantur secularibus, à Papa autem clericis: vt quis commiserit simoniam, effectus est inhabilis ad officia & beneficia: ideo opus est vt à Papa fiat habilis, & sic dicitur rehabilitari, id est, iterum habilis fieri, sicut antea erat. *c. de regularibus, & cap. quoniam. de simo. gloss. in §. simoniac. in verb. perpetuo. de elect. in prag.* Et sic ad beneficia fiet habilis à Papa, sed quo ad officia temporaria & Regia Rex eum habilem reddet, qui prius erat inhabilis ad illa. [De hac dispensatione regia scribit Arist. in lib. 2. recond. c. 1. & ego in interpret. l. si quis pro eo. in §. ff. de fideiuss. & in l. §. ff. qui satisd. cogant.]

2 Item si quis homicidium committat, inhabilis est ad beneficia, quia est irregularis. *c. ad audientiam, de homic. & ibi Soc. cle. v. m. az. illo. vii.* oportet ergo quod à Papa rehabilitetur, alioqui nunquam beneficium obtinere poterit, & à rege quo ad Regis officia: sic dixi in perituro in interpret. l. si quis pro eo, in §. ff. de fideiussor.

3 Addendum est, quod si quis vtroque iure fiat inhabilis, ab vtroque principe debet habilis reddi: vt superius dictum fuit: quo ad ius canonicum à Papa tantum: quo ad ius ciuile ab Imperatore, Rege, vel alio principe non recognoscente superiorē. Si

vero

vero tantum vno iure quis inhabilis red-
datur, tunc vnus erit rehabilitatio: vt si
quis absque dispensatione obtinuerit duo
beneficia, efficitur inhabilis a iure pontifi-
cio. *Extravag. execrabilis. de prob.* tunc indi-
get rehabilitatione ab ipsis pontificibus: &
solus Papa in his rehabilitat.

Rehabili-
tate cleri-
cum qui
informati-
ones con-
scripsit, vel
condemna-
uit ad mor-
tem solus
Papa po-
tejt.

4 Item Papa est rehabilitare illum cle-
ricum, qui condemnauit quempiam ad
mortem, vt dictauit sententiam, sanguinis
aut scripsit. *c. sententiam, neciter, vel monach.*

5 Idem si informationes conscripsit, ex
quibus postea ille delinquens condemna-
tus, & mortuus fuit. *Panor. & alij in d. capit.*
sententiam. vnde vidi quendam commissa-
rium eo solo inhabilem dici, quod in ma-
teria criminali informationes conscripsit,
ex quibus secuta erat mors, seu membri
mutilatio alicuius, seu abscissio: oportetq;
duo probare, quod ille scripsit in crimi-
nibus, & ex illa scriptura sequutam fuisse
mortem, aut mutilationem.

6 Vnde si quis tarum fuerit condemna-
tus ad Galeas, quia non sequitur imme-
diatē mors, ille qui scripsit informationes,
non est irregularis, vide *Fel. conf. 168. & Hip-
pol. in l. vna. num. 182. C. de raptor. virg.*

Rehabili-
tatio qua-
do a solo
principe
decur.

7 A principe temporali solo datur reha-
bilitatio, si tantum agatur de suo officio,
vel si is inhabilis factus sit per suas consti-
tutiones: vt pote si quis fuerit a iudicibus
Regis priuatus tabellionatu, & inhabilis
ad officia effectus, per *c. 2. & c. sicut, ne clerici
vel monachi. & las. in l. i. ff. de restitua. & iure.*
princeps tantum in suo officio rehabilita-
re potest, & solet quandoque, ne postea i-
pse sine officio fame pereat.

8 Idem diceadum de apparitoribus ne-
morum, qui laici esse debent ex constitu-
tionibus Regis, alijs priuati sunt, nisi re-
habilitentur a principe in rubr. *Des eaux &
foretz. or d. 7. art. 19. & seq.*

De Rescripto nobilitatis misto,

Nobilitat
Papa &
Rex fran-
cie.

Item nobilitare potest Papa, & secula-
res principes: vnde cum in fundatione
caueatur, quod nullus nisi nobilis reci-
piatur, poterit Papa creare impetrante n-
obilem ad effectum obtinendi beneficiu,

sicut videmus de canonico ad effectum
habendi dignitates. in *§. fi. de reseruat. in
Concord.* vel non obstante fundatione isti
concedere: & ita frequentius fit: quod vix
sustinerent Canonici sancti Ioan. Lugdu.
aut Briodi in Aruernia.

2 Adhuc secularis princeps nobilem fa-
cit, & natalibus restituit, licet dixerim in *l.
restituere. ff. de verb. sign.* aliud esse restituere
natalibus, quam nobilitare contra Budru,
vt in rubr. *ff. de natal. restituend.* Et in hoc re-
scripto solet ita princeps post salutatio-
nem dicere.

PRObitatis merita, nobiles a-
ctus, gestusque laudabiles, &
virtutum insignia, quibus personę
decorantur, & ornantur, merito
nos inducunt, vt eis instar opera-
tionis propria exēpla tribua-
mus: vt eos, eorumque posterita-
tē fauoribus congruis attollamus,
quatenus huiusmodi prerogatiua
ipsi latentur, ceteri que ad agenda
quę bona sunt, ardentius aspirent,
& ad honores suffragantibus vir-
tutum, bonorumque operum me-
ritis adipiscendos alliciantur, &
aduolent, &c.

3 Procerum igitur harum literarū duo
continet. Primo propter virtutes, & meri-
ta, ac nobiles actus principem eum deco-
rari velle iure nobilitatis: nam virtus no-
biles facit, & scientia: vnde dicitur nobilis,
*Bart. in l. iudices. C. de dignit. facit. glo. in l. socie-
tas. ff. pro socio.* vnde cum quidam rogaret
Sigilimundum Imperatorem, vt eum no-
bilitate decoraret, audiuit illum plebeiōrū
numero eximi posse, sed nobilem eum fieri
non posse: sensit enim prudentissimus
princeps eum demum merito ceteris an-
teferri, qui ob eximias animi dotes omnium
in se conuerteret oculos, quosque ho-
mines suspicerent ob virtutis admiratio-
nem, quam in illis cernerent.

4 Ex quibus patet principem non recognoſcentem ſuperiorem nobilitare poſſe, quia cum ipſe ſit nobilitatis fons, omnes ritulos nobilitatis ab eo decet oriri: *in Barr. Rebuff. & alii ſcribunt in l. c. de dignit. lib. 12. & Ioan. Raynald. in tract. nobilita. in 4. qu. & nouiſimè Do. Tiraq. in ſuo amplo. tract. nobilit. c. 6.*

5 Secundò vt alii incendantur ad virtutes, & bona opera, princeps nobilitat. vnde Iuuenal. ait, *ſaty. 8.*

*Et tamen vt longè repetas, longèque reuoluas,
Nomen ab infami gentem deducis Aſylo.*

*Maiores primis quiſquis fuit ille iurorum,
Aut paſtor fuit, aut aliud quod dicere nolo.*

6 Ideo non debet quis nobilitari, niſi ſit bonis moribus præditus alioqui diceretur nobilis quaſi nocibilis, licet plerofq; nobilitet hodie pecunia, *iuxta l. nobiliores. vbi Bald. c. de commer. & mercator. & ipſi dicuntur nobiles in pecunia, non fortè in virtutibus.*

Nobilitas qui poſſunt.

7 Tertiò requiritur, quòd ſit ingenuus, & non ſeruus, nec homo manus mortuæ: In literis enim habetur, homo liberæ conditionis, manſit autem Romæ diu conſtitutum, vt ſerui ingenuorum veſte non vtentur, quippe qui nec colobea, nec calceos habeant, quæ liberis dabantur, crepidis quoque aut mulleis vt ſeruos, aut plebeios erat lege veritum: ſicut ſeruis erat vſus annulorum prohibitus, *in rub. de iure aureo. annulo. ff. hodie apud Pariſ. & liberi, & ſerui mulleis vtuntur.*

Cõſtituuntur, intelligitur de legi. omis.

8 Quarto cum poſteritas legitimatur intelligitur de natis ex matrimonio legitimo: nam baſtardus iſta non decoratur nobilitate, quemadmodum ſolet in literis dici. Eandem liberæ conditionis cum tota eius poſteritate, & prole vtriuſq; ſexus in legitimo matrimonio procreata, & procreanda, ac eorum quemlibet de noſtræ Regiæ plenitudine poteſtatis, & gratia ſpeciali nobilitauimus, & nobilitamus præſentes, nobileſq; facimus, & qui poſteriorum nomine contineantur, *declarat. 1500. in l. i. in fi. ff. de iure innumita.*

Inſignia no. 9. huius.

9 Quinto reddit eos habiles ad omnia priuilegia quibus cæteri nobiles vtuntur

in regno Francia, ac vt poſſunt ac conſueuerunt, veluti ſtemmata ſcutis geſtare, enſem deferre: ſed virtus congruentius eſt nobili inſigne, quippe nobilis ſine virtute eſt tanquam fax olei.

10 Sextò vult Rex, vt maſculina poſteritas in legitimo procreata matrimonio, non debent ac procreanda valeat cingulo militiæ decorari: quandoquidem Egyptii, Græci, ſed militiæ Scythæ, Perſæ & Lydi omnes qui artificio dediti, incumbere, pro ignobilibus ducebant, qui verò militiæ generoſos: vt ſcribit Alex. lib. Genial. 3. ca. 18. ob id Rex vult vt deinceps tanquam veri nobiles militiæ accingantur.

11 Septimò ſtatuitur in dictis literis, vt Nobiles ille de cætero nobiles habeantur ab omnibus, *li dicitur, teneanturque, ac in perpetuum cenſeantur: & hoc eſt quod vult Bart. in l. i. de diſputantur. guta. libr. 10. vbi illud dicuntur nobiles, qui tales reputantur: & dignitas dicitur, quæ reputatur pro dignitate. cap. cum acceſſiſſent, de conſt. & in cap. de multa, de preb. ca. 1. de conſuetud. in 6. ſcripſi in §. cum verò, de colla. in concord. quomodo probanda ſit hæc nobilitas.*

12 Octauò Rex vult in literis nobilitatis iſtum denuo factum nobilem omnibus priuilegiis, prærogatiuis, iuribus vniuerſis & ſingulis, quibus cæteri nobiles regni vtuntur, gaudere, etiam vt plenariè deinceps pacificè, liberè, & quietè, ac in perpetuum vtantur, & potiantur.

Priuilegia nobilitum.

13 Quæ ſint illa priuilegia, Bart. & alii declarant in d. l. i. aliqua ſcripſi in d. §. cum verò, & alia docet bonus de Curtil. in tract. nobilit. in 6. parte.

14 Et ſic iſti noui nobiles ſeu filii eorum poterunt nominari poſt triennium ſicut alii veri nobiles.

15 Nonò quòd ipſi nobilitari, feuda, ac retrofeuda nobilia ac poſſeſſiones alias quæcunque ſint, & quacunque præfulgeant autoritate ſeu nobilitate tenere, & poſſidere in perpetuum valeant, ac acquirere, tanquam ſi nobiles ab antiquo eſſent: propter feuda antiqua dicit, vt declarauimus in arbor. feudor.

16 Decimò non tenentur ea bona & feu-

Feuda po- da extra manus suas ponere, nec vendere: rest posside sicut dicitur in l. fi. C. de iure emphy. & dereli- ve nobilis giosis in ca. vno, de relig. domib. in 6.

Financia 17 Undecimo hic nouus nobilis financi- am debet Camera computorum, & cete- ris officialibus Regis, vt eum molestari su- meret, quomodo, & hæc financia est qua- dam pecunia, quæ taxatur à magistris computorum.

18 Vltimo non obstantia apponuntur in literis, ibi, non obstant, &c. de quibus non obstant. vide per Fel. in c. nonnulli, de re- ser. superius scripti in forma. no. prouis.

Sigillum a 19 Sigillum vero taxatur arbitrio audi- entiarum, & contributoris, quem Contrerol- leur, vocant: & soler audientarius post si- gillum appositum literas deferre ad came- ram computorum, & non dare partibus: at partes à camera computorum accipi- ent soluta financia, nisi princeps financi- am remittat ex aliqua causa. Ista sunt præ- cipua, quæ ex his literis elicere potui, non recepta aliqua mercede à nouis nobi- litatis.

De rescripto legitimacionis misto.

Papa ad 1 Sequitur rescriptum legitimacionis, spiritualia quod est gratiæ, & mistum: nam Papa legitimat, ad spiritualia legitimare solet, videlicet ad ordines, & beneficia. cap. 1. & 2. de filiis presbyt. lib. 6. de his dixi superius in dispensat. super defectu natal.

2 Et princeps temporalis legitimat in temporalibus. cap. per venerabilem. qui filii sunt legit. gl. in c. 1. dist. 10. plenè Lucas in si. col. penult. C. de his qui sponit munera subeunt. lib. 10.

3 Extra terras ecclesie, vbi Papa & in temporalibus spiritualibus legitimat. d. ca. per venerabilem. & de iure etiam tempora- lia & spiritualia etiam dicunt doc. posse legitimare, sed ipse tot concessit priuile- gia quæ destruant eum, & eius potesta- tem: nam principes postea vsurparunt & temporalia, & spiritualia, dicentes tem- poralem temporalia decent. igitur ad ho- nores seculares, & dignitates, aliosq. actus princeps legitimare solet, cap. 1. in 10. dist. ca.

per venerabilem, qui filii sunt legit. & maxime Rex Franciæ, de quo ibi.

4 Et in hoc rescripto sic orditur Rex post salutationem

Ilegitimè genitos quos vita decorat honestas, natura vitium minimè decolorat: nam decor virtutis abscondit in prole maculam genituræ, & pudicitia moram macula originis aboletur: notum igitur, &c.

Hoc principum extrahitur ex ca. Ne- quam de vitis erubescamus parentum, sed semper amplectamur virtu- tem: quia non est omnino nec de virtu- te, aut vitio parentum, aut laudandus ali- quis, aut vitiope randus. 56. dist. facti. l. gene- raliter. §. spurius. ff. de decurio. ibi spuri ad de- curionatum, & re & vita honesta recipitur, quod vtiq. non sordidum erit ordini.

5 Sed ibi dicitur competitorem legitimè quæsitum preferendum, ob id vt pallium recipiatur, oportet quod legitimetur, & à principe seculari, & ad habendum & reti- nendum bona: vt plenè scripti in scholastic. priuileg. 98. & superius. nam qui ad tempora- lia legitimat, non facit habilem ad spirita- lia, nec econtra gl. 1. in c. lege. 12. dist. c. auto- ritatem 15. q. 6. & lo. Feral. in tract. de iur. reg. Fran. in 15. priuilegio.

Et tunc Comes Palatinus condemnatus. Comen- tario quod seruasset contrarium: vt docet Anst. lacrimas in stylo. Parla. Aristo. 251. Item in eodem Par. de iur. iuramento. Alias esset vsurpare iurisdictionem alienam, contra. ca. noui, de iud. quam papa dicitur in d. c. per venerabilem. gl. & doct. ibi di- gressimè spulent, an Papa quo ad temporalia legi- timare possit. Et non est dubium in locis, Aristo. in quibus temporalia administrat, sed vbi præfectus est princeps in temporalibus, non solet legitimare. ca. laur. & c. cassam, qui filii sunt legit. nisi super matrimonio dis- pensaret: vt docet Bened. in d. c. R. ynnuus. nu. 202. in verb. & uxorem. de testa.

6 Secundo princeps in hac legitimatio- ne solet inferere causas quibus mouetur ad legitimandum, vt propter seruitia facta in bello, seu alibi: & sic ex causa moueri solet.

solet, sicut dixi supra de dispensatione, licet sine causa legitimare possit per l. i. C. de sen. patris. Et ita decidit spec. in tit. de lega. §. nunc breviter, vers. Et not. quoniam refert Ludovicus a Sarda. in tract. de legitim. c. requisita. in legis. vers. non queritur.

De plenitudine potestatis solet quis legiti-
mari non potest.

7 Tertio solet princeps in dictis literis talem legitimare de nostrae Regiae potestatis plenitudine, per quam potest derogare legibus in contrarium facientibus, per gloss. in §. si in auct. quib. mod. natu. effi. sui, colla. 7. §. l. i. C. de natural. lib. Tamen non solet Rex legitimare inuitum sicut nec emācipare. l. i. iube. nup. C. de emancip. liber. sufficit tamen legitima ratihabitio, §. generaliter. in aucten. quib. mod. natu. effi. sui coll. 7. Boer. in dec. Burdeg. q. 16. sed circa.

Pater quis potest legiti-
mari.

8 Licet quoque patri legitimacionem filii sui petere, §. licet. quib. mod. natu. effi. legit. coll. 6. & eo mortuo filius petet. §. si vero is solummodo, ibi. Et auct. item sine. C. de natu. lib. Et generaliter solet in Francia impetrari haec legitimatio, seu dispensatio per quemlibet procuratorem, vel consanguineam, aut amicum, argumentum. l. i. C. de precib. impera. offeren. voi non refert a quo rescriptum impetretur, sed cui concedatur. gl. in verb. precum. §. sui igitur. quib. mod. natu. efficiant. legit. Barr. in l. Gall. §. forsitan. ff. de liber. §. posthum.

Legitima-
tus non est
proprie le-
gitimus.

9 Et generaliter solet in Francia impetrari haec legitimatio, seu dispensatio per quemlibet procuratorem, vel consanguineam, aut amicum, argumentum. l. i. C. de precib. impera. offeren. voi non refert a quo rescriptum impetretur, sed cui concedatur. gl. in verb. precum. §. sui igitur. quib. mod. natu. efficiant. legit. Barr. in l. Gall. §. forsitan. ff. de liber. §. posthum.

Legitima-
tus feuda
etiam acqui-
rere potest.

10 Quarto vult, ut in iudicio & extra pro legitimo habeatur, & sic poterit sistere in iudicio, habita tamen patri reuerentia. l. parentes. ff. de in ius voc. & sic dicitur legitimus ciuilitate, non vere: nec refragatur. text. in §. si quis ergo, §. §. quoniam, in auct. quib. mod. natu. effi. sui, ubi naturales nihil differunt a legitimis: quia hoc verum est in effectu, sed proprie quo ad veritatem secus: quia vnus est legitimus: alter legitimatus, nisi fiat legitimatio per subsequens matrimonium. quicquid dicat Ant. Rosel. in suo tract. legit. & pro prima opinione facit. tex. in §. si igitur. in auct. quib. modis natural. efficiant. legit. colla. 6.

11 Quinto indulgetur per hanc legitimacionem, ut hic legitimatus bona immobilia possit acquirere, & acquisita retinere, ideo

poterit etiam feuda habere: quamuis de iure naturales legitimati non succedant in feudo. §. naturales. si de feud. iur. cont. inter d. & agnar. nup. quia in hoc regno feuda redacta sunt in ius patrimonialium, ergo legitimati succedent, sicut in patrimonialibus de consensu patris: vt docet Guido Papae in dec. Delph. q. 59. secundum vsus. Et cons. 18. super casu. col. 3. Et Boer. q. 123. ex praedicta. Et Bened. in repe. c. Raynuius, in verb. Et uxorem. num. 182. de reflav.

Legitima-
tus de suis
bonis dispo-
nit.

12 Septimo indulgetur, vt de bonis illis disponere inter viuos, & testamento possit ad suae voluntatis libitum: alioqui naturalibus non legitimatis succedit filius: vt scripsi in proem. const. Regia. Et in tract. de iureys naturalita. in 2. tomo. ordin.

Legitima-
tus potest
etiam legiti-
mis existi-
tibus suc-
cedere.

13 Octauo vt possit succedere patri, matri, & aliis consanguineis conceditur, dummodo ex eorum processerit voluntate: quia non contra eorum voluntatem rumperet testamentum per querelam, aut per contra tabulas: sed possunt ei bona dari, vel ipse legitimatus heres institui potest.

14 Ideoq; si pater non prouiderit, non succedent hi legitimati consanguineis etiam existentibus, quia non sunt ad hoc legitimi facti, nisi vt succedat ex voluntate legitimatis: de qua voluntate non apparet, quando disposuit, ergo illi non succedent. arg. l. cum praetor. ff. de iud. cap. nonne. de praesumptio. nam legitimari potest filius ea lege, vt non succedat teste Francisc. Cremens. sing. 16. parie, Et c. sed si institui fuerint, vel donata eis bona, excludunt in hoc consanguineos: quandoquidem nituntur eius voluntate, cuius sunt bona, qui poterat etiam exteris relinquere multo fortius & huic legitimo, dummodo legitima relicta fuerit legitimis.

Princeps
in praedi-
ctis consan-
guineorum
legitimare
non debet.

15 Nono excipit dummodo non fuerit ius aliis acquisitum, quae clausula ex necessitate est apponenda: vt dicit, gl. in reg. Canc. 18. quam refert Bened. in repe. d. c. Raynuius. in verbo, Et uxorem. num. 186. quia non intendit princeps legitimare in praedictis filiorum, vel consanguineorum, quibus est ius quaesitum. §. si quis, ergo filios legitimus non habet, in auct. quib. mod. natu. effi. sui, colla. 7.

16. Vnde si quis habens filium legitimū, velit legitimare naturalem, nisi faciat mentionem de filio legitimo, non valebit legitimatio, per d. §. si quis ergo. & §. si quis verō, quib. mod. nat. est. legiti. colla. 6. & hoc tenet Ant. Rosel. in tract. legitima. in 2. requisito.

17. Nec poterit hic legitimatus succedere cum legitimo: vt decidit Guido Pape. qu. 482. vtrum. sed in regno cum ex voluntate tantum petentium legitimacionem, seu parentum succedant, etiam si non esset factamentio filiorum, valere poterit: non tamen præiudicabitur filio, nec consanguineis nisi parentes disponant.

Citari consanguinei in comprobatione legitimatus debent.

18. Ideo dicunt quidam faciendam esse citationem in imperatore rescripti: sed hoc non seruat vsus forensis in Francia: tamen in comprobatione rescripti citari debent consanguinei, quorum nisi facta sit mentio, non valebit: vt ibi Rosel. concludit. Barr. & alii in l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de lib. & posth. vide Boer. in dec. Burdeg. qu. 122. an in concessione imò dicit Bal. in §. filii nati, si de feud. sue. controuer. quod Imperator legitimans naturales extantibus legitimis est vnum pecus non habens præ oculis iustitiam publicæ honestatis refert. Feli. in c. 1. col. 9. num. 31. vers. quinta declaratio, de constit. & Ferr. cautel. 1. quia diuus Paulus, ait, Non erit hæres filius ancilla, cum filio libera. ca. dicar. 32. q. 4.

19. Quinimò & si pater non habens filios legitimos legitimauerit suos naturales, & postea procreet naturales legitimos, legitimati non succedent: vt tenet Dinus, quem refert Bar. in lex factio. col. 2. ff. de vulg. per l. si vnquam. C. de reuoc. dona.

20. In qua l. si vnquam. Do. Tiraquel. nu. 227. in verb. dominatione largius, abundè tractat hanc quæstionem, & demum suum

Post legitimacionem procreati si filii legitimi non succedant: rupta legitimatio per legem.

interponit iudicium, quod si pater & princeps legitimantes cogitauerint de filio, nõ reuocatur legitimatio: si non cogitauerint id quod verisimilius est, tunc non succedunt legitimati cum legitimis.

21. Sed ad certio rem huius dubii decisionem videntur faciendi casus sequentes: primus est, quod legitimatio per suspensionem legitimorum nõ reuocatur, quo-

minus sit semper legitimus, valebit legitimatio quo ad filium legitimatum, vt possit succedere de voluntate patris, sicut extraneus succederet, si institueretur: & sic potest intelligi opinio Rayner. & Bart. aliorum in d. lex factio.

22. Maxime quia non solet in Francia legitimari ad successorem, nisi voluntas eius, cui succedere debet, interueniat: nisi inferius explicatur: inde potest hæres institui a parte hic legitimatus, sicut extraneus.

23. Secundus casus est, quod filius legitimatus, ab intestato non succedit cum legitimo: quia si verè omnium bonorum donatio fuit et fama, rumpetur per superuenientiam liberorum. d. l. si vnquam. C. de reuoc. dona. fortius impeditur ius succedendi, si nascatur legitimus, secundum dictum Pauli. Non erit hæres filius ancilla cum filio libera, etiam quia ad hoc non est legitimatus, & sic intelliguntur opiniones Dini, & aliorum erit tamen quo ad alia legitimatus.

24. Tertius casus est, quod si legitimatio fiat per subsequens matrimonium, succedet ille legitimus factus cum aliis postea in matrimonio natis: & in omnibus eadem iura cum his consequetur, per ca. iana, vbi plenè doct. scribunt, qui filii sunt legit. l. cum quis. C. de natural. liber. vbi Bal. & i. Diui, ibidem. & per ista sublata sunt omnes rationes dubitandi, & conciliata: sicq; in Francia seruamus, vt in omnibus sufficiat hæc brevis distinctio selecta ex multis scriptis quodammodo inter se multum confusis, vt quilibet videre poterit.

25. Decimo vult hæc legitimatio, quod Legitimus ad omnes honores, officia, & alios actus legitimus isti legitimati admittantur, ac si essent ex legitimo matrimonio procreati: tunc quippe legitimis existentibus ipsi non recipiuntur ad honores. generaliter. §. si vnquam. ff. de decur. Nam in honoribus, & muneribus gerendis imprimis consideranda est persona eius, cui defertur honor. l. honor. §. de honoribus. ff. de muner. & honor.

26. Sed cum sint legitimati, etiam existentibus legitimis recipi poterunt, nec potest

set quis appellare, vel opponere, quominus recipere: quia rescriptum vult, ut perinde recipiatur, ac si legitimi essent: & quia non est impedienda dignitas eius, qui nihil admisit. l. spurii. ff. de munerib. & honoribus.

Filiu legitimariu an succedere possint.
27 Undecimo cauetur his literis legitimacionis, quod filii orti ex eorum legitimo matrimonio possint succedere in bonis suis quibuscumque iure hereditario: & hæc clausula magni est momenti, ad tollendum diuersas opiniones: quia tam de iure quam de consuetudine filii spuriorum etiam in regno nati successiones sunt incapaces, sicut & patres eorum; gl. & doct. in l. si. C. de natur. liber. Bart. conf. 118. ad iur. Bald. & alii in l. Gallus. §. quidam recte. ff. de liber. & posthu. & ista videtur communis opinio, teste Alex. conf. 74. circaprimum, in 3. volum. Guido Papæ. conf. 118. super casu, in fin. Chassa. multare fert in consuetu. Burgund. in rubr. des. §. 5. nu. 70. sed hoc tollitur hic.

28 Et ibi dubitatur, an filius spurii possit ano succedere: Resp. quod non: sed non est dubium quin possit succedere suo patri, quia cessant rationes posite per doct. ergo & dispositio, maxime per hanc legitimacionem, per quam & auo succedere poterit, de voluntate tantum illius, & alius consanguineis.

Legitimus regni inimicus non succedit.
29 Duodecimo limita nisi ultra defectum huiusmodi natalium aliud quippiam repugnaret prædicto bastardo, ut si quoque esset hæreticus, vel regni inimicus non possit succedere per l. i. C. de hered. instit.

Scriptura legitima dicitur in rescripto nobilitatis, & sic in legitimacione requiritur scriptura, qua probetur gratia, per l. vnic. C. de manda. prim. & quia legitimatio fit per rescriptum, §. illud, in fin. quib. mod. natur. efficiant. sui. colla. 7. quod rescriptum non potest esse sine scriptura: ut superius scripsi: & hoc expressè scribit Ludouicus de Sardinia in tracta. de legit. cap. requisita, in legitima imperan. in q. 12. vide que plene scripsi in Concor. in §. 1. in verb. literas de mand. Apostolic.

Legitimus subreptiu non valebit.
31 Decimoquarto si hoc rescriptum sit subreptiu, non valebit: ut consulum Signo.

conf. 219. ideo oportet exprimere qualitatem spurietatis. teste Fel. in c. postulat. col. 4. eodem. Quamobrem exprimi debet, si natus sit ex consanguineo, vel consanguinea, vel ex adultero, seu moniali, aut monacho: alioqui legitimatio nullius erit momenti: ut Anto. Panor. & alii dicunt in d. c. per venerabilem, qui filii sui legit. debet quoque fieri mentio ex nobilitate parentum, teste Ioann. And. in cap. fin. de filiis presbyt. ac Fel. in dict. cap. postulat. col. 4. cum sequem. de rescrip.

32 Decimoquinto requiritur etiam clausula, non obstant. que etiam ex consuetudine inferi solet. l. fin. C. si contra ius. gl. in §. fin. quibus modis natura. efficiant. sui. colla. 7. l. i. C. de natural. liber. Ludouic. de Sardinia in tract. legitima. cap. requisita. in legitima. imperan. q. 11. & seq.

33 Decimosexto quid operetur hæc clausula absque præiudicio venientium ab intestato, scribit Anton. Capit. in dec. Neap. q. 22. fuit opud me. superius dixi in forma dispensatio.

34 Ultimo quamuis legitimatio fieret Legitima olim per oblationem Curia, nempe si quis offererat suum filium curia, ut in §. generationem ralter, quibus modis natural. efficiant. sui. curia est collat. 7. item cum quis eum nominabat filium, quem ex ea susceperat, cum qua matrimonium consistere poterat, etiam legitimabatur, & per §. ad hoc autem, in auth. ut liceat matri & auie. colla. 8. plene Ludouic. de Sardinia in tracta. de legit. cap. de legitima per partu nomina.

35 Hos tamen modos non vidi in curiis Francie seruari, sed si matrimonium probetur, fit legitimatio, non alias, per c. tanta est vis, qui filii sui legit. vel per principis rescriptum: ut hic: quos duos modos frequentissime vidi contingere.

Rege Fran- cie legiti- mat quos- que inque cun- que per rexi. in l. qui spurios. in prouincia. §. diuus. ff. de ritu nuptiar. quic- quid dicant nonnulli iuris interpretes. fa- ctit. gloss. in §. fin. in authen. quibus modis natu- ral. effi. sui. colla. 7. Ioan. Berald. in priu. 15.
36 Et per rescriptum princeps noster legitimat, tam naturales, quam spurios, & inestuosos, & quacunque alia macula irretitos, sicut Imperator per rexi. in l. qui spurios. in prouincia. §. diuus. ff. de ritu nuptiar. quicquid dicant nonnulli iuris interpretes. facit. gloss. in §. fin. in authen. quibus modis natural. effi. sui. colla. 7. Ioan. Berald. in priu. 15.

37. Ethæc legitimatio similis est Alchimia, quæ facit apparere illud, quod non est: transmutare tamen vnam speciem in alteram non potest: Sicut legitimatus figuram legitimi gerit, sed non habet eam substantiam, quæ proficitur à rerû natura, quæ diuina & immutabilis est: vt docet Bald. in c. 1. col. 5. nu. 23. de constit.

38. Alia multa sunt rescripta & concessiones, quæ conceduntur & à Papa, & à principibus secularibus, tam missim, quæ etiam ab vno solo: verum quia nonnulla parui sunt momenti, alia in curiis per raro exercentur, aut beneficia nõ cõcernunt, quæ hic totis prosequor neruis, ideo ea missa nunc faciam: ista interim, lector amantissime, benigno (vt soles) animo suscipies.

39. Verum ne quicquam ex his, quæ necessaria sunt ad hanc materiã omittamus beneficiariam, afferam quædam de concessione, quæ fit per Breue, quod interdum ad gratiã respicit: vt inferius videbitur.

De Breui Apostolico, & aliis

Breue quid dicitur,

Breue seu breuis dicitur scriptura parua, summam rerum continens, siue Commentariolus, vt placuit Budeo in annot. prior. ad Pandect. probat. text. in l. fin. C. de conuenien. fisci. debitor. l. 10. iuncta. l. 1. de apochis public. ibidem huius significationis secundam eum exempla ponuntur in l. actuarii. & l. iubemus, ac l. excellentia. C. de erog. militar. anno. lib. 12. l. fin. de Castri. ibid. l. vna, in fin. de colleg. lib. 11.

2. Item quælibet breuis scriptura potest etiam breue vocari. c. humana, in fin. 22. q. 5. vnde scripturam continentem numerum modiorum salis, & quantitatem breui conscriptam, breuet, vocat ordin. regia in iii. du. scil. ordina. 2. art. 19. & seq. & art. 39. & quid debeant continere, ibidem describitur, & ordina. 3. art. 22. & seq. & in d. l. excellentia. C. de erog. militar. anno. lib. 12.

Breue testatum.

3. Breue testatum vocatur, quod summam rei, aliquando testium, nondum tabellionis scriptione confirmatum, quod: restius clientelare instrumentum dicitur

vt placet Olden. & Spiegel. in hoc verbo, probatur, in §. 1. quid sit inuestitura. vbi breue testatũ accipitur pro instrumento publico breui concepto, fidem vassalli & domini continens, secundũ Bald. & alios ibidem. & Zali. in tra. de feudis. tit. qualiter feudum constituta. idem in §. item si vassallus, si de inuestitura feudi contro. fuerit.

4. Galli etiam schedam notariorum, seu primam scripturam à notariis Regiis factam etiam, breuet vocare solent, quia breui concepti solet, & conscribi, & cum clausula de qua scripsi in l. ceterorum. ff. de verb. sign. vulgus etiam Pergamentium vocat breue teste Albert. in diction. in verb. breue, quod postea ad effectum executionis, & aliorum extendi debet in instrumentum publicum: & hæc scriptura apud notarium remanebit: vt in c. quoniam contra, de prob. l. contractus, vbi doct. C. de fide instrum. & in tit. de tabellion. colla. 4. doct. in c. 1. de fide instrum.

5. Et in hoc breui tenentur notarii conscribere sequentia, primò nomina & cognomina contrahentium: nam ad recognoscendos singulos nomina comparata sunt. l. ad recognoscendos. C. de inge.

6. Secundo debent notarii qualitates partium. & statim earum describere: vnde si contrahens sit procurator, mercator, vel aduocatus, debet illam qualitatem notarius exprimere: vt postea iudex pro qualitate personæ facilius iudicare possit. l. 2. l. 2. ff. de iudica.

7. Nam si æger promiserit Medico, non valebit promissio. l. Medicus. ff. de variis & extraord. cognitio. vel si litigans aduocato, vel procuratori quodam litis promiserit. l. item C. de procur. ideo ista notarius exprimere tenetur.

8. Tertio debent Notarii scribere contractum planè, vt facile possit intelligi, vt per totum tit. de tabellion. in auth. colla. 4.

9. Quarto à quo sit promissum, & quis, vel à quo, & contra quem, dicitur text. in simili in l. 1. in si. ff. de appel.

10. Quintò causa debet exprimi, alioquin qui promissio sine causa non valet. l. 2. §. sine causa circa. ff. de doli. except. quia indiscretè dicitur quis sine causa promittere, l. cum de iudicibus.

indebito. §. pen. ff. de proba. plen. scripsi in tract. de licet oblig. art. 1.

11 Sexto debet in breui dies solutionis & complementi contractus conscribi, arg. l. exempt. §. off. rei. ff. de actio. emp. alias in omnibus obligationibus, in quibus dies non apponitur, presentis die debebitur. l. in omnibus. ff. de iudic.

12 Septimo solent notarii obligare bona vtriusq; contrahentium, si contractus hoc exigat. l. Labco. 2. §. 1. ff. de verb. signif. & aliquando corpus, ut scripsi in tract. de liter. oblig. art. 1. & seq. in primo tomo constit. Regiar.

13 Octavo dies contractus solet etiam in hoc breui apponi. gloss. in l. generali. C. de Tabular. libr. 10. De hac data scripsi in forma mandat. in si. in Concord.

14 Nono subscribere solent notarii, per l. hac consulti. C. de testam. & hoc breue sic confectum non habet executionem, nisi in instrumentum publicum redigatur, & sigillo muniatur Regio, vel alio autentico: ut scripsi d. art. 1. de liter. oblig. Alia quæ in instrumentis publicis poni solent, conscribit gl. in d. l. generali, & doct. in c. 1. de fide instr. & Barba in illius repee. rub.

15 Aliud est breue Apostolicum, quod dicitur Diploma, seu rescriptum à Papa, seu Pœnitentiario magno emanatū, quod sic describi potest. Breue Apostolicum est scriptura modica, in paruis concessa negotiis, in papyro frequenter scribi solita, cera rubea, annuloq; piscatoris sigillata, ac signo secretarii subscripta.

16 Primò dico Apostolicum ad differentiam alterius breui, de quo supra dixi: & hoc solet concedi à Papa, & à Cancellaria, ac à summo pœnitentiaro: & horum quodlibet dicitur Apostolicum, & sic breuia dicuntur literæ Apostolicæ. [Quæ etiam in articulo mortis à Papa concessæ valebunt, ut consulti Dec. consi. 175. in causa col. 6. num. 7.]

17 Secundo dicitur in definitione, scriptura, quippe sine ea breue non potest consistere, sicut de bulla superius tradidi in materia noue provisionis, & in forma manda. Apосто. §. 1. in verb. lueras, in concordia.

18 Tertio modica dicitur, quia breuibus verbis fit teste Bal. in cap. 1. de controver. inuest.

vel quod in breuibus materiis concedi soleat & summatum negotium contineat, ut breue concedi solet. pote sine præfationibus, & sic dicitur in modicis concessa negotiis, quia in arduis bulla utimur: & in signatura solet dici, quod in forma breui expediri possit: si materia hoc exigat.

19 In papyro descripta ad differentiam bullæ, & confessionalis, quæ in membrana describi solent: ut experientia nos docet, & interdum tamen vidi breue in membrana conscriptum, nec ob hoc vitari, sed frequentius in papyro, ut sic alius casus minus frequens non excludatur, per autent. cassia. C. de sacrosanct. eccles.

20 Postea dicitur cera rubea, ad differentiam alterius gratiæ, quæ cera viridi sigillatur: Demum tolluntur non obstantia, sicut in bulla, ibi, non obstantibus.

21 Item signatur annullo Piscatoris, ad differentiam aliorum sigillorum & vocatur hoc sigillū annulus Piscatoris, quia diuus Petrus, qui piscator erat, hoc sigillo primus, ut verisimile est, usus fuit: & sicut absq; præfationibus & ampullis verborum utebatur, ita & nunc Pontifices summi post eum, in hoc breui utuntur.

22 Quam breuium materiæ Alexander sextus Pontifex id temporis maximus ampliauit multum: & primus secretariorum collegium instituit, ut patet in suis regulis etiam ad differentiam signaturæ, quæ sigillari non solet: & sic appellatione signaturæ non continetur breuis nisi materia & ratio ista contineant: quia hæc sunt diuersa. gl. in regul. Cancell. 25. & regul. 29.

23 Et quamuis olim non concederentur breuia, nisi in materia iustitiæ concernentes tamen hodie per breue non solum expediuntur negotia circa iustitiā, sed etiam circa gratiam: ut id scribit Gomez. ut supra, unde vidi sepius concedi priuilegiū à Papæ bibliopoli per Breue, ut liceret typis mandare talem librū, nulliq; alteri per certū tempus: interdum priuatiuè aliis omnib. prohibebatur à Papa, ne per decē annos imprimerent sub pœna excommunicationis: ut licet videre in Iasonis consiliis, vbi est tale priuilegium, & alibi in multis libris.

24 Quæ

Breue Apostolicum quid sit.

Scriptura breui re quatur.

In paruis

materiis breue concedi solet.

Breue in papyro conscribi solet.

Sigillū quæ re vocetur annulus Piscatoris.

Signature nomine nō venit annulus Piscatoris.

Breua & gratiam & iustitiā respiciunt.

*Causaeque
per breue
expediri
possunt.*

24. Quare quæ causæ per Breue expediuntur? Respond. supplicationes, siue commissiones de simplici iustitia potest Cancellaria sine speciali Papæ commissione concedere & literas, secus in Breuibus: quia per Breuia causa pendens in partibus committitur, quæ non potest Cancellaria committere: *vt est in firmat à Egid. cōclu. 46. Gomel. in tract. breuium. num. 2. & seq. vbi breuia æquiparat bullæ expeditione per cameram, per ea que no. Gardina. Alex. m. c. in memoriam. col. penul. 19. dist.*

25. Et ideo sicut falsa latinitas non vitiat bullam, quæ transit per cameram, quia non examinatur per diuersos officiales, ita non vitiat breuia, sicut aliàs vitiat bullam, quæ conceditur per cancellariam. *capit. ad audiendum. 1. de rescript. & liter. regis, in 2. tomo constit. regiar.*

*Dispensatio
& rehabilitatio
per signaturam
conceditur.*

26. Item dispensatio fieri potest per resignaturam, & habitatio, & valet absque literarum expeditione: cum gratia sit perfecta per fiat, vel concessum: *vt consulu. plenè de Ripa in lib. 2. respon. cap. 11. de iure sufficit, nec dicitur intrusus, qui duo beneficia habet cum simplici signatura, si in illa sit dispensatus, nec incidit in extrauag. Execrabilis, gl. in reg. cancella. 53. scripsi in interpreta. cap. postulastis, in glo. reuincere. de cler. excommunicata ministrum. vbi in coniciencia foro dixi tantum prodesse signaturam, quantum bullam: ibi vide.*

*Rehabilitatio
per breue
non solet
concedi.*

27. Imò Alexand. Papa 6. statuit, quod non daretur priuatio illius, qui cum sola signatura se intrusit, quod in regno recipitur: in quo possessionem ex simplici signatura recipiunt: hodie habitatio non fit ex stylo curiæ Roma. per breue: & hoc prohibuit Alex. 6. *vt in suis regu. quilibet videre potest.*

28. Aliquando tamen ad duos menses, ad duas dignitates in eadem ecclesia, & ad quatuor menses, ad duos canonicatus, & præbendas per breue dispensatur. *vt not. Staphile, in suo tract. versic. in super conceditur. Per breue quoque dispensatur secundum eum cum homicida, & habitatur: quod prohibuit Alex. vt dixi: sed si impetrans sit pauper, concedi poterit per breue.*

29. Et cum quædam inuenitur imperfectio in hoc Breui, possum impetrare literas perinde valere, vel confirmationem gestorum per aliud breue: licet quidam teneant contrà: nam & si gesta ab alio soleant, quàm à Papa confirmari, tamen ab ipso Papa gesta per breue non confirmantur. Ego putarem Papam hoc posse: sed melius esset impetrare confirmatione perinde valere.

30. Item dispensatio de non promouendo per annum communiter ex sola signatura dabitur per Breue ad biennium: *vt in modis regul. Papæ Alex. 6. continetur. & prorogatur ad annum etiam per Breue, per bullam verò ultra, quantum Papa vult concedere.*

31. Et in Francia solemus vti signatura, in qua & annus, & biennium concedi solent, prout Papæ placuerit: potestque Papa hoc postea tempus prorogare: sed in prorogatione non debet dari maius tempus, quàm primatus concessum fuerit: *vt docet consil. 121. nobiles. col. vltima. in tertio volumine. per text. in auhen. qui semel. C. quomodo & quando iudex: & l. sancimus, de iudic. for. accessorium enim non debet esse maius suo principali: vt not. in l. cum principa. ff. de regulis iuris. Hippolytus singul. 52. prorogatio.*

32. Et debet fieri ab eo, qui concessit, vel à superiore: vnde si dispensatio, à Papa de non promouendo fuerit concessa, non poterit prorogari à summo prænitentiaro: *vt docet Felin. in cap. cum olim, in 10. quest. Panorm. de maior. & plenè Gomel. in 2. parte. num. 11.*

33. Vbi dicitur tunc summum prænitentiarium posse concedere per viam nouæ commissionis, sed non prorogationis *gloss. in e. hi qui, de præb. libr. 6. nec valeret prorogatio nisi prima gratia referatur, essetque subreptitia: quia si Papa memor fuisset se iam semel cum aliquo dispensasse, non est verisimile, quod tam facile iterum dispensasset. arg. l. 3. C. de Episcop. audien. Oltrad. consil. 215. puncta.*

34. Debet quoque fieri hæc prorogatio prima durante concessione, *per l. sed si mai. ff. de precat. & debet apponi in hac ratiōe. pro-*

prorogatione, quod tempus prorogatum computetur a fine primi temporis concessi. alia curret a die concessiois prorogationis. *gl. in c. non ex eo, in verb. septemium, de elect. in 6. & in clem. vi. h. qui, in verb. constitutus, de etate & qualis. gl. & doc. in ca. veniens, de prescrip.*

Abfenti li. 35 Item ad visitandum sanctum sepulchrum, quando orator est presens, conceditur per solam signaturam: si vero sit absens sepulchri, per breue: & hoc statuit Papa Alex. in suis regulis: & quando conceditur religiosis, breue conceditur de licentia superioris eorum, ne ceatur. *vagatur. c. si capis. 16. q. 1.*

Appellatio 36 Item per Breue non committuntur appellaciones extra urbem, nisi pro pauperibus, & miserabilibus. *Egid. conclus. 44. al. communit. legatio pauperatis, per l. si procuratorem. §. si ratur per bre. ignorantes, ff. manda. vel nisi altera pars habuerit commissionem per breue in partibus: tunc vt aequalitas seruetur inter partes, altera quoque dabitur. arg. c. non debet licere, & in cap. in iudiciis, de regulis iuris, in sexto. cap. primo, de iudic. ibidem. & hoc statuit Alexand. sextus titul. de referenda graua, & iustit.*

Facultas restandi qua da per bre. conceda tar. 37 Item conceditur per Breue facultas restandi de bonis acquisitis intuitu ecclesie vsque ad certam summam, modicam tamen, nec est componenda si de modico: quia de modicis maxime Romani & mulieres non curant. *l. scio. ff. de restit. in integrum. secus si de magno.*

38 Et religiosis quando haec facultas datur, statuitur certa summa arbitrio Papae taxanda: & quod de licentia sui superioris testetur. *arg. cap. cum ad monasterium, de statu monacho. clem. religiosus, de procura. Egid. conclus. 247. frater. & quando possit concedere, declarat Panor. in ca. cum esses, de restit. in repet.*

Alienari res ecclesie an per bre. conceda tur. 39 Item licentia vendendi res ecclesie, & pecuniam exponendi in euidentem ipsius ecclesie vtilitatem solet per Breue concedi: quando valor rei alienanda non excedit centum ducatos aut in annuo censu quinq; ducatos supplicationi introcluse, teste Staphil. in d. tract. persi. datur per breue.

40 Altare portatile non solet dari in forma confessionis per breue, nisi ex singulari gratia nobilibus, aut graduatis, aut aliis dignis personis, vt celebrare valeant in oratorijs vel domibus, argum. *text. in athen. vt in priuat. domib. sacramysteriani non fiant. colla. 6.*

Alex. portatile per breue an datur.

41 Et predicatores ac minores habent priuilegium vt cum altari viatico possint celebrare sine episcopi licentia. *ca. in his, de priuileg. etiam illud priuilegium cum aliis obtinuit mihi egregius, & doctissimus domin. Io. Suauis Romanus, auditor Romae excellentissimus, & mihi amicissimus.*

42 Item licentia vescendi lacticijs, ovis & carnibus per breue datur: de consuetudine tamen vtriusque Medici animae videlicet & corporis. *gl. & doct. in c. si. 82. dist. Cor. per breue in ser. in sing. incip. Caro. doct. in cap. cura infirmis, de penit. & renis.*

Vesendi carnis & lacticijs & laelio tamen vtriusque Medici animae videlicet & corporis. gl. & doct. in c. si. 82. dist. Cor. per breue in ser. in sing. incip. Caro. doct. in cap. cura infirmis, de penit. & renis.

43 Licentia Doctorandi non datur extra terras ecclesie per breue, in vrbe autem sic adhibitis ad hoc duobus, vel tribus doctoribus eiusdem facultatis, teste Staphil. quando co in dict. tract. de literis gratiae, rub. de rescript. in forma breuium. fol. 190. vers. licentia, vbi tenet licentiatos haberi quo ad hoc pro doctoribus quod videlicet de proximo cingendi pro cinctis habeantur. *l. penul. ff. de restam. militar. & bonus text. in l. qui pene. ff. de manu. quod non credo verum, per tex. quem allegat in l. nemini. C. de aduocat. diuers. iudic. vbi doct. & Bald. in l. Athleta, in princip. ff. de excusat. tutor. scripsi glo. licentiatio. §. a. de collation. in Concordatis.*

Doctor extra terras ecclesie per breue, in vrbe autem sic adhibitis ad hoc duobus, vel tribus doctoribus eiusdem facultatis, teste Staphil. quando co in dict. tract. de literis gratiae, rub. de rescript. in forma breuium. fol. 190. vers. licentia, vbi tenet licentiatos haberi quo ad hoc pro doctoribus quod videlicet de proximo cingendi pro cinctis habeantur. l. penul. ff. de restam. militar. & bonus text. in l. qui pene. ff. de manu. quod non credo verum, per tex. quem allegat in l. nemini. C. de aduocat. diuers. iudic. vbi doct. & Bald. in l. Athleta, in princip. ff. de excusat. tutor. scripsi glo. licentiatio. §. a. de collation. in Concordatis.

44 Ratio est, quia is qui non est doctor, non potest facere doctorem, nec sibi dissimilem. *l. adiles. §. qui mancipia. ff. de adili. edicto. Panor. in cap. cura pastoralis, in fin. de reparat. sic nec doctorum priuilegijs gaudere.*

45 Indultum de fructibus percipiendis non datur per Breue, sed bullam, si stet in curia Roma. vel in altero beneficiorum, seu in studio generali: non tamen comprehendit hoc indultum, vt quis distributiones quotidianas recipere possit. *c. 1. no. de cleric. non residen. in 6. gl. in c. 2. de pri-*

Fructus vt in absentia quis percipiat per breue an datur.

uileg. ibidem. plenè scripti in scholastic. pri- uileg. & superius in materia de non residen- do.

Licentia pro- mouendi a quocunque antistite per breue in parti- tur.

46 Item per Breue datur licentia pro- mouendi ad quoscunque ordines extra Roma. curiam quocunq; eatholico An- tistite, & gratiam sedis Apostolicæ ha- bente: de quo operentur hæc uerba, decla- rant glo. & doctor. in cap. ueniens. de prescrip. supra dixi, titul. de liuer. Amissor. solet tamen addi clausula, de licentia sui ordinarii. cap. nullius, de parrochia. & hoc est introductum contra infames & pessimos, qui commu- niter consueuerunt fugere loca proprie nationis. cap. cum deputati. de iudic. & ad alios ordinarios confugere: ob id scribitur claus. in c. x. & per totum, de tempor. ordinand. in 6.

47 Sed episcopis & superioribus in vr- be degentibus, solet concedi licentia pro- mouendi sub sola signatura, & quod vno die promoueri possint dominico, uel festo nam istis episcopis solet deferri. cap. 2. de of- fi. delega. in 6. cap. quia, de sen. excommun. ibi- dem scripti supra in dispensa. de non promo- uen.

I Tabernæ ne p sex me J. suscipi a r vel pro fe. honem fa. rat. con- ced. vter.

48 Per Breue datur facultas & dispensa- tio alicui promoti ad locum regularem, ut non teneatur suscipere habitum intra sex menses, per alios eiusdem ordinis gestari solitum, nec professionem emittere regularem: etiam solet prorogari ad sex alios menses, intra tamen tempus primum sex mensium argum. l. si manente. ff. de precar. & sex ultimi computantur à fine primi se- mestris. arg. c. cum ex eo, de elect. in 6.

49 Imò solet etiam hisdem literis con- cedi, ut extra monasterium possit habitare deseruendo ecclesie cum cura, uel sine, habita tamen licentia sui superioris. ca. se- cundo, de statu monachor. Roia decis. 487. in not.

Morandi in alio mo- nasterio bre- ui facultas in partitur

50 Per Breue quoque regulari certum ordinem professio, datur licentia morandi in alio monasterio, ad quod absque licen- tia sui superioris conuolauerat: & conce- ditur absolutio ab apostasia, & ab aliis ec- clesiasticis censuris, & pœnis, quas præ- missorum occasione quomodolibet in-

currebat, & super ea irregularitate, quam fortè contraxit celebrando, dum talibus censuris esset innodatus, non tamen in- currit pœnas. c. 2. ne clerici. uel monach. in 6. Ro- ma. consi. 345. circa primum.

51 Moniali etiam professæ datur Breue Moniali cum causa licentia transeundi ad aliud professæ ad monasterium monialium alterius ordinis, aliud in- eum superiorum, & cum mutatione ha- nasterium bitus. no. in c. Deus qui, de uita & honesta. cler. transeundi quia non conuenit rationi ut homines di- concedatur sparis professionis & habitus simul in gratia uel in eadem monasteriis socientur, clem. 1. de uisum para- domo mo- elect.

52 Et iusta quoque causa per Breue concederetur, ut monialis in domo patris, seu fratris, seu matris extra monasterium, quoad uixerit religiose uiuere possit, deli- centia tamen sui superioris, & ea durante c. periculosè, de statu reg. libr. 6. & si iusta caus- sa adesset, uel si alia alium suscepissent ha- bitum, aut monasterium esset destru- ctum: aut si pater uel mater essent ualetu- dine longa detenti, & indigerent sua filia.

53 Ut uidi concedi Viriduni cuidam mo- niali genere nobili, quæ post obitum patris nubere uoluit: sed ego consului ibi hoc fieri non posse, quia in monasterio per vigin- ti annos habitauerat, & professionem e- miserat licet diceret se hoc eoactè fecisse, sed quia prolixitas temporis quem- cunque metum purgauerat, ideo non po- tuit.

54 Exemptio ab ordinario ex causa per Exemptio breue dari solet, teste Staphil. in vers. dauur. in ab ordina- d. uall. breuium.

55 Dispensatio etiam super defectu occu- acconcedi li per breue concedi solet ad omnes etiam soler. sacros, & presbyteratus ordines: & quod Dissolutio in illis etiam in altaris monasterio deserui- Super despe- re liberè ualeat: dummodò in oculo non ita deui- tanta appareat deformitas, quod ex hac per breue possit scandalum generari. c. 2. de corpor. uita- indalgeret- tia. Et quando est absens committi solet il- lius ordinario, qui diligenter aspiciat oculo, & defectum: si est incuria, ostendit re- ferendario, qui postea refert: ut superius di- ctum fuit in dispensa. cum corpo. uitiatis.

56 Commutationes quoq; legatorum ad piam

Commutatio
us legatio
in vi in a
lem piam
an san fi
or, conce
tuar per
breue.

57 Intellige quando erat ad opus certū quia tunc non solet commutari, vt voluntas defuncti ferretur: aliās secus. l. in conditionibus. ff. de condit. & demonst. vltima enim voluntas debet exequi. l. vel negare. ff. quem admod. testa. aper. cap. vltima voluntas. in. quaest. 2. ex causa tamen solet immutari etiam in certis: vt quandoque vidi, & hoc de Papæ autoritate.

Prorogatio 58 Prorogatio temporis de consecran-
de cons. rā dis Episcopis solet dari per Breue. ad bien-
nium computandū in ā fine trium mensū
per concedi datorum de iure. cap. cum in cunctis. §. i. de
elect. Et hæc prorogatio in Francia dari nō
solet, nisi episcopis prouisis & confirma-
tis à Papa. sicut nec de non promouendo
ad sacros ordines, teste Staphil. in tract. de li-
teris graue, in fi.

59 Datur etiam per Breue dispensatio
ad omnes ordines, & ad beneficia: illis ta-
men, qui olim contraxerunt matrimonium
cum virgine & vnica iam defuncta: sed
cum bigamis non solet Papa dispensare:
cap. acutus, & cap. mo. 26. dist. potest tamen
Papa de plenitudine potestatis dispensare
cum illis, quia est maior Apostolo in po-
testate sa. sacrosancta. 22. dist. Rota decij. 447.
quoddam factum, in no.

60 Hodie nulla petitur dispensatio ab
eo, qui contraxit cum virgine vnica: quia
hoc iure permittente potest, ergo frustra
impetraretur. per l. i. c. de Theaur. lib. 10.

61 Postremo quo plures modos habeas,
lector anantissime, per Breue concedi
potest, vbiunque in signatura est expres-
sum, vt in forma breuis expediri possit. Et
hoc solet à cautis pragmaticis curiæ Ro-
ma. in signatura poni, quod hoc expediat
per Breue, vel quod sola signatura suf-
ficiat, & maxime in modicis vt expen-
sæ vitentur.

62 Superest videre quomodo cognosca-
tur hoc Breue? Respond. ex sequentibus.
Primo ex breuitate, quia sine præfationib.

& apparatu sit: at bulla præfationem ha-
bet, & aliæ ferè literæ, non minus tamen
dicetur Breue quamuis multa fuerint ver-
ba pro negotii qualitate: sicut Imperator
dicit paucissima verba per vnam, aut duas
columnas, in l. cum antiquitas. C. de usufructu.

63 Secundo quod in paruis materiis cō-
cedatur, & vbi non est multa pecunia ex-
ponenda: & sic in casibus conscientia, & in
absolutionibus dari potest, & pauperibus,
ac viduis.

64 Tertiò non solet Papa huic Breui:
scribere, sicut signaturæ, sed Secretari-
us tantum.

65 Quarto in hoc fieri solet mentio an-
nuli Pileatoris, & non in aliis rescriptis: re
superius scripsi. Et vt melius in posterum di-
gnoscatur Breue, formam & tenorem
ius subiicio.

FORMA BREVIS APO- STOLICI. Iulius Papa III.

66 **D**ilecte Fili, salutem, & A-
postolicam benedictionē.
Cupientes commodis tuis, quan-
tum cum Deo possumus paterna
benignitate consulere, tuisque in
hac parte supplicationibus incli-
nati, tibi vt ratione decanatus ec-
clesiæ Paris. quem, sicut asseris, in
dicta ecclesia obtines, aut cuius-
cunque alterius beneficii ecclesi-
astici curati, vel aliās sacros ordi-
nes requireris, per te pro tempo-
re obtenti, ad aliquem ex sacris,
etiam subdiaconatus ordinibus
per biennium à data præsentium
computandum, vt interim te in
diuinis officiis melius instruere
possis, te promoueri facere mini-
mè tenearis: nec ad id inuitus à
quoquam compelli valeas, præ-
tium autoritate speciali gratia in-

dulgemus, prouiso, &c. Non obstantibus, &c. datum sub annulo Piscatoris, tertio idus, &c.

67 Effectus horum Breuium est, vt tantam vim habeant iure confecta, & in illis materiis, in quibus conficiuntur, sicut rescripta, & aliae literae Apostolicae. *Felinius in rub. de rescript. col. 1. & incidit in falsum, qui hoc Breue corrumpit, quia literae Apostolicae dicuntur, & in poenam. ca. ad falsariorum. de crim. fals. ca. memoriam. 19. dist. vt iudicauit Alex. 6. in consistorio prout refert. Gouel. in tract. breuium. num. 5.*

68 Vbi dicit quendam Archiepiscopum combustum fuisse ob hoc, quod falsum in Breui Papae commisisset, & hoc probatur ratione sigilli: nam sigillum scripturam reddit authenticam. c. tertio, vni doct. de proba. & c. 2. de fide instrumen. & dixi in tract. de liter. obligat. artic. 1. in consuetu. reg. commenta. Et ubi est sigillum appositum ab eo, qui potestatem generalem sigillandi habebat

praesumitur, de voluntate Papae appositum, licet Papa in illo casu non expresse concesserit. vt not. doct. in c. tertio loco, de probatio. & sic consuluit Dec. cons. 175. in causa. num. 7.]

69 Potestq; hoc Breue derogare Bullae, si vltimo concessum fuerit. per. c. 1. de consuet. in 6. c. caeterum de refer. & probat sicut aliud rescriptum, effectusque aliorum ferè rescriptorum habet, quos cogessi in tract. rescript. q. 11. in 12. tom. consuet. regiar. Alia de his breuib; tractant Staphil. & Gouel. in suis tractatibus, quos vnusque videre poterit.

70 Interim cum his finem huic Praxi imponens, rogabo Lectorem beneuolum, vt imitemur Dauid primo Paralipo. capit. 6. qui. Cum compleisset, & diuisisset inter singulos panem, constituit, vt recordarentur operum eius, & glorificarent, atque laudarent dominum Deum, qui nobis ista donauit, Benedictus sit in saecula saeculorum, Amen.

Spes mea Christus.

BVLLA

B V L L A

COENÆ DOMINI S.D.N.

PAPÆ PAULI. III. PRÆLATIS ALIIS-

QUE VIRIS ECCLESIASTICIS, MAGNOPERE NECES-

faria, ac denique omnibus Chrificolis casus frequenter in

Indulgentiis referuatos scire cupientibus. Cum

elucidationibus D. Petri Rebuffi.

PONTIFICI MAXIMO, ORNAMEN-

TO VITAE NON MINVS QVAM PONTIFICIO

titulo illustrissimo, Paulo III. Petrus Rebuffus

Iurium doctor. S. P. D.

LLLA fuit apud Romanos vetustate iam corroborata, in Pon-
 tificibus, dignitatibusque creandis consuetudo, Sanctissime pa-
 ter, ne quem collegio inimicum, infestumque ad dignitatis, ho-
 norisq. gradū, aut ambitione, aut fauore aut precib. promoueret.
 Sed supplicandi genus velut sordidum, & parum libero homine dignum rati,
 suis meritis, non maiorum imaginibus prælucere studentes, ac nihil magis esse
 à virtute honoreque alienum, quam suffragiis, & largitionibus, munus vel
 magistratum aliquem obtinere. Id in antiquorum monumentis, si quis perle-
 gere non grauetur, facile videre est. Lucium enim Crassum praesente. Q. Sca-
 eola, nunquam adduci potuisse more candidatorum populo supplicare legi-
 mus. L. etiā Lucullus cū ante adultam fratris, et atē magistratū petere nollet,
 tantum & honore, & gratia valuit, vt absens vnā cum fratre edilis creare-
 tur. Quid Phocionem referam? cui, cum nunquam populo supplicare susti-
 nuisset, nec comitiis interesse, absenti tamen & inuito honores delati fuere.
 Id nostra memoria tibi Dei opti. maximi vicarioprincipique generis humani
 fato quodam contigisse, omnibus in confesso est, hęc quidem beatissime pater
 tua est propria laus, atque singularis. Verebaris enim si precibus fratrum prin-
 cipumque omnium, qui te instanter flagitabant protinus annuisses, ambitio-
 ni datum esse indicaretur, quod summopere vitandum curasti. Eum, qui te
 ad hoc munus prouexit, & cuius vices, videlicet Iesu Christi, in terris geris,
 bellissime imitatus, vt qui in ipso tue promotionis initio thesauros ecclesie in
 singulos bonae voluntatis homines distribuisti, omne studium, more boni pasto-
 ris, omnem denique curam, atque operam in seruandis domini ouibus ab ha-

resibus, atque schismatibus, aliisque adhibuisti, proceruos admonendo, & in peius euntes censuris ecclesiae coercendo, & ut semel dicam, nihil à veri patris amore vel studiis, quo minus partes veri Christi vicarii adimpleres, dimisisti, adeo, ut tua vigilantia firmetur ecclesia, & qua egerime laborare coeperat, iam nunc membratim conualescat. Quae cum ita sint, non potui tuis sanctissimis scriptis, quibus scelestos homines profligas, elucidationes quasdam non inserere, quâ S. tua nunquam dicare, perterritus sententia ad Phormionem Hannibalis, ausus fuisset, nisi me & tua (quam clara fronte & relecto supercilio passim omnibus exhibes) humanitas, & propensa in viros literatos benevolentia reuocassent. Quamobrem confido quod tua saltem licet meis committata non aspernaberis, quae tuo prudentissimo iudicio repurganda statuo. Nunc Deum optimum maximum precor, ut te diu tuo perfrui beneficio gaudeamus, & prospera incepta pares sequanter euentus. Vale Pontifex Maximè, cui me totum (quantus sum) dico dedicoque, & huic meo operi protritusi non graueris dabis splendorem. Iterum bene vale. Parisiis anno à Christo nato 1537. 12. Kalend. Martii.

CONTINENTVR HAC
IN BVLLA COENÆ DOMINI CASVS
IN QVIBVS RESERVATVR ABSOLVTIO PA-
pæ, & nullus potest absoluere extra eum nisi
in mortis articulo.

Primus casus est in hereticis, fautori-
bus, receptoribus, defensoribus, &
credentibus, & qui dicantur, articulo
primo, infra fufus declaratur. fol. 456.
Secundus casus est in piratis & cursariis vel la-
tronibus maritimis seu receptoribus eorun-
dem, & auxilium, consilium vel fauorem
prestantibus, ut articulo secundo, vbi de con-
silio & fauore plene licet videre. fol. 467.
Tertius est contra imponentes noua pedagagia vel
prohibita exigentes. artic. 3. & ibi veltigali-
um materia traditur fol. 469.
Quartus casus est de falsariis Bullarum Pape
& aliarum literarum Apostolicarum, arti-
4. vbi multa de falsariis inueniri possunt. fol.
470.
Quintus casus reseruatus est Pape contra illos
qui equos, arma, ferrum, vel alia metallo-

rum genera, vel instrumenta, vel lignamina
ad Turcas vel Saracenos deferunt. artic. 5.
vbi decem poene describuntur contra illos
fol. 473.
Sextus est contra impediētes seu inuadentes vi-
ctualia, vel alia Roma. curiæ necessaria ad
curiam Roma. deferri. artic. 6. fol. 475.
Septimus in eos qui venientes Romam, vel ibi-
dem commorantes offendunt. artic. 7. fol.
476.
Octauus contra carcerantes, decinētes, multo-
lantes, vel verberantes patriarchas, archiepi-
scopos, vel episcopos, eorumque mandatores.
artic. 8. vbi traduntur octo poene contra sic de-
linquentes. fol. 476.
Nonus in eos qui causarum in curia pendenti-
um cursum, & literarum Apostolicarum
executionem impediunt. artic. 9. fol. 477.

vbi super hoc Leonis decimi bulla inseritur
fol. 479.

Decimus contra eos qui libertatem ecclesiasti-
cantollum, seu impediunt, depriment, seu
restringunt 481.

Vndecimus qui fractus, redditus & prouentus,
beneficiorum ecclesiasticorum vsurpant, sine
causa. artic. 9. fol. 482. vbi etiam bulla super
hoc ad verbum inseritur. 483.

Duodecimus, qui collectas, seu tallias viris ec-
clesiasticis imponunt, ac decimas. artic. eodem.
& ibi etiam describitur bulla huic rei com-
moda. 484.

Decimus tertius, contra officiales qui spiri-
tales causas a iudicibus Apostolicis auocant,
& executionem literarum & mandatorum
Apostolicorum impediunt, ibidem, artic. 10.
fol. 485.

Decimus quartus, in eos qui Romipetas & alios

peregrinos ad urbem causa deuotionis acce-
dentes offendunt, vel impediunt, seu spoliant:
artic. 11. fol. 486.

Decimus quintus, qui urbem, aut alias terras ec-
clesie inuadunt seu occupant. artic. 12. fol. 486.

Decimus sextus qui cruces, thuribula, reli-
quias, & alia ornamenta urbis ecclesiastica
abstulerunt, seu detinent. artic. 13. fol. 487.

Alii multi casus in quolibet articulo continen-
tur, sed hi sunt principales, qui in hac bulla
traduntur, & sacerdotes in his casibus absol-
uere non possunt, nisi in mortis articulo, a-
lias sunt excommunicati, & non possunt ab-
soluti ab alio quam a Papa, & alii 12. penis
afficiuntur presbyteri absoluentes in casibus
hic prohibitis, quas licet infra videre in fine
huius bulle, in gloss. penult. & ista in lo-
cum indicis suffecimus.

BULLA COENAE DOMINI S. D. N.

Papa Pauli III.

REVISTIVS fui a bene multis, ca-
sus qui in bulla coenae Domini reser-
uantur, cum in omnibus ferme in-
dulgentiis solent excipi, patefacerent,
quibus operam meam sine aliquo Reipu-
blicae detrimento inficari non potui. Quae
obrem bullam a S. D. N. Papa Paulo
III. sumptis cum laboribus & precibus
obtinui, super qua elucidationes quasdam,
ut omnibus nota sit propter facilem inter-
pretationem, inserui. Igitur Christicolae
hanc bullam a S. Christi vicario editam
accipite, eamque perlegite, ut scelestos
homines in eadem comprehensos mone-
re, & Christi praecipis ita instruere possi-
tis, quod demum penitentiae fructu gaudere
possint, quod ut fiat dii faxint. [Vide Mat-
theum Zomenbæum in practica bene consendi.]

Paulus, a Episcopus b teruus
seruorum Dei, ad futuram e rei
memoriam.

a Paulus.] Hic est Paulus tertius, in
quo perfectio consistit, sicut omnium crea-
turarum perfectio in ternario numero po-

sita est. Nam in omni re consideratur prin-
cipium, medium, & finis: & omnia creata
a Deo in numero, mensura & pondere.
Sapient. c. 11. in fin. ipse Deus est trinus, pater
filius, & spiritus sanctus. Mundus sub hoc
numero est, videlicet caelum, terra, & ma-
rie, tres sunt vires animae, concupiscibilis,
irascibilis, & rationalis. Et sicut tres disci-
pulos, assumpsit dominus Iesus in monte
Thabor, videlicet, Petrum, Iacobum, & Io-
annem, Matth. 17. & Luc. 9. Ita hos tres Pau-
los elegit Dominus, hic in ipso sae crea-
tionis initio thesauros ecclesiae disperfit,
videlicet indulgentias nobis concedendo,
& sui nominis allusionem sequens, quia
Graeca lingua Paulus dicitur quietus, te-
ste Florent. in 1. parte Chronicae. tit. 6. in c. 5. in
prin. Totis (ut aiunt neruis) pacem inter
Christianos principes procurauit, ergo de
hoc Paulo dicere debemus, Deus optim-
max. nobis hunc seruet in columae, ut dies
Petri videri possit, & demum paradisi gau-
diis perfrui.

b Episcopus.] Haec verba declaravi in
glossis concordatorum in forma mandati Apo-
stoli-

Itolici, & etiam plenè licet videre in pro-
 emio Sexti & Cle. Ideo hic non insitam.
c Ad futuram.] Ad rei memoriam
 sempiternam dicitur in supra scriptione.
*c. Apostolica. de re iud. in 6. & quæ ad perpe-
 tuam memoriam sunt, diligenter prospici-
 enda sunt. cap. 1. dist. 23. c. convenientibus. 1.
 qu. 7. Nec vlla temporum commutatione
 varianda. cap. quæ ad perpetuam. 25. q. 1. ma-
 ximè vbi sunt posteris profutura. ca. mo-
 rr eccl. benef. Spec. in 1. part. tit. de offic. omni-
 iud. in prim. testes aliquando lite non con-
 testata ad perpetuam rei memoriam au-
 diuntur, quando sunt senes, valetudina-
 ri, vel abfuturi. l. in lege Aquilia. si deleum.
 ff. ad l. Aquil. c. quoniam. v. lit. non conest. sic
 ad futurum rei memoriam hic positi ex-
 communicantur.] Ista tamen vlla ad fu-
 turam dicitur fieri memoriam, sed non ad
 perpetuam, ad eò quòd expirat statutum
 in ea cum suo auctore, sed excommuni-
 cati sunt perpetuo, nisi absoluantur, vt in-
 ferius in fine patet.]*

Confueuerunt a Romani b
 pontifices prædecessores nostri.

a **Consueuerunt**] Diuturna enim
 consuetudo pro iure in his, quæ non ex
 scripto descendunt obseruari solet. l. diu-
 urna. ff. de legib. Et id custodire oportet,
 quòd moribus, & consuetudine iudicari
 est. l. de quibus. ff. eod. tit. ideo consuetudi-
 nem laudamus, quæ contra fidem catho-
 licam nil usurpare dignoscitur. c. consuetu-
 dinem. 11. dist. quapropter hic voluit con-
 suetudinem seruare. Nam generalis con-
 suetudo ita obligat, sicut præceptum. c. in
 his, & c. ecclesiasticarum. 1. dist. Pan. in repe. c.
 cum esset. col. 3. nu. 9. de iust. per illum. text. Hic
 possem glossam longiorem de consuetu-
 dine præscribere, sed materiam nostræ rei
 convenientem prosequar.

b **Romani**] Sic communis vocatur,
 vt in ca. de constit. in 6. vbi ponuntur alia no-
 mina, dixi in rub. de mand. Apostolic. in verb.
 Romanus Pontifex. in concordatis.

Ad retinendam puritatem
 religionis Christianæ d & ipsius

vnitatem e qua in coniunctione
 membrorum ad vnum caput Chri-
 stum, videlicet eiusque vicarium
 principaliter consistit, & sanctam
 fidelium societate ab offensione
 seruandam arma iustitiæ per mi-
 nisteriũ Apostolatus in presenti
 celebritate exercere. Nos igitur
 vetustum, & solennem hunc mo-
 rem sequentes excommunica-
 mus f & anathematizamus.

c **Puritatem.**] Id est vt religio Chri-
 stiana sit immaculata, & sine sorde pecca-
 torum, sed sit sincera, & integra, sine pra-
 uitate. Sic exponit Bald. in consil. schisma-
 tis. nu. 16. facti. text. in c. statuum. in §. in super
 ibi, cum omni puritate, de reser. in 6. l. si quon-
 quam. C. de episc. & cler. Nam coinquatum
 non potest dici purum. Dicitur enim pu-
 ra lex sine dolo & malitia. c. pura. 3. q. 9. cl.
 Romani. §. porro. in vet. pura fide de iureur.
 pura electio Ro. Pon. esse debet. cap. 1. ver.
 quòd si prauorum. 23. dist. Et alibi multa de pu-
 ritate dixi.

d **Christiane.**] A Christo Christiani
 dicti sũt. Primò Antiochiæ discipuli Chri-
 sti, nuncupati sunt Christiani, quòd nomẽ
 postea omnes fideles retinuerũt, teste Flor.
 in 1. part. Chron. tit. 6. c. 2. §. 7. in fin. Nec qua-
 rat quis melius nomẽ quã autoris Domini
 nostri Iesu Christi: sed effectum etiã nomi-
 nis habere procuret, si velit privilegijs do-
 mini gaudere. Hæretici tamen christiani
 non possunt dici verè nec proprie, text. in
 cap. quo iure. & ibi Card. col. 2. dist. 8.

e **Vnitatem.**] Ecclesia in suis mem-
 bris firmatam debet habere vnitatem. cap.
 maioribus. de preb.] Ecclesia ergo est vnum
 corpus per quòd est vna, & vnicã. Cant. 6.
 Vna est columba mea, perfecta mea: quæ
 vnũ corpus representat mytticum, cuius
 caput est Christus, Christi vero Deus, ex-
 tra vnã sanctam, de maior. & obed. in communi-
 bus etc. Romani in prim. de iureur. Item in ea
 est vnus spiritus, Ephes. 4. c. Vnum corpus,
 & vnus spiritus per quem est sancta. Item
 in ea

in ea est vnus dominus, per quem est vniuersalis, & Catholica. Vna enim arca Noe vnum gubernatorem & rectorem habuit, extra quam omnia super terram existentia legimus fuisse delata. Gen. 7. seq. sic qui extra ecclesiam sunt. Estq; in ea vna fides, per quam est apostolica, quia tenet illam fidem quam predicauerunt apostoli: in ea est etiam vnum baptisma, per quod est peccatorum remissio, vt in symbolo patet. Et Eph. c. 4. dicitur, vnus Dominus, vna fides, & vnum baptisma, vnus Deus & pater omnium, qui super omnes & per omnia, & in omnibus, &c. Item in ea est vnus Deus, & pater omnium, per quem est salutis adeptio, igitur ecclesie vnus & vnica vnum corpus vnum caput non duo capita, quasi monstrum, Christus videlicet, & Christi vicarius, Petrus, Petriq; successor, & subelle Ro. Pont. est de necessitate salutis. d. Extrava. vniam sanctam & extra ecclesiam nemo saluatur. ca. quoniam. 24. i. cle. 1. §. pen. de excess. prela. [& cle. 1. de sent. excomm. Prepos. inc. quoniam. 21. dist.] quod facit contra hereticos contrarium aliterentes.

Excommunicamus & anathematizamus. Anathema natura non differt ab excommunicatione, sed forma. Quia forma anathematis est, vt proferatur ab episcopo coram duodecim sacerdotibus episcopum circumstantibus, & lucernas ardentes in manibus tenentibus, quas in conclusione anathemati proicere in terram debent, & conculcare pedibus. c. debet. & seq. q. 1. §. 3. & illæ clandelæ humi proiectæ ad nullum sunt vsus, sicut sal infatum. c. non omnes. 2. q. 7. Et dicitur Anathema quasi superna maledictio, vnde anathematizare, excommunicare, maledicere, & separare. Et non imponitur nisi pro crimine mortali, & illis qui aliter non possunt corrigi. ca. nemo episcoporum. u. q. 3. c. si. 3. q. 4. Nec competit inferiori episcopo. Pan. in re.

*Excommu-
nicatus nō
gudet ec-
clesiæ im-
munitate.*

torum suscipiat, nec à quoquam credantur quæ ab eis dicuntur, vel conscribuntur, & hi alios accusare minime possunt. c. omnes. 3. q. 4. & talis excommunicatus, cū sit extra ecclesiam, & membrum diaboli. c. vnus Christianus. & seq. u. q. 3. fugiens ad ecclesiam non gaudet illius immunitate. gl. in verb. Inde, in tit. de interd. indifferenter non ponend. in prag. na. ideo ab hac excommunicatione & anathemate summopere caue-re debemus. [Sexaginta pœnas excommunicatorum cumulaui in tit. de excom. vitand. in concord.]

Ex parte a Dei omnipotentis patris & filii & spiritus sancti, auctoritate quoque beatorum Apostolorum Petri & Pauli ac nostra, omnes b hereticos. c

a **Ex parte Dei** Ergo ab ista excommunicatione non licet appellare, quia non habet superiorem, nec ab excommunicatione appellari potest, quin trahat secum executionem. c. pastoralis. de appell. quod fit vt magis ecclesie clauis timeantur. c. quid ergo. u. q. 3. & quia excommunicatus quis pro contumacia. c. 1. de iud. c. ex parte. & ca. cum olim. de verb. signif. gl. inc. duo sunt. 96. dist. ideo dicit Chrysost. inc. nemo. u. q. 3. nemo contemnat ecclesiastica vincula, non enim homo est, qui ligat, sed Christus qui hanc potestatem dedit, & dominos fecit tanti laboris.

b **Omnes** Proprie dictos, vt in gl. proxima dicitur, ideo simoniacus licet dicatur hereticus larg. & ca. quisquis. u. q. 1. gl. inc. si quis peccum. 79. dist. tamen hic non comprehenditur, nec alii, qui largè dicuntur heretici, quia in odiosis non fiet extensio. Regula Odis. de reg. iur. in 6. l. cum quidam. ff. de lib. & postib. vide gl. in c. 3. de heret.

c **Hereticos** Hereticus est, qui alicuius temporalis comodi, & maxime vanæ gloriæ principatusque sui gratis, falsas ac nouas opiniones vel gignit, vel sequitur. c. hereticus. 24. q. 3. & hereticorum vocabulo continentur, qui vel leui argumento à iudicio catholice religionis & tramite detecti su-

*Hereticus
quis sit.*

rint deuiare. l. 2. c. de heret. Et hæresis propriè dicitur, prout est error in fide. c. heres. 24. q. 3. Et gl. inc. 3. de heret. Et hæreticus antequam dicatur, oportet quod erret in mente, vel intentione circa fidem, & sic primo hæresis sumit initium in corde, postea descendit in os, exprimendo mentem & intentionem per linguam, quæ nuntius mentis appellatur. Barb. in cl. 2. in fi. de elect. Quia verba sunt signa earum quæ in anima sunt passiona, vt Philo. in lib. 1. per iper. inquit. Sicut fides principaliter consistit in corde: secundario in ore, vt testatur Paulus ad Romanos. corde enim creditur ad iustitiam: ore autem confessio fit ad salutem. cap. vno. §. quia vero. de sacra vnctione: sic in hæresi, quæ est opposita fidei, vt ipsam lædat, oportet quod à corde incipiat, quando quis errat in mente, & postea ad vltiora procedat. s. proferendo errata. Nam factum sine errore non facit aliquem hæreticum, vt si quis fornicetur, licet agat cõtra legem, & veritatem, quæ dicit, Non mechaberis, non est tamen hæreticus, nisi credat, vel opinetur, quod fornicari sit licitum, & sic quod iure suo possit hoc facere.

Secundò requiritur pertinacia seu obstinatio in voluntate, ergo non omnis error hæresis est, sed ille solus qui est fidei orthodoxæ contrarius adiuncta pertinacia. c. heres. 34. q. 3. vbi dicitur, Hæresis ab electione dicitur, quia vnusquisq; eligit disciplinam quam putat esse meliorem, & postea oportet, quod isti electioni adiungatur pertinacia, taliter adhærendo errori, quod nullo modo velit ab eodem discedere, hinc Augu. scribens contra Manich. ait in c. qui in ecclesia. 24. q. 3. Qui in ecclesia Christi morbidum aliquid prauumq; sapiunt, si correcti, vt sanum rectumq; sapiant, resistunt contumaciter, suaq; pestifera & mortifera dogmata emendare nolunt, sed defensare persistunt, hæretici sunt. Thomas secunda secunde. q. 1. art. 2. Ideo si statim se corrigat, hæreticus non est. c. Nunc autem. 21. dist. Vnde dicit Apostolus ad Titum. 3. c. & transumptiuè in c. dicit Apost. 24. q. 3. hæreticum hominem post primam & secundam correctionem vitandũ, in quib. verbis de-

claratur pertinacia eius, qui monitus corrigere se noluit, probatur in cl. vna. §. porro. d. sum. v. m. clem. vna. §. in de vsur. Item legitur. 1. Reg. c. 22. Et seq. quod cum homo de ad Hieroboam missus esset, vt peccata sua exprobraret, atq; vltionem suam futuram prædiceret, panem apud illum edere, & aquam habere est prohibitus, quod cum non custodisset, diuina sententia inde rediens morsu leonis in itinere interit. ca. si quis inquit. 1. q. 1. Lucas de Pen. l. 1. col. 6. C. de privileg. scholar. lib. 12. Et Paul. Grillan. in tract. suo de heret. lib. 1. q. 1. Et 2. text. in cap. Anastasius. Si ergo causa disputationis aliquid diceret, non censeret debet hæreticus: quia hoc nõ dicit pertinaciter. Et hoc dicit Bald. in l. si possessor. §. quanquam. ff. de petit. hered. & hodie omnes hæretici volunt sic exculari: quod fieri non debet. vt dixi in c. ad sum. v. m. 19. dist.]

Quæret quis, quando dicatur pertinax? Respondeo, quando se non corrigat ad mandatum superioris, arg. tex. sing. iuncta. gl. in l. tutor. §. tutores. ff. de iust. iur. vbi si tutor ad præceptum superioris pecuniam pupilli ad emptionem prædiorum non deponit iudicatur pertinax, & tanquam suspectus condemnatur, & ibi dicit Bart. hoc facere contra hæreticum, vt possit tanquã pertinax condemnari, quando inquisitori aliquid asserenti non credit, ideo qui episcopo, inquisitori, vel theologo per eos destituito non credit, dum eum corrigunt, pertinax est censendus. Fel. in rub. de her. & est pro hoc pulcher, tox. inc. hec est fides. 24. q. 1. Hierony. ad Dama. Papam sic ait, Hæc est fides, Papæ beatissimæ, quam in catholica didicimus ecclesia, quamq; semper tenuimus, in qua si minus perire, aut parum caute forte aliquid positum est, emendari cupimus à te, qui Petri sedem & fidem tenes. Quod facit pro baccalareis & doctoribus theologiae, qui initio suarum disputationum solent protestari, quod si aliquid contra fidem & sanctæ matris ecclesiæ determinationem protulerint, pro irrito volunt haberi: sic & ego ipse hic ea protestatione, iuuari intendo, quam not. Card. in cl. d. 4.

de vna. in prin. q. 2. de summa vniuersi. igitur si aliquis extra superiorem moneret hereticum, & is se non corrigeret, non diceretur pertinax, etiam si illum errorem non deponeret, quia forte alius etiam errat, nam posset esse, quod idiota moneret theologum, ut resisteret à sua bona opinione, & acciperet nequiores, quod non est faciendum, ideo pertinax dicitur imprudenter sustinens errorem, durus irrevocabilis indocilis & obstinatus. *gl. in d. §. porro. de sum. vniuersi. glo. plera in extrauag. cum inter, tu verb. per un. c. ver. de verb. sign. in extrauag. Ioan. 22. & per Ioannem Gerson. in 1. parte. alpha. 14. Et ideo pertinacia nunquam praesumitur, nisi contra de illa. Ioan. And. in c. cum contumacia. de heret. in d. vbi dicit extra illa casum non praesumi pertinaciam. Idem tenet An. h. & Ioan. de Ana. in c. excommunicamus. §. qui autem col. 2. in si. illo. tit. Nam pertinacia est qualitas facti, quae debet probari. l. cum a. de iur. ff. de negotiis gestis. Ioan. And. in c. i. de hom. in d. sunt quidam qui instar Laurentii Vallae triduo dicunt se Theologos factos, sacrosq; doctores nihil habentes, quibus repugnat Christi actio, qui inter doctores voluit esse, ab eis que audire. Item dicitur, quid autem iniquius est, quam impia sapere, & sapientioribus doctoribus non credere. Sed in hanc insipientiam cadunt, quicumque ad cognoscendam veritatem aliquo impediuntur obscuro, non ad propheticas voces, non apostolicas literas, non ad euangelicas auctoritates, sed ad semetipsos recurrunt, & ideo magistri erroris existunt, quia veritatis discipuli non fuerunt *verba sim. text. in cap. quid autem. 24. q. 3.* Et duodecim signa pertinaciae scribit Ioan. Gerson. in rub. sequuntur. 12. *considerationes, &c.* Inuitantur isti heretici ad veritatem: alii stimulis, sicut lethargi, ut quando publice canunt Palinodiam. 23. q. 4. quid faceret, alii funibus, cum suspenduntur a ligaminibus, sicut phrenetici. c. ipsa pietas. ibi. Alii disciplinis & verberibus cuffiuntur, sicut peccatores duplici. c. displicet. ibi. & Gulielmus de monte Lauduno in cap. 2. de heret. in d. Et multi potius timore ignis quam amore Dei abiciunt haeresim,*

& veritatem agnoscunt. Imò coguntur ad ecclesiam redire, sicut dicitur *Luc. 14.* quod paterfamilias dixit seruo suo, exi in viis & sepibus. i. e. in haeresibus, & schismatibus, & exponit. *text. in c. schismatici. 23. qu. 6.* & compella eos intrare. c. vniuersum. 28. q. 4. Nam & Paulus fuit tractus ad veritatem, ut *ibidem legitur, Actuum. cap. 9.* Angelus coegit Agar ut ad dominam suam rediret. *cap. quanda vult. in prin. 24. qu. 3.* Item multi tenentur inuiti, & includuntur, ut bonum opus, id est, Episcopatum suscipiant *capitulo displicet. ibidem.* Hodie non oportet cogere ad episcopatum, quia bene multi ambiunt, multo fortius heretici trahendi sunt ad veritatem. Nam pastores puniuntur, quibus dicitur, errantem non reuocastis, perditum non requisistis. c. quod errauerat. c. sequi. 23. qu. 6. Et quia illi haeretici compellunt catholicos ad malum, ideo & ipsi ad bonum compellendi sunt. c. schismatici. *ibidem.* alibi dicitur hereticus more simiarum, quae cum homines non sint, formam humanam imitantur, vultum ecclesiae catholicae & auctoritatem sibi & veritatem vendicant, cum ipse in ecclesia non sit, benedicit, cum à Deo sit maledictus, vitam pollicetur, cum sit mortuus, Deum inuocat, cum sit blasphemus, sacerdotium administrat, prophanus, munus ponit ante altare, sacrilegus, ad haec omnia accedit, ut antistes diaboli audeat eucharistiam facere. *Cypria. in cap. si quis, inquit. 1. q. 2.* Causae ex quibus haereses oriri solent, describuntur. 2. ad *Timoib. 3. ca.* hoc autem factum, quia in nouissimis diebus instabant tempora periculosa, & erant homines seipfos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemis, parentibus non obediens, ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, immites, sine benignitate, proditores, proterui, tumidi, & voluptatum amatores, magis quam Dei, habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem eius abnegantes.

Prima radix est immodicus sui amor, ex quo oritur, ut sua semper sibi placeant, propriis inuentis delectentur, inde nascitur obstinatio, & pertinacia.

Secunda est gloriæ cupiditas, vt glori-
am popularem captent, videanturq; ab
hominibus doctissimis, ac Rabi vocentur.

Tertia est cupiditas & auaritia, quæ est
radix omnium malorum, hæc latè profe-
quitur frater Alfonso. *lib. 1. aduersus omnes
hereses. c. n. Et sequi.* vbi addit alias tres cau-
sas, videlicet negligentiam Prælatorum,

*Ex negligē-
tia præla-
torum.*
*Ex defectu
predicatio-
nis.*
*Et ex tras-
latione sa-
cræ scriptu-
ræ in lin-
guā vulga-
rē hereses
oriuntur.*

nam dicitur. *Luc. 2.* quod pastores erant
vigilantes & custodientes vigilias noctis
super gregem suum, ideo dicit. *text. in c. ex-
communicamus. §. si de heret. volumus* igitur
& mandamus, & in virtute obedientiæ
præcipimus, vt adhæc efficaciter exequē-
da, episcopi per dioceses suas diligenter
inuiigent, si canonicam velint effugere
vltionem. Si quis enim episcopus super
expurgando de sua diocesi hereticæ praui-
tatis fermento negligens fuerit, vel rem-
issus, cum id certis iudiciis apparuerit, &
ab episcopali officio deponatur, & in locū
ipsum alter substituatyr idoneus, qui velit
& possit hereticam confundere prauita-
tē. Hæc sunt verba illius text. quæ quidam
prælati oculo toruo fortè conspiciunt. I-
tem defectus prædicationis verbi Dei, vn-
de dicit Dauid, lucerna pedibus meis ver-
bum tuum. Et iterum, declaratio sermo-
num tuorum illuminat, & intellectum dat
paruulis. [Et notandum est quod populus
reprobatus fuit cognitus ex mutatione
linguæ *Gen. 11. c.* Nam Populus Deo gratus
fuit, primam & antiquam linguam retinens:
alius ex mutatione linguæ tanquam re-
probus punitus fuit, vt *Simon de Castia scri-
psit in tractat. de iusto iure domi.* Sic est dicen-
dum hodie, quum fidem ecclesiæ est se-
quutus, à domino probatus fuit: qui verò
nouitates linguæ Lutheri & aliorum am-
plexi sunt, hi reprobi & heretici inuenti
sunt.] Tertio sacrarum literarum in linguā
vulgarem translatio, nam fit vt vulgus le-
gens non intelligat, in quo doctores longo
tempore laborarunt, ideo dicitur. *Math. 7.
cap.* Nolite sanctum dare canibus, neque
mittatis margaritas vestras ante porcōs,
ne fortè conculcent eas pedibus suis & cō-
uersi disrumpant vos. Dignoscitur autem
hereticus è fructibus eius. *Math. 7.* Tum

primo quia est nouarum rerum amicus, &
eas quærit, vt prædicet aut doceat, & sic
prædicare vult seipsum, non Iesum. Tum
nimia libertas in pronuntiando, vnde, *Ia-
cob. 1.* dicitur, Si quis putat se religiosum
esse, non refrenans linguam suam, sed le-
ducens cor suum, huius vana est religio.
[Vnde dicit Berofus. *lib. 3.* quod Noe do-
cuit Theologiam Armenos, quam Scythæ
solis sacerdotibus commendant: neque e-
enim fas est illam vlli inspicere aut legere
vel docere, quam solis sacerdotibus & in-
ter sacerdotes duntaxat.] Tertio quod si
corrigatur ostendit impatientiam: de his
2. ad Tim. 3. mali homines & seductores
proficient in peius, in errorem mittentes,
& ipsi errantes, & ideo dicit. *2. Io. 10. c.* om-
nes qui ecclesiam deserunt, tradentes
se spiritibus erroris, & doctrinis damo-
niorum nihil ad Deum pertinere creden-
tes. Sed stellarum cursu vel varietati fortuna
omnia gubernari. Hi tradentur æternis
suppliciis, vt nullus eorum possit euadere
hec ille. [Et quicumque aliter sacram scri-
pturam intelligit quam sensus spiritus san-
cti flagitat, à quo conscripta est, licet de ec-
clesia non recesserit, tamen hereticus ap-
pellari potest. *ca. quidam, in st. 24. q. 2.*] Alia
multa dicerem contra hereticos, sed quia
multi scripserunt in eos, ideo alia missa fa-
cio. Et quomodo opinio heretica per sacrā
scripturam conuincatur & probetur hæ-
retica, tradit Guido de Perpi. *in sum. de hæ-
ret. c. 4. Et seq.*

Gazaros, a Paterenos, b Paupe-
res de Lugduno, c Arnaldistas, d
Speronistas, e Passagerios, f Vui-
cleuistas. g

a *Gazaros* De his in auth. Gazaros. *C. de
heret. Et in ca. excommunicamus. 2. illo. tit. &
hæc secta in partibus Tholosanis inualuit.
c. sicut. 1. de heret. & fortè à quodam Gaza
huius hæresis inuatore dicti, nil aliud de
his inueni, sed Hieron. *super 47. c. Esa.* dicit
Gazarenos aruspices, vt in cata. heret. ci-
tatur, & alia ibi de his non dicuntur, ideo
pertranseo, quia pauci sunt emolument.*

b De

b *De Paternis.*] in d. c. sicut. fit mentio. Alii vocant eos Paternianos, à Paterno dicti, qui inferiores corporis partes à diabolo factas opinabantur, cōtra ea quæ scripta sunt. c. i. *Genes. & c. n. s. c. 36. dist. Hoc ait Bern. Luxemburg. in Cata. heret.]*

c *Pauperes de Lugduno.*] Ideo sic dicuntur. Quia Vualdo siue Valdesius Lug. civis harum auctor haresum fuit. Is enim cum diues admodum esset, opibus relictis pauperibusq; erogatis, euangelicam paupertate se seruaturum constituit, sub cuius velamine multos impios errores tegere credidit. Nam cum idiota esset, quosdam lib. vulgari ac materna lingua sibi cōscribi fecit, cum aliquibus sanctorum testimoniiis, quos libros cum nō sanè (vt dicebat) intelligeret, suo tamen inflatus spiritu apostolorū officium predicādo usurpauit, multis se, atq; discipulos erroribus implicuit. Fuit enim in praelatos precipuo odio infestus, & quia discipuli eius hanc imitabantur paupertatem, ideo pauperes vocati sunt, & de Lugduno, quia Vualdo Lugdunensis erat. Et quia Vualdo vocatus fuit auctor, etiam vocati sunt credentes & sequentes eius sectam Vualdenses (si *Guaguino credatur lib. 6.*) Contra quos plenè scripsit Clau. de Seicello episcopus Massilien. hi viginti tres errores maxime prosequerantur, quos etiā reprobat Guido de Parpiniano in *sum. de heresib. fol. 76.* vbi dicit incepisse circa annum 1170. & eorum sectam Romæ in concilio generali reprobata fuisse.

d *Arnaldistas.*] Ab Arnaldo Italo Brixien. dictos. hic errorem Petri à Bailardi suscitauit, qui suo confusus ingenio, omnium sanctorū doct. sententias (vt quidam nunc hæretici faciunt) contemnere cepit, & velut alter Imaël manus suas cōtra omnes leuauit. Quapropter iustū fuit vt lingua & manus omnium in eū leuarentur. Non cito eorū errores, cum plenè Alphonsas in *lib. aduersus hereses. 3.* de beatitudine scribat. Hic est de quo dicitur, quod Arnaldum Brixia euomit, Roma exhorruit, Francia repulit, Germania maledixit, Italia cane peius & angue odio habuit,

diabolus magno furore puniendū accepit. c *Speronistas.*] Hi etiam excommunicantur in c. *excommunicamus. de heret. & dicti sunt fortè à quodam Speronio, qui sine aliquibus meritis saluari sperabat. Eorum tamen hareses non vidit frater. Bernard. de Luxemburgo, vt in catalogo heretic. attestatur in eodem verbo, sed de his scribit Flor. in 4. parte, *summe. tit. u. c. 7. in fi.* quod cum beatus Dominicus primus fundator ordinis prædicatorum diu contra eos prædicasset, & disputasset, post longam verborū concertationem: cum dictis hæreticis conuenit, vt accenso igne in conspectu populi, hæretici iactarent libellum suam doctrinam continentem in igne, & beatus Dominicus libellum etiam veræ doctrinæ fidei nostræ illuc proiiceret, & cuius libellus incombustus remaneret, illa vt vera fides acceptaretur, quod & factum fuit, mira profecto fuit res. Nam subito hæreticorum liber exustus fuit, libellus diuini Dominici in flammis traditus ter receptus fuit penitus illæsus, & nunquā combustus. Et notandum est quod maior est auctoritas ecclesiæ in determinationibus eorum quæ sunt fidei omni ratione & auctoritate doctorum, nam dicit B. August. Euangelio non crederem, nisi ecclesia illud approbasset, teste Floren. vbi supra.*

f *Passagerios.*] Hi vel Passagini, Patreni vel Paterni omnes à nominibus inuenientium istas sectas sic dicti sunt, secundum Ioan. And. in d. e. *excommunicamus. 2. de heret. Et in catalogo heret. idem dicitur.* Et isti dixerunt hominem in statu coniugali nō posse saluari, sicut & Taciani, & Martiani, contra quos dicitur. 2. *ad Tim. 5. c.* Quidā in nouissimis temporibus discedent à fide, attendentes doctrinis dæmoniorū, in hypocrisi loquentium mendacium, prohibentium nubere, & alibi, qui non potest continere nubat in domino, Melius est enim nubere quàm vri. Plenè prosequitur Ioā. Neuisa. in sua *siluanuptiali. & Do. And. Tirag. in tract. de legibus coniubi.*

g *Vuiclenistas.*] Dicto à Ioāne Vuiclef. Anglo hæretico, istius haresis in-

uentore, qui in concilio Constantien. damnatus fuit, & multo astante populo cōbustus, eo quod diceret, & prædicaret, mulieres etiã quo ad rem veneream communes esse debere, et atq; ecclesiæ catholice detractor, & Roma. pontificis oppugnator, Cardinalium hostis, & persecutor prælatorum, ac cleri, Christianæq; religionis inimicissimus, hic etiam crucem dominicã nullo pacto adorandã censuit, contra quẽ extat Davidis auctoritas, *Psal. 68.* Adorate scabellum pedum eius: quoniam sanctum est, quod autem verius scabellũ Christi quã crux? cui pedes illius, affixi sunt: & ita exponit D. Hieronymus *ibidẽ*, tam de anima & corpore Christi, quã de cruce. Item. *Psal. 131.* Introibimus in tabernaculum eius, adorabimus in loco, vbi itererunt pedes eius, & in hoc conveniunt Theologi, & vsus communis, aliique 45: eius articuli in dicto concilio damnati fuerunt, vt patet in dicto concilio Constantien.

Seu Hussitas, & Fratricellos, b de opinione nuncupatos, nec nõ per fœl. record. Leonem Papam decimum prædecessorem nostrũ superioribus annis damnatam, c impiam, & abominabilẽ Martini Lutheri d hæresim sequentes, ipsique Martino quominus puniri possit, quomodolibet fauentes, & quoslibet alios hæreticos quocũque nomine censeantur, ac omnes fautores. e

a *Hussitas.*] Dictos à Ioanne Hus hæretico, discipulo Ioãnis Vucles, qui dicebat canonicos & ecclesiasticos ad Christi imitationẽ omnino pauperes esse debere, quia ex tanta diuitiarum copia populus scandalizatur, & fuit in concilio Constantien. damnatus, atque viuus exustus vnã cum Hieronymo eius discipulo, anno 1413: vt in *supplemento chronicarum patet.*

b *Fratricellos.*] Hinouã inuenerunt religionem, contra iura prohibentia ne quis nouam inueniat religionem. in ca. ne

noua, de relig. domi. & in cap. vno illo tit. lib. 5. & extra. vna. co. tit. extranag. Ioan. 22. ideo eorum secta reprobata fuit, hi pulchriores virgines & viduas decipiebant, ac postea in antris noctu clausæ cum clericis diuinas laudes pro ritu eorum canebant, quibus nocte media finitis, sacerdotes alia admovebant voce hinos debere masculũ & feminam sancto spiritu inuocato in copulã carnalem committere, quibus dictis lumina extinguebantur, quilibet proximã mulierem prosternebat, & si ex tali coitu mulier cõcepisset, infans genitus in speluncã deferebatur, & per singulas manus trahabatur tandiu toticq; baiulandus, quãdiu animam exhalareret, usq; in cuius manib. expirabat, maximus pontifex creatus habebatur. *Ueste fratre Bernarido de Luxemburgo in suo catalogo hæretico. in eodem verbo, & puto dictos Fratricellos, eo quod fratres dici nõ merebatur, quia omnes Christiani sumus in Christo fratres. c. ad mensam. n. q. 3. sed hæretici non ideo fraticelli vocati fuerunt.*

c *Damnata.*] Bene dicit damnatã quia omnia per Lutherũ suffarcinata fuerunt iam in sacris conciliis damnata, qui tanquã canis vomitum reassumpsit vt *pulchre docet frater Alphonsus de castro in suo libro aduersus hæreses. Et Eschius doctor iuris.*

d *Lutheri.*] Inde puto dictum Lutherũ, quasi lutum ructantem, quod lutum iam damnatum, id est, hæreses adhuc ructauerit: vel Lutherus dicitur quasi luteus ructans, vel luto alios inficiens Nam luto, inficio est. O bone Deus, quot sua lutofa & abominabili doctrina infecit, & ad inferos traxit, hic indulgẽtias primo ingressu subuertere nisus fuit, ac demũ in sanctissimũ Christi vicarium rucalcitrare, potestatem suam à Deo sibi datam tollere: eo Leo decimus eum pluries monitũ à Christi ouili tanquam ouẽ putridam abegit, eumq; & sequaces excommunicatos esse voluit, vt hic patet. Alias hæreses fuscitauit, tam cõtra ecclesiam quam ordines ecclesiasticos quas propediem spero comburi cum suo auctore & sequacibus, iuxta id quod dicitur. *Esaiæ. i. c. in fin.* Erit fortitudo vestra vt fauilla stuppæ, & opus vestrũ quasi

scintilla, & succenderetur vtrunque simul, & nō erit qui extinguat, sic forma Lutheri fuit combusta Romæ anno 1526. Iunii. 12. teste Luxemburg. in suo heret. catalogo. lib. 4. tit. 3.

fautores qui dicantur.
c. Eautores. Hæc verba traduntur in c. excommunicamus. 1. §. credentes, de heret. & Cle. Romani. §. porro, de iureiur. Et in duplici sunt differentia, Quidam habent iurisdictionem, alii non. Illi qui habent iurisdictionem dicuntur fautores, si negligant capere, vel punire hæreticos, c. negligere. 2. q. 7. vbi sunt hæc verba Negligere (cum possis) perturbare peruerios, nihil aliud est quam fouere, nec caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare. Idem dicitur in c. qui potest. 23. q. 3. Vnde dicit August. ad Lotharium, Qui vitii nutriendis parcat, & fauet, ne contristet peccantium voluntatem, non tam est misericors, quàm qui non vult cultum rapere puero, nē audiat plorantem, & nō timet ne vulneratum doleat, vel extinctū. c. qui vitii. 23. q. 5. §. 1. Reg. 15. c. dicitur quod rex Saul damnatus fuit & regno priuatus quia contra præceptum domini pepercit Achab regi Amalech. facit aut. seruo. c. de heret. Scriptum alibi quippe est, qui crimina, quæ potest emendare, non corrigit, ipse committit. c. præterea. 23. q. 8. & error, cui nō resistitur, approbatur, & veritas. cū minime defensatur, opprimitur. c. error. 88. dist. Ideo potestas, consules, vel alii, qui ciuitatibus præesse volunt, debent iurare ad requisitionem episcoporum, vel vicariorum suorum, seu inquisitorum hæreticæ prauitatis, quod præcisè attendere, & inuiolabiliter obseruare, ac facere à suis subditis obseruari toto tempore sui regiminis in terris suæ iurisdictioni subiectis, cōstitutiones contra hæreticos, credentes, receptatores, fautores, & defensores eorum, ipsorumque filios, & nepotes à sede apostolica promulgatas, ac etiam approbatas, quas qui iurare noluerit seruare, vt infamis tanquam hæreticorum fautor, ac de fide suspectus officio & honore sui regiminis spoliatur. Hæc sunt verba. text. in c. vt officium. §. si de heret. in 6. hodie dicitur.

sani & inquisitores non petunt hoc iuramentum in Francia, & malè, hoc enim nō deberet omitti, maxime isto tempore. Cōsiderent ergo habentes iurisdictionem, ne hunc fauorē præstent: non habentes vero iurisdictionem si dictos hæreticos non capiant, vel puniant, non dicuntur fauentes quia ad eos non pertinet, sed ad illos, qui iurisdictionem habent. l. non est singulis ff. de reg. iur. c. si de area. 26. q. 2. nisi illi essent sacramento adstricti, vt quia iurarunt indicare, & celant: tunc fautores dicerentur. c. si quis vero, & c. quisquis. n. q. 3. facit. l. solent. ff. de præscr. verb. Possunt etiam isti priuati fautores dici, quando excusant hæreticos serio, dicendo istos non esse tales quales reputantur vulgo, vel dicunt, quod dicti hæretici reputati nō negant istas propositiones. Archid. in c. 2. de heret. in 6. col. 3. vel si dicat sciens, esse hæreticum eum esse iustum & sanctum. cap. si quis dixerit, & seq. n. quæst. 3.

Item aduocati excusantes excessus illorum dici possunt fautores, & aliàs etiam fautores dici possunt consideratione habita personarum temporis, & locorū. non enim hæc omnia possunt ad vnguem perstringi, plerumque enim hæc verba homines simplices ad amorem hæreticorū provocant, deuotionem quam habent ad ecclesiam minuunt & eneruant, huius falsi excusatores fauere, etiam dicuntur. n. q. 3. c. non solum. [Bart. in l. post legatum. §. sunt qui putant. ff. de his quibus vt indig.]

Item fautores sunt, qui sub quadā iustitiæ specie fucatis quibusdā exquisitis ad inventionibus æquitatē obstruere studuerunt, & præuaricationem eorum tegere argumentis suis. c. ita. n. q. 3.

Facto etiam quis dicitur fauere hæreticis, vt pote, qui alimoniam procurat, qui eos liberat, & qui ea per quæ liberentur administrat. c. est iniusta. 23. q. 4. l. si pignore. ff. de furt. cap. accusatus. in fine, de hereticis, in 6. nam dicitur. Deut. 17. c. Ne parcat ei oculus tuus, vt miserearis, aut occultes eum, sed statim interficies, quod facit contra iudices hæreticos liberantes.

Idem in eo qui precibus hæreticum liberat.

berat. §. i. *vers. illud. 14. q. 6.* caueat sacerdos istis absolutionem dare, nisi damnationem incurrere non mereatur. *vide Albert. in l. si res. ff. de conditio. & demonst.* Et hodie istorum hæreticorum infinitus est numerus, sicut stultorum. *Leges. c. i. in fin. & apud Theognidem scribitur, Non superest vnus numinaritè colens.]*

Et receptatores, *f. librosq;* ipsius Martini aut quorumuis aliorum eiusdem sectæ sine auctoritate nostra & sedis Apostolicæ quomodolibet.

Quis dicatur receptor.

f. Et receptatores.] Hi dicuntur, qui hæreticos recipiunt scientes eos esse tales & eos occultant & celant, forte vt manus iustitiæ euadant. *l. i. ff. de receptat. l. 2. c. de his qui latro, vel alius crim. reos occultant. maxime si aliquid receperint, vt illum hæreticum seruarent, & reciperent. l. marito. §. questum. ff. de adult. c. felix. in pri. de heret. in 6. ibi, aut posseâ receptauerit, vel defensauerit scienter, etiam si semel tantum receperit. Nam frequentatium receptare, pro recipere frequenter ponitur. l. si ff. de receptato. & est propriè recipere, refugium abscondendi causâ præstare, vel in agro suo, vel in alieno loco, ædificiõve. l. i. §. quod autem. ff. de seruo corrupt. Et hi perinde puniuntur atque heretici. l. i. ff. de recep. cap. i. de homic. in 6. multa de his receptoribus dixi in practica mea. rub. de contumacia. art. 67. in gl. 2. q. 7. vbi posui regulam cum limitationibus declarando consuet. Tholo. rub. de immunit. ciuicium. art. i. Et nota quod hodie nullus extra Papam potest excommunicare aliquem cum omnibus receptoribus & participantibus, sed opus est quod participes prius moneantur. c. statumus. de sent. excommunicat. in 6. Pan. in c. quod in dubis. illo tit.*

legentes, a aut in suis domibus *b* tenentes, *c* imprimentes *d* aut quomodolibet *e* defendentes ex quauis causa publicè vel occultè *f* quouis ingenio vel colore. *a* *Legentes.]* Et sic legentes libros Lu-

teri, Oecolampadii, vel aliorum hæreticorum sunt excommunicati, *in his, nec debet abfolui ab alio quàm à Papa, si tamè legerint igno- rante librũ alicuius heretici, in quo auctoris nomen non erat descriptũ, non habet locũ quod hic dicitur, quia ignorantes nolimus ligari, dicit rex. in l. generali C. de tabula. lib. 10. vel ille qui copotus erat, non erat habitus pro hæretico. no. in l. Barbo. v. us. ff. de offi. pnc. vel si legerit auctoritate Papæ, in hoc rex. dicitur.*

b *Aut in suis domibus.]* Id est propriis, id est teneant libros in domibus conductis vel in ea in qua gratis inhabitat. *inst. de min. §. lex cornelia. & l. lex cornelia. §. domũ. ff. de iur. Appellatione enim domus habitatiõne significari palam est. l. qui domũ. ff. ad l. i. de adult. Idem si in apotheca teneant. Alex. cons. 223. in 2. vol. Barba. cons. 20. col. 4. in 2. vol. Vide quæ addidi ad dictionem Albert. in verbo domus. & in c. sine exceptione. 12. q. 2.*

c *Tenentes.]* Retinens libros hæreticorum est excommunicatus, vt hic, nec potest abfolui ab alio quàm à Papa, imò eo ipso quod libri hæreticorum reperiuntur penes aliquem, ille presumitur hæreticus, & potest de hæresi condemnari, *text. in c. si forte. & c. sane. & ibi archi. 22. q. 4. sacre maiore. C. de falsis Hippol. cons. 52. misericordia. nu. 34.* Vnde dicit imperator, Nemo huiusmodi habere libros, & sacrilegia scriptorum audeat monumenta seruare. *l. qui in q. 3. in no. C. de heret. quod facit contra multos. nostra memoria in his pertinaces.]* Sed hi libri comburendi sunt: noluerunt enim priuati viri quicquã in ciuitate seruare, quo animi hominum à Deorum cultu auocarentur. *Valer. lib. i. de neglect. relig. c. 13.*

d *Imprimentes.]* Et sic imprimentes libros hæreticorum sunt excommunicati. Quid si imprimant bonos libros cum additionibus hæreticorum? Idem dicerem, quia additiones sunt pars librorum, ideo qui imprimit partem, est etiam excommunicatus, *arg. l. quæ de tota. ff. de rei vendi. c. pastoralis. §. item, cum tota. de offi. deleg. Et idem censetur statutum in additionibus quæ in libris, Fel. in c. 2. nu. 34. de spons.*

Quo-

c *Quomodolibet.*] Siue verbo, siue facto, siue per se, siue per alios. *gl. in extrau. ad conditorem, col. 3. de verb. signif. in extrauag. 10b. 22.* Quare qui haereticis & schismaticis patrocinantur censura diuina in eorum probatur facinore, & poenis non solum duces & actores, sed etiam participes destinari, nisi se à communione malorū separauerint, praecipiente domino per Moysen, Separamini à tabernaculis hominum istorum durissimorum, & nolite tangere de omnibus, quae sunt in eis, ne simul peccatis in peccatis eorum. *Sunt verba beati Cypriani in c. si quis inquit, an sine 1. q. 1.*

f *Publicè vel occultè.*] Refertur ad omnes predictos potest, videlicet quod fautores publicè vel occultè sunt excommunicati *vs hic. de hoc verbo publicè est glo. in cle. 1. de sepul.*

Item receptatores eorum publicè vel occultè sunt excommunicati hic.

Item legentes libros, etiam occultè, hic excommunicantur. Præterea tenentes libros etiam occultè in suis domibus ligantur hic, & quibus sit ille, nisi hoc de auctoritate sedis apost. faciat, ut sunt quidam theologi, qui ad confutandas haereses necesse habent videre libros haereticorum, maxime doctores huius almae vniuersitatis, qui semper veræ fidei tutores & haereticorum oppugnatores fuere, ideo ut his neuis per haereticos adductis respondere valeant, libros haereticorum ex auctoritate Papæ habere poterunt. Nam errores, qui ignorantur, reprobari non possunt. *cap. legimus. 37. dist. ca. fin. 24. q. 1. est. 3.* Imprimentes palam vel occultè hac poena astringuntur, & nisi essent hi, non palam facti essent. tot libri istius suffarcinati Lutheri, nec aliorum, sed potest dici, vbi illis, nesciunt quid faciunt.

Item quomodolibet defendentes tam publicè quam occultè *vs infra dicitur*, hic excommunicantur. Illos etenim publicos & manifestos dicas, qui contra fidem catholicam publicè prædicant, aut profitentur, seu defendunt eorum errorem, vel qui coram prælatis suis conuicti sunt, vel confel-

si, vel ab eis sententialiter condemnati. *ca. super quibusdam. in pri. de verb. signif.* Verum dicitur *Psal. 18.* Ab occultis meis munda me domine. Nam licet ecclesia non iudicet de omnino occultis, tamen quando proceditur ad aliquem actum exteriorem, iudicare potest ut hic, quia factum occultum damnat, videlicet electionem clandestinam. *c. quia propter. §. si. de elect. & collationem occultam suspectam habet. c. rno. r. r. Eccl. benef. §. c. & ibi gl. in ver. occulta, & ca. cum ex munito, de her. & ibi Felin.* Sic & lex factum occultum reprobatur. *l. non existimo. ff. de admitt. auro. l. ita fidei. de iure fisci. l. conuenientiam. C. de epi. & cle. §. l. 1. C. de delaro.* non tamen excommunicatur hic, qui haesum solum in corde habet. *per gl. in c. cu quis. de sent. excom. in 6. vbi si quis haberet ratam verberationem clerici in animo tantum, non est excommunicatus. Ange. de claus. in sua summa in verbo haereticus. q. 2. licet glo. teneat contra in summa. 24. q. 1. & in cle. 1. §. verum. de haereticis. quæ possunt intelligi. quando peruenisset ad aliquem actum exteriorem, utpote scribendo, vel aliud occultè faciendo, sicut de Ioseph ab Arimathia, qui actu exteriori ostendit se esse discipulum Iesu, videlicet sepeliendo eum, aliàs ecclesia nihil de eo dixisset, si ad aliquem actum non peruenisset, & in aliis iuribus dicitur occultus respectu publici. *Vide in summa siluestrina, in verb. excommunicatio. 7.**

Et generaliter quoslibet defensores *g* eorundem.

g *Defensores.*] dicuntur duobus modis. Primo quando personam errantem quis defendit, ne ad manus iudicis perueniat examinandus, vel puniendus aut ne fortè aliqua reuelet. *c. si custos. 27. q. 1. & q. 5. per totum.* & contra hos defensores potest ad excommunicationem procedi, ut hic, & tales sunt suspecti, & potest eis indici purgatio. *ca. hi qui. 1. q. 6. vide tex. ant. dist. 24. q. 3. cap. vno de homicid. in 6.*

Alij defendunt errorem, & is damnabilior est eo, qui errat, quia non solum errat, sed etiam aliis officinula erroris preparat, & confirmat. vnde quia magister erro-

N n n

ris est, non tantum haereticus, sed etiam haereticus dicens est. *cap. qui aliorum.*

24. q. 3.

Item si defendat errorem & errantem, quia dicitur, qui consentit peccantibus, & defendit alium delinquentem, maledictus erit apud deum & homines, & corripietur increpatione seuerissima. hinc etiam quidam sanctissimus pater ait, si quis peccantem defendit, acrius quam ille, qui peccauit, coereatur. Et si quis alterius errori consentit, sciat se cum illo simili modo culpabilem iudicandum, *sunt verba rex. in ca. qui consentit. n. q. 3. c. cum homo. 23. q. 5.*

Et aliquando plus punitur consulens, quam is qui facit. *l. virum. ff. ad Pompe. de parrii.* Et ideo medicus dans venesum filio, ut id prebeat suo patri, plus punitur, quam si ipse medicus patrem veneno necasset, *vt ibidem dicitur, & in ca. tanta. 86. dist. & ibi gloss. Item in extrava. Ioan. 22. quorum dam. in fi. de verbo. significatio. dicitur.* si quis autem damnatas haereses, vel ipsarum alteram scienter, verbo, vel scripto defendere, vel approbare praesumpserit, de fratri nostrorum consilio decernimus, ut tanquam haereticus ab omnibus euidenter habeatur, & ibi gl. hoc diffusius declarant, quae possunt videri. Et hi & quicumque haereticus si ad ecclesiam reuertantur, debent recipi per episcopum, & abiurare haeresim [*scripto. ca. conuenientibus. n. q. 7.*] & promittere episcopo, quod tenebunt deinceps fidem catholicam, & hoc facient publice, si publicum erat crimen. Priuatim, si priuatim erat commissum. *cap. quatuor. n. q. 7.* vbi ponitur forma abiurationis, & *in c. ego, de conse. dist. 2.* quod si post abiurationem repertus fuerit recidisse, sine vlla audientia seculari iudicio est relinquendus. *capit. ad abolendam, de heretic.* quantum tamen ad fidem & ad absolutionem in extremis non debet ei denegari, si poenitentiae signa in eis apparuerint manifesta, quia ecclesia nemini claudit gremium. *ca. ad huc instans. de poeni. dist. 3. cap. super eo. de heretic. in 6.* Non tamen dicitur relapsus, qui vnum abiurauit articulum, si in aliis delinquat, nisi errans in vno simpliciter vel generali-

ter omnem haeresim abiurauerit, *cap. actus. fatus. §. 1. de heretic. in 6.* Ille vero qui potest abiurationem haereticos acceptat, dedit, visitat, siue associat, aut dona vel munera eis donat, vel mittit, seu fauorem eis impendit, qui excusari non possit, merito debet iudicari relapsus. *§. ille. & cap. accusatus.* Hodie vero per Bullam Clementis 7. concessam anno 1333. 3. Kal. Septem. mandatur omnibus haereticis, maxime in regno Franciae degentibus, ut intra duos menses haereses abiurent. Si autem id non fecerint, seu facere noluerint, lapsis duobus mensibus tanquam in haeresim relapsi, eo ipso habeantur, arbitrio secularis potestatis animaduersione debita puniendos, etiam si publice haeresim abiurare paratos, vel ad fidem reuerti velle dicant, relinquendi. Haec sunt verba Bullae, per quae patet iudices seculares non errare, si hodie aliquem haereticum (licet volentem abiurare haeresim) igni mandent, si iuxta tenor Bullae haec faciant. declarat Guido de perpinia in *cap. 10. summe, de heresibus.* Credentes illi dicantur, qui ore proprio consentunt se credere erroribus illorum. *cap. post fieri. vers. quid ergo, & cap. actione, de poeni. dist. 1. & cap. Deus quando. 24. q. 3.* Nam vnus cuiusque voluntas ex confessione demonstratur. *cap. cum pro paruulis. & ca. si qua mulier. de consec. dist. 4.* vbi dicitur, quod vnicuique propria voluntas in confessione demonstratur. *doct. in cap. excommunicamus. §. 1. & §. credentes. de heretic.* Imo etiam illi qui adorauerint, seu reuerentiam suo more exhibuerunt, vel commutationem seu consolationem ab haereticis ceperunt, vel similia perpetraverunt, quae ad ritum eorum pertinent, haeretici dicuntur, vt expresse tradit *Guliel. de moyse Laudano in cap. 2. de heretic. in 6.* Nam ex factis de affectu praesumitur. *c. qui viderit, & c. sicur. 2. q. 5.* Nec enim refert factum vel verbum talia facere. *c. eximiam. n. q. 3. l. de quibus. ff. de legib. dummodo tale factum sit, quod aliquid erroris in se mistum habeat, vt supra dictum est. d. §. credentes.* vbi dicitur credentes eorum erroribus. Secus si de se bonum esse, vt facere elemosynam talibus, vel hospiti-

riam prebere, vel visitare eos, in quibus nil de eorum ritu expressum ostenditur: tunc si interuentu pecuniae haec fiant, non iudicantur credentes, sed potius fautores, de quibus supra. Secus si prius lapsi, & semel moniti hoc facerent, eredentes etiam dicerentur. c. accusatus. §. ille quoq. de heret. in 6. Item credentes dicuntur qui praedicationes illorum audierunt pluries, & frequentauerunt. Secus si semel, quia non videntur approbasse, quod postmodum vitauerunt. arg. c. constat. §. ca. si quis inquit. q. i. fa. q. i. l. que contra. in fin. C. de incest. nupt. §. capit. ex studiis. de presump. & illis potest indici purgatio.

Item si libros eorum legant, per d. ca. excommunicamus, ibi. Qui autem inuenit fuerint sola suspitione notabiles, &c. Item si libros hereticorum suspectos suscipiant, nisi eos exhibuerint, vel alio modo destruxerint. argum. c. primi. §. ca. si quis. s. q. i. §. d. cap. si quis inquit. q. i. Gubiel. §. Archid. in d. cap. 2. de heret. in 6. ita tradunt. Nota tamen, quod ille qui iuit ad hereticum causa discendi, nondum tamen a fide catholica discessit, euadit mortem, & punitur poena decem librarum auri fisco applicanda: per text. in l. quicumque. §. eos verò. Cod. de heret. de mortale peccatum incurrit ratione curiositatis, & periculi. Tho. 2. 2. q. 267. refert eum Purpur. in l. a. num. 96. vers. 2. inferunt. C. de sacrosanct. eccles.

Articul. 2.

Item excommunicamus & anathematizamus omnes piratas, a cursarios, latrunculos maritimos, & illos b praecipue qui mare nostrum a monte Argentanco vsque.

Pirata
quis dicitur.

c Piratas. Pirata Graece, praedo Latine dicitur, a nomine primi latronis, qui prius mare infestauit, a quo omnes maritimi praedones, & spoliatores piratae dicti fuerunt, v. hic. Postea declarat hic. dicendo cursarios latrunculos maritimos, piratae cursarii maritimi lingua vulgari Italicorum & Occitanorum vocatur, & sunt qui praedantur, & spoliant Christianos nauigio ve-

ctos, & tales excommunicat hic Papa, & etiam a iure excommunicantur in cap. excommunicationi, de rapto. vbi dicit Hostien. quod isti iter in anno proprio ore Pape excommunicantur, & maxime in cena domini, vnde nullus presbyter praesumere debet istos absolueret. cap. si quis. 24. q. 3. & ratio traditur, quia nauigantes & iter agentes sunt quasi miserabiles persona. Panorm. in d. c. excommunicationi. ideo ecclesia eos defendit, & excommunicat tales infestantes eosdem. Notandum est, quod tria faciunt piratam. Primum quando indifferenter omnes spoliat, nec se restringit ad aliquam nationem, sicut meretrix quae passim omnes admittit, non habendo rationem ad homines suae ciuitatis, vel pulchros, vel ad nigros seu albos. Sed vulgo sicut os inferni neminem recusat, ut dicitur. Prouer. 30. c. Tria sunt insatiabilia infernus, os vuluae, terra quae non satiatur aqua, ignis vero nunquam dicit, sufficit.

Secundum, Intentio principalis huius piratici furoris exercendi, quae intentio iudicat omnes. c. cum ab omni. §. ibi lo. Andr. de vita & hone. cleri. vnde si Ianuensis intendat spoliare omnes Venetos, sed non principaliter, sed suis vacare negotiis, non est pirata. Nam id quod principaliter agitur inspicitur. l. si quis nec causam. ff. si cer. per. §. ibi plene doct.

Tertium, sic spoliare non indicto bello facit eum piratam, secus si bellum etiam indictum esset. Summa Syluestrina, in verbo, excommunicatio. 7. q. 20. Et quid si mercator miserit famulum cum mercibus in Alexandria, & is fuerit per piratas spoliatus, & captus an dominus teneatur dare pecuniam pro redemptione? Respo. quod non regulariter, quia non tenetur de casu fortuito, concludit Aegid. Bellamera, conf. 22. quidam mercator. vbi etiam dicit quid de capitaneo capto in bello, an Rex teneatur pecuniam pro redemptione illius solvere, ibi vide tu qui indiges.

b Et illos. Excommunicat hic Papa Rex an te. illos, quis Romae vicinum mare discurrunt, netur sol. & discurrendo illud, depradantur, si ergo uere pecuniam discurrerent, & non depradarent. nia pro co.

pitaneo ca-
pro ab ini-
micis.

tur etiam si animo deprædandi discurrif-
sent, non sunt hic excommunicati, quia
cogitationis poenam nemo meretur. dicit
text. in cap. cogitationis. de poeni. distinct. & hic
requirit factum, sed apud Deum punire-
tur ille, cum omnia sint eidem aperta tan-
quam dies hesternus. gl. in §. conditiones. per
illum text. in §. de verbo obligat.

ad Terracinam discurrere, & na-
uigantes in illo de prædari, mutilare,
& interficere ac rebus & bonis
suis spoliare præsumpserunt ha-
stenus & præsumunt, ac omnes re-
ceptatores eorundem, & eis auxi-
lium b dantes, consilium, c vel
favorem.

a Mutilare.] Dicitur membrum ab-
scindendo, vel debilitando. c. 1. §. 2. de cleric.
pugnari. in duell. Ioan. de Imol. in glo. mulier, in
clem. una de homicid. Felin. in cap. cum illorum,
col. vlt. de sentent. excom. licet Panor. volue-
rit contrarium tenere ibidem, & hic pira-
ta excommunicatus non potest ab alio
quam à Papa absolui, ut infra dicitur.

Solet tamen poenitentarius maior (qui
communiter est Cardinalis) in casibus ar-
duis, & Roma pontifici referuatis, absol-
uere. glo. §. ibi Cardin. in clem. ne Romani.
§. eo tamen de electio. Minor vero poeniten-
tarius absoluit à casibus referuatis epi-
scopis.

Auxilium.] Hic latè sumitur pro
quolibet adiutorio seu favore, siue quis
mutuet pecuniã piratæ, siue alimenta tra-
dat, siue patrociniũ præstet, vel simile
quod ad eius utilitatem pertineat. l. 4. ff. ad
leg. Iulianam in aest. ibi armis, telis, equis, pec-
cunia, aliave aliqua re adiuti erunt. c. exco-
municamus. de heret. ideo dicit Jurisconsultus
auxilium dari armis, manu, clamoribus,
obiectu corporis ac plorando. l. 1. §. potuisse,
& seq. §. l. cum dominus. ff. de Senatuscon. Sylla.

Item præbendo domum, in qua se oc-
cultent piratæ. l. qui domum. ff. ad legem Iul.
de adult. vel sarcinas, aut furta, seu alia pa-
ramenta recipiendo. c. sicut. §. hi quoque. de

homicid. Socin. in reper. ca. ad audientiam. q. 65.
verf. visis. de homicid.

Item eundo cum aliquo datur auxiliũ.
Bal. in ca. vno. col. 5. de alaudis per illum rex. Alb.
in 4. parte. statuto. q. 32. Corser. in sing. incip. au-
xilium. & dicitur auxiliũ ab augendo,
quia per ipsam aliquid augetur, nam sicut
terra auxiliatur frugibus, sic qui opem
præbet auxiliatur ei, cui præbet. Saly. in l.
vna. col. 4. num. 22. C. de r. pro. & sic quando
auxilium prohibetur, vel punitur simpli-
citer, non ratione certi actus, tunc genera-
liter sumitur. & latè, secus si respectu certi
actus. ut ad homicidium, vel aliud malefi-
cium committendum. Baro. in l. furis. §. opo-
ff. de furis. Angel. in tractatu de malefic. in glo.
Andream auxiliatorem, de Felin. in cap. sicut
dignum. de homicid. plene Hippoly. in pra-
ctica sua. §. constans. numer. 65. vbi dicit nun-
quam puniri auxiliatorem non sequuto
delicto, per text. in l. sepe. in fin. Ibi nec con-
silium habuisse nocendi, nisi & factum se-
quutum fuerit. ff. de verb. significat. vbi scripsi
glo. in l. sed & diuortij. §. ibi Dy. verum anor.
Bald. in l. 1. colum. 3. in quarta oppo. C. de ser. fu-
geni.

c Consilium.] Dicitur quædam pro-
babilis persuasio debito tempore, alij infi-
nuata. teste Bal. in l. 1. col. 2. C. de iudic. liber. &
requirit quandam maturam deliberatio-
nem. Oldr. conf. 44. queritur, & potest se ha-
bere dupliciter, vno modo prout quis in se
deliberat, & deliberando eligit, alio modo
prout quis alteri cõsultat, ut aliquid faciat,
& ita capitur hic, ut sentit. Bar. in l. sepe. §. ibi
dixi. ff. de verb. sign. Socin. in reper. ca. ad audien-
tiam. §. sequitur. q. 77. de homicid.

Notandum est tamen, quod in quibus
casibus debet puniri dans consilium, auxi-
lium, & favorem, debet intelligi, ut mitius
puniri debeat, quàm is qui fecit delictum.
Saly. in l. 1. colum. 7. Cod. de raptu. C. pol. conf.
27. requisitus. col. vltima, & etiam debet intel-
ligi ut teneatur tunc eadem poena in casibus,
in quibus à iure communi teneretur
eadem poena, videlicet si dedisset causam
mori, & quando non esset nudum consi-
lium, vel auxilium, secus si esset nudum.
Hippol. sing. 15. statuta. & in l. si. nu. 52. cum seq. ff.
ad legem.

ad legem Corn. de sicca. § in l. eiusdem. col. 1. ibi
lem. fallit in c. Felicitas, § ibi Ioannes Monach. de
penis. in 6.

Articulus
terius.

Item excommunicamus & ana-
thematizamus omnes qui in ter-
ris suis noua pedagia & imponunt
vel prohibita exigunt.

Pedagia. Dicitur quae dantur à
rascantibus per loca, in quibus sunt coa-
lita, à pede dicta.

Guidagium datur pro conductu secu-
roperterram alterius habendo. glo. § doct.
inc. super quibusdam. §. p. c. vera. de verbo. signi-
fic. & haec duo vocabula sunt ex communi v-
erborum hominum introducta potius quam La-
tina, hoc à vulgari idiomate dicitur à gui-
le inde guidagium. Vectigal verò dicitur
id, quod praestatur pro rebus, quae vehun-
tur. glo. in l. v. ff. de public. §. vectigal. Hodie
ex communi vsu loquendi vectigal peda-
gium vocamus, etiam nulla potest colligi
differentia inter haec, teste Luchar. in capit.
quoniam de censibus. in 6. sequitur do. Ioann.
anson in consuetud. Turco. in rubr. Des droits

Pedagia
quare in
uentia sue
re.

de peage. art. 1. adhuc quod est eadem ratio
prohibitionis in gabella, sicut in pedagio,
prout consulti Cornel. consi. 199. circa. col. 2. vol.
Et ab initio fuere inuenta pedagia, eo
quod solet negligi, quod commune est. §.
in l. de satisd. tutor. l. 3. §. penult. ff. de excusa-
t. Ideo viae & alia loca publica negligeb-
bantur, quare fuit concessum vni, videli-
cet principi, vt quicquam reciperet, idque
exponeret, tam ad instructiones pontium,
quam reparationes viarum, & pro defen-
sione fidei, ac patriae, vel alia simili iusta
causa, ideo is qui pedagium recipit, supra
dicta facere tenetur ac seruare soluentem
intra iurisdictionem suam, & districtum
in persona & rebus, alioqui tenetur ad sa-
tisfactionem plenariam, si ea causa datum
fuerit. Hostiens. in summa de censibus. §. ex
quibus causis. ver. sed nunquid sine causa, quem
sequitur Guido Pape. consi. 65. viso themate.
estum. 1.

Notandum est quod ius civile nouant
vectigalium & pedagiorum impositione

exofam habuit adeo, vt nulli vectigalia no-
ua inducere permiserit. C. vectigalia noua
institui non posse. l. 1. §. per totum. imo si quis
vectigalia noua imposuerit, iure ipso in-
centum aureis cum infamia punitur. l. v-
na. ff. ad legem Iul. de ambitu.

De iure verò canonico donec satisfacere-
rit, communionem caret Christiana. capit. si
quis Romiparas. 24. quaest. 3. cap. immouamus. de
censib. cap. quamquam, illo tit. in 6. & hic ex-
communicatur à Papa propter criminis
atrocitatem, etiam subditis consentienti-
bus. Ratio est, ne domini exhauriant pe-
cuniam subditorum, & oppressiones sub-
ditis faciant, quae etiam fieri potest, si au-
geantur pedagia imposita, & noua tunc
dicuntur. per l. vectigalia. ff. de publica. §. ve-
ctig. quia quod iuris est in toto, & in par-
te. ca. pastorales. §. item cum totum, de offi. deleg.
vulgata. que de tota. ff. de reuendi Salice. in d.
l. vectigalia facit. l. haftenus, in fi. ibi, neq. autem
ampliare posse. ff. de usufruct.

Fallit quando pedagia imposita exige-
rentur, quia hi exigentes non comprehen-
duntur per hoc verbum noua pedagia im-
ponunt. Nam postquam non conueniunt
verba, nec dispositio. l. 4. §. vices. ff. de dam-
nifect. c. indemnitatibus. §. si praedicta. de elect.
in 6. dictamen. quod si exigatur sine caus-
sa vera vel putatiua hic comprehenditur
in verbis vel prohibita exigunt, & tunc est
atrox crimen: & si cum armis exigatur,
punitur lege Iulia. de vi publica. l. si. ff. ad l.
Iul. de vi publica. si sine armis, poena l. Iuliae
de vi priuata, nota in l. pen. §. si. ff. ad leg. Iul.
de vi priuata. si verò ex iusta causa sit indi-
ctum, vel est iustus error, tunc crimen non
contrahitur, si secundum legem vel priui-
legium exigatur. Bal. consi. 289. Quia con-
suetudo. col. 2. in 4. vol. veruntamen si pu-
blicanus male exigat, quia de illis de qui-
bus non erat consuetum, tunc poena capi-
tali de iure ciuili punitur. l. vniuersi. C. de ve-
ctig. §. commissis. si verò plus (vt frequen-
ter fit) exigat, quam licitum erat, tunc pu-
blicanus exilio punitur. l. si. C. noua vectigal.
vel alius, vt in l. §. dixerit. ff. de publica non ta-
men excommunicatur hic redixi.

Secundo fallit in Imperatore & Rege.

cap. super præterea de verb. significati. cap. imo-
 u. an. de censibus. de Rege Francie, quod
 noua vectigalia imponere in suo regno
 possit, firmat Salyc. in l. vectigalia. C. no. u.
 vectigalia. Bertach. in tract. de gab. in prima par-
 te. q. 1. Ioan. Feral. in tract. de iuribus regis Fran-
 cie. in 7. privilegio. Iacob. Bonaud. in suo pan-
 genico suo post tract. contra rebelles regum. lo. de
 terra rubea. & Chassa. in consuet. Burgund. in
 rub. des iustices. §. 4. Numer. 23. vnde Philip-
 pus Valesius, cum pecunia ad paranda
 bella eidem non sufficeret, vectigal salis
 imposuit, videlicet, ut nemo vnus sal ven-
 dere sine eius mandato posset, quod etiam
 hodie penditur, vt videre est per Gagui-
 num, in vna Valesij, lib. 8. vers. inter. cor. que.
 &c. Simile salis vectigal, Ancus Martius
 Romanorum rex apud Romanos indu-
 xit, vt in eius vita comineretur, vino quoq;
 impostum nouum vectigal per Carolum
 quintum legimus, apud eundem Gagui-
 num lib. 9. vers. est præterea. Potest etiam
 Delphinus, vbi supremus est, & iura Im-
 perij habet in Delphinatu, noua vectiga-
 lia imponere. teste de Ripa in li. 2. resp. cap. 28.
 Allobrogum idem in alio principe non
 recognoscente superiorem, vt plene con-
 sultus Deci. cons. 524. procedenda, non pote-
 runt tamen isti indicare, nisi ob necessita-
 tem, vel vtilitatē publicam, alioquin pec-
 cant, teste Ioan. Fabio in d. l. i. in fin. Sed cum
 iis poterit etiam rex in suo regno conce-
 dere iura vectigalium. Barro. in l. si publica-
 nus. §. fin. ff. de public. Berb. in tractat. de gabel.
 in 1. parti. que. est. 2. & Specul. in tit. de possessionis.
 §. 2. versic. quid de colligentibus. vbi Ioan. And.
 dicit in addi. incipien. super quibusdam, quod
 concessio facta per principem de nouo
 pedagio in loco grauato pedagijs hoc ta-
 cito per impetransem est subreptitia, &
 non valet, quia si princeps sciuisset locum
 iam esse oneratum, non concessisset, vel
 non ita de leui. capit. postulasti, de rescriptis.
 Et etiam rex potest prohibere, prout facit
 Ludo. 12. in sua ordina. ne quis in suo re-
 gno indebitas exactiones faciat, alioqui
 ad duplum exigentem puniri voluit, & ibi
 dixerationem propter timorem conspira-
 tionis, metus, & compulsionis. Nam talis

impositio posset inducere perturbationē
 vel diminutionem collectarum (quas ta-
 lias vocant) & etiam quia interest regis
 subiectos habere locupletes. §. si. insti. qui-
 bus ma. non licet, etiam eius interest dictos
 subditos liberos esse & Francos, iuxta no-
 minis allusionem, sic consultius lason cons. de
 communitas. col. 4. num. 5. in 3. vol. quia ista
 impositio est de iure regaliorum, vt in vlti-
 fetid. que sint regalia, etiam si baro vela-
 lius dominus indigeat, tamen ob hoc plus
 solitos grauare subditos non poterit. Flo-
 ria. in l. si filius. 2. p. primo. ff. de heredi. heres. ideo
 consuetudo vel præscriptio non iuuat com-
 mites, vel alios dominos, quia quando Ba-
 ro vel alius potens vnus est aliquo iure
 prætenso super non potentem, & maxime
 quando arretat, vel arretari & ignorari
 facit, sine cause cognitione, præsumitur
 extorsio, & violentia, vel clandestinitas. ff.
 si. pen. ff. quod iuris causa. hoc expressit
 Guido Pape in cons. 65. viso obnate. coll. a. alle-
 gando. In in cap. bone. 2. de postul. p. nec. & loann.
 Fab. in l. si certis annis. C. de pact. & §. que. q.
 3. circa finem, vers. illud autem, nota insti. de
 actio. & tunc non sufficit præscriptio, vel
 consuetudo longissima, etiā quinquaginta
 annorum quia est violenta, vt dixi, & sic
 non debet manentem in illa possessione,
 quæ est irrationabilis, & inductiua esset
 peccati, quia ab esset bona fides. c. vigilanti-
 & c. ff. de prescript. in archiep. v. nulli iudicium
 in princ. collatio. 9. & ideo requiritur præ-
 scriptio ceterum annorum, Guido Pape cons.
 150. viso ad plenion. col. 2. & seq. quod est
 notandum cōtra dominos locorum multa
 iura super subditos sibi vsurpantes, vt in
 his vsurpatis per iudices manentem non
 debeant. [Vide Lucam in l. error. col. vlt. C. de
 diuersis offic. lib. 12.]

Item excommunicamus & ana-
 thematizamus omnes falsarios, &
 bullarum, b
 a Omnes falsarios.] Tria in falso iura
 requirunt, primo dolus. l. i. in prin. ff. ad le-
 gem Cornel. de fals. §. item lex Cornel. insti. de
 public. iudic. glo. in cap. ad falsarios. non. de crim.
 fals. & homines. & seq. 22. q. 2. Secundo muta-
 tionem

ationem veritas. *tex. in authent. de instr. caute-
la. & fide. in prin. c. l. quod si falsum. ff. de fal.
Tertio requirunt, vt falsum alteri noceat.
g. sing. in l. damus. c. ibi addidi. C. ad le. Cornel.
de fal. de vis. Neapolit. q. vlt. Lanfranc. in rep. ca.
quoniam in verb. restitum de positiones. col. 6. in
magno. vol. de prob. & sic patet quid sit fal-
sum, nam est immutatio veritatis dolo fa-
cta, & sic falsarij illi dicuntur quo ad hunc
tex. qui dolo immutauerunt veritatem in
litteris apostolicis, & illi sunt excommuni-
cati, nec possunt ab alio quàm à Papa (nisi
in mortis articulo) absolui, siue sint laici,
siue clerici. *cap. ad falsariorum de cri. fab. vbi
vult propter hoc falsum, clericos esse de-
gradandos, & curiæ seculari tradendos.*
Hodie per legem regni pena falsi, etiam
extra litteras apostolicas, est mors, quando
falsum commissum est in iudicio, siue per
notarios, siue per testes, & sic ordinatum
extitit per christianis. *d. noz. regem Franci-
scum, ad tollendas omnes falsitates, & ad
inducendum terrorem deponere falsum in
volentibus, v. d. xi. in dicta ordin.**

*Bulle que
dicatur.* b *Bullarum.* Bulla aurea erat olim
insigne triumphantium, quam in trium-
pho Romani præ se gerebant, inclusis in-
tra eam remedijs, quæ crederent aduersus
inuidiam valētissima, hinc deductus mos
apud Romanos fuit, vt prætexta (quæ ma-
gistratum erat) & bulla in vsum nobiliū
puerorum vsurparetur ad omen, & vota
conciliandæ virtutis, ei similis cui primis
in annis munera ista cesserunt, & hæc bul-
la, *teste Macrob. in Saturnal. erat rotunda in
cordis figuram formata, quam ante pectus
annectabant à collo, vt bullam insipientes
resita demum se homines esse cogitarent,
si corde præstarent. Romani deposita ado-
lescentia eam exuebant, à cuius rei specie
quidam tumor aquæ, quæ cito nascitur,
& repente que decedit, vocatur, homo etiam
bulla est, quia vita hominis similis bullæ
fluxa videlicet, & caduca.*

Bullæ etiam dicuntur ornamenta, qui-
bus singula decorantur. *Calphur. in Buc. Al-
ternat vitreas lateralis cingula bullas. Ho-
die vero, quia literæ Roma. Pontif. ornan-*

tur plumbo. Ideo illæ literæ sic plumbo de-
coratæ dicuntur bullæ. Nam plumbum in
litteris pendens vocatur etiam bulla. *c. licet,
ibi vt falsa bulla falsis litteris apponatur, de cri-
fal. glos. in negu. cancel. 14. & Papa eo vtitur
bulla plumbea, non aurea, vel argentea, ne
propter pretiosum metallum detur occa-
sio furandi. glos. in verb. aurea bulla. in Clem.
vna. in fi. de iur. iur. vbi dicit Imperatorem
vti bulla aurea posse.*

Seu litterarum Apostolicarum
c & supplicationum d gratiam vel
iustitiam e concernentiū per Ro-
manum Pontificem vel vicecan-
cellarium seu gerentes vices corū,
aut officiū vicecancellarij S. R. E.
de mandato eiusdem Romani Pō-
tificis signatarum, aut sub nomine
f eiusdem Romani Pontificis seu
vicecancellarij, aut gerentium vic-
cem prædictorum, signantes sup-
plicationes, easdem extendentes
g capitulum ad falsariorum cum
omnibus pœnis in eo contentis
ad falsificantes, seu mutant sup-
plicationes per nos, seu de man-
dato nostro signatas, & datatas si-
ne nostra datarii nostri licentia.

c *Apostolicarum.* Et sic committens
falsum in bullis Papæ est excommunica-
tus: sic is qui in alijs litteris apostolicis. Nā
multæ sunt, non tamen procedit in litteris
legati, vel delegati Papæ. *Panorm. in r. olim.
de rescript. licet debeat puniri, non tamen
excommunicatur hic, quia dicitur hic fal-
sarios litterarum apostolicarum. Ergo si
falsum aliquis fecerit, in litteris regis, vel
alijs punitur, non tamen est excommuni-
catus. c. ad audiendum. de cri. fals. & quando
agitur de falso facto super magno sigillo
regis solus cancellarius in Francia cogno-
scit, teste d. Ruseo. in 17. privilegio iuris regalis.
In magno tamen consilio fuit hoc an. 1536.*

in mcafe

in mense Februario, prolatum arectum, pro quodam clerico, qui in regis sigillum falsum commiserat, & in secretarij signū, vt gaudere posset adhuc priuilegio clericali, quamvis esset coniugatus. Et falsum dicitur etiam quis committere, quando quis plurimum vnius bullæ mutat, & alteri applicat, vel quando filum, & aliis modis, de quibus in capitulo licet, de crim. fals. lmo si aliquis hodie addat vnam literam literis Apostolicis, aut vnum punctum, vel corrigat extra officiales curiæ Roman. est excommunicatus, nec potest absolui ab alio quàm à Papa. Hostien. in summa. de crimin. fals. §. qualiter committitur, vers. sed hodie, & falsare lo fiat, est falsare literas apostolicas, & propriissimè, sicut illud in quo tota consistit virtus, & substantia. Verba sunt collecta in capitulo ad falsarios. colum. a. de crimin. fals. vide Panor. in capitulo. ex parte. de fid. instrument. vbi concludit quod in bulla vel aliis literis apostolicis defectus vnius literæ non vitiat, vt si quis impetret ecclesiam sancti Pancratij, & in bulla dicatur sancti Pancratij, non minus dicitur valere, quod est notandum, quia sepius de hoc vidi dubitari

d Et supplicationum. Quas vocamus signaturas, per quas Papæ supplicamus, vt conferat beneficium, dispense, vel aliud faciat, & communius incipiūt, Beatisime pater, &c. vel pater sancte, vel dignetur S. V. & expediuntur in papyro. [Dixi in mea praxi beneficiaria.] Bulla in pergamento, & in hac supplicatione non apponitur plumbum. In bulla sic non procedit quod hic dicitur, quādo quis impetraret literas etiam à Papa suggesta falsitate, vel tacita veritate, quia talis non est excommunicatus, per hæc verba bullæ huius, sed commodo literarum carere debet. ca. sedis. c. ex tenore. §. c. super literis, de rescriptis. quia veras literas impetrat, licet falsum dicat, nec talis propriè dicitur falsarius, ideo hac pœna non coercetur, nec timeat falsarios istum absolueri.

e Gratiam vel iustitiam. Illa rescripta dicuntur continere gratiam, quando

Papa confert beneficium, seu mādāt conferri, vel concedit illud ad quod de iure non tenebatur. nota in c. gratia. de rescriptis. in 6. dixi in glosa. gratiam. in forma mandati in concordā. in additionibus nouis, quæ sunt littere gratiæ.

Iustitiam verò continere dicuntur, quādo concessa continent iustum & honestū. Nam illa verba sonant petita & concessa continere ias commune. Cald. cons. vlt. rubr. de rescriptis. Idem si dicatur in supplicatione, aduersarios indebitè contradicere, quia denotat, quod supplicans petit iustitiam, vt ex forma commissionis apparet. Barb. in rubr. de rescriptis. col. 2. & aliæ regulariter litteræ quæ ad lites impetrantur. Doct. in ca. super literis, §. c. postulasti. de rescriptis. Rescripta etiam gratiosa possunt continere iustitiam, vt si promotus sine beneficio datur litteræ cum secendum apostolum, vel in forma communi vocatæ, & hæc iustitiæ vocantur, quia iustum est prouideri ordinato sine beneficio, ne in opprobrium cleri mendicet. c. diaconi. in 5. dist. 93. §. c. cum secundum. de preb.

f Aut sub nomine. Et sic signantes supplicationes nomine Papæ vel vice cancellarij, aut gerentis vicem, sunt excommunicati vt hic, quia cum debeāt signari à Papæ, vel mandato eius ab alio, si non fiat, falsum dicitur, ideo punitur sic faciens vt falsarius, & excommunicatur hic, & tales non possunt ab alio absolui, quàm à Papæ.

g Extendentes. Mutas supplicationem, quam dicimus signaturam, vel falsificans eam à Papæ seu eius mandato signatam, sine licetia eiusdem pontificis est excommunicatus, & debet puniri omnibus pœnis contentis in d. cap. ad falsarios. de crim. fals. Nam hodie propter dulcedinem beneficiorum sapius fabricatur in beneficiis falsum, vt quotidie video agitari in palatio, & plus in illa materia quam in alia. Deberent ergo iudices, maxime Doctores Senatores, tollere acriter tales puniendo vt cederet ceteris in exemplum, ideo prohibetur hic. Olim excommunicabatur, qui litteras ab aliis quàm à Papæ officialibus recipiebat.

cupiebat. *e. dura. de crimin. fal. sed gl. & doct. dicunt illud c. non seruari in curia.*

Item in eis qui falsam Regis Franciæ eudant vel fabricant monetam, & qui extra regnum prædictum eam emunt, & in regno exponunt, nã excommunicati sunt, & absolutio Papæ referuatur, in *extrauag. vna de crim. fal. in extrauag. Ioan. 22.* sed non est de casibus referuatis in coena domini, vt vides hic.

Articulus
quomus.

Item excommunicamus & anathematizamus omnes illos *a* qui equos *b* arma *c*,

a Omnes illos.] Alia hic excommunicatio profertur contra ferentes arma ad Sarracenos, vel alia quibus possunt oppugnare Christianos, ita prohibuit conciliū Lateran. *vt patet in c. ita quorundam, de Iudeis.* & ratio est propter fidem tuendam, cuius Papa tanquam Christi vicarius est caput. *c. i. de translat. episcop.* alia ratio ponitur in *extrauag. prima, de Iudeis in communibus:* quia Christiani opprobrium Christo illatum in terra hæreditatis suæ, totis viribus vindicare debent, & tamen potius iniuriatoribus fauent, & degenerantes miserabiliter à statu fidelium famæ propriæ immemores, & salutis obliui, inimicis crucis Christi contra ipsius negotium hæc faciunt. *d. extrauag.*

b Equos.] Siue sint in cursu velocissimi, siue veredi, id est vchentes redam. *l. i. C. de cursu public. lib. 12.* Siue alij, cum hic generaliter loquatur. Et de natura equorum qui prælagunt pugnam, & amissos lugēt dominos, lachrymasque interdum desiderio fundunt, licet videre per Plinium *li. 8. c. 42.* vbi narrat de equo Bucephalo Alexandri, qui regio instructus ornatu neminem alium quam Alexandrum recepit in sedē, alios passim reiiciens, cui defuncto rex duxit exequias vrbeinque tumulo circumdedit nomine eius. Aliaque ibi mira de equis citantur, quæ videri possunt, & quod hincitum illius, qui contra eum vult pugnare, cognoscit, teste Aristotel. *in li. de natur. anim. lib. 8. cap. 24.* & quomodo boni equi di-

gnoscantur tradit Virgil. in *Georg.* Argutumque caput, breuis aluus, obelæque terga. & Pet. de Crescentiis in *lib. de commodis ruralium. 9.* vbi etiam tradit infirmitates equorum, & curam illorum. Quatuor in equo esse inspicienda tradit Isidorus, in *lib. Etymolog. 12. cap. 1.* quæ prosequere, vt ibidem per eum.

c Arma.] Quorum appellatione hic comprehenduntur nedum arma offensibilia cuiuscunque generis, sed etiam defensionis, vt pote scuta, cassis, galeæ, loriceæ, platæ, diploides, & similia. *gl. in extrauag. Quorundam de Iudeis, in extrauag. Ioan. 22. fact. l. 3. §. armis. ff. de vi & vi armata.* etiam iustes & lapides machinarum non ædificiorum hic prohibentur, cum etiam armorum appellatione veniant. *l. armorum. §. ibi dixi. ff. de verb. signif. & etiam quia per ea oppugnantur Christiani, igitur venient armorum appellatione, licet alias contrā, vt dixi in d. l. armorum.*

Notandum est quod nobiles & alij qui possunt portare arma non possunt ea portare in Palatio. *Bald. in §. si quis rusticus, de pace tenend. eius viol.* hodie in locis vbi litigatur, & sic coram iudicibus non possunt portari arma. *text. in l. qui d. lo. §. non qui cum telo. ff. ad legem Iuliam de vi public. hanc in l. prima, illo. in.* & seruatur in hoc tenatu & aliis, vt nullus intrare audeat cum armis locum quem Parquetum vocant.

Ferum, *a* filum ferri, stannum, calybem, *b* omniaque alia metallorum genera *c* atque bellica instrumenta, *d* lignamina, *e* canabum. *a Ferrum.*] Factum, siue infectum. *l. 2. C. quæ res ex porta. non deb.* quod est intelligendum quando ad offensionem vel defensionem conferre posset, secus si de alio, vt gladij ad incidendum pennas, vel panē, nisi tot portarentur, quod possent in aliud genus armorum conuerti. *Siluest. in sua sum. in ver. excommunicatio. 7. q. 21.* & quia est eadem ratio & conditio omnium particularium, ideo inde finita equipollet vniuersali. *teste Dy. in proc. reg. 6. in 2. q.*

b Calybes.] Calybes populi sunt in Ponto iuxta Termodontem fluvium ut Plinius & Strabo testantur: hi nudi ferrum effodiunt. Verg. India mittit ebur, molles sua thura Sabei, at Calybes nudi ferrum. Aliquando verò ponitur pro ipsa ferri materia, ut hic, vel pro instrumento ex calybe facto. Virg. valnificosque calybs, & Luca. calybem ironosque in omordit.

c Metallorum genera.] Quæ sunt septem, videlicet aurum, argentum, electrum, æs, stannum, plumbum, & quod domat omnia ferrum, teste Isid. lib. 6. etymolog. c. 16. & seq. & Lu. de pœna in rub. C. de metal. lib. 11. & dicitur à metallo, quod est scrutator, siue inquiri, quod spes sit vna vena inuenta, alterius inquirendæ & inueniendæ. Plinius auctor est lib. 33.

d Bellica instrumenta.] Ergo quæcunque bellica instrumenta hic prohibentur siue sint bombardæ, siue colubrinæ, balistæ, arcubalistæ, spingardæ, siue alia tormentorum genera, quorum meminit Crapal. lib. 2. de paribus edium.

e Lignamina.] Exponit gl. in d. extra. uag. vna de iudeis, esse ligna galearum, vel de quibus galeæ vel alia nauigia fieri possunt. d. c. ita quorundam & comprehenduntur omnia ligna quibus fieri possunt naues, galeæ, & machinæ offensiuæ, vel defensiuæ, secus si ad comburendam. gl. ibi.

Funes, & alia prohibita deferuntur f. Saracenis, Turcis, & aliis Christiani nominis inimicis quibus Christianos impugnant, g. nō obstant. quibusvis priuilegiis h. & concessionibus quibuscunque principibus aut dominis, seu priuatis personis, per nos & sedem prædictam hactenus forsitan concessis, quæ illis nolumus in aliquo suffragari. i.

f Deferunt.] Siue patronus nauis fieri, & scilicet deferat, siue mercator, qui ad Turcas conuocet illa arma sunt hic ambo

excommunicati, etiam si mercator non iuret, sed mitteret. *tex. in c. significauit, de iude.* quia est eadem ratio prohibitionis, & qui per alium facit, ipse facere videtur, *per regulam iuris.* Secus, si patronus fuerit ignorans. Item etiam non procedit, quando causa necessitatis Christianus venderet ensam suam Turcis propter famem, aut aliam necessitatem, tunc non est excommunicatus. Nam prohibetur deferri causa venditionis, vel alienationis, sed hic non deferretur ea causa, sed tuitionis corporis. Ideo postea necessitas facit licitum, quod aliàs erat illicitum. *cap. si quis propter de furtis.*

g Impugnant.] Seu impugnare possunt idem iudicatur hic de potentia, sicut de actu, dicitur in simili in *pro. in. de August.* qui dicitur, eo quod auget, vel augere debet. Et idem in matrimonio dicitur *ibi. gl. in verbo August.* Multa similia adducere possem, nisi breuitatem quaererem.

h Non obstant. priuilegiis.] Non derogatur hic priuilegiis Venetorum, qui à Papa Martino habent priuilegium deferendi merces, & victum ad Saracenos, sed arma, vel alia supra prohibita deferendi non vidi eisdem concessum priuilegium, & si esset, hic tollitur, *de hac clausula vide. *text. in cap. clericis, in fin. de immunita. ecclesiarum. in 6.**

i Suffragari.] Et sic non obstante priuilegio excommunicantur hic deferentes res prohibitas ad Saracenos, sed lex civilis capitis pœnam eisdem cum bonorum proscriptione imponit. *l. 2. C. quæ res exportari non debeant, ubi dicitur: Perniciosum namque Roman. Imperio & proditioni proximum est, barbaros (quos indigere conuenit telis) eos ut validiores reddantur instruere. Eadem pœna statuitur aduersus eos qui docent barbaros & Turcas facere naues. l. si. C. de pœn.* Et notandum est quod supra expressa ad eosdem prohibentur deferri omni tempore, siue pacis, siue belli. *Et ibi ponderat. Pan. in c. significat. de iude.* victualia verò & merces prohibentur ad Saracenos deferri tantum tempore belli, ac omni.

ac omni consilium impendi, & aliud sub-
sidium. c. quod olim, de Iude. [nisi pro capti-
uis redimendis: nam merces & victualia,
etiam tempore belli non prohibentur: se-
cus in armis. Doct. in cap. significavit, de Iud.
Summ. angel. in verbo excommunicatio. s. in 21.
causa. Et Capyn. in dec. Neap. quest. 150. Fallit
in Soldano ad quem omni tempore pro-
hibentur etiam victualia deferri, quia ille
solus occupat terram sanctam, ideo eccle-
sia cum bellum videtur habere perpetuum,
sitamen Turca possederit, idem dicam.
De iure canonico iis quibus prohibita de-
ferunt, alia poenae imponuntur. Prima est
excommunicatio ut hic. Secunda quod
ab alio, quam a Papa absolui non possunt,
vel de eius speciali mandato quod de faci-
linon praebet. teste Pator. in d. c. quod olim. in
fin. Tertia, quod serui efficiuntur capti-
tium, etiam si Christiani fuerint, contra ea
qua dicat Bart. in l. hostes. ff. de captiuis. &
dict. Boer. in §. i. de consuet. iuris status perso-
in consuet. Biturig. vbi dicit iura seruitutis
& captiuitatis inter Christianos locum
non habere, sed speciale est in hoc casu.
Quarta, sunt infames & sic omnibus poe-
nis, quibus infames affliguntur, hi puniri
debent. Quinta, sunt inextinguibiles, tam acti-
ue quam passiuè: quia nec ipsi de bonis
suis disponere possunt, nec aliquis eis re-
linquere, vel aliqua legata facere, vel do-
nationes. Sexta, ad succedendam sunt in-
habiles, tam ab intestato quam ex testa-
mento. Septima, ad publica non possunt
admitti officia, vbi ibidem habetur. Octaua,
Omnes actus legitimi sunt eisdem inter-
dicti de quibus in regula dicitur legitimi, de reg.
in sexto. Nona, Omnia bona eorum sunt
confiscata. Vltimo, quia diebus domini-
cis publice excommunicati nunciari de-
bent. Haec poenae deferuntur in extrauag.
prima, de Iude. in communibus. Alias qui-
libet videre poterit per discursum iuris &
hic addere.

Arinal. Item excommunicamus & a-
nathematizamus omnes impe-
dientes seu inuadentes victualia,
& seu alia ad usum Rom. curiae ne-

cessaria, adducentes, vel qui ne ad
Romanam curiam adducantur, vel
deferantur impediunt seu pertur-
bant, vel qui talia faciunt vel de-
fendunt, cuiuscunq; fuerint ordi-
nis, b praeminentiae, & conditio-
nis d & status, e etiam si pontifi-
cali, regali, reginali aut alia quavis
ecclesiastica vel mundana praeful-
geant dignitate.

a *Victualia*] Victus & victualium
appellatione continentur, quae esui, & po-
tuit, cultui quoque corporis, quaeque ad
viuendum homini necessaria sunt, vestem
quoque victus habere vicem Labeo ait,
caetera quoque quibus viuendi curandiv
gratia corporis nostri vtimur, ea appella-
tione significantur. l. verbo victus. §. seq. &
ibi dixi. ff. de verb. sign. & ideo postea decla-
ratur in text. seu alia, &c.

b *Ordinis*.] Siue sint proceres, siue de-
curiones, senatores, scabini, vel alij similes.
l. i. §. sed & si seruis, in gl. ordinum. ff. de ven. in-
spicien. vel ordinis intellige siue maioris, si-
ue minoris, siue fuerit clericus primae ton-
surae, siue acolytus, siue subdiaconus, dia-
conus, vel presbyter, vel alterius ordinis,
quos tradit Host. in summ. de ordin. ab episcopo
qui renunc. episcop. §. i. vbi dicit nouem esse
ordines clericorum, sicut sunt nouem ordi-
nes angelorum, Praepos. in capit. clericos. 21.
distinct.

c *Praeinentia*.] Ecclesiastica vel
mundana, etiam si Imperiali praefulgeat
dignitate, gl. quibuscumq; in cl. i. de Iud. & hoc
declarat infra, & forte hic imperator non
est expressus, ne arbitretur Papam istud
facere in odium suum, sed dignitatem re-
galem expressit, quia plures sunt reges, &
vnus Imperator, ideo noluit eum nomina-
re, per nor. in ca. cum omnes. de constit.

d *Conditionis*.] Siue sit laicus, vel cle-
ricus, ex vi verborum hoc declaratur, per
gloss. in verbo, conditionis, in extrauag. ad re-
primendam, quomodo in l. se maiestas. crimine

procedat, siue fuerit masculus, vel femina, maior, vel minor, dummodo doli capax. c. 1. de deli. puero. §. pupillus, in fit. de inuill. stipula. Idem dicitur, in cap. fundamenta, in fin. de elect. in 6. siue fuerit miles, siue non: siue diues, siue pauper: siue magnus, siue non. gl. in verb. conditionis. l. presentis, in prin. C. de his qui ad eccles. confugi.

c *Status.* Nobilis, siue vilis: seruus vel ingenuus. gl. in verb. status, in extraua. ad reprimendam. Et tres sunt mundi status. Ecclesiasticorū, nobilium & plebeiorum. Et quando rex vult habere collectas, mandat gentibus trium statuū, vt imponant eas, & quomodo conuocentur tradit. d. Chassa. in proem. consuet. Burg. in gl. Les gens des trois estats. de literis status scribit Benedictus in repe. capit. Rayn. in verbo testamentum. n. num. 22. de testam. Ego ipse scripsi in illa ordinatione regia prohibente literas status dari.

Articul. 7.

Item a excommunicamus & anathematizamus omnes illos qui ad sedem apostolicam venientes & recedentes b ab eadem nec non omnes illos qui iurisdictionem ordinariam vel delegatam aliquam non habentes, in eadem curia morantes temeritate propria rapiunt, spoliant, & detinent aut proposito deliberato verberare, mutilare vel interficere presumunt, & qui talia fieri faciunt, seu mandant.

a *Item excommunicamus.*] Probat in c. si quis Romipetas. 24. q. 3.

b *Recedentes.*] Priuilegium datum ad eundem, censetur datum ad recedendum. & ad morandum. ca. quia diuersitatem, de concessione. preb. c. statutum. §. praferendo, de rescrip. in 6. dixi plene in prin. schol. in a. u. b. habita. C. ne fil. pro patre. Idem dico in saluo cōductu. in prac. mea rub. de securitate. & sic excommunicantur primo hi qui rapiunt venientes ad sedem apost. propria temerita-

te, secus ergo si iuste, vtpote, si veniens ad sedem apost. aliquem occideret, & iudex eum caperet, non incideret in hanc excommunicationem, quia non facit temerè. l. eum quem. ff. de iud. c. eum qui. de preb. in 6. Secundo qui rapiunt, propria temeritate à curia Roman. discedentes. Tertio illi, qui iurisdictionem non habent. tamen capiunt morantes in curia Rom. Quarto qui praedictos spoliant. Quinto qui eos detinent. Sexto qui eos verberant. Septimo. qui eos mutilant. Octauo. qui eos interficiunt. Nono. qui hac, vel alterum istorum fieri faciunt, vel mandant. Nota tu presbyter, & horum absolutas neminem.

Item excommunicamus c & a. *Articul.*

nathematizamus omnes temerè mutilantes, verberantes, vulnerantes, interficientes, capientes incarcerantes, & detinentes patriarchas, archiepiscopos, & episcopos, eorumque mandatores.

c *Item excommunicamus.*] Probat in c. de penis quod si quis verberauerit episcopum, vel occiderit, tenetur vt hic dicitur, quod est intelligendum quando temerè, vt hic, & in d. clem. dicitur, suadente diabolo, vt in c. si quis suadente. 17. q. 4. secus si ignorater, quia inuenit eum laetatum, vel de nocte sine lumine, tunc si praefectus vigilum, vel seruientes eum capiant, non sunt excommunicati, vt hic, quia episcoporum est deo seruire, & dei personam induere, & non diaboli, qui in multas se transfert figuras. not. in c. cum ad decorem, de vita & honest. cleric.

Secundo etiam non procedit, quando aliquis se defendendo percussit episcopum, quia tunc non dicitur facere iniuriosè, vel temerè: vt dicitur in c. eum qui, de preb. in 6. si. ut dixi de scholaribus in a. u. b. habita. C. ne filius pro patre. vbi prohibet fieri aliquam iniuriam scholaribus sine causa, ex causa non, videlicet si scholares aggrediantur aliquem, ille poterit se defendere, etiam contra scholarem & episcopum & quævis alium, & not. in l. vt vim. ff. de iust. & iure.

Man.

Mandatores intellige si effectus fuerit secutus, id est, si ex illo mandato fuerit verberatus episcopus vel occisus, alioqui non: quia verba debent intelligi cum effecta. *l. ff. quod quisq. iuris. gl. & doct. plenius declarant in d. cl. n.* Et sic excommunicantur hic mutilantes patriarchas, archiepiscopos vel episcopos. Isti ordines declarantur in *c. clericos. 21. dist.* Secundò, vulnerantes eosdem, vel illorum alterum. Tertio, interficientes. Quarto, capientes. Quintò, incarcerantes eosdem. Sextò, detinentes praedictos. Septimò, mandatores. Octauum addit d. cl. n. de poenis qui bannierit episcopum, vt eo ipso sit excommunicatus, & non possit absolui ab alio quàm à Papa, nisi in mortis articulo. Nonum etiam addit in eo qui facta contra has personas rata habet. Nam etiam est excommunicatus, qui ratam habet percussione[m] clericum suo nomine factam. *tex in c. cum quis, de sentent. excommu. in 6.* Decimum, ille qui facienti fuerit socius. Vndecimum, qui dederit consilium vel fauorem. Duodecimum, qui scienter defenderit illos scelestos. Et septem poenae hos circumdant, quarum prima est quia offendens patriarchas, archiepiscopos vel episcopos est ipso facto excommunicatus. *d. cl. n.* Secunda est, quia absolutio referuatur soli Roman. pontifici. Tertia, quia priuatur omnibus beneficiis spiritalibus & temporalibus, ac feudis, emphiteosi, & locationibus quae tenebatur ab illa ecclesia cuius pontificem offendit, siue locatio ei fuerit facta ad longum tempus vel ad modicum, cum d. cl. indistinctè loquatur, *vt not. ibi doct.* Et si duo episcopatus essent vniti vt Valen. & Dien. priuatur beneficiis & officiis, quae tenet ab vtraque ecclesia. Quarta, quod ad hanc priuationem non est necessaria hominis sententia priuatoria sed declaratoria tantum super huiusmodi crimine sacrilegij, cum ipso iure sit priuatus. *cap. cum secundum leges, de haeret. in 6.* Quinta, quod filij delinquentis per lineam masculinam descendentes vsque ad secundam generationem inhabitantur ad obtinendum beneficia ecclesiastica in illa diocesi cui pra-

erat pontifex offensus. Sexta poena, quia terra offendentis episcopum est supposita interdicto ecclesiastico & etiam locus in quo episcopus detinetur captiuus *vt in d. clem. 1. dicitur.* Septima quod publicandus est excommunicatus per omnes ecclesias, ciuitates & dioceses. Vltima quod non debet absolui nisi satisfecerit, vel donec cauerit de soluendo poenam infligendam, & de supplendo poenitentiam iniunctam, has poenas tradunt doct. *in d. cl. maxime Bonifa. de Vital. numer. 70.* Quid in verberante vel occidente cardinalem hic non exprimitur sed est excommunicatus hoc, faciens & absolutio Papae referuatur ac aliae poenae imponuntur *in cap. felicitis, de poenis, lib. 6.* Imò idem in verberante vel iniiciente aliàs manus violentas in quemcunque clericum, etiam primae tonsurae. *cap. si quis suadente. 17. quest. 4.* non tamen excommunicatur hic, sed à iure, nec potest absolui nisi à Papa, vel à legato, vel in mortis articulo. *cap. quammis de sentent. excommu. dixi hoc anno interpretando. d. c. si quis suadente.*

Item excommunicamus a & *Articul. 9.* anathematizamus omnes illos qui per se vel alium seu alias quas-cunque personas ecclesiasticas vel seculares ad Roma. curiam super eorum causis & negotiis recurrentes b illaque in eadem curia prosequentes, aut procurantes, negotiorumque gestores, aduocatos, procuratores ipsorum, vel etiam auditores, seu iudices super dictis causis seu negotiis deputatos, occasione causarum vel negotiorum huiusmodi verberant, mutilant, vel occidunt, seu bonis spoliant, ac illos qui ne aliquas literas apostolicas etiam in forma breuis tam gratia quam iustitiam concernentes, etiam citationes, monitoria & exe-

cutoriales quæ à sede apostolica emanarunt, & pro tempore emanabunt, sine eorum beneplacito & examine, executioni demandent, inhibent ac notarios, executores vel subexecutores literarum monitorialium & citationum ac executorialium huiusmodi capiunt, incarcerant, & detinent, vel capi, incarcerari, detineri faciunt.

a *Item excommunicamus.* In clem. multorum, de penis, excommunicatur persona ecclesiastica, quæ procurat ut ecclesiasticus capiatur, & detineatur à seculari potestate, si ad sedem apostolicam vadat, citatus ab homine vel à iure, aut ut suo renunciet beneficio, ut si procuret detineri, ne ad d. sedem apostolicam vadat, hic tamen excommunicatur quicumque tam laicus quam clericus impediens aliquem clericum, vel laicum habere recursum ad cur. Ro. nec est illa constitutio superflua, quia hic excommunicatur tantum. *d. inc. si. alia pœnæ infliguntur, ratio tamen ponitur, in d. clem. quia hic excessus tendit ad denigrationem honoris. Ro. eccl. & ad inquietationem & perturbationem status & ordinis clericali, qui debet esse prosper & quietus, & etiam indecorum est filiis pereuntibus vel multum oppressis opera matris vbera denegari, videlicet sedis apostolicæ capit. fundamenta, de elect. in 6. & cum Papæ tribunal sit maius quocumque alio temporali, ideo debet ei cedere. l. contra. §. ff. de re iud. Imò impediens subditos Regis Franciæ ne ad regem erant, punirentur crimine læsæ maiestatis teste Luca de pen. in l. vna, col. 10. cum seq. C. vi. nemo ad suum patre. suscipiat. dixi in materia euocationis in repet. l. quod iussit. not. 2. ff. de re iud. fact. c. qui pleriq. de officio. ord. in 6.*

b *Recurrentes.* Fundatur in cap. quoniam, de immuni. ecclesiarum, in 6. ubi impediens aliquem eorum iudice ecclesiastico litigare, aut literas apostolicas impe-

trare in causis ad forum ecclesiæ spectantibus, de iure, vel de antiqua consuetudine, sunt ipso iure excommunicati. Idem si procurant, ut desinat litigare coram ecclesiastico. Et nota casus sequentes. Primus est in his qui mutilant recurrentes per se vel alium ad Romanam curiam super eorum causis & negotiis. Nam iniuria dicitur inferri, quando iurisdictio alicuius turbatur, vel impeditur. *d. c. quoniam, & ibi Perus. no. & sic comprehenduntur hic quicumque impediens, siue clerici, religiosi, seculares, siue laici, siue habentes iurisditionem, siue non, cum hoc generaliter loquatur, & religiosi ad hoc solent habere statuta, & tamen aliquando ut aufugiant suorum superiorum pœnas, ad iudices vel magistratus laicos confugiunt. Secundò qui impedit procuratores, negotiorum gestores, aduocatos ipsorum, vel etiã auditores, seu iudices super dictis causis seu negociis deputatos, & c. probatur hic cum dicitur aut procuratores, & c. Tertiò qui predictos recurrentes, aut procuratores ipsorum, & alios hic descriptos occasione causarum huiusmodi verberant, mutilant, vel occidunt seu bonis spoliant, ibi occasione causarum & c. Quartò qui impedit prosequentes litem, vel negocium in curia Romana, ut hic dicitur. In eadem curia prosequentes. intellige quando iure prosequitur. *gl. in verbo, prosequentes. §. 1. de manda. ap. sto. in concor. Nam si italis conueniret Galum Romæ, non haberet locum, quod hic dicitur per vnu. de causis, in concor. ubi omnes & singule causæ exceptis maioribus in iure expressis apud illos iudices in partibus, qui de iure vel de consuetudine præscripta vel priuilegio illarum cognitionem habent, terminari, & finiiri debent. & sic Galli possunt dicere, nos legem habemus contrariam, cui non derogatur, nec derogari per vnum posset. Quintò qui inhibent literas Apostolicas gratiam vel iustitiam concernentes, sine eorum beneplacito & examine executioni demandari, ibi ac illos qui, & c. & hoc probatur in cap. quoniam de immuni. eccl. lib. 6. & super hoc exeat bulla Leonis decimi cuius tenor talis est.**

BYLLA LEONIS X. PP.

Leo Episcopus Seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam. In supremo Apostolicæ sedis folio meritis licet imparibus constituti, ad ea libenter intendimus, per quæ debitus honor & reuerentia dictæ sedi à subditis & inferioribus, præsertim Pontificali dignitate præditis impendantur, & si quid peruersè aut minus rectè per eosdem inferiores factum aut gestum reperitur, quod in dictæ sedis depreffionem ac malum exemplum & scandalum plurimorum cedat, id per nostræ prouidentię ministerium reuocetur, & ad debitam normam reducatur, ne membra à capite (cui obedientiam debitam & deuotam præstare tenentur) discordare videantur. Sanè licet scælicis recordationis Bonifacius Papa Nonus prædecessor noster, ad quem fide dignorū relatione peruenerat, quod certi Prælati quibus piæ memoriæ Urbanus Papa Sextus etiā prædecessor noster concesserat, vt in eorum Ciuitatibus & Diocæsesibus executio literarum Apostolicarum fieri non possit, nisi literæ ipsæ Prælati ipsis aut eorum officialibus prius exhibite, & per eos approbatæ forent, & eorundem Prælatorem officiales in consuetudinem deduxerant, aliiquæ verò prætextu statutorum Prouincialium seu Synodalium etiam seruabāt, quod nullus literas Apostolicas huiusmodi exequi auderet, nisi postquam Prælati seu officiales ipsi per suas literas (quas vidimus nuncupabant) mandarent, & concederent, vt iudices in ipsis literis Apostolicis deputati & sine licentia vel consensu quoruncunque Prælatorum, vel superiorum, aut officialium eorundem literas Apostolicas exequi possent, & deberent. Tamē nuper in publica signatura coram nobis nonnullæ supplicationes propositæ fuerunt, continentes quod in Toletā. & Carthaginen. ecclesiis sub colore falsitatis obviandi editæ fuerant constitutiones Synodales, quibus caueri dicebatur, vt Tabelliones & Notarij, etiam à partibus requisiti literas Apostolicas nullatenus recipere possent, nisi illæ prius per Archiepiscopū

Toletan. & episcopū Carthagin. pro tēpore existentes aut eorū officiales examinatæ forent, à nobisq; earundē Constitutionum confirmatio peteretur. Nos petitionem huiusmodi vt ratione carentem, cū Romani Pontificis gesta per inferiores & sibi subditos sine eius speciali licentia examinari non debeant, indecens & absurdū quinimo temerariū esse censentes, quod aliquis quauis occasione literas Apostolicas sine Romani Pontificis speciali cōmissione, examinare velle presumat. Propterea supplicationes ipsas prout merito reiciendæ erant, reiecimus: & coram nobis lacerari fecimus, ac constitutiones edentium temeritatem tali castigatione reprimere, ac super his tale remedium adhibere volētes, vt aliis in posterum committēdū similia aditus præcludatur. Motu proprio & ex certa nostra scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine literas Bonifacij prædecessoris nostri huiusmodi tenore præsentium approbamus & innouamus, ac perpetuæ firmitatis robur obtinere, illasq; inuolabiliter obseruari debere decernimus, necnon quascunque Constitutiones Synodales, tam in dictis Tolet. Carthagin. quàm quibusvis aliis ecclesiis per vniuersum orbē constitutis super iis factas, motu, sciētia, auctoritate, & potestate prædictis, cassamus, & annullamus, ac statuimus, & ordinamus, quod iudices & executores in literis Apostolicis pro tēpore deputati, ac notarij & tabelliones super his requisiti, literas ipsas Apostolicas, sine alicuius personæ cuiuscunque ecclesiasticæ, vel mūdane dignitatis fuerint, licentia vel consensu, exequi possint & debeant. Et insuper vniuersis Patriarchis, Archiepiscopis, Primatibus Episcopis, & aliis prælati, & personis ecclesiasticis, necnon dilectis filiis Communitatibus ciuitatum, & vniuersitatibus, Castrorum, oppidorum, terrarū, & locorum sub interdicti, singularibus verò personis eorū secularibus, sub excommunicationis, & anathematis pœnis, quas eo ipso si contrafecerint absque alia declaratione incurrant, & à quibus, non nisi à nobis vel superioribus nostris Rom. Pontif.

Pontificibus canonicè intrantibus, præterquam in mortis articulo constituti & debita satisfactione præmissa, absolui, & interdicti huiusmodi relaxationem obtinere possint, in virtute sanctæ obedientiæ, districtè præcipiendo mandamus, ne iudices, & executores literarum apostolicarum, ac notarios & tabelliones super his requisitos, quominus literas apostolicas huiusmodi exequi possint, quoquomodo impedire præsumant, ac eos qui executionem literarum huiusmodi impediuntibus auxilium, consilium, vel favorem quoquomodo, directè vel indirectè, publicè vel occultè, præstare præsumperint, etiam si Patriarchali, Primitiali, Episcopali, & quavis alia ecclesiastica vel mundana, etiam Imperiali, Regali, Reginali, aut Ducali, vel alia præfulgeant dignitate eidem excommunicationis & anathematis sententiæ, à qua non nisi vt præfertur absolui possint, subiacere, ac Ciuitates, Terras, Castra, oppida, & loca prædicta, ad quæ inobedientes & contrafacientes declinare, & in quibus moram trahere contigerit, ecclesiastico supposito interdicto, tandem firmiter obseruando, donec compuncti corde, huiusmodi interdicti relaxationem, debita satisfactione præmissa meruerint obtinere, ac ibidem permanserint, & per triduum post eorum inde decessum, Motu, scientia, auctoritate, & potestatis plenitudine similibus decernimus, ac sub dictis pœnis etiam mandamus illis in quorum libris, Constitutiones, Synodales & Prouinciales huiusmodi descriptæ reperiuntur, ita deleri & cassari faciant, vt amplius legi non possint, non obstantibus præmissis ac Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis, nec non omnibus illis quæ idem Bonifacius prædecessor in suis literis voluit non obstare, contrariis quibuscunque, aut si Patriarchis, Archiepiscopis, Primatibus, Episcopis, & aliis personis præfatis, vel quibusvis aliis communiter vel diuissim ab eadem sit sede indultum, vt interdicti, suspendi, vel excommunicari non possint, per literas Apostolicas, non facientes plenam & expressam,

ac de verbo ad verbum, de indulto huiusmodi mentionem, & quibuslibet aliis priuilegiis, indulgentiis & literis Apostolicis generalibus vel specialibus quorumcunque tenorum exstant, per quæ presentibus non insertis effectus eorum impediri valeant, quomodolibet vel differri, & de quibus quorumcunque totis tenoribus de verbo ad verbum sit in nostris literis specialis mentio habenda, quæ quo ad hoc cuiquam nolumus aliquatenus suffragari. Vt autem presentes literæ ad omnium notitiam deducantur, volumus & mandamus illas in Cancellaria Apostolica & vallis Basilicæ Principis Apostolorum de vrbe nostra affigi, vt ij, quos huiusmodi literæ concernunt, quod ad ipsos non peruenierint, aut illas ignorauerint, nullam possint excusationem prætere, vel ignorantiam allegare, cum non sit verisimile quo ad ipsos remanere incognitum, quod tam patèter fuerit publicatum. Verum quia difficile foret presentes literas ad singula quæque loca in quibus expediens fuerit illas deferre. Volumus & aucto-ritate decernimus, quod illarum transumpto manu publici notarij inde rogati subscripto & sigillo alicuius prælati seu alterius personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ munito, ea prorsus fides indubia in iudicio & extra aut alias vbilibet adhibeatur, quæ presentibus adhiberetur, si illæ essent exhibitæ vel ostensæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ approbationis, innouationis, cassationis, annulationis, statuti, ordinationis, mandati, voluntatis & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno incarnationis dominicæ millesimo quingentesimo, decimo octauo Kalendas Martij, Pontificatus nostri, anno sexto.

Albergatus.

Lecta & publicata sig. retroscripta Bulla, sine

la, siue constitutio Romæ, in Cancellaria Apostolica, Anno incarnationis Domini cæ, millesimo quingentesimo, Decimono, mensis Iunij, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris Domini nostri Leonis, diuina prouidentia Papæ Decimi, anno septimo.

Sexto qui notarios executores vel sub-executores literarum monitorialium & citationum ac executorialium huiusmodi capiunt, incarcerant, & detinent, vel capi, incarcerari, seu detineri faciunt. Septimo, qui impediunt ne literis sedis apostolicæ sine beneplacito vel assensu, vel certo precio non soluto pareatur per literas, vel alias, ibi nec non qui, &c. Vidi in Seneschalia Nemaufen. impetrari literas ne clericus laicum, contra quas clamat Maleret. in tractat. de elect. fol. 33. versicul. sed aduerte. Octauo, qui tabelliones impediunt, vel notarios super huiusmodi literarum & processuum executione, instrumenta, vel acta conficere, aut facta parti cuius interest, tradere, ibi, neve tabelliones, &c. Nono, qui sub quibusvis pœnis prohibent, ne pro negotiis in curia prosequendis, seu gratis impetrandis ad Roman. curiam eatur, seu recursus ad eam habeatur, vel gratiam ab eadem impetretur, seu impetratis utatur, ibi, qui ne sub quibusvis pœnis. Decimo qui à Rom. Pontificis obedientia se subtrahere, seu quomodolibet recedere præsumunt, ibi, quiue animarum, &c.

Necnon qui ne literis & mandatis sedis prædictæ & legatorum ac nunciorum & iudicum delegatorum eiusdem similiter gratiam vel iustitiam concernentibus decretisq; super illis & rebus iudicatis, processibus & executorialibus, non nisi habito primum eorum beneplacito & assensu pareatur per eorum literas & executoriales vel alias nuncupatas, & certo pretio soluto, neve tabellio-

nes & notarij super huiusmodi literarum & processuum executione instrumenta vel acta conficere, an facta parti cuius interest, tradere debeant, qui ne sub quibusvis pœnis quibuscunque personis in genere vel in specie, ne pro quibusvis eorum negotiis prosequendis seu gratis impetrandis, ad Roman. curiam accedant, aut recursum habeant, seu gratias ipsas à sede apostolica impetrent, aut impetratis utantur directè vel indirectè etiam sub grauissimis pœnis prohibere, statuere, seu mandare, quive in animarum earundem periculum se à nostra & Ro. Pontific. pro tempore existentis obedientia pertinaciter subtrahere seu quomodolibet recedere præsumunt, quive ex eorum officio, vel ad instantiam quorumcunque personas ecclesiasticas, capitula, conuentus, & collegia ecclesiarum quarumcunque coram se ac eorum tribunal, audientiam, cancellarium, consilium vel parlamētum, præter iuris communis dispositionem trahunt, ac trahi faciunt vel procurant directè, vel indirectè quouis quæsito colore, necnō qui statuta, ordinationes, constitutiones, pragmaticas, seu quavis alia decreta in genere vel in specie ex quavis causâ & quouis quæsito colore etiam sub prætextu literarum apostolicarum in vſu non receptorum seu reuocatorum hactenus fecerunt, ordinarunt, seu

publicarunt aut facient ordinabunt, vel publicabunt in futurum, per quas & quæ libertas ecclesiastica tollitur seu in aliquo læditur, vel deprimitur, aut aliàs quovismodo restringitur, seu nostris & dicte sedis iuribus quomodolibet tacite vel expresse præiudicatur. Quive iurisdictionis seu fructus, redditus & proventus ad ecclesiasticas personas ratione ecclesiarum, monasteriorum & aliorum beneficiorum ecclesiasticorum per eas obtentorum pertinentes vsurpant, vel surripiunt, seu quavis occasione vel causa sine Roman. Pontificis expressa licentia sequestrat aut collectas, decimas, tallias, præstantias, & alia onera clericis prælatis, & aliis personis ecclesiasticis ac eorum & ecclesiarum, monasteriorum & aliorum beneficiorum ecclesiasticorum bonis illorum fructibus, redditibus & proventibus huiusmodi absque simili Roman. Pontificis speciali & expressa licentia imponunt, & diuersis etiam exquisitis modis exigunt, aut à sponte etiam dantibus & consentientibus recipiunt. Necnon qui per se vel alium seu alios directe vel indirecte prædicta facere, exequi, vel procurare, aut in eisdem auxilium, consilium, vel fauorem, aut votum, suffragium, palam vel occulte præstare non verentur, cuiuscunque sint præminentia, dignitatis, ordinis, cõditionis, aut status, etiam

si imperiali aut regali præfulgeant dignitate, seu Principes, Duces, Comites, Barones, Respublica, & alij potentatus, quicunque etiam regnis, prouinciis, ciuitatibus, & terris quoquo modo præsidentes fuerint, aut quavis etiam pontificali dignitate præfulgeant, inno-uamusque de cetera super his tam per sacros canones & concilia generalia, quam etiam in Lateranensi concilio a nouissime celebrato, edita, etiam cum interdicti ecclesiastici ac aliis censuris & poenis in eis contentis.

Vndecimo, qui trahunt, aut trahi faciunt, seu procurant personas ecclesiasticas, capitula, conuentus, vel collegia ecclesiarum coram se ad eorum tribunal, præter iuris dispositionem, vel concordatorum directe vel indirecte, ibi qui ne ex eorum officio, &c. Duodecimo qui statuta, constitutiones vel ordinationes fecerunt, per quas libertas ecclesiastica tollitur seu in aliquo læditur, vel deprimitur, vel aliàs quouis modo restringitur. *De hoc dixi in glossa concordia rubr. de firma & irreuoca. concordia. stabilis. §. cum omnium. alibi plenius scripsi.* Decimotertio qui faciunt statuta, seu fecerunt iuribus sedis apostolice quomodolibet præiudicantia. Decimoquarto, sunt excommunicati qui iurisdictiones vsurpant, vsu fructus, redditus, & proventus ad ecclesiasticas personas ratione ecclesiarum, monasteriorum & aliorum & beneficiorum ecclesiasticorum pertinentes, vel surripiunt, seu sine expressa licentia Papæ sequestrant, ibi, *quive iurisdictiones.* Decimoquinto, qui collectas decimas, & alia onera clericis, prælatis & aliis personis ecclesiasticis, ac bonis ecclesiarum vel monasteriorum, & aliorum beneficiorum ecclesiasticorum imponunt, & exigunt, aut à sponte etiam dantibus recipiunt. *Ista probantur in ca. nona.*

imus, in e. aduersus de immunita. eccles. & ex-
pressus in c. 1. in e. 3. illo tit. in 6. [Quia sacer-
dotes pro omnibus solent orare quorum
elemosynas & oblationes accipiunt, qua
fronte præsumunt laici oblationes quas
Christiani pro peccatis suis offerunt, vel
ipsi concedere, vel aliis concedere. *capit.*
quia 10. questu. nisi episcopus & clerus tan-
tam necessitatem, vel utilitatem aspexerint,
ut absque exactione ad releuandas
communes utilitates, vel necessitates, ubi
laicorum non suppetunt subsidia per ec-
clesias æstiment conferenda. d. ca. non mi-
nus.] Decimosexto, qui prædicta facere,
vel exequi non verentur per se, vel alium.
ibi in c. non qui per se, & c. Decimosextimo,
qui auxilium consilium, vel fauorem, seu
votum, vel suffragium palam vel occulte,
præstare non verentur, etiam hic excom-
municantur, cuiuscunque dignitatis, or-
dinis, præeminentieque sint, & sic summa-
tim est elucidatus hic articulus.

a *In Lateranensi consilio.]* Tenor
Lateranen. concilij contra furripientes
vel sequestrantes fructus beneficiorum
ecclesiasticorum, aut super illis vel perso-
nis seu bonis ecclesiasticis, decimas, colle-
ctas præstantias, & alia huiusmodi onera
imponentes qui continentur in bulla re-
formationis, lecta in nona sessione concilij
Lateranen. de quo fit mentio hic.

BULLA LEONIS PP.

Leo Episcopus, seruus seruorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam, sacro ap-
probante concilio supernæ dispositionis
arbitrio, &c. Et cum fructuum ecclesiarum
cathedralium & metropolitanarum, mo-
nasteriorumque & aliorum quorumcun-
que beneficiorum ecclesiasticorum plena
dispositio & administratio ad nos &
Roman. Pontif. pro tempore existentem,
& illos etiam qui eiusmodi ecclesias mo-
nasteria & beneficia, iure, & canonicè
obtinere solum pertineant secularesque
principes omni etiam diuino iure id pro-
hibente de dictis ecclesiis, monasteriis ac
beneficiis introumittere se nullatenus de-

beat. Statuimus & ordinamus ut fructus,
redditus & prouentus ecclesiarum, mo-
nasteriorum ac beneficiorum per secula-
res vltimos principes, etiam si Imperator, Re-
ges Reginae seu Respub. vel potentatus
fuerint, aut per eorum officiales, seu iudi-
ces etiam ecclesiasticos, vel qualcunque
alias personas publicas vel priuatas de eo-
rundem Imperatoris, regum, reginarum-
ve, ac principum rerumque publicarum,
vel potentatum mandato sequestrari oc-
cupariue aut aliquo modo detineri, i-
psumque huiusmodi ecclesias, monasteria
ac beneficia obtinentes, sub prætextu
fabricæ instaurationisque, sine Romani
Pontificis pro tempore existentis expres-
sa licentia, aut elemosynarum, seu quo-
vis alio colore, aut fuce impedit non de-
beant, quominus de illis, ut antea libere ac
sine impedimento disponere valeant.

Et si sequestrati fuerint, occupatiue, aut
detenti integrè, libereque, ac sine exceptio-
ne vel mora prælatis, ad quos de iure legi-
timeque spectat, restituantur: de quibus
si dissipati nusquam reperiri possint eor-
um iusta æstimatione facta, dictis præla-
tis satisfieri volumus per eos qui dictas se-
questrationes applicationes, dissipatio-
nesque fecerint, aut fieri mandauerint, sub
pœna excommunicationis, aut interdicti
ecclesiastici talium principum, terris, & do-
minio eo ipso incurrendis. Et ut eorum ac
eisdem subiectorum bona ubicunque reperta,
si moniti parere noluerint, capi & retine-
ri possint. Ipsi verò contrafacientes tam
supradictis pœnis quam priuationis feu-
dorum & priuilegiarum, quæ à nobis &
Roman. vel aliis ecclesiis nunc & pro tem-
pore obtinuerint, & aliis contra violato-
res & oppressores libertatis ecclesiasticæ
etiam per extrauagantes & alias constitu-
tiones etiam incognitas, & forsan in usu
non existentes impositi subiaceant. Qua-
rum omnium tenores pro expressis & in-
sertis habentes innouamus, ac perpetuæ
firmitatis robur habere decernimus & de-
claramus, ac secundum eas per quoscunque
iudices etiam Sanctæ Romanæ ecclesiæ
Cardina. sublata & adempta eis aliter iu-

dicandi declarandique potestate sententiarum, iudicari & interpretari debere volumus atque mandamus. Et cum à iure tam diuino quam humano laicis Potestas nulla in ecclesiasticas personas attributa sit, innouamus omnes & singulas constitutiones foelicis record. Bonifacij Papæ. 8. etiam prædecessoris nostri quæ incipit, Foelicis: & Clement. 5. quæ incipit, Si quis suadente. nec non quasunque alias apostolicas sanctiones in fauorem libertatis ecclesiasticæ, & contra eius violatores quomodolibet editas, & pœnis etiam contra talia præsumen. in bulla quæ legitur in coena Domini contētis in suo robore permanfuris.

Et cum in Lateranen. pariter ac conciliis generalibus sub excommunicationis pœna prohibitum fuerit, ne Reges, Principes, Duces, Comites, Barones, Respublicæ & alij potentatus quicumque regnis prouinciis, ciuitatibus ac terris quoquomodo præfidentes collectas, decimas & alia huiusmodi onera clericis, prælatis, & aliis quibuscunque personis ecclesiasticis, imponant, exigantque, nè uà sponte etiã dantibus & consentientibus, etiã recipiant atq; in præmissis, auxilium, fauorem consiliũ uel palam uel occultè præstantes, in excommunicationis latæ sententiæ pœnã eo ipso incidant, & ipsæ quoque respublicæ, communitates & vniuersitates, circa hoc quomodolibet delinquentes ecclesiastico eo ipso subiiciantur interdicto, prælati etiam præmissis absque Roma. Pont. expressa licentia, vltro consentien. excommunicationis & depositionis pœnam ipso facto incurrant. statuimus & ordinamus vt de cætero talia præsumentes etiam si (vt præfertur) qualificati fuerint, vltra supradictas pœnas, quas contrauenientes eo ipso incurrere volumus, innouamus ad omnes actus legitimos inhabiles & intestabiles habeantur.

Et cum secundum leges ciuiles & sacrorum canonum censuras, &c.

Datum Romæ in publica sessione in Lateranensi sacrosancta Basilica solenni-

ter celebrata anno incarnationis dominicæ 1514. 3. Nonar. Maij, Pontificatus nostri anno 2.

Item excommunicamus ^{Articulus.} & anathematizamus omnes & singulos cancellarios, vicecancellarios, & consiliarios ordinarios, & extraordinarios quorumcunque regum & principum ac præfidentes cancellariarum & consiliorum, ac parlamentorum, nec non procuratores generales eorundem, uel aliorum principum secularium, etiam si imperiali, regali, ducali uel alia quacunque præfulgeant dignitate nec non archiepiscopos, episcopos, abbates, commendatarios, eorumque vicarios, & officiales, qui per se uel per alium seu alios quarumcunque exemptionum uel aliarum gratiarum & literarum apostolicarum, nec non decimarum ac beneficalium ac alias spirituales & spiritualibus annexas causas ab auditoribus & commissariis nostris (vt eorum uerbis utamur) auocant, ac executiones monitoriorum, citationum, inhibitionum sequestrorum executorialium, & aliarum literarum apostolicarum, tam gratiam quam iustitiam concernentium à nobis, nec non camerario & præfidentibus cameræ apostolicæ, ac auditoribus & commissariis apostolicis in eisdem causis pro tempore emanatarum, illarumque cursum & audientiam ac pœnas, capitula, conuentus, & collegia, causas ipsas prosequi uolentes

lentes auctoritate laicali impediunt, & se de illarum cognitione tanquam iudices intrmittere, ac partes actrices, quæ illas committi fecerint, & faciunt, ad reuocandum, seu reuocari faciendum citationes, vel inhibitiones, aut alias literas in eis decretas, & ad faciendum eos contra quos tales inhibitiones emanarunt à censuris & pœnis in illas contentis absolui, ordinant vel compellunt, vel alias executionem literarum apostolicarum, vel executorialium, etiam suæ prætextu violentiæ prohibendæ impediunt: declarantes **b** nihilominus, ac protestantes prout tenore præsentium declaramus, ac expressè protestamur, absolutionem hodie vel aliàs etiam solemniter per nos faciendam præfatos supra nominatos, & qualificados, ac cancellarios, vicecancellarios, consiliarios, & procuratores, ac alios excommunicatos prædictos, nisi prius statuta, ordinationes, constitutiones, pragmaticas, & decreta huiusmodi publicè reuocauerint, & ex archiuis seu capitularibus locis aut libris in quibus annotata reperiuntur, deleri & cassari, ac nos de reuocatione & cassatione huiusmodi certiores fecerint, & aliàs à præmissis, cum vero proposito ulterius similia non committendi destiterint, comprehendere, nec illis aliter suffragaturam fore, ac in præmissis omnibus & singulis ac alijs

quibuscunque iuribus sedis apostolicæ ac S. R. E. vndeunque & quomodolibet quæsitis seu quærendis per quoscunque actus contrarios aut quomodolibet præiudicantes tacitos, vel expressos à nobis vel à sede apostolica quomodolibet factos aut faciendos, aut quemcunque temporis vel tollerantiam, fluxum seu patientiam nostrā vllatenus præiudicari debere, aut quomodolibet posse.

a Excommunicamus. Quinque casus hic traduntur. Primus, excommunicantur Reges, Archiepiscopi, Senatores vel alij officiales, qui ab auditoribus & alijs commissarijs Papæ causas decimarum beneficiales vel alias spirituales euocant, quia superioris est euocare, & non inferioris. *l. iudicium soluitur. ff. de iudic. capitul. v. nostrum, de appella. plenè dixi in reper. l. quod iussit, in 2. not. ff. de re iud.* Secundus casus est, quod impediendes citationes, monitiones, vel literas Apostolicas exequi, tam gratiam quam iustitiam concernentes, sunt excommunicati: de hoc supra dictum extitit articulus præcedens. Potest enim iudex suam iurisdictionem etiam pœnali iudicio defendere. *l. vna. ff. si quis ius dicen. non obtemp.* Tertius casus, qui impediunt personas volentes prosequi causas in curia Roman. *vt etiam supra dictum fuit.* Quartus casus, qui partes actrices, quæ illas committi fecerunt causas, à sede apostolica reuocare faciunt citationes, vel inhibitiones, seu alias literas apostolicas, vt solent quidam iudices seculares facere, vt expertus sum aliquando.

Quintus qui compellunt iudicem seu partem à censuris absoluerè, & pœnis in illis contentis liberare: superiores enim volunt dici iudicibus ecclesiasticis, ideo peccant, vt hic habetur, & excommunicantur hic ore proprio Papæ.

b Declarantes. Hic versiculus, decla-

rantes, vult absolutionem praedictis personis faciendam etiam per Papam non valere, nisi illi qui statuta contra libertates ecclesiae fecerint illa reuocauerint. Secundo requiritur quod publicè reuocauerint, quod declarauit supra quando dicitur. Tertio quod illa statuta seu ordinationes deleat & casset. Quarto quod de illa cassatione & reuocatione certiorè faciant Papam, alioqui paria sunt eam esse & non apparere. *l. duo sum. ff. de testat. i. i.* Quinto quod ab illis cum vero proposito similia non committendi non destiterint, alias potest absolui. & de istis debet inquirere presbyter, & si ista non concurrant, non absoluat.

Item excommunicamus & anathematizamus omnes mutilates, vulnerantes, & interficientes, seu capientes & detinentes, seu depradantes Romipetas & peregrinos, ad urbem, causa deuotionis seu peregrinationis accedentes, & in ea morantes, vel recedentes ab ipsa, & in his dantes auxilium, consilium vel fauorem.

a Romipetas.] Quia quibuslibet oppressis, ecclesia tenetur contra improborum violentias protectionis & defensionis auxilium impartiri. *87. dist. quasi per totum.* ideo statuitur hic aduersus mutilates illos qui Romam accedunt, causa peregrinationis excommunicatio, & non possunt absolui ab alio quam a Papa, ita excommunicantur vulnerantes dictos peregrinantes, & interficientes, capientes, detinentes, depradantes, & consilium, auxilium vel fauorem his malignis praestantes contra peregrinos. probatur in ca. si quis Romipetas. 24. q. 1. ubi dicit Ioan. de Turrecrema. merito excommunicantur hi, tum quia Deo offendent, qui in sanctis suis gloriatur, *vt dicit David, Gloriosus Deus in sanctis suis.* tum quia hi impediunt, & alij charitatis vinculum rumpunt, & deuotionem ad sanctos minuunt, ideo dicit pulcher text. in cap. illi *ibid.* illi qui peregrinos, vel oratores, cuius-

eunq; sancti, siue clericos, siue monachos, feminas, aut inermes pauperes depradati fuerint vel bona eorum rapuerint, vel in malam eis obuiauerint, anathematis vinculo feriantur, nisi digne emendauerint, deinde subiicit text. *ibi, Pax vera illa, qua treuga Dei dicitur, fideliter obseruetur;* qui autem eam infregerit, excommunicationi subdatur. & ibi dicit Ioan. de Turrecrema. Nota quod quaedam sunt persona, quibus perpetuo, treuga, canonice obseruanda sunt, sicut sunt presbyteri, monachi, conuersi, peregrini, mercatores, rustici, euntes & redeuntes, & in agricultura existentes, & animalia quibus arant, & femina portant ad agrum: habent enim rustici priuilegium, quando steterint in agricultura, sicut milites, donec militant; sic clerici, & monachi, ac conuersi, donec in ecclesiis canonicè & regulariter, viuunt. Item legati, quamdiu sunt in legatione. *l. Romipetas, & oratoria visitantes. b. c. ille.* Item accedentes ad sepulchrum domini, licet sint excommunicati, si sine licentia Papae iuerint, & eius absolutio referatur Papae, vel eius poenitentiaro maiori, teste Florent. in 3. par. summae tit. 24. c. 30. in fin. ubi dicit se reperisse hunc casum in libro summi poenitentiarum.

Item excommunicamus & anathematizamus omnes illos qui perse, vel alium, seu alios directè vel indirectè sub quocunque titulo vel colore occupant, detinent, vel hostiliter destruunt, seu inuadunt, aut occupare, detinere vel destruere, aut inuadere hostiliter praesumunt, in totum vel in partem Almam urbem, regna Siciliae seu Trinacriae, insulae Sardiniae, & Corcicae, terras citra Pharrum patrimonium beati Petri, in Tuscia ducatum Spoletanum, Comitatum Venaysinum, Sabinen. Marchiae, Anconitanæ, Mace, Tre-

batiae

batia, Romandiole, Campaniæ, & Maritimæ prouincias, illarumque terras, & loca ac terras specialis commissionis, Arnulphorum ciuitatesq; b nostras Bononiã, Ferrariam, Regium, Mutinam, Fauentiam, Imolam, Forliuium, Rauennam, Ceruiam, Cesenam, Ariminum, Beneuentum, Perusiam, Auenionem, Ciuitatē castelli, Tuderum, Camerinum, & alias ciuitates, terras, & loca vel iura ad ipsam Rom. ecclesiam spectantia, & pertinentia, & adherentes ac fautores, & defensores eorum, seu in his dantes, auxilium consilium vel fauorem.

Artil. q. Item excommunicamus & anathematizamus omnes sanctorum reliquiarum & ornamentorum ecclesiasticorum quorumcunque calicum, crucum, candelaborum, thuribulorum, vasorum argenteorum & aureorum, vestium sacramentorum ad diuinum cultum & usum deputatarum, ex basilicis & ecclesiis tam vrbis, quam extra illius moenia consistentibus, & aliarum quarumcunque rerum in ipsa vrbe tempore illius directionis, vsq; in presentem diem nequiter ablatarum ablatores & illos occupatores, ac quoscunq; alios ad quorum manus res ipsæ quocunq; titulo & ex quavis causa sciēter peruenierint, & existant, cuiuscunq; fuerint ordinis vel præeminentiæ, conditionis, ac status, etiam si pontificali, regali, reginali, aut a-

lia quavis ecclesiastica, vel mundana præfulgeant dignitate, nisi restituerint res ablatas huiusmodi eorum veris dominis: si eorum notitiã habuerint, vel cum ipsis dominis desuper amicabiliter concordauerint, seu si eosdem dominos ignorauerint, nisi res ipsas ad manus personarum, ad hoc per nos deputatarum, consignauerint, realiter, & cum effectu.

b Ciuitatesq. Istæ ciuitates hic nominatæ, dicuntur ecclesiæ, tam quo ad temporalem iurisdictionem, quam spirituales, ideo excommunicantur illi, qui eas occupant. Et an sit necesse ecclesiam habere temporalia. Quod sic, concludit Benedict. in *repet. c. Raynuitus. in verb. q. vxorem. nu. 268. q. seq. de testa.* dicens spiritus sancti ordinatione actum esse, quod ecclesia abundaret, cum pauci tantæ perfectionis inueniretur, qui sine adminiculo temporalium onera ecclesiastica susciperent, ex quo peribat magna pars fidelium, non stantibus ministris qui sacramenta spiritualia administraret, *facit gl. in c. cler. 12. q. 1.* & etiam temporalem iurisdictionem potest habere, ut tibi plenè licet videre per eum qui alios allegat, ideo eos missos facio, sed vide *tex. in c. valide. q. 4. dist. 8. c. relatum. 10. q. 3.* hæc vasa non debent alienari, etiam cum consensu ecclesiasticorum, nisi pro famis & captiuorum redemptione. *l. sancimus. 1. c. de sacrosanct. eccl. dixi in compendio super alienatione rerum ecclesiasticarum, in quo etiam elucidauit. cap. sine exceptione. 12. q. 2.* vbi hanc materiam tractaui summam.

a Non obstantibus quibuscunque priuilegiis, & indulgentiis, ac literis Apostolicis generalibus, vel specialibus eis, vel eorum alicui, vel aliquibus cuiuscunque ordinis, status, vel conditionis, dignitatis,

tatis, vel præminentia fuerint, etiam si (vt præmittitur) Pontificali, Imperiali, Regali, Reginali, seu quavis alia ecclesiastica, vel mundana perfulgeant dignitate à prædicta sede, sub quavis forma vel tenore cõcessis, quod excommunicari vel anathematizari, non possint per literas Apostolicas, nõ facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi, ac ordinibus, locis, nominibus propriis, cognominibus, & dignitatibus, eorum mentionem, nec non consuetudinibus & obseruatiis scriptis & non scriptis & aliis contrariis quibuscunque per quæ contra nostros processus huiusmodi ac sententias quominus includantur in eis se iuuare valeant, vel tueri: & quæ quo ad hoc penitus rollimus, & omnino reuocamus. *b* Et à quibus *c* quidem sententiis nullus per alium quàm per Romanum Pontificem.

a Non obstantibus.] De his non obstan. dixi in gloss. concordato. in verb. non obstantibus. & in extrauag. ad reprimendum, in verb. non obstantibus, quomodo in crimin. le. se. maiesta.

b Reuocamus. Hic tolluntur priuilegia, per quæ impediretur hæc excommunicatio, nam Rom. Pontif. non potest aliquem ita priuilegiis ditare, vt non sit sibi subiectus, vel ne possit eum excommunicare. Ioan. Andr. in c. cum instantia, in fi. de censibus. quod est intelligendum quo ad spiritualia, vnde non posset facere Papa, quod prælatus vel alius clericus non sit sibi subiectus, nec ecclesiã vnam eximere à subiectione sedis apostolicæ, quia esset acepha-

lus, quod nõ permittitur. c. nulla. 93. dist. Sed posset indulgere subiecto in tẽporalibus, vt non possit conueniri coram se ratione temporalitatis, sed coram alio iudice seculari. Fel. in c. cum non liceat. in fi. de preser. c. Et à quibus.] Nota, quod nullus præter Roma. Pontif. potest in his casibus absoluere, nec etiam legatus nisi super his specialem haberet potestatem. Quæro quid faciet presbyter, si aliquis confessus fuerit multa peccata eidem, de quibus potest absoluere, & vnum de quo non potest absoluere? Respond. quidem quod de illis, de quibus potest absoluere, absoluat, de aliis remittat ad superiorem: tamen quia Deus non nouit opus imperfectum. ca. sumptus. de pœni. distinct. 3. non debet absoluere, nisi prius fuerit absolutus à referuatis per superiorem, vel eidem fuerit commissum, vt etiam à referuatis absoluat, & istud est tutius. Adrian. de Traiecto. in 4. sententia. dist. 17. de confes. 4. quest. versic. sed dubium. nam non valet confessio, quando quis partem peccatorum confitetur vni, partem alteri. tex. in c. consideret. de pœnitent. dist. 5. circa fin. quod facit contra hypocritas vt iusti videantur, qui sic faciunt. Nam postquam prima non valuit, quia non facta, in charitate, nec in statu gratiæ, ergo de integro tenebitur omnia peccata confiteri. c. omnis vtriusq. sexus, ibi omnia, & ibi sacerdotis, & ibi dixi, de pœni. & remiss.

Nisi in *a* mortis *b* articulo cõstitutus absolui possit. Nec etiam *d* tunc, nisi de stando sancta Rom. ecclesiæ mandato, satisfactione, & sufficienti cautione præstitis, etiam prætextu confessionalium, seu quarumvis facultatum, e verbo, literis, aut quavis alia scriptura, etiam in qua quod sola signatura sufficeret concessum, & quavis derogatoriis derogatoriè fortiores & efficaciores, ac in solita clausula apparerent quibusvis personis

personis cuiuscunq; præminen-
tiæ, dignitatis, conditionis, aut
status fuerint, etiam si vt præmit-
titur, pontificali, imperiali, regali,
reginali, vel quavis alia præfulge-
ant dignitate religiosi & secula-
ribus vtriusque sexus, capitulis,
collegiis, conuentibus, ordini-
bus, etiam mendicantium & mili-
tariarum, hospitalibus, confratriis,
vniuersitatib. concessarum à no-
bis, vel prædicta sede & quas con-
cedi contingeret quomodolibet
in futurum. Illos autem *f* qui
contra tenorem præsentium tali-
bus, vel eorum alicui, ceu aliqui-
bus absolutionis beneficium im-
pendere de facto præsumperint,
excommunicationis & anathe-
matis sententia innodamus, eis-
que prædicationis, electionis, ad-
ministrationis sacramentorum, &
audiendi confessiones officia in-
terdicimus, prædicētes & declarā-
tes apertè transgressoribus & con-
temptoribus prædictis nos graui-
us contra eos spiritualiter & tem-
poraliter prout expedire cognou-
erimus processuros. Et nihilomi-
nus quicquid egerint absoluendo
vel aliàs nullius sit roboris vel
momenti. Vt autem huiusmodi
nostri processus ad communem om-
nium noticiam deducantur,
cartas seu membranas processus
continentes eisdem in valuis ba-
siliarum principis apostolorum,
& S. Ioannis Lateranensis de vrbe
affigi seu appendi faciemus, quæ

processus ipsos quasi sonoro præ-
conio & patulo iudicio publica-
bunt, vt ii quo processus huius-
modi contingunt, quòd ad ipsos
non peruenerint, aut ipsos igno-
rauerint, nullam possint excusa-
tionem prætere scilicet ignorantiam
allegare, cum non sit verissi-
mum quoad ipsos remanere inco-
gnitum, quod tam patenter om-
nibus publicatur,

a Nisi in Hic est vnus casus in quo po-
test absoluere presbyter hos scelestos vide-
licet in mortis articulo, & tunc per suum
curatum vel vicarium poterit absolui, si
copiam illius habeat, aliàs à quocunq;
presbytero. *text. & ibi glos. in cap. pastoralis.*
§. fin. de offic. ordin. text. in cap. nuper, de sent.
excomm. Cardina. in cl. i. §. pen. de heret. & in
summa Siluestrina, in verbo confessor, primo, in
fine, & in eodem verbo in 3. num. 6. Etiam ab-
soluit in mortis articulo presbyter, in capit.
non dubium, in ca. quod de his, c. quatuor, de
senten. excommunicat. & ca. eos. eo. tit. in 6. ex-
trauag. i. de sepult. in communibus & clemen. i.
§. verum, de heret. & extrauag. vna, ne sede va-
can. in eisdem communibus. & cl. i. §. fin. de
pœnitent. & c. fundamenta. in fi. de elect. in 6. ca.
si quis suadente. 17. qu. 4. extra. suscepti, in fine,
de maior. & obediē. & regulariter in omni-
bus, etiam enormibus, in causa mortis ab-
soluere potest etiam simplex sacerdos, te-
ste Thoma. in 4. senten. dist. 18. & 20.

b Mortis Scilicet naturalis, cum mortis
appellatione veniat mors naturalis. *l. ex ca.*
§. infulant. §. de verbo. obliga. l. cum pater. §. he-
reditatem, de lega. 2. Et sic constitutio vo-
lens, vt quis puniatur morte debet intelligi
de naturali, v. delictet vt anima separetur à
corpore, cum mors dicatur animæ & cor-
poris dissolutio. glo. & ibi Bal. in l. res vxoris.
C. de dona. inter vir. & vxor. & in l. vna. C. de his
qui ante apertas tab. Barb. in repe. c. Rainaldus.
colun. 6. & sequ. de testa. vbi appellatione
mortis dicit venire tam mortem natura-

le, quam violentā, & aliam quocunq; modo prouenientem: secus si lex dicat capite puniatur, vel poena capitali, quia tunc intelligitur de poena exilii, nisi aliter declaratum fuerit: *glo. in l. transigere. C. de transact. sex. in l. edicto. §. Rei autem capitalis. ff. de bono. posses. Angel. in tracta. de malef. in gloss. & ibi. caput. versic. quid si statutum dicat, non ergo hic intelligimus de morte aeterna, vel spiritali, ciuili, seculari, vel effectuali, de quibus per Archidia. in cap. placuit. 2. quest. 7. & Lucam de penna in l. i. colu. 8. C. de deseru. lib. 12.*

c Articulo Non tantum infirmæ valetudinis causa, sed periculi etiam propinquæ mortis, ab hoste, vel à prædonibus, vel ab hominis potentis crudelitate, aut odio, aut nauigationis incumbe, aut per insidiosa loca iturus, aut confectus, hæc enim omnia instans periculum demonstrant: *text. in l. 3. cum seq. ff. de dona. cau. mor. Idem si mulier prægnans sit prope partum, quia solent multæ in partu mori. Ideo in articulo mortis dicitur, & eo casu absolui potest. Hostien. & Pan. inc. pastoralis. col. 2. de off. ordi. ubi dicit Panor. longum esse omnes casus percurrere, sed tantum debet considerari, an mortis articulus verisimile imminet, & tunc presbyter absoluat in his casibus, alioqui non. Ioan. And. Ancha. & alii, in ca. de his. de sent. excomm. Idem si ad mortem fuerit per iudicem, vel aliam habentem potestatem damnatus. *cle. i. de peni. & remis. sio. Idem de alio periculo probabili, quod iudicio boni viri relinquatur, vt in summa Siluestrina. in verbo, absolutio. i. num. 7. patet. Et hic articulus mortis semper excipitur. ca. non dubium, de sent. excomm. gl. expressa. in c. i. §. si vero. in verb. articulo, de elect. in prag.**

d Necetiam Nota quod sacerdos in mortis articulo non debet absoluere, nisi poenitens satisfecerit vel cautionem præstiterit de stando mandato ecclesiæ, si non sit facultas satisfaciendi. *gl. in clem. i. §. pen. de hereti. & iuribus supra allegatis. & si aliàs absoluat, non valet absolutio facta per eum, imo presbyter erit excommunicatus, vt infra patet. gl. in extrauag. suscept. Ioh. 22. Rub. de*

*maior. Et tunc cessante periculo, debet visitare Papam, susceptrus mandatum ab eo, non tamen poterit iterum absolui ab eodem, sed narrabit Papæ, qualiter propter impedimentum obtinuit absolutionem ab inferiore, & quod pro satisfactione est paratus subire mandatum apostolicum, vt probatur, in ca. canosentur. in fi. de senten. excomm. Panor. in d. cap. de his. Si tamen cessante impedimento non accedat ad Papam, dum commode potest, incontinenti recidit in eandem excommunicationem. cap. eos. de sent. excommunic. in 6. Et ideo dicunt doctores, quod non sufficeret ire Romam, nisi se præsentaret Papæ, quia ibi dicitur ecclesia Romana ubi est Papa. *ca. scire. 7. q. 1. vel mortuo Papa poenitentiario maiori, qui absoluere potest. cle. ne Romani. de elect. §. 1.**

c Quorumvis facultatum De hoc patet in literis Sixti, infra descriptis.

BULLA SIXTI PP.

Sixtus episcopus, &c. ad futura rei memoriam, & infra. Et præmissis & aliis rationabilibus causis animum nostrum mouentibus, motu proprio non ad alieuitus nobis super hoc oblata petitionis instantiam, sed de nostra mera voluntate & deliberatione auctoritate apostolica tenore præsentium statuimus, & ordinamus, quod de cætero prætextu facultatum huiusmodi concessarum à nobis, vel auctoritate nostra. Et quas concedi quomodolibet contingeret in posterum, verbo, literis, aut quavis alia scriptura, etiam cum clausula quod sola signatura sufficiat, etiam in fauorem fidei, & cruciata, nullus confessorum eorundem quempiam cuiusuis status, gradus, ordinis, vel conditionis existat, & quacunque ecclesiastica etiam episcopali, vel maiori aut mundana, etiam regali, & maiori dignitate præfulgeat, qui offensæ ecclesiasticæ libertatis, violationis, interdicti ab eadem sede impositi, seu hæresis, postquam fuerint de ea sententialiter condemnati, delati, seu publice diffamati, conspirationis in personâ aut statum Rom. pontif. seu cuiusvis of-

fenlæ,

sentia inobedientiae, aut rebellionis eiusdem pont. vel dictae sedis, mutilationis membrorum vel occisionis cuiuscunque in sacris ordinibus constituti, offensae personalis in episcopum, seu alium praelatum, inuasionis, depraedationis, aut deuastationis terrarum Rom. eccle. mediate, vel immediate subiectarum, ac etiam inuasionis Romipetarum, seu quoruncunque ad Romanam curiam venientium prohibitionem, deuolutionem causarum ad dictam curiam, delationis armorum, & aliorum prohibitorum ad partes infidelium, impositionis nouorum onerum realium vel personalium, ecclesiis vel ecclesiasticis personis, simoniae super ordinibus, vel beneficiis conferendis in dicta curia, vel extra eam contractae, criminum quomodolibet reus foret. Et generaliter in casibus contentis in literis, quae consueuerunt in die coenae domini publicari, praetextu huiusmodi facultatum absolueret, & per eos admissa peregrinationis ultra marinae, & uisitationis liminum apostolorum Petri & Pauli, Iacobi in Compostella, & castitatis, ac religionis vota, nisi speciali licentia, & certa scientia nostra, de qua demum constare censetur, cum signatura nostra desuper manu nostra scripta, aut in literis nostris expressum fuerit, nos ex certa scientia & de speciali gratia id concedere, cum derogatione praesentis constitutionis illius de verbo ad verbum inserto tenore, non autem per clausulas id importantes, vel in articulo mortis constitutum & tunc in casibus, in quibus satisfactio fuerit impendenda, facta satisfactioe, vel idonea praestita cautione, commutare praesumant. Et si aliqui confessionum praedictorum contra praesentem constitutionem, quemquam absolueret, aut excepta vota praedicta commutare attentauerint, absolutio & commutatio huiusmodi nullius sit roboris, vel momenti. Et contra facientes eo ipso excommunicationis sententiam incurrant, a qua (nisi in mortis articulo constituti) ab aliquo quam a Roman. pontifice absolui non possint. Non obstantibus literis & constitutionibus huiusmodi & ordinationibus &c.

Et ne aliquis de praesentibus ignorantiam valeat allegare, mandamus eas in cancellaria apostolica & audientia literarum contradictarum legi, & publicari, ac inter extrauagantes alias apostolicas constitutiones in quaterno dictae cancellariae describi, &c. Nulli ergo, &c. Datum Romae apud sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicae 1479. 3. Kal. Ianuarii: Pontificatus nostri anno 2.

f. ibi autem. Nota poenas presbyterorum absoluentium in his casibus delinquentes.

Prima, quia presbyter est excommunicatus & anathematizatus proprio ore Papae, ut hic dicitur, nec potest ab alio absolui, quam a Papa, quia eius est absolueret, cuius est ligare. *l. si puella. ff. de spon.*

Secunda est quia interdicitur ei officium praedicationis, licet sit valde priuilegiatum, ut dicitur, in c. inter cetera, de offic. ordin. & dixi in glo. praedicationis. §. 1. de collat. in concordia. ubi dixi quod in peccato mortali existens non debet praedicare.

Tertia prohibetur eidem officium lectionis. Ideo si esset theologus, qui legere haberet virtute suae praebendae theologalis, aut alias prohibetur eidem lectio: excommunicati enim non debent communicare cum aliis ne alios inficiant, cap. excommunicatos. n. qu. 3. & si lectores boni esse debent ut alios ad bonum instruant.

Quarta administratio sacramentorum, nam sacramenta non debet ministrare excommunicatus, ca. a nobis, & ibi doct. de sententia excommunicati. c. si celebrat, de cle. excomm. ministran.

Quinta facultas audiendi confessiones interdicitur, quia per quae quis peccat, per haec debet torqueri. *postulastis. de cler. excommunicati. ministra. ubi dixi.*

Sexta comminatur hic eis Papa poenam spiritualem & temporalem.

Septima poena est, quia absolutio non valet ideo dicit David *psal. 17. manus habet, scilicet presbyteri. sed non palpabunt, confidentes in his casibus. & Ecclesiastici. i. c. vae manibus malefacientibus. & Esaie. i. capit. cum extenderitis manus vestras, dicit dominus, auertam oculos meos a vobis, cum*

multiplicaueritis orationem, non exaudiam.

Octaua ultra hic posita est quia hic excommunicatus presbyter est exclusus à regno caelorum, nisi absoluat ur à Papa. *ca. nono. n. q. 3. c. quodcumque. 4. q. 1. Nona, si sit sacerdos sic excommunicatus se ingeret diuinis, et incitur irregularis. c. 1. & per totum, de cleri. excomm. in i. str. an.*

Decima, non potest cum aliis participare, vel eommunionem habere, nam toties peccat mortaliter, quoties alios vitare contemnit, vel cum aliis in ecclesia orat. *ca. illud. de clericis. excomm. in i. str. an. 10. q. 5. [Imò communicans cum hoc excommunicato in diuinis incurrit minorem excommunicationem, text. singularis cap. significauit. de senten. excomm. secundum Feli. in cap. excommunicatus 1. col. 3. de heretic.] Panor. in c. nulli. & c. à nobis. de senten. excomm. in i.*

Vndecima, non potest esse iudex. *cap. ad probandum, de re iudi. nec aduocatus. c. de cernimus, de senten. excomm. in 6. nec testis. vt ibi. nec actor. ca. intelleximus. de iud. nisi fuerit prius absolutus.*

Ultima, quia hæc excommunicatio priuat excommunicatum suffragiis ecclesiæ, quæ saltem ad quatuor profunt. *teste beato Thoma in 4. senten. dist. 22. quem referi lo. de Selua. in tracta. de benef. in 3. parie. q. 4. vbi alia excommunicatis prohibita tradit. Notent sacerdotes has pœnas, & in his casibus delinquentes non absoluant, alioqui damnationem incurrunt.*

Verum vt presentes Mandat Archiepiscopis, Episcopis, & aliis locorum ordinariis, vt has literas semel saltem in anno publicent, in ecclesiis suis, dum multitudo populi ad diuina conuenerit audienda, & declarent. Verum enim uero, quia hæc per Episcopos, vel alios ordinarios declarata non vidi, imò pluries super his interrogatus fui: ideo quantum ad me attinet, hanc bullam palam facere, & elucidationes breues, quatenus concernunt materiam inferere volui, super quibus bone Lector, æ quibonique consulas, & errata corrigas: gratanter enim accipimus, quando ab alio

quicquam addiscere valeamus, instar Augustini, qui etiam ab anniculo erat paratus doceri. *c. sic riuo 16. q. 1. Super his autem omnibus Deo gratias ago, qui in Trinitate perfecta viuit & regnat per secula. Amen.*

Verum vt præfens litera ac omnia & singula in eis contenta eo sint notiora, quo in plerisque ciuitatibus & locis fuerint publicata venerabilibus fratribus nostris, Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, ac locorum ordinariis vbilibet constitutis, per hæc scripta committimus, & in virtute sanctæ obedientiæ, districte præcipiendo mandamus, quatenus per se vel alium, seu alios præfentes literas, postquam eas receperint, seu earum habuerint notitiam, saltem semel in anno, aut pluries, prout expedire viderint in ecclesiis suis, dum maior in eis populi multitudo ad diuina conuenerit, solenniter publicent, ad Christi fidelium mentes deducant, nuncient, & declarent. Decernentes earundem præsentium, transumptis etiam impressis manu notarii publici subscriptis & sigillo alicuius iudicis ordinarii Rom. cur. munitis, eandem prorsus fidem in iudicio & extra vbilibet adhibendam fore, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ vel ostensæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ excommunicationis, extensionis reuocationis, innoda-

tionis

tionis, interdicti, innouationis, protestationis, declarationis, commissionis, mandati, voluntatis & decretorum infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Romæ apud S. Petrum, anno incarnationis Dominicæ, 1536. Idus April. Pontificatus nostri, anno secundo.

Anno à Natiuitate Domini 1536.

Inditione 8. die verò 13. mensis Aprilis, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri D. Pauli, diuina prouidentia Papæ 3. Anno secundo, retrospectæ literæ Apostolicæ affixæ & publicatæ fuerunt in Sancti Ioannis Lateranen. ac Principis Apostolorum de vrbe Basilicarum, valuis seu portis, dimissis ibidem per aliquod temporis interuallum affixis per nos Thomam Roger & Franciscum de Crois prælibati S. D. N. Papæ Cursores. Petrus Cornuti magister cursor.

BULLA

IEIUNIORVM, ET SUPPLICATIONVM PRO PACE ET GRATIARVM PROVIDE A. S. D. N. plenissime concessarum.

Cum interpretationibus Domini Petri Rebuffi, Iurium Doctoris & Comitis, in vniuersitate Parisiensi publici professoris, in Senatuq; supremo ibidem Patroni.

Paulus Episcopus seruus seruorum Dei ad futuram rei memoriam.

VO in statu republica Christiana constituta sit, & quæ pericula extremæ calamitatis immineat, satis ab omnib. cognoscei arbitramur. Non enim solum vno malo premimur, sed multis

externis, & internis mixtis. Hinc enim perpetuus Christiani nominis hostis nostris imperiis ac regnis ditatus, & potentior ac vicinior iam factus, reliquiis afflictæ Christianitatis inhians, dissensiones nostrorum principum latus aspiciet.

Neque aspicit solum, sed fouet, & ad suum lucrū vertit. Habet namque domesticum exemplū occupati hoc astu & via per maiores suos, Orientalis Imperii, quod tunc Græci eodem quo nunc nos laboramus morbo, hæresibus & intestinis bellis laborabant. Illinc veron nos, quamuis ex tanto Christianorum populorū numero pauci admodum relictī, tamen hoc non valente, tenuēs viriū nostrarum reliquias assiduē inter nos consumimus, & paratiores ad prædam reddimus, miscendoq; omnia, ac Deum magis ac magis in dies offendendo, omnē operam damus, vt pericula ipsa satis per se ceruicibus nostris imminētia maturentur & augeantur. Quorum malorum omnium radix & principium quoniam est discordia, ideo nos vsque ab initio nostri Pontificatus hoc per Dei gratiam præuidentes, rectum iter tenere & aequum patrem nos omnibus præbere studuimus.

Nota specialia que in hac Bulla conceduntur.

Primum est quod quamuis quilibet teneatur suo confiteri Sacerdoti. *cap. annis viri vsque sexus, de penitentia & remissione,* hic tamen datur facultas cuiilibet eligendi confessorem. Debet tamen eligi idoneus. s. qui catholicus sit, non hæreticus, & qui gratiam sedis Apostolicæ habeat. *cap. veniens de prescriptio.* vbi gloss. dicit per hos excludi excommunicatos, suspensos & interdictos, vt non

possint eos eligere. Is presbyter electus diligenter peccata contentis audire debet. *disto. cap. omnis.*

Secundum speciale est, quod licet is qui ligandi potestatem non habeat nec soluendi. *cap. verbum. de penit. distict. i.* tamen is presbyter electus ratione huius Bullæ absoluendi potestatem habet. *hic.*

Tertium quamuis quedam crimina reseruata sint absolutioni Papæ, vt quando quis verberat clericum atrociter. *ca. si quis suadente. 17. qu. 1.* Hic tamen simplex sacerdos poterit absolvere etiam de Papæ reseruatis, multo fortius de reseruatis episcopis.

Quartum quod de casibus in bulla cœnæ Domini reseruatis nullus præter Papam absolvere possit, vt pote hæreticos, defensores, fautores, receptatores, & eis credentes, nec piratas seu receptatores, auxilium, consilium vel fauorem eis præstantes, imponentes noua vectigalia, falsarios Bullarum, nec eos qui equos, arma, ferrum, vel alia metallorum genera ad Turcas deferunt, nec impediētes victualia Romam deferri, nec, qui venientes peregrinos Romam, vel ibi commorantes offendunt, detinētes Cardinales, vel eos verberantes. Archiepiscopos vel Episcopos eorumque mandatores, qui impediunt cursum literarum Apostolicarum & executionem, qui libertatem ecclesiasticam tollunt seu deprimunt, qui fructus & proventus beneficiorum ecclesiasticorum vsurpant sine causa, qui collectas viris ecclesiasticis imponunt ac decimas, qui spirituales causas à iudicibus ecclesiasticis euocant, & executionem literarum impediunt, qui terras ecclesiæ inuadunt seu retinent: & presbyter qui absoluit in his casibus nisi articulo mortis, nec tunc nisi de stando Romanæ ecclesiæ mandato satisfactione & sufficienti cautione præstitis, etiam prætextu quaruncunque literarum, est excommunicatus, nec potest ab alio absolui quàm à Papa: & alius duodecim pœnis affligitur quas in fine Bullæ

Bulle cenæ Domini scripti. Tamen hic datur sacerdotibus plena facultas, etiam in his casibus absolventi. *Vide textum in extrauag. c. l. dominici, de penit. & remiss. in extrauag. communibus.*

Quintum quod iste electus presbyter poterit absoluerè a censuris incurfos propter hoc delictum, nempe symoniacus excommunicatus est. *cap. in sinuatum: de Symonia, & hereticus. cap. cum ex inuncto. de heret. & hereticus quia cui conceditur antecedens, & consequens. l. ad rem legation. ff. de procurat. Requiritur tamen quod emendet: quia non remittitur peccatum, nisi restituatur ablatum. per regulam iuris. Peccatum. & hoc vult dicere Bulla, ibi, prauia tamen emendatione cum penitentia. Et sic oportet quod sacerdos imponat penitentiam pro qualitate delicti. *cap. Deus qui. de penitentia. & remissione & ibi.**

Sextum quod vota regulariter implenda sint, ut infra de voto & voti redemptione, & illud, Voueto & reddite Deo. Tamen hic datur facultas commutandi vota omnia, duobus exceptis, in alia pietatis opera.

Septimum, quod grati & sine questu aliquo illa conceduntur, & sic quilibet eas obtinere potest.

Et quia in concedendis indulgentiis quinque requiruntur, ea præfabor.

Primo requiritur potestas ligandi & soluendi, sive autoritas concedendi, quæ ante promotionem non datur. *L. u. 12. cap. Fidelis seruus, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam. Ergo super qua familia est constitutus, potest concedere Indulgentias, & sic subditantum profunt. cap. quod ante de penit. & remiss. In eo qui potestatem habet requiruntur sequentia. Primum voluntas sincera & sancta, ut ad bonum finem, ut hic, non per pecuniam. Secundum iusta causa, ibi fidelis & prudens, quia dispensatio est. *cap. & si illa. quest. 7. Tertium promotio. Quartum, ut iurisdictionem in illos habeat. Quintum communitio factæ matris Ecclesiæ. Vnde hæreticus non**

posset ista concedere, nec excommunicatus. Vltimum quod non excedat metas suæ potestatis. *d. cap. cum ex eo. de penit. & remiss.*

Secundo idoneitas requiritur in recipiente: nam actus actiuorum sunt in patiente bene disposito. Thesaurus ecclesiæ membris illius conceditur. *cap. nihil. u. q. 3. Sanctum caribus non datur. cap. in mandatis. 43. distin. & sic idoneitas requiritur. Primo ratione subiectionis. dicit. cap. quod autem. Secundo ut credat concedentem habere talem potestatem. Tertio ratione contritionis, quia contritus esse debet. Quarto ratione implementi actus: & hoc dicit inferius, ibi, qui præmissa adimpleuerint.*

Tertio requiritur pietas, & honor Dei, debent omnes indulgentiæ ad honorem Dei, & fidei exaltationem & augmentum concedi, dicto. *cap. quod autem & Gersonius suo tractatu de Indulgentiis.*

Quarto utilitas in opere cui datur, & ad honorem Dei: ut qui visitauerit templum lucretur centum dies Indulgentiarum. Nempe, quicumque honorificauerit me, honorificabit eum pater meus. *Et gl. in extrauag. i. de penit. in communibus.*

Quinto congruitas in tempore per glossam in dicta extrauag. prima. Sexagenarius & ultra iuit Massiliam ad conciliandos Imperatorem, & Franciæ Regem & fœdus temporale decem annorum in iuit inter prædictos, licet ante tempus expiratum, fœdus ruptum fuerit. Ecce quomodo summis conatibus studuit se patrem præbere.

Neque aliquid, inquam, omisimus quantum in nobis fuit: quod ad pacem inter Principes Christianos conciliandam attineret, à qua re etsi labores nostri toties ante hac in casu suscepti deterrere nos poterant, volentes tamen cū Apostolo Paulo perseuerare, dū licet, in omni patientia & doctrina, no-

uissi.

uissimè intelligentes Christianos exercitus in hyberna deductos esse, statim nostrum & apostolicæ sedis legatum de latere, ad charissimos in Christo filios nostros Carolum quintum Romanorū Imperatorem, semper Augustum, & Franciscum Francorum Regem Christianissimum iterum pro pace misimus. Verum quum omne datum optimum, desursum proficiscatur à patre luminum, & pax speciale donum sit Dei.

Pacem non habemus propter sex causas: prima quia non puniuntur maleficia. *Eccles. 8.* Secunda abundantia temporalium. *Gen. 3. & Hier. 9.* Tertia, quia non occupamur in pugna contra dæmones, *ad Ephes. 6.* non est nobis colluctatio aduersus carnem. Quarta, quia damna belli non cōsideramus, in quo anima & corpus perditur. *Hierem. 40.* Fortis incidit in fortem, & ambo pariter ceciderunt. Quinta non consideramus dubium belli euentum. *2. Reg. 11.* Varius euentus belli. Sexta quia præcepta Dei non seruamus, nec decimas soluimus. *Hierem. 3. & Esa. 48.* Vtinam attendisses ad mandata mea, facta fuisset sicut flumen pax tua. *gloss. in c. ad apostolicæ in verb. pacem. de re iudic.*

Eam desuper petendam & orandam censentes, ac considerantes quod ad vnius preces diuina prouidentia non concedit, id eam aliquando multiplicatis intercessoribus largiri, & quod per prophetam conqueritur, quod nemo eius iræ precibus & orationibus se opponeret, nec non edocti in sacris literis patres nostros ieiunio & fletu ac orationibus diu pura fide & sincera charitate factis, Dei

irā sapius placasse, & pro dissidio concordiam, pro bello pacem, & victoriā impetrasse. Idcirco cum multum valeat oratio ecclesiæ assidua, omnes vtriusque sexus fideles tam in alma vrbe nostra, quam in quibuscunque regnis, dominiis, prouinciis, civitatibus, oppidis, terris, & locis, per vniuersum orbem constitutos requiramus & hortamur in domino, vt ad eundem dominum nostrum se conuertendo.

Ad obtinendas has indulgentias septē requiruntur. Primum publicatio, Secundum præparatio orationibus & erogationibus elemosynarum, Tertium ieiunium saltem die sabbati, nisi sint impediti iusto impedimento. Quartum quod procurat à quarta feria vsque ad sabbatum exonerare conscientiam. Si tamen non confessus fuerit, quia dicit procurantes nō perficientes, ob id poterit etiam confiteri die dominico. Quintum quod si die sabbati ieiunium sit, arctiori victu fiat. Sextum quod die dominicæ suscipiat sacrum corporis Christi sacramentum, si tamen vomitum haberet, poterit lucrari. Septimum orare pro calamitatibus, vt eas Deus auferat, & pacem inter Christianos componat. Hæc probantur in textu sequenti.

Postquam ex publicatione per ordinarios locorum facienda præsentium notitiā habuerint, quarta ac sexta feriis immediatè sequentibus, orationibus, & elemosynarum erogationibus vacent, & qui ætatis legitimæ fuerint, nisi iusto impedimento teneantur, saltem die sabbathi sequenti etiam ieiunent interim cordis contritione & oris confessione suam conscientiam

entiam exonerare omni studio procurantes. Et si ipsa die sabbathi aliàs ieiunium ab ecclesia indictum fuerit, illud aliquanto arctiore victus ratione, & cibi potusq; abstinentia quàm ecclesiae ritus communiter consuevit, pro cuiusque tamen viribus obseruent. Utque Deum sibi magis propitium reddant, die dominica, dictam diem sabbathi immediatè sequenti sacratissimum corporis Christi sacramentum deuotè percipiunt, Deum ex intimo cordis exorantes, vt calamitates populi sui pretioso filii sui sanguine redempti, tandem miseratus toti orbi Christiano pacem, vnitatem, & concordiam largiri dignetur, vt sic eius fideles ab omnibus aduersitatibus liberati, & in tranquillitate constituti diuinæ maiestati eius deuotum exhibeant famulatum. Vt autem dictum sacramentum tranquilliori conscientia recipere valeant, nec ab hoc ex absolutionis difficultate retrahantur, atque etiam vt eorum oratio quanto puriori animo, tanto ad impetrandam misericordiam & gratiam diuinæ bonitatis sit acceptior, omnibus & singulis Christi fidelibus supra dictis, vt confessores sibi eligere valeant, presbyteros seculares, vel cuiusvis ordinis regulares, qui confessionibus eorum diligenter auditis.

Si consideremus legem naturæ dicemus, ab ea etiam confessionem emanasse, proinde & nunc quoque necessarium fu-

isse (naturæ enim dicitur ratio, & vrget conscientia, vt quisque confiteatur se peccatorem esse,) quam Deus voluit exigere de Adam, quando clamauit, vbi esset. Sciebat namq; Deus vbi esset, sed extorquere confessionem ab eo cupiebat. *Genes. 3.*

Idem voluit dominus à Cain qui fratrem interfecerat suum, sed is confiteri fratricidium noluit: quamobrem maledictus fuit. *Gen. 4.* sed interna hic tantum requirebatur.

Postea in lege Mosaica triplex reperitur confessio. Quædam generalis, quam sacerdos faciebat pro peccatis totius populi, eamq; præcepit Deus *Leuit. 16. ibi, confiteatur omnes iniquitates filiorum Israel,* & ista solet fieri etiam nunc in quatuor festis solennibus in aliquibus Franciæ locis. Altera non erat vocalis, sed facta exhibebatur, quia pro peccati qualitate sacrificia offerebantur. *Leuit. 4. & Zach. 6. c.* Vnde cum sacrificium offerebatur, deprehendebat sacerdos, quo genere esset offerens maculatus, & sic facta confitebatur peccatum. *Numer. 5. Leuit. 17. & sequ.* Vbi ponitur hostia quæ fiebat in leprosis, qui quatuor signa habebant lepræ, in capillis, in cute, vultu, & in domo, quæ figuræ erant huius lepræ quam contrahit anima ex peccatis, & *Iosue. 3. ca. da gloriam Deo & confitere atque indica mihi quid feceris, ne abscondas.* Postquam ergo in veteri testamento confessio facta sacerdotibus fiebat pro munerum qualitate, ita & vocalis confessio nunc fieri debet ad peccatorum remissionem.

Cum igitur ex lege naturæ confessio in corde erat, ex lege Mosaica in corde & opere, ob id in lege Evangelica quæ perfectior est, quia lex per Moysen data, est gratia & veritas per Iesum Christum facta est *Ioh. 1. & Matth. 6. Nisi abundauerit iustitia vestra plusquam scribarum & Phariseorum.* Vnde antequam Christus veniret mediator Dei & hominum, non est mirum si non fiebat perfecta confessio, quia nulla erat perfecta reconciliatio. Sed nunc cum iam in lege perfecta, confessio perfecta

Rrr

fieri Deo & homini eius vices in hac parte gerenti, debet. Quod probatur lege noua. *Mathei. 3. cap.* vbi homines ad Ioannem, ab eo baptizabantur, confitentes peccata sua, & sic illi confitebantur, alioqui ad baptismum eos non admisisset. *Marci. 1. c.* Idem dicit. *Iacobus. cap. 5.* Confitemini alterutrum peccata vestra, & *Iob. 19. cap.* Si erubui in conspectu populi peccata mea confiteri. Sic Salomon. *Ecclesiast. 4. c. in fin.* Non confundaris confiteri peccata tua, & ne subicias te omni homini pro peccato. Ergo peccator debet se subicere alicui homini, & sic confessori, cum prohibeat omni, ergo alicui ignaro, vel Dei inimico vel laico, non, sed alteri idoneo. Sic & quamuis in veteri testamento non esset vocalis instituta, tamen hodie est necessaria. *cap. si. de penit. dist. 1.* Sed cum in veteri testamento clauis cœli nondum essent hominibus datae, frustra ergo confessus quis hominibus fuisset. Sed cum Christus tradiderit clauis hominibus. *Iohan. 20.* Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis. voluit vt vocalis confessio hominibus fieret, aliàs frustra datae eis essent, sed Deus nihil facit frustra, nec sacerdotes remittunt non confitentibus eis. Ergo illis est confessio facienda. *ca. quis aliquando. & c. agite. de pen. dist. 1.* Vbi etiam nec penitentia imponi posset sine confessione, sicut nec medicus pharmacum sine inquisitione morbi. Nam si postquam soluisset Lazarum, dixit Apostolis vt illum soluerent, & leprosis iussit, ostendite vos sacerdotibus, multo fortius voluit vt per confessionem homines se ostenderent sacerdotibus, & illis confiterentur peccata sua. Nempe D. Petrus. *Matth. cap. 18.* ait, quoties remittam fratri meo, septies? Christus ait, non solum septies, sed & septuagies septies, ergo petas, remittere debet, ac alii sacerdotes.

Aduertendum est tamen, quòd antequàm quis ad confessionem accedat, debet accuratè euoluere librum conscientiae, atque in eo peccata sua recolere, vt possit illa deum coram sacerdote commemorare. *Dauid. Psal. 37.* Quoniam iniquitatem me-

am annuntiabo, & cogitabo pro peccato meo. & *Esa. 38.* Recogitabo omnes annos meos in amaritudine animæ meæ, & *Hier. 2.* Vide vias tuas in conualle, scito quid nam est vallis nisi conscientia? Et talis debet esse meditatio & diligentia, qualem quis adhiberet in re maximè seria. Vnde cogitet tempus, videlicet singulos menses, hebdomadas, dies, deinde postea loca pingat in quibus est conuersatus, quid ubique fecerit, & personas insuper cum quibus versatus est, recensere debet, & cogitare quidnam cum illis egerit. Recenseat quomodo offendit in quinque sensibus, postea aduolet ad peccata mortalia, & super singulis cogitet qualiter offenderit, ac deum super præceptis decalogi, ac super fidei articulis, si fuerit in eis constans, nam dubius infide, infidelis est. *cap. 4. de hereticis.* Et deinde septem opera misericordiae euoluat, an compleuerit, an reus illorum sit, vel septem sacramentorum ecclesiasticorum, quibus euolutis videbit quantum offenderit. Non tamen debet immorari cogitando multum super peccatis iræ aut odii & carnis, quia facilius super his noua posset oriri tentatio, teste *Eckio in libr. de sacramen. Homil. 44.* Et ita concludimus vocalem confessionem, quàm quidam auricularem vocant, necessariam esse. Et ita tenet vniuersalis ecclesia. *cap. si. de penit. d. 1.* Et contrarium tenere est hereticum. Quæ ecclesia errare non potest quia Christus orauit pro ea: nec hoc iugum imposuisset nobis, si hoc Christus non præcepisset Apostolis, qui postea per manus nobis tradiderunt. Et multa alia Deus fecit & præcepit, quæ non sunt in Euangelio scripta, sed sufficit ab Apostolis esse tradita quibus clauis datae erant.

Eos & eorum quemlibet à quibuscunque eorum peccatis, criminibus & delictis quantumcunque grauibus & enormibus, etiam seddi apostolicæ referuatis, etiam in bulla quæ in die cœnæ Domini

legi

legi consuevit, contentis, & à cen-
suris propterea incurfis.

Nota differentias inter excommunica-
tionem maiorem & minorem. Prima quia
maior à communionem hominum reuocat,
minor à receptione sacramentorum. *cap. 2. de excep.* Secunda à maiori absoluit is
qui excommunicauit. *c. nuper. & cap. si con-*
cubine. de sent. excomm. à minori etiam, ali-
us & simplex sacerdos cui aliter confiteri
potest, quia eius est soluere, cuius est liga-
re. *l. si voluntate. ff. de sponsa.* Tertia celebras
excommunicatus maiori excommunica-
tione, est irregularis. *cap. laicos. & cap. po-*
stulatus. de cler. excomm. Secus in excom-
municato minori, licet peccet. *ca. si de cler.*
excomm. Quarta non repellit minor ex-
communicatio ab agendo. Sicut in maiori.
cap. intelleximus. de iudicis. Et sic potest
esse testis excommunicatus minori. *ca. de*
ceruinis. de sent. excomm. in 6. Quinta ex-
communicati maiori eligere non possunt,
secus in minori detenti. *c. si de clericis excom.*
ca. cum dilectus. de consue. ca. cum inter, de elect.
Sexta communicans cum excommunicato
maiori est excommunicatus, & peccat.
cap. 2. de exceptionibus. Secus in minori. Nam
communicans cum excommunicato mi-
nori excommunicatione non contrahit
labem etiam minoris excommunicationis.

Alia differentia colligi possunt ex his
quæ scripti in rub. de excommunicatis. *videndis.*
Ibi sexaginta poenas excommunicatis con-
gressi.

Præuia tamen emendatione cū
pœnitentia & debita satisfactione
hac vice duntaxat absolueri, ac
pro commissis sibi pœnitentiam
salutarem iniungere, ac vota
quæcunque per eos emissa, casti-
tatis & religionis votis duntaxat
exceptis: in alia pietatis opera
commutare valeant, facultatem
dicta authoritate apostolica im-
partitur. Et insuper vt eisdem

Christi fideles etiam præmiis cœ-
lestibus ad hoc inuitemus, omnib.
& singulis Christi fidelibus supra-
dictis qui præmissa adimpleuerint,
ac processionem desuper in-
dicendam & ordinandam in ora-
tione & absque strepitu ac con-
tentione secuti, aut qui aduersa
valetudine, seu alio legitimo im-
pedimento detenti, huiusmodi
processioni interesse nequeunt,
elemosynam iuxta eorum deuotio-
nem alicui pauperi Christi eis
benè viso piè elargiti fuerint, vel
si indigentes existant, quinquies
orationem dominicam & toties
salutationem angelicam pro pace
& foelici statu militantis ecclesie,
orantes deuote recitauerint, de om-
nipotentis Dei misericordia, ac
beatorum Petri & Pauli Aposto-
lorum eius authoritate consili ple-
nissimam peccatorum suorum re-
missionem in domino concedi-
mus & elargimur.

Casus episcopis referuari his
versibus comprehendi possunt.

*Virginis intacte, pueri & suprador adhibe
Pontificem, occisor, cleri percussor, adulter,
Virgineam soluens votum blasphemus, & o-
mnis
Sacrilegus proprie prolis sedator iniquus,
Sacrilegus secte falsi, sedator & ignis.
Qui clandestine uxori se federe iungit.
Hec sunt Pontificis, vel quæ seruauerit ipse.*

Primus est casus in deflorante virgi-
nem. *c. 2. de adul.* Secundus in concubitore
pueri. Tertius in homicida, vt in rub. de ho-
micida. Quartus in clerici percussore. *c. si quis
suadente. 17. qu. 4. & in rub. de cler. percussore.*
Quintus in adultero, vt in rub. de adul.

Sextus in soluente votum virgineum & corrumpente moniales. Idem in soluente aliud votum. *cap. 1. de voto.* Septimus in blasphemio. *in c. 2. de maledictis.* Octauus omnis sacrilegus, siue de sacro siue de non sacro. Nonus cognoscens confanguineam. Decimus sortilegus. *in rubr. de sortileg.* Vndecimus in sectatore sectæ, id est, in hæretico. *ca. ad abolendam. de heret.* Duodecimus falsarius, *in rub. de falsis.* Decimustertius ignis sectator, id est, incendiarius. *in rub. de rapto. & incend. & c. si quis pessimam. 24. qu. 5.* Quartus decimus clandestinum matrimonium contrahens *in rub. de clande. de p.* Vltimus, casus est quando episcopus sibi referuauerit.

Qua remittuntur pœnæ iniunctæ tam pro mortalibus quam venialibus, & iniungendæ seu quæ potuerunt iniungi, teste Adriano *in 4. sent. rub. de clauibus. §. sed ex hoc petas. vers. pro intellectu.* Et intelligitur à Deo plena remissio, prout clauium potestas se extendit. *gl. in extraua. 7. in verb. plenissimam, de penit. in communibus.*

Indulgentiæ concessæ sunt vsque ad quinquennium, à quo tempore computetur, an à data, an à publicatione. Certum est quod indulgentiæ concessæ valent à tempore datæ. *c. capitulum. de rest. & ab illo tempore ius est quæsitum illi loco cui concessæ, sunt, & ab illo tempore paratur facultas capacibus ad lucrandum illas.* Sed quantum ad eos qui lucrari, volunt, incipiunt in eis efficaciam habere, quam primum eis præsentantur & notificantur. Ideo istud quinquennium computatur à die quo exhibitæ sunt literæ, quæ debent exhiberi episcopo. *cap. cum ex eo. de pen. & remis.* Nam antequam publicentur, non possunt lucrari. *cl. 2. de penit. & remis.* quia populus eas ignorat, & in concernentibus animam requiritur scientia & acceptio. *arg. c. gratia. de rescr. in 6. & receptio literarum. c. audita. de restit. spol.* Et quando priuilegium datur populo, ipsum publicè infinuandum &

publicandum est. *arg. l. nam ita. ff. de adopt. ut officium. §. compeccandi. de hereticis. Bonifacius in d. clem. 2. num. 16.* Ideo hoc quinquennium non computabitur nisi à die infinitionis seu exhibitionis.

Et vt hæc omnia ad multorum vtilitatem peruenire valeant, simul & misericors dominus pluribus exoretur, omnibus Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis & aliis ecclesiarum prælatis, vt quam primum præsentent literæ ad eorum manus peruenierint, eas siue earum transumptum manu alicuius prælati seu personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ subscriptum, vbi que per eorum prouincias diocesanas vel ecclesias, absque vlla fraude vel quæstu cum gratiis, concessionibus, facultatibus & indulgentiis suis, gratis publicari faciant, in virtute sanctæ obedientiæ præcipiendo mandamus, constitutionibus & ordinationibus apostolicis & aliis contrariis non obstantibus quibuscunque. Præsentibus postquam in vrbe ac ciuitatibus & diocesibus prædictis publicatæ fuerint, aut ad suprascriptorum Christi fidelium aures peruenierint, & quartæ ac sextæ feriæ ac dominica dies, præfati elapsi fuerint, minimè valituris. Datum Romæ apud S. Petrum anno incarnationis domini 1543. 5. Id. decemb. pontificatus nostri anno. 10.

Bla. El. Vlgimen. B. Mosta.

ADDIT.

ADDITIONES AD REGULAS CANCELLARIÆ A
Petro Rebus inceptas. Anno M. D. XL.

REGVLA I.

Regula diffinitur in l. i. ff. de regulis iuris. ubi Decius & alii multa scribunt. De hoc tu illos. si lubet, videto. Et dicitur regula, eo quod regat, vel quod distortum prauumque corrigat, vel quod normam recte viuendi præbeat. Et quod sit recta, quasi reſticula. Lucas de Penna. in l. Diu. col. 1. de decur. libr. 10. vbi tradit quot modis capiatur regula, post Archid. in c. regul. 3. distinct. Et quia culpa est ignorare iuris regulas, teste Ludo. Rom. in l. quod reſ. fieri per. quia ab omnibus leges fieri debent. l. leges. C. de legib. ideo oportet ut hæ regulæ sciantur. Nam habent vim legis, & sunt seruandæ, viuente earum conditore, vbi non sunt contrariæ decretis sanctorum conciliorum institutionis. 25. q. 2. c. 1. de constitu. Aufser. deci. Tholoſ. 4. 15. In Francia tamen si sint contrariæ concordatis, istas regulas non seruamus. Quia vnus non potest concordatis derogare, cū sint inita inter Papam, & sedem Apostolicam ex vna, & Regem ac Regnum ex altera: & cum vim contractus habeant, ut patet in rub. de firma & irretuocab. concordat. stabili. scripsi in præfat. ad rub. de collatio in concordat. Etiam aliæ multæ sunt, quæ non sunt in hoc regno receptæ, quas infra in qualibet regula notabo. Ob id vt quilibet sciret, quæ sunt regulæ, quæ in forensi iudicio seruantur, & quæ non, eas annotare volui. Tu bone lector, boni consules, & omnia supplebis. infinita potuissent hic scribere: sed multa in concord. Franciæ scripsi, quæ hic repetre nolui: frequentius ad illa videnda incito, ne per longas ambages te remorer ac suspendam. Multa etiam tum vtilia tum necessaria ibi omisi, quæ hic scribam: quia melius hic conueniunt. Postquam hæc glossemata compleuissim superuenerunt ad me commentaria doctissimi & reueredi patris D. Go-

mesii super his regulis, quæ si prius vidissem, non in vanum post eum laborassem, cum satis superque super his descripsit. Sed multa dixi, quæ ipse non attigit, in forensi iudicio valde vtilia, vt legenti patebit: sed retraham manum, alibi que ista dicam.

Ordinationes.

Ordinationes.] Dupliciter hoc verbum sumi potest, generaliter & specialiter. Generaliter omne id, quod est ordinatum & factum ab aliquo, potest dici ordinatio. Vnde text. in cap. 1. de schisma. dicitur ordinationes ab hæreticis factas irritas esse. 2. q. 1. ca. ordinationes. Vnde sanctiones siue statuta, vel regulæ: eo quia in ordinem rediguntur, dici possunt ordinationes: vbi, & in ordina. Franciæ. & specialiter ordinatio dicitur, quando quis ad ordines promotus est, dicitur ordinatus. d. c. ordinationes. cap. sanctorum, 70. distinct. & in rub. de ordinatis a non suo episcopo. & in rub. de temp. ordinando, per totum.

Et constitutiones.

Constitutio.] est, quod tantum Rex vel Imperator constituit. cap. constitutio. 2. distinct. scripsi in rub. de constitu. in concord. post doct. in rub. de const. in decretalib. & in 6. Aduertendum est quod mali mores optimis ferendis legibus & constitutionibus sæpè causam dederunt. Quia vbi perperam viuunt multiplicibus edendis Regibus magna datur occasio, inde apud Aeginetas cautum est, vt qui nouæ condendæ legis causam daret, inuisus omnibus & execrabilis fieret. Sic apud Indos, si quis aliquid perniciosi inuenisset, nisi protinus remedio succurret, morte pleſtabatur. teste Alex. lib. 6. genial. cap. 14. vbi di-

cit leges, & constitutiones breues esse debere, velut monita oraculorum diuinitus missa: vt paucis iubeant, non pluribus disputent: suadeantque magis quam comminentur, aut poenā imponant, quas Plato iussit esse quam paucissimas. Nam si suo iure fungantur magistratus, nihil opus esse multiplici lege putauit. Vbi verò eorum improbitate alio detorquentur, ex legum multitudine perniciem afferri dicebat. Licet sint quidam magis in legibus condendis faciles, quam in gratiis cōcedendis, & non habito consilio, contra Alex. Mamm. Imperatorem, qui nullam constitutionē sacrauit sine viginti iurisperitis, & aliis quinquaginta doctissimis, disertissimisque viris. Et id quidem ita faciebat, vt per sententias singulorum iretur, ac scriberetur quidnam quisque dixisset, dato prius spatio ad inquirendum, cogitandumque: priusquā dicerent, ne de rebus arduis ex tempore respondere cogerentur, teste Ayma. Riuad. in histo. iur. ciuil. de Alexan. Mammaea. Et hæc sic conditæ sunt perpetuæ: sed alia leuiter recedunt, & cum suo auctore extinguuntur, & in fauillas conuertuntur.

Nota sing. dictum Bald. in consil. 464. Quædam scriptura. in fin. vol. 1. quod tantum distant sacri canones à legibus mundi, quantum distat perpetuum à corruptibili: & tanto altiores sunt canones legibus, quanto cæli gubernacula distant à mortalibus, hæc ille.

Ioann. 22. Pontifex maximus, & Catureen. natione, primus fuit, qui regulas cancellariæ in scripta redegit, nam alii pontifices ante eum, consuetudine quadam seu stylo utebantur, vt plenius scribit d. Gomes. in in procem. harum reg. quæ. 1. sed Nicolaus 5. Pontifex maximus ad hunc statum & ordinem reduxit, vt in sine patet.

Quamobrem inuentæ sunt, vt officiales cancellariæ per eas in literis expediendis instruantur, & quid seruare & agere in illis debeant, teste Gomes. in quæ. 2. procem. reg. cancella.

Cancellariæ sanctissimi domini nostri domini Pauli diuina pro-

uidencia Papæ tertii.

Cancellariæ.] Dicuntur cancellariæ quia in cancellaria fiunt, corriguntur, & publicantur, & in cancellaria maxime seruandæ sunt. nõ cancellariæ, id est iustitiæ, quia plures sunt regulæ gratiæ, & de gratiis & de beneficiis statuta: quam de iustitiis. quamuis glo. hic contra teneat: hoc tamē pertinacibus relinquo, cum sit pauci emolumentum. vide tamen Fel. de reg. cancel. in cap. 2. col. pen. de rescrip. Quidam referunt cancellariam fuisse in esse productam tempore Lucii tertii, per rex. in c. ad hæc. de rescrip. sed quia parum refert inquirat alius.

Sanctissimus.

Sanctissimus.] Quis enim sanctissimum illum dubitet, quem apex tantæ dignitatis attollit? c. non nos. 40. dist. Et intellige quod est sanctissimus nomine & qualitate. Sed interdum persona criminibus & affectionibus multis perturbatur maxime erga consanguineos: & interdum caro & sanguis plura reuelat ei, quam spiritus sanctus. quia homo est. Dixim pro mio concor. in verbo sanctissimo, quod hoc nomen conuenit Papæ tanquam præcellenti. ad Hebr. cap. 7. talis enim decebat, vt nobis esset Pontifex, sanctus, innocens, impollutus, segregatus à peccatoribus & excelsior cælis factus. Primo pontifex debet esse, qui pontem faciat ad paradysum, per bonam operationem. debet esse innocens per perfectam intentionem. Impollutus per castam conditionem. Segregatus à peccatoribus per singularem cōsensationem. Excelsior cælis factus, per æternorum contemplanem. Ergo Papa sanctus debet esse, tum quia sanctam vitam seruare fide professus: tum quia sanctum officium exequitur. Ad hæc, quia sanctum membrum sancti capitis Christi efficitur. Tum quia à sancta ecclesia nutritur, & sancto spiritu suggerente domino famulatur. Et præcipitur Leuitici c. 19. sancti estote: quia ego sanctus sum. Vide quindecim conditiones sanctorum per Berco. in verb.

in verb. sanctus. & in cap. tenere. 31. dist. vbi Archidiaconus. exponit sanctum pro mundo.

In Christo pater.

In Christo pater.] Non dicitur ergo Papa hic simpliciter pater, forte ad tollendum sinistra suspensionem quæ posset in mentibus hominum generari, vt haberet filios. quia eos in Christo habet. Nam omnes filii Dei estis per fidem, ad Galat. c. 3. non per genituram. Sicut enim mula non generat, nisi miraculose: ita nec Papa. Et dicitur pater patrum. *gloss. in proc. clem. in verb. Papa. Et dixi abundantius in procem. concord. in verbo patri. Et in forma mandati, in verbo dilectis filius, & quot modis quis vocetur pater. scripti inter scholasticorum privilegia. privilegio. 67.*

Et dominus noster, dominus, &c. diuina prouidentia Papa, &c. Suorum prædecessorum vestigiis inhærendo, normam & ordinem gerendis dare volens in crastinum assumptionis suæ ad summi apostolatus apicem, videlicet die 20. mensis Nouemb. Anni Domini. 1523.

Dominus.] Scripti de domino, in *procem. Concor. in verb. dominus, hic non repetam.*

Normam & ordinem.] Et sic non adhibet in his regulis formam substantialem regulariter, vt infra dicitur.

Rebus gerendis.] Nam ad futura extenditur lex non ad præterita, vt plurimum *e. fm. vbi plenè Feli. de constit.*

In crastinum assumptionis.] Hoc dicitur secundum quosdam, vt tollat non factas in conclauis, in quo eligitur, dicit Zochus hic, quod ibi multæ sunt promissiones, Deus scit, illis relinquo, sed illæ promissiones factæ præ nimio gaudio, non valent, quia tunc est extra mentem *cap. V. nusquisque 22. quæst. 4. facit gloss. in §. serui.*

de liberti. in institut. Sed mundano more loquitur, quia vir prudens propter mala sibi obuentia non irascitur: nec etiam ex bonis fortunæ multum congratulatur, nisi in Deo, vt in *canticis Virgins Marie dicitur, Et exultauit spiritus meus in Deo, &c.*

Reseruationes, constitutiones, & regulas infra scriptas fecit, quas etiam ex tunc suo tempore duraturas obseruari voluit, & quas nos Hippolytus sancti Laurentii in Damaso diaconus, Cardinalis sancta Romana ecclesiæ, Vicecancellarius, die Iouis quinta mensis Nouembris anni prædicti in Cancellaria Apostolica publicari fecimus.

Fecit.] Per se vel aliū. Nam cum tot sit negotiis implicitus, committit alicui vt hoc faciat: tamen ipse facere censetur. *regula, qui per alium. de regu. iur. in 6. etiam proprie, dicit l. cere. ff. de precar.*

Ex tunc.] Intelligit à publicatione scientes ligari statim: ignorantibus non, nisi post duos menses. *c. 1. de concess. preb. gloss. in c. cum singula. & ibi Domi. de preb. lib. 6. vide que dixi in verb. publicationem. in §. præfatio. de colla. in concordia.*

Suo tempore.] Quia suis successoribus nullum potuit in hac parte præiudicium generari, pari post eum, imò eadem potestate functuris. *text. in c. innotuit, de elect. plura dixi in præfatio. ad rubric. de coll. super hoc vide que ibi scripsi. & sic istæ regulæ cancellariæ mortuo Papa expirant. vnde ordinarius poterit conferre beneficia reseruata, antequam Papa nouiter creatus alias regulas publicet, vt consuluit Domin. *consil. 93. quia hoc Papa vult per hoc verbum, suo tempore.**

Diaconus, Cardinalis.] Nota quod Cardinalium alii sunt episcopi, & sunt sex. Alii sunt presbyteri, & sunt 27. singulis vrbes ecclesiis assignati. Alii diaconi vrbes, & sunt 19. & olim erat presbyter Cardinalis, vt

licet

licet videre in provinciali. in princip. & Barba. in cap. presentia. col. 3. numer. 5. de probationibus.

Vicerecancellarius.] Olim vocabatur cancellarius, & volebat se instar Luciferi, æquare Papæ. Quamobrem fuit capite minutus, ut licet videre per Cardinalem. in Gl. 2. §. eo ipso. q. 1. de elect. hæc tamen non recipitur: sed eo ipso vocari cancellariū dicunt, quod solus Pontifex in ecclesia vocetur cancellarius, non potuit alius cancellarius esse: ne duo capita essent. hæc tradit Gomes. in q. 1. in si. huius procerum post Philip. Probant in c. is cui. de sent. excom. in 6.

Imprimis reservationes fecit similes illis, quæ in constitutione Fel. Re. Benedicti Papæ XII. quæ incipit, Ad regimen, &c. continentur: & illas locum habere voluit, etiam si officiales in ead. constitutione expressi, Apostolica sedis officiales ante obitum eorum esse desierint, quoad beneficia quæ tempore quo officiales erant, obtinuerant.

Imprimis, &c.] Ibi, ad regimen est extrauagans in communibus. rub. de præb. ubi reseruantur beneficia curialium: intellige, ubicunque decedant si fuerint legati Papæ, vel nuntii, seu rectores, vel thesaurarii: secus ergo in aliis beneficiis curialium, quia non sunt reseruata per d. extrauag. Ad regimen. nisi vacant in curia, vel in loco proximo per duas dietas. ita exprimitur in d. extrauag. Ad regimen. Et sic intellexit Domi. consil. 92. in causa. col. 2.

Etiā si dicti officiales.] In eadem constitutione, Ad regimen, expressi Apostolica sedis officiales si ante obitum, eorum esse desierint, quo ad beneficia, quæ tempore quo officiales erant, obtinuerant. Nam ista beneficia debent venire ad officiales novos, qui de præsentis Papæ seruiunt. Et quamuis officiales Papæ, si

desinant esse officiales, & familiares non gaudeant priuilegiis. l. 2. §. plane. ff. de iudi. quia finita causa priuilegii, cessat priuilegium. l. hi. §. l. seq. ff. ex quibus. caus. maior. scripsi in priuileg. 166. inter scholast. priuilegia. tamen hic officia, seu beneficia illorū vult esse reseruata, quia semel affectum semper durat, nisi liberetur. ca. si Apostolica. de præbend. in 6. quod est verum in beneficiis obtentis tempore seruitiū: secus in aliis. Perusi. in c. statutum. col. 2. de præbend. in 6. ubi etiam dicit non procedere in beneficiis patronatis sub patrono laico.

Nota, quod decretum Papæ in reservatione appositum, nedum titulum afficit, & annullat: sed etiam possessionem. arg. cap. si eo tempore. de electio. in 6. cap. ut nostrum. de appellat. & possessio contra reservationem Papæ obtenta, caret omni effectu & iuris adminiculo, sine quo in beneficialibus possessio non procedit. Rota decis. 16. si contra agentem. in nouis, concludit restitutionem esse negandam spoliato, cum nullam possessionem haberet. vide ibi fufius & in decisio. 23. ibidem. & in §. 1. de firma. & irreuoca. concord. stabilit. in concordat. quæ ibi scripsi.

Ac reseruauit beneficia, quæ per constitutionem piæ memoriæ Ioannis Papæ XXII. quæ incipit, execrabilis. vacant, vel vacare contigerit.

Est secunda pars huius regulæ, in qua reseruantur beneficia iam per extrauag. execrabilis, reseruata, de qua extrauag. infra aliqua scribam. Et nota quod sicut iura disponentia de beneficiis, trahuntur ad officia secularia, ut sentit Barol. in l. 2. §. data. ff. de optio. leg. Lucas de penia in Lammnas. C. de eroga. militar. anno. lib. 12. Ioan. Lupus expressit in re. per. c. per vestras. in prin. n. 6. de donat. inter virum & uxorem. Ita & iura loquentia de officiis, trahuntur, si eadem ratio hoc dicet. Et nisi contrarium sit statutum ad beneficia, ut dicitur in r. de offic. in regula.

REGVLA II.

Item reseruauit generaliter omnes Ecclesias Patriarchales, Primatiales, Archiepiscopales. Episcopales.

Prima reseruatio huius text. est quod ecclesie Patriarchales, Primatiales, Archiepiscopales, & Episcopales sedi Apostolicæ reseruantur: hodie in hoc Franciæ Regno nominato spectat in istis ad Regem. Et illarum prouisio pertinet ad Papam ad Regis nominationem: *ut est in rub. de regia a prela. nomina. facien. §. i. ubi abundantius scripsi.* Patriarchæ verò, cum non sint in regno Franciæ, nominatio ad regem non pertinet: sed ad Papam prouisio. & hi post Apostolicum primum tenent locum. *c. clericos. 2. distinct.* Et sunt quatuor instar euangelistarum. *c. antiqua. de priuileg.*

Nec non omnia monasteria virorum, valorem ducentorum Florentorum auri communi æstimatione excedentia. Et voluit quod excessus huiusmodi in literis exprimat.

Secundo reseruat omnia monasteria virorum valorem ducentorum aureorum excedentia. hæc est sub iata in regno Franciæ per concordata generaliter loquentia. Et quatenus vult quod excessus exprimat in literis, non seruatur etiam in hoc regno, in quo habemus consuetudinem exprimendi, cuius fructus non excedunt summam viginti quatuor ducatorum auri de camera, secundum communem æstimationem, quamuis multo plus valeat, & excedat mille libras. *ut scribis plenius infra in regula de veto valore exprimendo.*

Nota tamen, quod si Cardinalis impetret vnum ex istis beneficiis, verum valorem etiam in Francia exprimere tenetur, & hoc propter constitutionem concilii Lateranensis. editum anno 2. Leonis X qua cauetur quod de cætero Cardinalibus non com-

mendentur aut conferantur beneficia, quorum fructus ducentorum ducatorum auri de camera, secundum communem æstimationem, valorem annuum non constituunt vel attingunt, ut pauperibus prouideatur. & quia minoribus minora decet, & maioribus maiora, *teste Cassado. in decis. 2. de prebend. & sic ordinarius non posset hæc minora beneficia Cardinali conferre.*

Reseruauit dignitates, post pontificales maiores in cathedralibus etiam metropolitanis, & principales in collegiatis.

Tertia pars est. nam suæ dispositioni reseruat dignitates maiores, post Pontificales, in ecclesiis cathedralibus & metropolitanis, ac dignitates principales in collegiatis, quæ reseruatio etiam est sublata per concordata, cum omnes, reseruaciones ibidem sint sublata: *ut ibi abundantius scripsi:* excipiendo tamen aliquas, & sic hæc dignitates, cum hic reseruetur, solent in literis expectatiuis excipi de stilo: non tamen in mandatis Franciæ, nisi dignitas electiua, *ut potest videri in forma manda. in concordata. Franciæ.* Sed quæ dicitur dignitas maior post pontificalem? Respond. hoc cognoscitur ex fundationibus ecclesiarum, & ex consuetudinibus earum, quia si decanus statim post episcopum incedat, decanatus erit dignitas maior, si Archidiaconus hoc faciat, idem dicendum erit. *Rota, dec. 173. de thesauraria. in nouis.*

Item principales dignitates sunt in collegiatis, sicut prædixi. Is enim qui primum locum in collegiata habet, dicitur habere principalem dignitatem, quasi primam & præcipuam in ecclesia. *Ioan. Andr. & Perusinus in c. deliberatione. de offic. legat. in 6. sicut in collegiis scholasticorum licet videre.* Et sic patet, quod si non esset nisi vna, non censeretur reseruata: tum quod maioritas, seu principalitas, non potest demonstrari, ubi est vna tantum dignitas. *Clemen. & si principalis, de rescript. tum quia non præsumitur voluisse priuare vna dignitate. argum. l. Illicitas. §. Illicita ministeria. ff. de*

offic. p. esidiz. gl. in Clem. 1. de p̄bend. scripsi in glos. pro expressis. in forma manda. & expressim consuluit Domi. conf. 36. Casus talis. col. 2.

Item per dictam clausulam non tollitur reseruatō recti beneficii, & pro certa persona reseruati, quia Papa non intendit illi p̄iudicare. arg. ca. causam. & ibi dicitur, de rescrip. & c. quāuis. eo. titul. lib. 6. sic expressim consuluit Domi. conf. 12. Verum ille col. 2. vbi generales non obstantias dicit nunquam alteri p̄iudicare: nisi specialiter exprimat per c. cum olim. de consuetud.

Item beneficia in iure patronatus consistentia, non debentur per expectatiuas & reseruaciones generales, quia non est verisimile quod Papa voluerit derogare, nisi hoc expresserit. gl. & Doct. in cap. 2. de p̄bend. in 6. sequitur Ioan. Staphileus in tract. de licentis gratia. fol. 54. versic. 3. an sit locus, & c. post Lapum alleg. 96. Beneficia.

Ac dignitates conuētuales quorumcunq; ordinum: sed non militiarum, nec non suorum.

Quarta, dignitates conuētuales quorumcunq; ordinum reseruantur. Sed in concordatis tit. de regia. ad p̄latur. nomina. faciēda. §. Monasterius. spectat nominatio ad Regem, si sit prioratus conuētuālis, vt ibidem dicitur: alioqui collatio, vel electio, ad illos, ad quos ex fundatione spectare debet in hoc Franciæ regno pertinebit, & conuētuālis dicitur dignitas à conuētu, cui habens dignitatem p̄est, & ex communi vsu loquendi ecclesia religiosorum dicitur conuētuālis, teste Panor. in c. edoceri. & c. capitulum. de rescrip. & c. cum ecclesia. de can. p̄p̄oss.

Item militiæ sancti Ioannis Hierosolymitani vel aliæ, quas commendarias vocamus, non reseruantur hic: sed sunt in dispositione magni prioris illius ordinis, per verbum in hac regula positum: ibi, sed non militiarum. Et sic beneficia, quæ habent milites sancti Ioannis Hierosolymitani nō sunt reseruata hic, quia non possunt conferri, nisi militibus illius ordinis.

Item non comprehenduntur in his reseruacionibus generalibus beneficia manualia, quia Papa intelligit reseruare perpetua. arg. cap. p̄cepta. 55. dist. Calde in m. de p̄b. consil. 26. an in reseruacionibus, nec aliæ de quibus scripsit Ioan. Staphileus in tract. de licentis gratia. in 9. forma. fol. 26.

Et Cardinalium familiarium beneficia.

Quinto Papa reseru. at beneficia suorum familiarium, & beneficia familiarium Cardinalium, & est de receptis in regno Franciæ, vt supra scripsi in prima reseruacione. Et quidem non parum eruditi dicebant legatum habere curiam, quod vltra Herculis columnas reieci, dum legatus velle conferre, quibus velle omnia beneficia, quæ vacabant iuxta eum, dicens habere curiam: quod non est verum nam solus Papa habet curiam quoad hoc vt nullus beneficia in curia conferre possit. iuxta cap. 2. de p̄bend. in 6.

Intellige reseruari beneficia hic expressa, totiens quotiens vacabunt, quia per viā legis hic reseruantur: secus si Papa suæ collationi reseruaret vnam dignitatē, quia tunc si semel providere intelligeretur extincta reseruatio argum. l. boues. §. hoc sermone. ff. de verb. sign. cap. non potest. de p̄b. in 6. secus si commendaret, vt consuluit Roma. consil. 350. in casu. col. 2.

Notandum autem est, quod dux sunt generales beneficiorum, quando Papa reseru. at omnia talia beneficia, vt hic, & in extrauagan. Excecrabilis. titulo de p̄bendis, in extrauaganti Ioannis. 22.

Quædam verò sunt speciales: & illæ quædam sunt speciales quoad certum corpus beneficiorum: non tamen pro certa persona, vt quando reseruatur tale beneficium collationi Papæ. vt in cap. cum olim. de re iudica. cap. si eo tempore. de electio. in 6. vide Domi. consil. 30. Bonifacius.

Aliæ sunt speciales super certo corpore beneficii, & specialiter pro certa persona: vt, reseruamus collationi nostræ beneficii sancti Genesii monialium pro Ioanne Limano, &c. vt in cap. dudum. de p̄b. in 6. &c.

Et c. executor. de concess. preben. illo libro. Vnde per clausulam positam in impetrationibus, vel aliis literis Apostolicis, etiam si generaliter vel specialiter reservatum esset, non tollitur reservatio quando vacat in curia, quia in illa requiritur specialis & expressa mentio, cap. 2. de preben. in 6. interdum reservantur beneficia, quae quis obtinet in fauorem alicuius. Et tunc siue iuste obtineat, siue iniuste, nisi fuerit intrusus, vel violentus, reservata censentur, teste Collecta. in ecclesiast. col. 6. non. 20. de for. leg. quia in dubio fit interpretatio pro sede Apostolica. Clemen. 4. v. l. i. pend.

REGVLA III.

Item reservauit generaliter omnes dignitates maiores post Pontificales in cathedralibus ac metropolitans: ac principales in collegiatis ecclesiis, valorem decem florenorum auri communi aestimatione excedentes, nec non prioratus, praepositorum, praepositorum, ac alias dignitates conuentuales, & praepositorias generales ordinum quocunque: sed non militiarum.

Hic repetit reservationes supra factas: & addit aliam reservationem, videlicet dignitates principales in collegiatis ecclesiis, valorem decem florenorum auri communi aestimatione excedentes.

Ac quaecunque beneficia, quae sui, etiam dum Cardinalatus fungebatur honore, existentes: & sanctae Romanae Ecclesiae viuentium nunc, & qui erunt suo tempore, Cardinalium familiares, continui commensales.

Et sic familiares Papae dicuntur, qui cum Papa commorantur, & continui commen-

sales sunt. Et familiares Cardinalium, qui cum Cardinalibus degunt, & continui commensales eorum sunt. *ca. licet. vbi Archid. de priuileg. c. fin. de verb. signif. & Clem. vi. de celebra. missa. & requiritur ad minimum quod quatuor menses fuerint continui commensales, vthabetur in regula 32. in fi. Nota, quod Papa & Cardinales, instar Christi, non vocant seruitutes suos seruos, sed familiares & amicos: nam Christus in Euangelio ait, Iam non dicam vos seruos, quia seruus nescit quid faciat dominus eius: vos autem dixi amicos, quia omnia quaecunque audiui a patre meo nota feci vobis. Paul. Castren. consi. 340. Praemis. col. 1. vol. 1.*

Sunt tamen quidam qui familiaritatis literas habent, non tamen eis dantur priuilegia familiarium: nisi exerceant officia propter quae illae literae conceduntur, & ita declarauit Innoc. V. in extrauag. ad futuram rei memoriam, quam notat Feli. in capitul. In sinuane. col. 2. in gl. familiares. de offic. deleg. & sequitur Cassado. in decis. 1. de verb. significat. Et illi soli capellani Papae gaudent priuilegiis capellanorum, qui sunt in prosecutione officiorum & negotiorum a sede Apostolica eis commissorum, teste Cardin. in consi. 126. Vacarunt. col. penult. num. 11. Imo familiares Papae per literas facti, instar familiarium descriptas in rotulo, non nocent veris familiaribus. Feli. in d. capit. In sinuante. num. 5. & bonum est, et quod isti familiares declararentur in vna regula cancellariae, vel alibi, quia infinitae fraudes super hoc fiunt. Et episcopus non dicitur familiaris Cardinalis de titulo curiae Romanae.

Effectus familiaritatis, quos scripsi in §. 1. rubric. des adiournemens, in filo Bituricen. ad de hic.

Obtinent.

Sed dubitatur, si nunc obtineant vnum beneficium, quod postea dimiserunt, & optauerunt aliud, vtrum dimissum sit reservatum: an illud optatum. respond. quod optatum, & hoc per verba sequentia de-

claratur, quod firmat Cardin. *consil. 126. V acurunt in si. alias* sequeretur, si dimissa essent reseruata, quod omnia beneficia, quæ obtinerent familiares, essent seruata idiotis, vt hic subiicit.

Et in posterum obtinebunt, eorum familiaritate durante.

Et sic cessante familiaritate, cessat reseruatio Et priuilegia data familiarib. cessant cessante causa priuilegii. *l. 2. §. plane. ff. de iudic.* Et famuli scholasticorum nõ gaudent priuilegijs scholasticorum, quando non sunt in seruitio illorum, vt *plene scripsi in scholastic. priuileg. 166.* Intellige de iure: sed per verba sequentia beneficia semel affecta, semper permanent, vt sequitur. *vide infra in regula 32.* Et quando quis expressit se familiarem, qui talis non erat, an vitietur, & quando, impetratio, docet *Cassad. in decis. 10. de prebend.*

Ac in quibus, seu ad quæ ius eis competit, aut competierit, etiam si ab ipsa familiaritate per obitum Cardinalium eorundem, vel alias recesserint, ac Fe. Re. Pauli II. & Innocentii VIII. Romano. Pontifici, prædecessorum suorum vestigijs inharendo, declarauit dignitates, quæ in cathedralibus, vel metropolitanis, post pontificales non maiores existunt. Et quæ ex Apostolica sedis indulgentia vel ordinaria auctoritate, aut consuetudine præscripta, vel alias quouis modo in collegiatis ecclesijs principalem præminentiam habere noscuntur, sub reseruatione prædicta comprehendendi debere.

REGVLA IIII.

Item reseruauit generaliter omnia beneficia ecclesiastica quo-

rumcunque collectorum & vicorum in quacunque ciuitate, vel diocesi, qui suo tempore eorum officia exercuerint sub collectorum fructuum & prouentuum camera Apostolicæ debitorum. Illa videlicet beneficia duntaxat, quæ durante eorum officio, obtinuerint, ac in quibus seu ad quæ ius tunc eis competierint.

Hæc reseruatio per prædicta non seruatur in hoc regno Francia: imò corrigitur per prædicta concordata, & per pragmaticam sanctionem olim in concil. Basilienseditam.

Notandum est quod istæ reseruaciones sunt strictè interpretandæ: quia iuri alterius præiudicant. *c. si eo tempore. de elect. in 6. sic conclusit Domi. consil. 92. in causa canonica. tit. 3.*

Tenendum est menti. quod Ioannes 22. concessit Auenione, ac expresse inhiuit omnibus iudicibus ordinarijs & delegatis, ac inquisitoribus hereticæ prauitatis, ne contra sedis Apostolicæ officiales, vel nuncios, vel illorum aliquem, quauis occasione, vel causa, absque dictæ sedis licentia speciali, procedere, aut in eos, vel eorum aliquem excommunicationis vel suspensionis, seu quauis alias sententias promulgare præsumant quoquo modo. Voluit tamen ordinarios & inquisitores super his, quæ negocium tangunt fidei, vel rem publicam, vel priuatam, si quid per officiales indebitè forsan attentatum existeret, se plenius informare, idque postea Papæ significare, vt de opportuno remedio prouideat. Quod priuilegium postea Auenione confirmauit Papa Clemens, Kalend. Iul. anno sui Pontificatus octauo, extenditque illud ad capellanos dictæ sedis & scriptores, ac familiares & officiales Papæ, ac dictæ sedis. Et ego vidi diploma concessionis. *vide alia priuilegia in c. felicis. de penis. in 6. & cap. licet. de priuileg. ibid. c. si. de verb. signific. ibid.*

REGV-

REGVLA V.

Item referuauit omnia & singula beneficia ecclesiastica quorumcumque curialium, quos dum curia Romana de loco ad locum transfertur, eam sequendo decedere contigerit, & in quouis loco quantumcumque etiam à dicta curia remoto.

REGVLA VI.

Item referuauit generaliter idē Dom. N. Papa dispositioni suæ omnia beneficia cubiculariorum & cursorum suorum.

Hæc referuatio est approbata in corpore iuris, per *tex. in cap. presenti. de præben. m. 6.* tamen non seruatur si non decedant in curia, vel in loco proximo per duas dietas, *vt supra dixi*, & idem in regula sexta dicas, quamuis durent in seruitio. *vide Bonifac. in clem. vna non. 37. de celebra. missa.*

Imò etiam solet Rex iure regali concedere beneficia, quæ vacant iure regaliorum, etiam si familiaris Papæ illud habeat, & in curia Romana decedat. Ita fuit dictum pro collatione facta à Rege cōtra promissum per Papam anno 1344. die 12. Maii.

REGVLA VII.

Item referuauit dispositioni suæ generaliter quoscumque canonicatus & præbendas ac dignitates, personatus, & officia in principis Apostolorum sancti Ioannis Lateranen. ac beatæ Mariæ maiore de vrbe ecclesiis: nec non ad collationem, prouisionem, & præsentationem, seu quamuis aliam dispositionem sanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinaliū è Romana curia absentium ratione suorum E-

piscopatuū, Cardinalatus, & ipsorum Cardinalium titularum spectantia, quandiu absentia sua durauerit, canonicatus & præbendas, dignitates, personatus, administrationes, vel officia, cæteraque beneficia ecclesiastica cum cura, vel sine curavacantia, & antea vacatura tam in eadem vrbe, quam in ecclesiis, ciuitatibus, & diocesisibus, dictorum episcopatuū consistentia, ac decreuit irritum, &c.

Referuatio hæc recipitur in Francia quoad beneficia vrbis: secus si in Franciæ diocesisibus existant, quia tunc hæc regula non habet locum per concordata.

REGVLA VIII.

Item voluit idem Dom. noster Papa, quod concessa per Clementem prædecessorem suum, & de eius mādato expediantur in forma, rationi congruit, sub die coronationis suæ, vt moris est, & idem quo ad concessa per felicis recordationis Leonem Papam decimū & Adrianum Papam sextum etiā prædecessores suos, ad sex menses duntaxat, ab ipsa die coronationis incipiendos, observari voluit.

Vult ergo Papa, quod si prædecessor concesserit gratiam per signaturam tantū expediendo, quod ipse expedit bullas, quæ sic expediri solent: Paulus, &c. Rationi congruit, & conuenit honestati, vt ea quæ de Romani Pontificis gratia processerunt, licet eius superueniente obitu, literæ Apostolicæ super illis confectæ nõ fuerint, suum plenum consequantur effectum, &c. Et vult hic vt expediantur, non solum si concessæ fuerint ab im-

mediato prædecessore, videlicet à Clemēte: sed etiam à mediato, videlicet à Leone, vel Adriano, dummodo intra sex menses à die coronationis suæ veniat ad eum. vidi etiam super hoc dispensari post annum: & quodcumque Papa vult, hoc potest expedire, postquam est honestum, & æquum, sed ideo hic addit sex menses, quia per regulam cancellariæ, bullæ debent expediri intra sex menses. Et hoc rescriptum vidi etiam impetrari super permutatione facta tempore prædecessoris, idem in Episcopatu: tamen addita erant ista verba, rationi congruit & cōuenit honestati & æquitati, vt ea, quæ de Romani Pontificis prouidentia etiam benignitate præsertim in prouisione ecclesiarum cathedralium processerint, licet eius superueniente obitu, literæ Apostolicæ confectæ non sint, super illis plenum fortiantur effectum. Dudum siquidem bonæ memo. &c. Et regulariter in omnibus gratiis, quæ fuerint concessæ per prædecessorem, solet Papa expedire per hanc clausulam, rationi congruit, &c. & vidi interdum addita hæc verba, rationi congruit, vt ea, quæ de Romani Pontificis gratia in prosequendo desideria iusta petentium processerūt, &c. Et sic per hæc verba Romanus Pontifex nolle expedire dispensationem ad quatuor, vel aliud quod iustum non habet desiderium: quia iustum desiderium petentium expedire vult, non iniustum. Et facit l. iustum est desiderium. C. de edendo. Et per hoc dicerem quod si primum bulla fuit expedita tempore prædecessoris: tamen non fuit plenè expedita, quod adhuc poterit expediri, quia eadem ratio & æquitas versatur in vno, sicut in alio. quia quoties vitiosè expeditæ sunt, pro non expeditis haberi debent. l. quoties. ff. qui satisfacere cogunt. secus si semel fuerint expeditæ, & cum omnibus clausulis necessariis.

Et per hoc inferitur, cum rationi & honestati sit congruum, quia ius iam erat illi quæsitum per concessionem. gl. in cl. dudum. in gl. verb. de sepult. Papa non debet hoc denegare, & si hoc faceret, contra rationem honestatemque faceret, & sic peccaret.

per l. vnam. C. ne sciscus rem, quem vendic. cum a lib. 10. vbi sunt ista verba, retractare sciscum quod semel vendidit, æquitatis honestati que ratio non patitur. Vbi dicit Lucas de Penna, quod lex, seu legis ratio, debet super æquitate & honestate fundari. c. est autem lex. 4. distin. honestas enim detrahit legum rigori, imo hic honestatis semper censetur exceptum. l. quod ex liberta. C. de operis liberta. vbi dicit pulchrè Bald. quod dominus non potest cogere libertam vt veniat ad saltandum in domo patroni, nec nobilis potest cogere rusticam subditam ad turpia, aliàs amittit ius superioratis. plura cumulat. Decius in l. semper in contralibus. ff. de reg. sur vide que scripsi super his literis, & aliis in forma manda. in verb. gratiam.

REGVLA IX.

Item declarauit omnium & singularium ecclesiarum cathedralium: & monasteriorum prouisiones, quas præfati prædecessores sui ordinationi, & dispositioni eorum: nec nõ omnia & singula beneficia ecclesiastica, quæ dicti prædecessores etiam præfate dispositioni cum interpositione decreti reseruauerāt, quæ quidem ecclesia, & monasteria, nec non sic reseruata beneficia, tempore obitus eorumdem prædecessorum vacabant: aut ecclesia, vel monasteria huiusmodi sic commodata, vel eis administratores deputati nõ fuissent, etiam tunc vacassent remanuisse, & remanere per huiusmodi reservationem, & decreti affecta, nullusque de illis, præter Romanum Pontificem, ea vice se introumittere, vel disponere potuisset, siue posse quomodo: decernens irritum & inane, si secus de illis attenden.

bus, seu de promouendo & commendando, aliasque disponendo mandatis, & extensionibus inde secutis. Nec non absque consensu coadiutorias, seu coadiutorum deputaciones, etiam cum successione, per dictum Clementem & alios Romanos Pontifices suos predecessores in fauorem quorumcunque & quibuscunque, etiam sancte Romanae ecclesiae Cardinalibus: & sub quibusuis verborum formis, etiam motu proprio, & de Apostolica potestatis plenitudine seu consistorialiter concessas & factas, ac facultates nominandi, reseruandi, conferendi, commendandi, & alias disponendi, quae ab eisdem predecessoribus emanarunt, illarumque vigore factas nominationes, & reseruaciones, quoad ea in quibus nondum verè, non autem per decretum in illis appositum, sunt sortitae effectum, nec alicui quascunque declarationes aut praeseruaciones, velex tunc, prout ex die reuocationis huiusmodi restitutas & reuoluntarias clausulas, vel adiectiones, etiam si in eis decretum esset, illas ex tunc effectum sortitas esse, & ius in requisitum fore, aduersus reuocationem huiusmodi, in aliquo suffragari, ac tenores & formas omnium praemissorum pro expressis habere voluit.

Hic annullat omnes gratias expectatiuas, etiam si qui per eas in canonicos sub expectatione praebendae recepti fuissent, probatur in c. pen. de praeb. in 6. & c. pen. & vlt. de concess. praeb. illo. lib. vide decem formas expectatiuarum per Ioan. Staphil. in suo tract. de literis gratis. in prin. Et sic licet ma-

datum per mortem non extinguatur, & probatur plenè in §. 1. in glos. verb. sui pontificatus. de mand. Apost. in concord. tamen Papa potest reuocare, vt hic, & hoc probatur in c. si gratias. de rescript. in 6. vbi gratia ad beneplacitum sedis Apostolicae, non extinguatur per mortem: nisi fuerit reuocata per Papam: sic nec mandatum: tamen istam reuocationem tenetur quis probare: cum ea, quae facti sunt non praesumantur. Dicunt tamen quidam hanc reuocationem non obesse Gallis habentibus mandata, cum fiat in praedictum Concordatorum, quae fuere edita in totius regni utilitatem: & ne res iudicialia Romae exhauriatur, vt patet in proz. dilectorum concordatorum. ergo, & c. Tamen non est praedictum vt non prouideatur mandataris, & ista regula forte posset intelligi si post annum, regula proxima si ante annum obitus Papae concessa fuerint literae. Nota tamen quod Papa reuocat expectatiuas, quae non sortitae sunt effectum, id est, quando in vim illarum alicui non est prouisum, & plus prodest ista reuocatio, quam mors mandantis. Nam per mortem concedentis non reuocantur expectatiuae, quando praesentata erat bulla executori, & fulminatus processus, quia tunc non dicitur res amplius integra: sed fallit quando expressè reuocatur, vt hic text. in c. si is cui. & c. pen. & fin. de praeb. & c. vlt. de concess. praeb. illo. lib. Et hanc fulminationem processus, non potest executor facere, ante literarum executorialium receptionem: etiam si bullam gratiosam recepisset. text. in c. cum tenentur. in mandatum nostrum in alicuius prouisione receptoris. de praeb. c. susceptum. de rescript. in c. super eo. & ca. vt debuit. de appell. dom. de Roia. de. 459. circa tertium in uouis. Item reuoluntarias vocat hic, literas de perinde valere, quae validant gratiam, vt not. Cassador. de. 33. super reg. cancel. & do. Gomez. q. 7. in reg. de non iudicand. iuxta formam supplicationis.

REGVLA XII

De reuocatione unionum.

Item rationabilibus suadentibus

bus

bus causis ipse dominus noster omnes vniones, annexiones, incorporationes, suppressiones, extinctiones, applicationes, & dismembrationes etiam perpetuas de quibusvis Cathedralibus, necnon aliis ecclesiis, monasteriis, dignitatibus, personatibus officiis, ac locis & beneficiis ecclesiasticis per cessum, vel decessum, aut quamvis aliam dimissionem, seu amissionem qualiacunq; fuerint inuicē, vel aliis ecclesiis, monasteriis, mensis, dignitatibus, personatibus, officiis, beneficiis, & piis, ac aliis locis, vniuersitatibus etiā studiorum generalium, & collegiis etiam in fauorem sanctę Romanę ecclesię Cardinaliū, seu ecclesiis, monasteriis, & beneficiis per eos obrentis, quomodolibet apostolica vel alia quauis auctoritate factas, quę suum sortitę non sunt effectum, ac quęcunq; concessiones, & mandata super vnionibus, annexionibus, & incorporationibus, ac aliis præmissis taliter faciēdis, reuocauit, cassauit, & irritauit, nulliusq; decreuit existere firmitatis: nec alicui quascunq; clausulas, vel adiectiones in quibusvis apostolici, etiam quę motu proprio, aut ex certa scientia, etiam consistorialiter processerant, & emanauerant literis: etiam si in eis decretum esset, illas ex tunc effectum sortitas esse, aut ius quæsitum fore, quomodolibet contentas, aduersus reuocationem, cassationem,

& irritationem huiusmodi, voluit aliquatenus suffragari.

Hic reuocat vniones, quę non sunt sortitę effectum. Intellige quando auctoritate Papę erant faciendę, quia Papa mandauerat iudici in partibus, quod si de narratis constaret, quod vniret: si id temporis Papa moriatur, reuocat hic Papa illas vniones faciendas, & factas quę non sunt effectum sortitę: secus de faciendis, vel factis auctoritate ordinaria. Et quia de vnione loquimur hic, pauca de ea subiungam, à definitione incipiendo.

Aliud est rescriptum vnionis, & est id in quo Papa vnum beneficiū alteri annectit & adiungit. Vnde sic definirem vnionem, Vnio, est duorum vel plurium beneficiorum ab episcopo vel alio superiore legitime facta annexio. Primò dico, quod est duorum annexio, probatur in c. 1. ibi, *ut idem esset episcopus vtriusque, ne sede vacante, &c.*

Item dico, vel pluriū, quia interdū plura annectuntur vni, *ut in c. exposuisti. de preb.*

Postea dicitur beneficiorum: quia est terminus generalis vt comprehendat dignitates, personatus, officia tam maiora quàm minora: & sic omnia beneficia, *ut in c. postulasti. de rescriptis. & c. 1. de reg. iur. in 6. siue sint parrochiales ecclesię, siue præbendę. ca. extrinseca. §. qui verò. de preb. siue sit regulare, siue seculare. ca. 2. de relig. domi. & c. de ne in agro. §. ad hoc. de statu monach.*

Etiā vniri possunt duo episcopatus in vnum. *cap. decimas. & seq. 6. q. 1. vnde iura loquentia de vnione non distinguunt de qualitate: sed simpliciter dicunt vniam ecclesię vniri alteri posse. c. sicut de excessib. prel. cl. si. de reb. eccl. non alie. & episcopatus Dien. & Valen. vniti sunt in Delphinatu: & vnus est in illis duobus episcopatibus præsul.*

Præterea in definitione dicitur, ab episcopo, quia sicut vnire episcopatus, atque potestati subiicere alienę, ad summum pontificem pertinere dignoscitur: ita episcopi est ecclesiarum suę diocesis vnio, & subiectio earundem. *capit. sicut vnire. de exp.*

cessib. prelat. cap. quod translationem. de officio. leg.

Ad hæc in definitione dicitur, vel alio superiore, ad declarandum à quo possit fieri vnio. nam vt prædixi, Papa potest vnire tam episcopatus, quàm alia beneficia, & sic omnia beneficia tam maiora, quàm minora. ca. decimas. & c. temporis qualitas. & sequent. 16. quest. 1. quia habet ipse plenariam potestatem in beneficiis. c. 2. de præb. in 6. & cl. 1. v. lit. pend.

Item legatus de latere vnire potest: quia omnia potest quæ episcopus in sua dicecesi. Spec. in tit. de leg. §. nunc ostendendum. vers. 29. ibi legatus igitur. & quia est maior episcopo in provincia sibi decret. c. 1. de offi. leg. in 6. Do. de Rota. decis. 78. legatus. & dec. 118. secundum maiorem. in not. & decis. 459. nota secundum maiorem. in antiq. Guido Papæ in conf. 134. Circa processum. in 2. quest.

Fallit in episcopatibus, quos non potest vnire legatus. c. quod ad translationem. de offi. leg.

Fallit etiam in preiudicium episcopi, videlicet in totum eximendo à iurisdictione & subiectione episcopi: sed licet collationem conferat, vnio: tamen vnio valebit, dummodo non conferat subiectionem, obedientiam, correctionem, vel alias à iurisdictione episcopi non eximat. capi. fin. de confir. vii. vbi Deci. dicit hanc esse magis communem opinionem, & secundum ista collegium Papiense consuluisse, sic tenent Do. de Rota. dec. 459. nota secundum maiorem, in antiq.

Item fallit, quando ecclesia esset sub iure patronatus laici. gl. & doct. in c. nobis. & c. eum dilectus. de iure patronatus.

Postremo non procedit, quando vellet ecclesiam in qua est collegium clericorum secularium, conuentum religiosum facere, quia non potest alterare statum ecclesie. c. pen. de eccl. edific. Feder. de Senis. conf. 105. in Christi, & c. factum ita se. & ca. plenè. Petrus Perus. in tract. de vnio. eccl. c. 4.

Quamvis istam quæstionem dubiam & indecisam relinquat, Ioann. Baptistæ. Caccialup. in tractat. de vnio. articu. 3. vbi solum recitat Doctorum opiniones, & postea di-

cit istam quæstionem satis dubiam, sed per prædictas limitationes quæstio videtur satis clara, & non dubia, & ad fundamenta in contrarium per Doctores adducta. Respondet Ioan. Brunel. in tract. de dignitat. lega. concl. 13.

Archiepiscopus etiam in dicecesi potest vnire, cum in ea tãtam potestatem habeat, sicut episcopus. teste Specul. in d. tit. de lega. §. nunc ostendendum, vers. legatus igitur, quæ in referri & sequitur. Ioan. Caccialup. in suo tract. de vnio. art. 3. q. 4.

Sed beneficia pertinentia ad collationem sui suffraganei vnire non potest. text. in ca. sicut vnire. in fi. de excessib. præb.

Item in definitione dicitur, ab episcopo, quia inferiori ab episcopo vnio fieri non potest, vnde priores, vel abbates non possunt vnire. gl. in d. cle. si. rex. iuncta gloss. in verb. ordinarios. cl. ne in agro. §. ad hæc. de statu monacho. vbi dicit. gloss. non procedere, quando præscriperunt inferiora vnire beneficia, non episcopatus: sed requiritur titulus: vel tantum tempus, cuius memoria non fit in contrarium. probat Petrus Perus. in d. tract. vnio. ecclesie. cap. quarto. vers. sed circa hoc. Roman. consil. 275. quo ad primum. Alex. cons. 70. in causa. col. 1. vol. 3. & cons. in causa. col. 1. vol. 6.

Sed vna ecclesia potest præscribere alteram tãquam vnitam, etiam per illud tempus, quia tunc non præscribitur ecclesia vnita: nisi quo ad proprietatem: & non quo ad titulum: quod potest fieri. cap. auditis. de præscr. & c. cura. de iure patro. Perus. in d. tract. vnio. c. 4. & Caccialup. in eodem tract. art. 3. m. f. Oldra. cons. 295. Fel. in c. causam. colu. 2. de præscript. Rota. dec. 205. Nota quod vbi in antiq. & tunc sufficit probare tempus, etiam sine causa vnionis. Rota. dec. 375. Nota quod vbi in antiq. quia ex diuturnitate temporis omnia præsumuntur esse solenniter acta. l. quæcumq. ff. de publicia.

Poterit tamen capitulum sede vacante auctoritatem vnioni præstare, dummodo per eam nihil iuri detrahatur episcopali: aliàs secus, quia ea, quæ sunt iurisdictionis, ad capitulum sede vacante transeunt. c. vno. de maior. & obed. Ioan. Frauc. de Panimis in

tract. de offic. & potestate capituli, sede vacante. in
2. par. q. 3. col. pen.

Idem in vicario episcopi, si hoc commissum fuerit ab episcopo, teste Perus. in prædicto tract. c. 4. in p. & qui unionem facere possunt, eam ex causis quibus fieri potest dissolvere possunt, per regul. l. is potest ff. de acq. heret. §. l. 3. de re iud. c. 1. de reg. iur. & l. nihil tam naturale ff. illo. tit. hoc expressè docet Caccialup. in suo tract. vno. art. 9. & Perus. de irac. de reuocatione unionis, ubi plene scribit, vide eum si non graueris, & Decium, conf. 233. viso. col. 3. & 275. viso. Notandum est, quod unio sine causa fieri non debet: & ex causa falsa facta, seruata forma iuris, valet: sed venit reuocanda. Rota. dec. 59. vno. in nouis; & dec. 168. & sequ. & 511. in antiq. Quod est verum quando facta esset ab ordinario: secus si per rescriptum Papæ, quia tunc subreptio ipso iure vitaret rescriptum, & unionem teste Nicol. Milto. in verb. vno. 1. & Fel. in ca. postulat. col. 7. vers. potest etiam inferri. de rescri. & sic decium fuit in Rota. ut refert Castad. in dec. super reg. cancel. rub. de unionib. dec. 1. Et duæ sunt, ad quas aliæ reducuntur, causæ videlicet evidens necessitas, & utilitas. cap. exposuisti. de præb. Guido Papæ. conf. 134. circa. q. 1. Et facta sine causa, non valet, quia est contra ius, volens quod quælibet ecclesia suum rectorem habere debeat. cap. cum non ignores. de præb. Oldr. conf. 260. quod vno. Card. conf. 96. Papa vniuit. Ripa. lib. 2. Resp. in c. 1. & si unionis. Dec. conf. 233. viso. Necessitas est, vt si duæ ecclesie sunt pauperes, quæ ad victum duorum non sufficiunt. c. vno. 10. q. 3. ca. postquam. 16. q. 1. de ne in agro. §. ad hęc. de statu monach. Et quando dicatur pauper, declarat. gl. in c. cleric. 21. q. 1. Idem si sit destructa per hostes, vel desolata. c. 2. de relig. domib. vel propter populi decrementum. c. ad audientiam. & c. si. de ecclesiis adifican. & quando ecclesie sunt vicinæ, & populus mortuus est, & nunc sunt pauci. c. & temporis. 16. q. 1. Utilitas est quando propter tenuitatem fructuum non inveniuntur idonei ad deseruiendum illi beneficio, vel ecclesie cathedrali. Pan. & alij in d. c. exposuisti. & c. 1. ibi, ne plus fauisset persone quam ecclesie videremur, & c. sede vacante. Ergo cū causa teneretur

episcopus hanc unionem facere: & si recusaret, posset adiri superior. c. nulla. de iure patro. Petr. de Perus. expressè ita tradit in d. irac. c. 3. & 10. & Caccialup. art. 5. Et quamvis sit causa: tamen non potest fieri unio ab episcopo, sine consensu capituli ecclesie cathedralis, quia unio alienatio est in qua consensus interuenire debet. rex. in cl. vl. de reb. eccl. non alien. & cl. ne in agro. §. ad hęc. de statu monach. Bald. conf. 1. vol. 1. Domi. conf. 87. Apparet. in 1. q. & in 2. q. dicit an interuenisse presumatur & cui incumbat onus probandi. vide Alexan. conf. 219. ponderatis. col. 1. & seq. in 6. rol. & poterit consentire etiam si aliquid commodum sentiret. Rota. dec. 859. Præpositura in antiq. & dec. 4. de rerum permut. Oldr. conf. 182. licet. Et si nollet consentire, causa existente, posset compelli: imò ipsis iniunctis à Papa fieri posset, per ca. cum dilectus. & ibi not. de his, quæ vi metus ve. caus. sunt. dmo. in cap. in Lateranen. de præben. Alias, si causa non subesset, vnus contradictio vitaret, teste Caccialup. in d. irac. vno. articu. 6. in pr. & ista causa est probanda. Oldr. conf. 261. in vno. & conf. sequ. Et quomodo sit probanda, conf. 296. de iure. & Alexan. conf. 70. in causa. col. 1. rol. 3. & conf. 101. circa. in 6. vol. Dec. conf. 233. viso. remore. col. 2. Imò requiritur consensus patroni. ca. suggestum. de iure patron. Card. conf. 96. Papa. in 2. q. & in dec. Rota, in secunda causa in vl. Thome Fastoli. & in octaua causa. 2. dubio. ibid. Soc. conf. 1. n. 6. in 3. vol. Dec. conf. 148. Reuerend. col. 1. & illorum quorum interest, & quod illis vocatis fiat. d. cl. ne in agro. §. ad hęc. & irradiat Decius, in d. c. sicut vnire. & Petr. de Perus. in d. suo tract. c. 5. quod est verum, si non fiat à Papa: quia ille hoc potest facere, etià inuito episcopo. c. 2. de relig. do. Ripa. lib. 2. resp. c. 18. nihil proponitur. Nō requiritur tamen consensus rectoris: sed ei ad suam vitam non præiudicatur. clem. vl. de reb. eccl. non alien. nec est eidem infinuanda dicta unio, postquam non præiudicat nisi vt ignorantiam non possit prætereendere ad hoc vt permutare, vel aliàs resignare istud beneficium non possit. c. ad hoc. de postula. prel. Ioann. Gallus in q. per aresta. quæ est. 134. & seq. Rota. dec. 160. Nota quod beneficium, in antiq. & dec. 1. rub. de rerum permut.

Oldr. conf. 257. factum. Et per vnionem factam per Papam, vel legatum non præiudicatur episcopo in iuribus suis, videlicet in visitatione, subiectione & aliis iuribus. *c. cum dilectus. vbi gl. quod metus causa. gl. in cle. fin. de reb. eccl. secus in collatione, & aliis iuribus, quæ salua esse non possunt, valida existente vnione, quia illis censetur derogatum, propter repugnantiam, Caccia lup. in tractat. vno. art. 8. q. 16.* Secus ergo si fieret vnio ab episcopo: quia tunc videretur iura tantum sua remittere. *cap. pastoralis. de dona, Card. in d. cl. vlt. Perus. in d. tract. de vno. cap. 1. vbi dicit, quod episcopus, in cuius diocesi est ecclesia vnita, adhuc iurisdictionem in illa habebit & iura episcopalia, de quibus in c. conquereute de offic. ordin. vnde solet Papa in rescripto vnionis scribere post narrationem factam. Nos igitur super hoc prouidere volentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, dictam parrochiam ecclesiam, cum omnibus iuribus & pertinentiis suis eidem monasterio auctoritate apostolica in perpetuum incorporauimus, anneximus, & vniuimus: ita quod cedente, vel decedente rectore dictæ ecclesiæ, qui nunc est, vel aliàs ecclesiam ipsam quomodolibet dimittere, liceat abbati, pro tempore existenti, & dilectis in Christo filiabus, conuentui dicti monasterij, per se vel alium, seu alios corporalem possessionem parrochialis ecclesiæ, iuriumq; & pertinentiarum prædictorum auctoritate propria apprehendere, & tenere fructusq; redditus, & prouentus ad iura vniuersa eiusdem ecclesiæ in monasterij & ecclesiæ prædictorum vtilitatem conuerti: reserua tamē de fructibus, redditibus, prouentibus, iuribus & obuentioibus huiusmodi pro perpetuo vicario in ea instituendo congrua portione, ex qua idem vicarius commodè sustentari valeat, iura episcopalia soluere, & alia sibi incumbētia onera supportare, dispositioni apostolicæ reseruamus districtis inhibentes fratri nostro episcopo N. acilli, vel illis, ad quem, vel quos collatio, prouisio, presentatio, seu alia quæuis dispositio pertinet communiter vel diuisim, ne de huiusmodi par-*

rochiali ecclesia disponere quoquomodo præsumens ac decernentes ex nunc irritum & inane, si secus super his à quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, non obstant. &c. Hic concedit Papa, quod auctoritate propria possunt possessionem recipere, quod non possent facere, nisi concederetur. *per tex. in cap. pastoralis. de priuileg. Ripa. lib. 2. Resp. c. 18. nihil.*

Vltimò cognoscitur an vnio sit perpetua, quando hoc dicitur in vnione, solet enim Papa dicere in prin. literarum, Paulus, &c. ad perpetuam rei memoriam, vel in perpetuum vniuimus: & hoc etiam solet alij dicere quando volunt esse perpetuam. *d. §. qui verò. c. exiripanda, de preb. vel quando ad beneplacitum sedis fit. ca. si grauiosè. de reser. lib. 6.*

Aut quando fuit facta contemplatione ecclesiæ. *c. 1. ne sede vacante, secus si fiat contemplatione personæ, quia tunc mortua persona, cuius contemplatione fuit facta, extinguitur. ca. quoniam abbas. de offic. deleg. Et hodie in hoc regno Franciæ non potest fieri vnio in fauorem personæ, quia sapit reseruacionem quæ est in Francia prohibita, ne per indirectum fiat, quod directè fieri non potest: hoc expresse docet. gloss. in §. fin. de reserua. in pragm. aliàs quotidie fieret fraus isti prohibitioni reseruacionum: & fierent per indirectum, quod non est permittendum. Et quamvis Papa possit dispensare, vt quis duo habeat beneficia. *cap. de multa. de preben. tamen non potest vnire, vt dicit ibi. gloss. pro hoc fuisse prolatum Arestum pro cura sancti Iohannis in Graua. in dubio facta censetur contemplatione ecclesiæ, non personæ. d. c. 1. Perus. in d. tract. cap. vltim.* Et quot modis fiat vnio scribit gloss. & Dec. in cap. §. temporis. 16. q. 1. & in ca. 1. ne sede vacante, & Perus. in d. tractat. capit. 1. Et an dissoluta vnione per obitum, remaneat reseruatio scribit Cassador. *decis. 2. facta erat super regulis cancel. rub. de vno. quod non, vide plene ibi. & si adesset, eam Galli non seruarent. Item subreptio vitiat vnionem ipso iure. Calder. conf. vlt. de reb. eccl. non aliena. sequitur, Ripa. lib. 2. resposso. de reseript. c. 10. §.**

c. 19. *Et firmionis*, & statuit Alexan. Papa. vt non fieret vnio ad indignius, videlicet vt parrochialis vnatur capellæ: sed capellani parrochiali vniri potest. Insuper omnes vniones, quæ non fuerunt fortitæ effectum, reuocantur, in regu. cancel. 11. & hodie in concilio Tridentino, siue fuerint fortitæ, siue non, si à quadraginta annis factæ fuerint: quod statutum si seruetur, videbimus multos seculares apostatas, nunc nudos & destitutos beneficiis.

Præterea, quæ in vnionibus requirant, exprimitur in reg. cancel. Inno. 21. *quam inferius describam.*

REGVLA XIII.

Item reuocauit quæseunque facultates concessas quibusvis patriarchis, Archiepiscopis, episcopis, ac aliis prælatis & personis: necnon apostolicæ sedis nunciis, ac fructuum, & prouentuum cameræ apostolicæ debitorum collectoribus de dispensando cum quibusvis personis, super matrimonio contracto, vel contrahendo in gradu prohibito, ac super natalium & ætatis defectibus, & de incompatilibus beneficiis ecclesiasticis in simul retinendis: necnon de notariis publicis creandis: ac de disponendo quomodolibet de quibusvis beneficiis ecclesiasticis, & aliis à præmissis officia ipsorum nunciorum & collectorum directè non concernentes. Necnon facultates & indulta quibusvis Cardinalibus, aut aliis personis, de quibusvis beneficiis ecclesiasticis certarum ciuitatum, & diocesium, in quibus ipsi non erant,

nec vnquam fuerant veri ordinarij collatores: sed de ipsorum ordinariorum consensu, aut etiam sine eorum consensu, seu sede episcopali, vel etiam Archiepiscopali vacante, disponendi, vicarios perpetuos, seu temporales, qui etiam eisdem Cardinalibus, aut personis huiusmodi beneficia conferrent, vel commendarent, deputandi aut ipsi vicarij per quoscunq; Romanos pontifices prædecessores suos deputati fuissent, etiam perinde ac si veri, & non ficti inibi ordinarij collatores essent: ac etiam cum decreto, quod dispositiones de eisdem beneficiis absque eorundem Cardinalium vel personarum consensu, etiam per sedem apostolicam pro tempore factæ, nullius essent roboris, quomodolibet concessa, etiam si in literis desuper confectis sint clausulæ restitutoriæ, reintegratoriæ, & derogatoriarum derogatoriæ, & aliæ efficaciores, quas pro expressis haberi voluit quod omnia, in quibus facultates ipsæ non sunt fortitæ, sed legati de latere competens, sit concessa potestas, decernens irritum, &c.

*Ista regula tollit dubium scriptum per Doctor. an per mortem Papæ expirent facultates per eum concessæ, & hic tollit expressè ad remouendum illud dubium quod deciditur in capitu. *fin. de concessio. præbend. in 6.**

Patriarchis,] Quis dicatur patriar-

cha declarat. text. in c. clericos. 21. dist. scripti
quam potestatem habeat supra episcopos,
in §. si quis vero. de collat. in concord.

*Archiepiscopis, Episcopis ac alijs
prelatis, & personis.*] Ista vocabula de-
claravi in d. §. si quis vero. de coll. in concor. post
tex. & prepos. in d. c. clericos. 21. dist.

*Necnon apostolicis sedis nunc ac
fructuum ac proventuum camera A.
postolica debitorum collectoribus.*]
Hos duos expressim nominat. quia his so-
let dare amplas facultates, maximè colle-
ctoribus. & quas postea declarat.

*De dispensando cum quibusvis per-
sonis super matrimonio contracto,
vel contrahendo in gradu prohibito.*]
Quædam est prohibitio à lege diuina de
contrahendo matrimonium, & in illis
personis prohibitis Papa sine magna cau-
sa non dispenset, vt *Leuit. 18. & Deuter. 27.*
& cum rege Angliæ fuit dispensatum vt
uxorem fratris sui defuncti ducere posset,
vt scribit *Ægid. de Bella Mera. consuetud. 28.*
licet etiam sine iudicio ecclesiæ postea re-
liquerit, sed transeat cum cæteris errori-
bus suis, vide pro hac dispensatione *Arch.
in consuet. 373. & Anto. Rosellum in tractat. de
potesta. Papæ. fol. 33. colu. 3. & Tostatum super
capit. 18. princ. regu. quest. 155. & Doct. in c. liti-
ras. de vestit. spol.*

Altera verò est prohibitio à lege cano-
nica, & in illis gradibus sicut Papa prohi-
bit, ita potest dispensare & dare potesta-
tem dispensandi, vt hic probatur in c. quod di-
lectio. de consang. & affinita.

*Ac super natalium, & ætatis defe-
ctibus.*] Ista duas facultates infra abun-
dantius habes descriptas, videlicet de dis-
pensando super defectu natalium, vt pote
cum bastardis, vt possint promoueri, &
beneficia obtinere. *capit. 1. de filiis presbyter.
in 6. & super defectu ætatis, non obstante
ætatis defectu, quod beneficium curatum
obtinere & retinere possit contra. capitul.
cum in cunctis. §. inferiora. de elect. & capitul.*

*super inordinata. de preben. scripti. infra in reg.
53. & seq.*

*Et de incompatilibus beneficijs
ecclesiasticis in simul retinendis.*]
Quæ sint beneficia incompatibilia decla-
rat. *gl. & Doct. in c. grana de refer. in 6. & in-
fra abundantius scribo in reg. 54.*

*Necnon de notarijs publicis crean-
dis.*] Papa solet creare comites, quos Pa-
latinos vocat, quibus solet dare potesta-
tem creandi notarios, intellige apostolico-
cos, de quibus alibi abundè scripti.

*Ac de disponendo quomodolibet de
quibusvis beneficijs ecclesiasticis.*] *Vt
in c. Is. cui. de preb. in 6.*

*Et alias à præmissis officia ipsorum
nunciorum & collectorum directè
non concernentes.*] Est limitatio à præ-
dictis, quod Papa non reuocat facultates
tangentes officia collectorum & iudicio-
rum: sed facultates non tangentes officia
illorum.

Necnon facultates & indulta.]
Reuocat indulta concessa Cardinalibus,
vt nullus possit beneficia ad suam disposi-
tionem pertinentia conferre: quando ipsi
in illis non erant veri ordinarij collatores,
nec vnquam fuerant, vnde non reuocat in
his, quæ iure ordinario conferunt, tanquàm
episcopi, Abbates: seu alijs tanquam veri
collatores, quod est notandum.

*Aut vicarios perpetuos seu tempo-
rales, qui etiam eisdem Cardinalibus
aut personis huiusmodi beneficia con-
ferrent, vel commendarent.*] Vide
Boer. q. 347. & Paris. conf. 80. in 4. vol.

Ecce hic quod quamvis episcopus & a-
lius collator possit creare vicarium, vel vi-
carios ad conferendum beneficia. *c. si de of-
ficio. vicar. in 6.* tamen iste vicarius, vel vica-
rij nõ poterunt conferre episcopo, qui illud
creauit, quia ibi ipsi per se non potest con-
ferre, nec potestatem conferendi dare. *c. si de
insti. ob id solent aliqui ambiciosi epi-
scopi.*

scopi, vel Abbates, omnia beneficia de-
glutire, cupientes à Rom. Pontifice hoc
impetrare, vt vicarios habeat, qui illis qui
crearunt eos possint conferre, vt hic, & tunc
hoc poterunt vicarii auctoritate Aposto-
lica, & non ordinaria: ne vnus conferat si-
bi ipsi, contra dictum. c. si. de inst. & ca. per re-
fras. de iurepar. vidi tamen istos vicariatus
tanquam reipublicæ pestilentes reproba-
ri per senatum Paris.

Notandum est, quod episcopus solet
creare officialé, vt iustitiam nomine epi-
scopi exercere possit, & tunc potest in cri-
minalibus cognoscere: nisi specialiter ei-
dem commissum sit. c. 2. de off. vica. in 6. Nec
potest cognoscere de causa commissa e-
piscopo, quamuis episcopus commiserit
eidem causas presentes & futuras, quia e-
piscopus non habebat iurisdictionem id
temporis quo committebat. Ideo delega-
re non poterat. arg. c. 1. de off. vica. in 6. Rota.
dec. 177. Nota quod vbi episcopus in antiq. etiam
si diceret, auctoritate ordinaria, vel dele-
gata mihi competentes, vel competituras.
arg. l. non potes videri. ff. de iudi. quia iurisdic-
tio nondum competens committi non
potest. arg. c. Romani. de off. ord. in 6. sic conclu-
dit. Do. de Rota. dec. 7. incip. Episcopus. rub. de off.
vica. Sed bene poterit officialis, siue vica-
rius ex officio vel ad instantiam requiren-
tis, cogere patronum ecclesiasticum ad
assignandum congruam portionem vica-
rio. Fuit decisum Tholosæ, vt refert Aufr.
in decif. Tholosæ. q. 148. & q. seq. plus dicens in
Francia iudices regiones hoc vsurpasse, & in
quibus consistat administratio in tempo-
ralibus, & in spiritualibus, pulchre scribit.
Bal. cons. 477. præmittendum. col. 1. in 4. vol.

Item vicarium, qui vires suas gerat eo
absente, vel præsentem, creat episcopus, vt
per totum titulum de offic. vica. Et quam-
uis olim, quando prælatus se absentabat
ab ecclesia, teneretur constituere procu-
ratorem. c. si. de voto. tamen hodie tenetur
constituere officialem & vicarium, hoc
probat per d. c. si. in arg. & per §. tenentur.
de colla. in concor. vbi scripsi.

Et is vicarius sine speciali concessione,
beneficia conferre non poterit. c. si. de offi.

vica. in 6. quia in generali concessione non
veniunt ea, quæ non esset verisimiliter
quis concessurus, vt ibidem dicitur, & quia
lex magis confidit de prælato, cuius oves
sunt propriæ, quàm de vicario, qui dicitur
mercenarius, cuius oves non sunt pro-
priæ. Ioan. 10. Claud. de Seycello. in speculo feud.
qui feud. dare possunt. §. 2. principaliter. col. 9.
Et quia conferre, donare est. ca. relatum. in
gl. de præb. & in generali mandato non ve-
nit, vt quis donare possit. l. filiusfam. ff. de
dona.

Donare enim est perdere. d. l. filiusfam.
ff. de dona. & in dubio quis non videtur vel-
le iactare suum. l. cum de indebitio. ff. de pro-
batio.

Non valebit tamen si committat vica-
rio in specie collationem certi beneficii:
secus si in genere omnium beneficiorum,
ne detur via ad vacatura, contra. ca. 2. & 3.
de concess. præb. in 6. & pro hoc est text. in cap.
constituus. de concess. præb.

Item hoc est decisum in legato in c. deli-
beratione. §. prohibemus. de offic. deleg. in 6. vbi
legatus non potest committere alicui fa-
cultatem recipiendi resignationem talis
beneficii. Et eadem ratio videtur in epi-
scopo. ergo idem ius. l. illud. ff. ad legem A-
quil. Sed Do. de Rota decif. 397. Si episcopus,
in no. concludunt episcopum posse com-
mittere vicario generali potestatem reci-
piendi resignationem certi beneficii, &
conferendi recte persona, quia tunc ces-
sat ratio captandæ mortis. de Rota decif. 5.
rub. de concess. præb. & hoc quando simul
& semel darentur ambæ potestates: secus
si separatim. c. ad quæst. de verum permutat. &
idem repetunt iudem Do. de Rota decif.
288. Nota quod episcopus, in antiq. quod epi-
scopus suo vicario generali dare potest
potestatem conferendi beneficia vacatu-
ra, & recipiendi resignationem: non ta-
men potest committere singulari perso-
næ, & de singulari beneficio. dicto §. prohi-
bemus, & ita fuit obtentum.

Item vicarius episcopi habens potesta-
tem recipiendi resignationem beneficio-
rû causa permutationis, non potest benefi-
cia sic resignata conferre, cû speciale mada-

tum requiratur in collatione. *d. c. fi. de offic. vicar. in 6.* Ideo debet in vicariatu inferri, dedit facultatem recipiendi resignationes, & beneficia resignata conferendi, *c. dudum de preben. in 6. Rota dec. 43. Nota quod vicarius in antiq. vbi dicit istam opinionem teneri cōmuniter in Rota. sequitur de Selua, in tracta. de benefic. in 2. part. quæst. 14.* Et si data esset facultas recipiendi resignationes, eas recipere posset, sed non conferre, teste *Cald. in consil. 3. an renuntiatio. rubr. de renunc.* Imò si aliquis possit conferre beneficium situm in diocesi alterius episcopi ex privilegio, vel consuetudine: tamen non poterit resignationem illius recipere per *gl. & ibi Card. in Cle. n. vna. q. 7. de verum permuta.* Ideo debet fieri in manibus eius, cuius in diocesi beneficium est situm, *vt expresse tradunt Do. de Rota, dec. 398. Si aliquis episcopus, in not. facit dec. 218. Nota quod cui. in antiq. facit gl. in verb. locorum. Clem. vnc. de supplend. negli. prela.*

Item episcopus potest vicario generali dare potestatem conferendi beneficia: certæ verò alteri personæ, quam non constituit vicarium, non potest, ne fiat fraus concilio Later. & ne detur via ad vacatura. *ca. 2. c. c. constitutus. de concessio. prebend. sic consulti Oldrad. consil. 77. quod episcopus. per dict. c. fi. per text. sing. in cap. statutum, de prebend. in 6.* Quod est verum in vacaturis: secus in vacante beneficio, cuius collationem committere certæ personæ, sine generali potestate & vicariatu, potest, quia cessat ratio prohibitionis concilij generalis, *Rota in dec. 327. Nota quod licet. in antiq. Ioa. de Selua in tract. de benefic. in 2. part. q. 21.*

Poterit etiam vicarius generalis, habes potestatem conferendi beneficia, conferre dignitates, quia appellatione beneficiorum etiam veniunt dignitates, cum non sit materia ambitiosa. *gl. c. de reg. iur. in 6. & Clem. auditor de rescript. cap. tua. de verb. signif. Rota dec. 437. Nota vtrum, in antiq. & dec. 2. rub. de offic. vicar. Panor. in capit. fi. de concessio. preb. in 2. nota.* Tutius est tamen in vicariatu exprimere dignitates, & etiam quod possit commendare, licet in mandato non sit expressum, quia plus est conferre, quam

commendare. *ca. Nemo. de elect. in 6. & cui plus conceditur, & minus concedi censetur, per reg. iur. tutius est etiam exprimere, & ego vidi exprimi.*

Item collatio facta extra diocesim ab episcopo valet, licet à vicario in diocesi eodem die fiat, quia est facta à maiori, & ideo præualet. *cap. si à sede de preben. & quia maior est potestas episcopi, quam sui vicarij. cap. dudum, de prebend. in 6. & quia censetur reuocatus vicarius quo ad illam collationem, sicut in domino non tradente causam, vt censetur quo ad hoc reuocare procuratorem. c. si quem, de procur. in 6.* Et per cognitionem, quam facit delegatus videtur reuocare subdelegatum. *cap. i. m. iust. de appell. Archi. in capit. quamvis. de offic. deleg. in 5. sic & in ordinario conferente consuluit Cald. cons. 2. an collatio. sub rub. de offic. vicarij.*

Item vicarius generalis, licet non possit conferre, nisi expresse fuerit ei concessa conferendi potestas. *d. c. fi. poterit tamen præsentatos à patronis instituire. per text. no. in c. ex frequen. de instit. secundum Ro. sing. 601. tu scis quod fundatores, & Pan. in d. c. ex frequen. ac Io. de Selua in tract. de benefic. in 2. part. q. 14. Ro. dec. 47. Nota quod vicarius in antiq. & de Bellamera. dec. 93. licet vicarius.*

Sed ego dicerem contrarium, quia institutio non potest fieri, nisi canonicè fiat, & iuris vel consuetudinis auctoritate. *cap. penul. de instit. & c. 1. de reg. iur. in 6. sed quando non est vicario data nisi certa potestas, non potest illam excedere, alioqui contra mandatum faceret, & non valeret ab eo gestum. cap. cum dilecta. de rescript. forma enim mandati est diligenter obseruanda. l. diligenter. ff. de manda.* Si ergo est vicarius constitutus generaliter, & non est data potestas instituendi, sine potestate non instituit, nam verbum conferre comprehendit etiam institutionem. *rubr. vt ecclesiastica beneficia siue diuina, conferantur, & scripti in 8. statum. 1. de colla. in concor. & quamvis non sit libera institutio: tamen alia ratio text. habet loci, quod in generali mandato, &c.*

Nec refragatur text. in d. cap. ex frequen. tus, nam dicit posse fieri ab officialibus episcopi,

scopi, qui hoc de iure possunt, vt pote ab illis, cui est data potestas & non ab aliis per illud relatiuum qui, quod restringit, vt per Bar. in l. omnes populi. ff. de iust. & iure.

Non obest quod institutio est necessaria dispositio. Nam respo. esto sanè: tamen non potest instituere is, qui non habet potestatem, & cum hic vicarius in hoc non habeat potestatem, sed limitatam, non extendetur. arg. l. in agris. ff. de acq. rer. domi. Et quia etiam institutio sapit donationem, quam vicarius facere, sine speciali mandato, non potest. d. c. f.

Item institutio & destitutio pertinet ad episcopum. c. cum ex iniuncto de heretic. & sic non ad vicarium: nisi eidem committatur, & sic vicarius non potest priuare què beneficio: nisi sibi expresse fuerit commissum, vt consuluat Anchara. consil. 60. duplici. potest tamen declarare possidentem beneficium, non habere iustum titulum in beneficio, cum per modum actionis hoc petatur, vt expresse consuluat Bal. consil. 478. Premittendum. in col. 2. in 4. vol. Sed an possit monere beneficiales, vt ostendant titulū, scribit Anchar. consil. 60.

Item non valet instrumentum vicariatus, in quo non reperiuntur testes descripti: aliàs possent episcopi cum secretario instrumentum vicariatus facere, & sic fraudare vel nominatos, vel Apostolicos, quod non est permittendum. cap. sedes. de rescripti. Ita fuit prolatum arestum, anno. 1519. die 29. Iulij. Solent enim collatores literas destinare ad aliquos, & dicere si vacent beneficia Paris. poteritis ea conferre: sed vellem vt conferretis talibus: & te inuenies vicarium, si conferat tali inuenietur vicariatus, si vero non contulerit illi pro quo mandauit episcopus, non tradet vicariatū isti. Igitur abusus tolli debet, & vicariatus in curiis registrari, aliàs quod non detur fides istis falsis instans sic communiter fabricatis.

Item habens potestatem conferendi & substituendi, cum simili potestate: si substituatur postea non expresso quod dat specialiter potestatem conferendi, valet: quia secunda censetur specialis, habita relatio-

ne ad primam iuxta l. ait prætor. §. i. ff. de re iud. vbi paria sunt exprimere certum, vel se ad certum referre, & pro hoc videtur text. in c. tibi, qui. de reser. in 6. & ibi Alexan. de Anilla declarat. quia substitutio facta per vicarium debet intelligi & continere quod in prima vicarij potestate continebatur. l. asse toto. ff. de hered. instituend.

Item specialiter dicitur data potestas, quando expressa collationis, vel prouisionis, seu dispositionis beneficiorū facta est in vicariatu mentio: aliàs non, cum illud dicatur specialiter concessum, quod est à generalitate verborum abstractum. l. item apud. §. hoc editum. ff. de iur. ca. qui ad agendum. de procura. in 6. gl. & ibi Imol. n. 32. in clea. de iud. Alex. de Imol. cons. 174. Preciiso. nu. 2. in 1. vol. & cons. 7. videretur. col. 2. in 4. vol. & cons. 122. viso, ac cons. seq. in eo. vol. & cons. 95. diligenter. col. 1. in 5. vol. quod est repetitum cons. 63. diligenter. in 6. vol. vbi facit differentiam inter specialiter & singulariter. ac in cons. 155. videretur. col. 2. in 6. vol. & cons. 189. viso statuto. col. 2. in 7. volu. & Barb. cons. 25. scribitur. col. 9. vol. 1. & cons. 37. Illud. col. 8. ibi. & cons. 48. Illud. col. 4. ibi. & cons. 15. Præclare. col. 7. vol. 2. plene Andr. Tiraq. in tract. de leg. connub. in glo. in verb. express.

Item etiam procedit in vicariis Papæ, vt non possint conferre, nisi eisdem data sit à Papa potestas, quia limitata potestas extendi non potest. d. l. in agris. ff. de acquir. rerum dom. Felin. in c. cum ordinem. col. 4. vers. limitata. de rescripti.

Et quamvis d. c. si. de offic. vic. in 6. loquatur in vicario episcopi: tamen quia est eadem ratio in vicario Papæ, ergo eadem erit iuris dec. l. illud. ff. ad l. Aquil.

Etiā si esset vicarius Cardinalis, quia ad hoc non dicitur habere potestatem, nisi sit legatus. c. de offi. lega. li. 6. hoc tenet expressim Bal. in l. aliquando. q. pen. ff. de offic. pro cons. & leg. quem sequitur Cælian. Coita. in 2. parte memorat. in verb. vicarius.

Quamvis contrarium teneat Barba. in tract. de præstam. Cardi. in prælud. secunde partis per text. in l. vicarius. ff. de legatio. vbi vicarius dicitur legatus, & legatus conferre beneficia potest, ergo & Cardinalis vica-

rius. Respo. quod ille text. probat contrarium sic dicens, qui est vicarius alieni muneris, voluntate sua datur, cogitur legationem suscipere: non tamen est legatus antequam suscipiat, & sic non omnis vicarius est legatus, per illum tex. Et diversitatis nominum rerum diversitatem inducit. *l. si idem. C. de codicil.* tanquam legatus non potest, quia non est legatus: tanquam vicarius etiam non potest, quia ei non data est potestas, tanquam Cardinalis non reperitur quod habeat potestatem conferendi antequam sibi detur, ergo nullo modo potest conferre si non sit nisi vicarius constitutus.

Nec refragatur secundum, quod Cardinalis quando constituitur legatus, sicut gaudet prerogativa honoris ultra alios. *c. i. de offic. leg. in 6.* ita & quando Cardinalis constituitur vicarius, transeat honor in Cardinalem vicarium, ratione sui Cardinalatus: sed quod ex hoc habeat potestatem conferendi, nullo iure cavetur, ut praedixi: licet sit honorandus.

Nec obest tertium, quod conferre beneficia magis sibi competit gratia honoris, & prerogativae, quam legationis. *dict. c. i.* ergo quando est vicarius, Cardinalis habet illam prerogativam honoris, ergo poterit conferre. Respo. quod Cardinalis, eo quod est Cardinalis, non habet illam potestatem beneficia conferendi: sicut quando est vicarius, nisi sibi committatur, sed statim quod est legatus a latere, sic *d. c. i.* & per hoc puto Cardinalem constitutum vicarium siue a Papa siue ab alio non posse conferre beneficia, nisi sibi expresse commissum fuerit, & hoc adulationis forte gratia sustinuit Barba. in *d. tractat. de praest. Cardinalium. in preclud. secundae partis.*

Idem puto in vicario generali Archiepiscopi, vel alterius praelati: cum sit eadem ratio tex. & quamvis expresse vicarium episcopi, noluit vicarios aliorum collatorum excludere, cum a ratione incipiat ille text. in *d. c. si. de offic. vicarij in 6.*

Idem si sit vicarius capituli, & quia etiam non potest conferre, cum in illo habeant etiam locum duae rationes expressae in *d. c. si. & quia vicarius est.*

Idem in procuratore generali laici, ut non possit praesentare, nisi expressa detur eidem praesentandi potestas. Pan. in *ca. si. de concessio. praeb.* ubi dicit quod laicus non potest constituitur vicarium: sed si necesse habeat proficisci longa absentia: poterit procuratorem omnium honorum constituitur, cui praesentandi potestatem concederet, hanc opinionem ibidem sequitur Imol. & alij, & Paul. de Citad. in *tract. de iure patro. in 6. parte. q. 41. & q. seq.* dicit patronum ecclesiasticum, debere constituitur vicarium generale ad omnia, & etiam ad praesentationes faciendas. Philip. probus in *ca. de offic. vica. in addi. ad Ina. Monach.*

Item vicarius alium constituitur non potest, & clericos, de offic. vica. nisi fuerit ei data potestas substituendi alium, tum quia personae indutria eligi solet, quae in diversis est diversa. *l. inter arufices. ff. de solut. l. si non forem. §. libertus. de condi. & indeb.* istius est sententia Bald. in *marga. in verb. vicarius. q. 4. allegat. vobiscum. in die clericos. nisi ex maxima causa, & non frequenter, ut consultius Betrot. consilij. ex literis. col. 3. in 5. in 1. vol. secundum. no. impressio.*

Item per constitutionem secundi vicarij videtur reuocatus primus, sicut per constitutionem secundi procuratoris. *l. si quis cu procurat. §. si ff. de procurato. & Card. & Barb. in c. volentes. de off. lega. licet Pan. ibi teneat contrarium. & in c. non in iust. no. 4. de procura. ac lo. de Selua in tract. de benefico. in 2. parte. q. 14.*

Ex quo inferitur quod collatio beneficij ecclesiastici facta per primum reuocatum, non valet, si facta erat intimatio, & notificatio alterius vicarij creati: alias valet per *l. si forte. ff. de offic. praesid. Roma. sing. 57. fuit q. Rome. & sing. 656. quod. l. si forte. Bertach. in tract. de episcopo in 7. parte. lib. 4. q. 21. Dec. consil. 395. in causa. col. 2.*

Etiam est notandum, quod vicarius episcopi excommunicati, non potest conferre: sicut nec episcopus excommunicatus. *text. in c. 1. de offic. vica. in 6.* quia episcopo suspensio, suspensa est iurisdictio vicarij, per *gl. & Dec. ibi scripti in repeti. ca. postulationis. in 2. no. de clerico. excom. ministrante.*

Ultimo sciendum est, quod vicarius generalis

neralis

æralis episcopi vel alterius, potest conferre beneficia etiam extra diocesim. *gloss. in cap. nouit. de offic. legat. Rota dec. vlt. de offi. vicar.* quia conferre est iurisdictionis voluntas: quod etiam extra territorium fieri potest. *l. 2. ff. de offi. pracon. Ioa. de Selua in tractat. de benefic. in 3. parte. q. 40.*

Fallit in beneficiis vacantibus in curia. *c. statuum. de prebend. in 6.* vbi si Papa non conferat beneficia in curia vacantia intra mensem, post mensem ordinarius, vel eius vicarius poterit, in diocesi tamē existens, & non extra, & hoc est statutum ne collatores creent vicarios Romæ, & collationem Papæ auferant, & quia de iure speciali competit, ut afferit Rom. *ing. 48. tu habes. dicitur in d. c. statuum.*

Secundo fallit, quando esset limitata potestas vicarij: quia potestas limitata non extenditur. *l. in agris. ff. de acq. rerum dom. & licet in sula acquiratur illis, qui habet prædia in ripa proxima. §. in sula. insti. de rerum diuisio.* tamen non habet locum in agris limitatis, quia tunc occupantis sit. *l. ait prætor. §. in sula. ff. de summi.* Et potestas data domino in causis vassallorum, non egreditur controuersas fundatas. *Pan. in c. ceteris. de iudicijs. Fel. in c. cum ordinem. col. 5. num. 6. de rescri. vnde si vicarius sit creatus cum potestate conferendi beneficia in sua diocesi, non poterit extra, ut dico infra.*

Item quando alicui conceditur facultas limitata, excedens limites, non facit etiam id quod sibi concessum est: sed aliud. *l. sed si ante. ff. ad Trebel. l. si communem. §. 1. quæ admodum feruit. amira. l. si pupillorum. §. si prætor. de rebus eorum. Alberi. in tractat. de augmento. conclus. 3. limita.*

Item fines mandati sunt diligenter obseruandi: alijs si aliquid fiat vltra mandatum, non valet. *l. diligenter. ff. manda. ca. cum dilecta de rescript.*

Item quamvis maritus pro vxore agere possit: tamen si sit constitutus procurator in aliquibus, ad alia agere pro vxore non potest. *l. maritus. C. de procura.* sic dicendum de vicario. Vt autem materia sit omnibus nota, facio casus sequentes.

Primus est, vicarius constitutus ad con-

ferendum beneficia diocesis Paris. poterit tam in diocesi, quam alibi conferre, siue constitutus sit generaliter, siue indefinite. *gl. in d. c. nouit. de offic. legat. & supra dixi.*

Secundus casus, vicarius constitutus ad conferendum beneficia Aurelianen. diocesi vacantia Paris. non poterit conferre Aureliæ, quia ibi non vacat, & ad hoc non est constitutus: & sua potestas est limitata. *no. in c. pro illorum. de preb.*

Tertius casus vicarius constitutus vt conferat omnia beneficia diocesi Lemouiten. in ciuitate tamen & diocesi: non poterit extra diocesim conferre, quia sua potestas est limitata vt in diocesi: id est intra diocesim: ergo non extra. *text. in l. 1. §. in publico. ff. de summi. & dictiones in, & intra, æquiparantur. l. 1. §. si intra. de successio. e. dicit. ff. l. 2. de verbo significat.*

Quartus casus, vicarius constitutus vt possit conferre beneficia quamdiu episcopum abesse contigerit, non poterit conferre quando episcopus erit præsens. *c. si delegatus. de offic. delegat. in 6. cap. antiqua. de priuileg. Ioa. de Selua in tractat. de benefic. in 2. parte. q. 14. col. penul. vide tamen Paul. in l. sed & si pupillus. §. conditio. ff. de insti. actio.* Quia non censetur constitutus in præsentia, nam inclusio vnius est exclusio alterius. *l. cum prætor. de iudi. ff.* Ideo eum, qui habebit collationem à tali vicario, oportebit probare episcopum fuisse absentem: tum quod sit intentionis suæ fundamentum: tum quod præsumatur episcopus præsens, per totum titulum de cleri. non residen. vbi debent residere in episcopatu.

Quintus casus, si data sit potestas vicario conferendi beneficia affecta graduatis & nominatis, vel vacantia in mensibus illis præstitutis, non poterit alia beneficia conferre, cum non debeat fines mandati & vicariatus excedere. *c. cui de non sacerdotali. de preb. in 6.* Et data potestas vicario vt conferat beneficia spectantia ad collationem episcopi, non extendetur ad beneficia, quæ auctoritate Apostolica conferre posset episcopus: vt pote propter negligentiam regularium prælatorum. *Cle. vnic. de suppl.*

megli. prel. Ideo in vicariatus instrumento debet scribi, quod non solum beneficia conferre possit, quæ nos iure ordinario conferre possemus: sed etiam omnia illa, quæ iure deuoluto auctoritate Apostolica, vel quavis alia potestate à iure communi, vel speciali, quod est bene notandum.

Ultimus casus est, quod gesta per vicarium & collationes factæ per eum non valent, si de eius non constat mandato. *hoc expressum tradit Beruach. in tract. de episcopo, in 7. parte quarti libri. q. 8. Gesta delegati. de quo Barro. in l. 2. ff. si quis in ius voca. non iert. & Doct. in c. pastoralis. de rescript.*

Et tunc solet vicarius condemnari ad omnia damna, & expensas partis, cui contulit beneficium, qui eam decepit. ita vidi seruari in practica.

REGVLA XIII.

Item reuocauit quascunque facultates, & literas de super confectas, per quas quicumque sui prædecessores Romani Pontifices quibusvis personis ordinariam collationem, seu aliam dispositionem beneficiorum ecclesiasticorum de iure, vel consuetudine habentibus: & quavis etiam Patriarchali, Archiepiscopali, vel alia dignitate (non tamen Cardinalatus honore fungentibus) quavis consideratione, vel intuitu, seu etiam motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolica potestatis plenitudine concesserant, vt quãdiu viuerent, vel suis ecclesiis, seu monasteriis præsentent, aut ad aliud tempus de beneficiis ecclesiasticis generaliter reseruatis, seu affectis ad eorum collationem, provisionem, præsentationem, electionem, aut quamvis aliam dis-

positionem communiter, vel diuisim spectantibus, disponere liberè & licitè valerent: aut etiam ad id per eosdem prædecessores vicarij perpetui, vel ad tempus constituti forent.

Reuocat facultates & indulta concessa quibuscunq; personis exceptis Cardinalibus, per quæ possent liberè disponere de beneficiis ecclesiasticis generaliter reseruatis, seu affectis ad eorum provisionem spectantibus, vnde oportet vt denuo concedantur, aliàs prima concessio nullius est momenti.

REGVLA XV.

De dictionibus numeralibus.

Item vt in Apostolicis literis committendi crimen falsi per amplius tollatur occasio, voluit, statuit, & ordinauit, quod in antea dictiones numerales, quæ in dictis literis ante Kalend. Nonas, & Idus immediatè poni consueuerunt per literas, & syllabas, extensè scribantur: & illæ ex præfatis literis, in quibus huiusmodi dictiones aliter scriptæ fuerint, ad bullarium nulla tenus mittantur.

Hic statuit quod dictiones numerales extensè scribantur, vt in literis apostolicis plenior committendi falsum tollatur occasio: vt, tertio idus, sexto nonas, nono calendas, non abreuiatè, vt 3. idus 6. calen. & quod illæ dictiones ponantur ante, & non post: vt tertio calen. non, calen. tertio: & si sic ultimo inuenirentur, esset contra stylum. *c. quam graui. de crim. falsi. & præsumerentur falsæ, & ideo non valerent: quia contra stylum.*

Notandum est, quod si iure, vt hic vel consuetudine caueatur, quod scriptura extensè ponatur, tunc non sufficiunt abbreuiaturæ, aliàs secus, vnde thesaurarij solent extensè scribere prima, centum, vel
aliam

aliam summam, & postea abbreviatè: vt C. vel quinquaginta, per L. & ista est communis sententia doct. in *aurben. quod sine. C. de testam. & Imol. in l. quoties. §. i. ff. de hered. instit.* & sic bulla sic expedita non valebit per prædicta, licet hic non annulletur expressè: sed quia est facta contra hanc regulam. Et non dubium est, quod ea quæ contra leges fiunt, pro infectis habentur. *l. non dubium. C. de legib.* & etiam hic vult non remittatur ad bullarium. ergo vult quod nõ expediatur, & sic non valere. *Alber. Brunus in tractat. de forma & solemnitate actus in rubr. ex quibus consistat forma, & c. fol. 26. col. 3. versic.* sed an illud, quia non habet formam scripturæ, quando est abbreviata: nec dici potest scriptura extensa secundum eum. Et ista regula potest habere locum tam in literis apostolicis gratiæ, quàm iustitiæ, cum simpliciter loquatur de illis, & generaliter, tamen facilius committitur falsitas in literis gratiæ, quàm iustitiæ: potest tamè & in his falsum committi, ob id, ista regula tunc habebit locum. Et quamvis hæc regula loquatur de literis apostolicis, & sic non habeat locum in literis & collationibus ordinariorum: tamen vt crimen falsi vitetur, bonum esset quod etiam in collationibus beneficiorum ab ordinariis factus seruaretur, & quod extensè ponerentur annus & dies. Et idem in vniuersitatibus Franciæ, vt in nominationibus hæc etiam extensè scriberentur. An sufficiat scribere primam literam nominis, vel cognominis impetrantis, vel rei, aut iudicis, describit Fel. in *ca. cum accessissent. in princ. de constitu. & Ripa. in c. cum M. Ferræ in 2. nota de constitutionibus.*

REGVLA XVI.

Item voluit, quod de concurrentibus, super vacantibus, seu relictis modo vacaturis beneficiis, illis quibus gratiæ motu proprio conceduntur, cæteris simili modo gratias non habentibus: aliàs graduati, non graduatis: & inter gra-

duatos, magis graduati: aut inter æqualiter graduatos, prius graduati, nec non colorato titulo possessores, non possessoribus, ac inter personas alias in curia præsentibus, absentibus ab ea, ac inter præsentibus, non beneficiati beneficiatis, & similiter inter absentes, & cæteris partibus, oriundis non oriundo: & diocesanus non diocesano, in reliquis verò singuli, qui prius apostolicas de super literas eorum executoribus præsentauerint, aliis in ipsorum de quibus agi contigerit, beneficiorum assecutione, præferantur.

Hic ponuntur plures qualitates super cõcurrētibus in data. Prima est quod pluribus eiusdem datæ existentibus, is præferendus est, qui habet clausulam motu proprio, cæteris non habentibus. & hoc est iuri conforme, quia hæc regula motus proprii auget gratiam, *vt plene scripsi in forma mand. in verb. motu proprio. in concordia. siue* ponatur in literis ad vacatura beneficia, vt in mandatis: siue ad vacantia, vt in impetrationibus. Nam si plures eodem die impetrauerint, & in vna sit hæc clausula, is præferetur, & iste motus proprius ceteras prærogatiuas vincit, vt hic, quia præponitur. & hoc etiam firmit Callador. in *dec. 14. in si. rub. de præbend.*

Secunda qualitas est, vt graduati nõ graduatis præferantur. *c. de multa. de præb. & in concor. in §. statumus. i. de colla.* Et quid si quis dicat se doctorem & non sit, an valeat gratia? vide *Chassad. decis. 7. de concess. præb.*

Tertia, quod inter graduatos magis graduati, vt pote si vnus sit doctor, præferetur licentiato, quia maior minori præferri debet, & constitutus in maiori dignitate alteri existenti in minori: scripsi in *§. statumus. i. de colla.* vbi dixi doctorem in vtroque, doctori in altero præferendum.

Quarta, quod inter equaliter graduatos

prius graduati præferuntur, qui enim prior est tempore, potior est in iure. *regul. qui prior. & scripti in gl. conco. in d. §. statumus. 1. & in tract. no. q. 21. n. 43.*

Quinta qualitas ultra text. quod si omnibus concurrant, legentes, non legentibus præferantur, *vt dixi in d. §. statumus. 1. de coll. in concor. per text. in l. 2. C. vt dignita. ordo seruetur. lib. 12. & in tract. nominatio. scripti. q. 21. n. 43.*

Sexta qualitas etiam est ultra text. quod inter non graduatos, actu studentes, non studentibus præferuntur, & scholasticis, non scholasticis. *l. 1. C. vt dignit. ordo seruetur lib. 12.*

Septima qualitas in text. posita, est quod possessores, non possessores. *c. si a sede de preb. in 6. beati qui tenent, dicit gloss. in §. si tres. de pace tenenda.*

Octaua qualitas text. est quod præsentibus in curia absentibus præferuntur: sicut in quotidianis distributionibus dicimus in *c. mo. de cleric. non resident. in 6.* Vnde si episcopus contulit alicui existenti in curia. & Papa alteri existenti extra: is, qui erat in curia præferetur, & hic intelligi debet de curia Romana, non de alia curia, sed ista videtur contraria infra descriptis, videlicet quod bonus præferatur, nam curiales instar vulpium sunt astuti, & fallaces, & ob id non debent bonis & simplicibus præferri: sed transeant cum vulpina simplicitate.

Nona qualitas inter presentes, non beneficiati, beneficiatis: sed hodie omni habenti datur. Et quod pauperes præferri debeant beneficiatis, est text. in *ca. cum adeo. vbi doct. de rescrip. c. quia in tantum, & cap. cum secundum. de prebend.* Fallit quando ecclesia esset debitis onerata: tunc diues pauperi præferendus esset: & beneficiatus beneficiato. *Panor. & Perus. in c. constitutus. de appe. Felin. in c. cum adeo. colu. 7. & c. postulasti. colu. 9. de rescrip. Roch. de Curr. in verb. honorificum. q. 19. de iure patro.* Item hic plus dicit, præferendum esse magis beneficiatum, minus beneficiato: vt is, qui non habet nisi quinquaginta in beneficiis, præferatur illi qui centum habet. *gl. in verb. numerum. in §.*

item quod vniuersitates. de colla. in pragmat.

Decima qualitas inter absentes, oriundus, non oriundo præferitur, & dicecianus, non dicecesano. *c. neminem. 70. dist. 30. l. in ecclesiis. C. de epis. & cleric.*

Vndecima & præcipua qualitas est, quod bonus malo præferri debet: vt prætulit Dauid, videlicet bonitatem, disciplinam, & scientiam petendo.

Duodecima, doctus ignaro præferri debet. *c. cum ex eo. de elect. in 6. Doct. in c. cum nostris. de concess. preb.*

Decimatertia est, vt ille debeat præferri qui habet signaturam per fiat, illi qui habet ea per cõcessum, *vt scripti in reg. 3. 4. infra.*

Vltima, qui prius literas collatoribus præsentauerint. *ca. duobus de rescrip. in 6. vbi alia qualitates describuntur. Vnde ibi, quia loquitur tantum de literis ad vacatura beneficia, non ad vacantia: sed extenditur per istum text. & sic inspicienda sunt qualitates prædictæ ante istam, cum in fine ponatur.*

REGULA XVII.

Item ne per varias, quæ pro commissionibus, seu mandatis & declarationibus habendis in causis plerumque fiunt suggestiones, iustitia postponatur. Idem dominus noster decreuit & declarauit suæ intentionis fore quod deinceps per quamcunque signaturam, seu concessionem, aut gratiam, vel literas Apostolicas, pro commissionibus seu mandatis aut declarationibus huiusmodi, etiam si motu proprio, & ex certa scientia, ac etiam ante motam litem à sanctitate sua emanauerint, vel de eius mandato faciendas, nullius sibi quæsitum quomodolibet tollatur.

Papa in dubio nõ est intentionis, vt velit ius quæsitum alicui tollere. Ratio ponitur in prin-

in principio. ne per varias suggestiones, iustitia postponatur, quæ plerumque sunt pro commissionibus seu mandatis & declarationibus habendis in causis, & ista regula est iuri diuino conformis, & conueniens. Nam Achab Rex, qui vineam Nabot accepit, volens etiam meliorem dare pro ea, vel argenti pretium, audiuit a Domino. In loco, in quo linxerunt canes sanguinem Nabot, lambent quoque sanguinem tuum. 3. Reg. 21. dixi in ira. Congruus porro. in fi. Est etiam iuri humano contentanea, vt inferius multis probabo exemplis.

Et sic per istum textum iudices debent secure procedere, quod non obstante rescripto Papæ, non dubitent ius partibus reddere. Quia si Papa contulerit duobus, & declaret postea quod intendit & intendat illi secundo conferre, & non primo, ea declaratione non obstante, iudicabitur pro primo. & ita iudicauit magnum consilium super prioratu sancti Martini de campis Paris. Quia per importunitatem, & suggestionem impetrantur plerumque istæ declarationes. sic consuluit Francisc. conf. 142. habita. col. 7.

Secundo hic statuitur per quamcunque signaturam, seu aliam concessionem, siue in literis iustitiæ, siue gratiæ, non intendit Papa ius tertii tollere. Tum, ne vnde iura nascantur, iniuriæ nasci videantur. l. meminere. C. vnde vi. Tum, quia omnibus subditis equalis defensio iuris est debita. l. capitalium. §. ad statuas. ff. de pen. Et quia apud eum non debet esse acceptatio personarum. c. nouit. de iudic. & illam semper solitus est referuare cautelam, vt de illis ita proueniat commodum, quod aliis non immineat detrimentum. a. vno. de concessio. preb. in extra. loa. 22.

Tertio non intendit Papa ius quæsitum tollere per quascunque literas Apostolicas, siue gratiæ. vnde si conferat non obstante quacunque collatione, intelligitur de inualida, non de valida, ne ius quæsitum tollat. Fel. & alii in c. causam. de rescrip. & sic per hoc verbum, literas, habet locum hæc regula tam ante litem ceptam, quam postea. decis. Castiod. 39. super regu. cancell. It vt

etiam non videatur velle tollere possessionem acquisitam sicut nec ius quæsitum, tum quod possessio iuris sit. l. ubi Barr. dist. finit. esse ius insistendi, &c. ff. de acquir. possess. Fel. in rubr. de rescrip. col. 3. Panor. in ca. dud. un. notab. 1. de prin. le. tum etiam, quia princeps non intendit possessoribus præiudicare. l. si. C. per un. §. ca. cum nostris. de concess. preb. Oltra. conf. 268. q. 3. Doc. in conf. 15. in causa. nu. 4. 113. col. penul. §. conf. 120. memini. colu. 6. nu. 8. ibid.

Quarto vult hic Papa quod per quascunque commissiones, vel mandata, aut per declarationes, non tollatur ius tertii: vnde mandatum secundum non tollit primum, etiam si in eo sit apposta clausula anteferri: nisi Papa derogauerit huic regulæ. text. in c. pen. de concessio. prebend. in 6. §. cap. quodam per literas. eod. lib. 6. quod vix in Francia recipetur, quia habemus formam præstitutam. facit quod consulti. Card. conf. 136. factum sic se habet, vacanti. bus col. 1.

Quinto etiam patet hic, quod per clausulam motu proprio: vel per clausulam, ex certa scientia, non intendit Papa ius tertii tollere, etiam per vtranque: nec per eas clausulas dicitur apparere de mente principis, quod illud ius velit tollere. Clem. per literas. de preben. Card. conf. 96. Papa in fi. §. conf. 136. premitto col. vlt. num. 24. ac consil. 142. videtur col. pen. num. 9. vbi dicit verba rescripti potius improprianda quàm tertio præiudicetur. Dec. conf. 468. superiori anno. num. 20. §. seq. ac consil. 544. serenissimus. col. vlt. vbi concludit feudi concessionem ab Imperatore factam, non valere in præiudicium agnatorum, quibus iam erat ius quæsitum. Nam ea importunitate, qua fuit concessio facta: fuit & illa clausula adhibita, & ideo non valet, vt dicunt in simili Docto. de renunciante exceptioni non numerate pecunie. in l. si ex cautione. C. de non numerata pecu. Fel. in c. si cautio. de fid. instr. Dec. conf. 520. in causa quamuis hæc clausula motus proprii, multos habeat effectus, quos abunde scripsi in gl. com. in forma mand. in verb. motu proprio. Idè dicere si apponeretur clausula ex certa scientia, vel de plenitudine potestatis:

potestatis, per rationes prædictas, etiam si diceret quod vult retrohatur.

Item donatio facta à principe intelligitur sine præiudicio tertij, vnde si donauerit terras alicui, ille tenebitur soluere, & collectas ciuitati dari solitas. *re consuluit Alexan. consi. 125. viso titulo. in 2. vol. & consil. 35. viso processu. col. 3. in 4. vol. & cons. 23. viso. col. pen. in 5. vol. nec censetur princeps velle tollere gratias, quæ sortitæ sunt effectum. c. si. de concessio. præb. in 6. Paul. Castr. cons. 340. præmissis. col. pen. 1. in 1. vol.*

Sexto in commissione quantumcunque generali nunquam censetur concessam, quod possit tolli ius tertij. Et ideo vicarius imperialis, vel vicerex, ex quacunque generali potestate hoc non potest, & si attentaret, cum in hoc sit priuata persona. *l. 3. ff. de offic. præsid. poterit illi resisti. arg. l. defensionis facultas. §. l. prohibitorum. C. de iure fisci. l. 10. C. cum. consil. 38. viso. in 1. q. & hoc aliquando allegauit contra quenquam proregem, qui me grauate postea respexit. ob id potest appellari ad parlamentum. Imò non valet declaratio Papæ, vel regis in præiudicium tertij. *Anch. consil. 308. Præmitto. in fi.**

Septimo remissiones delictorum, quas gratias vocamus, quæ fiunt à principe, nunquam trahuntur ad remittendum pœnam parti applicatam, vel applicandam. *argum. s. quæ vnus. de rescript. in 6. Fel. in ca. super eo. de offic. deleg. las. in l. venia. C. de in ius vocando. Decius consil. 520. in caus. Ob id solet princeps in gratia exprimere ista verba, Quissions, remissions, & pardonmons, le fait & cas dessus dict, avec toute peine, amende, & offense corporelle, criminelle & ciuile, en quoy pour occasion du dict cas, il pourroit estre encouru enuers nous, & enuers iustice, &c. satisfaction faicte à partie ciuilement tant seulement, si faicte est, &c. De hoc scripsi in ord. reg. rub. de gratis.*

Octauo legitimatus à principe, quamvis possit succedere patri: tamen si legitimetur post mortem patris, illi non succedit, quia ius quæsitum princeps non intendit tollere. *Barr. las. & alij in l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de lib. & posth. Francis: qui. consil. 138. habita. & Cuman. consil. 108. Reuerendus. col. 2.*

Nono vassallus negans feudum, & vt

dicunt, *de sauoiant son seigneur*, perdit feudum. *§. vassallus. in 22. si de feudo defuncti contentio fuerit inter dom. & agnat. vassalli, nisi in quibusdam casibus descriptis à Boco. in §. 13. & seq. de consue. feud. in consue. Bivar. Et si impetrauerit literas regias, vt eo non obstante non priuatur feudo, illæ literæ non comprobabuntur nec interinabuntur, quia iniuiles. Nam rex non videtur velle tollere ius quæsitum per negationem, & vt vulgo dicam, *de saueu. c. 1. de reb. eccl. non alienam. in 6. quod est no. quia vidi in causa ardua dubitari. & dicunt quidam interuenisse Arastum ad vtilitatem do. Ioannis Bertou doctoris in medicina, contra Sangum prepositum Syluanensem.**

Decimo ista regula, dummodo ius alteri quæsitum, & c. præseruat habentes ius in re: sed derogat habentibus ius ad rem: vnde si mandatarius vacans beneficium in vim sui mādati acceptauerit, & antequam sibi pronisum fuerit Papa alteri conferat, valebit collatio: non erit subreptitia impetratio, licet de acceptance non fecerit mentionem, *do. de Roia. dec. 244. licet de more. in nouis. Calid. consil. 8. in fi. rubr. de rescript. Roman. consil. 256. Quod non habet locum in hoc Francia regno, pretextu ordinationis regis, volentis Papæ præuentionem non habere locum, post mandatarij acceptionem & per tex. in §. declarantes, vbi scripsi in verb. iure præuentionis de mand. apost. 18. concord.*

Vndecimo iuri in re, quod quis habet ex electione vel collatione, nõ videtur Papa derogare: secus in iure ad rem, quod habuit ex acceptance: quia postea iterum non præstaretur, vel nõ eligeretur: sed bene iterum poterit beneficium in vim suæ gratiæ acceptare, *teste do. Gome. hie in 2. q. fallit in subrogatione, per quam etiam non videtur tolli ius ad rem ex acceptance proueniens, vt consuluit Regid. Bellam in consil. 35. rtrum. in fin. & Ioan. de Selua. in tract. de benef. in 3. part. q. ii. in 25. qualitate.*

Duodecimo, priuilegiu motu proprio concessum, extenditur ad litem pendente, etiam si de ea non fuerat facta mentio. *gl. singu. in l. qui aut. ff. qui satisd. cogan. quod est verum*

est verum si nulli afferat præiudicium, aliàs contra, quia iuri tertij non videtur princeps voluisse præiudicare, ut hic. & hoc dicit Spec. in tit. de dispensatio. §. qualiter. vers. diximus ergo. Refert Io. Staphil. in tract. de literis gratie. rub. de effectu. & vi clausularum. fol. 85. vers. secundo. & c. principaliter.

Decimotertio hæc clausula etiam intelligitur in concessione facta minori, vel militi. l. impuberi. ff. de administrat. l. in l. beneficiorum. col. 4. num. 20. ff. de constit. princ. etiam si concessio fuerit facta piæ causæ. Alexand. in l. pactum quod dotal. col. 2. C. de pac. Gomes. in hac reg. q. 1.

Fallit quando de voluntate concedentis constaret, quod vellet præiudicare tertio. l. 2. §. merito. ff. ne quid in loco publ. fiat. vbi quod princeps non solet cedere, si concesserit valet: sed facillè hoc non concedit princeps. l. 2. de nat. restit. ergo si concedat videtur valere, & hoc consuluir. Paul. Castr. cons. 187. donatio. col. 2. par. 1.

Et tunc tertio præiudicabitur, in illis casibus, in quibus de iure potest, de quibus no. doct. in cap. quæ in ecclesiis, de constit. & scribunt maxime in beneficialibus, in quibus Papa habet plenaria & potestatem. c. 2. de preb. in ca. cum dilectus. in verb. nec iuri. de consue. & gl. b. reg. cance. ita firmiter. Ego tamen putarem contra quia licet in illis habeat plenariam potestatem conferendi, vniendi, diuidendi, & aliàs disponendi tamè ius parti quæsitum tollere non potest, ut plenè scripsi in tract. nom. q. 21. nam quæ iustitia potest esse ut alicui tollatur beneficium tot laboribus acquisitum. sine causa. c. super hac, de renu. sic decidit. Card. Zab. cons. 147. pun. d. u. q. col. 2. nu. 3. & seq. In leuibus fortè & paruis toleratur fortè talis derogatio præiudicij tertij, in magnis verò non per gl. in d. l. 2. §. si quis a principe, & l. scio. ff. de in iur. rest. & in l. sed cum ab herede. ff. ad Treb. quæ nota additio an Panorm. in cap. suggestum, de decif. & las. in l. beneficium. colum. 4. ff. de constit. princ. facti. gl. in c. cum olim, in verbo, præiudicium de consue. Card. in c. mandatum. 7. not. de rescripti.

Tamen quando Papa, vel princeps tollit ius quæsitum alteri de plenitudine po-

testatis, tenetur sibi, de simili beneficio prouidere, vel de æquivalente bono. per gl. & ibi Bal. in c. vno. de alaudis. colum. 5. nu. 21. in feud. gl. in l. locus. §. si ff. quemad. seru. anit.

Secundo fallit quando Papa contraxisset cum parte, recipiendo multam pecuniam pro balla, seu compositione, tunc poterit addere clausulam in signatura, placet quatenus tollatur ius quæsitum & tunc si fuerit ius quæsitum per ius posituum Papa derogabit: secus si per ius gentium gl. sing. in l. 2. C. de precib. Impera. offerend. l. uen. verberatum, de rei vend. Quod intelligerem verum, de iure quæsitum pontifici: sed alteri tertio ut in Francia, ex hac causa in forensi iudicio sustineretur, quamvis hoc expressè scribat Ioan. Staphil. in tractat. de lit. iusti. fol. 162. vers. in super inter alias. rub. de lit. iusticie.

Tertio fallit, quoad ius quærendum spe non approbata, Ang. cons. 264. do. Papa. Vnde potest derogare regul. de viginti diebus, quamvis possit esse præiudicium illius, qui habebit collationem per obitum. a. g. l. qui autem. ff. quæ in fraud. credit. idem de legato conclusi in gloss. Concord. in §. prefati que graduati. in verb. vacare. de colla. Itaque Papa tunc à iure quærendo potest etiam sine causa excludere. Bald. in l. 2. C. de iur. & fact. igno. ut refert Carol. Ruin. cons. 70. Quia id. in 5. vol. vbi dicit, quod si spes esset approbata, ut pote quia aliquis est proximior alicuius, nõ poterit Papa auferre successione illius quominus proximior succedat, ut dicam inferius in rescripto legitumato.

Item valet concessio principis, ut quis possit molendinum construere in flumine publico, licet alteri molendino præiudicetur. Bal. cons. 71. casus talis est in 1. vol. doct. in l. quominus. ff. de fluminib. Item valet gratia facta delinquenti, licet bona alioqui fuissent acquirenda alicui Baroni, vel Duci: ut tenet Io. Gallus. in q. per aresta. q. 254. sed ego non inueni in libro meo. Licet hoc referat Imbertus in instit. Forensi. pag. 62. lib. 1. sed pro hac sententia est tex. in ca. cum secundum leges. de heret. in 6. doct. plenè in l. seruus. vbi etiam addidi. C. de pacti.

Quarto limita quando aliàs concessio

nihil operaretur. *Calder. in disput. incip. Dom. Papa. col. 12.* Vnde si Papa mandat duas ecclesias vniri, intelligitur etiam cum præiudicio tertij, sequitur *Fel. in c. super eo. de offic. deleg.* Intellige in his, quæ arbitraria sunt principi, & manualia, secus in alijs, vt not. *Alcia. in tractat. de presump. reg. 3. presump. n. per. illud. quod not. Abbas, Pañor. conf. 84. illud in summa. vol. 1. vbi valet rescriptum principis, ex certa scientia confirmans donationem non infirmatam, & tenet etiam in præiudicium filiorum, quibus erat ius quæsitum spe probabili, quia ista solennitas est introducta de mero iure posita, quod est principi arbitrarium, & istud est notandum pro ordinatione nouissima Franciæ, quæ vult non valere donationes sine infirmatione.*

Quintò quando Papa facit mentionem de iure, hic videtur intellexisse de iure perpetuo duraturo: non autem de duraturo ad tempus, quia isti bene intendit derogare. *l. pro parte. §. versum. ff. de in rem vers. vbi gl. allegat alia iura similia.*

Sextò, ex causa publicæ utilitatis. *l. item si verberatum. §. 1. ff. de rei vend. & l. Lucius. de euct. Bari. in l. si. C. si contra ius. Paul. Castren. conf. 178. donatio. col. 1. in 1. part. facit. l. si quis in graui. §. vtrum. ff. de Senatus cons. Sylla. doct. in l. conuentionum. ff. de pact.*

Septimò, quando ex voluntate principis res fuit alicui quæsitæ, & ipse fuit causa quærendi, tunc sola voluntate potest auferre: sicut sola voluntate illi acquirere voluit, quia omnis res per quascunq; causas nascitur per eas & dissoluitur. *reg. 1. de reg. iur. in decret.* Vnde inferunt doct. quod dominium acquisitum ex præscriptione auferre potest. *Angel. in l. Lucius. ff. de euction. Bald. in l. si. col. 2. C. sentent. rescindi non posse: sic consuluit Franc. conf. 178. habitus. col. 2. nu. 5. alibi de hoc scribo an verum sit.*

Octauò, de absoluta potestate, ius tertij princeps tollere potest, etiam si agatur de graui præiudicio. *gl. & doct. in l. si. C. si contra ius. §. 1. doct. in l. quones. C. de precib. imp. offerent. Anno. & alij in cap. quæ in ecclesiasticum. de cons. refert Franc. conf. 174. in causa. col. 2. nu. 9.* Sed ista potestas absoluta est potestas ty-

rannica, quæ verius diabolica dici potest procedit enim à potestate iniuriola, & quæ est contra legem diuinam, de qua superius dixi, de Nabor loquens. Estque contra legem naturalem, ciuilem & canonicam.

Nonò, ius quæsitum pure Papa hic tollere non intendit: secus de iure conditionali, & in pendenti existente. *l. si ius scriptis. ff. de leg. 2. hoc expressum tradit Ludo. Rom. conf. 256. Approbo. in si. quem sequitur Felim. in cap. super literis. col. 7. numer. 11 in 5. regu. de rescrip. quia est ius quærendum, non vere quæsitum.*

Vltimò, hic etiam ampliat Papa, quod etiam si concesserit ante litem motam, siue postea: siue ab eo emanauerit, siue ab altero de mandato eius, quia postquam ipse non vult ius quæsitum tollere, ipse videlicet magister & dominus, multo minus vult vt alius tollat suo mandato: quia non dat plenior potestatem, quam habeat, & sibi retineat. *c. dudum. de preb. in 6. multa alia hic pertractarem: sed breuis esse cupio & per ista alia decidi poterunt.*

REGVLA XVIII.

Ista regula multa doctorum opiniones tollit scriptas in *c. super inordinata. de preben.* & in hac quiescendum est videlicet quod infames nullum beneficium habere possint absque Papæ dispensatione. *Card. Alex. in c. de his. 28. dist.* Post septem annos recepta prima tonsura, beneficia simplicia, quæ in nomen rectoriæ non sonant habere possunt, si maturitatem consilij non exigant. *c. 2. de acta. & quali. c. si eo tempore. de rescri. in 6. nisi certum haberent ordinem annexum. c. ei cui prouideri. de preb. lib. 6.*

Ad canonicatus ecclesiarum collegiarum post decem annos habiles sunt: & post quatuordecim annos etiã ad prebendas ecclesiæ metropolitanæ vel cathedralis: licet Anchar. *inc. ex insinuat. de simo. dicat* impuberes posse esse canonicos in ecclesia cathedrali, quamvis contrarium dicat Pan. *inc. præterea. de orate & quali.* cuius opinio approbatur hic. & sic requiruntur quatuordecim anni completi: nec sufficeret attingere, vt in *l. qua a iure. ff. de testa. c. cum*

incub.

in cunctis & inferiora. de elect. postquam hic est expressum, & hoc fuit prius ordinatum per Gregorium II. vt in decis. Roze continetur, dec. 224. supposita. in nouis. Regil. de Bellamera. dec. 227. supposita. Solet tamen dispensari ad canonicatus & prebendas in cathedralibus etiam metropolitans, ac in collegiatis ecclesiis, cum constitutis in octauo anno. vide text. & ibi doctores. in cap. ex eod. de electio in 6. & Insol. in clem. fm. de etate & qualia. de omnibus etatibus. vide que scripsi in trac. de pacific. possess. n. 174. & seq. limit. 4.

Nota tamen ex hac regula, quod mandata impetrata per minores, non valent, si non fiat expressa mentio etatis, per hanc regulam, etiam si in mandato de providendo fuerit clausula, pro expressis habentes, &c. quod est notandum, quia hic annullat illa mandata, intellige ad prebendas, & canonicatus ecclesiarum cathedralis, vel collegiatarum: cum hic requiratur specialis & expressa mentio, que non dicitur per illam clausulam, pro expressis habentes, &c. vno. Bar. in l. ff. de vulg. dixi in gl. pro expressis. in forma mand. Nec in vim huius mandati debet isti minori provideri de his canonicatibus & prebendis: de aliis beneficiis secus, si ad illa sit habilis, quia in mandato Papa non habet etatem pro expressa: sed solum beneficia & eorum valorem & dispensationes: ergo alia exprimi debent, nisi tollantur per clausulam motu proprio, vt dixi ibid.

Idem est si minor impetret prebendam in ecclesia nostrae domine Paris. vacante: nisi suam exprimat etatem, etiam impetratio non valebit, quod est notandum.

REGVLA XIX.

Item voluit, quod si quis in infirmitate constitutus resignauerit aliquod beneficium, siue simpliciter, siue ex causa permutationis, & postea infra viginti dies, a die per ipsum resignantem prestandi consensus computandos, de ipsa infirmitate deceaserit: ac ipsum

beneficium conferatur per resignationem sic factam, collatio huiusmodi nulla sit, ipsumque beneficium per obitum vacare censetur.

Si quis.] Comprehendit foeminas sra resignantes, cum hac appellatione, si quis, foeminae comprehendantur. l. ff. de verb. signific. vbi abundantius dixi. gl. in c. generali. de elect. li. 6. Et quia haec regula est ad fraudes euitandas introducta, ne is qui non potest beneficium tenere, de illo testetur resignando, nam de iure non succeditur in beneficiis iure consanguinitatis. c. i. de prob. & hoc etiam tendit in praedictum expectantium mandatariorum, vel nominatorum, igitur debet restringi. Imo etiam in Papa habere locum hanc regulam voluit Gomefius in commentariis huius regule, quest. a. cui assensio si non fuit dispensatum, quia tunc Papa noluit seipsum obligare. Sed non discutio, quia rarum est. In Cardinalibus resignantibus aliquod beneficium, fateor habere locum, cum in generali dispositione concernente animae salutem & bonum publicum Cardinales comprehendantur. Gemina. in cap. si propter. de rescript. & Gomef. hic. q. 3. Et hanc regulam seruari in episcopatibus & abbatibus ac prioratibus electiuis quorum nominatio ad Regem in hoc regno pertinet conclusi in Sa. in ver. dispensatio. de regia ad prelaturas nominatione facien. in concord.

In infirmitate constitutus.] Ex hoc textu colligenda sunt requisita, antequam ista regula locum habeat. Primo enim requiritur, quod aliquis sit in infirmitate constitutus, ibi constitutus. Ergo si esset sanus, licet moriatur postea fato quodam, non habebit locum haec regula. Facit. c. de his, qui, de sepult. vbi si quis in infirmitate constitutus, & sua donet monasterio, parochialis ecclesia canonicam portionem habere debet: secus si sanus donauerit: nisi praestiterit consensum resignationi post infirmitatem, vt declarat Papa Paulus in fine regularum suarum. Quia paria sunt

resignare, vel prestare resignationi consentium. *Doct. in Cle. vna. de renunc.* Vnde si quis sanus resignet, & post datam supplicationis in infirmitatem incidens consentiat, si à die istius consensus non vixerit. 20. dies, beneficium per obitum vacabit, *ut est videre in regula Pauli.* Et est bona declaratio quam probat iste textus, & Fran. Marcus ita docet. q. 224. in 1. parte. Ideo qui dicit infirmitatem, eam probare debet, sicut qui dolum allegat. *l. quoniam. §. qui dolo. ff. de prob.* Nisi resignans statim post resignationem mortuus fuerit, quia tunc presumitur, quod ante fuerit infirmus: & hoc residet in arbitrio iudicis discutere, quando statim, vel non. *l. vna. C. de emenda. seruo. per glo. ibidem.*

Intellige, siue fuerit tempore resignationis leuis febricula, vel vetus quartana, seu alia grauis aut dura infirmitas. Nam sufficit per hunc textum quod moriatur ex illa infirmitate. Nam aliquando in principio leuis adest infirmitas, & postea sensim, si eidem non occurratur, fit grauis, licet aliquando differant in alia materia. *l. questum. ff. de re iud. l. 2. ff. si quis cauius.* Intellige de infirmitate corporis quæ carnem & corpus grauat, & postea dissoluit, nam de hac loquitur. *d. l. questum. ff. de re iud. ca. nisi cum prudens, de renunc. cap. cum infirmus, de peni. & remiss.* vbi Panor. scribit sex causas, ex quibus infirmitates solent hominibus euenire: & in quibus profit tradit. *Benedictus in repet. ca. Rayn. in verb. mortuus nu. 1. de testa. seu. de infirmitate animi quæ est in furioso, prodigo, auaro, & aliis descriptis in l. 1. §. seq. ff. de ad. l. edicto.* De hac non intelligitur hæc regula, sed de vtraque infirmitate. *Vide per tex. §. doct. in l. 2. de testam.* quia resignatio ab his facta non valet, nec alij actus. Ergo beneficium non vacabit nisi per obitum. *l. in negotiis. ff. de reg. iur. ca. 1. & c. si quis insaniens. 15. quest. 1. & quando loquimur de infirmitate intelligimus de infirmitate corporis. c. cum infirmus. de peni. & remiss.* Nec etiam intelligitur de senes, qui proprie non dicitur infirmus: & cui non conueniunt verba, nec dispositio. *c. in demeritis. §. supradicta. de elect. in 6. Et la-*

ta est differentia inter senes & infirmos, nam quandoque videmus senes ita plene robustos vt iuvenes, maxime qui in castitate vixerunt. Nam hircosos (vt ita dicam) senes ferè valetudinarios cernimus. Ob id dicerem quod si senex nulla valetudine extranea detentus, sed senectute tantum resignauerit, licet postea ex superueniente infirmitate obierit intra 20. dies, non habebit locum hæc regula: sed resignatio valebit quamvis contrarium videatur tenere. *glos. in prag. sanct. in §. Item quod omnia. in verb. permutacionis,* quam literam scribit more suo. Ioan. de Selua in tract. de benef. in 3. parte. q. 18. Et sic dicerem non habere locum in sano renuncianti metu pestis instantis: nec in eo qui volebat inire duellum cum alio, vel in volente ingredi mare, aut bellum: quia non sunt constituti in infirmitate, *ut text. dixit.*

Resignauerit.] Secundo ergo requiritur quod is infirmus resignauerit: nam si resignare promiserit, non procederet regula: quia aliud est promittere resignare, aliud resignare. *arg. l. aliud. ff. de reg. iur. Dec. cons. 502. habet locum in cedente commode per dec. 32. Paschasius, per Cassad. quia dixi hodie vacare beneficia per commendatarij mortem, sicut per obitum eius qui in titulum habet, in tract. de pacific. possessor. in 5. amplia. nu. 35. & seq. Prepositus in c. cum autem. col. 6. dist. 44. vers. restat dubitatio, & habet locum in quacunque resignatione, siue fuerit facta reseruatis fructibus, siue nõ: cum semper dicatur resignare & cui adaptantur verba, & dispositio. *l. 4. §. iores. ff. de damno infect.**

Item si quis resignasset coram ordinario in causa permutacionis, & postea coram Papa simpliciter: si primo fuerit facta resignatio ab infirmo coram ordinario, & ab ordinario admissa, valebit, si viuat vltra viginti dies. Si verò moriatur intra, nõ valebit collatio facta ab ordinario per istam regulam. Si verò fiat à Papa etiam non valebit interim, quia non vacabat beneficium: & sic non potest Papa illud conferre: & ita fuit iudicatum, *ut dico in §. volumus, in gl. vlt. de colla. in Concordatis, vbi vide alia.*

Aliquod

Aliquod beneficium.] Tertio requiritur quod resignauerit beneficium *ibi, beneficium*, quod large intelligitur, vt comprehendat etiam dignitates, per *gl. in regu. de reg. iur. in 6. & in Cle. auditor. de rescript.* & quaecunque alia beneficia ecclesiastica, siue regularia, siue secularia, cum text. hic loquatur simpliciter: atque officia ecclesiastica, & capellas & capellaneas. *gloss. in cl. 2. de decim. Felin in c. postulasti, de rescript. in tract. nomin. q. 6.* Intellige, si vnum resignauerit, siue plura. *argu. l. 3. §. i. ff. de nego. gest. & scripsi in §. prefati que graduati. in verb. nominationis. de coll. in Concord.*

Non ergo haberet locum in officio prophano resignato coram Rege: quia tunc oportet quod 40. dies viuat resignans ex statuto Regni Franciæ, & eius communi obseruantia. Vnde quando officij regij admittitur resignatio, solet Rex in literis excipere, dummodo resignans infirmus non sit, & viuat per 40. dies, vt *habetur in dec. Francif. Marci. 284.* Intellige quando resignans ius habebat in illo beneficio: alioqui contrã. Vnde si beneficium vnium quis resignauerit quod possidebat: sed erat vnium in eius vita vt potest fieri etiam eo nõ consentiente. *Cle. vlt. de reb. eccl. non alien. licet moriatur ante 20. dies, non censetur vacare per obitum, per hanc regulam, nec alio modo: sed vnio fortietur effectum.*

Idem dicerem, si aliquis infirmus resignaret beneficium alterius: nam licet ipse moriatur ante 20. dies, illud beneficium non vacabit per eius mortem. Nam beneficium quod quis habet, sine suo facto auelli à se non potest. *l. id quod nostrum. ff. de reg. iur.* quia non potuit resignare quod non habebat. *l. si vniverso. C. de legat. §. seruus. Insti. de cap. dimm.* Requiritur ergo quod is qui resignat, ius potentius habeat. Et sic dixi, quod si ex tribus colligantibus vnus in infirmitate constitutus resignauerit, & moriatur, beneficium quoad alios colligantes non vacabit per obitum, nec erit noua opus impetratione. Secus si ius potentius haberet, quia tunc etiam haberet locum regula: vt pote si nõ leuatis bullis quis resignaret ius prætensum, tunc ista

regula procedet. Nam qui ius ad beneficium habet, ipsum beneficium censetur habere. *l. qui actionem. ff. de reg. iur. & quia rationes huius textus habent locum in isto, ergo & decisio.*

Sine simpliciter siue ex causa permutationis.] Quarto etiam procedit in quacunque resignatione siue simpliciter facta fuerit, siue ex causa permutationis. Is tamen qui habuit ex causa permutationis, secundum quosdam, si superuiuat, recuperabit beneficium infirmo collatum ratione permutationis, & alterum beneficium vacabit per mortem illius qui decessit: & fortè iste permutans carebit vtroque quia non est iuris concessione vsus. *Clem. vna, de rer. permut. & in fraudem fecit istam permutationem, vt pinguis beneficium haberet. Ideo dolus & fraus non debent ei patrocinari. cap. sedes. & cap. ex renore. de rescript.* & quia debebat cogitare istum mori posse ante 20. dies, & posse suum dimittere beneficium, posuit se in necessitate. Eidem ergo non est subueniendum *l. si fideiussor. §. i. in si. ff. qui sandsare coguntur.* Et pro hoc est text. formalis *in ca. 2. in fin. de renun. in 6. ibi, & idem renuncians habita omnino careat & ambita.* Intellige, quod beneficium illius qui obiit facta permutatione, ante 20. dies, vacabit per obitum illius: & de hoc non est dubiũ. Sed beneficium resignatum per sanum, etiam vacabit per resignationem, quod hic annullatur collatio infirmi. Et vult text. quod per obitum censetur vacare: & non potest valere permutatio ex vna parte. *l. i. ff. de rerum permut. & inferius dicitur, quod est notandum.*

Secundo intellige istam regulam habere locum siue permutatio fuerit facta de æqualibus beneficiis, siue de inæqualibus: cum text. loquatur indistincte de permutatione, ergo de omni permutatione, vt *not. Host. in sum. de rer. permut. & doct. in rubr. illius. ut per l. de pretio. ff. de publ. in rem act.* Et si voluisset hic Papa de permutatione tantum loqui ad beneficia æqualia, dixisset, iuxta. *c. ad audientiam. de dec.* Et eadem ra-

tio procedit ad inæqualia, quia videtur testari de beneficio: & priuat ordinarium sua collatione, & nominatos atque alios expectantes: nempe si infirmus habeat beneficium in episcopatu Aurelianensi, quod permutat cum altero beneficio sito in episcopatu Parisiensi, & postea moritur ante 20. dies. Si non esset hæc regula, nominati Aurelianen., essent priuati illo beneficio. Quia beneficia causa permutationis vacantia, non debentur eis. §. *voliamus de colla in concord.*

Nec refragatur quod hæc regula extracta sit à visceribus. c. 2. *de renun. in 6.* & sic debet intelligi secundum illud: quia resp. ad unum text. esse factum, vt obuiaretur fraudibus, quæ fiebant expectantibus per istas fraudulenteras permutationes. Iste verò text. est factus ad obuiandum fraudibus quæ fiebant ordinariis & expectantibus, ne quis testetur de beneficiis, & ne in illis sit successio, iuxta c. 1. *de prob. a quo dicerem potius hanc regulam elicitam, & ad obuiandum malitiis eorum, qui suadent infirmis vt beneficia sua resignent, vt dixi in tractat. nonnatio. q. 17. num. 55.*

Item dicatur, cesset fraus, quando sunt æqualia. Resp. non est licita successio vt dixi. Et quando sunt plures rationes, vna cessante non cessat dispositio. §. *affinitatis, de nuptiis in insti.* Nec obstat quod hæc decisio est odiosa, vt sic restringenda. l. *cum quidam ff. de liber. & posth.* Resp. Imò est favorabilis, quia iuri conformis, & facta ad vitandas fraudes. Et miror quod Do. Gomefius teneat contrarium super hac regula. q. 19. dicens esse odiosam: & in aliis fermè quæstionibus supr. dixit esse favorabilem: quia concernit animæ utilitatem, & bonum publicum: hoc in q. 13. 5. & 6. ac plenius q. 17. & sic valde fuit sibi contrarius in hac regula.

Et postea infra 20. dies.] Quarto requiritur, quod resignans moriatur infra 20. dies: si post, non habet locum regula: & mors dicitur hic, quando anima separatur à corpore. l. *si mater. C. de inst. & subst.* Quomodo mors probetur tradit Alex. conf. 25. in 5. vol. Et hic capitur dies pro die natura-

li 24. horarum, prout more Romano sumitur & communiter. l. *more. ff. de ser. Scripti in l. 2. ff. de verb. sign.*

A die per ipsam resignantem prestandi consensus computandos.] Quinto computantur isti 20. dies à die consensus prestandi. Hoc addidit Paulus tertius, & sic computatur. Nam si quis resignauerit Calendis Ianuarii 21. die, censetur vixisse 20. dies: & si vixerit post resignationem per 20. dies, à die tamen consensus, per decem octo dies, non censetur superuixisse: ita quod beneficium vacabit per mortem. Et intellige siue consensus fuerit prestitutus per procuratorem, siue per resignantem, nec sufficeret consensus prestitutus per constitutionem procuratoris, sed requiritur quod consensus prestetur vbi sit resignatio. Et si quis resignauerit, sufficit quod viuat 20. dies à die consensus prestiti primæ resignationi: quia illa valet, altera non: & ob primam resignationem nullum habebat amplius resignans. Ideo iterum resignare nõ poterat. c. *In presentia, cum aliis multis, de renun. c. inter, de prob. nec secunda resignatio inutilis impedit primam vtilem, iuxta not. in l. certi conditio. §. quoniam. ff. si certum per. c. ex tenore. de reser.* Imò si quis primò resignauerit ante procuratorium & postea tempore consensus procuratorium fuerit, non valet collatio, nisi denuo conferatur, quia pars non potest ratificando conferri: ideo opus esset nouo conferentis consensus: quia in partis non est potestate ratificare collationem nullam: sed requiritur consensus conferentis & resignantis. *Vide que dico infra in reg. de publican. resignantiõ.* Et sufficit quod sit infirmus vel tempore quo constituit procuratorem ad resignandũ, vel si id temporis erat sanus, & tempore consensus prestiti erat infirmus, habebit locum hæc regula, cum hæc duo tempora hic considerentur, videlicet resignationis & prestandi consensus. Et oportet quod his duobus temporibus sanus sit, sicut de testamento & hærede dicimus in §. *in exhereditis. Instit. de heredit. qualitat. Bald. in*

e. constitutus. de reser. Nam qualitas iuncta verbo, debet intelligi secundum tempus verbi. l. in delictis. §. i. ff. de noxal. Ita qualitas est iuncta verbo ergo debet intelligi vel de tempore resignationis, vel de tempore consensu, ut hic patet. Hodie de stylo curiarum Franciæ, illi 20. dies computantur à die admittæ resignationis, & hoc in fauorem tam ordinariorum graduatorum, quam nominatorum: & sic fuit sæpius in parlamentis Galliæ iudicatum. teste Boer. q. 34. Queritur. Ex quo inferitur, quod dies consensus non computatur in termino viginti dierum, & hoc probatur per dictionem à, quæ separationem & expulsionem denotat, per gl. in l. datio. ff. de actio. empr. & citationem de prob. in 6. Vnde si quis resignaret. Calend. Julij, & vixerit vsque ad vigesimum diem, quod adhuc habebit locum hæc regula, ut censeatur per obitum vacare, quod est notandum.

De ipsa infirmitate decesserit. Sexto requiritur quod resignans de ipsa infirmitate decesserit: alias si fato quodam moreretur, non habet locum hæc regula, ibi de ipsa infirmitate decesserit, & hoc dicit glo. hic. & Franc. Mar. q. 85. in decis. Delph. par. 1. Et dicitur tamen mori ex infirmitate, etiam si febris, ratione illius superuenerit, vel aliud acciderit ex ipsa infirmitate: secus si extra prouenerit. c. 2. de cler. percus. & c. contumetur. de homicid. Adde. l. alunne. ff. adim. lega. Facit. c. de his, de sepult. Vnde si aliquis in infirmitate constitutus resignauerit, & postea aliquis eum gladio occiderit, non habebit locum ista regula, quia non decessit ex ipsa infirmitate, per rex. in l. Item Mela. §. Celsus scribit. ff. ad legem Aquil. & Soc. in repet. ad audiendum. in 7. q. pr. in 35. q. de homic. Et liberatio facta per abbatisam infirmam non valet, si de infirmitate decesserit, teste Mattheo de afflictis in decis. Neapolit. q. 168. vtrum queratio. Relinquitur igitur arbitrio medicorum, quando ex ipsa infirmitate decesserit. Bart. in l. si in rixa. ff. ad legem Corneliam de sicar. Plene scripsi in repet. l. diuus. ff. de senatus consulto. Sillama. Et quia nunquam bene reconualuit, præsumitur ex infirmitate illa decessisse, quo ad hanc regulam.

secus quo ad puniendum delinquentem poena legis Corneliæ de sicar. Fel. mc. presbyterum. de homic. & Hyppolyt. cons. 7. Quotuplex sit mors, vide per Lucam de Pen. in l. i. col. 8. C. de defensor. lib. 12. & Car. in Clem. 1. vlt. pendente.

Ac ipsum beneficium quavis auctoritate conferatur per resignationem sic factam. Septimo requiritur, quod ista resignatio sit admittæ vel per Papam, vel legatum ordinarium, vel alium, ut ex his verbis constat. Et in regestris curiæ Parisiens. habetur, quod si quis in infirmitate constitutus resignauerit aliquod beneficium vbicumque, etiam si in curia Romana, & extra. & sic continetur huic declarationi per Papam Paulum editæ, in dictis verbis.

Ex hoc patet habere locum coram ordinario, ut plene scripsi in tract. nominat. q. 17. nam si aliquis infirmus resignauerit coram eo beneficium, vel simpliciter, vel causa permutationis: & postea resignans moriatur ante 20. dies, illud beneficium poterit iterum conferre ordinarius. Quia de nouo vacat, per hæc regulam, & quotiescunque vacat ordinarius potest illud conferre. Imò duo iura concurrunt in eum, videlicet ut conferat & quando vacat per resignationem, & quando per non promotionem, vel per obitum: aut alias, & sic censeatur habere vim duarum personarum. l. si consul. ff. de adpt. & sicut alter conferre illud beneficium potuisset, ita & hic, quia quando duo iura competunt vni, sublato vno alterum remanet illesum. l. si domus. vbi Bart. ff. de serui. vrb. præd. l. quoties duplici. de reg. iur. nec refragatur quod variatio sit prohibita, maxime collatoribus. Cle. vna. de renunc. respon. verum esse contra ius, & in malum: sed iure permitte, licet. Imò magnæ prudentiæ est si renouaueris id quod male egeris. c. magna. 22. q. 4.

Nec prima collatio potest impedire secundam: quia prima nulla effecta est huius regulæ auctoritate, & sic quod est nullum, non potest impedire secundam collationem. Doct. in c. ex tenore, de reseriptis.

Et hoc

Et hoc casu duobus poterit idem beneficium conferri: quia bis vacavit per resignationem, videlicet & per mortem, nec est diuidere beneficium conferendo duobus, quando diuerso tempore. *cap. iuc. de præb. scripsi in gl. concor. in verb. vni. §. i. de colla.*

Imò collator si non conferret istud beneficium sic nunc per mortem vacans, puniretur, *vt dicitur in c. de multa. de præben. ergo potest & debet illud conferre, vt plenè scripsi in tract. nominatio. q. 17. num. 5. ibi vide, si non graueris.* Nec est verisimile quod Papa voluerit in vno loco per hanc regulam providere, videlicet Romæ; & adscribere sibi legem, & non aliis. Imò puto, quod omnem fraudem, per hanc regulam voluit excludere, quæ fit resignando præcipue in fauorem, nam quodammodo videtur fieri testamentum de beneficio, quod est perniciosum, & ita in rota conclusum, *vt referunt Do. Cassed. in dec. 31. sepius in dec. super regulis cancellarie ita iudicatum fuisse, & Do. Gomez. in hac regul. q. 26. & ego etiam dixi, sic in Francia fuisse iudicatum in d. q. 17.*

Et si vno die fuerit facta collatio per Papam cum derogatione huius regulæ & eodem die per obitum ab ordinario, Papæ collatio præsumitur prius facta tam ratione prærogatiuæ. *c. si à sede, de præbend. in 6. quàm etiam resignationis, vt fuit decisum in hoc senatu anno 1524. die 24. Decembris, & valebit, per ea quæ not. Fel. in cap. in nostra. corollario 18. & in c. capitulum. de refer.*

Etiam non habet hæc clausula locum si collatum fuerit beneficium per priuationem, licet is, qui priuatus sit, esset id temporis in infirmitate constitutus, nam hæc verba non conueniunt, & sic nec dispositio. *c. indemnitas. §. supradicta. de elect. in 6. & iste text. dicit per resignationem conferatur. Alia est vacatio per resignationem, alia per priuationem. ca. susceptum. de refer. in 5. c. cum in illis. §. i. & seq. de præb. ibidem. & cessant rationes propter quas est inducta clausula, ergo cessabit & ipsa regula.*

Collatio huiusmodi nulla sit.

Et sic collatio facta per resignationem, est nulla. Quod igitur nullum est, nullum producet effectum. Vnde vidi dubitari an

hæc collatio facta ei, qui habet duo beneficia, faciat ea vacare, *per text. in clem. septuages de præb. respon. quod non, postquam est nulla, nullum effectum producet. vulgata regula, non præstat impedimentum, &c.* Si tamen in vim ipsius collationis adipisceretur possessionem illius tertii pacificam, vacarent duo alia, *vt ibi*, Sed cum nulla sit collatio, ea non præbet coloratum titulum. Ideo si per triennium non possederit non iuuabitur beneficio de pacific. possess. *vt abundè scripsi in tract. eod. de pacific. possess. in concord.*

Ipsūq; beneficium nihilominus per obitum censetur vacare. Adit præterea iste. text. quod non solum collatio per resignationem facta, nulla est sed etiam beneficium censetur vacare per obitum, & poterit conferri tanquam per mortem vacans, etiam ab eodem collatore, qui contulerat per resignationem, quia diuerso iure vacat, nec iste text. distinguit an ab vno & eodem, vel à pluribus. Ex quo patet quòd actus factus per infirmum in præiudicium tertii, non valet. Vnde emancipatio facta à patre de filia, *vt testetur: non valet in præiudicium illorum, ad quos hæreditas deuoluebatur. Anch. conf. 430. fuisse, quia in fraudem censetur fieri. Plura adducit Bened. in repr. cap. Rayn. in verb. in extremis. nu. 23. & seq. de testam. & plenè Barba. in ca. in præsentia. nu. 38. de probatio. nam censetur fieri in fraudem, & præiudicium illius, ad quem beneficium, vel res debet venire post mortem, cui fraudi hic resistitur etiam quia is, qui est graui infirmitate detentus facile resignat. Ethoc videtur ab eo donari: quia postquam non potest illud beneficium habere vult vt alius post mortem habeat, & sic videtur restari de beneficio, vel causa mortis donare. l. i. & seq. ff. de dona. causa mor. nam si hic non resignasset, vacasset beneficium per mortem, ita etiam vacabit, quia resignatio pro non facta habetur, per hanc regulam docet Ioan. de Selua in tract. de benef. in 3. part. q. 46.*

Tenetur tamen hic resignans, si in fauorem certæ personæ resignet, & ipsa sit inhabilis,

habilis, & ei conferatur ad interesse illi ecclesiae, & in conscientia, *re abunde docui in reper. ca. postulasti. in gloss. de clerico excomm. ministr.*

Secundo existit regula concludit Ludo. Rom. *conf. 342. quo ad primum. col. 1.* quod licet nulla sit collatio per itum. text. tamen resignatio valebit: quia non annullatur hic, & sic beneficium resignatum in curia, etiam si non sit derogatum huic regulae, non poterit alteri conferri, ratione reservationis: quae tamen in hoc regno non habet locum, *re supra dixi: si vero esset resignatum ordinario, tunc nulla esset reservatio. Ideo ordinarius poterit postea per mortem conferre, ut etiam concludit Gomel. 4. 3.*

Tertio patet hic collationem generaliter accipi etiam pro institutione & alia provisione. *per text. in cap. unico. ut ecclesiastica beneficia sine diminui. conferantur, scripsi in §. statutus. 2. in glo. conferantur. de colla. in conc. & in §. 1. de mand. Apost. in concord. glos. collationem, ubi scripsi praesentationem largè dici collationem. Barba. in cap. abbatem. de rescrip. col. penul. sed hic expressit verbum collationis, quia solita est sapius fieri quam praesentatio. & plura alia adducere & comprobare: nisi Do. Probus plenè hæc deduxisset in addit. ad Ioan. Monach. in cap. tum illis. de testa. ubi respondet Decio contrarium consulenti, *conf. 224.* adde hic regulam in fine positam huic conformem.*

Quarto patet quod hic vacat per obitum fictione istius regulae, non verè: quia verbum, censetur, positum in hac regula, de notat fictionem. *per text. in cap. 1. §. c. 16. qui de procur. in §. 1. de arbitris. vide que scripsi in regula de public. resig. in verb. non per resignationem. Ex quo intetur quod ubi beneficium vacans per obitum tantum debetur non debetur sic vacans, per hanc regulam, ut in regula de impetrantibus per obitum, familia Cardinalium, etiam si clausula, quouimodo esset inscripta, quae veram vacationem & non fictam videtur comprehendere. *argum. l. 3. §. hæc vacat. verba. §. de nego. gest. Si tamen aliquis impe-**

traret beneficium sic vacans per obitum simpliciter, non debetur ei nisi qualitates exprefferit, & Papæ narrauerit. Quod est verum, quando esset alius impetrans: secus si esset, solus. *Not. Lopus alleg. 89. coll. 6. vers. item decreta. & Fel. in nostra. corvella. 17. de rescrip. Alia ponit Gom. super hanc regulam, quem licet videre.*

REGVLA XX.

Quod qui intelligat idioma.

Item voluit, quod si contingat ipsum alicui personae de parochiali ecclesia providere, seu mandare provideri: vel gratiam expectatiuam cōcedere: nisi dicta persona intelligat, & intelligenter loquatur idioma loci, ubi ecclesia huiusmodi consistit, provisio, seu mandatum, & gratia desuper quoad parochialem ecclesiam nullus sit roboris vel momenti.

Statuit hæc regula quod provisio non valeat, vel gratia de parochiali ecclesia facta ei, qui non loquitur vel intelligit idioma patriae: etiam si in ea Papa diceret pro exprefferis habent, & c. de qua clausula. *scripsi in gl. concordia. in verb. pro exprefferis. in forma manda. & fundatur Ezechiel. 3. cap. in princ. ibi. non enim ad populum profundi sermonis, & ignota lingue tu mitteris ad domum Israel, quorum non possis audire sermones, & c. quia Papa intendit unicuique in sua patria providere, *re dicit text. in c. bone. 2. circa finem de elect. quod nec vellemus ei praticere alienum. facit cap. nullus. 61. dist. 1. in ecclesiis. C. de episcop. & cleric. c. si. de cleric. peregr. ca. sanctorum. 70. dist. & sic expressio nationis requiritur in literis gratiae, alias sunt subreptitiae per supradicta.**

Ratio est quia curatus qui ecclesiae parochiali praticitur, tenetur audire confessionem suorum parochianorum, & illis poenitentiam pro qualitate peccati iniungere. *c. omnis viri. que sexus. de poenit. & re-*

miss. extr. & tenetur eos docere, & ad bonum incitare ac prædicare. *cap. inter. de offic. ord. & ecce di. 9.* & qui non intelligeret idioma illorum, hoc non posset facere: ob id prohibet iste text. alioqui tenetur alium habere, qui intelligeretur. *cap. quoniam. de offic. ord.* ideo non solet in hoc regno exteris prouideri: nec quidem per Papam, nec mædatur prouideri, non poterit conferri in vim mædatur ecclesiæ parochialis per hunc text. & si non recipitur dispensatio Papæ in Francia contra istam regulam, quæ est iuris diuini etiam ratione priuilegii dati regi Franciæ, vt nullus alienigena, sine literis naturalitatis possit in regno beneficia obtinere, quamuis in patria obedientiæ huic regulæ dispensare soleat Papa. Imò inter Dei maledictiones reputatur habere hominem ex aliena gente, qui non intelligatur, nam *Deutero 28. capit.* dicitur, adducet Dominus super te gentem de longinquo, & de extremis terræ finibus in similitudinem aquilæ volantis cum impetu, cuius linguam intelligere non possis, &c. & *Hiere 5. c.* idem dicitur.

Nota tamen quod in Francia nec ordinarius, nec legatus posset alienigenæ conferre, qui si conferant illud beneficium à regnicola impetrari poterit, quod est notandum, & hoc priuilegium regni non solum prohibet extero habere ecclesiæ parochialem, de qua hæc regula loquitur: sed etiam alia quæcunque beneficia ac alia bona etiã si in fuisent Cardinales, sine regis beneplacito, obtinere non possent, quamuis *Do. Gomel. hic. q. 2.* volens Cardinalibus fauere, multa pro ipsis adduxerit: tamen in Francia seruat quod dixi.

Nisi dicta persona intelligat, & intelligibiliter loqui sciat idioma loci, vbi huiusmodi ecclesiæ consistit, prouisio seu mandatum, & gratia desuper, quoad parochialem ecclesiæ, nullius sint roboris vel momenti.

Et sic requiruntur sequentia. Primò, quod Papa conferat: *ibi, ipsum.* nam hic per excellentiam intelligitur. *S. sed us quidem ciuile. Instit. de iure nauicali.* Idem tamen in alio, cum sit eadem ratio, vt supra dixi, idem tamen dixi in quolibet alio presentante, instituyente, conferente, vel eligente: cum verbum prouisionis, sit generale. *gl. in clemem. fin. de elect. scripti in verbo prouisionem. in §. præfati que ordinarij de collat. in concord. & ratio quæ est in Papa, in alijs habet etiam locum, cum à iure hoc exprimitur, quod dicitur in regula vt supra dixi, & idem pato si Papa commendat, cum eadem sit ratio in ista regula, & prouisio etiam potest comprehendere commendam, quia prouisio dicitur de beneficio commendato. *Do. & Perus. in e. nono. de elect. lib. 6.* nam commenda est verus titulus, vt *scripti in tract. de pacifi. possessorib.**

Secundò requiritur beneficium conferri personæ nescienti loqui idioma patriæ, *ibi loqui sciat, &c.* & intelligitur loqui, quando loquendo intelligitur à populo, vt prædicare possit, *cap. quoniam, de offic. ord.* vt hic dicitur intelligibiliter loquatur, & sic quamuis taliter loquatur quedam verba, vt intelligat, sed non omnino: tamen non habet locum hæc regula.

Tertiò requiritur quod intelligat, *ibi intelligat, scilicet perfecte:* nam si quedam verba patriæ intelligeret, haberet locum regula, cum non dicatur intelligere *arg. l. disceritis. C. qui restam. facere possunt.* Et sic posset Papa, non obstante ista regula vnire capitulo ecclesiæ parochialem ecclesiæ, licet illi de capitulo non loquerentur idioma patriæ illius beneficii, quia sufficeret præficere vicarium perpetuum, qui intelligeret: & ita posset intelligi iste text. nam sufficit quod immediata persona intelligat & ideo consului vnionem factam de ecclesiæ parochiali conuentui monialium, non annullari per hanc regulam: licet ipsa non loquatur, nec intelligant idioma patriæ, quia sufficeret præficere vicarium perpetuum, qui intelligeret, quamuis *do. Gomel. hic. q. 2.* dicat his non comprehendendum tamen: *q. n.* constitetur vicarium perpetuum

tuum debere intelligere, & loqui idioma-
te patriæ, quod verisimum arbitrari, Imò
etiam requiritur quod intelligat & loqua-
tur Latine sufficienter, aliàs, quomodo
posset Euangelium prædicare ignarus? Ideo episcopus ignorans donatum depo-
nitur *ca. fin. de etate & qualita. & parum ha-
betur mentio in Cia lia. si sciat legere & cà-
tare ut dicit. Domi. & Perus. in c. si pauper cle-
ricus. de prebend.*

Quarto requiritur, quod illa ecclesia sit
parochialis, ergo non haberet locum in
prebenda & beneficio simplici. sed in Fran-
cia idem in omni beneficio ratione priuile-
gii.

Quinto requiritur quod loquatur idio-
mate loci in quo est ecclesia, & illud intel-
ligat: nec sufficeret intelligere idioma vicin-
um loco beneficii, vel loqui: sed oportet
quod loquatur & intelligat idioma loci be-
nificii. Et per hoc respondit, quod aliquis
de Montepessul. potest habere beneficium
in Vasconia: quia intelligit idioma, & loqui
potest intelligibiliter idioma. Idem dicerem
in Petragoricem, prouincia, Aluer-
nia, Lemouicem. & Rutenen. quia idioma
conuenit in multis, & qui vnum intelligit,
vel loquitur, alia loqui potest, quod est no-
tandum. Et sic Gallus poterit etiam habe-
re beneficium in Normania, Picardia. Bur-
gundia, & Senomania, ac in patria Borbo-
nia, quia multum conuenit idioma. ideo
qui loquitur & intelligit vnum, aliud par-
uo negotio, loqui poterit. quamuis do. Go-
mel. q. 10. videatur contrarium tenere: sed
nesciebat conuenientiam idiomatum.

Primo fallit hæc regula, quando Papa
expressè dispensaret.

Secundo fallit, etiam si Papa dispensa-
set per rescriptum perinde valere, dum-
modo in eo sint expressa illa quæ exprimi
debent, de quo plene Cassado. in dec. super reg.
cancel. dec. 33. Lata fuit sententia, quem sequi-
tur. Gomez. qu. 7. super hac regula. Ea dispen-
satio sic solet dicere, quod ut asseris, idio-
ma illius patriæ, quod gentes illarum par-
tium communiter loquuntur non bene-
intelligis, nec intelligibiliter loqui scis.
Nos enim tecum ut ecclesiam prædictam

habeas, &c. dispensamus præmissis, ac con-
stitutionibus, & ordinationibus apostoli-
cis, necnon prædictis statutis, & consuetu-
dinibus, & aliis contrariis nequaquam ob-
stantibus, auctoritate apostolica per præ-
sentes concedimus, prouiso, &c. Gomez.
qu. 14.

REGVLA XXI.

*De impetratione beneficii vi-
uentis.*

Item si quis supplicauerit sibi de
beneficio quocunque, tanquam
per obitum alicuius, licet tunc vi-
uentis, vacante prouideri: & pos-
tea per obitum eius vacet, prouiso,
& quæuis alia dispositio, dicto
supplicanti per obitum huiusmo-
di denuò facienda, nullius sint ro-
boris, vel momenti.

De impetrante beneficium viuentis hæc
loquitur regula, & est conformis *cap. i. de
concess. preb. vbi sic dicitur, qui in viuorum
sacerdotum loco ponuntur hoc ipso sunt
ab ecclesiastica communione pellendi: qui
se passi sunt successores viuus sacerdotibus
adhiberi, vbi Panormit. dicit, quod si ali-
quis occupauit beneficium viuentis, & pos-
tea illud impetrauerit à Papa cum vacat,
non habita mentione primæ occupa-
tionis, non valet collatio, tanquam subre-
ptitia. quod facit contra nobiles, qui per
potentiam occupant beneficia, & postea
ea impetrant, vt impetratio non valeat:
quia si Papa sciisset illa occupationem il-
li scelesto non contulisset, vel non ita de
leui. cap. postulasi. de rescript. vide Ioan. Day-
ma. in proem. concordat. fol. 92. Et quæ dixi in
nou. proe. in verb. facti. Et quæ addidi ad Pa-
nou. in cap. i. de concess. prebend. Berriand. conf.
19. ex themata. in 2. vol. secundum nouam im-
pressionem.*

Fallit, quando peterem mihi cōferri be-
nificiū per resignationē, & postea resignās

moriatur, valebit collatio. d. cap. 1. de concess. prebend. quia tunc cessant rationes huius regule. Si tamen quis sapius impetrauerit beneficium in vita & postea post mortem non valebit ista collatio post mortem ratione ambitionis, & etiam quia beneficium viventis impetrauit, quia antequam esset de morte certus impetrare non debebat, vt consuluir. Dec. cons. 39. in causa domini circa finem. Et in l. si. col. 3. C. de pact.

REGVLA XXII.

De vnionibus.

Item voluit, quod petentes.

Et sic primo requiritur, quod quis petat vnionem fieri. *ibi petentes*, ergo non haberet locum si ex certa scientia & motu proprio fieret, sumendo argumentum à contrario, quod est in iure validum. l. ff. de offic. eius. capitul. cum apostolica. de his que sunt à prelat.

Beneficia.

Quorum appellatione veniunt omnia beneficia tam maiora, quam minora, *glos. in cap. 1. de reg. iur. in 6. cum hic simpliciter loquatur, & vniones sint odiosæ. doctor. in clem. si. de rebus eccl. non alien.*

Ecclesiastica.

Et sic non habet locum in temporalibus, vt sunt feuda. c. felix, de pœnis, in sexto. scripti in tract. nominatio, quamuis Imperator aliquando vniat duas dignitates, vt in §. illud. in authent. vt iudices sine quoquo supra. col. lat. 2.

Alii vniri.

Et sic ecclesiastica ecclesiasticis vniri debent, & temporalia temporalibus. *ca. fin. de rerum permut.*

Teneantur exprimere verum.

Et sic aliud est requisitum, quod verus valor exprimatur, nec in Francia sufficeret sic exprimere cuius fructus 24. ducatorum auri, &c. quando non esset verus valor.

Annum valorem.

Et sic non tenetur exprimere valorem vnus diei, vel mensis, vel duorum: sed annum valorem, id est quantum in anno valet, & si plaris sit vno anno, quam alio, debet exprimere vt sequitur.

Secundum communem estimationem.

Vult hæc regula, quod exprimat secundum communem estimationem, & nõ secundum sterilitatem, l. pretia rerum. §. si. ff. ad leg. Falc. d. plenè scripsi in repe. l. vnica. C. de sent. que pro eo, quod interest prosperantur.

Tam beneficii vnendi, quam illius cui vniri petitur.

Item debet exprimi valor tam beneficii vnendi, quam eius ad quod vnio fieri debet, nõ cum vnio fiat ex causa necessitatis, vt supra dixi in regula 12. si cesset necessitas fieri non debet vel ex aliis causis expressis. *ibi, quamobrem vt hoc sciatur, vult quod fiat hæc expressio.*

Alioqui vnio non valet.

Ipo iure, quia forma data est, quæ si non seruetur, actus est nullus. *cap. cum dilecta. de reser. & beneficium sic vnitum potest impetrari.*

Imò facta sine hac forma, non posset præscribi, nisi per tempus cuius memoria non est in contrarium. *Oldra. cons. 296. de iure. vide. Malerium in tract. de elect. fol. 25.*

Et semper in vnionibus commissio fiat ad partes.

Item requiritur, quod commissio & verificatio fiat in illis locis vbi vnio fieri debet, & ista est practica faciendi vniones, nam veritas melius scitur per vicinos, quam alios. *l. 1. ibi. estimatione circumcolectum. ff. de sumi. Anch. in clem. vna. not. primo. de concess. prebend. bonus tex. in cap. quanto. extra. de pre. sumpt.*

Vocatis quorum interest.

Et sic vnio non debet fieri sine consensu patroni. *vide Petrum de Perus. in tract. de vnionibus.*

onib. in ca. quinto. Et aliis vocatis, qui inter esse prætere potuerunt, nam vnio non fit de ecclesia parochiali ad simplicem, & sic ad minus dignum: poterit tamen de iure vniri ecclesia parochialis præbendæ ecclesiæ cathedralis, cap. extirpandæ. §. que verò de præb. quia canonicatus ecclesiæ cathedralis dicitur esse dignior parochiali. c. super eo. de præben. in 6. magnus enim est honor esse canonicum ecclesiæ cathedralis. do. de Rota. decis. 126. voluerunt. in nouis.

Et idem voluit obseruari in confirmationibus vnionum factarū.

Et sic non valet confirmatio vnionis, nisi ista supradicta interueniat, quod est not. Reliqua de vnionibus supplebis ex his, quæ supr. in regula. 12. & ibi allegauit illos, qui abundantius materiâ pertractant. Et intellige nullam confirmationem vnionis, quamuis gloss. in hac regulâ teneat contrarium: tum quia text. voluit idem esse in confirmationibus, cum non esset idem. per l. seruitutes. §. si sublati. ff. de seruitu. vrb. præd. quia dictio idem significat eandem in pluribus censuram. gl. in l. cum hi. §. si vnus. ff. de transact. iuncta gl. idem. scilicet per omnia. §. sed si ex testamento. in fin. de satisfaction. l. si ante. ff. solu. matri. & hic ver. ad omnia referri debet, prout plenè scripti in repet. l. vnice. in gloss. & non ex quibusdam. C. de soni. que pro eo, quod interest. idem potest tripliciter dici, in genere: in specie, & in numero.

REGVLA XXII aliàs XXIII.

De mendicantibus.

Est extrauagans inter communes sub rubr. de regula. per quam religiosi mendicantes sub excommunicationis pœna quam ipso facta: incurrunt tam recepti quam recipientes, quacunq; licentia nõ obstante, prohibentur ad religionem non mendicantium cõuolare: & nihilominus secus facta non teneant & nullius existant efficaciam, vel momenti. Excipitur religio Catur. ad quam transire possunt, quia est strictior, & ratio huius regulæ est quia religio mendicantium est perfectior omni

religione non mendicante, quia quanto arctior est paupertas, tanto essentialiter est perfectior religio: teste Florent. in 3. parte summe in tit. 15. cap. 4. de transuentibus de vna religione in alia, vbi limitat, quando Papa dispensaret, & quando esset religio ne priuatus, fortè propter delictum: tunc posset, aliàs non: quod est notandum.

Item de clericis extra tempora à iure statuta.

Nota, quòd quis dicitur malè promotus multis modis. Primo, quoniã est promotus extra tẽpora à iure statuta, vt pose extra quatuor tempora. c. 3. de temp. ordi.

Statuta tempora à iure sunt, vt minores ordines dominicis & aliis festis diebus cõferantur. ca. de eõ. de temp. ord. & consecratio virginum. cap. 1. illo tit.

Episcopi tantum die dominico consecrari possunt qua de causa tradit tex. in c. quod die. 75. dist. sed consecrationes ecclesiarum omnibus diebus fieri possunt. & ca. 2. de consecra. eccles. vel altaris.

Prima verò tonsura quolibet die conferri potest cum iura certum diem de ea non expriment, & sic seruatur de generali consuetudine, testib. Host. Ioan. And. & Card. in c. pen. de tempo. ordina. per c. cum contingat. de era. & qualu.

Et minores ordines quando, & vbi libitum fuerit dantur, vsque ad subdiaconatum: diaconi verò nunquam, nisi in publica ordinatione. cap. quando. 75. dist. & ordines sacri solent in maiori ecclesia conferri. gl. in c. ordinationes. 75. dist. de consuetudine episcopi conferunt vbi volunt teste Flor. in d. 3. parte. c. 14. c. 16. §. 17. non debet tamen episcopus generalem ordinationem de his minoribus facere, ideo vnum aut duos ordinare potest, non quin plures ordinare possit: sed caueat ne generalem ordinationem faciat sicut in quatuor temporibus. c. de eo. & ibi doct. de temp. ordi. Præpositi. in ca. quod à patribus. 75. dist. Sed ordines sacri videlicet subdiaconatus, diaconatus, & presbyteratus non, nisi quatuor temporibus, aut sabbato sancto, vel sabbato ante dominicam de passione conferri non de-

bent. cap. 3. de tempo. ordin. c. quoniam, in fin. & c. fin. 75. dist.

Sed quare his temporibus, & non aliis *Præposit. in cap. quoniam §. ceterum. 75. dist. respon.* quia sacerdotes & alii clerici locū in ecclesia obtinent, quem Leuite in populo Israelitico obtinuerunt, quos *vt libro Numerorum legitur*, Dominus pro primogenitis recepit, & eos in Ægypto dū primogenita Ægyptiorum interficerentur, custodiuit. primogenita enim quasi primitiæ sunt, vnde quasi primitas Domini offerimus, eum aliquos ad sacros ordines dāmus: conueniens ergo est vt pro primitiis temporum, scilicet quatuor temporibus primitias hominum offeramus, hæc ille.

Item in quatuor temporibus fiunt, vt quatuor temporibus ordinari exornentur, & sub quatuor euangelis seruire Christo & ecclesiæ moneantur: in vere, vt virtutibus floreat: in æstate, vt fructū offerant: in autumnō, vt fructus operum metant: in hyeme, vt fructus collectos conferuent in horreo, vt eis in Domino fruantur, & in sabbato potius, quā in aliis diebus, eo quod illa dies spiritui sancto cōsecrata est, cuius bona in ordinibus recipiuntur. *cap. quod à patribus. 75. dist. vel sabbatum notat requiem, & ordinati ad sacros, transeunt ad requiem ordinis clericalis, de labore secularium negotiorum. c. fornicari. 88. dist. & Paulus ad Timot. nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus. c. 1. & per totum, ne clerici monachi nego. secula. se immisceant, sed in minoribus non transeunt ad requiem: quia possunt ad seculum redire. qd. & Doct. in c. literas, in fi. de temp. ordi. quod limitabat quidā in presbyteris Petrigo, & Limouic. qui instar rusticorū per totā vitam laborant, nec requiem habeat, nisi in lecto. Papa tamen quolibet tempore ordines etiā sacros conferre potest. c. 1. de temp. ord. & ibi Host. in summa, sicut quolibet tempore pallio vitur. c. ad honorem, de vsu pallii, quia hoc est de iure positio, à quo est absolutus. c. proposita, de concess. preh.*

Item hoc concedere potest ex speciali gratia episcopo, vt ordines etiā extra quatuor tempora conferre possit. *Doct. in d. c. 1.*

& datur dispensatio per breue, existenti in 22. vel circa ætatis anno, etiam in diaconatus, ordine constituto, vt promoueatur ad sacerdotium die dominico, vel festiui, etiam extra tempora à iure statuta, *de quibus supra dixi*, dummodo aliud canonicū non existat, super quo sua & antistitis eligendi conscientia oneratur in secularibus, sed cum religiosus detestatur in 21. anno etiam ad sacros, teste *Siaphileo in d. tract. de literis iusticie. fol. 104. versi. datur dispensatio.* Imò dicit Angel. in l. 1. c. de sent. passim, Papam solo verbo posse aliquem facere episcopum, vel prælatum.

Nec valet consuetudo, quod sacri ordines, conferantur extra quatuor tempora. *c. 2. de temp. ordin. Imò tam ordinans, quā ordinatus peccant mortaliter: quia violatores canonum à spiritu sancto, cuius in sancto conditi sunt, condemnantur. canon. violatores. 25. q. 1. Floren. vbi sup. in d. 3. parte titul. 14. c. 16. §. 16.*

Et quamuis de iure esset aliqua dubitatio, an ordinatus extra quatuor tempora esset ab ipso iure suspensus. *in c. cum quidā, & c. literas. de temp. ordin.* Tamen hodie per istā extrauag. Pii 2. ipso iure sunt suspensi, qui si huiusmodi suspensione durante, in eisdem ordinibus sic susceptis ministrare præsumperint, irregulares eo ipso fiunt, & à solo Papa absoluenti. *c. cum quidā in c. literas. de temporib. ordin. Syluester in summa in verb. irregularitas. quest. 10. vide tamen distinctionem, in c. consultationi. de tempor. ordin. & quid agendum quando aliquid committitur de forma statuta in ordinibus, scribit Floren. in 3. parte summe titulo. 14. c. 16. §. 5.*

Item capiens vno die plures sacros ordines, est suspensus. *c. literas. & c. dilectus, de tempor. ordin.* quatuor tamen minores poterit vno die assumere, dummodo non temerario ausu. *cap. 2. de eo, qui surtiū ordines recepit, sed acolytatum, & alium sacrum non Panor. & Anchar. in d. cap. 2. Imò nec paruum tonsuram, & quatuor minores, non licet eodem die recipere. Anchar. in cap. 3. de tempor. ordi. dicit tamen ibi Cardin. quod contrarium seruatur & puro con-*

consuetudinem valere, cum non prohibeantur, nisi sacri ordines eodem die conferri.

Sine ante aetatem legitimam.

Ista aetas legitima est, ut ante septimum annum ad primam tonsuram non promoveatur. *cap. fin. de tempor. ordin. in 6.* Ad ordines vero minores, videlicet ad acolytatum, in 12. anno, vel in 14. *cap. in singulis. 77. dist.* subdiaconus vero olim non poterat ordinari, nisi esset in 21. anno. *cap. de his. 28. dist. & finito 20. anno. cap. subdiaconus. 77. dist.* nec refragatur. *d. c. in singulis. 77. dist.* ubi in 14. anno subdiaconus fieri poterat, quia hoc intelligitur in 14. anno post septennium, & sic in 21. anno, ut *gloss. & Doct. ibi docent.* hodie sufficit quod attingat decimum octauum: quia minus hodie homines viuunt. *cl. gen. de aetate & qualitate.*

Item olim diaconus, minor 25. annis, non ordinabatur. *cap. episcopus. 77. dist. & c. nemo. 78. dist.* hodie ordines assumere potest si constitutus sit in 20. anno. *d. c. de aetate.*

Presbyter vero olim nullo modo ordinabatur, nisi trigessimam aetatis suae annum impleuisset. *cap. 1. & seq. 78. dist. in hodie per d. c. fin. sufficit attingisse 26. annum, & contra nullus ordinari debet, quia dicitur ad Timoth. 1. ca. 5. nemini cito manus imposueris, neque communices alienis peccatis. Quid est manus cito imponere? nisi ante aetatis maturitatem, ante tempus examinis, ante meritum obedientiae, ante experientiam disciplinae sacerdotalis huiusmodi tribuere non probatis. *text. in ca. si quis est. 78. dist.**

Nota, quod si ante tempus quis ordinatur, ordinans episcopus est suspensus a collatione ordinum. *gloss. & Doct. in d. clem. fin. de aetate.*

Si tamen durante suspensione celebraverit, non efficitur irregularis. *Dom. in ca. eos. de tempor. ordi. in 6. Philip. Franc. in cap. 1. col. ult. de re iud. in 6. sed peccat mortaliter, teste Floren. in 3. parte summae titu. 14. cap. 16. §. 15.*

Ordinatus vero ante tempus, est suspē-

sus ab executione ordinis usque ad aetatem legitimam. *cap. non est compos. de tempor. ordin. & cap. dilectus. de aetate. & quatuor. ordinatio tamen tenet etiam si puer ad sacerdotium ordinaretur. Cardm. in d. clem. fin. de aetate. per gloss. in cap. pueri. 1. q. 1. collatio tamen beneficii isti promotio ante septem annos, non tenet. Ioan. Andr. & Philip. Perus. in cap. fin. de tempor. ordin. in 6. & sic non iuuatur decreto de pacific. possess. cum sit inhabilis, ut scripsi in d. tractat. de pacific. possessorib.*

Si interim celebrent, irregulares a iure non fiunt, tum quod a iure expressum non inueniatur. *cap. is, qui. & ibi gloss. de sentent. excom. in 6.* tum quia est & suspensus a canone quo ad se tantum & non quo ad alios, & suspensus a iure quo ad se celebrans, irregularis non efficitur. *cap. fin. de cleric. excom. in fin. Philip. Perus. in d. cap. fin. de re iud. in 6.* hodie per constitutionem Pii Papae II. efficiuntur irregulares, & beneficiis priuari possunt.

Super aetate tamen non potest episcopus dispensare. *gl. & Doct. in d. clem. fin.* sed cum ordinato extra tempore bene dispensat episcopus. *text. & ibi Doct. in ca. consultationi. de tempor. ordin. sed non hodie.*

Aut absque dimissoriis literis, ad sacros ordines se promoueri facientibus pro tempore.

Dimissoriae quo ad istum text. dicuntur, quae alias commendatoriae vocantur, quae dantur eis, qui volunt ordines ab alieno sumere episcopo. *cap. 1. & cap. cum nullus. de tempor. ordin. in 6. scripsi in l. dimissoriae. ff. de verbor. significat.*

Et has dimissorias poterit episcopus dare in sua dioecesi, non inferiores praelati: nisi hoc eis indultum sit: vel nisi episcopo mortuo, quia tunc capitulum, seu is ad quem administratio spiritualium id temporis pertinet: vel episcopo in remotis agente, vicarius generalis episcopi in spiritualibus. *text. in c. cum nullus. de tempo. ordin. in 6. Io. Francisc. in tract. de offic. & potest. capituli sede vacante. in 1. part. quest. 3. & quest. 8.*

Et

Et sic promoti sine dimissoriis literis ad sacros ordines, sunt suspensi ab executione ordinum, & si interim in eisdem ordinibus sic susceptis ministrant, eo ipso irregularitatem incurrunt, vt pater in constitutione Papæ Pii. ergo non habet locum si sumeret alios non sacros: quia vnum exprimendo, alterum negare videtur. *ca. nome. de presumpcio. c. cum p. cor. ff. de iudi.* & si voluisset intelligere de omnibus ordinibus, dixisset. *cap. ad audientiam. de decis.* sed quia limitauit de sacris, ergo de aliis intelligere nolit. nec refragatur. *c. i. de tempor. ordin. in 6.* quia in suo casu intelligitur, vt *ibi Doct. nor.* quamuis in quibuscunque ordinibus suspensionem contrahi scribat Syluester in *sua summa. in verb. irregularitas. q. 9. per d. c. i.* sed dic vt dixi.

Etiā voluit constitutionem piæ memor. Pii Papæ H. similiter prædecessoris sui desuper editam & in dicto cancellariæ Apostolicæ libro descriptam, quæ incipit, cum ad sacrorum ordinem, & c. patri modo obseruari.

Quia vidi multos super hac constitutione dubitare, ideo eam ad verbum duxi hic transcribendam.

CONSTITVTIO PII. II. PP.

Pius episcopus seruus seruorum Dei ad futuram rei memoriam. Cum ex sacrorum ordinum collatione character inuisibilis animæ imprimitur, sacra mysteria dispensantur, & ipsorum cura tribuatur animarum, in eorū susceptione excessus grauius tanto magis plectendi sunt, quāto ex illis maiora in mentibus fidelium scandala generantur. Cum itaque sicut fide dignorum relatione, non nisi moleste accepimus, nonnulli clerici extra tempora à iure statuta, quidam ante ætatem legitimam, alioqui verò sine dimissoriis literis contra sanctiones canonicas se faciunt ad sacros ordines promoueri. Nos eorundem temeritatem tali castigatione repri-

mentes, vt aliis in posterum committendi similia aditus præcludatur: auctor, apostolica præsentis constitutione perpetuo valitura statuimus, & ordinauimus, quod omnes & singuli, qui absque dispensatione canonica, aut legitima licentia, siue extra tempora à iure statuta, siue ante ætatem legitimam, vel absque dimissoriis literis, etiam citramontani à citramontanis præterquam si in hoc ultimo casu, per cameram apostolicam, iuxta illius stylum ordinati fuerint, ad aliquem ex sacris ordinibus se fecerint promoueri, ab eorum ordinum executione ipso iure suspensi sint. Et si, huiusmodi suspensione durante, in eisdem ordinibus ministrare præsumperint, eo ipso irregularitatem incurrant, præterquam vltra alias penas in tales generaliter iuras inflictas, beneficiis ecclesiasticis, quæ possunt iure priuari. Volumus autem quod præsens nostra constitutio in Romana curia existens post quindecim dies, absentes vero Italicos post duos, alios vero ultramontanos post sex menses ab ipsius in audientia contradictarum, & cancellariæ apostolicæ publicatione, & affectione, ligare incipiat. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti, ordinationis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, & sanctorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum anno incarnationis dominicæ millesimo quadringentesimo sexagesimo primo, quinto decimo Kalend. Decembris, Pontificatus nostri anno quarto.

REGVLA XXV.

De moneta.

Item declarauit idem dominus noster, quod libra Turonensium paruorū, & florenus aurei de camera

mera, pro æquali valore in concernentibus literas & cameram apostolicam computari & æstimari debeant.

De moneta vide in cle. fi. de dec. & hæc regula est valde utilis mensulariis, siue banqueris, vt quando taxantur bullæ viginti florenis, intelligatur viginti libris, quia florenus auri de camera & libra paruorum Turonensium idem sunt. Et hoc in concernentibus literas & cameram apostolicam. Secus ergo quo ad alia, & ideo gloss. prag. sanctio. in §. quod si quis, ex dictis. de collatio. exponit florenum ibi, pro ducato, vt excludatur à nominationibus, qui habet ducentos ducatos in beneficiis, nam hoc est odiosum excludere aliquem ab habendo beneficium ob id est restringendum, & prodest ista regula, quo ad expressionem. Nam voluit Papa taxare florenum pro libra, vt maior valor exprimeretur: & vt ipse maiorem haberet annatam, sed consuetudo Franciæ resistit, & huic, vt arbitror, regula dedit causam expressio quorundam impetrantium ex Gallia qui in suis impetrationibus dicebant fructus non excedere viginti quatuor libras Turon. & quia ista moneta erat apud Romanos incognita, ob id voluit vt libra pro floreno auri accipiatur, quamuis libra non valeat nisi viginti solidos Turonen. & quilibet solidus valet duodecim denarios, secundum communem Franciæ æstimationem: secus de iure.

REGVLA XXVI.

De beneficiis vacaturis per promotionem ad ecclesias, vel monasteria.

Item præfatus dominus noster Papa voluit, decreuit, & ordinavit, quod quæcunque concessiones, gratiæ, & mandata etiam motu proprio, & cum derogatione huius constitutionis, quæ ab eo

pro quibusvis personis emanauerint, de prouidendo eis de quibusvis beneficiis vacaturis, per promotionem quorumcunque ad ecclesiarum & monasteriorum regimina, si huiusmodi concessiones & mandata diem promotionis promouendorum ipsorum præcesserint: Necnon quæcunque collationes, prouisiones, ac dispositiones pro tempore faciendæ de præmissis ac quibusvis aliis beneficiis ecclesiasticis, sæcularibus & regularibus quæ per promouendos, vel assumendos ad quascunque prælaturas, inter illarum vacationis & huiusmodi promotionis vel assumptionis tempora, vel simpliciter, vel ex causa permutationis, vbi cunq; resignari, vel aliàs dimitti contigerit, cum inde secutis, pro tempore sit cassæ & irritæ, nulliusq; roboris, vel momenti.

Vide quæ dixi in §. fin. de manda. Apost. in concordia. & hoc vult ista regul. quod sicut non valet collatio beneficii viuentis, ita nec collatio beneficii illius, qui ad episcopatum, abbatiam, vel ad regimen alicuius ecclesiæ promoueri vult, si ante diem promotionis fiat: faciebat enim is, qui promouebatur, ad regimina ecclesiarum, tacitas & secretas resignationes in fauorem multorum, & postea per promotionem illius nihil vacabat: ob id noluit vt valerent.

Istæ collationes factæ ante diem promotionis, tanquam factæ per multorum importunitatem, non valent. Igitur cum tantum prohibeat hic collationem ante promotionem: ergo post promotionem valent, & sic Papa videtur quodammodo reseruare suæ dispositioni beneficia illorū, qui sic promouentur. vnde putarem in

Francia, quod si iste promouendus corā ordinario resignaret beneficis ante promotio-
nē quod illa collatio valeret, cū omnes re-
gulæ sapiētes reseruatiōem sint in regno
Fraciæ sublatae, *per rub. de reseru. in concord.*

REGVLA XXVII.

*Non indicetur iuxta formam suppli-
cationem; sed literarum expe-
ditarum.*

Item cum ante confectiōē lite-
rarū gratia Apostolica sit informis,
voluit, statuit, & ordinavit, idē do-
minus noster quōd iudices in Ro-
mana curia & extra eam pro rēpo-
re, etiam si sint sanctæ Romanæ ec-
clesiæ Cardinales, causarū palatii
Apostolici auditores vel quicumq;
alii, non iuxta supplicationū signa-
tarum, super quibusvis impetra-
tionibus, vel concessionibus, nisi
indicta curia duntaxat sint cōmis-
siones iustitiam continētes per
placet, vel per sanctæ Romanæ ec-
clesiæ vicecancellarium, iuxta fa-
cultatem super hoc sibi concessam
signata: sed iuxta literarum super
eisdē impetrationibus & concess-
sionibus confectarum tenores, &
formas iudicare debeāt, decernēs
irritū, &c. & si literæ per præ occu-
pationem, vel aliās minus bene
expeditæ reperiantur, ad illorum,
quorum interest instantiam ad A-
postolicam cancellariam remitti
poterunt per eius officiales, quib.
huiusmodi tenores & formas re-
stringere conuenit, ad formas de-
bitas reducendæ.

Ista regula tres habet partes, in prima
ponitur dictū cum duabus limitationibus,

in secūda, decernit irritum, in tertia, aliqd
dictum scribit, secunda ibi decernēs, tertia
ibi, & sit literæ ipsæ. In prima parte statuit
Papa non debere iudicari secundum teno-
rē supplicationū, vel formam: sed secundā
confectiōem literarū: ratio assignatur hic,
quia gratia Apostolica, sine literarum con-
cessiōe est informis, idem dicitur in regu-
la 21. ubi dicitur.

Primus est, quando cōmissiones darētur
per placet, in curia Romana. Ergo extra eā
non sic iudicaretur: nisi & quando illæ
cōmissiones iustitiam continerent.

Secundus casus, quando darentur com-
missiones signatæ per vicecancellarium,
iuxta facultatem sibi super hoc concessam.

REGVLA XXVIII.

De producendis regulis cancellaria.

Item attendens idem dominus
noster Papa, quod super habendis
de cancellaria Apostolica regulis,
& constitutionibus inibi descri-
ptis, faciliter per eos qui in Roma-
na curia indiguerint ad ipsam cā-
cellariam recursus dirigi potest:
nec consultum foret, quod super
earundem regularum & constitu-
tionum, quasi iuxta varietatem oc-
currentium causarum & negotio-
rum, aliquotiens immutari con-
uenit, probādo tenore, vel effectū
testium plerūmq; tenacē de super
memoria nō habentis, depositio-
nibus stari deberet: voluit, statuit, &
ordinavit, quod deinceps quilibet
ex auditoribus causarum palatii
Apostolici, & alii, etiam si sanctæ
Romanæ ecclesiæ sint Cardinales,
in ipsa curia pro tempore deputa-
tis auctoritate Apostolica iudici-
bus, etiam in causis actupenden-
tibus,

tibus, super huiusmodi tenore vel effectu probando, duntaxat, stet, fidemque adhibeat schedulæ, seu scripturæ desuper à duobus de maiori parte, quod danda sit à tergo signata: & etiam duobus literarum Apostolicarum abbreviatoribus in ipsa cancellaria auscultata: & domini vicecancellarii, seu dictam cancellariam regentis manu subscripta, ut moris est, quicquid autem secus fieri contigerit nullius sit roboris, vel momenti

Per hanc regulam cognoscitur quando et edendum sit regulis producendis ex cancellaria Romana, nam forma hic apposita feruari debet, alias non creditur transcripto, vti hic.

REGULA XXIX.

De subrogandis collitigantibus.

Item dominus noster litium succidere cupiens anfractus.

Hæc regula habet tres partes, prout tria dicta ponit, secunda ibi, & nihilominus, tertia ibi, quod etiam strictissime, &c. & duæ rationes ponuntur in initio. Prima est, ut litium anfractus succendantur, qui anfractus sunt maximi, & tanti sunt, ut vix par aliquis quantumcunque diues esse possit. Crede mihi, si possis componere, nunquam litiges. Ego puto, quod Deus opt. maximus permittit lites contra aliquos magnos, ut torqueantur, nam per pestem cum fugiant, vix torqueri possunt, per bellum minus, per famem nequaquam, cum semper habeant frumenta: sed lites evitare non possunt.

Et ne noui collitigantibus aduersarii dentur, prouidere voluit: statuit, & ordinauit, quod quoties: deinceps aliquem super quouis ecclesiastico beneficio collitigantem.

Secunda est ratio huius regulæ, quæ elicitur ex c. si. vi. l. i. p. d. in 6. vbi si vnus collitigans moriebatur, non poterat beneficiu conferri, nec de eo per electione, aut alias prouideri: nisi lis finita fuisset, & de iure defuncti apparuisset. c. 1. & 2. ibid. vbi sunt hæc verba. Si hi contra quos super dignitatibus, personatibus, vel aliis ecclesiasticis beneficiis, quæ possidet, litigatur: lite pendente cedant, vel forte decedant, ne propter novos aduersarios, qui malitiose interdum petitoribus subrogantur, litigia in ecclesiarum dispendium, prorogari contingat: statuimus ut dignitates, personatus, vel beneficia huiusmodi, &c. hic non requiratur finis litium: sed impetratio collitigantis valet, si intra mensem à die cessionis, vel obitus impetrauerit: ita quod collitigans præferatur alteri cuiunque impetrati, dummodo impetrauerit intra mensem, & omnes alie impetrationes factæ non valebunt, per prædictas rationes, & loquitur de impetratione facta à Papa, & sic habes hic vnũ casum mirabile, in quo vltimus impetrans præferatur priori contra. c. si. eo tempore. & c. duabus. de rescr. & c. eum, cui de præb. ibid.

In iure, vel ad ius, si quod fors eius aduersario in dicto beneficio competierit, subrogari concesserit.

Et sic habet locum hæc regula, siue quis subrogetur ad ius, siue in iure, dummodo is, qui obiit, acceptauerit, nam si nominatus, antequam beneficium acceptet, moriatur: vel mandatarius, non poterit alius ad ius istius subrogari, quod moritur per istius obitum. Gomes. q. 6.

Ego intelligerem hanc regulam, quod si collitigans intra mensem adit, quo litigans cessit, vel decelsit, perierit in ius defuncti, vel cedentis subrogari, quod omnibus præferatur, etiam si in data priores fuerint, ne noui aduersarii collitigantibus dentur, & impetrationes aliorum nullius sint momenti, dummodo intra mensem, quod si postea, non licet glossator aliter intelligat, & potest quis lite pendente cedere. capit. per tuas. v. in fin. de simon. sic & ap.

pellatione pendente: tamen si postea pronunciat bene iudicatum, renocatur illa renunciatio tanquam attentatum. *gl. in verbo, interponi. ubi. de causis. in pragm. sanctio.*

Dummodo praefatus collitigans, in dicto beneficio intrusus non fuerit.

Fallit in duobus casibus. Primus est quando collitigans fuisse intrusus, tunc non poterit aliud ius habere quam haberetis, in cuius locum subrogatus fuerat, sed intrusus nihil iuris habebat. *c. cum iam dudum. de praeb.* Ergo nec ille impetrans in locum suum, siue in principio erat intrusus, & postea deserit: siue non. *Gomes. q. 18.*

Intrusus dicitur, qui sine auctoritate illius ad quem spectat collatio beneficii, illud propria accipit auctoritate. *ca. ad aures. de excessib. praeb. & qui nullum habet titulum. c. quia diuersitatem. de concessio. praeb. gl. in verb. meuebant. cap. bone. i. de elect. & c. nisi. de renuncia. Idem in officio. l. non aliter. C. de pala. sacra. largi. libr. 12. vel qui sine titulo ingerit se administrationi beneficii. *Panorm. in cap. cum iam dudum. de praebendis.**

Vel, qui sine canonico titulo beneficii occupat, & non intrat per ostium, ne habet canonicum ingressum. *c. relatum. de iure praeb. Bald. in c. nihil. col. 2. de elect. & qui sine titulo sedem inuadit intrusus est, & falsi crimine tenetur. *leos. §. qui se pro milite. ff. de falsis. Bald. in cap. pastoralis. col. 1. de except.**

Ex quo inferitur, quod qui per vim occupat beneficium, dicitur intrusus. *ca. cum qui. de praeb. in 6. glo. in verb. violentus. de pacifice. possess. in prag. nec valebit collatio. etiam si postea impertrauerit non facta mentione illius intrusionis. d. c. cum iam dudum. Pan. & alii in c. de concessio praeb.*

Secundò etiam vocant intrusum, qui post electionem & ante confirmationem administrat, quia ipso iure est priuatus sic administrando. *ca. auaritia. de elect. in 6. Nisi esset alius actus à superiore procedens, & hunc representans. *Oldr. consil. 146. factum est tale. in fi. vel nisi administrauerit ob necessitatem ecclesiae, vel utilitate. *Oldr. consil. 9.***

*posito. Nec valet consuetudo in contrarium, quia est contra bonos mores, nam posset haereticus excommunicatus & incapax sic praesse ecclesiae. *Old. consil. 191. nullo modo. col. 1. per tex. in aurb. nulli iudicium. §. 1. colla. 9. & c. vlt. de consuet. quae videtur corruptela, ac sacris canonibus inimica. c. cum venerabilis. de consuet. sic consuluit Petr. Anch. consil. 51. consuetudo. ubi tamen dicit administrantem ratione consuetudinis antiquae, non priuatum, nec ullam pati debere poenam, per gl. in d. c. cum venerabilis, quia non debet puniri, qui communi iudicio non peccat. cap. inter corporalia. §. sane. ibi. & quannus. & c. de transl. episc. Idem si lite pendente, ca. 2. de in integ. rest. Idem si post praesentationem & ante institutionem quis administrauerit, ut firmat Rochus de Curte in trac. iur. par. in verb. honorificum. q. 28.**

Tertio, qui beneficium post priuationem & depositionem adhuc retinet, à qua non appellauit. *l. in m. c. qualiter. 2. col. 3. nu. 10. de accus. Maleretus in tract. de elect. in fi. q. 17. Prepos. in c. fi. 19. dist.*

Quarto, qui beneficium iniuste alteri ablatum, & omisso iuris ordine, detinet, & si habuerit collationem. *ca. tanta. de excessib. praeb. Dom. & Prepos. in c. propter. in fi. 19. dist.*

Quinto, qui à superiore excommunicato, vel suspenso collationem habuerit, vel ab eo, qui non habebat potestatem conferendi. *ca. si. de excessib. praeb. Et ideo is, qui accipit per deuolutionem, aut alias collationem ab eo, quem scit non posse conferre, est intrusus. *Dom. in capitul. fin. in fi. dist. 19. & saepius videmus istos deuolutarios volantes ad infinitas lites, & malignitates illique iniqui, ac temere litigantes odio prosequendi sunt, & multis magnis afficiendi.**

Sextò dicunt illum qui commisit crimen dignum depositione, dici largè intrusum: vel qui habet vitium, quo priuari beneficio potest. *Glo. in ca. cum super de causa posse. dicit eos, quasi intrusos. *Ioan. de Selua. in tract. de benef. q. 11. nu. 9. in 3. parte. Fel in cap. veniens. 2. not. de accusa. extra. Quod non videtur verum, quia interim habet titulum antequam**

quam priuatur, ergo intrusus nondicitur: nisi commisset crimen per quod fuisset ipso iure priuatus, vt heresis, & simonia, de quibus scribit. Fel. in c. 2. de rescr. extra.

Octauo dicunt intrusum, qui cum simplici signatura beneficii possessionem adipiscitur, allegatur extra. iniunctæ, de elect. in criminibus, quæ loquitur in dignitatibus maioribus, hoc asserit Fel. in cap. in nostra. correla. 2. de rescr. sed vltra eum facit l. fin. c. de offi. magistr. vers. sed sciat is, vbi, qui sine sacro rescripto peruenit ad militiam, & priuatus, sic & qui sine literis Papæ, sed habendo signaturam non capit sine literis Papæ. Ergo non debet priuari. Imò ex consuetudine Franciæ, nullus priuatur ex adceptione possessionis cum simplici signatura: sed in instrumento solet dici, in vim certæ provisionis Apostolicæ, sed idem si diceretur, in vim signaturæ: quia quando aliquis violentiam non commisit, licet propria auctoritate ingrediatur beneficium: tamen non priuatur iure suo, teste Nic. de Milis in re per. in verb. beneficium. q. 58. incip. beneficii possessionem. Imò in curia Romana non datur priuatio illius, qui eum sola supplicatione se intrusit, sunt verba. Ioa. Staphil. in tract. de literis gratiæ. fol. 19. vers. consuevit: multo minus debent indices Franciæ, de possessorio cognoscentes, priuare eum, qui adeptus est possessionem ex simplici signatura sua, si aliàs canonicum habet titulum, vnde in patria obedientiæ cautela est, vt non tenearis leuare bullam, vt impetres breue, supplicatione inclusa, per quod mandetur executori vt mittat te in possessionem, & tunc omnia cessabunt.

An valeant gesta per intrusum, declarat. Pan. & alii in cap. nihil. de elect. Dom. & Preposit. in d. c. fin. 19. dist. Doct. in l. Barbarius. ff. de offi. præto.

Quæro, an intrusus sit inhabilis duntaxat ad illud beneficium cui se intrusit: an ad omnia alia? Resp. quod ad illud tantum in quod est intrusum: Imò si impetrauerit illud, non facta mentione intrusionis valebit impetratio vt firmat Fel. in cap. postulat. in fin. de rescr. quem sequitur. Ioann. de Selua in tract. de benefi. in 3. part. quæst. 11. in s.

qualitate, & Malerius. in tract. de elect. in fine, quia non incurritur inhabilitatis pena, nisi à iure exprimat, arg. c. fin. vbi gloss. de iure par. fallit quando esset à iure factus inhabilis, vt in c. quisquis. de elect. & in extra. uag. execrabilis, de præb. Ioann. 22.

Nec super eo contra dictum aduersarium, &c.

Secundus casus est, nisi mota fuerit lis illi, qui iam possederat pacificè beneficium per triennium, quia tunc, sicut non debet molestari quis post triennium, vt infra. reg. 36. sic iste subrogatus non poterit molestare possessorem triennem. Gom. q. 16.

Et per hoc ponderatur iste text. quod non procedat, quando lis esset nomine meo mota per aliquem non habentem mandatum, etiam si esset ratificata ante obitum collitigantis per me: tamè ego non debeo præferri postea: tum quod non dicor aduersarius, quia non mouilitem: tum quod iste. text. requirit veram litem, non fictam: & ne detur super hoc locus fraudi. Gom. q. 3. in fine, vel quando lis esset mota in vim rescripti inualidi, Gom. q. 11.

Et nihilominus felicitis recordationis Pauli. 2. &c.

Tertius casus prohibet aliquem litigantem subrogari ad beneficium viuentis, quod impetrauit, de hoc multa scripsi in proce. concor. in verb. sati. & supra. in regula de imp. benefi. viuent. quæst. 21.

Quod etiam strictissimè obseruari mandauit, in impetrationibus beneficiorum per priuationem & amotionem, ex quibus criminibus, & excessibus forsitan perpetratis, etiam si vsque ad diffinitiuam sententiam, quæ tamen in rem non transierit iudicatam processum foret.

Item voluit non valere subrogationem illius, qui impetrauit beneficium vacans per priuationem, antequam sententia transue-

rit in rem iudicatam, vt postea non possit petere se subrogari, & sic est quartus casus prohibitus, vide gl. in verb. *successores*. in §. *declarantes*. de *mand. Apostol.* in *concord.* & *Gomes.* q. 7.

Quintus casus est, quando derogatum est isti regulæ, & Papa solet derogare potentibus quasi indifferenter, vt vidi, quod potentiori denegari deberet. *per rub.* C. *ne liceat potentior.* & d. l. *vna.* C. *si quacunq. prædi. potest.* Hocque fuit denegatum tempore *Inno.* 8. Card. S. Petri ad vincula, teste *Io. Staphileo* in tract. de *litteris gratie.* fol. 15. de *litteris iustitie*, vnde dicit, in supplicatione debere apponi ista verba, attento, quod orator nõ est cedente potentior, & c. licet derogetur etiam pro potentiori & fauorabilibus, tamen si non sit expressum in supplicatione quod est potentior, non valet derogatio, *per not. in ca. de aliena iud. mutandi causa facta.* §. l. 1. & *per totum.* ff. *illo. ut. plene scripsi in scholasticorum prius.* 177. vide *Gomes.* q. 15.

Sit tamen vnus collitigans habuerit sententiam pro se, quæ in rem transuerit iudicatam, poterit etiam potentiori cedere, cum derogatione regulæ, quia tunc omnis præsumptio malitiæ cessat, quia non videtur quod de iure suo diffideret, vt *Doct. notan* in c. 2. de *alien. iud.* sed hoc casu requiritur, quod sententia lata fuerit contra omnes collitigantes: nec sufficeret quod contra vnum lata esset, quia cum illo collusio posset esse, teste *Gom.* in q. 1. super hac regula.

Sextus casus quando quis petit subrogari in locum illius, qui habuerat tres sententias conformes, & antequam executioni demandatæ essent mortuus fuerit, tunc is, qui in locum illius petitur subrogari, non est necesse quod petat derogari isti regulæ, quia hic casus in ea non comprehenditur, cum lis iam sit finita, *per Cle.* 1. de *re iudic.* & idem si finita erat per sententiam, quæ transiit in rem iudicatam, *per text.* in cap. 1. de *litis contestat.* in 6. & sic cum lis sit finita, non præfertur collitigans impetrans, etiam si huic non sit derogatum regulæ. *Gom.* q. 14.

Ultimus casus, quando lis esset iniuste

mota contra mortuum, fortè triduo antequam decederet, tunc illa motio litis nõ inducet vitium litigiosi. l. 1. §. 1. ff. de *litigios. plene* scribit *Cassad. dec. vlt. de dolo.*

Nota, quod non datur subrogatio, nec gratia si neutri, vel si nulli, vbi contra aliquem agitur de crimine, & is moritur: tunc antequam priuatur non subrogatur alius in locum illius, quia beneficium non est litigiosum: sed persona accusata, & id eo poterit cedere ante sententiam priuationis gl. in verb. *finita.* inc. *vlt.* vt *lice pendente* in 6. sed post priuationis sententiam poterit dari subrogatio: quia post sententiam fuit de beneficio prouisum, ob id beneficium potest dici litigiosum.

Item non datur subrogatio in beneficiis consistorialibus, hoc est, in monasteriis virorum, valorem ducentorum florenorum auri communi estimatione excedentium quia talia sunt reseruata, & de illis solet Papa prouidere consistorialiter. Ideo in illis non datur subrogatio, nisi præcesserit alia prouisio, vel commenda consistorialis. Et ita seruat stylius curiæ Romanæ, teste *Staphileo* in tract. de *litteris gratie.* fol. 16. *versic.* & alius casus. Plus dicens, videlicet non admitti resignationes talium.

In hoc regno Franciæ non vidi hanc regulam seruari, ob id alia hic non scripsi.

REGVLA XXX.

De *verisimili notitia.*

Item voluit & ordinauit.

Hæc regula fuit publicata & registrata in parlamento Parisi anno 1493 die 2. Nouembris, & vbiq. in regno Franciæ recepta, & in forensi iudicio ad vnguem seruatur: et tunc a iuris visceribus extracta, maxime ex c. 2. de *conces. præb.* vbi beneficia antequam vacent non debent impetrari: & nisi vacatio peruenerit ad notitiam conferentis, vel peruenire poterit. cap. *quæ.* *illo. ut.* cap. 2. & 3. *illo. ut.* in 6. nam collatio quæ non est verisimilis, non est credibilis, nec facta creditur. l. 6. de *indebito.* §. 1. ff. de *prob.*

prob. l. *Marius*. in prin. de leg. 2. & quod longè est à verisimili, est quedam falsitatis imago, in l. 1. col. 3. c. de servis fugi. Fel. in ca. quia verisimilis, de presumpcio. verisimilitudo enim est cognata natura. Bal. in conf. 180. morto. col. 1. vol. 3.

Ratio solebat in principio huius regulæ describi ista, videlicet, vt in habendis beneficiis ecclesiasticis fraudes euitentur, seruetur conscientie puritas, & ambitionis via præcludatur ambitionis, teste *Gomesio*. super hac reg. in prin.

Et ideo non potest huic Regulæ Papa dispensare, cum non possit contra naturam statuere: sicut nec ius. §. *minorem*. inst. de adoption. cap. *dehincum*. vbi Pan. in 2. not. de baptismo. nec potest facere quod citius veniat, quam natura possibile sit.

Et quamuis sit solitus Papa derogare, non tamen recipitur eius in hoc Franciæ regno derogatio, minus legati, vel alterius, nisi in casu infra descripto.

Nec probatio contraria in hoc casu recipitur, vt in c. *flui*, de heret. in 6. etiã si quis vellet probare se per necromanticum & demonem allatum intra vnum diem, quia tantummodo verisimile admittetur, videlicet quod cursor eques Romam potuit ire sex diebus ex Lutetia: ex Lugduno quinque, hoc recipitur: ex Tholosa, septem tempore hyemis: sicut Paris. si inueniatur collatio præmaturè facta, tanquam non verisimilis excludetur, vt vidi in practica seruari, nec est aliqua dispositio tam generalis, quæ ad non verisimilia trahi debeat, teste *Ang. conf. 240. super primo. col. 2. vers. pro hac parte.* & *lasi. conf. 141. in ista col. 8. vers. 6. prædicta*, in 2. vol. quamuis Pan. & alii in d. c. *verisimile de presumpcio*. dicant probationem regulariter contra verisimile admittendam, licet clariore probatione requirantur.

Quod omnes gratiæ.

Requiritur ergo in hac regulæ, quod sit gratia, & habet locum in quacunque gratia per istum. text. omnes gratiæ, qui

enim totum dicit nihil, excludit. l. 3. *procuratore*. C. *mand.* siue fuerit collatio, presentatio, siue institutio, siue nominatio, vel alia quæcunque profusio, de quibus in cap. *cum in illis*, de preb. in 6. cum omnes gratiæ dicantur. *cle. gratia. de rescrip.* Idem requiritur quod sit gratia de beneficio: aliàs si esset gratia delinquenti facta, valeret, quia hæc regula non habet locum in illa: cum in ea hoc non inueniam statutum, nec prohibitum, etiã si gratia esset motu proprio facta, quia hæc clausula non tollit hanc ambitionem, quia præsumitur procurata: & quia facile apponeretur. Ideo vt vitetur fraus, etiã in gratia motu proprio facta procedet, teste *Gomesio. quæst. 2.* & si non haberet locum in resignatione, quia non est gratia, cum teneatur conferre, saltim permutanti. cap. *inter de preben. cap. vno de rer. permut. in 6.* & in *Clem.* quia hæc regula loquitur de vacatione per obitum, vt infra dicitur.

De quibusuis beneficiis ecclesiasticis cum cura, vel sine cura secularibus & regularibus.

Et sic non habet locum in beneficio temporali Regis, vel Imperatoris, seu alterius principis, cum hic in beneficiis ecclesiasticis tantum statuatur. Bonum esset tamen quod etiã seruaretur in officiis propter magnas ambitiones currentium ante tempus, habet tamen locum hæc regula siue beneficia sint secularia, siue regularia, siue sint curata, siue non, vt hic dicitur: etiã comprehendit hic dignitates & officia ecclesiastica, licet hic non exprimantur nominatim: sed quia text. dicit, de quibusuis beneficiis ecclesiasticis, & appellatione beneficii ecclesiastici, & dignitates & officia ecclesiastica continentur. cap. *postulasti. de rescri. gl. in c. 1. de reg. iur. in 6.* & in *cl. auditor. de rescri. scripte in concord. rubr. de collat. §. volumus. in verbo, beneficia*, & quia est eadem ratio in dignitatibus & officiis ecclesiasticis, quæ in aliis beneficiis, ergo eadem decisio locum.

cum habebit. *l. illud. ff. ad l. Aquil. & si qua fuerit antiquioribus causis similis, seu maior, &c. dicit text. in §. porro, que fuit prima causa benef. amittendi, & in dignitatibus maior est ambitionis ratio, & votum captandæ mortis, ergo in illis habebit locum.*

Per obitum quarumcunq; personarum vacantibus.

Ergo non habebit locum si alio modo vacet, utpote per priuationem, nam si scirem quendam archidiaconum priuandū die decima Iulii, mitterem cursorem ad Papam, qui die decima priuationis mihi conferret, non valere collationem videtur. Sed argumentum hoc à contrario sumptum facit quod sic, & idem in alia vacatione, de quibus scripsi in §. monasteriis, in *gl. vacantibus, de regia ad preel. nomina. faciendā*, quia non datur occasio mortis captandæ hoc casu. Ratio diuersitatis est, quia posset quis machinari in mortem alterius, & ideo ut votum captandæ mortis auferatur, *iuxta. c. 2. §. 3. de concess. preb.* sed non in priuationem, vel in aliam vacationem, ob id in illis locum non habebit, etiam si iudex procurasset priuationem, quia priuatus potest appellare: adhuc etiam reg. non haberet loc. *Gomes. hic. que. 3. distinguit. aut, inquit, impetrans per resignationem esset impetraturus per obitum, & res est expedita. quoad hanc regulā: secus si non esset impetraturus, & iuramento procuratoris statur. Hæc concordia non haberet saporem, quia omnis impetrans est impetraturus per obitum: sicut per resignationem, ut est verisimile, & stare iuramento procuratoris, qui ignorat voluntatem domini est periculosum. Ideo ego concilio sic, quod habeat locum nisi in illa impetratione fuerit regulæ derogatum à Papa, & ita in Forensi iudicio seruatur in Francia.*

In antea fecerit.

Et sic loquitur in Papa: sed quia eadē ratio versatur in legato & ordinario, ob id etiam in illis locum habebit. Posset enim quis in mortem alterius machinari, &

postea ad ordinarium currere & petere ab eo beneficium, certè ut mortis captandæ occasio tollatur, quod hic in Papa statuitur, & in aliis ordinariis seruabitur, per *c. 2. §. 3. de concess. preb. in 6. huius sententia est gl. in verbo, faciendā. §. neque de collat. in prag. quam ad verbum more solito transcribit Ioan. de Selua, in tract. de benef. in 3. part. q. 46. & idem consulendo tenuit Dec. cons. 398. in causa. in fin. dicens ita fuisse iudicatum in Parlamento Delphinali, & idē consuluit de Ripa. cons. siue resp. 16. regul. §. in c. in fin. de rescrip. sic etiam fuit sepius iudicatum in Parlamento Francia, ut scripsi in proce. conc. in verb. fati. idem tenet Iaso. cons. 104. circa ult. que. in 1. vol. §. Gomes. hic plen. que. 1.*

Et ideo præuentiones Papæ nō valent nisi tantū tempus effluerit, quod interim vacationes verisimiliter potuerint peruenisse ad notitiā Papæ, ut declaro in proce. conc. in verb. fati. §. in §. declarātes. in verb. iure præuentionis. de mand. Apost. etiam si in ea adiciatur clausula generalis & quouis alio modo vacet, etiam si per obitum, ut solet poni de stylo curiæ Romanæ, teste Callad in dec. 29. super regul. cancellariæ. Plus dicens in sequenti regulā, procedere etiam siis, qui habebat beneficium in commendam moreretur, ex mente regulæ, & quia per obitum commentarii vacat beneficium, cum sit titulus canonicus, ut scripsi in tract. de pacif. posses. in amplia. §. Gomes. hic. q. 4.

Nullius roboris, vel momenti sunt.

Et sic cum penitus nullæ sint collationes istæ præcoces, non proderunt etiam post triennium: tum quia nullæ ut hic, & sic non coloratæ, ut decretum de pacif. posses. requirit: tum etiam quia nullum momentum, nec commodum asserre possunt, ut hic vide Andr. Tirag. de his verbis plen. scribentem, in inerp. l. si nunquam, in verb. reuertatur. in num. 81. C. de reuocan. dona. nec processus in vim talium factus valebit, nec fulminatione alia opus est, ut not. doct. in cle. 1. de preb. in verb. momentu.

Nisi

Nisi post obitum, & ante datam gratiarum huiusmodi, tantum tempus effluxerit.

Et sic computatur tempus à die obitus, unde etiam si quis currat habens procuratorium ad resignandum, computabitur tempus à die obitus, per hunc tex. nisi fuerit huic derogatum regulæ, quia in hoc casu computabitur tempus à die procuratorii: tum quia ad alium modum vacationis procurator Romam ierat: tum quia fraus cessat, & non datur occasio mortis captandæ. Ad hæc, quia origo prouisionis aspicienda est. *l. 3. C. ad Macedo.* & sic intelligi debet *gl. in d. verb. faciendas. §. neque. de coll. in pragm.* & solent hodie cursores, qui ante diem procuratorii currere cœperant, impetrare beneficium pluribus diebus, & postea habebit illam impetrationem, quam uoluerit: sed hoc est iniquum, ideo bonum esset statuere, ne in vim unius procuratorii plures valerent prouisiones: & etiam, quia per procuratoria aliquando post decem annos expediuntur: bonum (ut puto) esset quod post dimidium annum non expedirentur procuratoria ad resignandum, quia obliuio postea præsumitur, quæ si non esset, procurator sic constitutus reuocaretur. *argum. l. peregr. ff. de acquir. posses.*

Quod interim vacationes ipse de locis in quibus personæ prædictæ decesserint.

Computabitur ergo tempus ex quo decessit non in quo ualetudine prius affectus fuerit, si postea ambulauerit, vel alio uetus & translatus fuerit, per istum tex. Et si reperitur impetratio & obitus eodem die, præsumetur quod mors præcessit, & sic ualebit impetratio & collatio, quia in dubio illud præsumitur præcedere, quod ad validitatem actus est necessarium. *l. cum in testamento. §. hæc uerba. ff. de hered. inst. §. i. Bald. præsumi debet, ut actus potius ualeat, quam pereat. l. quoties. ff. de reb. dubiis. hoc expressim decidit Cassad. decis. 21. super reg. cancel. Cardinalis rub. de præb. di-*

cens hoc uerum, dummodo sit huic regulæ derogatum. Ergo impetranti non incumbit onus probandi, quod mors præcesserit, teste. *Gomes. q. 6.*

Ad notitiam eiusdem domini nostri uerisimiliter potuerint peruenisse.

Certum est, quod si quis promiserit mihi dare Tholosæ centum, inest tempus quo illuc proficisci possim, & antea non potero illum conuenire. *tex. in l. continuus. §. idem dicendum. de statu liber. & citatus sine termino tenetur quam citius potest comparere, reseruato sibi tempore, quo possit proficisci. c. cum parati. de appell. ubi Panor. in vlt. notab.*

Et quamuis ante istam regulam collationes factæ à Papa vel eius executore de beneficio vacante, licet vacatio ignoraretur, ualere, ut scribit Ioan. Monac. in c. si tibi absent. de præb. Roca. dec. 172. Nota quod ubi executor in antiq. & idem est dicendum in ordinario, qui poterat conferre beneficium si uacat. *gloss. in c. 2. de elect. in 6. & Lupus. alleg. 6.*

Tamen hodie istæ collationes sunt nullæ à quocunque factæ fuerint: tum quia hoc est prohibitum per hanc regulam: & concupiscentiam nesciebam peccatum esse, nisi lex prohibuisset. *c. nam concupiscentiam. de consuet. idem in ista præcoce collatione: nisi fuisset per hanc regulam prohibita, & sic non est opus ad iura contraria respondere, quæ non habent locum per istam regulam, nam esto quod ordinarius possit conferre si uacat, & Papa: tamen illa collatio non ualebit, nisi tantum tempus effluxerit, quod collationes uerisimiliter potuerint peruenisse ad notitiam collatorum: alioquin nunquam Papa iure præuentionis conferret, quia singulis diebus ordinarius conferret singula episcopatus beneficia, si uacarent, & posteaquam audiret mortem alicuius, expediret collationem ab illo die mortis, & infinitæ fraudes ac fallitates, quibus obuiatur post istam regulam cessarent. Necessè est igitur ut seruetur ista*

regula in quocunq. collatore. Si velis multa videre de verisimilitudine, lege Andr. Tiraq. in *interp. l. si inquam, in prin. c. de revoc. dona.* ubi multa more suo congerit, non tamen loquitur de ista regula quod miror, cum omnia penè videatur perlegisse.

Et habet locum hæc regula, siue factum fuerit per mare, siue per terram: nam si aliquis diceret se ex Aquismortuis iuisse Romam vno die, non est verisimile, & ideo posset opponi hæc regula, licet aliter fieri debeat computatio per mare, quam per terram. *Doct. in l. i. ff. si quis cau. Scripsi in l. in itinere. ff. de verb. signif.*

REGVLA XXXI.

De commissionibus.

Item quod omnes & singula causarum commissiones, quas in antea fieri contigerit obtentæ, vel occasione concessionum duntaxat apostolicarum de beneficiis ecclesiasticis gratiarum, super quibus apostolicæ literæ confectæ non fuerint, ac processus de super habendi nullius sint roboris vel momenti.

Commissiones causarum à Papa factæ super beneficiis per supplicationem, non valent: nisi literæ sint expeditæ, id est bullæ confectæ, nec etiam valebunt processus facti in vim illarum commissionum: quia dicunt signaturam esse gratiam imperfectam, *dic. in msa, nisi derogetur huic regulæ, vel ponatur in signatura, quæ litera tamen intra terminum ad articulandum expedire paratas est, tunc poterit experiri. & si pars requirat, expedientur bullæ, teste Staph. in *tract. de literis iustitiæ. fol. 141. & seq. vers. imprimis igitur, & sic valebit ista commissio etiam literis nõ confectis, dummodo in termino ad articulandum literas expediat secundum eum, vel sumptus bullarum producat. Rom. 621. in antiq. & vi Papa c. o.**

gat actorem ad levandum bullam, solet apponere istam clausulam in d. commissionibus, videlicet quod interim beneficium ipsum, etiam quoad effectum regulæ de subrogandis, minime censeatur litigiosum: aliàs non dabitur commissio in materia beneficii, literis non confectis, & solet apponi etiam ad tollendas fraudes impetrantium beneficia per alios possessa, ratione senectutis, fortè ut gaudeant beneficio regulæ de subrogandis post senis mortem, cui obuiat ista regula: licet aliàs regulariter post citationem executam, res dicatur litigiosa. *cl. si. vi lit. pend. Pan. & alii in ca. gratum. de offi. deleg. Tamen non hic ratione huius clausulæ: dicitur tamen beneficium litigiosum quoad actores impetrantes commissionem, tam quoad regulam de subrogandis, argum. eorum quæ Egidius scribit de 380. Si faciens committit. & dec. 543. Si pendente, quam etiam, ut actor ius suum cedere non possit etiam ante dictum terminum ad articulandum: aliàs diceretur lite pend. cedere, & sic posset reuocari, per clem. 1. vi lit. pend. dec. Roze 47. lit. pend. in not. quia litis pendenti bene inducitur in præiudicium impetrantis, ut scribit Lud. Rom. conf. 330. circa primum. coll. cum cl. vi lit. pend. plene Gom. in compendio virtusque signaturæ. num. 63. & 64. de quo scripsi in commen. regulæ de idiomate, ut ad notitiam citati perveniat citatio, & simulatq. impetratio ad notitiam actoris pervenit. Ergo quoad eum litis dicitur pendere & etiam res dicitur litigiosa, ut actor teneatur postea in rescriptis de hac litis pendenti facere mentionem, aliàs non proderunt impetranti, nec reo nocent. c. causam. q. 2. de rescrib. & ibi gloss. in c. dilectus. vi lit. pend. Fel. in c. super literis. col. 7. vers. 6. reg. de rescrib. Staphil. vi supra. fol. 144.*

Ideo in commissario mandati seu alterius bullæ, nam istæ commissiones verbales periculosæ sunt ob id literæ expediri debent, quia interdum iudex, qui concessit negat se concessisse non ex malitia, sed ex oblivione, quam obrem commissiones verbales, quas iudices faciebant, fuere reprobatæ per Senatum Paris. anno 1533. die vero 24. Martii.

Nota

Nota diligenter, quod is cui mandatur commissio, facit processum fulminatam, nam primo dicit literas Papæ sic præsentatas fuisse integras, non raras, nec cancellatas: sed in forma iuris, & iustitiæ, quas cum honore & reuerentia, ut docet recipimus iuxta c. si quibus. de refer. quas ad verbum describendas cum nostra commissione curauimus. Paulus, &c. Et postea iste commissarius concedit literas in vim suæ commissio- nis si sit opus.

Hodie in regno Franciæ causa vitandi circuitum, nisi causæ cognitio requiratur in literis gratiæ, non solet fieri processus fulminatam: sed facta præsentatione literarum gratiæ executor confert, vel facit quod mandatur ei.

Aduertendum est quod istæ commissio- nes per simplicem signaturam, absque bullarum expeditione conceduntur, & secū- dum ipsarum tenores & formas iudicare de- bent commissarii, nec registrantur istæ suppli- cationes iustitiæ, sicut supplicationes gratiæ continentur, quia non præsumitur falsitas in istis, sicut in aliis. c. pen. de cri. fals. vnde sumptum de registro supplicationum, signatura domini Papæ, in iudicio non faci- dit fidem: secus si de registro bullarum ex- trahatur, & ita tenet curia Rom. v. testatur do. de Rota. dec. 621. Nota sumptum in antiq.

Mente tenendum est, quod vna commissio non datur ad duo beneficia aduersus possessa, secus contra vnum, si expressa sint in supplicatione: quia hoc calu vna gratia censetur esse, secus in alio. arg. l. sci- re. ff. de verb. obl. Barr. in l. Aurelius. §. idem questu. de libera. lega. nec etiã dicitur com- missio, vel literæ regiæ ad causas motas & in fu- turum mouendas per c. ad hoc. de refer. scrip.

Item non datur à Papa commissio, & da- ta non prodesset, vt processus factus absente parte, & non citata validus fiat, & confir- merat: quia defectus citationis non solet sanari etiã resectis expensis à parte, nec confirmari potest à principe, cum dicatur de iure diuino nullus. cl. pastoralis. de re iudi- ca. quia contra partem inaudita nihil face- re potest Papa. c. 1. de causa posse Si tamẽ fue- rit facta citatio, & nõ fuerit seruata forma,

tunc potest confirmari per literas. cl. causam. in fi. de elect. Rom. consil. 360. circa. & cons. 410. vt clarior. Rota. decis. 471. Si de mandato. in not.

Præterea defectus mandati, non solet per literas confirmari: vnde si quis impetret literas Regias, vt defectu mandati non obstante valeat processus, non verificabuntur nec interinabuntur: quia processus est nullus. l. licet. & ibi doct. C. de procura. & c. in nostra. illo. sit.

Item processus factus à procuratore re- uocato, non solet confirmari per literas, quia est nullus, cum sit factus contra volū- tatem domini. c. ex parte decani. iuncta. gloss. de refer. & iudex ex officio potest compelle- re procuratorẽ, vt exhibeat mandatum ne laboret in vanum. gl. in verb. absentia. c. de ele. in 6. Ludo. Rom. cons. 60. & cons. 170. ses. bant.

Itẽ per literas non solet infirmari cõtra- ctus vtriusque partis consensu factus. l. 1. & 2. C. quando liceat ab emptio. discedere.

Nec confirmari factus ab eo, qui consen- sum non habebat, vt pote à furioso, vel pu- pillo: quia consensus est de iure naturali. I- deo Papa defectum consensus supplere nõ potest, multo minus alius princeps. teste. To- an. And. & Pan. in c. per venerabilem qui filii sint legitimi.

Præterea defectus iurisdictionis non so- let per literas sanari, nec confirmari, quia processus est nullus, ac omnia inde secuta, non solõm ex defectu consensus: sed etiam propter solennitatis defectum, quæ nõ po- tuit coram iudice alio interuenire, vt docet Pan. in c. significasti. col. pen. de for. comper. & hic defectus iurisdictionis semper allegari po- test, etiam post tres sententias conformes. gloss. singul. in cl. vna. in gloss. vlt. de sequest. pos- sess. & fructuum. Gomez. in compend. vtriusque signaturæ. n. 74. & seq.

Ad hæc non sanatur per has commissio- nes defectus ex via iustitiæ. Panor. in ca. 4. in fi. de re iudi. nisi sententia fuerit nulla ex de- fectu ordinis, seu solennitatis positæ in l. prolatam. C. de senten. & interlocu. om. iud. & hoc resectis expensis, quia ista solennitas est iuris positiuus, quæ Papa supplere potest, cum sit super ius. c. proposuit. de concess. præb. l. princeps. ff. de legib.

Nota bonum verbum, quod in his commissionibus, & aliis literis iustitiæ, in dubio non præsumitur Papa, vel princeps cedere aliquid in præiudicium alterius, nec facere gratiam, nisi aliud exprimat. Hoc docet Staphil. in tract. de literis iustitiæ. fol. 150. vers. constat autem quod stilius. Plus inferens, quod quando vnus petit monitorium dari contra debitorem defuncti, cuius ipse, qui petit est creditor, datur: sed cū claufula, absque præiudicio petitoris creditoris, iuxta reg. cap. qui prior. de regu. iur. in 6. & ff. ac C. qui potio. in pign. habeantur.

Adde etiam, quod post conclusionem in causa non solet curia Romana dare commissionem, nisi conclusioni illi deroget, & hoc propter regulam cancellariæ, hoc disponentem: nisi aliquid de nouo producat, nam tunc si per auditorem admittantur, tacite conclusioni derogatum videtur, quia auditori non obstat conclusio. Rota decis. 5. Si post conclusionem, in nouis. gl. in cap. cum dilectus, in verb. decennium. de electionibus. Ioan. Staphil. in tract. de literis iustitiæ. f. 168. vers. non datur aliqua.

Item licet commissiones in curia vbi sunt concessæ, sint late interpretandæ. Innocen. in capit. super literis, de rescript. tamen non extenduntur ad ea, quæ sunt contra, vel præter intentionem committentis, & ideo commissio impetrata contra vnum, eo mortuo, est finita: nec poterit conueniri heres. c. significauit, de rescript. & impetrata contra duos reos, mortuo actore, etiam extincta erit deci. Rota. 107. Si impetret. in not.

Limita istam regulam non procedere in spoliato, vt etiam literis non confectis possit prosequi causam in odium spoliantis, & in fauorem spoliati. Cassado. in decis. 1. super reg. cancella.

Secundo etiam non procedit, quando fertur absolutoria contra impetrantem. Cassado. in 2. decis. incipien Item voluit.

Tertio fallit, quando derogatum est huic regulæ, Cassador. decis. 3. super eadem. & solet derogari, dummodo expeditio fiat ante terminum ad articulandum, quod postea præsumitur factum si expeditio litera-

rum inueniatur, vt ibidem. & decis. 4. innotuit.

REGVLA XXXII.

De impetratione beneficiorum per obitum familiarium Cardinalium vacantium.

Item voluit quod impetrans beneficium vacans per obitum familiaris alicuius Cardinalis.

Ista regula indulget Cardinalibus hoc priuilegium, quod competit tam Cardinali residenti in curia, quam non residenti, cum hic loquatur generaliter: tamen residens in curia habet vnum speciale, de quo infra.

Item ista regula loquitur quando beneficium vacat per obitum: secus ergo si vacet per resignationem, etiam si resignans moriatur intra viginti dies, dummodo fuerit regulæ derogatum à Papa, qui potuit facere ne vacaret per obitum, dispensando illi regulæ, vt plene scripsi in §. præfatiq. ordinarij. in glo. vacare. de colla. in concord. & illud expressim decisum inuenio per Cassad. in deci. 16. vnus familiaris, rub. de præbend. habebit tamen locum si vacet per obitum illius, cui erat ad vitam commendatum, vt idem concludit Cassador. decis. 37. Si familiaris. in eisdem decisionibus. super regu. Cancellaria. etiam si ille post mortem Papæ esset familiaris Cardinalis. idem Cassad. decis. 23. ibidem.

Teneatur exprimere nomen.

Oportet quod impetrans beneficium per obitum familiaris alicuius Cardinalis vacans, exprimat nomen Cardinalis, sed an cognomen? Respond. non: quia hic non dicitur, nec solent Cardinales nomine proprio & cognomine vocari, maxime à Papa. Ideo est solo contentus nomine, cum titulus Cardinalis reddat eum certum, quod sufficit, vt in l. certum. ff. si cert. per. & quando nomen proprium sufficiat vel non, plene scribit Paul. Paris. in c. auditis. fol. 8. & seq. de præscrip.

Et titulum ipsius Cardinalis.

Et sic solet exprimi in literis Papæ, Cappellani in ecclesia Senonen. quâ quondam N. in ipsa perpetuus cappellanus, dum viveret obtinebat, per obitum ipsius N. qui curialis & dilecti filii nostri Anthonii tituli sanctæ Anastasiæ presbyteri cardinalis familiaris existens, de ciuitate, &c.

Et si ille in curia fuerit, eius ad id accedat assensus: aliàs de super gratia sit nulla.

Vult hic Papa collationem beneficii vacantis per obitum familiaris cardinalis in curia existentis non valere nisi consensus cardinalis ad hoc accedat, magis enim fauendum est his, qui plenè laborant: sicut illi, qui in curia resident. Vnde dicit. text. non sunt alieni à labore & puluere, qui signa nostra comitantur. *l. vna. Cod. de palat. sacrar. largi. lib. 12.* & propter expensas & onera quæ Cardinales sustinent in eorum familia. *Cassador. decisio. 27. super reg. cancel. que incipit, si familiaris.* Et quamuis aliqui cardinales extra curiam validè laborent: tamen non ad vtilitatem publicam: sed frequenter circa mulieres, & venationes, & ludos. Ideo hoc priuilegium eis non cõceditur.

Et idem seruari voluit etiam si dicti familiares, eorundem cardinalium familiares esse desierint, seu ad aliorum cardinalium familiaritatem similitè transferint, quo ad beneficia, quæ familiaritate ad beneficia, quæ familiaritate priori durante obtinuerint, & in quibus priori ipsa familiaritate durante ius eis competierit, ita quod Cardinales, quorum prius familiares fuerint, suum habebant adhibere consensum.

Et sic Cardinalium consensus requiritur non solum quoad familiares, qui moriuntur in eorum seruitio, sed etiam si de-

fierint esse familiares, dummodo illa beneficia habuerint durante familiaritate, quia Cardinalis potuit ei conferre ex suo episcopatu. Igitur si iste moriatur, habet Cardinalis alteri familiari prouidere. Limita tamen vt sequitur.

At felicitis re. Sixti III. Innocentij VIII. & Adriani VI. Roman. Pontificum prædecessorum suorum hærendo vestigijs, declarauit præsentem constitutionem locum non habere in illis beneficijs, quæ non solum ratione familiaritatis, continuæ commensalitatatis huiusmodi: sed etiam ratione officiorum, quæ familiares ipsi tempore mortis eorum in dicta curia, vel in alijs locis obtinuerint, aut antea obtinuerint, dispositioni generaliter reseruata, vel affecta fuisse apparet.

Limitatur quod supra statutum fuit, videlicet quod consensus cardinalis requiritur, quando cardinalis est in curia, & eius familiaris moriatur: tunc Papa non conferet sine illius consensu. Fallit quando illud beneficium esset generaliter reseruatum Papæ, vel ratione officii, videlicet scriptoris: vel quia est maior dignitas in ecclesia Pontificali, tunc Papa sine alicuius consensu conferet: vel quia est Papæ familiaris, vt scribit *Cassado. in decisio. 9. de præbend.*

Secundo fallit quando aliquis litigat cum familiari alicuius cardinalis: quia tunc petendo subrogationem, non tenetur consensum requirere cardinalis, nec habet locum ista regula, quæ loquitur in alio casu, vt scribit *Gomez. in q. 5. super reg. de subrogand. colligantibus.*

Nec non illos, quoad effectum dictæ cõstitutionis, familiares eorundem cardinalium censeri, qui

ipsorum cardinalium familiares ad minus per quatuor menses fuisse probarentur. Decernens irritum, &c.

Hic traditur maxima declaratio ad omnes regulas, vt illi dicantur familiares, qui fuerint per quatuor menses commensales continui. Et commensales vocat, qui sumptibus, & expensis cardinalis in eadem domo degunt, quasi simul mensales, & in eadem mensa degentes, & dicuntur conuictores, quia simul viuunt, id est in eadem domo, licet non in eadem mensa: quia famulus non solet in eadem mensa cum domino comedere saltem in Francia.

Et pro hac decisione facit quod scripsi in *Scholastic. priuileg. 141.* vbi dixi per legem regni, scholasticos non posse conuenire suos debitores in hoc regno Franciæ, nisi studuerint prius per sex menses. Et continui dicerentur familiares, etiam si essent in studio, vt probat *Caderin. cons. 8. An si legatus. de offic. leg. & plene scripsi. in 23. priuilegio scholasticorum.*

Requiritur tamen quod quatuor menses sint completi per illam dictionem per. *l. urbana. §. pertractare. ff. de verb. signif.*

Et possit computari menses prout in calendario positi sunt, nam Kalendis Ianuarii effectus fuit commensalis cardinalis, in Kalendis Maii, erunt lapsi quatuor menses & completi. per *gl. in c. quam sit. de elect. in 6. scripsi in gloss. Concord. in verbo, post mensem in forma manda. apostol.*

REGVLA XXXIII.

Item idem dominus noster ad evitandum lites & contentiones, quæ ex præcedenti sua constitutione exoriri possent, vestigijs prædecessorum suorum inhærendo, voluit, statuit, & ordinavit, quod si beneficia, quæ per obitum fa-

miliarium continuorum comensalium eorundem cardinalium in futurum vacabunt, cessantibus apostolicis reservationibus ad alterius cardinalis collationem, vel aliam dispositionem pertinere deberent, in dicta præcedenti constitutione non comprehendantur, quoad hoc vt in prouisionibus talium beneficiorum super expeditione literarum illius cardinalis, cuius familiaris defunctus ille extitit, consensus requiri debeat: sed beneficia huiusmodi ad collationem, & quamuis aliam dispositionem Cardinalis ordinarii collatoris, vt præfertur liberè spectare censèatur, & si apud sedem Apostolicam beneficia huiusmodi per obitum dictorum familiarium vacauerint, tunc in prouisione huiusmodi talium beneficiorum, super expeditione literarum illius Cardinalis exigatur consensus, si in Roman. curia præsens fuerit, ad quem eorundem collatio, vel dispositio, vt præfertur pertinere deberet.

Hic traditur altera limitatio ad præcedentem regulam, videlicet quod consensus Cardinalis in curia degentis, requiratur in collatione beneficii vacantis per obitum sui familiaris, fallit quando collatio illius beneficii spectet ad alium Cardinalem: tunc collatio liberè poterit fieri ab illo: nec requiritur consensus illius Cardinalis in cuius erat seruitio, & familiaritate, quia priuilegiatus Cardinalis non debet vti priuilegio aduersus alium Cardinalem priuilegiatum. *text. vbi Bartol.*

in authentic. quā actiones. C. de sacrosanctis ecclesiis.

Insuper vult hæc regula, quod si beneficia familiaris Cardinalis vacarunt in curia, quod requiratur consensus eius, etiam si à Papa conferendum esset beneficium, si ille Cardinalis præsens sit in curia, aliàs secus.

REGVLA XXXIII.

De signatura per fiat.

Item voluit idem Dominus nosse, quod concurrentibus eadem die super quocunque beneficio per fiat, & concessum, signaturis: ex eis, per fiat, etiam ut petitur, habens: alteri, per concessum etiam motu proprio, habenti præferatur.

Et sic est casus in quo plus valet concessio ad petitionem, quam motu proprio, quod est notandum. & per solam signaturam probari vult hic prælationem. An debeat hic præferri, etiā si ille, qui habet per concessum, acceperit prius possessionem, vel aliam habeat qualitatem? & putarem quod sic: quia hæc signatura per fiat vincit motum proprium, qui est fortis, *vt scripsi in gloss. motu proprio, de colla. in concordant. fortius vincet signaturam per concessum, etiam post possessionem, ita nunc inveni decifum fuisse Romæ in duabus causis, & ita interpretatum, vt refert Cassado. in dec. 14. regula. rubr. de præbend. Aduertendum est quod Genes. 1. c. dicitur, fiat lux, & facta est, sic fuit verbum Dei, & eius nunc vicarii. Et verba Dei aliis sunt præferenda, vt hic vult Papa, & sunt magis notanda, quam aliorum, nam per hoc verbum fiat, statim perficitur gratia. *Calder. in cap. quisquis. de elect. Bal. in l. cum apud. C. de commun. seruo manu. facit text. in l. ait prætor. §. deinde ait, ibi hæc verba, fiat, statim & facto suo nocent. ff. ne quid in loco publ. cap. qui boni. §. scilicet. 17. q. 1. & hodie sæpius parla-**

menta Franciæ solent in supplicationibus uti hoc verbo, fiat, vt sæpius vidi si subiecta materia hoc patiatur, vt fiat præceptum. &c. fiat inhibitiones, &c.

Sed ista regula videtur omnibus aliis contraria loquentibus de signaturis, quæ volunt non adhibendam fidem signaturis, ergo non facerent fidem. Respon. facit fidem quo ad bullam, non tamen ut iudicetur ex ea sola, & pro intellectu huius regulæ notanda sunt sequentia.

Primo notandum est, quod Papa maxime solet uti in beneficialibus triplici genere scripturarum, quædam vocatur Signatura, altera Bulla, altera Breue.

Signatura est scriptura in Papyro à Papa signata vel eius delegato, absq; sigillo, partis supplicationem, Papæque concessionem breui continens.

Primo dico, quod est scriptura, nam omnis supplicatio scripta est, nec posset probari nisi per scripturam, cū ante scripturam non dicatur signatura, quia non est signata, nec signari id, quod non est, potest. *arg. l. decem. ff. de verb. oblig. Doct. in rub. de constit. scripsi in §. 1. in verb. literas. de mand. Apostol. in concor. & sic est vnus casus in quo scriptura requiritur vltra descriptas per gl. in c. 1. de censib. in 6. licet aliàs actus tantum valeat sine scriptura, quantum cum scriptura. l. Pactum quod bona fide. C. de pact. sunt enim scripturæ vt quod actū est per eas facilius probari possit, & sine his quidē valet quod actum est. l. contrahitur. ff. de pignor. ratio est quare in gratia requiritur scriptura. Quia est valde difficile testibus deponere de omnibus quæ continentur in gratia, vt hic docet Card. in procem. clem. §. sane. q. 5. prout refert Feli. in rub. de constit. col. 4. vbi limitat in tribus casibus: Primus est in probanda qualitate gratiæ, per text. in c. aut. us. de restit. in integrum. gl. sing. in c. duobus, de rescript. in 6. & in cap. si a sede. de præben. ibidem. vbi prioritas per testes probari potest.*

Secundus casus, in foro conscientiæ potest quis uti gratia etiam sine literis. *Abbas in Clem. dudum, in fin. de sepult. post. gl. ibi.*

Tertius casus est, quando agitur de pro-

probando tenore gratiæ cuius literæ sunt perditæ. *cap. cum olim de privileg. text. in l. sicut iniquum. vbi Bartol. C. de fide instrum. l. restitum. in fin. C. de fide instrum. alios casus scripsit in concordant. ritu. de mandat. apost. §. i. in verb. literas.*

Secundo dico in papyro descripta, ad differentiam bullæ, quia regulariter supplicationes & signaturæ solent in papyro describi, non pergameno: sicut Bulla, & iste est curiæ Romanæ stilius, qui seruandus est. *c. ex literis, de constitu.*

Tertio & à Papa, vel eius delegato signata, quia signatura non dicitur, nisi signata sit, ob id enim dicta est, quod signetur & subscribatur, & inferius dicitur. & scribo in l. subsignatum. ff. de verb. signif.

Quarto dicitur, absque sigillo ad differentiam breuis, quia breue decoratur sigillo ex annulo piscatoris, *vt inferius dicitur in materia Breuis.*

Quinto in definitione dicitur, partis supplicationem continens, nam solet pars dicere, beatissime pater, vel pater sancte, cum ecclesia, &c. & solet primo supplicationem suam inferere, & postea Papa solet addere, fiat, vt petitur, vel, concessum vt petitur, & postea solent summam describi omnes clausule in bulla ponendæ *vt inferius apparebit.*

Sexto additum est, Papæque concessionem continens, ergo necessario signatura debet continere tria, videlicet partis supplicationem, Papæ signum, & concessionem, vel sui delegati aut vicecancellarii, sed cum ipsi nomine Papæ expediant, dicitur Papæ concessio. per regu. qui per alium facit, per se ipsum facere videtur.

Quare vocatur signatura? Respo. quia à Papa, vel eius commisso, signari solet, & dicitur signatura, quasi signata, id est subscripta, *vt in l. subsignatum. ff. de verb. signif. & ibi scripsit.* Si ergo recusetur, & non signetur, non dicitur signatura, priuatio præsupponit habitum, sicut positio. *l. decem ff. de verbo. obligat.*

Item inferri potest, quod si Papa concedat motu proprio, absque partis supplicatione, non poterit dici signatura, quod

est verum si nullam narrationem contineat, alias secus, nam potest esse supplicatio, & tamen Papa motu proprio concedat, *vt Bal. afferit in c. n. f. col. l. de off. lega. scripsit in gl. motu proprio, in forma manda. in concord. & inferius dicitur: sed oportet supplicationem partis præcedere.*

Item cum Papa semel signet eam, non debet concedi supplicatio duplicata, quia in vtraque requireretur signum Papæ, quod non solet poni, nisi in vna, & hæc seruari tempore Papæ Pauli III. in curia Romana solebat.

Item signatura falsa, non signata ab eo qui debet signare: sed ab alio, non meretur dici signatura, quia denarius falsus, denarius non est. *gl. in l. omnes. C. de heredi. elegant. §. qui reprobus. ff. de pig. acti.*

Quæro, an soli signaturæ credatur. Breui resp. quod nõ, vt itatuitur in reg. 25. can.

Quia quemadmodum imbreuiatura notarii non redacta in formam instrumenti nõ facit fidem, quousq; fuerit de iudicis mandato in mundum & ad longum redacta. *l. contractus. & ibi Paul. C. de fide instrum. vbi plus dicit, quod si pars primo producat protocollum, vel imbreuiaturam, non sufficit ad faciendam fidem, quia non est scriptura munda, nec extensa sed requiritur vltima scriptura extensa quæ in actus ad longum deducitur, sic potest dici de signatura & bulla, vt primo bulla sit producenda, & si de ea dubitetur, ad signaturam, ex qua extracta est, tanquam ad protocollum recurramus.*

Primo fallit quando fuerit approbata per librum registri signaturarum, quia tunc facit plenam fidem sicut notarii protocollum. *text. in authent. de tabellio. §. in colla. 4. & tunc habebit sumptum, & valebit quoad probationem, nam ex stylo curiæ Romanæ gratiæ Papæ possunt ex registro sumi, & aliter probari, quam per literas bullatas, vt habetur in prohem. sexti decreti. & hoc expressum docet author. Barri. in cons. 49. vltis literis. col. 2. & illi registro ex stylo curiæ Romanæ nil addi debet; & hoc etiam voluit datus Papæ Pauli III. nec dies in eo scriptus mutari.*

Secun-

Secundo restringe quando alio modo fuerit approbata & aliis adminiculis fulcra: utpote per mensurarios expertos, qui deposuerunt eam bonam & secundum stylum curiæ Rom. factam. *arg. l. instrumentū. C. de probatio. vbi creditur scripturæ priuatæ si iuuetur aliis adminiculis, & multo fortius signaturæ.* Practica ergo est in Fræcia, quod si non possim obtinere bullam obstante legitimo impedimento, impetré literas regias, per quas impedimentum narrem, & petam mihi concedi, ut liceat approbare per expertes dictam signaturam, & verificare, & concedi solent, obstante & constante impedimento.

Tertio fallit quoad conficiendum bullam, nam tunc signaturæ creditur, ad hoc ut bulla ex hac conficiatur: sicut ex protocollo notarij instrumentum conficitur, alias bulla confici non posset, nam Romæ abbreviator solet signaturam ad verbum describere in vno libro, & si de ea dubitetur, ad illum librum recurramus, tãquam ad originale, ut firmat Anto. de Burrio *conf. 2. v. col. 1. vbi dicit, quod quando aliter sumpta est minuta per vicecancellarium, & magis strictè, vel largè, quàm fuerat à Papa concessa, tunc recurrendum est ad originale, per c. quoniam contra. de proba. idem repetit. consil. 49. v. v. literis.* Et pro hoc fuit iudicatum in hoc senatu pro signatura contra bullam. Nam in signatura erat concessio beneficij, prouiso, quod non esset de collatione episcopi Pietauien. expedita erat bulla sine illa clausula: sed producta fuit signatura continens istam clausulam, prouiso quod non esset, &c. & probatum, beneficium esse de collatione episcopi Pietauiensis, certè fuit iudicatum pro signatura, ut non valeat collatio, licet in Bulla nihil diceretur, quia signaturæ statur quoad contenta in ea: & plus quoad hoc quàm bullæ, ut prædixi, nam signatura quoad se est gratia Papæ perfecta, ut est text. in c. Institutionis. 25. q. 2. Rota decis. 882. nota quod vbi gratis. in antiq.

Quarto tempera, consentientibus partibus, nam si velint quod ex sola signatura pensio debeatur, exigi poterit, ut scripsi in

tract. de pacifi. possess. nu. 137. quia quilibet potest renunciare priuilegio in fauorem suum introducto. *l. pen. C. de pact.*

Quamvis Prob. in cap. tibi, qui. in addi. ad Ioan. Monach. num. 13. de rescripti. teneat contrarium, dicens esse scripturam priuatam, ideo non facere fidem nisi in cancellaria, ut super ea sumatur per officiales curiæ forma, qua dat esse rei, & eam conseruat in esse. Absurdum enim foret si hoc esset per partes remissibile. *l. nemo. ff. de lega. allegat. simile de excommunicatione, sicut enim excommunicatio partium conuentione tolli non potest, nisi absolutio sequatur. c. cum desideres. de senten. excomm. Ioan. Monach. in cap. quicumque. col. 2. illo tit. in 6. hæc Philip. Probis in d. c. tibi.*

Ego verò dico si partes velint stare signaturæ, quod ei stetur. nam cum partes sunt concordēs, quid ad iudicem? Quid enim aliud agit pretor, quàm ut controuersiam dirimat. *l. 1. §. unde ff. de noui operis nunc. & iudex non supplet in his, quæ facti sunt. l. vna. C. ut quæ desunt aduoca. & istud est introductum in merum fauorem partium, & principaliter. ergo illi fauori renuntiare possunt. l. pen. C. de pact.*

Item probatio imperfecta, potest reddi de consensu partium perfecta. *l. si. C. de testibus.* & vni testi credi, licet aliàs non. *l. Theopompus. vbi plenè. Bari. ff. de dote prælega. Feli. & alij in cap. veniens de testib. etiam sine iuramento. gl. in l. 1. ff. de feris.*

Imò possunt facere partes, ut dicto alterius partis credatur super damnis & interesse, ut Bari. firmat in l. si. ff. de præto stipula. & in l. iusturandum quod ex conuentione. in pr. ff. de iureiur. sequitur las. in repet. l. admonendi. col. 1. num. 200. ff. illo tit. Et testi etiam infami, authent. si quis testibus. C. de testib. *facit gloss. sing. in authent. de testibus. §. licet. in gl. & supplicis. vbi multa addidi colla. 7. Doct. in c. causam. de testib.*

Et signatura non dicitur scriptura priuata, quia est facta, secundum eum, per officiales curiæ, ergo non est priuata, sed publica. Et si priuata esset, non signaret eam Papa, & signando videtur tacite mandare ut literæ fiant secundum signaturam, nam

B b b b

postea cancellarius scribit, per quem debeat fieri minuta postea ingrossanda, vt docet Nico. Nilus in reper. in verb. gratia Apostolica. quest. 36. Et quamvis esset scriptura priuata: tamen ex conuentione partium faceret fidem inter partes, vt plene probat Ias. in d. l. Admonendi. col. 40. nu. 101. cum seq. ff. de iureiur. reprobando lino. & alios contrarium tenentes.

Nec refragatur d. l. nemo potest, quia intelligi debet de legibus introducentibus solemnitate, vel ius publicum, quod per partes non possit renunciari, secus si ius introducat aliquid in fauorem partium, tunc partes renunciare poterunt: nec obest allegatio facta de excommunicato, quia excommunicatio non est in fauorem partium introducta, cum sit medicinalis. c. 1. de sent. excom. in 6. igitur partes hoc non possunt, secus in signatura vt possunt illi credere.

Quinto fallit vt probet contra supplicationem, qui eam dedit, ad hoc vt probetur, quod beneficium viuens impetrauit, & ita seruat Rota, vt docet Do. Gomes. in q. 5. in commenta. suis super regulam de impetra. beneficii viuens, & per hoc tex. in l. cum pretium. C. de libera. causa, vbi statur confessioni supplicantis in eius preiudicium.

Sexto etiam si mea signatura per fiat signata sit: & tua per concessum, ego prefferri debeat, & illi signaturæ statur. regu. 31. cancell. vbi abunde scribitur.

Septimo si petatur aliquem in religiosum recipi, ac sibi de quouis ecclesiastico beneficio prouideri, per simplicem signaturam fiet receptio, vt patet in regula cancellar. 65.

Notandum est, quod concessio facta à Papa in signatura, intelligitur secundum partis supplicationem. c. inter dilectos. §. ceterum. de fide instru. l. si defensor. §. qui interrogatus. ff. de interroga. actio. pulchrè Dec. conf. 33. viso puncto. col. 1. & conf. 373. viso consilio. col. 3. num. 11. versi. secus, si pre-supponendum. & Soci. conf. 112. viso processu. col. penul. & vlt. in 4. vol. Et quando supplicatio est certa & limitata, & responsio ambigua, responsio & concessio declaratur & intelligitur secundum

supplicationem. Bar. in l. si quis intentione. in ff. de iudicis. Ex quo inferitur, quod si quis petat absolui à duabus excommunicationibus, & Papa dicat, fiat vt petitur, videtur ab illis duabus absolui: secus si vna tantum fuerit expressa. arg. c. sedes, de refer. Papa nor. in c. cum pro causa. in gl. vlt. de sentent. excom.

Item si in signatura petatur, quod qualitas beneficii habeatur pro expressa, vel aliud: & Papa signet, fiat vt petitur, valebit gratia, ac si qualitas expressa esset, vel aliud exprimendum. Anto. de But. conf. 2. visis literis. col. 1. que referret & sequitur Fel. in c. super literis. col. 6. regula. 4. nu. 9. de rescript.

Et si pars narret beneficium vacasse certo tempore, & petat sibi conferri, si Papa dicat, fiat, præsumitur facta concessio cum eodem tempore, per text. in arg. in l. que ro. §. si de edilit. edict. Bal. in l. col. pen. nu. 13. C. de edilit. actio. sic consulti Soci. conf. 103. in causa. col. pen. in 3. vol.

Et si quis porrigat principi supplicationem multa petendo, si princeps simpliciter rescribat, omnia concedere videtur, vt consulti Rom. conf. 30. confirmanda. Idem videtur decidere in simili casu Alex. conf. 84. in causa verente. nu. 4. col. 1. in 1. vol. & conf. 94. in causa. nu. 3. in 2. volu. & plura cumulat Hyppol. conf. 75. elementis. num. 8. cum seq. sicut quando plures postulant aliquid, & Papa simpliciter concedit, nempe omnibus concedere videtur, quia non est ratio cur vni plus quam alij concedat. arg. l. cum vnus. in pr. ff. de bonis n. eto. iud. possiden.

Fallit quando Papa limitasset, vel cancellasset aliquam partem, tunc enim concessioni limitata stabitur. Panor. in d. c. inter. col. 3. per illum tex. vnde quando petitio fuit indeterminata, vt pote, quia petit secum dispensari de non promouendo, & concessio fuit terminata, vt pote de non promouendo ad duos annos, tunc concessio attenditur. Panor. in c. 2. de reuiga. & pace. Fel. in d. c. super literis. col. 6. nu. 10. inf. in l. Gallus. §. item credendum. nu. 10. cum seq. col. 3. ff. de liber. & posthu. Vnde etiam si quis petat dispensationem ad obtinendum præbendam, & dignitatem in eadem ecclesia, etiã electi-

viam,

nam si Papa cancellat, illa verba, etiam electuam, videtur alia concedere, & hoc cancellatum denegare, allegatur. *l. tributus. in fi. ff. de milit. test. hæc nominatim concludat Do. de Rota. decis. 561. Cancellaria. in antiqu.* nam qui vnum negat aliud concedere videtur. *l. cum pretor. ff. de iudic. c. nonne. de presumptio. lo. de Selua. in tract. de benef. in 3. parte. q. 12. in qualia. 19. nu. 33.*

Secundo fallit in his, quæ debent specialiter & expressè concedi, tunc si non sit in signatura expressum, concessum non censetur: sed neglectum: quia si Papa voluisset, concessisset illud. *cap. ad audientiam. de de. decis. vt si petatur quod summarie procedi possit, si Papa non dicat, audiat talis, & summarie procedat, non poterit summarie procedere, vt extat decis. Rota. 379.* Nota quod si in commissione, in antiqu. quia specialis commissio requiritur. *Clem. sepe. de vera. signifi.*

Breue Apostolicum, est scriptura breuis in modicis concessa negotiis, in papyro descripta, & cera rubea, annuloque piscatoris sigillata, ac signo secretarij subscripta. De breui. vide text. in *l. si. C. de conuenien. si sci. debet. li. 10. §. 1. de apoch. publ. l. vnam. in fi. de colleg. li. n. §. l. excellantiam. de erogat. milit. anno. lib. 12. l. placet. C. de episc. & cler. §. in feudis. c. 5. in pr. quid sit inuestitura. §. Si. item si vassallus, si de inuestitura feudi. controuers. fuerit. vbi dicitur, breue testatum. Vide Budeum in *Amor. in Pandectis, in l. qui leuand. ff. ad legem Rhodiam, de iact. vbi vocat breuiariū: vel vocari Breuis, seu Breue post. c. humane, in fi. 2. q. 5. Dico. Apostolicum, ad differentiam alterius breuis, d. quo inferius. Secundo dicitur scriptura, sine qua non dicitur.**

Tertio Breuis dicitur, quia breuibus verbis fit, teste Baldo in *cap. de controuersia inuestituræ, vel in breuibus materiis concedi solet, & breui negotium continet, utpote sine præfationibus: & sic dicitur in modicis concessa negotiis: quia in arduis bulla vitur. In papyro descripta, ad differentiam bullæ & confessionalis, quæ in membrano describuntur. Postea dico, cera rubea, ad differentiam alterius gratiæ, quæ cera viridi sigillatur.*

Item dicitur annulo piscatoris, ad differentiam aliorum sigillorum, & vocatur hoc sigillum annulus piscatoris, quia Diuus Petrus, qui piscator erat, hoc sigillo prius vsus est, & sicut sine præfationibus & ampullis, verò utebatur: ita & nunc pontifices summi, post eum, & Alex. 6. Pontifex id temporis maximus, multum hanc materiam Breuium ampliauit, & primus secretariorum collegium instituit, teste Gomezio in *tract. breuium. nu. 9.*

Et quamvis olim non concederentur Breuia, nisi in materia iustitiam concernente: tamen hodie per breue non solum expediuntur negotia circa iustitiam: sed etiã circa gratiam, teste Gomezio in suo tract. vnde vidi concedi quibusdã bibliopolis per breue, vt liceret typis mandare & imprimere consilia Ias. & aliis omnibus à Papa prohibebatur ne imprimerent, per decem annos, sub pena excommunicationis, vt licet videre in illis Ias. consil.

Quero quæ causæ per breue concedantur? Respo. supplicationes siue commissiones de simplici iustitia potest cancellaria sine speciali Papæ commissione concedere, secus in breuibus, quia per breuia causa pendens, in partibus committitur, quam cancellaria non potest committere, vt etiam firmat. *Agid. conclu. 46. Dom. Gome. in tract. breuium. num. 8. §. seq. vbi Breuia æquiparat bullis expeditis per cameram, per ea quæ no. Card. Alex. in c. in memoriam. col. pen. 19. dist. & ideo sicut falsa latinitas non vitiat bullam, quæ transit per cameram, quia non examinatur per diuersos officiales: ita non vitiat Breuia: sicut vitiat bullam, quæ transit per cancellariam. c. ad audientiam. 1. de rescript.*

Item dispensatio potest fieri per signaturam, & habitatio: & valet sine literarum expeditione, cum gratia sit perfecta per fiat, vel concessum, vt consulu. plenè Ripa lib. 2. respon. ca. n. de iure sufficit, nec dicitur intrusus, qui duo beneficia obtinet cū simplici signatura, si cum simplici signatura sit dispensatus: nec incidit in extrauag. execrabilis. gl. in regula. cance. 43. Scripsi in vepe. c. postulat. s. in gl. retinere. de cleri. excom. m. m.

vbi in conscientia foro, dixi tantum prodesse signaturam, quantum bullam, ibi ride. Imo Alex. Papa 6. statuit quod non daretur priuatio illius, qui cum sola signatura se intrusit, nec in regno reciperetur. Dispensatio vero & habitatio non sunt ex stilo curia Ro. per Breue, & hec prohibuit Alex. Papa VI. qui Breuia instituit & ampliauit, vt in suis regulis quilibet videre potest. Aliquando tamen ad duos menses, ad duas dignitates in eadem ecclesia: & ad quatuor menses ad duos canonicatus & prebendas dispensatur, vt no. Staphil. in eod. tracta. vers. in super conceditur. Et etiam per Breue dispensatur secundum eum cum homicida, & habitatur.

Item dispensatio de non promouendo per annum ex sola signatura dabitur per Breue ad biennium, vt in re. Papæ Alexan. VI. continentur, & prorogatur ad annum etiam per breue, per bullam vero, vitra, quantum Papa vult & concedit.

Item ad visitandum sanctum sepulchrū, quando orator est presens, conceditur per solam signaturam: si vero absens, per Breue, & hoc statuit Papa Alexan. in suis regulis, & quando conceditur religiosis, dicitur, de licentia superioris eorum, ne vagentur. c. si cupis. 16. q. 1.

Item per Breue non committuntur appellationes extra urbem: nisi pro pauperibus & miserabilibus. Regid. concl. 44. Allegatio pauperatis, per l. si procuratorem. §. si ignorantes. ff. mandati. vel nisi altera pars habuerit commissionem per Breue in partibus, tunc vt æqualitas seruetur inter partes, altera etiam habebit. arg. cum debet licere, & c. in iudiciis, de reg. iur. in 6. c. 1. de iudiciis, ibid.

Item conceditur per Breue facultas testandi de bonis acquisitis intuitu ecclesie, vsq; ad certam summam, modicam tamē: nec est componenda, quia de modicis maxime Romani, & mulieres non curant. l. scio. ff. de testi. in iure. Et religiosi, quando hæc facultas datur, statuitur certa summa arbitrio Papæ taxanda, & quod de licentia sui superioris testentur. arg. c. cum ad monasterium, de statu, monacho. Clemens. religiosus de procurat. Regid. conclus. 247. frat. Et quando

possit concedere declarat Panor. in c. cum esset, de testa. in reperi.

Item licentia vendendi res ecclesie, & pecuniam exponendi in euidem ipsius ecclesie utilitatem, solet per breue concedi, quando valor rei alienandæ non excedit centum ducatos, aut annuus census quinque ducatorum, supplicatione interclusa teste Staphileo in d. tract. vers. datur per Breue.

Altare portatile non solet dari per breue, nisi ex singulari gratia nobilibus, aut graduatis, aut aliis dignis personis, vt celebrent in oratoriis, vel domibus. arg. text. in auth. vt in priua. domini. sacra mysteria non fiant, & prædicatores ac minores habent priuilegium, vt cum altari viatico possint celebrare sine episcopi licentia. c. in his de priuileg.

Item licentia vescendi lacticiis, ouis, & carnibus, per breue datur, de consilio tamen vtriusque medici animæ videlicet, & corporis. gl. & Doct. in c. si. 82. dist. Consecutus in sing. incipien. Caro.

Licentia doctorandi non datur extra terras ecclesie per breue: in vrbe sic, adhibitis ad hoc duobus, vel tribus doctoribus eiusdem facultatis, teste Staphileo in d. tract. de literis gratie. rub. de refer. in forma breuium. fol. 190. vers. licentia, vbi tenet licentiatos haberi quo adhæc, pro doctoribus, eo quod de proximo sunt cingendi, pro cinctis habentur. l. pen. ff. de testa. milita. & bonus text. in l. qui pœne. ff. de manum. quod non credo verum, per text. quem allegat in l. nemini. C. de aduo. diuerso. iudicio. ibi doctores, & Bal. in l. abilete. in princ. ff. de excusa. tutor. scripti in gl. licentiatos. §. 1. de colla. in concord.

Ratio est, quia is, qui non est doctor non potest facere doctorem, nec sibi dissimilem facere. l. ediles. §. qui mancipia. ff. de edil. edict. Panor. in capit. cura pastoralis. in fin. de iure patro.

Indultum de fructibus recipiendis, non datur per Breue: sed per bullam, si stet in curia Rom. vel in altero beneficiorum resideat, seu in studio generali: non tamen comprehendit hoc indultum, vt quis distributiones quotidianas recipere possit.

uno. de cleric. non residet. in 6. glo. d. inc. 2. priu. in 6. plenè scripti in scholastico. priu. l.

Item per Breue datur licentia promouendi ad quoscunq; ordines extra Rom. curiam, à quocunq; catholico antistite, & gratiam sedis Apostolicæ habente, de quo operentur hæc verba declarant. gl. & Doct. in c. veniens de præscriptio. Solet tamè addi clausula, de licentia sui ordinarii. cap. nullus, de par. ecclis. & hoc est introductum contra infames, & pessimos, qui communiter consueverunt fugere loca rationû, c. cum deputati. de iud. & ad alios ordinarios confugere, ob id scribitur. d. clausula. c. 1. & per votum tu. de temp. ord. in 6. sed episcopis, & superioribus in vrbe degentibus solet concedi licentia promouendi sub sola signatura, & quòd vno die promoueri possint dominico, vel festo, nam isti episcopis solent deferri. c. 2. de off. dele. in 6. c. quia, de sen. excom. eod. lib.

Per Breue datur facultas & dispensatio alicui promotò ad locum regularem, vt non teneatur suscipere habitum per alios eiusdem ordinis gestari solitum, nec professionem emittere regularem, etiam solet prorogari ad sex alios menses intra tamen tempus primum sex mensium. arg. l. sed si manente. ff. de præc. & sex vltimi computantur à fine primi semestris. argu. c. cum ex eo de elect. in 6. Imò etiam solent eidem literæ concedi, vt extra monasterium possit habitare deseruendo ecclesiæ cum cura, vel sine, habita tamen licentia sui superioris. c. 2. de statu mona. Rot. dec. 483. Collatio. in not.

Etiam per Breue, regulari certum ordinem professo, datur licentia manendi in alio ordine ad quem sine licentia sui superioris conuolauerat, & committitur absolutio ab apostasia & ab aliis ecclesiasticis censuris, & pœnis, quas præmissorû occasione quomodo libet incurrerit, & super irregularitate, quam fortè contraxit celebrando, dum talibus censuris effectus innodatus non tamen incurrat pœnas. c. 2. nec cler. vel mona. in 6. Roma. conf. 341. circa primum.

Moniali etiam professæ datur, cum

causa, licentia transeundi ad aliud monasterium monialium alterius ordinis, cum consensu superiorum, & cum mutatione habitus. not. in c. Deus, qui. de vita & honest. cle. qui non congruit rationi, vt homines, disparis professionis & habitus, simul in eisdem monasteriis socientur. cle. 1. de elec.

Etiam ex iusta concederetur causa per Breue, vt monialis in domo patris, vel fratris, seu matris, extra monasterium quoad vixerit religiosè viuere possit, de licentia tamen sui superioris, & ea durante. cap. periculoso. de statu reg. lib. 6. & iusta causa esset, si aliæ alium suscepissent habitum, vel monasterium esset destructum.

Exemptio ab ordinario ex causa per breue dari solet, teste Staphil. in vers. datur. in d. tract. breuium.

Dispensatur super defectu oculi ad omnes etiã sacros & bresbyteratus ordines, & quod in illis etiam in altaris ministerio ministrare liberè & licitè valeat, dummodo in oculo non tanta appareat deformitas, quod ex hac possit populo scandalum generari. c. 2. de corpo. ruita. & quando est absens solet committi illius ordinario, vt diligenter aspiciat oculum, & defectum, si est in curia, ostendat referendario, quia postea refert.

Commutorum legatorum ad piam causam, vt in aliam fiant, per Breue facultas datur, aliàs sine sedis apostolicæ auctoritate non fit. cle. quia contigit. de relig. dom. Aufr. dec. Tholo. 26. doc. in c. nos quidem de testa.

Intellige tamen quando legatum illud erit ad opus certum, tunc non solet commutari, vt voluntas defuncti seruetur: aliàs secus. l. in conditionibus. ff. de cond. & demon. vltima enim voluntas debet exequi. l. vel negare. ff. quemadmodum testamenta aperiantur. c. vlt. voluntas. 13. q. 2. ex causa tamen solet immutari etiam in rebus certis.

Prorogatio temporis de consecrandis episcopis solet dari per breue ad bienniu, computandum à fine trium mensium datorum de iure. c. cum in cunctis §. 1. de elect. & hæc prorogatio in Francia dari non solet episcopis non prouisis nec confirmatis à Papa nec de non promouendo ad sacros

ordines, teste *Staphi. in trac. de literis gratie, in fine*, & hæc prorogatio fit aliquando per poenitentiarum maiorem, quando ipse prius literas concessit: alias non, teste *Gomes. in trac. breuium. n. 5. seq.*

Vltimo datur per Breue dispensatio ad omnes ordines & beneficia, illis, qui olim contraxerunt cum vnica & virgine iam defuncta: sed cum bigamis non solet Papa dispensare. *c. acutus. c. vlt. 26. distin. potest tamen Papa plenitudine potestatis dispensare cum illis: quia est maior Apostolo in potestate. c. sacrosancta. 22. dist. Rota dec. 447. Quoddam factum in no. Et ne quis in his breuibus erret, transcribo formam, ex qua erit facile dignoscere Breuia, postquam dixerit quomodo dignoscatur.*

Videndum est quomodo cognoscatur hoc Breue ex sequentibus. Primo ex breuitate cognoscitur: quia sine præfationibus, & apparatu fit: bulla verò præfatione habet vitæ & morum, & alia serè literæ. Non minus tamen dicatur Breue, licet multa fuerint verba negotii qualitate, sicut Imperator dicit paucissima verba, per vnam vel duas columnas, in *l. cum antiquitas. c. de usufructu*. Sed quod in breuibus materiis concedatur, & ubi non est exponenda multa pecunia. Et sic in casibus conscientie, & in absolutionibus dari potest.

Tertio non solet huic breui Papa subscribere, sicut signaturæ, sed secretarius tantum.

Quarto in his solet fieri mentio annuli piscatoris, & non in aliis rescriptis, *vt superius scripsi*, & vt deinceps melius dignoscatur, formam eius subicio.

FORMA BREVIS EST TALIS.

Paulus Papa 3. dilecto filio salutem & apostolicam benedictionem. Cupientes commotis tuis quantū cū Deo possumus paterna benignitate consentire, tuisq; in hac parte supplicationibus inclinati, tibi vt ratione decanatus ecclesie Paris. quem sicut asseris, in dicta ecclesia obtines, aut cuiuscunque alterius beneficii ecclesiastici curati, vel alios sacros ordines requirentibus per te pro tempore obtēti, ad aliquē

ex sacris etiam subdiaconatus ordinibus ad biennium à data præsentium computandum: vt interim te in diuinis officiis melius inuoluere possis, te promoueri facere in animè tenearis, nec ad id inuitus à quoquam compelli valeas, præsentium de speciali gratia indulgemus, prouiso, &c. Non obstantibus, &c. Datum sub annulo piscatoris, tertio idus, &c.

Effectus horum Breuium apostolicorum esse, vt tantā vim habeat iure cōfecta, & in illis materiis in quibus conficiuntur rescripta alia, & alia literæ apostolicæ. *Fel. hic. col. 11. & incidit in falsum, qui hoc breue corrumpit, teneturq; pœna. ca. ad falsarios, vt iudicauit Alex VI. in Consistorio, prout refert Gomes. in trac. breuium, n. 5. vbi dicit, quendam archiepiscopum ob hoc combustum, quod falsum in Breui Papæ commisisset. Et hoc probatur ratione sigilli. Nam sigillū scripturæ reddit authenticam. c. 2. loco. vbi doctores, de prob. c. 2. de fide instru. Et sic potest hoc Breue derogare bullæ, si vltimo concessus fuerit. per c. de const. in 6. & probat sicut aliud rescriptū.*

Aliud est Breue à notariis in hoc confectum regno, & dicitur matrix scripturæ notariorum, quia breui scribitur, & cum clausula, &c. de qua in *l. Gallus. §. idem credendum. ff. de liberis & posth. scriptis in licentiarum. ff. de verb. & reuoc. sign. & Galli vocant, Breues, quæ scriptura potest postea extendi in instrumentum authenticum.*

Bulla est scriptura in pergamento descripta, & plumbo ex chordis pendente decorata, quæ si fuerit gratiæ debet esse chorda serica. Si verò bulla iustitiæ fuerit, cum filo canabis. *text. in cap. licet. c. quoniam graui. de crimine falsi. glo. in extrauag. sedes, in verb. iustitiam. eod. tit.*

Fel. in c. postulasti. col. 3. de refer. & si filium fuerit in totum ruptum, bulla non probat. gl. in c. nobilissimus. in gl. magna. in fi. 97. distin. quam sequitur Card. Alex. in c. in memoriam. col. vlt. 19. dist.

Et dicitur bulla tam in literis iustitiæ. c. presentium, circa prin. ibi. sub bulla nostratrasmissis, de testibus, in 6. quam in literis gratiæ. c. licet. c. quoniam graui. de crimine falsi.

Fiunt

Fiunt etiam hodie quædam scripturæ, quæ parvæ datæ vocantur, nam dicam datario, quod beneficium vacat, ut mihi conferat, & ego petam à datario, quod mihi det datam illius diei quo mihi fuit collatū, & ipse dabit: & postea extēdetur in signaturam, vel bullam. Nam si dicam aliquem constituisse procuratorem ad resignandū in fauorem meum sub spe procuratorii mittendi, concedetur mihi parua data, & in his infinitæ committuntur fraudes, quia sic impetrantur omnia beneficia Romæ. Ideo sanctè fuit statutum per Papam Paulum III. ut impetrationes & prouisiones eo die consensu computentur, & non ab alio die, ob id Romæ etiam statutum fuit, ut parvæ datæ post mensem non expediantur: etiam bonum esset statuere, ut post menses procuraciones ad resignandum non expedirentur: quia periculosæ sunt, nam interdum quis tradit procuratorium patro ad resignandum, quod ipse custodit in arca: deimur moritur, & alius inuenit, & resignat, ac sibi conferri facit, quod est homine bono indignum.

REGVLA XXXV.

De impetrando beneficio etiam per annum pacifice possessum.

Item idem dom. noster.

Ista regula est vtilis & seruatur in Francia. vnde impetratio iudicatur subreptitia & nulla, si non exprimantur sequentia, quæ sunt de forma, propter clausulam decreti, *vt not. Fel. in cap. cum dilecta. de refer. & hoc est introductum ratione sequenti.*

Ut improborum lites exquirētium motus reprimantur, voluit statui, & ordinavit, quod quicūque beneficium ecclesiasticum

Comprehendit officium & dignitatem ecclesiasticam. *gl. in cl. auditor. de refer. & supra scripti. & ex ratione regulæ comprehendit impetrantem per resignationem, vel per alium modum vacandi, teste Cassia-*

do. in dec. 15. locum habet, & c. super reg. cancell.

Tunc per annum.

Nota sequentia requiri antequam hæc regula locum habere possit. Primo, quod beneficium fuerit possessum per annum integrum & completum, nec haberet locum decisio huius regulæ si possessum fuisset per decem, vel vndecim menses, cum dimidio: nisi fuerit annus completus. *l. 3. §. ff. de minoribus.*

Et computatur hic annus à die quo adeptus est beneficii possessionem, & postea per annum pacifice possedit.

Immediatè præcedentem.

Secundò requiritur, quod possessum fuerit per annum immediato præcedentem, videlicet impetrationem, vnde si nunc possederit per sex menses, & postea alius, demum primus per alios sex menses, non habebit locum hæc regula, per hoc verbū, immediatè præcedentem.

Pacifice possessum.

Tertiò requiritur, quod quis pacifice possederit, id est, sine lite & controuersia, *vt plene scribo de hoc verb. pacifice, in tract. de pacif. possess.*

Et quod certo modo vacare prætenditur.

Quartò quod beneficium prætendatur certo modo vacare: aliàs diceretur beneficium viuientis impetrare, quod est prohibitum *vt supra dixi in regula.*

Deinceps impetrauit.

Quintò requiritur quod illud beneficium impetretur, & cum effectu. *l. 1. ff. quod quisque iuris.*

Nomen.

Sextò in impetratione requiritur nomen, & sic nominis expressio illius, qui possederat pacifice beneficium per annū, & quamuis nihil exprimat de cognomine, tamen exprimi debet, ut certus reddatur. *l. certum. ff. si certum per. scripti in §. tenentur. de colla. in concord.*

Gradum.

Septimò debet exprimi gradus possessoris

foris beneficii, si quem habeat: alias non vult ut exprimat. Et si beneficium fuerit unitum, & per annum possessum, etiam oportet ista exprimere, & habebit locum ista regula, *vt concludit Cassad. in dec. 13. vtram obtinens, super regulis cancel.* quia impetranti statuitur hæc regula, non possessori.

Et nobilitatem possessoris eiusdem.

Octauo nobilitas est exprimenda possessoris in hoc casu, si fuerit nobilis: alias sufficeret exprimere nomen & gradum.

Licet regulariter impetrans beneficium, non teneatur exprimere nobilitatem, quia nobilitas non est causa retrahendi concedentem, sed inducendi: *delet. in cap. ad aures. de refer. lo. de Selua in tract. de benef. in 3. part. q. 12.*

Et quot annos ipse possedit.

Nono exprimi debet quot annis possederit beneficium, quia tres annos Papa nolle conferre, si cum colorato titulo possedisset, vt in reg. seq. non tamen haberet locum ista regula, si beneficium hæretici impetraretur, cum sit ipso iure priuatus. *text. in c. quo iure. vbi Dom. & Alex. 8. distin. hoc expresse decifum fuit in Rota, vt refert Cassad. dec. 14. super reg. cancel.*

Ac ipsecificam ac determinatam, ex qua clarè poterit constare quod nullum ipsi possessori in beneficio ius cõpetat, causam in huiusmodi impetratione exprimere.

Decimo oportet causam exprimere specificè, non in genere, per quam pateat summo pontifici, quod possessor nullum ius in beneficio habet alioqui impetratio non valet: quia non intendit derogare iuri alterius, vt supra dictum extitit.

Et infra sex menses ipsum possessorem ad iudicium euocari facere.

Qui sex menses computantur à die date literarum. Fallit tamen si propter bellum non potuisset habere literas, vel alio iusto impedimento, *vt scripsi in §. 1. in verb.*

impedimento, de colla. in concord.

Item si intra annum sententiæ diffinitivæ possessor conuentus cesserit, non habebit locum hæc regula: nec si ante lapsum istorum sex mensium datorum ad faciendam vocari possessorem, *vt concludit Cassad. in decif. 16. Idem quod super regul. cancel.*

Item istud tempus solet per Papam prorogari antequam sit elapsum: quia post lapsum, prorogari non potest. *l. sed si manente. ff. de preca. restit. est nobis Staphileus in tract. de lucris gratis. fol. pen.*

Causamque ex tunc desuper, infra annum vsque ad suam diffinitivam in clusuè, prosequi debeat, & teneatur.

Duodecimo debet prosequi causam vsque ad sententiam diffinitivam à die citationis per vnum annum, nisi steterit per iudicem, vt in l. properandum, in fine c. de iud. vel nisi per Papam istud tempus prorogatum fuerit, vt supra dixi.

Idem si mortuus fuerit impetrans intra annum: quia subrogato non oberit, cum non steterit per impetrantem, vt concludit Cassad. in decif. super regul. cancel. Quod ad dictam.

Alioqui impetratio prædicta, & quæcunque inde secuta nullius existant firmitatis.

Ecce hic decretum, vt non valeant impetrationes factæ non seruata forma hic posita: nec inde secuta: & sic in 2. instantia poterit apponi ad annullandum primam sententiam, vt decidit Cassad. in decif. 12. Obiit: super reg. cancel.

Et idem impetrans de damnis & interesse possessorem prædictum propterea contingentibus, & satisfacere: & si possessorem ipsum iniuste, friuolè & indebitè molestare repertus extiterit.

Condemnari ergo debetis, qui ad iudicium vocauit temerè, in hac materia beneficii, in damnis, interesse & expensis,

in hic patet, & in rubr. de pacificat. possess.

Quinquaginta florenos auri
persolvere.

Et sic patet multam apostolicæ camere esse solvendam, quod est verum in terris Papæ subiectis quoad temporalem iurisdictionem, aliàs applicaretur illi, qui habet temporalem iurisdictionem in loco.

Camere apostolicæ sit astrictus, nec alius quàm præmissus vacationis modus, etiam per literas, si neutri, aut subrogationis, vel aliàs, sibi quoad hoc, ut beneficium huiusmodi ea vice consequi, aut obtinere valeat, quomodolibet suffragetur. Illudque nullatenus in antea litigiosum propterea censeatur.

REGVLA XXXVI.

Item statuit & ordinavit idem dominus noster, quod si quis quæcunque ecclesiastica beneficia, qualiacunque sint, absque simoniaci ingressu, ex quovis titulo, apostolica vel ordinaria collatione, aut electione, & electionis huiusmodi confirmatione, seu præsentatione, & institutione illorum ad quos beneficiorum huiusmodi collatio, prouisio, electio, & præsentatio, seu quævis alia dispositio pertinet, per triennium pacificè possederit, dummodo in beneficiis huiusmodi (si dispositioni apostolicæ, ex reservatione generalis in corpore iuris clausa, reservata fuerint) se non intruserit, super eisdem beneficiis taliter possessis molestari nequeat: nec non impetrationes quaslibet de beneficiis

ipsis sic possessis factas irritas & inanes censei debere decrevit, antiquas lites super illis notas penitus extinguendo.

Nihil scribam hic, quia edidi tractat. de pacifi. possessio. vbi totam huius regulæ materiam tradendo regulam cum viginti ampliationibus, & totidem limitationibus descripsi, omnibusque palam feci, quamobrem si quis abundantius hanc materiam profequi velit, ad ibi per me scripta recurrat, vide Boër. q. 150. in decis. Burdeg. idem dicentem.

REGVLA XXXVII.

De publicatione resignationis.

Item idem dominus noster statuit, & ordinavit, quod quicumque beneficia ecclesiastica.

Et sic hæc regula habet locum in beneficiis ecclesiasticis, de quibus in *regul. de reg. iur. in 6.* & non habet locum in beneficiis temporalibus, videlicet in feudis, licet à Papa dentur, de quibus in *libr. de feudis. & in rub. de his, qui feudum dare possunt, in vsibus feud.* & hanc differentiam tradit *text. in ca. felicitis, de penis, in 6. vide Paul. Paris. cons. 39. in 6. vol.* Hæc regula fuit recepta & publicata in Senatu Paris. anno 1493. die 27. Augusti.

Ratio huius regulæ est, quod morte possessoris censeatur vacare beneficium: quia possessor censeatur dominus, *l. siue possideatis, vbi gl. C. de prob. Federic. cons. 17. col. 2. per l. si. C. de rei vend. facit. l. 2. C. de proba. Fel. in cap. cum venerabilis, post Pan. de except. cl. 1. & ibi Imol. vi linc pend.*

Item quia hic textus generaliter loquitur, quod quæcunque beneficia ecclesiastica, &c. ergo comprehendit dignitates, officia ecclesiastica tam regularia, quàm secularia, & alia quæcunque beneficia, quæ in titulum conferuntur: non tamen dignitates episcopales, cum sint dignitatum culmina. *c. pen. de preb. nec archiepiscopatus, nec abbatias. gl. in c. 2. de preb. in 6. vbi multa addidi.*

Cece

doct. in capitul. cum inter. 1. de elect. quia superior his conuentionibus non ligatur, sed potest admittere prout ei placet, *teste Archid. in c. 2. col. 2. de preb. in 6.* nam in omni actu semper censetur excepta auctoritas superioris. *venientes, de iur. iura. hoc expressè decidit Franc. Marc. in 2. parte, decis. Delph. q. 21.* hoc tamen esset difficile obtinere.

Fallit si intra sex menses hoc tempus ad tres menses prorogatum fuerit, & hoc solet fieri in patria obedientiæ ex causa, vel ad longius tempus. *argu. c. quia diuersitatem, de concess. preb. l. 1. ff. de iure. delib.* quod vix in patria consuetudinaria seruaretur, si resignans moreretur post sex menses, & intra tempus prorogatum, cum postquam ista regula recepta est tanquam lex regni, & sic publicata, & registrata, & non eius derogatio, seu prorogatio: quia per istas prorogationes nunquam fieret publicatio: & sic fraudarentur nominati, graduati, & mandatarij. Ideo non reciperetur.

Si verò extra dictam curiam facta sint.

A quocunque, siue à legato, archiepiscopo, vel alio quocunque, quia indefinita æquipollet vniuersali. *l. si pluribus. ff. de lega. 2.* etiam si ab abbate vel alio inferiore.

Intra mensem.

Sed à quo tempore computabitur iste mensis, & alij superiores? Respondeo in pl. sequenti. Sed quomodo? Prout est in Calendario, videlicet si Kalend. Ianuarij fuerit facta collatio extra curiam, & vsq; ad Kalendas Februarij non fuerit publicata, non valebit prouisio per resignationem facta, per istum *tex. gl. inc. quam sit. de elect. in 6. scripsi abunde in forma mand. apostol. in gloss. post mensem.*

Extunc.

Id est, intra sex menses si in curia, vel infra mensem si extra curiam, hæc clausula in gratiæ rescripto posita gratiam magis efficacem reddit, *teste Decio, cons. 405. videbitur, in princ.*

Et computatur istud tempus à die datæ supplicationis, & non à die præstiti con-

sensus, vt declarauit idem Papa Paulus anno 1540. die 14. Augusti, vt sequitur, quamvis contrarium teneat dom. Gomef. q. 7. *vide text. in l. tali facta stipulatione, de iure dotium.*

Sanctissimus in Christo pater, & dominus Paulus diuina prouidentia.

Papa tertius, qui in crastinum assumptionis suæ ad summi apostolatus apicem, per eius constitutionem statuit, & ordinauit, quod quæcunque beneficia ecclesiastica, sitè in Romana curia, siue extra eam resignata, nisi de illis factæ resignationes, si in eadem curia infra sex menses, si verò extra dictam curiam factæ essent, intra mensem, extunc, vbi tunc dicta beneficia consistebant, publicatæ forent, vel possessio illorum ab eis, quos id contingebat, petita esset, si resignantes, illa postmodum in eorundem resignatorum beneficiorū possessione decederent, non per resignationem, sed per obitū huiusmodi vacare censerentur, collationes quoq; & quævis aliæ dispositiones, nec illis tanquam per resignationem vacantibus factæ, & inde sequutæ quæcunque nullius esset roboris, vel momenti. Et cui innotuit, quod huiusmodi statuto, & ordinatione non obstantibus, plures abusus & fraudes in resignationibus beneficiorum huiusmodi committentur, volēs huiusmodi abusus & fraudibus obuiare: & ne illorum prætextu quis iure suo frustretur, prouidere: declarauit, de cætero semestre ac mensem ad resignationes publicandum per constitutionem prædictam statutum à die datæ supplicationis, & non à die præstiti consensus currere, & computari debere, irritum quoque, & c. decreuit.

Placet publicetur, & describatur, & c.

Lecta, & c. Romæ in cancellaria Apostolica, Ann. & c. 1540. die verò sabbathi decimaquarta mensis Augusti. Pont. & c. Anno sexto.

Cccc 2

Et sic cum supplicationi data soleat apponi, dies quo Papa prouidet, ideo isti menses computantur à die prouisionis & collationis, & sic seruatur.

Vbi dicta beneficia consistunt.

Et sic publicatio in loco beneficij fieri debet per hæc uerba, tunc ut prouisio ordinario collatori sit nota, aliàs ordinarius possit conferre, & materia litigandi in beneficijs, quæ ampla per se est extendere.

Tum ut prouisio atq; acceptatio notæ, alteri ius in ipso acceptato beneficio habere manifestent. *Rom. cons. 433.* Quo ad primum, & ut populus recognoscat suum pastorem, quod maximè interest.

Limitatur quando non possit fieri eo loci: utpote ob periculum belli, pestis, ob insidias inimicorum, vel aliud iustum periculum, per text. *in c. ubi periculum. §. porro. de elect. lib. 6.* & *ca. statuimus, de offic. deleg. eod. lib. 6. de causam. de elect. clem. vna, de foro compe. cl. vna, de concess. præb. & sic docet Rom. cons. 33.* quia sufficit aliquid fieri per æquipollens, quando sic non potuit impleri pro forma, ut plenè *Alber. Brumis. in tracta. de forma & solemnitate actus. rubr. de potentia & effect. forme, limit. 33. scribit post Felin. in c. cum dilecta col. 18. nu. 13. limita. 7. de rescr. & firmat Casfad. in dec. 1. de dolo.* Tenetur tamen publicare in alio loco, in quo scit parrochianos illius beneficij resignati degere, teste *Ripa. in tract. de peste in quinta specie pestis in contradietibus.* Item bonum esset, quod reuocationes procuratorum ad resignandum insinuarentur & intimarentur ordinario loci, ad vitandum fraudes, quæ in his fiunt.

Et nota quod text. iste non dicit, quod intra ecclesiam fiat; sed ubi beneficia consistunt, & sic sufficit si fiat extra, in cœmiterio, vel in alio loco beneficij, ut concludit *Dom. d. cons. 75. in causa. in fi. & plenius Pan. in cons. 99. Illud. col. 2. ubi dicit quod si parrochiana incluserint ecclesiam, potest capi possessio extra & in ecclesia dicitur fieri, quando ante eam sit. clem. causam. in verb. in domo. de elect. debet tamen ibi fieri, quando populus ibi adest, vel in tempore mercati*

aut missæ, aut prædicationis, ut inferius dicitur.

Publicatæ fuerint.

Publicatæ dicuntur resignationes, quando publicè factæ sunt, vel nuntiatae palàm & publicè in loco beneficij, utpote in missa parrochiali, die dominico, vel festo, vel die mercati, aut nundinarum, & hoc quando est ecclesia parrochialis. *gloss. in verb. publicè. in clem. 1. de sepul. & cap. 1. de postul. prel. nam publicare uerbum, importat ut publicatio fiat in actibus, in quibus populus loci conuenit. Dominic. dict. cons. 75. in causa. col. 2. probat.*

Nec sufficeret coram quatuor testibus accipere possessionem, quia non dicitur publicari, nec ob hoc publicè fieri poterit. Nam istis quatuor fortè præcipietur, ut rem secretam teneant, & tunc diceretur clandestina possessio. *not. Barr. in l. in fraudem, in pr. ff. de his, quibus ut indig. gloss. in c. de clandest. de spon. Decius in l. quo tu uela. §. clandest. de regul. iuris.*

Nec satisfactum esset rationibus regulæ, quæ sunt, ut ordinarij collatores sciant quinam teneant beneficia, & possideant in suo episcopatu, & an sint idonei neene, quia sua interest. *ordinarij, de off. ordi. in 6. & §. inquirant. de coll. in concor. & prag. unde in beneficijs simplicibus putarem publicationem esse faciendam episcopo, licet Gomef. q. 9. dicat sufficere, si fiat Roma, quod non putarem satisfactum rationi huius regulæ, nam propter istam publicationem Romæ factam, non tollentur intrusiones: nec ordinarij poterunt scire vacationem, nec collationem. Item expectantes etiam non poterunt scire, nec nominati, aut graduati, nec mandatarij Apostolici. Ad hæc quia text. dicit publicationem faciendam in loco beneficij: & quando fieret Roma, non esset in loco beneficij. Igitur non putarem valere Romæ factam, nisi in beneficijs urbis, non in alijs.*

Aliàs parum seruiret hæc regula, volens resignationem publicari: nam de iure testes debent interesse in adeptione possessionis: sicut in alijs actibus, aliàs non possit probari. *cap. 2. & cap. licet. de testib. ergo hæc regula.*

regula requirens publicationem, aliquid adius commune addet. Et quod non dicatur publicatio coram duobus, aut trib. restibus, consuluit Pan. *conf. 99. saluatoris. & e. illud. & ca. in i. volu. & Dom. dict. conf. 75. in causa. col. 2. hoc approbat Do. Arnoldus Ferro. in Comment. ad consuetud. Burdegal. §. vi. de sub. haffa.*

Si verò beneficium consistat in ecclesia cathedrali, collegiata, vel conuentali, possessio accipi solet in principio missæ maioris, vel sine, aut in vespèris, aliàs non dicitur publicata, vt vult hæc regula. Et bonū esset quod ista possessio sic capta, registraretur, & scriberetur per scribā capituli, quod est notandum. Et satis dicitur publicata resignatio, si quis adeptus sit possessionem, & ea utitur, & se notoriè gerit pro curato, vel beneficiato: & per equipollens adimpletur mens regulæ, *& in te. ner. Gomes. q. ii.*

Notandum est etiam, quod si Papa moreretur antequam bullæ potuissent expediri, & postea per longū tēpus vacaret sedes, & resignans moritur in possessione, quia sine bullis resignatarius nō audeat recipere fructus, tunc non vacaret per obitū resignantis, quia per ipsum resignatarium non stat, ergo illi non est imputandum, regula in iure ciuili. *ff. de reg. iur. Aurtolus in add. ad de Mome laudino. in c. pen. de elect. in 6.*

Imò dicit Pet. de Vbal. in tract. de successio. ab intesta. in 2. parte, col. 17. quod si Papa moriatur ante, expirat regula, ergo non tenebitur quis eam seruare. Sed ego pato cum ista sit de registratis in curiis parlamentorum regni, non extingui per mortem Papæ, cum sit facta lex regni, & sit registrata in hoc senatu anno 1492. die 27. Augusti, & secundum eam multoties iudicatum, vt patet in *pres. ad rub. de colla in concord. fol. 17.*

Vel possessio illorum ab eis, quos id contingit, petita extiterit.

Hic, & in registris curiæ Romanæ est alternatiua, ad veritatem cuius sufficit alteram partem esse veram. *l. si heredi plures. ff. de conditio. inst. l. si is qui. §. vtrum. ff. de reb.*

dub. c. inter ceteras, de reser. & hoc firmat Dom. Gomes. q. 15.

Sed in registris curiæ Paris. est coniunctiua, & ideo requiritur publicationem esse factam, & possessionem captam, aliàs vacat per obitum: verumtamen in forensi iudicio seruatur quod quomodoecunque resignatio fuerit publicata, & possessio accepta per resignatarium sufficit, quamuis tempus hic præstitatur, quis hoc non seruatur in praxi, dummodo capiat possessionem ante resignantis mortem, *Dom. conf. 85. Rom. conf. 337.*

Si resignantes ista, postmodum in eorundem resignatorū beneficiorum, &c.

Ista dictio, postmodum, denotat vsque ad mortem, videlicet si resignantes post resignationem decesserint in possessione beneficiorum, quæ resignarunt, beneficiū vacabit per obitū, & nō per resignationē.

Et per istum text. patet à contrario sumendo argumentum, quod si resignans moriatur ante mensē, vel ante sex menses in possessione, beneficium non vacabit per obitum: sed per resignationem, quia hic dicit postmodum, quamuis Aurtol. contrarium tenuerit in *c. eam te. nu. 267. de reser. nam quod in vno prohibetur, in alio permittitur. c. si. de filis presbytero.*

Possessione.

Aliud est possidere, aliud in possessione esse. *l. si quis ante. ff. de acq. posses. nam colonus dicitur esse in possessione, licet non possideat, & qui mittuntur in possessionem causa rei seruandæ, dicuntur esse in possessione, quamuis non possideant. per l. 3. §. creditores. ff. vii. posside. & l. cum legatum, quib. ex causis in poss. eatur. Dec. in c. consultationib. col. 2. de offic. delega. vnde per hoc verbum, si resignans post resignationem semper receperit fructus, & alios actus, sicut verus curatus fecerit, & sic moriatur, dicitur in possessione mori: & beneficiū vacabit per obitum, etiam si resignans, tanquam fructus recipiat: quia ad hoc dicitur in possessione mori, si sic moriatur: & quia fieret huic regulæ fraus, nam resignatarius per-*

mitteret resignantem vti fructibus beneficii locando beneficii fructus: sed ista regula obuiat illis fraudibus. volens vt vacet per obitum. Sic consultius Corneus cons. 137. licet multas in 3. vol. alioqui verus rector ignoraretur, vel duo essent sic vno instanti, beneficii curati & rectores, cōtra tex. in c. cum nō ignores, de preb. Et quia non est petita possessio ab hoc resignante, cum ipse semper fuerit in possessione, ob id si in ea moriatur erit huic regulæ locus, per tex. in l. sicut. §. super usucum. ff. quib. mod. pign. vel hypo. sol. & maxime hæc probatur fraus, si postea ille resignans fecerit aliquos actus, tanquā curatus, quos non potuisset conductor, vel vicarius facere, & hoc debet maxime considerari.

Imò resignans, qui post resignationem, quam scit expeditam, remanet in detentione beneficii, & capit fructus, non est in conscientia tutus: nec ille in cuius fauore resignauit: si permittat, teste Prouin. f. 33. ver. consultius, &c. quia resignans per resignationem amittit ius capiendi fructus, cum amiserit beneficium & possessionem illius. c. post translationem §. rursus de renunc. c. inter. de preb. & sic est malæ fidei possessor, qui fructus non facit suos. l. bonæ fidei. ff. de acq. rer. dom. gl. in c. grauis. de rest. spolia.

Et is, cui resignatum fuit etiam peccat, quando permittit resignantem vti beneficio, cum non sit pastor, & verus pastor, dimittit oues mercenario, qui non seruit sicut verus pastor, & hic nō seruit, vt tenetur. Et publice vtile est, vt is, qui ius habet in beneficio, illud possideat, & ille qui non habet ius illud, non teneat. arg. c. cum nobis. de ele. c. constitutus. c. oblatæ. de appellacionibus. tum propter hospitalitatem, quam tenebit verus curatus, vt tenetur: non verò eam exercebit mercenarius. cap. de monachis. de preb. tum vt oues pastorem suum agnoscat, vt est in Euangelio, quod verum existimare, quando resignans clam fructus acciperet, tunc enim peccaret. Secus si tanquam conductor: quia tunc resignatarius donare videtur, vt potest, dummodo hoc fiat sine conuentione, alias si esset symonia, nisi hoc approbasset. c. cum pridem. de past. cap.

quam pio. i. q. 2. nec inuenio prohibitam donationem inter eos: sed hoc casu vacabit beneficium per obitum, vt dixi, & fuit pronuntiatum a restu contra eum, pro quo resignatio fuerat admisa: sed ipse non recuperat possessionem in vita resignantis, qui vocabatur Marrinus Gontard, pro Gilberto de Columbe, die 13. Augusti, anno 1504. & idē a restu fuit latu pro Do. Hugone Rogier. contra Carton, anno 1508. die 15. Martii. & aliud a restu pronuntiatum 7. Septemb. 1526. inter magistris Nicolau Pondeire & Falconem de Cussi ratione præbendæ ecclesiæ Anniciensis.

Item quando resignatarius recepit possessionem, & publicauit: sed tamen resignans est semper in possessione, dico quod per obitum vacat, quia non dicitur accepisse possessionem, quando nō durat: nam verum non dicitur, quando non durat verum. l. si pro patre. §. vers. ff. de in rem verso. text. & ibi gl. in ca. 3. de verb. sign. vbi non videtur fuisse posse, quæ nō durauit. l. 2. §. si. quibus ex causis in posse. eatur. plenè Hipp. in l. qui falsam. nu. 5. cum seq. ff. ad leg. Corn. de fals. facit quod dicunt Doct. in cle. si. in princ. de vita & honesta. cleric. de eo, qui momento fert vestes bipartitas, vt puniri poena illius tex. non debeat.

Nisi pridie mortis possessionem publice acceperit, quia tunc, cum non posset accipere fructus, forte valebit.

Quid si resignatarius die mortis resignantis beneficii possessionem receperit, an valeat? resp. quod non, si resignatarius non probet, quod ante mortem acceperit possessionem. l. filia. ff. sol. mar. per nos. per Barr. in l. non solum §. sed vt probari. ff. de no. opa. nuncia. Fel. & Dec. in c. in presentia. nu. 22. de proba. c. c. auditis. de preser. Soc. cons. 67. n. 7. in 3. vol.

Primò fallit hæc regula in beneficiis consistorialibus, quæ cum in consistorio resignentur, & ipsorum resignatio ibidē recipiatur, satis dicitur publicari. arg. l. omnia. C. de rest. Gom. q. 5. Sed cum non sufficiat sola publicatio, sed possessio adepta: videtur quod in his etiam locum habeat: quia publicatio ista facta Romæ, non sufficit. Nam regula ista dicitur publicationem faciendam

endam ubi beneficia constitunt: sicut non Romæ, ut superius dixi.

Secundo si isti regulæ derogatum à Papa fuerit, quia habetur ac si non sit: tamen in hoc regno hoc esse periculosum: quia recepta & registrata est in parlamento, & facta est ius Gallorum. Ob id vix ista derogatio recipiatur. Nam si ius civile receptum sit, & canonisatum in iure canonico, licet tollatur ius civile, non tamen tollitur in foro canonico, per glo. in l. vna. C. de colla. donatorum lib. 10. Pet. Gerard. sing. 28. scripsi in tract. nomin. q. 5. nu. 17.

Tertio non procedit, quando resignatarius de nouo impetrasset etiam nulliter, quia non vacabat: tamen ista noua prouisio supplet omnes diligentias, & æquipollet publicationi: tum quod noua prouisio fit coram Papa, ergo coram omnibus. l. omnium. ubi las. & alii. C. de testa. Gomez. q. u.

Contrarium teneo ratione fraudis vitandæ, nam resignatarii semper possent sic impetrare de nouo, & illa impetratio nulla, nullum præbere potest effectum, licet aliquando delectaret voluntatem; tamen hoc non sufficit, nec obstat quod fiat coram Papa, ergo publicata. Hoc est falsum, quia ista regula in resignatione facta coram Papa requirit etiam publicationem ubi beneficia constitunt, multo fortius in noua prouisione postea facta, alioquin semper fieret fraus regulæ, & nunquam esset illi locus, ut scripsi in tract. de pacif. possess.

Item vult dicere hic Gomez. quod sufficit si publicatio fiat intra sex menses, & possessio petita ante mortem. q. 3. ego verò puto per istum text. requiri publicationem, & possessionem esse intra sex menses, si resignans moriatur, si verò resignans non moriatur intra sex menses, nec intra annum, sufficit resignatario capere possessionem, & eam publicare ante resignantis mortem, nec ita duo diuerso iure censerentur, & ita seruatur in Francia: sed hic statuit sex menses, quando vacauit in curia, eo quod si postea resignans moriatur, resignatarius est in culpa, cur non accepit possessionem, & non publicauit resignationem: ideo vacabit per obitum, & hoc probat

textus requirens resignantem in possessione decedere, & sic ista tria, ut declarat text. ibi per modum, &c.

Quarto fallit, quando resignatarius moreretur ante resignantem, etiam non accepta possessione, tunc beneficium vacabit per mortem cessionarii verè, & poterit per illius mortem impetrari: quia hæc regula non vult veram vacationem tollere: sed nouam fingere vult, & ubicunque veritas adest, fictio cessat. l. si filius aff. si cert. per. l. filio. de li. & possib. Item in isto casu non est opus fictione, cum veritas patens sit.

Quinto fallit, quando resignans retinet bullas, & resignatarius nesciret, sibi factam esse collationem: tunc non vacabit per mortem, etiam si per decem annos retineret bullas: tum quod ignorantia non currit tempus: tum etiam quod ratio huius text. cesset. Do. & Perus. in ca. commissa per illam text. in vers. annus. de elect. in 6. Nec potest ignorati fraus adscribi: sed quia fieret fraus regulæ. Nam sic resignantes retinerent semper bullas: ob id dicerem, istam regulam locum habere.

Sexto non procedit, si quis resignasset dignitatem, retento sibi stalli in choro, & loco in capitulo: & sic mentiatur. Nam cum resignatarius sit in possessione illius dignitatis, non censetur resignans mori possessiones, nisi in possessione loci & stalli in choro, que extinguuntur cum persona, sicut canonicatus ad effectum. ca. de h. de preb. & superius scripsi.

Idem si abbas vel alius resignauerit suam abbatiam, & retinuerit sibi regimen & administrationem monasterii, si nouus abbas post eius mortem veniat, valebit prouisio prima, nec dicitur mortuus in possessione, postquam sibi retinuit quo ad hoc isti regulæ censetur derogatum.

Decesserit.

Et si non habet locum si resignans post sex menses ducat uxorem, quia quamuis plene sepultus sit, qui habet malam uxorem: tamen beneficium non censetur vacare per matrimonium, quo ad resignatarium, etiam si is qui contraxit illud, fuerit in possessione.

possessione beneficij quousque uxorem habuerit: quia non dicitur decedere. *l. si decesserit. ff. qui sariid. cogantur*, nec dicitur obitus, licet beneficia quæ non resignauit dicantur per contractum matrimonium vacare: *ut plene scripsi in §. monasteriis, de nominatio. regia. in gloss. vacare*. Nec habebit locum in morte ciuili, cum hoc verbum obitus, in ea non verificetur, *ut doct. scribunt in cap. susceptum, de rescript. in 6. & in l. Gallas. §. quia si tantum ff. de liber. & posthu.*

Non per resignationem: sed per obitum huiusmodi vacare censentur.

Per fictionem, quæ non reciperet probationem in contrarium, per gloss. in l. conficiuntur. ff. de iure codicillo. quam sequitur Barb. in repe. l. cum acuisissimi. col. 3. C. de fideicom. & Felm. in c. quanto. col. 2. de presumpcio. & sic non admitteretur volens probare, quod vocauit per resignationem, quia ista fictio pro veritate habetur, & quo ad iuris effectum, & tantum in casu fictio operatur, sicut veritas. *Bar. in l. 1. §. hoc autem senatus consulto. ff. de senatus con. Sillana. firma. Cassado. in decis. super regul. cancella. rub. de vno. decis. 2.* Ratio huius regulæ est, quia possessor censetur dominus per *l. si. C. de rei vendica. l. 2. de proba.*

Collationes quoque, & quævis aliæ dispositiones, de illis tãquam per resignationem vacantibus factæ.

Intellige quòd collationes, institutiones, & aliæ prouisiones, hic annullantur, per hoc verbum, quævis, aliæ dispositiones de qua non pauca scripsi in §. Prefatiquæ ordinarij, in verbo dispositiones, de colla. in concordia. & sic comprehenditur hic commenda, ut si forte datum fuerit in commendam, & collatio capitur etiam pro commenda, *ut scripsi in §. statutum. 2. de colla. in concordia. & per Gomez. q. 4.*

Et secundum istam regulam fuit iudicatum pro Hugone Rogier contra Guilielmum Carton, qui per resignationem beneficium obtinuerat à Papa: sed non ac-

ceperat prouisionem viuente resignante anno 1508. die 15. Martij: & idem ann. 1509. die 23. Decembris, inter Martinum de Rogis, & episcopum Ebronem. & anno 1526. die 7. Septembris, inter Nicolaum Prudhomme, & Falconem de Cufsi.

Et sequuntur.

Et sic possessio recepta per resignatariam non valet, nec potest manuteneri in possessione, cum hic annulletur, & titulus, & inde secuta scilicet possessio capta, & alia, videlicet si resignatarius resignauerit alteri, & postea primus resignas in possessione moriatur, tunc resoluetur ius tam primi resignatarij, quàm secundi, per *l. lex veltigali. ff. de pignori. & inferius dicam.*

Imo ex clausula, quo vis modo, non poterit dicere sibi collatum per obitum: quia ista clausula comprehendit tantum vacationem tempore datæ contingentem, & non futuram, nisi sit in rescripto, si neutri, vel nulli. *c. susceptum. de rescr. in 6. Gomez. q. 16.*

Nullius sint roboris, vel momenti.

Patet quod quando iura requirunt, ut publicatio & notificatio alicuius actus fiat, tunc data est à iure forma, quæ si non seruatur, actus non valet. *Clem. causam. in fi. de elect. ob id annullantur collationes non sic publicatæ.*

Item non valeret impetratio interim facta de illo beneficio, licet postea resignans moreretur in possessione: tum quia non vacat adhuc: tum etiam quod beneficium quod poterit vacare, non potest interim conferri. *c. commissæ. de elect. ca. si tibi. de prob. eod. lib. Egid. Bella mera. decis. 72. Gomez. q. 17.*

Quæro, aliquis constituit procuratores ad resignandum coram Papa suum beneficium, quod procurator resignauit, & is cum facta est prouisio non accepit possessionem per sex menses, nec alio temporis demum resignans iterum resignat in vim cuius secundæ resignationis collatum est beneficium secundo, & is adeptus est possessionem, postea moritur resignas, beneficium confertur per mortem, quaritur cui debeat, & videtur quod illi est collatum

tum per mortem per istam regulam cancella. 34. quæ vult vt beneficium censeatur vacare per mortem.

Item per primam resignationem beneficium amiserat resignans. c. in presentia. de renunc. etiam quoad possessionem. glo. assignari. in c. inter. de preb. nam renunciatio beneficij inducit renunciationem etiam possessionis, quæ animo amittitur. Imo. in cap. super hoc. de renunc. Pano. & Imol. in c. sollicita. de restitu. spolia. Cald. consil. 4. rub. de renun. ergo non poterat iterum resignare, alioqui præberetur materia calumniandi, & sic faciendi plures resignationes, quod non est permittendum.

Item ille, qui secundo resignat, nihil facit: tamen crimine stellationatus puniri debet. per gl. si. in c. nulli, de reb. eccl. non alien. vt dicit Berberius in viato. suo, rubr. de crimine stellationa. in fin.

Item dolus resignantis prodesse illi secundo resignando, & quando secunda resignatio valeret, posset resignans semper fraudare primum, quod non est dicendum, imò illusio & variatio est in clericis maxime prohibita. Clem. vna. de renunc. vnde si is, qui resignauit remaneat in possessione de facto post resignationem, tenebitur ad restituendum fructus, quos percepit à die sibi intimatæ bullæ resignationis, seu collationis, quia ante bonam fidem habere poterat, quod superior noluisset admittere. Rota dec. 178. licet reus. in no.

Item si beneficium conferatur vni, & postea alij, & isti secundo tradatur possessio: tamen præfertur primus per c. capitul. de reser. & c. tibi & ca. duobus. de reser. in 6. nec habet locum in beneficialibus. l. quoniam C. de rei vendic. vt asserit las. in d. l. quoniam. col. 4. quia in beneficialibus non requiritur traditio, vel quasi, vt acquiratur ius in beneficio. c. si tibi absenti. de preb. in 6. Dy. in regula, qui prior. de reg. iur. in 6. Igitur postquam valebat resignatio vsque ad mortem, ergo secunda valere non potuit, nec refragatur quod secunda collatio præferri debet primæ. c. illud. & c. suggestum, de iure patro. quia hoc est ibi, quia prima non fuit iure facta: sed in isto casu secus, & non minus

censeatur iure facta, licet primus resignans non adipiscatur possessionem in vita resignantis, quia hoc potuit facere semper: si non fecit, vacauit per obitum, & in dubio præsumitur renunciatio iure facta. c. Gonsaldus. 17. q. 2. is autem qui dicit eam non legitimam, probare habet. ca. cum dilectus, de successio. ab intestat. nec obest quod non est mortuus in possessione. respond. contrarium esse verum: quia secundus resignatarius nomine primi resignantis erat in possessione, & sic videtur resignans primus in possessione decessisse.

Item si resignatarius ante sex menses resignauerit alteri, & postea primus moriatur non facta publicatione: & post sex menses putarè secundi resignatarij ius resolui, & extingui: sicut ius primi extinguitur per hanc regulam, quia quod in vno statuitur, & in duobus habet locum. l. singul. ff. si cert. pet. & resolutio iure primi resignantis, resolutur ius secundi. l. lex veltigali. ff. de pigno. Ad hæc, quia prouisio vltimi est subreptitia, quia si primus resignans expressisset Papæ possessionem non captam, nec resignationem publicatam, forte non contulisset, vel non ita de leui. c. postulastis. de rescript. quanvis Do. Gomef. hic in i. q. tenuerit contrarium dicens se iudicasse: tamen iudicauit contra hanc regulam ibi. & inde secuta. Nec refragatur quod de prima resignatione debeat intelligi secundum eum, per l. boues. §. hoc sermone. ff. de verb. sign. quia hoc non procedit in hoc casu. Nec obstat quod superior consentit illi secundæ resignationi, & quando dominus consentit, tunc non habet locum. l. lex veltigali. Guido Papæ in dec. Delphin. q. 575. Emphyteota. Hoc enim verum est, quando dominus sciens consentit: secus si ignorans: nec ignorans iuri suo præiudicat, nec renunciat. l. mater. ff. de iust. refta. Vnde si in secunda resignatione essent omnia narrata, & Papa huic derogando regulæ conferret secundo, tunc crederem opinionem Gomef. procedere, aliàs non. Papa enim nõ videtur velle plus iuris conferre, quam resignans haberet, nec huic regulæ derogare, nisi hoc expressè dicat: vel nisi secundus resignatarius pos-

Dddd

cessionem intra sex menses recepisset, minus valet collatio facta ad resignationem illius, qui resignauit primum beneficium per alium impetratum, quod per ademptionem secundi vacabit.

Item regula cancellat, annullat resignationes & collationes, ergo primam & secundam, & quotquot factae sunt.

Item poterat primus accipere possessionem quandiu vivebat resignans, ergo poterat excludere secundum. Nec facit secunda resignatio, quod non vacauerit per mortem, & sic nec recedentia, nec possessionem debet isti habenti secundam resignationem adiudicari, quia omnia hic annullantur.

Item non valet secunda collatio ratione subreptionis, & fraudulentæ resignationis. *Old. conf. 324. factum. col. 3. scripsi in gl. vacantia. de colla. in §. volumus*, quia Papa ius tertij non intendit tollere, & si Papa primam resignationem factam sciisset, isti secundo non contulisset, ob id secunda collatio est nulla.

Imò pulchrè scribit *Gomes. in Comment. ad regul. de infirmis resignant. q. 40.* quod si infirmus per procuratorem resignauerit in curia, & postea iterum in fauorem alterius, cum derogatione illius regulæ secundo confertur beneficium, & infirmus moritur intra viginti dies, adhuc vacabit per obitum, & secunda renunciatio, quæ est nulla, non facit quo minus vacet per obitum. sic & hic dicemus.

Præterea collatio facta per vicarium etiam reuocatum antequam reuocatione sciuerit, valet. *l. si forte. ff. de offi. presid. quem singularem dicit Roma. singul. 57. & lafon in l. more. col. 3. num. 8. ff. de iurisdict. om. iudicium. & Dec. consil. 295.*

Nec me mouet *gl. & ibi Doct. in c. ex tenore, & c. in nostra, de rescr. & quod no. Old. conf. 299. quidam Hugo.* vbi cõcluditur quod prima electio, seu prouisio quæ est inutilis, non præstat impedimentum. Nec literæ primæ vllum dant impedimentum secundis validis. Resp. verum. esse, sed hoc casu prima prouisio facta erat valida, & sic secundam valere non poterat.

Item quæro, an valeat collatio facta à cancellaria post reuocationem procuratoris intimatam cameræ? breui resp. quod sic. *per tex. in Clem. de reuoc. vbi resignatio facta post reuocationem non intimatam procuratori, vel illi in eius manibus celsio est faciendæ, valet & dicit ibi gl. in verb. faciendæ. in hæc verba, quod quando mandatum est generale ad cedendum in manibus eius, qui recipere possit, non potest iurare notificatione nisi sit facta illi, qui recipit; & imputet sibi, qui debuit omnibus intimare, vel saltim procuratori. Idem tenent Bonifac. & alij in d. cle. vnic. & sic consulti & obinui in magno. conf. pro Guil. Fabr. contra de Comb.*

Item reuocatio eo loco fieri debet vbi negocium exercetur, alioquin non valet. *l. sed & si pupillus. §. prohibere ff. de instro. act. sed camera est diuersum tribunal à cancellaria, & separatim, & separata loca, & officiales habent separatos & diuersos, ergo notitia facta in vno loco non ligat in alio.*

Ad hæc paria sunt munus plene intimare, & non legitime intimare. *l. velui. ibi. vel minus plene editum. ff. de edendo. ff. l. quæries. qui satis dare coguntur. & ibi multa doct. citant. & sic intimatio illa omni carebit iuris effectu, clem. causam. in fine. de electione.*

Præterea dubitatur, an valeat collatio facta à cancellaria, si appareat eo die reuocationem esse factam in eadem cancellaria, vel consensum à procuratore præstitum. *respon. sic. per tex. in d. clem. vna de reuoc. vbi prouisio valet facta ad resignationem procuratoris, antequam peruenerit ad notitiam illius, vel eius in cuius manibus faciendæ erat celsio: sed non apparet hic, quod fuerit facta notificatio reuocationis: ante prouisionem, nam potuit esse postea, ideo is, qui dicit reuocationem antea factam oportet quod probet: allegas enim tempus illud probare debet. l. cum actum. ff. de neg. gest. plene scripsi in trac. nominatio. q. 14. nu. 11. & seq. si autem resignantes post admissionem resignationis factam à Papa possent ab ea discedere, frequenter illuderetur Papa, cuius iudicium ab eorum pendere arbitrio videretur. ca. bona. 2. circa finem. de postulatione. prelat. & qui dicit aliquid reuocatum, debet*

Debet hoc probare. l. cum tacitum. ff. de proba. l. sancimus. Cod. de testam. & debet probare ante reuocatum, vt supradictum exiit.

Si tamen fuerit facta concessio in cancellaria die prima Martij, & intimatio eodem die in eadem cancellaria, si die secunda procurator consenserit, non valebit, cū à die consensus præfati computetur tempus, quod non retrahatur, cum extreme non sint habilia, de quibus Bart. in l. si is, qui pro emptore. ff. de vsucapionib.

Quamvis consensum retrahi dicat Roma. cons. 349. num. 7. per l. si. C. ad Macedo. l. licet. ff. de iudiciis, quia paria sunt ab initio consensum interuenire, vel ratihabitionem subsequi. regul. ratihabitionem. de regul. iur. in 6. alia non prosequor, quia videre potes plenè materiam examinatam per Gomef.

REGVLA XXXVIII.

De non appellando ante diffinitiuam.

Item idem dominus noster, vt litibus finis celerius imponatur, & litigantium parcat sumptibus & expensis, suorum prædecessorum constitutionibus & statutis inherendo, statuit & ordinauit, quod in causis in Romana curia pendentibus, & quas in posterum quouis modo contigerit agitari, nulli ante diffinitiuam sententiã liceat appellare: nec appellatio si fuerit emissa, debeat admitti, nisi ab interlocutoria, quæ vim habeat diffinitiuæ, vel grauamine minime concernente negotium principale, quod non possit per appellationem à diffinitiuâ sententia reparari: nullisque causæ appellationum huiusmodi committantur, nisi in commissione exprimat quod interlocutoria vim diffi-

nitiuæ habeat, vel grauamen tale quod in appellatione à diffinitiuâ non valeat reparari. Alioquin appellationes & commissiones in posterum, ac quicquid inde secutum fuerit, nullius sint roboris vel momenti, commissionibus appellationum iam iudicibus præsentatis, & exhibitis, in suo robore permansturis: in quibus, satis super eisdem sententiis secundo, vel vltius, ab eis non liceat appellare, appellantes verò & appellationes etiam ab interlocutoriis, & grauaminibus huiusmodi suo, vel alterius nomine prosequentes, si succubuerint, ultra expensas & damna ad quæ refarcienda de iure condemnatus compellitur viginti flore norura auri pœna multetur.

Ista regula loquitur tantum de causis in Romana curia expediendis, vt ante diffinitiuam non liceat appellare, vide plura quæ huic materiæ elucidandæ adiunxi in concord. Franciæ, rub. de friuolis appellatio.

REGVLA XXXIX.

Quod commissioni post conclusionem non stetur.

Item statuit, & ordinauit, quod in commissionibus de iustitia, seu mandatis etiam consistorialibus per eum, de eius mandato vel auctoritate, in causis in quibus conclusum existat in posterum non cedendis, etiam si in eis de conclusione huiusmodi implicite vel explicite mentio facta fuerit, nihil censeatur esse concessum, nisi per concessionem commissionis

Dddd 2

huiusmodi conclusioni derogare expressè.

Vult ista regula commissiones non valere post conclusionem in causa, nisi fiat mentio conclusionis illi derogando; & dicitur conclusio facta, quando est renunciatum allegationibus iuris & facti. *gloss. & Doct. in c. cum dilectus, de fide instr. vbi non licet postea partibus aliquid dicere, vel allegare, ob id si commissio impetretur & partes aliquid dicere intendunt, opus est expressa mentione conclusionis, sicut compositionis. c. ex multiplici. de dec. vide glossa. in clem. sepe. in verb. conclusum de verb. sign. & in materia beneficii non fit conclusio in causa, nec in possessoria & summaria. clem. sepe. de verb. sign. vide alia in hac materia conclusionis per Fel. & alios in d. c. cum dilectus.*

Notandum est, quod hodie ex ordin. regia, quis non potest acquiescere postquam est conclusum in causa appellationis, ob id si quis impetrat literas ad acquiescendum, debet scribi hæc clausula, concedimus vt acquiescat, proviso quod processus non fuerit visus, consultus, aut iudicatus, in aliis sufficiant gl. huius reg.

REGVLA XL.

De literis expediendis.

Item voluit & ordinavit, quod si aliqui religiosi petant aliquod beneficium ad nutum revocabile, cum clausula, quod exinde pro solo nutu abbatis, vel superioris amoveri non possint literæ, quoad ipsam clausulam nullatenus expediantur, nisi idem S. D. N. ponat in signatura quod non possint amoveri vel ad partem clausulam ipsam concedat.

Vult vt bullæ non expediantur, quod religiosi ad nutum superioris removeri non possint: nisi in signatura hoc petatum fuerit, & concessum, vel quod Papa ad partem hanc clausulam concedat. nam dicitur

Do. de Rota. *decisi. in antiq. quod monacho habenti administrationem vel prioratum ad nutum abbatis remouibilem, non competit aliquod remedium in causa restitutionis. c. cum ad monasterium. §. tales. de statu monacho. c. i. in fi. de priuileg. in 6.*

Si tamen Papa concesserit beneficium cū hac clausula, quod non possit amoveri, tunc ad præceptum abbatis renunciare non tenetur: nec ab illo amoveri beneficio. *Archid. in c. present. de officio ord. in 6. quia quoad hoc censetur emancipatus. ca. si monach. in 6. q. i. Bal. in c. illud de maio. & obed. ex quo inferitur quod hæc clausula non est necessaria quando Papa confert seculari regulari, nec is secularis amoveri ad nutum poterit: quia quando princeps concedit aliquod beneficium, intelligitur concedere pleno iure. Bal. in l. benefic. ff. de constit. princip. tamen beneficium non per hoc suam mutabit naturam, sed eo vacante reassumit ipsam, teste Anto. de Buri. in ca. porrecte. col. 2. de constit. vili. & Fel. in c. in nostra. col. vlti. de script. vide octo declarationes, quas scripsi in tract. de pacific. possess. in 6. limita. num. 272. cum seq. vbi plura videbis in hac materia, si te delectat.*

REGVLA XLI.

De clausulis in resignatione ponendis.

Item si committatur alicui beneficij resignationis receptio, ponatur clausula, attente quoque provideas, &c. & si ex causa permutationis resignationes fiant, ponatur clausula, quod neuter permutantium ius acquirat, nisi quilibet ipsorum ius habuerit in beneficio per ipsum resignato.

Sciendum est quod ex ista regula elicitur duplex resignatio. vna simplex, altera permutationis causa. In resignatione simplici vult Papa quod clausula ista ponatur in literis à cancellaria emanatis, attente quoque provideas, quod in renunciatio-

ne præ-

ne prædicta dolus, vis, metus, ac aliqua si-
moniacæ prauitas non interueniat, quasi
velit hic Papa innuere quod si vaum isto-
rum non interuenerit, resignatio non va-
lebit: alioqui frustra apponeretur hæc
clausula, & Papa superflua non vult scribi
in suis literis, vt in procem. Decretal. pro-
testatur. vide ista in tract. de rescripto
resignationis.

Primo nominatur dolus, & intellige de
dolo malo, qui est calliditas & fallacia ad
fallendum & decipiendum alterum adhi-
bita. l. i. §. i. ff. de dolo. & per hanc regulam
patet quod Romanus Pontifex non vult
renunciationem dolo factam valere à cõ-
trario sensu huius regulæ, & dicit gl. in ca.
pen. de his quæ vi metus causa sunt, secun-
dam canones, siue vi, siue metu, siue dolo
aliquis renunciat rei suæ, subuenitur ei
contra omnem possessorem. c. reintegranda.
3. q. 1. §. 2. c. cum ecclesia, §. seq. facit. l. eum, qui.
ff. de inoff. testam.

Et quamvis gl. vlti. in d. c. pen. dicat, quod
si dolus in spiritualibus interueniat, non
tamen subuenitur dolum passio, licet do-
lus det contractui causam ca. constituit. 20. q.
3. vbi text. dicit, quod ingressus religionem
dolo abbatis, tenetur perseuerare in reli-
gione, tamen res reddi debent hæredibus
illius religiosi.

Idem in matrimonio asserit c. ex parte. 2.
de conuers. coniug. quia non videntur dece-
pti, qui meliorem vitam elegerunt. ca. cum
dilectus, quod metus causa.

Ego tamen putarem dolum dantē cau-
sam renunciationi, annullare renūciatio-
nem beneficii, quia annullat alios actus re-
gulariter. l. §. eleganter. ff. de dolo. & istum
non inuenio exceptum à regula.

Ad hæc liber consensus in resignatione
beneficij esse debet. cap. super hoc, de renunc.
sed vbi adest dolus, non est liber consen-
sus, ergo, &c.

Item dicitur Proverb. c. 4. filio dolofo ni-
hil erit boni, ergo renunciatio dolo facta
non erit illi dolofo bona: vt non accipiat
fructum suæ calliditatis.

Ad hæc iura canonica abhorrent maxi-
mè vitiosum ingressum in beneficalibus.

c. i. §. per totum, de eo qui mittitur in possessio-
sed nõ posset esse alius deterior, quàm in-
gressus dolosus, ergo vitiat.

Conueniens est quod ait Iuriconsult.
in l. i. ff. de doli exceptio, quod ideo hanc ex-
ceptionem doli prætor proposuit, ne cui
dolus suus per occasionem iuris ciuilis,
contra naturalem æquitatem, proficit: sed
prodesset dolus, si valeret resignatio: ergo
non valebit, saltem per doli exceptionem.

Item in beneficiis maximè omnis dolus
cessare debet c. cum dilectus, de election.

Sed hodie potest dici, quod habetur Hier.
capitul. 6. à Propheta vsque ad sacerdotem
cuncti faciunt dolum: & sicut decipula
plena auibus, sic domus collatorum plenæ
sunt dolo. Hier. 5. Vnde posset David mi-
rari plus hodie, quàm olim, dicens, Domi-
ne quis habitabit in tabernaculo tuo? Res-
pondens postea, qui non egit dolum in
lingua sua.

Nec refragatur, quod dolus non vitiat
actum in spiritualibus, utpote ingressus
religionis: quia non videtur deceptus, qui
ingreditur religionem dolo alterius, vel
prouocatur ad bene viuendum: & ideo est
dolus bonus, qui non vitiat: secus in dolo
malo in beneficalibus cõmissio, quia pro-
uocatur ad male viuendum, cum aliquis
dolo aufert ab eo beneficium, postea erit
fortè resignans leno, vel armiger ad galli-
nas. Ob id diuersum est, quando inducitur
ad Deum, vel quando deducitur, & re-
mouetur. Benedicere, quod si dolo in-
ducerem aliquem ad acceptandum bene-
ficium, quod dolus non vitiaret accepta-
tionem, quia inducitur ad seruiendū Deo,
sed quando aliquis dolo inducitur ad re-
nunciandum, & se remouendū à seruitio
diuino, hoc non valet, nam inter istos ca-
sus longa est, vt cuilibet patet, differentia.

Nec obstat quod dolus non vitiat ma-
trimonium. c. ex parte, §. c. dudum. de conuer-
coniug. & bonum est argu. de matrimonio
carnis ad spirituale. c. inter. de transla. episco-
po, nam resp. verum esse, quando est eadem
ratio: sed diuersa est ratio in matrimonio
quàm in beneficiis. Nam si per dolum quis
inducatur ad matrimoniu cū aliqua puel-

indorata, certe quis dormiendo cum ea, & per annum in quo canitur, exultate, magnoperè placet matrimoniū & sic ratū habetur & approbatur: quod nō est in beneficii renunciatione dolo facta, imo statim agnito dolo pœniter renunciantem: sed dulcedine matrimonii cognita placet, etiam aliud est incitare ad habēdum, ut in matrimonio, vel ad carendum, ut in resignatione beneficii, *ut dixi, & m. d. c. ex parte, & d. c. dudum* est ibi dolo bonus: secus in beneficii resignatione dolo facta. Quamobrem non valet nec iure naturali, nec pratorio, nec canonico, *teste Fortunio in tract. de ultimo sine iuris. m. 275.*

Vnde per istam clausulam dixi renunciationem secundam dolo resignantis factam non valere, & ideo non priuari secundam resignantem decreto, de pacif. poss. scripsi *in tract. de pacif. poss.*

Item si quis vi fuerit expulsus de beneficio: & postea illi renunciauerit. Ideo ponitur in clausula vis, non enim vult Papa istam renunciationem vi factam approbare: quia non est verisimile quod sponte iuri suo renunciauerit, qui renunciauit spoliatus. *c. sollicitud. de restitu. spol. & sic iste qui spoliatus renunciauit, poterit intentare remediū recuperandæ possessionis. c. integranda. 3. q. 1. nec iudices regni, qui in hoc regno cognoscunt de possessorio, audiunt possidentem beneficium, donec restituta fuerit possessio illi spoliato, ut in ca. super hoc. de renum. siue resignatio fuerit facta coram collatore ordinario, siue coram alio superiore, cū d. c. super hoc. & d. c. sollicitud. generaliter loquantur. quamuis. gl. in d. c. sollicitud. velit dicere non habere locum, quādo fuerit facta corā suo iudice, quam videtur sequi Soc. in tract. fallent. reg. 378. sed gl. & doct. reprobāt in d. c. sollicitud. cum renunciatio non possit admitti, nisi à superiore, ut Hosti. in summa. de renum. docet. Quāobrem si spoliatus renunciaret coram suo superiore in iudicio, bene valeret, ut consult. Barb. conf. 47. Preclarè. col. vlt. vol. 2. idem intellige, si ante spoliationem renunciat, ut dicit Lappus alleg. 23. limiant etiam do. de Rota. decis. 216. Nota quod existenti in antiq.*

per cap. accepta. de rest. spol.

Nili petitioni restitutionis cum iuramento renunciaret: quia tunc restitutionem petere non poterit, *ut firmant. dom. de Rota. dec. 428. Nota, quod si spoliatus. in antiq. 919. Idem si per pactum. Rota. dec. 68. Nota, quod licet in eisdem. & Soc. in tract. fallent. reg. 378. Spoliatus. Nicol. Mathus. in repet. in verb. renunciatio. Tamen per literas regias releuari habita iuramenti dispensatione, quia facilitate qua fuit inductus ad renunciandum beneficio, & ad iurandum, ob id dispensationem petat, si velit admitti: ut in simili dicit Fel. in c. si cautio. de fid. instr. de renunciante exceptioni non numeratæ pecuniæ cum iuramento. doct. in l. fin. c. de non numeratæ pecunia.*

Præterea in hac clausula, attētē, & c. dicitur metus, quia renunciatio facta metu non tenet. *c. super hoc. de renum. & renunciatus non perdit beneficium. Rota. decis. 209. Nota quod resignatio in antiq. Henric. Boic. m. c. quod in dubio. de renum. per ca. Abbas. c. ad aures. & c. seq. quod metus causa. vbi reuocatur collatio de facto, intelligit Fortun. Gaspar. in tract. de ultimo sine iuris. num. 275. vbi concludit tam iure naturali, quā pratorio, & canonico nullam esse renunciationem metu factam, & quatenus de facto processerit reuocandam.*

Et iudices regii in hoc regno super possessorio cognoscentes possunt isti per metum renuncianti interdicto recuperandæ agenti possessionem beneficii adiudicare, non obstante renunciatōne, si aliud canonicum non obstat, quia licet resignans amittat ius, verum est si sponte, secus si coactē, nam in his in quibus spontaneus consensus requiritur, ibi actus ipso iure vitatur. *gl. in c. notificasti. 33. q. 5. Panor. in c. maioret. in fi. de baptis. & c. cum iocum. de sponsalib. Ale. conf. 98. Quoniam. colu. 2. volu. 3. & conf. seq. sed renunciatio spontanea & libera esse debet. d. c. super hoc. ergo non valebit quando metu facta erit: quæ enim metu gesta sunt rata haberi non debent. l. 1. & per totum tit. ff. quod metus causa, & quod non valeat renunciatio beneficii metu facta, tenet gl. in ver. libere. & ad tollendas. de elect. in pragun. vbi etiam*

iam concludit posse hoc casu agere iudiciatione ad beneficium renunciatum: vel interdicto recuperanda: vel frequentissime hodie in iudiciis remedio can. redintegrandi.

Item non valet etiam constitutio procuratoris facta metu ad resignandum beneficium, ut concludunt Hostien. Panor. in d. c. Abbas. quod metus causa. Et Dec. conf. 219. visio puncto. in 7. q. plenè Philip. Probus in addi. ad Ioan. Monach. in rub. de renun. in 6.

Tamen dom. de Rota. dec. 374. fuit dubitatum in no. & communiter docto. in d. cap. Abbas. Et ca. ad aures. tenent resignationem per metum factam valere, sed rescindendam esse officio iudicis, dicas hoc sic in forensi seruari iudicio in Francia, ut renuncians impetret literas regias, ut non obstare resignatione sic facta per metum, recipiatur ad petendum suum beneficium: & illi conceditur, & sunt informationes contra eum, qui metum adhibuit, & quavis doct. in clem. mulorum. de pen. dicant speciale esse in illo casu ut resignatione facta per captiorem & detentionem secularium potestatum, ibi sit ipso iure nulla: tamen idem seruatur in practica in illo casu quia etiam est opus literis, & ille text. dum dicit modo supradicto factas. potest intelli per coactionem, ut velit dicere quod omnis renunciatio metu facta & per coactionem ipso iure sit nulla: sed cum pauci sit emolumentis, quo ad practicam huius regni aliter nunc non discutio, quia quo ad effectum nulla est. Aufr. dec. Thol. q. 285. vidi tamen aliquando impetrari super petitorio literas à Papa de significauit, ubi Papa mandabat, quod si constaret de renunciatione sic metu facta annullaret eam, & cassaret, ac beneficium adiudicaret renuncianti. iuxta clem. auditor. de refer. Imò etiam per multa concludit renunciationem hereditatis metu factam nullam, & ea non obstante, filiam posse hereditatem petere. Albertus Brumus in conf. 82. super difficultate. col. 2. in rer. consilia feudalia.

Idem dicemus si renunciatio sit facta metu communi in eorum, ut scindi debeat.

Etiam de renun. sic sit. l. col. seq. ff. de libera-

causa. sic expressim conclusum fuit in Rota. dec. 467. Dubitabatur, in no. ubi dicunt esse necesse probare, quod nisi dictus clericus renunciasset, fratres, vel parètes mortui fuissent in carceribus: tamen Alexan. conf. 99. in casu. col. 3. nu. 10. in 7. vol. talem probationem non exigit nec talem metum, vide ibi. Postremo notandum, quod dicta ecclesiastica renunciata, est restituenda renuncianti sine noua collatione quando interuenit metus, qui potuit in constanti cadere vitium. de Abbas. quod metus causa sic consuluit Cald. conf. rubr. de renun. & quando dicatur cadere, &c. declarat Decius. d. conf. 219. visio. Probus. in rub. de renun. in addi. ad Ioan. Monach.

Subiicitur aliud verbum in illa clausula attentè, videlicet quod simoniaca prauitas non interueniat. Nam renunciatio beneficii simoniacè facta non valet etiam in præiudicium resignantis. Nec collatio tex. in c. super hoc. in gl. pecunie. de renun. lmo. in ca. cum vniuersorum. de rer. permur. Arch. in c. ordinationes. n. q. 1. Rota. dec. 276. in antiq. Gemina. conf. 125. Dubia. in n. q. Nicol. Milus in reperto. in ver. renunciatio. q. 4. ubi dicit simoniacè tunc renunciatum quando expressim renunciatur quod alteri conferatur, per gl. in c. ex parte. de off. deleg. ubi doct. sed si non exprimitur, licet immediatè hoc agatur, non est simoniaca, teste Inn. in c. tua. in si. de simonia. & sic ille, qui per simoniam resignat, non potest illud beneficium sic resignatum repetere nec ille, qui illud fuit simoniacè consecutus, retinere. gloss. & doct. in c. constitutus. de transact. lmo. in ca. cum vniuersorum. de rerum permur. Card. in d. c. super hoc col. 2. oppos. 5. vide que scripsi Ioan. Nauclerus in tract. de simonia, & ibi in addi. que dant inseruit. & sic patet, quod in renunciationibus beneficiorum ista quatuor videlicet dolus, vis, metus, & simonia, debent abesse. aliàs quilibet horum actum reddit, saltem quo ad effectum, nullum.

Et si ex causa permutacionis resignationes fiât, ponatur clausula, quod neuter permutantiũ ius accipiat, nisi quilibet ipsorũ ius haberit

in beneficio per ipsum resignato.

Sicut in rebus profanis in re aliena non contrahitur proprie permutatio: sed requiritur quod dominium hinc inde transferatur. *l. i. ff. de rerum permut. vbi Pædus sic ait, nullam contrahi permutationem si res aliena detur, & ibi Iaso. plura huic rei accommoda scribit, & in §. actionum. num. 102. Inst. de act. & non videtur datum quod retineri, non potest. *l. non quocunque modo. de leg. i. i.**

Sic est dicendum in beneficiis, ut neutri permutantium ius dari debeat nisi uterque ipsorum ius in suo beneficio habuerit, & non potest quis ius quod non habet in alterum transferre. *c. quod autem, de iure par. l. tractatio. ff. de acq. rer. do. Call. cons. 90. de rerum permut. alioqui posset aliquis vaser & astutus bonum decipere, beneficium quod occupavit permutando cum alio, qui canonicè est suum assequutus beneficiù, quod non est permittendù, ut vides hic.*

Fallit quando quis permutaret beneficium cum iure pretenso in alio beneficio, tunc valeret permutatio, etiã si alter nullum ius in illo beneficio haberet: quia iste qui ius ad beneficium recipiebat, debebat providere, an ille ius haberet, *per l. qui tæhermas. ff. de contrah. emp. scripti in trac. de pacif. possess. nu. 290. & seq.*

Nota quod quando is, qui ius habebat ad suum beneficium, euicto dato, vult redire ad suum, hoc sine noua collatione non poterit. *c. si beneficia, de preb. in 6. plene scripti in tra. 3. de pacif. possess. in 22. amplia. n. 143. cum seq. vbi abundantius videbis, si non graueris & intellectum ad cap. si beneficia, de preb. in 6.*

Si tamen is, qui resignauerit permutationis causa ius habebat in beneficio resignato moriatur, & antequam ei conferretur beneficium alterius permutantis, tunc permutans habebit vtrumque, & gaudebit bona fortuna, & hoc modo solent cauti auunculi suos nepotes promouere, primum quod habebat non auferetur, & illud quod permutationis causa collatum etiã ad ipsum spectabat, cum non sit qui conquiri possit, & iusto titulo & canonicè est adeptus. *in tra. de res. c. i. de reg. iur. in 6. & sic*

limitatur ista regula, quia non fiat per istam permutantem, aliàs non procederet, *vel. in iure ciuili. ff. de reg. iur.*

Solent in resignationibus à Papa approbatis alia inseri clausula, primo regulæ de viginti diebus derogare Papa solet si petatur, *de qua scripsi supra in reg.*

Secundò solet derogare regulæ de verisimili notitia obitus: sed an recipiatur, dixi supra declarando illam regulam.

Tertiò clausula solet adici in qua derogatur iuri patronatus etiam laicorum, nisi in Francia consuetudinaria, in qua non recipitur, *ut infra dicam.*

Quartò derogatur indultis Cardinaliù, quibus cautum exitit, quod in collationibus beneficiorum suorum, vel familiarium requiratur consensus eorum, *de quibus dixi supra, in regula.*

Item non potest minor 14. annis beneficium multis laboribus à parentibus acquisitum renunciare, quin si læsus fuerit illud repetere possit. *c. si. ff. si verò de iud. in 6. c. ex parte. M. v. b. g. & doct. de restit. spol. hoc expressum tradit Nic. Milius. in reper. ver. minor. q. 4. dicens renunciationem minoris duobus concurrentibus valere. Primò si fiat in manibus superioris: secundo si fiat cum causæ cognitione, cum constabit superiori quod minor velit renunciare, oportet, quod inquirat an pupillo expediat, & ecclesiæ: & si de his constiterit: restitutio dabitur: aliàs secus. *ut scribis Pan. in d. cap. ex parte M. & Bened. in repet. c. Raynuius. in verb. adiectione. nu. 61. de testa. & Phil. Probos in verb. de renun. in 6. Angel. de Clauasio in Ang. in verb. renunciatio, dicit renunciationem ex tribus iudicandam illegitimam. Primò ratione personæ renunciantis, utpote quia minor. d. c. si. aut alius, qui non potest renunciare, ut demens & furiosus. Secundò ratione personæ, in cuius manibus fit renunciatio: ut si in manu laici. *c. quod admonet. & c. quod in dubiis. de renun. vel in manu illius, qui eam recipere non potest, ut in manu abbatii, quia inferior episcopo permutatione approbare non potest. c. que sit. de rer. permut. Tertio ratione rei dicitur renunciatio illegitima, quando illa res renunciari non potest.***

Potest, ut iuri sanguinis. l. ius sanguinis. ff. de regulis iuris. l. ius agnationis. de pact. sed si deceptus fuerit minor super valore beneficii permutati, an restitutionem impetrare possit, quod non, scribit plenè Probus in additionibus ad Ioannem Monachum in c. si. de renun. in 6.

Et clausula, cura animarum non negligatur, in quibus rescriptis soleat apponi, declarat. gl. in verb. dispensantes, in cla. de præb. ubi dicit apponendam esse in dispensationibus super pluralitate, super ætate, ordine, & residentia, quod est bene notandum.

REGVLA XLII.

De supplendis defectibus.

Voluit quod si petantur suppleri defectus in genere, nullatenus literæ desuper concedantur, nisi in petitione desuper huiusmodi defectus exprimentur, vel fiat ut petitur supplicatio signata fuerit.

Vult Papa quod in literis cancellariæ concedendis de cætero non apponatur clausulæ suppletentes omnes defectus in genere, nisi specialium omnes defectus exprimatur: utpote si in alienatione rei ecclesiæ non interuenerit tractatus, vel alia solennitas requisita in c. sine exceptione. 12. q. 2. tunc poterit peti suppleri ille defectus. Alex. conf. 79. circa primum. q. 6. vol. 1. & hoc est introductum ad vitandum calumniam partium, qui non exprimebant Papæ eorum defectus, sed petebant apponi hanc clausulam suppletentes omnes & singulos tam iuris, quam facti, & quarumcunque solennitatum & substantialitatum omnium defectus, si quis forsitan iuris interuenerit in eisdem, &c. Ista clausula supplet defectus positivi non naturalis, teste Specula. in tit. de legato. §. nunc ostendendum. verfic. 18. Anto. de Burtio. in c. illa. de elect. Pan. & alii in ea. de transact. Panor. in c. de confirmat. Decius. conf. 341. viso puncto. col. 2. & conf. 516. quoniam, col. 3. & conf. 502. viso puncto. col. 5.

numer. 20. nec tollit defectum personæ supplicantis. cap. Cenomanensem. 57. dist. Barba. in rub. de rescr. in cle. col. 8.

Et sic ista claus. non potest supplere defectum citationis, cum sit de iure naturali, ut concludit Soc. conf. 120. Memini. col. 3. num. 4. in 3. vol. per cle. sepe. de verb. sign. & Alex. d. conf. 79. nu. 19. vol. 1.

Secundus casus est quando supplicatione apponitur, fiat ut petitur: non si apponatur per concessum vel per fiat, seu alio modo, quàm hic expresso.

Ex hac ergo regula habes, quod in specie multa valent, quæ non in genere, adde quæ scribo in ordin. reg. 58. rub. de rescissionib. contractuum.

REGVLA XLIII.

De derogatione iuris patronatus.

Item voluit quod super quouis beneficio ecclesiastico de iure patronatus laicorum non expediantur literæ, nisi ponatur expressè, quod tale beneficium tanto tempore vacauit, quod eius collatio ad sedem Apostolicam legitimè est deuoluta: vel quia tempus patronis laicis ad præsentandum à iure præfixum lapsum existat: aut ad id patronorum ipsorum accedat assensus. Et si per ipsum iuri patronatus huiusmodi derogari contigerit, si ius huiusmodi ad aliquem Regem, Ducem, Marchionem, vel alium principem pertineat, & de hoc in literis prouisioni, vel mandati de prouidendo de dicto beneficio mentio facta non fuerit, non censeatur iuri huiusmodi quomodolibet fore derogatum.

An valeat collatio facta per ordinarium

Eccc

de beneficio patronato, antequam fuerit facta presentatio, si intra illud tempus non fiat, vide Dominic. & Perus. in c. 2. de preb. libr. 6. & Docto. in c. auditis. de prescr. item Felinum in c. cum Bertoldus, de re iud. dixi in tract. nominatio. q. 17. nu. 12. vbi dixi valere, si patronus non conqueratur.

Notandum est, quod Papa potest iuri patronatus etiam laicorum derogare: sed non vult. ob id in tribus casibus in quibus solet beneficium sub patronatu laicorum existens conferre. Primo quando tanto tempore vacavit beneficium patronatum, quod eius collatio ad sedem Apostolicam est legitime deuoluta: nam tunc non est necesse derogare iuri patronatus, cum patronus non possit postea presentare: sed debet in collatione Papae de iure patronatus fieri mentio, alioqui non valeret collatio, testib. Dom. conf. 50. Quartus. & Staphil. in tract. de literis gratie. rubr. de forma impetr. vbi refert Dom. nempe cum tempus patronis datum ad presentandum, vt si fuerit patronus laicus habet quatuor menses: patronus vero ecclesiasticus sex. cap. 1. de iure patron. in 6. postea est deuolutum ius ad superiorem, & id temporis Papa conferre, etiam poterit.

Secundo solet Papa conferre, quando consensus patroni seu patronorum accesserit: tunc ne fundatores a fundandis ecclesiis trahantur, consensum eorum sequitur. c. decernimus. 16. questio. 7. vnde si contulerit presentato a maiori parte valebit, quia sequendum consensum patronorum, vt videtur tenere Rota in decis. 528. Nota infra tempus in antiquis.

Tertio, quando Papa expresse derogat: quia nisi exprimat non videtur velle derogare iuri patronatus laicorum. gl. & Doct. in ca. 2. de preb. in 6. ne laici retrahantur ab ecclesiis fundandis. d. capit. decernimus. 16. q. 1. 7.

Fallit in iure patronatus siue in iure presentandi quod quis acquisiuit ex prescriptione, vel consuetudine, quia in hoc cessat ratio predicta, & sic valet gratia non facta mentione de tali iure presentandi: Card. conf. 69. vacante. q. 2. idem dicens si

non erant veri patroni: sed tamen erant in possessione presentandi: imo plus, concludit quod etiam legatus potest conferre talia beneficia, allegando Fede. consil. 68. infra scripta, quem sequitur Staphil. in tract. de literis gratie. fol. 55. vers. vnde vedendo. &c. Ego tamen tenerem etiam in his casibus expressam mentionem fieri debere iuri patronatus, postquam acquisitum est laico iuri patronatus laicum de quo lex vult vt fiat mentio: nec inspicere debet acquisitio seu modus acquisitionis: sed an sit ius patronatus ecclesiasticum, vel laicum. ca. dilectus. de offi. leg. cap. cum dilectus, de iure patronat.

Item per derogationem iuri patronatus factam non censetur derogatum iuri patronatus, Regum, Ducum, Marchionum, vel aliorum principum, nisi hoc expresse dicatur in derogatione, quia ob reuerentiam, quam homines in eos habent plurimum eis deferri conuenit, & eos plus aliis honorari decet. arg. c. 2. de offi. deleg. in 6. ea enim quae notabiliter fiunt nisi specialiter notentur, videntur quasi neglecta. in cap. 1. de iur. iur. de iniuriis. Nec vero indulto dictionum regum derogari solet. i. g. Do. Gomes. in tract. manda. in forma. 3.

Nota tamen perpetuo quod si aliquis condemnatur in poenam delicti, vt pote quia interfecit hominem, vt illi fundet capellam: eam fundando & dotando, non acquirit ius patronatus, nec ei aliquis honor debetur, probatur arg. l. sed si hac. §. 1. ar. si venditor. ff. de in ius vocam. vbi dicitur, quod non debetur ius patronatus si libertas seruo datur ob domini delictum, & facit. l. v. c. si mancipium ita veniat ne prostituatur. l. silenonnes. de episcop. audien. quia ex delicto premium quis consequi non debet. l. sine. ff. de nego. gesti. l. releg. more. in fin. de interd. & relega. sic consuluit Signo, conf. 83. iussu domini, vide derogari fundationi beneficiorum, etiam si in illa caueatur expresse quod obtinens tale beneficium teneatur personaliter residere, & esse sacerdos, vel quod teneatur intra annum promoueri sed non datur de stylo derogatio quo ad omnes articulos fundationis, & in totum, nam potest

te esse quidam articulus, cui Papa non derogaret, & hoc de stylo curiæ Roma.

REGVLA XLIIII.

De commendis.

Item voluit, quod nulli seculari de regulari, nec religioso de seculari beneficio commenda datur: nisi in signatura, vel per clausulam: ad partem super petitione commenda huiusmodi, de commenda ipsa fiat mentio.

Multa dico in tract. de pacifi. possessio. amplia. 5. nu. 35. cum seq. quæ hic repetita superflua forent. ibi materiam commenda vtilem videbis.

REGVLA XLV.

De reformationibus.

Item voluit, statuit, & ordinavit, quod super quibuscunque reformationibus signatis super impetrationibus quorumcunque; beneficiorum vacantium, vel certo modo vacaturorum, in quibus petitur, quod litera super prima data expediri possint: si ex huiusmodi expeditione sub tali data videatur posse fieri præiudicium, litera huiusmodi sub ipsa prima data nullatenus expediantur, nisi reformationes huiusmodi per fiat, & sub prima data signata fuerint.

Hec regula vult, quod si pars petat, primas literas reformari, & de nouo constitui, seu corrigi: & quod correctio fiat sub prima data, hoc concedetur dummodo non tendat in alicuius noui forte præiudicium, vnde si quis impetrauerit benefi-

cium simplex sancti Iuliani de Balkanicis vbi natus sum, & nunc vult reformare impetrationem, & ponere ecclesiam parochialem, hoc poterit fieri sua prima data, si alicui non præiudicetur, quia si alius impetrauerit, vel fuit collatum per ordinarium, tunc Papa non intendit tertio præiudicare. c. quamuis. de reser. in 6.

Et quando notarius vel datarius possit corrigere datam vel impetrationem. & in quibus, vide per Bart. & Decium in l. si librarius. ff. de reg. iur. Pan. Imol. & Fel. in c. ex liceris, de fide instrum.

Hic si quis vellet tractare materiam pacti reformatiui, informatiui & transformatiui, extra oleas esset. si illorum elucidationem quæris, lege Bar. & alios in l. iur. risgentium. §. Quinimo. ff. de pact. & in l. lecta. si certum petat, ac in l. petens. C. de pact. alias scripsi, diffinitionem pacti prosequens, de reformatione religiosorum scripti in §. i. in gloss. reformatis. de nominatio. regia. in concord.

REGVLA XLVI.

De beneficiis in curia resignatis.

Item voluit & ordinavit, quod super resignatione cuiuscunque beneficii ecclesiastici, seu cessione iuris in eo, quam in manibus suis, vel in cancellaria Apostolica fieri contigerit, Apostolicæ litera nullatenus expediantur: nisi resignans, vel cedens (nisi præfens in Romana curia fuerit) personaliter, alioquin per procuratorem suum ad hoc ab eo specialiter constitutum, expeditioni huiusmodi in eadem cancellaria expressè consenserit, & iurauerit, vt moris est: & si ipsum resignantem, vel cedentem pluries super vno & eodem beneficio, in fauorē diuer-

farum personarum successiue cōsentire contigerit, voluit sanctitas sua quod primus consensus tenere debeat, & alii in posteriores consensus, ac literæ illorum prætextu etiam sub priori data expeditæ pro tempore nullius sint roboris, vel momenti, nec literæ reservationis vel assignationis, etiam motu proprio, cuiusvis pensionis annuæ super alicuius beneficii fructibus expediri possint, nisi de consensu illius, qui pensionem prædictam persolvere tunc habebit.

Tres habet partes: in prima dicitur quod literæ super beneficii resignatione nullatenus expediatur nisi resignans consenserit, si in curia præsens fuerit.

Si vero fuerit absens, tunc per procuratorem ad hoc specialiter deputatum, & sic non valeret generale procuratorium.

Item quod consentiret extra cancellariam, ut hic in eadem cancellaria, nam dictio, In denotat intrinsicatē. *gl. in cl. causa. de el.*

Item requiritur quod dominus, seu procurator iuret, quod non interuenit dolus, vis, metus, nec simoniæ labes, de quibus supra scripsi in reg. 41.

Secunda pars est tibi, & si ipsum resignantem, ubi dicit quod quando resignans consenserit bis, vel pluries quod primus consensus valet, nisi primus fuerit reuocatus, & notitia peruenerit ad eum in cuius manibus cessio facienda erat: vel in manibus procuratoris antequam consentiret *ut scripsi supra in regula, per tex. in Clem. vna, de renuncia.*

Item ex ista regula habemus quod literæ expeditæ sub secundo consensu & resignatione non valent, etiam si fuerint expeditæ sub priori data secundi consensus: quia id quod metum non est resignare non possum, & plus iuris in alterum trāsferre, quam habeam. *l. traditio. ff. de acqui. rerum dom.*

Et ideo post triennium non iuuatur decreto de pacific. possessor. *ut scripsi in tract. de pacific. posses.*

Tertia pars est tibi, nec literæ, ubi vult quod literæ super pensione non possunt experiri, nec debent nisi is, cuius interest consenserit, si tamen interim moriatur resignans, cum sit finita pensio, non tenetur consentire: nec illam pensionem remiserit, ergo fedi est facienda fides vel de morte, vel de resignatione, alioqui bullæ non debent expediri.

An resignatarius possit conferre simul atque sua prouisio facta est licet nescierit? pro hac quæstione facio casus sequentes. Primus est in renunciatione simplici, facta collatione & prouisione à Papa siue resignatarius sciuerit, siue nescierit, putet tamen ita esse, & verum si poterit conferre. *cap. intransmissam. de elect. nec requiritur possessio, ut concludit Roch. Curtius in tract. iuris patro. in verb. ipse, vel is, q. 11.*

Secundus casus in renunciatione facta causa permutationis, non potest resignatarius ex vna parte conferre: nisi adimpleuerit resignationem & permutationem ex parte sua per illam clausulam; non aliter nec aliàs, nec alio modo, suæ suspendit actum, donec ita factum sit, & ideo solent bullæ significare parti resignati: & resignans si quam causam habet illam allegat, quam situnc non allegat, postea resignatarius conferre poterit, *facit. gloss. in verb. permutationis, in tit. de amatis, in prag.*

REGVLA XLVII.

De ingressu religionis.

Item non dentur literæ super beneficii vacaturis per ingressum religionis: nisi ille præcesserit datam de super petitionis.

Papa enim non vult beneficium illius, qui religionem ingreditur infra annum probationis, alicui esse conferendum, nisi ad id ipsius accedat assensus aut constet quod vitam voluerit absolute mutare: vel professionem expressam fecerit, seu scienter

ter habitum receperit professorum. text. in c. beneficium. de regula. videtur innuere, quod dari possint literæ post ingressum. Intellige in patria obedientiæ, si scia aliquem ingressum esse religionem, ego potero impetrare per illius ingressum & professionem: qua facta, mihi debetur: & ipse poterit interim resignare, nisi in impetratione ponatur hæc clausula, quod resignatio cedat in commodum impetrantis, &c. sed cum hæc clausula sapiat reservationem non valeret in regno Franciæ vbi sublata sunt omnes reservationes, vide in tract. de literis gratiæ. fol. 75. & seq.

REGVLA XLVIII.

Non valet impetratio per modum in cancellaria exprimendum.

Item voluit quod si petatur aliquod beneficium vacans per modum in cancellaria Apostolica exprimendum, talis impetratio non valeat, nec literæ desuper expediantur.

Notandum est quod ante istam regulam & de iure impetrans non tenetur exprimere modum vacationis, vt not. Dominicus & Perusi. in ca. susceptum; de reser. in 6. & Lapsus alleg. 6. in hac sexta. Imò non est necesse exprimere modum per quem prouidetur beneficio: nam si fiat simpliciter mentio de vacatione beneficii, includitur modus prouidendi, ita debet includi omnis vacandi modus. gloss. in Cle. 1. in verb. quamuis. de preb. & gloss. in c. si propter. de reser. in 6. tamen per istam regulam debet exprimi vacationis modus, nec valeret si dicat: quod certo modo vacat in literis exprimendo, vt hic, quia multæ super hoc fiebant fraudes, & cauti practicantes nunquam exprimebant certum modum.

In signatura tamen potest dici, quod maior & vberior expressio fieri possit, & etiã solet Papa vno modo vacandi expresso dicere, & alio quouis modo vt tradunt

Doct. in cap. susceptum. de reserip. in 6. vnde vult hic, vt in supplicatione vnus vacandi modus exprimatur, cum plures sint, quos scripsi, saltem triginta. in §. monasteris. in verb. vacantibus. denominatio. regiam concord. & de ista clausula, & quouis alio modo vacet, vide quæ plenè scripsi in gloss. aliam, in forma manda. in concordia.

Aduertendum est tamen quod per regulam cancellariæ publicatã anno 1540. cautum est, vt de cætero impetrantes beneficia ecclesiastica cuiuscunque qualitatis per priuationem & amotionem, vel alias propter commissã criminã & excessus vacantia, vel vacatura, in supplicatione de super porrecta excessus & crimina ipsa, ac eorum qualitates, nec non modos & causas tales, ex quibus de iure priuatio ipsa incurra, aut faciendã censetur, & similiter impetrantes etiam per modum deuolutionis beneficia tanquã certo modo vacantia, & ab aliis etiam non senio confectis, nec infirmitate aut impedimento detentis tanquam nullo, seu minus canonico titulo possessa, modus vacationis illorum in supplicatione desuper porrecta specificè, & determinatè, ac dispositiuè exprimere teneantur, vt in regula seq. patet.

Vltimo non est omittendum, quod si quis impetret beneficium per priuationem debet inferere istam clausulam, ne interim fortè resignet, & cum decreto quod resignatio cedat in fauore impetrantis, quod solet cõcedi post primam priuationis sententiam, per raro, ante, teste Staphileo in tract. de literis gratiæ. fol. 64. in 1. vacationis modo, quod in hoc regno non seruaretur, quia illa clausula, quod resignatio cedat, &c. inducit reservationem, quæ est in regno sublata, etiam licet quis lite pendente possit resignare. gloss. finita in c. 2. vt lite pendente. lib. 6. & c. nisi, de renuncia. non tamen poterit resignare causa permutationis, alias impetranti prouideri poterit. Dominicus in conf. 105. q. 2.

Notantum est quod quando impetrans commissionem à Papa narrat in supplicatione multa delicta per priuandum commissã, & postea in conclusione petit com-

mitti quibusdam probis viris, ut si eis de præmissis, vel altero præmissorum confiterit, dictum N. prius, certè Papa consuevit delere illa verba vel altero præmissorum, quia postquam dictus impetrans diffamat aliquem de pluribus criminibus debet arctari ad probandum omnia quibus illum diffamat: aliàs pœna talionis tenetur, vel ad diffamationis pœnam. *tex. in cap. super his, vbi Doct. de accusat. cap. licet Heli. de simo. Scaphil. in d. rracl. f. 166. vers. 2. notandum est.*

REGVLA XLIX.

Item voluit, statuit, & ordinavit, quod quotiescunq; per signaturam suam, vel de eius mandato factam super executis aliquibus cum adiectione proprii nominis vel dignitatis cuiusvis index detur, literæ desuper expediuntur cū expressione, quod idem iudex executionem faciat per se ipsum.

Hic derogatur. e. quoniam abbas. de offic. deleg. vide ibi istam materiam pertractatam, & in l. more maiorum. ff. de iurisdi. om. iudic. & per Ioan. de Pla. in l. f. C. vetera. lib. 12. in alius sufficiant. gl. super hac regula descripte.

REGVLA L.

De dispensationibus in gradibus consanguinitatis.

Item voluit, quod in literis dispensationum, &c.

Aduertendum est quod interdum super matrimonio requiritur dispensatio: aliquando non. Si fiat secundum statuta iuris, non requiritur: si verò contra iuris prohibitionem, tunc requiritur dispensatio. Et interdum dispensatio postulari debet à Papa, interdum dispensatio postulari debet à Papa, interdum ab imperatore,

seu à Rege. Tunc à Papa impetrari debet, quando prohibitio ab ea facta est, & quando imminet peccatù, ut in gradibus consanguinitatis, affinitatis, publicæ honestatis, & aliis prohibitis à iure canonico ut in c. non debet, & per totum de consanguinit. & affinit. & infra dicitur.

Interdum facta est à iure ciuili prohibitio propter aliquam causam honestam, ut pote tutori prohibet ne nubat cum pupilla, vel adulta, ne ipsa circumscribatur iure familiari ab his, qui rationes eius gestæ tutelæ reddere compelluntur. l. liberus. in §. senatuscons. ff. de ritu nuptia. & tunc solet Imperator, vel Rex dispensare super hoc matrimonio, ut C. de inuictis. mat. l. tutor. vbi sunt hæc verba, si tutor vel curator pupillam, vel adultam quondam suam sibi, vel filio suo, nullo diuino impetrato beneficio, in matrimonio collocauerit, manet infamia contra eum, veluti in confessum de tutela, quia huiusmodi coniunctione fraudem administrationis tegere laborauit. Ecce igitur, quod Imperator super hoc dispensat & interdum audiui dispensatum cum magnis nobilibus in Francia, cum aliis sine Regis dispensatione hodie contrahi solet, ut infra dico in canonicum secutus.

Idem si magistratus tempore sui officii velit nubere cum aliqua sibi subiecta, quia ob timorem impressionis non potest, ob id solet princeps permittere. l. vna. l. si quocunq; prædixi potestate.

Idem si velit mulier nubere ante annum luctus, ratione infamiae vitandæ, solet hoc impetrare, ab Imperatore, vel Rege. l. si qua mulier. C. ad Tertul. l. i. vbi Bald. de secundis nuptiis.

Idem si mulier velit impetrare nuptias ad retentionem prioris dignitatis, ut pote quia fuit nupta senatori: nunc vult nubere inferiori. l. fin. ff. de senat. prohibetur: tamen ne matrimonium contrahatur per rescriptum subreptitium principis non debet aliquis impetrare nuptias à principe sub deportationis pœna, & aliis positus in rub. C. si nuptie ex rescripto petantur. imò tantum est rapere puellam, quantum regis bene-

beneficio postulare. *c. nullas. 36. q. 2. contra* quosdam nobiles, qui mulieres inuenire nesciunt, nisi principis literis, & præceptis habeant, hæc tamen leges matrimonii prohibentes de iure canonico, sunt correctæ, *cap. pen. §. c. vlt. de secum. nupt.* quia matrimonia hodie reguntur iure poli, non iure fori. *cap. Euphemium. 2. q. 3. Feder. consil. 36. casus talis. Lucas de Penna in l. fi. col. 4. C. de in col. libr. 10. §. abunde Fel. post alios in cap. 1. de sponsalib.*

Super aliquo gradu.

Gradus in consanguinitate vel affinitate dicitur ad similitudinem scalarum in graduum, vel aliorum locorum, quia sicut de vno gradu in gradum ascendimus, vel descendimus: ita & per gradus consanguinitatis de vna persona in aliam. *l. Iurisconsultus. §. gradus. ff. de gradib.* & est habitudo personarum, qui cognoscitur quota agnationis, vel cognationis distantia duæ inter se personæ differant. *Ioan. Andr. in declara. arbo. consanguini.*

Aduertendum est, quod quando in statutis, vel consuetudinibus fit mentio de gradu, ut in tertio, vel in quarto gradu, seu alio, tunc fiet computatio secundum ius ciuile: tum quia recta est computatio tum quod in matrimoniis tantum computatio canonica discrepat à iure ciuili. *l. in vbi Docto. C. de successio. edict. Barz. consil. 224. An fratres. Albertus Brunus in tractat. de statutis exclu. art. 12. quest. 21. Benedict. in repet. cap. Raynuinus. in verb. §. uxorem. num. 86. de testam.*

Fallit quando consuetudo vel statutum aliter disponeret. *Bald. in l. vlt. in fin. C. de successio. edict. Dec. cons. 444. concurrir. col. 2. cons. 563. Domino. in fin.*

Secundo fallit, quando primo fuisset mentio iuris canonici, vel ageretur de computatione gradus quoad matrimonium. *lason. cons. 69. statutum. in 3. vol.*

Consanguinitatis.

Consanguinitas est attinentia diuersa

rum personarum ex eo proueniens, quod descendit ab altera, vel amba ab eadem, teste Ioan. Andr. *in decl. arb. consanguinit.* vbi plus addit, quod consanguinitas dicitur à con, & sanguine, quia à communi sanguine descendunt, *vbi Præpos. & alii declarant.*

Notandum est quod licet olim prohibitio esset vsque ad septimum gradum, quia homines id temporis vivebant, & septimum gradum videre poterant, hodie augetur malitia populi, diminuta est ætas, & devotio: ut quia difficile est peruenire & videre quartum gradum: ideo vsque ad quartum hodie gradum in solutiue prohibetur quis contrahere matrimonium cum consanguineo, vel consanguinea, *vt c. non debet. de consang. vbi alia describuntur rationes.*

Vel affinitatis.

Affinitas est personarum proximitas, ex coitu proueniens inter copulatum & consanguineos copulata: & inter copulatum & consanguineos copulati. teste Ioan. Andr. & Præpos. *in declara. arbor. affinita.*

Aut aliàs prohibito.

Multis modis prohibetur à iure matrimonium, qui his verbis continentur:

Error conditio, votum, cognatio, crimen.

Coniugii disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas,

Si sis affinis, vel si coire nequibus.

Hic duo exprimentur gradus prohibiti, videlicet consanguinitatis & affinitatis, addit gl. tertium, videlicet publicæ honestatis, de quo infra.

Quartus est ratio erroris, ut si quis putet contrahere cum Katharina, & contrahat cum Berta, & sic error personæ vitiat. Idem in errore conditionis: si contrahat cum serua & putabat contrahere cum libera. hi errores impediunt matrimonium. Error verò qualitatis, vel fortunæ non impedit matrimonium. *c. 1. 29. q. 1. & super hoc impedimento non quæritur dispensa-*

dispensatio, & habita ea non prodeit, altera parte inuita: sed partis postea errans consensus interueniens matrimonium facere potest.

Quinto conditio apposita in matrimonio: utpote, si pater filiae conserit: si pater nolit consentire non valet matrimonium. *c. super eo de condit. apposit.*

Itē si non valeant sponsalia, non teneor sponsam accipere. *c. de illis. eod. ut. de condit. appositis*, & melius esset non contrahere, quam contrahere, & ex hoc contractu capere mulierem, & processus infinitos ad promissam pecuniam habendam habere. Si vero conditio fuerit contra substantiam matrimonii, vitiat contractum: secus si alias fuerit illicita, quia tunc habetur pro non apposita. *cap. i. & cap. vii. de condit. appositis. Hippol. conf. 286.* & in hoc casu non videtur dispensationem postulari.

Sexto votum solenne impedit ac dirimit matrimonium, ut votum professionis religionis: vel votum emissam in suscipiendis ordinibus sacris. *§ c. vno de voto in 6.* Si vero fuerit simplex votum, ut regulariter quodlibet aliud votum, tunc impedit matrimonium: sed non dirimit. *c. meminimus. § seq. qui clerici, vel vouent*, & super hoc voto continentur, solet Papa ex causa dispensare. *cap. veniens. d. in qui cler. vel vouentes*, & sine causa dispensatus, non est tutus quoad d. gl. *in cap. non est de voto*

Septimo cognatio impedit matrimonium, & intellige de carnali cognatione, id est, consanguinitas impedit matrimonium, nisi super ea dispensetur, ut hic non solet Papa in secundo gradu dispensare, nisi cum Regibus & Principibus, ac cum magnis nobilibus: in aliis gradibus sic: sed habita compositione, siue contractū fuerit siue contrahendum, siue scienter, siue ignoranter, sed hoc casu non petitur tantum compositio.

Et miratur Staphileus in d. tract. de licentia iustitiae, quod Papa recipiat pro dispensatione compositionem: quia aut est iusta causa dispensandi, & tunc dispensare debet iuxta not. in c. bone, in 2. de postul. preel. & in l. i. §. permittitur, de aqua quotidiana &

estiuā. Et iusta causa est dispensandi in gradibus prohibitis etiam à iure diuino, ob bonum pacis & quietis inter principes & homines sibi subditos. *c. 2. de dispens. in pūber.* Si vero non est causa, dispensationē reuocare debet, sed bene multi impetrarent dispensationem, qui timore pecuniarum deterriti non audent: alioqui si gratis, daretur materia delinquendi contra, l. conuenire. ff. de pac. dot.

Secundo cognatio spiritualis impedit matrimonium ac dirimit, ut in uulo de cognatione spirituali, & ista contrahitur per baptismum & confirmationem. *c. 1. §. in de cognat. spirituali. in 6.* Nota tamen quod ad prohibitionem fornicationis sacerdotis cum muliere, cuius confessionem audiuit, omnes quos in poenitentia accepimus, ita filii nostri sunt, ut baptifinate suscepti. *omnes. 30. q. 1.* & in hac cognatione spirituali viginti sunt personae prohibita, quas scribit Panorm. in c. Martinus. de cogn. spirituali. tam in baptifimo quam in confirmatione.

Prohibetur primo matrimonium inter baptizatum & baptizantem: inter baptizatum & filios baptizantis: inter baptizatum & uxorem baptizantis prius cognatam: inter parentes baptizati & uxorem baptizantis prius cognatam: inter baptizantem & parentes baptizantis: inter leuatam & leuantem: inter leuatam & filios leuantis: inter leuatam & uxorem leuantis prius cognatam: inter leuatam & parentes leuati. & toride sunt personae in confirmatione, & super his difficultus Papa dispensat: & maior est compositio, quam super consanguinitate carnali ut saepius vidi, in cognatione vero legali, ut in adoptione, mihi soror esse ceperit, quandiu durat adoptio inter me & ipsum, nuptiae consistere non possunt. *cap. vno de cognat. legali.* Et super hac non vidi impetrari dispensationes.

Octavo crimen incestus impedit matrimonium siue dispensationem: sed non dirimit iam contractum. *cap. transmissa. de eo, qui cognat. consang. v. nortis suae.* Et an episcopus

scopus possit dispensare, scribit Panor. inc. 1. de eo qui cognoscit. consang. vxoris sue.

Item si quis machinatus fuerit in mortem mariti, postea, etiam non secuto effectu, non potest villo modo contrahere cum vxore illius. c. 1. de diuor. Et per totum, de eo, qui duxit in vxor. quam polluit per adulter. vbi quando adulter dat fidem adulteræ, viuente marito eius: vel fidem facto contraxit: aut machinatus est mortem in maritum, his casibus non dicunt valere matrimonium postea contractum capiul. 1. Et per totum. 31. qu. 1. ideo opus est dispensatione, quæ difficulter datur, nisi ignorantibus.

Idem in aliis criminibus, no. 33. quæst. 2. c. hoc ipsum. Et de penitentibus. Idem si quis interfecerit vxorem, sine spe enim coniugii, sine dispensatione remanebit. c. interfectores. 33. qu. 2.

Nono cultus disparitas, vt Christianus cum Iudæa, vel Sarracena contrahat. c. 1. Et cap. caue, 28. qu. 1. & in hoc casu non solet Papa dispensare nisi infidelis ad Christianissimum peruenerit, vt not. doct. in c. 1. de conuersio. infidel.

Decimo vis compulsua impedit matrimonium, quia vbi est vis, non est consensus. ca. cum locum. de sponsal. Et matrimonia libera esse debent. cap. Gemma. de sponsalib. ob id metus qui potest cadere in constantem virum impedit matrimonium. ca. veniens. 2. de sponsal. gl. in c. Abbas. de his quæ vi metusue causa sunt. las. in l. Titia ff. de verb. oblig. c. 1. de illis. 2. Et ca. ex literis. de sponsal. impuberum. nisi postea consenserit carnali copula. ca. in super. qui matr. accusare possunt Et in hoc casu non dispensat Papa: sed consensus postea superueniens conualidat matrimonium, vt prædixi.

Vndecimo ordo sacer impedit & dirimit matrimonium. per ca. 2. qui clerici vel videntes. minor vero non, vt ibi. Et c. qui verò. Et c. seriatim. 32. dist. Si de facto contraxerit, dispensat Papa vt vxorem retineat, & in in matrimonio contracto de facto solet Papa dispensare, quado ex separatione graue scādalum oriretur. c. quia circa. de consang. Vel quando longo tempore in eo matrimonio

perseueratum fuerit, & inde suscepta est proles. cap. de gradibus. 35. qu. 8. ca. non debet. de consang. Et affinit. Roma. cons. 307. in casu.

Duodecimo ligamen. nam ligatus cum prima, non potest cum secunda contrahere, quia non potest quis duas vxores habere, etiam cum dispensatione. §. affinitatis. instituit. de nupt. Imò efficitur quis infamis duas habens vxores. l. eum qui. C. ad leg. Iuliam de adult.

Imò si aliquis contraxerit sponsalia per verba de presenti, vt est solitum fieri in ressortu senatus Tholosani, & in prouincia: & postea contrahat matrimonium, etiam in facie sanctæ matris ecclesiæ cum altera, & eam cognoscat: tamen primæ adherere tenetur. c. si inter. de sponsal. c. 1. Et per tot. de sponsal. duorum.

Decimotertio, honestas quæ vocatur iustitia publicæ honestatis: nam si frater meus contraxerit sponsalia etiam de futuro, cum aliqua, eo mortuo non potero, nec alius consanguineus vsque ad quartum gradum, cum ea contrahere tum quia non est publice honestum: tum quia prohibitum. Mathei c. 12. Et c. ad audientiam. c. sponsam, de sponsal. c. accessit, Et cap. duo. de sponsa. impuber. semper in coniunctionibus non solum quid liceat considerandum est: sed & quod honestum sit. l. semper. ff. de ritu nuptiarum.

Etiam si sponsalia sint nulla, vt poret contracta inter consanguineos: dicto cap. ad audientiam. de sponsalibus. Secus si essent nulla ratione consensus. cap. vno. de sponsal. impub. in 6. & super hoc dispensat Papa: & bonum esset quod episcopi possent super hoc impedimento dispensare, imò quod tolleretur, vt dicunt Doctores in c. non debet. de consanguinitate.

Decimo quarto, affinitas impedit matrimonium vt declarauit supra, in verbo, affinitatis.

Decimo quinto, si non possit coire ratione frigiditatis naturalis, vel accidentalis: quia est castratus: aut ex defectu lanceæ, aut siccitatis membri, tunc illa frigiditas perpetua, vel in muliere, si sit arcta, impeditur matrimonium, & dirimitur iam contractum ca. tertio. ca. laudabile. Et c. fraternitatis.

Et per totum, de frigid. & maleficia. & Hostiensis in §. fin. in summa huius tituli. & in his nulla postulari, nec datur dispensatio.

Et casus in quibus sponsalia solvuntur, tradit gl. in §. si quippe. 27. q. 2. scribens hos versus.

Lepra superueniens furor, ordo, sanguis, & absens

Ab honestis lapsus, fideique remissio prorsus Sponsos dissociant, & vota futura reuocant.

Ponatur clausula si mulier rapta non fuerit.

Et sic Papa quotiens dispensat super consanguinitate, vel affinitate, solet adiuere hanc clausulam, dummodo mulier rapta non fuerit: quia super hoc non intendit dispensare, nisi expressim petatur dispensatio. nam de iure ciuili raptor non potest contrahere matrimonium cum rapta. l. vna C. de raptu virgi. tex. in auth. de raptu mulieribus. col. 9.

Secus est de iure canonico, cui statuer per tex. in c. penult. & si. de raptorib. tex. in c. tria. & c. denique 36. qu. 2. requiritur tamen hoc casu voluntas parentum. de sententia. Barbat. consi. vlt. que est. fin. in 2. vol. quod in presentia non discutio: sed dum operæpretium fuerit.

Et si scienter ponatur clausula addita in quinterno.

Vult dicere, quod si raptor scienter contraxit cum rapta, & petatur dispensatio à Papa tunc apponetur clausula in quinterno posita, vt separentur ratione delicti pro tempore, quousque ad arbitrium commissarii congruam egerint poenitentiam. ca. ex literis de eo, qui cogn. con. san. vxori. & postea dispensetur cum illis, & facta dispensatione, omnes poenæ legales cessabunt, vt videtur innuere gloss. in c. de puellis 36. que est. 2.

REGVLA LI.

Super defectu natalium.

Item voluit, quod in dispensationibus super defectu natalium.

Notandum est quod Papa multipliciter

cum illegitimè natis dispensat vbiq; existentibus, primo ad ordines. c. i. de filiis presby. in 6.

Aliquando ad beneficia, vt in c. 2. illo tit. in §. de fili. presby. siue maiora, siue minora sint beneficia: & ad officia ecclesiastica, & administrationes. & si dispensauerit, vt possit retinere beneficia, personatus & dignitates cum cura, vel sine cura, etiam si ad ea quis per electionem assumatur, si non faciat de cathedrali ecclesia mentionem, non veniet ecclesia cathedralis: nec ad beneficia illius censetur dispensatus: sed ad beneficia ecclesiæ collegiatæ sic, propter honorem ecclesiæ cathedralis. cap. Quamuis. de preb. in 6. Nota quod secundum aliquos in antiquo. & dec. 13. Nota, quod illi. & c. ibidem. De stilo tamen curiæ Romanæ est ad vitandum opinionem Archid. contrariam positam in ca. cui de non sacerdotali. de prebend. in 6. quando gratia datur ad largam, vt terminis practicantium Romæ, vt ar. vt dicatur expressim, in ea, quod possit acceptare canonicatum & præbendam in cathedrali, vel collegiata ecclesia, quod est notandum: & superius scripsi.

Quod possint succedere bonis temporalibus.

Et per hoc patet, quod Papa etiam dispensat cum illegitimo, vt possit succedere in bonis temporalibus: & hoc in terris ecclesiæ, vbi habet temporalem iurisdictionem. In terris verò Imperii non solet legitimare quo ad temporalia. cap. per venerabilem, qui filii sunt legitimi. quamuis ibi multæ sint opinionēs: ista tamen seruatur in forensi iudicio quam tenuit Bartol. in l. qui in prouincia. ff. de ritu nuptiarum. & l. v. c. de summa trinitate, quia dispensatio est iurisdictionis. c. 2. de constit. in 6. & ca. per venerabilem, qui filii sunt legitimi, quam quis non exercet extra territorium. l. fin. ff. de iurisdictione omnium iudicum. cap. fin. de constit. in 6. & diuisum imperium cum Ioue Cæsar habet.

Et quia Papa non exercet iurisdictionem in subditos imperatoris: nisi in casibus exceptis,

ceptis, & iste non est exceptus. *in ca. licet. de foro competenti. nec vult mittere falceam in messem. alienam, &c. v. restatur in c. nouis. de iudiciis.*

Item in regno Franciæ non legitimat, nec dispensat Papa quod ad temporalia: sed solus Rex Franciæ, teste Ioan. Feral. in *prærog. Reg. 15. & in stilo. Parlamen. in 4. par. 12. Aristo. 271. & Ioan. Gall. in quæstionib. per Arista. q. 156.*

Nec sunt adulatores qui tenent regem Franciæ in temporalibus in suo regno legitimare: sed qui dicunt Imperatorem hoc posse, vt Albericus in suo dictionario, in verb. *legitimari.*

Intellige tamen quod Papa non poterit dispensare directè super bonis temporalibus: si tamen super matrimonio disponeret, quod tales nati essent legitimi, tunc etiam extendere ad temporalia. *c. cum in hibito. de clandest. despon. cap. ex tenore. & ca. quod nobis, qui filii sint legit. plenè Autho. de Rosellis, in tract. legitimario. in lib. 2. nu. 16.*

Ponatur clausula, quod non præiudicetur illis ad quos successio ad bonorum ab intestato pertinere debeat.

Et sic Papa per hanc clausulam non intendit præiudicare illis ad quos successio bonorum peruenire debet, tam de iure, quam de consuetudine. Ex hoc patet, quod non sunt citandi in concessione istius dispensationis vel legitimacionis consanguinei: cum illis non fiat præiudicium per istam regulam quamuis Bart. & alii in *l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de libe. & posth. dicat*, quod si petatur legitimatio post mortem patris, cum fiat illis præiudicium, citari debent: secus si ante mortem illius de cuius successione agitur. *l. si. ff. de natalib. restituen. l. nam ita diuus. de adopt. l. de vno. quoque. de re iudic. ff.*

Hodie in hoc regno Franciæ ex communi vtu & consuetudine nunquam in concessione rescripti solet citari aduersarius contra rescriptum impetratur: sed in comprobatione, seu vt præiudici dicunt interuentione fit citatio, & solet Rex in legitima-

tionem istam describere verba, Nos dictum talem, &c. de copula prædicta gentium, ad honores seculares, actusq; legitimos quolibet, quo ad temporalia, tenore præsentium legitimacionis titulo decoramus: & huiusmodi genituræ maculam, quo ad præmissa penitus abolemus, concedentes eidem, & tenore præsentium cum eo dispensantes, vt ipse tanquam hæres legitimus succedere valeat, & succedat personis quibuscunque, si de ipsarum personarum processerit voluntate, in omnibus bonis mobilibus, & immobilibus, in quibus succederet de consuetudine, de iure aut aliis quouis modo, si esset de legitimo matrimonio procreatus, in quibus tamen ius non est alteri vel aliis iam quæsitum, & ea tanquam legitimus valeat iure hæreditario, vel aliis quouis modo vendicare vel ipsi retinere seu possidere, ac de ipsis disponere tanquam successor fieri hæres legitimus, nisi alius quam defectus huiusmodi natalium repugnet prædicto defectui, quò per præsentem abolemus, &c. soluendo tamen nobis hac vice pensionem moderatam, quocirca, &c.

Sunt igitur quatuor notandæ clausulæ in hac legitimacione potissimæ, quarum prima est, quod rex legitimat ad honores seculares: quia spurii ad honores admitti, nisi in defectum, non debent. *l. vi. gradatim. §. i. ff. de numerib. & honorib.*

Et sic ad temporalia tantum legitimatio ista fiet. *c. per venerabilem, qui filii sint legitimi.*

Secunda clausula est, quod succedat illis personis, quæ consentiunt legitimacioni, & quæ instruunt eum: secus contra illarum voluntatem.

Tertia clausula est, quod non poterit succedere si aliud repugnet, quam defectus natalium, forte ingratitude, seu alia causa: quia non est melioris conditionis, quam filius naturalis, & legitimus. *§. aliud quoque in auth. vt cum de appellat. cogn. coll. 8.*

Quarta est, quod financia solui solet Regi semel tantum: nisi princeps remisit.

REGVLA LII.

Super defectu ætatis.

Item quod per quamcunque signaturam, in quavis gratia nullatenus dispensatio veniat: nisi dicta gratia totaliter effectum huiusmodi dispensationis concernat: vel aliàs nihil conferat, aut operetur, & si super defectu ætatis sit dispensatio huiusmodi de duobus duntaxat annis dari valeat, habita prius per testes idoneos, vel alia informatione, quo ad idoneitatem personæ cui dicta dispensatio conceditur.

Aduertat summus Pontifex ne dispenseret cum istis pueris ad prælaturas, vel ecclesias parrochiales: quia dispensatio est contra ius naturale, vt quis regat & præsit, qui se regere nescit.

Item dispensatio tendere debet ad utilitatem ecclesiæ, & illius ædificationem: sed cum istis tendit ad detractionem ecclesiæ & fidelium. *ca. can. 12. de æta. & qualita.* & istis non potest assignari aliqua iusta causa dispensandi. Ideo dispensans est domino infidelis, & est stultus & amens: & tamen prudens esse debet, vt est in *Euangelio*, fidelis seruus & prudens quem constituit dominus. &c. Ego malle, istos pueros perpetuo damnare carceri, quàm cum illis ad ista dispensare, & ego malle fodere vineam, quàm dare dispensationem minimam.

Item ad *Timoth. c. 3.* dicitur oportet esse doctorem, ergo tempore quo accipit prælaturam: nec debet haberi cõsideratio quod in futurum possit esse, sed quod sit tempore, quo idem prouidetur.

REGVLA LIII.

Super defectu natalium ex nobilibus & graduatis.

Item voluit, quod super defectu

natalium dentur graduatis, seu de magnis nobilibus genitis per simplicem signaturam quatuor, etiam si canonicatus & præbendæ cathedralium, seu collegatarum ecclesiarum, & per fiat vt petitur, quatuor si petantur, dummodo canonicatus & præbendæ cathedralium ecclesiarum, vel dignitates non existant.

Quæcunque duo beneficia in eadem ecclesia sunt incompatibilia: cap. literas. de concessio. præbend. & ideo per adeptionem præposituræ vacat præbendæ, quam quis in eadem ecclesia obtinebat, vt consuevit Signo. *consil. 12. Thema sic se habet.* vbi concludit impetrari posse: quia accipiendæ secundum videtur ipso iure renunciare, primo. *l. si filius ff. de minoribus. l. illud. de acquir. hære. l. secunda. Cod. de iure dom. impet. vide in literis gratie fol. 44. & 49. & 70. & 100. & docto. in clem. si. de præb. glo. in cle. gratie. de resc. & c. gratia. illo. in. 6.*

REGVLA LIIII.

De incompatibilibus.

Item voluit, quod super obtinendis incompatibilibus beneficiis in theologia magistris, & in iure canonico, vel ciuili doctoribus, & in aliis cum rigore examiniatis, ac in eadem theologia licentiatis, aut baccalaureis formatis, ac magnis nobilibus, per fiat, quinquenniū, & addiro, vt petitur, quoad vixerint, ad duo incõpatibilia: aliis verò per fiat, bienniū: & addito, vt petitur trienniū, ad duo: dummodo nõ sint duæ dignitates maiores post pontif. seu principales, aut duæ parrochiales ecclesiæ, vel tales

tales mixtim, cum potestate permu-
tandi, si petatur.

Regula est negatiua, quod nulli dispen-
satio concedatur, vt duas ecclesias parro-
chiales retineat simul, nec duas dignitates
minores post pontificales in cathedrali-
bus, seu principales in collegiatis.

Fallit quando ecclesiæ parochiales ef-
sent contiguæ & propinquæ.

Sed quæ propinquitas requiritur? Resp
tanta, vt per vnum deserui possit ipsis
duabus commodè.

Secundò requiritur, quod illarum fru-
ctus nõ ascendant simul vltra viginti qua-
tuor florenos auri de camera, secundum
communem æstimationem.

Fallit secundo, quando dispensaret pro
nobilibus, vel magistris in theologia, vide
in tract. de literis gratis. fol. 47.

REGVLA LV.

*De obtinendis parochialibus eccle-
siis, vel dignitatibus prin-
cipalibus.*

Item voluit & ordinauit, quod
perquamcunque signaturam de-
inceps faciendam, nulli cuiusuis
dignitatis, status, gradus & condi-
tionis fuerit, detur dispensatio
quòd duas parochiales ecclesias
vel dignitates maiores post ponti-
ficales in cathedralibus, seu prin-
cipales in collegiatis ecclesiis, vel
vnam cum reliqua earum in simul
retinere valeat: nisi ipsæ ecclesiæ
parochiales adeo contiguæ & in-
uicem propinquæ sint, quod ipsis
per vnum comodè deserui possit,
illarumq; fructus, &c. in simul
vltra viginti quatuor florenos auri
de camera, secundum communẽ
æstimationem, non valeant an-

nuatim: & de hoc literis dispen-
sationis huiusmodi expressa men-
tio fiat: vel nisi super obtinendis
duabus ex huiusmodi dignitati-
bus, vel parochialibus ecclesiis
in simul, pro magnis nobilibus,
magistris, vel baccalaureis in
theologia formatis, vel doctori-
bus, seu licentiatis in altero iuri-
um per verb. dispensamus & de
speciali signatura sufficiens habe-
atur, & super illis parochialibus
ecclesiis, huiusmodi signatura de
parochialibus mentio fiat, & si-
militer in dispensationum ad in-
compatibilia prorogantibus ob-
seruetur.

Non seruatur in Francia, quia est bur-
sialis.

Item non procedit hæc regula in casu
mixto videlicet, quando prouisio à Papa
facta esset, & in ea dispensatio, quia hæc
regula loquens in simplici, non trahetur
ad mixtum, per text. in l. 2. ff. de verbo. obliga.
& ita expressè fuit decisum in Rota, vtr
fert Cassado. in decisionib. super reg. cancella-
riæ, decis. 35. verum prouisio.

Secundo dispensatus per solam signa-
turam non efficitur inhabilis, iuxta extra-
uag. execrabilis, de Preb. in extrauag. Ioan. 22.
& hoc etiam tenuit Cassado. in decis. 36. Dispen-
satus ibidem.

REGVLA LVI.

*Vt nulli suffragetur dispensatio nisi
literis confectis.*

Item cum concessionem super
gratis dispensationum quarum-
cunque, quibusuis per ipsum do-
minum nostrum concessarum vel
concedendarum per regulas can-

cellaria Apostolica sint providè limitata, licet aliquando in petitionibus super huiusmodi concessionibus oblatis multa sint petita: ne quis talium concessionum prætextu id dispensatiue tenere, aut facere præsumat, ad quod concessiones huiusmodi se non extendunt, voluit idem dominus noster quod nulla talis dispensatio cuiquam suffragetur, antequam super ea literæ Apostolicae sint confectæ.

De iure quicumque habens ecclesiam parrochiam tenetur promoueri intra annum, aliàs vacat ipso iure ecclesia illa, & potest per non promotionem impetrari. *cap. licet canon de elect. in 6. ideo petitur dispensatio, vbi in tract. de literis gratiæ. fol. 47. & fol. 71.*

Poterit tamen ea permutari in fine anni, cum non vacet, nisi toto anno elapso, *cap. commissæ de elect. in 6. Rota decis. 187. in antiq. Oldr. conf. 203. factum tale est. collata. q. 1. Roch. Curtius in tract. iurispa. in verb. honorificum. q. 30.*

Et is cum quo permutatur, tenetur etiam intra annum promoueri. *Rota decis. 108. Nota, quod vbi, in antiq.* Non habet locum in præpositis ecclesiæ regularis canonicorum. *Fede. consil. 85.* Item non procedit in ecclesiis curatis, quæ sunt dignitates. *Fede. consil. 86. Casus, & c. Prior.* Et sic non habet locum in decanatibus vel archidiaconatibus. *Dom. consil. 13. Quoniam. & consil. seq.*

Item non procedit, quando ecclesia parrochialis est præbendæ vnita, vel alteri beneficio simplici. *c. super eo. de præben. in 6. Nicol. Mil. in verb. curatum in vlt. q.*

Idem si non habet curam fori penitentialis: sed solum fori contentiosus. *Card. in de. vna. q. 2. de offic. vicar.* Idem si duo, vel plures in parrochiali ecclesia deputentur. *Old. conf. 67. vide c. sicut vna. ibi. sed vnum tantum, dummodo sacerdotem. 21. q. 2.*

Idem quando nulli sunt parrochiani. *Glos. & Doct. in d. c. licet canon. & lo. de Selua. in tract. de benef. in part. 3. q. 42. Ioan. Stapl. in tract. de literis gratiæ. in 2. part. gl. 46. quia si non habeat curam actum, cessat ratio. d. licet canon. vbi scribunt Anchar. & alii per illum. text. in Clem. vnica, de offi. vicar. col. 1.*

Item potest eam permutare in fine anni. *c. commissæ de elect. in 6. Rota decis. 187. in antiq. Oldr. conf. 203. factum tale est. collata. q. 1. Rochus in tract. iurispatronatus, in verbo, honorificum. q. 30.* Et is, cum quo permutatur, tenetur intra alium annum etiam promoueri. *Rota. dec. 108. Nota quod vbi, in antiq.* Item annus computatur à die adeptæ pacificæ possessionis, & non concurrat quantum est litigiosa parrochialis ecclesia. *c. commissæ de elect. in 6.*

Idem si iusto impedimento detentus, non potuit promoueri. *d. c. commissæ.* Idem si pater vel patruus, seu auunculus retinuerit bullas sui filii, vel nepotis: quia cum ignoret, non priuatur, nisi à die quo sciuit. *Dom. in dict. c. commissæ. lo. de Selua in tract. de benef. in 3. part. q. 52. in fi.* Intellego, siue is, qui resignat, remanserit in possessione per annum, seruiente resignatario, cui commissæ est & credita cura & rector dicitur. nam quia per eum stat quo minus possessione adipiscatur, dicerem vacare, quod est notandum.

Item dispensatus ad obtinendum parrochiam, tenebitur promoueri in 18. anno ad subdiaconatum, in 20. ad diaconatum, aliàs vacet beneficium per non promotionem. *Anchar. conf. 203. vltra alia. contrarium fuit iudicatum Burdegale, vbi referi Boer. in decis. Burdeg. qu. 119. An possit renunciare post annum, vide gl. in cap. nisi. de renuncia. Ancha. conf. 162.*

Item non habet locum in episcopatibus & abbatibus: quia in his non inuenio hoc statutum fuisse, cum in istis expressa requiritur mentio. *gl. sing. in c. 2. de præben. in 6. quod factum non est: sed tantum de parrochialibus ecclesiis. Et licet in Cle. me in agro S. ceterum. & seq. loquatur de prioratu conuentali, tamen non loquitur de abbacia. Ideo in ea non habebit locum iste text. cum odio.*

san est capit. licet canon. ideo restringen-
dum. c. statutum. de elect. in 6. reg. odia. de re-
gul. iur. in 6. Adhuc per adoptione benefi-
cii non vacat episcopatus. c. cum nostris. de
concess. preb. sic nec abbatia. ob id etiam va-
cabit per non promotionem. Imo in epi-
scopatu est decilum non posse vacare sine
auctoritate superioris. c. quanto. de transla-
tione episc. c. nisi cum pridem. de renunciat. Ideo
iura antiqua remanebunt in correcta
in his nempe c. cum in cunctis. §. inferiora. de
elect. ubi abbatia comprehenduntur, teste Pa-
no. Et ideo ibi potest privari, si monitus non
promoueretur, & sic in episcopatibus &
abbatiis requiritur monitio antequam va-
cent per non promotionem.

Item non habet locum in ecclesia, quam
succursum vocant, quae fundata est pro-
pter utilitatem parochianorum longe
distantium ab ecclesia matrice. cap. ad au-
dientiam. 1. de eccles. edific. quia haec ecclesia
dicitur beneficium simplex, ut docet Decius
in cap. ex parte S. no. 1. de rescrip. qui allegat.
Pano. in cap. recolemes. in fin. de statu mo-
nach.

REGVLA LX.

De indulgentiis.

David Ps. 72. ait, Existimabam ut co-
gnoscerem, videlicet istam materiam per
humanam inuestigationem, & per legem:
sed hoc est labor ante me, donec intrem
in sanctuarium Dei, id est, in sacram, scri-
pturam, quae dicitur sacrarium, & Dei san-
ctuarium, in quo recondita sunt omnia
sacra gesta. Et si haec materia non potest
intelligi donec intremus sanctuarium, &
per sacram scripturam intelligetur. Dicit
Flor. in 1. parte, tit. 10. cap. 3. De indulgentiis
nihil habemus expresse in sacra scriptura,
quamuis indicatur illud Apost. 2. ad Corin.
2. Sed si quid donavi vobis propter vos in
persona Christi &c.

Quas non possunt concedere inferio-
res episcopis, etiam si sint abbates. cap. ac-
cedentibus de excessib. prelat. possunt tamen
concedere participatione bonorum ope-

rum, quae sunt per subditos suos quibus-
cunque in gratia constitutis: dum tamen
ratio aliqua moueat eos, & causa, alias non
episcopi non possunt dare ultra 40. dies.
cap. cum ex eo. de peniten. & remiss. nisi in de-
dicatione ecclesiae, annunc. ibidem & cap.
nostro, illo titulo.

Quot requiruntur ad indulgentiam con-
sequendam? Resp. Primo ex parte con-
cedentis requiritur auctoritas & potestas,
quae principaliter residet in summo pon-
tificis. gloss. in exenauag. 1. de peniten. &
remiss. in communibus: & haec potestas pen-
det a clauis iurisdictionis & dignitatis, non
ordinis.

Secundo requiritur quod concedat sub-
ditis, alioqui non lucrabuntur, nisi episco-
pus concedat eis facultatem, quod possint:
vt indulgentia aliorum praelatorum. Imo
in c. quod ante. de penit. & remiss. Potest et-
iam episcopus ex iusta causa concedere
vt indulgentia prosit etiam venientibus
ex aliena dioecesi. Angel. de Clauis. in sum-
ma. Angel. in verbo indulgentia. §. 11.

Tertio requiritur vt concedens habeat
iurisdictionem episcopalem, seu dignita-
tis episcopalis, vt supra dictum est: quia
sententia lata a non suo iudice non tenet.
cap. in si clerici. de iudic. l. extra territorium. ff.
de iuris. omnium iudicium.

Quinto requiritur quod concedens sit
in communionem saltem praesumpta, san-
ctae matris ecclesiae, videlicet, quod non sit
haereticus vel excommunicatus. c. audiu-
imus. 24. q. 1. c. verbum. de penit. distinct. 1. quia
qui non potest ligare vel absolueret, non
potest indulgentias concedere. Not. in cap.
quod autem de penit. & remiss. Cald. in c. nostro.
de penit. & remiss.

Sexto quod concedens non excedat me-
tas potestatis. c. cum ex eo. & c. seq. de penit.
& remiss.

In recipiente requiritur idoneitas.
Nam actus agentium (secundam Philo-
sophum) sunt in patiente bene disposito.
Primo requiritur quod sit fidelis: quia the-
saurus ecclesiae non applicatur nisi ei qui
est membrum ecclesiae. nihil. n. q. 3. c. si quis
a catho-

in *symbolica*. 23. q. 4. remanente culpa, non remittitur poena.

Secundo requiritur quod sit subditus. *d. c. nostro. Cald. summi. Angelic. in verbo indulgentia. §. 19.* Item requiritur implementum actus, propter quem indulgentia conceduntur, alias non valent. *Thom. in 4. sent. dist. 20.* Nec obstat quod Deus respiciat bonam voluntatem: quia verum est quantum ad augmentum gloriae, sed non quoad accidentia, sicut est remissio poenae: valet tamen per accidens auget gratias, per consequens & contritionem: & ita operatur ad remissionem poenae. *summi. Angel. in verb. indulgentia. q. 20.*

Tertio requiritur quod sit contritus. *c. legatur 24. q. 2.* & confessus ex proposito: quia non oportet quod de facto confiteatur, & in Pascha postea ut ait Petrus. *de Pal. in 4. sent. dist. 20. quem refert Floren. rubr. de indulg.* Communis opinio repugnat, quia ex verbis apparet, quod quis debet confiteri. *Pan. in c. Omnis. & Ioan. And. in c. quod autem. de penit. & remis. Card. in Cle. rna. de reliq. & vener. sanctorum.*

Quarto requiritur idoneitas fidei, videlicet, ut is qui vult lucrari indulgentias credat tantam potestatem esse apud ecclesiam: & licet non habeamus manifesta testimonia, tamen non est credendum ecclesiam errare. *Henric. Boic. in c. quod autem. de penit. & remis.*

At quibus ex causis indulgentiae concedendae sunt; Respond. principaliter ratione honoris Dei. Debet enim Deus ex hoc honorari, quod potest fieri multis modis. Primo dum dantur pro opere construendo ubi missae nunc fusiis celebrantur, & maiores orationes fiunt, & ideo magnificabitur Deus: & recte datur visitationibus ecclesiarum, existentibus in praedicationibus. *Angel. in verbo, indulgentia. §. 13.* Item ad exaltationem fidei *gl. in d. extrava. & not. in cap. ad liberandum, de Iudeis.* Item quod concedens intendat animas fidelium prouocare ad regnum caelorum.

Quando debent concedi? Resp. quando est vtilis vel necessarium. Primo, quan-

do est vtilis ad augendam fidem, ut ex causis supradictis: vel necessarium, ut propter quia Turca alias inuaderet nos, ut nunc erat, tunc indulgentiae concedendae sunt. *gl. in d. extrava. §. 19.* Item vtilitas in opere: videlicet ut opus quod imponitur pro indulgentia obtinenda, sit vtilis & ordinabile ad honorem Dei, & fidei exaltationem. Nec attenditur in indulgentiis meritum: alias non diceretur indulgentia, sed genus operis. *dict. ca. quid autem. de penit. & remis.* Item requiritur congruitas temporis, ut in anno Iubileo. Na dicit Paul. Ecce nunc tempus acceptabile.

Item causa rationabilis. Nam dicitur fidelis & prudens, & c. & ideo dispensatio talis thesauri non debet fieri nisi in illis casibus in quibus verisimiliter apparet quod Dominus cuius sunt huiusmodi bona consentiret, ut potestas ratione restringatur. *c. illa. n. q. 3.* nec debet esse austerus, postquam dominus est liberalis. *cap. aligoni. 26. quest. 7.*

Vtrum indulgentiae pro temporalibus dari possint? Respond. non, nisi pro temporalibus ad spiritualia ordinatis, secundum Bonaventuram, quem refert Angelus de Clauas. *in summa Ang. in verbo, indulgentia. §. 14.* Pro spiritualibus potest dari, ut dedit Innocentius. 4. Pro orantibus pro Rege Francia. *in proximo. prag. & praedicatoribus. Angel. & Syluester in verbo, indulgentia.*

Poenitentia generaliter accipitur pro displicentia rei, vel actus gesti: ut si poeniteat fecisse procuratorem, reuocare quis eum poterit ante litem contestatam. *l. ante litem. ff. de procur. cap. 1. & 2. de procurat. in 6. Felin. in c. ex parte decani, de rescrip.* Et ista poenitentia interdum accidit in contractibus innominatis. *l. si pecuniam. ff. de contrah. caus. data.* aliquando in contractibus nominatis, in quibus regulariter non admittitur poenitentia. *l. sicut. C. de arb. & obliq. Bald. conf. 482. magnifici. in 1. vol. & §. porro col. 3.* Quae fuit prima causa benefic. amitti. quando gratia vtriusque inita sunt: scilicet si gratia vni tantum. *gloss. in l. qui ea mente. ff. de furt. Fallit in societate. Bald. conf. 109. in*

69. in primis. in 3. vol. per l. actione. §. diximus. ff. pro socio. In transactione an habeat locum. vide tex. & not. in l. penul. ff. de transact. & l. quamvis. C. illo tit. In vltimis voluntatibus dic esse licitam cum voluntas sit ante ambulatoria vsque ad mortem. l. 4. ff. de adimend. legat. l. 1. C. de sacrosanct. eccle. gl. in verb. non valet. in c. cum Maribæ. de celebrat. missarum.

Quid in delictis, scribitur in d. l. qui ea mente. ff. de furt. gl. in §. Scia enim. & in verbo, non emendantes. in authentica, vt iudices sine quoquo suffra. In iudiciis an recipiatur, legitur in l. si conuenerit. ff. de iurisd. om. iudic. in c. 1. de iudic. Sed cum hæc non sit præsentis speculationis, ad alteram me transfero.

Alia est poenitentia, quæ dicitur sacramentalis, de qua hic scribitur: & hæc definitur per D. Augustinum in lib. poenitentia, sic, Poenitentia est quedam dolentis vindicta. Id est quedam assignatio poenitentia, puniens in se quod dolet commisisse. ca. poenitentia, de poenit. dist. 3. Vnde est secundum Gregorium & Ambrosium, mala præterita plangere, & plangenda iterum non committere. ca. 1. de poenit. dist. 3. & c. poenitentiam. ibidem.

Multiplex autem est poenitentia. Quædam enim est solennis, altera publica, alia priuata. Prepos. in ca. quamvis 50. dist. 1. & colligitur ex rubr. de poenit. & remiss. quæ rubrica loquitur in plurali numero.

Solennis est illa, quæ solenniter imponitur ab episcopo cum presbyteris, qui culpæ modum nouerunt, pro crimine grauissimo, quod totam commouit urbem, secundum formam c. in capite 50. dist. ca. vlt. 26. q. 6. vbi Archid. dicit hanc poenitentiam cogi quem subire per excommunicationem ratione scandali: quod intulit tamen non esse facile imponendam iuuenibus vel decrepitis. c. poenitentes. 50. dist. Et hæc poenitentia non est iteranda ob reuerentiam sacramenti: & ne facientes hanc poenitentiam committant similia delicta, arbitantes hanc esse poenitentiam c. confirmandum, & seq. 50. dist. & c. reperiuntur, de poenit. dist. 3. Vbi probatur, quod si iterum idem

committeretur delictum, vel simile per istum poenitentem, posset alio genere poenitentia recipi: nec posset dici Deo, Cur iterum illi parcis? Nam ecclesia nemini claudit gremium, qui ad eam redeat. Ita poenitentia non imponitur clericis. c. alienum, & sequ. 50. dist. gloss. in c. 1. de poenit. & remiss. Quod si aliquis egerit hanc poenitentiam solennem, non potest amplius promoueri, tum ratione scandalivitiandi, tum ratione dignitatis ordinum & optimorem reincidentia. Prepos. in cap. placuit. per illum text. 50. dist. cap. hoc ipsum. §. de poenitentibus. & ca. de his 33. q. 2. gl. & doct. in c. si quis præpostera. ead. dist. 50.

Publica poenitentia est, quam quis publice facere debet, vt cum iniungitur peregrinatio ad limina Apostolorum, ad sanctum Iacobum, vel ad nostram dominam de Laureto. Et hæc imponitur quando peccatum est publicum, sed non scandalosum. c. 1. c. quæ situm. vbi Panor. & c. si. infra eod. Et publice peccantem publice arguere debemus. c. sed illud 45. dist. Pro occulto tamen peccato potest imponi poenitentia publica, & solennis, si poenitens velit, alias secus. Archid. in c. si. 26. q. 6.

Et istam potest quilibet sacerdos imponere, & fit sine solennitate: solennis nõ, nisi per episcopum vel à suo poenitentiaro. Prepos. in cap. poenitentes. 50. dist. Imo prædicatores vel minores, quibus commissa est ab episcopo audiendi confessionem auctoritas, non possunt has poenitentias solennes sine speciali mandato imponere: sed ad episcopum remittere debent, nisi esset consuetudo in contrarium. Arch. in c. si. 26. q. 6. Tamè hodie nõ imponitur, nisi pro pueris oppressis. Collect. in ca. quæ situm in fin. infra eodem.

Priuata poenitentia est illa, quæ priuata à sacerdote imponitur confitenti. Et ista quandoque est imperfecta: vt quando quis confitetur & dolet commisisse peccata: tamen non habet propositum abstinenti: & huic nõ debet dari corpus Christi, cum non debeat offerri, nisi verè poenitentibus. c. quod quidam. infra eodem, de poenit. & remissionibus.

Perfecta est illa, quæ fit cum illis in confessione requisitis, & cum proposito abstinentiendi se à peccato. Nam licet sequatur contrarium, tamen illa penitentia erit perfecta, teste magistro sententiarum, in 4. dist. 14. & requiritur cordis contritio, oris confessio, & operis satisfactio. c. perfecta. de pen. dist. 1. sicut Deum tripliciter offendimus, nempe delectatione cogitationis, impudentia locutionis, & superbia operationis: ita & tripliciter satisfacere opus est: nempe corde, ore & opere. Et ista penitentia hodie sunt arbitraria. c. Deus qui. infra eodem. cap. mensuram ubi glo. de penit. dist. 1. c. tempora 26. q. 7. Eckius in lib. de sacramentis, homilia 41. de confessione.

Aduertendum est quod de indulgentiis nihil expressè habemus in sacra scriptura, quamuis inducatur & certum sit Gregorij imposuisse indulgentias septennes in stationibus Romæ: quia tamē ecclesia hoc facit, & seruat, non est credendum quod erret. Fior. in 2. parte summe. tit. de decimis. ca. 3. de indulgentiis. Tamen dicit S. Ambrosius in e. ille rex. c. si. de penit. dist. 3. quod peccatū aut donatur, aut deletur, aut tegitur. Donatur per gratiam baptismi, quia sine omni pena sunt dona baptismi. ca. sine penitentia. de consec. dist. 4. Donari enim dicitur, quod nullo cogente conceditur. Regula, donari. ff. de reg. iur. Deletur per sanguinem. i. per passionem Christi, & per has indulgentias, quæ habent effectum ex passione Christi. Tegitur per charitatem, hoc est, per satisfactionem penitentialem, & alia bona opera. c. nō potestatis. in fin. de penit. dist. 1. Qui agit penitentiam, non solum diluere peccatum lachrymis debet, sed etiam emendationibus operire & tegere delicta superiora, ut non imputetur ei peccatum.

Præmittendum est quod ecclesia militans est vnum corpus mysticum: & dicitur vna sponsa vni sponso Iesu Christo desponsata. c. debitorum. de biga. Et sicut in vno corpore multa sunt membra, ita & in hac ecclesia. c. cum singula. de prob. in 6. Et D. Paulus dicit, vnum in Christo, & est vnum caput & membra. Caput Papa est, membra ipsos omnes sumus. Ideo non licet mem-

bris à capite discedere. ca. cum non liceat. de preser.

Itē quamuis omnes Apostoli æqualiter ligandi & solvendi potestatem acceperint à Christo dicente, Accipite Spiritum sanctum, & quorum remiseritis peccata remittuntur eis: & quorum retinuerit intentata sunt. Ioan. 20. Petrus tamen maiorem potestatem in iurisdictione recepit. Matthe. 16. c. ubi iurisdictionem remittendi in cælis, aliis verò in cælo. in c. 18.

Item ei dixit, Tu vocaberis Cephas i. e. captivus. Et alibi ait, confirma fratres tuos, & post etiam dixit, Pasce oves meas. Et sic patet, omnes Apostolos claves habuisse ordinis. Præposit. in c. Ita dominus. col. per 17. dist. vt contentibus peccata eis remitterent, sed non per modum iurisdictionis, vt de thesauro ecclesiæ impartiri possent, sicut Papa, qui claves huius thesauri habet, & indulgentibus impartiri potest, Apostolo. 1. ad Cor. c. 4. Sic nos existimet homo vt ministros Christi, & dispensatores ministeriorum Dei, & c. 9. Dispensatio mihi eredita est, & c. Alioquin nihil prodesset, si his relinqueretur. Et Papa dedit aliis prelatiis limitatiuè distribuendi facultatem vt homo. c. cum ex eo. infra eodem.

Præterea præmittendum est, quod peccatum incretur mortem æternam: & ex peccato duo oriuntur, pena. l. & culpa. Pena est externa, si aliquis in peccato moriatur. Si tamen confiteatur, illa pena commutatur in temporalem. cap. Porro. c. cap. si peccatum. de penit. dist. 1. & istam oportet facere hic, vel in purgatorio. c. qualis. dist. c. si. de penit. dist. 7. nisi Papa per suas indulgentias commuerit, quod potest facere interdum plenariè remittendo, vt cruce signatis. c. ad liberandum, de Iudeis, vbi Card. col. pen. vult. text. Iubilei. & in extrauaga. de penit. c. remiss. in communionibus. Interdum ad tempus, quando dat centum vel mille dies indulgentiarum: vt in stationibus Romanis.

Secundò ex peccato oritur culpa, quæ in anima peccatoris generatur peccando mortaliter, & diuertendo à creatore propter creaturam: & ista culpa non potest remitti nisi à solo Deo. c. verbum. de penit. dist. 1.

dist. 1. & Esaiæ. c. 43. Ego solus deleo iniquitates. Indistinctè ergo dicuntur indulgentiæ, quæ à pœna & culpa dantur. *Clem. 2. de penit. Gremiss.*

Tertio aduertendum est, quod quamuis hæretici voluerint sustinere quod ex sola contritione peccatum deletur, per illam auctoritatem. Quacunq; hora ingemuerit peccator, &c. tamen ecclesia tenet & nos tenebimus adhuc pœnam remanere: quod sic probatur. Adam, quamuis sui peccati pœnituisset, tamen adhuc pœna remanet, & pœnitentia opus est, *ut habetur lib. Num. c. 12.* Maria soror Moyli, quæ murmurauit contra fratrem, & sic peccauerat, tamè adhuc leprosa remansit septè dies. Et fratres Ioseph, quamuis pœniterent dicentes. Meritò patimur, quia peccauimus in fratrem nostrum. *Gen. 42.* tamen adhuc pœna illi remansit. *Leuit. c. 5.* Anima quæ iurauerit & protulerit labiis suis, ut vel male quid faceret, vel bene, & non fecerit, & id ipsum sermone firmauerit oblita. postea intellexerit delictum suum, agat pœnitentiam pro peccato, & offerat de gregibus agnum siue capram, orabitq; pro eo sacerdos & pro peccato eius, & dimittetur ei. Ecce, quod non sufficit ingemiscere, sed oportet offerre agnum, quod est pro peccatis satisfacere. Et Zacharias, quamuis incredulitatis pœnituisset, quia angelo credere noluit, adhuc tamen mutus remansit vsq; ad filii natiuitatè. *Luc. 1.* Et D. Paulus pœnâ tulit post conuersionem, quia datus erat ei angelus Satanæ qui eum colaphizabat. *Rosen. art. 21. de indulgentiis.* Dauid etiâ, licet peccatû ei esset remittitum lausbat per singulas noctes lectum suum lachrymis. Alio qui sequeretur quod melioris conditionis esset ille qui perseuerasset in magnis peccatis per totam vitâ, quàm religiosus, sanctus, vel alius, qui semper pœnitentiâ in vita egisset, contra ea quæ dicit Aug. *in c. si quis. de penit. dist. 7.*

Quarto hæc indulgentiæ extrahuntur ex merito passionis, quod fuit largius ac abundantius quàm peccatum primi parentis. Nam vna gutta sanguinis sufficiebat ad mundum, immò plures mundos redimē-

dum. Et sic hoc reponitur in thesauro, ut Papa, qui est dispensator, egentibus distribuat, & *1. Io. 2.* Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non nostris autem tantû, sed totius mundi: & sic cum pro toto mundo satisfecerit, & tamen pro paucis executiue tantum proficit, nempe Christianis, ob id infinitus thesaurus superest illarum satisfactionum Christi. Elicuntur & ex merito beatæ virginis, quæ non peccauit: tamen multas arumnas, & mala perpessa est, quæ non erant ad saluationem necessaria: ob id merita superabundantia in thesauro ecclesiæ remanent. Item Iob ait, pœnam suam excedere culpam. *Iob. 6. 5.* Vtinam appenderentur peccata mea, quibus iram merui, & calamitas quam patior, in statera, quasi arena maris hæc grauior appareret. In superabundantia passionum consistit superabundantia satisfactionum. Idem de meritis Apostolorum, quibus ad saluationem sufficiebat seruare mandata Dei. Si vis ad vitam ingredi, serua mandata: & tamè seruauerunt nedum mandata, sed etiâ cõsilia, quæ non erant ad vitam æternam necessaria: & plura passi sunt quàm peccata eorû meruerint, ac martyres & alii sancti. Vnde ex illorum meritis ecclesia capit, & indulget aliquibus indigentibus, & ipsi lætatur, cum sint causa tantorum bonorû. Nã gaudium est in cœlis super vno peccatore pœnitentiam agente. Et sic isti sancti plus satisfecerunt, quàm meruerunt: non tamè plus meruerunt quàm acceperunt: & sic animo merendi tam ipsis quàm aliis sustinuerunt plus quàm debuerint, ut ait Paulus *Gloss. 1.* Nunc enim gaudeo in passionibus meis pro vobis, & adimpleo ea, quæ defunt passionum Christi, in carne mea pro corpore eius, quod est ecclesia, teste *Floren. de indulgentiis. §. 1.* Vnde meritum passionis Christi, virginis Mariæ, Apostolorum, Martyrum iunguntur, & ex his indulgentiæ aliquando plenariæ indigentibus dantur, aliquando temporales, teste *Rosen. in rubr. de indul. art. 17.* Et sic indulgentiæ remittunt obligationem duntaxat: quia peccator ad satisfactionem & ad iniunctam pœnitentiâ tenebatur, ita ut

amplius ad eam potnam non teneatur, nec sit obligatus: potest tamen complere pœnitentiam si velit.

Indulgentia multis modis sumitur, sed quantum attinet ad hanc materiam, est remissio pœnæ temporalis, quæ pro peccatis debetur, à Papa, vel alio potestatem habente concessa, teste Bolog. in suo tractatu de indulg. in prin. Pœnæ, dicit, ob id, quia sicut per baptismum omnis pœna quæ pro peccatis debetur, relaxatur merito passionis Christi. cap. paruulo. de consecr. dist. 4. Glo. super Exod. 14. super illo vers. Vnus ex eis non remansit, dicit omnia peccata esse ablata in baptismo, diabolica potestate submersa. Paul. ad Titum 4. Saluos nos fecit per lauacrum regenerationis & renouationis Spiritus sancti, quem effudit in nobis abundè. Ista pœna temporalis peccatorum commissorum post baptismum, per indulgentias, vt voluit. Bona. dist. 19. 3.

Postea dicit, à Papa, quia clauës Petro & his, qui in locum eius, successerant, data à Domino nostro. Iesu Christo, dicendo. Matth. 16. c. & c. manet. & c. quodcumque. 22. q. 1. potestas relaxandi data est eis sine vlla exceptione. ca. Deus qui. de pœnit. dist. 1. Ergo istas clauës Papa accipit, & aperit, quando hoc videt faciendum. In his enim plenitudinem habet potestatis, vt in hoc. c. dicitur.

Dicit, vel ab alio, quia quilibet Cardinalis, archiepiscopus, vel episcopus potest in die dedicationis ecclesiæ annum indulgentiarum concedere iis eorū episcopis: & legati in suis prouinciis. Aliis verò diebus non possunt vltra 40. dies cōcedere, vt in hoc: in quo ratione describuntur, ne videlicet clauës ecclesiæ ob immensas indulgentias contemnantur, & ne pœnitentialis satisfactio eneruetur, & vt plenitudo Pape potestatis recognoscatur, & in honore summo remaneat.

Alii verò inferiores nullas indulgentias possunt concedere, nisi hoc habeant ex speciali priuilegio. c. accedentibus. vbi gl. de excess. prel. quia sacerdotes simplices non habent clauës cum iurisdictione, nec auctoritatem impartendi thesaurum. Oldr.

conf. 73. Quæritur. Poterit tamen Capitulum, sede vacante, indulgentias concedere, cum succedat in omnibus, quæ sunt iurisdictionis. c. his, qui. de maiorit. quod est verum. creando vicarium, qui nomine Capituli hoc facit, teste Ioan. Francisco in trac. de offi. & potestate Capit. sede vacante, in 1. par. qu. 4. licet Lud. Bolog. in suo trac. de indulgentiis. nu. 14. teneat simpliciter Capitulum indulgentias concedere posse.

Dicitur c. cum ex eo, alii habent. c. cum ex ore, extra de pœnit. & remis. diuiditur autem in 4. partes prima prohibet quæstoribus aliqua dicere, nisi id quod est in literis eorū expressum. In secunda parte est forma secundum quam solent concedi indulgentiæ. In tertia ponit quales debeant esse quæstores. In quarta præstituit archiepiscopis & episcopis numerum certum concedendi indulgentias, vt in dedicationibus ecclesiæ vnum annum concedere possint piis actibus quadraginta dies. Quæstores autem decipientes per indulgentias puniri debent. Cle. 2. eo. iiii. Sed an valeant indulgentiæ, si quæstor falsò afferat indulgentias datas, licet non sint? Resp. quòd non, per Clem. abusionibus, & satisfaciendo isti falso quæstori, non consequitur quis liberationem. arg. l. 1. §. ff. de suspect. cur. & C. de fur. l. falsus.

Item in spiritualibus non est opinio, sed veritas, quæ est maioris potentia & virtutis. c. loci. §. his iis. 35. q. 9. Plenè Oldradus, conf. 76. quæritur, Ancharanus in ca. quod autem. in si. sup. eo. Et si in indulgentiis simpliciter dicitur verè pœnitentibus & confessis, sufficit quòd sit contritus, & cum spe confitendi tempore à iure præstituto, vt tenent. doct. in c. omnis. de pœnit. & remis. & Gerson. in suo opusculo de indulgentiis. in 3. consideratione. Nam fauorabilior est interpretatio, quia fieri debet in indulgentiis. gl. in cl. vna. de reliq. & vener. sanct.

Præterea quatuor requiruntur in his indulgentiis, ad hoc vt valeant. Primò potestas ligandi & soluendi, siue auctoritas cōcedendi. Luc. 12. Fidelis seruus & prudens, quem cōstituit dominus super, & c. Vnde nō profunt indulgentiæ, nisi proprii iudi-

ees eas concesserint, & sic tantū profunt. *c. quod autem, de penit. & remis.* Et requiritur in concedente etiam voluntas sincera & sancta, vt concedat non per pecuniam, vel lucrum temporale, sed ad bonum finem, & hoc probat hic *tex. ibi, indiscretus. &c.* Et ideo Papa licet tantas quantas velit, cōcedere possit, tamen hoc intelligi debet ex iusta causa: quia est dispensator fidelis & prudens, qui cibum dare debet in tempore. Et ista cōcessio est dispensatio. *c. est illa. n. q. 7.* quæ sine causa non datur. Et sic in concedente requiritur quod sit promotus in Papam vel episcopum. Secundō quod sit superior illorum, quibus concedit indulgentias. Tertiō quod habeat iurisdictionem episcopalem. Quartō requiritur discretio concedendi. Quintō quod sit in communionē sanctæ matris ecclesiæ. Unde hæreticus, vel excommunicatus notorius non possit eas concedere. Ultimo requiritur quod concedens nō excedat metas suæ potestatis, *vt hic*: alioqui non esset fidelis seruus & prudens, *vt est in Euangelio Luc. c. 12.*

Secundō requiritur idoneitas in recipiente. Nam actus actiuorum sunt in patiente bene disposito, teste Philofopho: & sic thesaurus ecclesiæ non applicatur nisi illi qui est membrum ecclesiæ. *cap. nihil sic debet. n. q. 3. & c. si quis à catholica. 23. q. 4. c. neminem. & c. omnis de pen. dist. 2.* & sic primo requiritur idoneitas ratione subiectionis. *c. quod autem.* Secundō ratione fidei, vt credat concedentem habere talē potestatem in ecclesia. Tertiō respectu contritionis, quia debet esse contritus tempore quo lucratur eas, licet in itinere videndo puellas, vel alias peccauerit, *teste Floren. in d. tract. de indulgentiis. §. 1. in fin.* Quartō respectu implementi actus per quem indulgentiæ conceduntur vt debeat ex plere. Quintō vt sit fidelis. Sextō vt sit penitens & confessus iuxta tenorem indulgentiarum. Igitur oportet quod antequam aliquis lucratur indulgentias, quod sit à culpa liberatus per contritionem, unde solent dari penitentibus & confessis. *gloss. in exeraua. 1. de peni. & remis.* Et quod

fit fidelis. *c. omnis super eod.* & sic omnes fideles, licet non fuissent nati tempore datæ indulgentiarum, sunt capaces. Etiā is qui concessit, poterit eas lucrari, sicut is qui conficit corpus Christi, & dat fidelibus, ita conficit sibi. Et sic tanquam minister dat indulgentias, & postea tanquam vnus fidelis lucratur. *Thom. in 4. sent. 20. q. art. 5. Calder. inc. seq. & in d. c. si. eod. tit. in 6. Et sicut is qui tulit legem secundum eam viuere debet. l. digna vox. C. de legib. ita & hic. Io. de Ana. in c. si. de raprov. Facit. l. si consul. ff. de sena. & c. à collatione. de appel. in 6. Saltem oportet credat in genere, ecclesiam indulgentiam dare posse, teste Adriano in 4. sent. de clauibus. vers. sed probabile dubium, ibi. sed refecando superflua.*

Tertiō requiritur pietas, hoc est honor Dei, & exaltatio fidei in omnibus indulgentiis. Ista debent considerari vt tendant ad honorem Dei & fidei exercitationem & augmentum, teste Ioan. Berfon. in opusculo de indulgentiis, consideratione 9. per d. ca. quod autem.

Quartō requiritur vtilitas in opere, & sic causa vt opus, quod imponitur pro indulgentia imponenda, sit vtile, & ad honorem Dei tendat: vt pote quicumque visitauerit templum nostræ Dominæ, lucratur centum dies indulgentiarum, hoc tendit in honorem Dei, postquā tendit in honorem sanctorum. Nam Deus laudatur in sanctis teste Dauide dicente, Laudate Dominum in sanctis eius. & dicitur alibi, quicumque honorificauerit illos, honorificabit eum pater meus qui in cælis est. Et alibi Dauid, Nimis honorati sunt amici tui Deus.

Item si concedantur indulgentiæ dantibus pecuniam ad ædificationem templi. Nam populus Israëliticus pecuniam pro ædificatione templi, potumque ac cibum latomis dabat, *vt scribitur. 1. Esdre. cap. 3.* Ex his patet, causam dandi indulgentias consistere in pietate, seu in materia priorū operū, vel religionis seu cultus diuini, vel in alimoniam pauperum, vel in constructionem ecclesiæ aut hospitalis, vel refe-

atione pontium. De visitatione terræ sanctæ, nostræ Dominæ, vel alterius loci pii, & sic ex prædictis iudicantur indulgentiæ validæ & discretæ: alias sine causa vel minus sufficienti, indiscretæ. Quia sine causa non dispensantur, & dispensator fidelis est prudens, ut est Luc. 12.

Causa etiam finalis est ista causa & rationabilis, tendens in aliquem bonum finem, ut iam est dictum supra. c. non omnis. Et seq. 5. q. 5. ut in laudem Dei. cl. vna de reliq. & ven. sancto. In restaurationem locorum piorum, & pro animabus fidelium. Nam data est potestas in ædificatione non in destructionem. 2. ad Corin. 10. c. gl. in cap. non est, de voto. & sic causa requiritur sufficienti, non æquivalens. Quia finiti ad infinitum nulla est proportio, nec spiritualis ad temporale. c. fin. de ver. permitt.

Ibi, abusiones promittunt in suis prædicationibus, contra quas hodie est provisum in clem. vlt. eod. tit.

Ibi, nisi apostolicas, vel nisi diocæsani episcopi literas, &c. Nota quod quæstores non debent recipi ad prædicationem indulgentiarum, nisi habeant literas apostolicas, vel diocæsianorum. Ergo sufficit alteras habere, per istam alternatiuam: vel, ita probatur: ad cuius veritatem sufficit alteram partem esse veram. Regula. in alternatiuis. de reg. iuris. in 6. ca. inter ceteras de rescript. l. si heredi plures. ff. de conditionibus institutionum.

Intelligo autem, si sine suspitione sint literæ apostolicæ prædictæ habere locum, & quando persona est notabilis, tunc non requiritur alia licentia episcopi, ut in prædicatoribus, & minoribus, dicunt Hostiensis & Anchar. hic, per istum. text. sic eum intelligendo. Nisi episcopus ex causa interdixisset quæstori, utpote, quia iura parochialia impediabat vel usurpabat, ut in cap. nimis praua. de excessibus prelat. cap. his. Et cap. tuarum. de priuil. Hodie non possent quæstores indulgentias prædicare, nisi episcopus literas apostolicas examinasset, ne quid fraudis committi valeat. clem. abusionibus. in prim. eod. tit. de penit. & remis.

Ibi, præter id, quod in ipsis continebitur literis, collige, quod prædicator non debet aliud proponere, quàm in suis literis habetur, vel citra earum declarationem circa factum. Nam si dati sint centum dies nihil aliud debet promouere. Facit. cap. porro. de priuil. vbi metæ priuilegiarum transgredi non debent. Poterit tamen inducere populum ad deuotionem ut lucretur illas indulgentias, & effectus ac utilitates indulgentiarum declarare: quia ista conexa sunt, & cui iurisdicctio est mandata, omnia censentur commissa sine quibus, &c. l. 2. ff. de iurisd. omni. iud. cap. præterea. de offic. delg. & illa quæ iuxta mandatum sunt videntur commissa. arg. l. magis priuilegius. ff. de reb. eor. Anchar. hic. Ibi formam, &c. Nota quam formam soleat fedes apostolica seruare in indulgentiis concedendis, & illam necessario tenentur seruare episcopi, & alii concedentes indulgentias. Sedes tamen apostolica aliquando hanc formam immutat, ut ego vidi.

Sed omnes stabimus ante tribunal Christi, ait D. Paulus ad Rom. 14. & hoc intelligitur in extremo iudicio. & 2. ad Cor. 5. dicitur, Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi, quando audietur illa vox. Surgite mortui, venite ad iudicium recepturi. sicut in corpore gessimus. Dauid in Psal. Tu reddes vnicuique iuxta opera sua. Et in Symbolo Athanasii dicitur, Qui bona egerunt, ibunt in vitam æternam, qui vero mala, &c. Et Deut. 32. pro mensura peccati erit & plagarum modus.

Ibi, seminare in terris, &c. & ibi, quoniam qui parce seminat, parce & metet, & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus metet vitam æternam. D. Paulus. 2. ad Cor. 9. & ad Galat. cap. 6. Quæ enim seminauerit homo, hæc & metet: quomodo qui seminat in carne sua, de carne metet corruptionem: qui autem seminat in spiritu, de spiritu metet vitam æternam. Quantum debet dare, volens lucrari indulgentias? Respon. Si est taxatum, secundum taxationem dari debet: si non sit taxatum, pro qualitate loci & personæ. Nam

Nam plus diues, quam pauper dabit, & alias boni viri arbitrio relinqui debet. *Calder. in c. seq. tit. de penit. & remis.*

Ibidem §. ad hoc, quia per indiscretas & superfluas indulgentias & cetera dicuntur indiscretæ, quando sunt concessæ per non habentem potestatem: utpote consilium generale, ne sint duo capita, indulgentias concedere non potest. *Card. Floren. in cle. vnic. quest. 5. & seq. de reliq. & vener. sanct. facti cap. significasti. de elect. Idem in cœtu Cardinalium, vacante sede. cler. ne Romani. §. sanct. de elect. Idem in cap. sede vacante, quia non potest etiam omnia quæ sunt iurisdictionis. cap. verum, de foro comp. Ioan. Franc. de Panis in tract. de offi. & potest. cap. sede vacante. 4. quest. i. part. Arch. in ca. i. eod. tit. in 6.*

Item episcopus electus & confirmatus, non consecratus, nec sacerdos, potest indulgentias concedere. *Pan. in cap. suffraganeis, de elect. cum ratione dignitatis concedantur. Card. in cap. accedentibus. de excessib. prel. & dict. cle. vna de reliq. & venera. sanct. quest. 7.* Nam cum Papa concedendi potestatem episcopis, & non inferioribus concesserit. *d. cap. cum ex eo. ergo capitulum & alii non expressi non possunt hoc concedere nec abbates vel alii. gloss. in cap. nostro eo. tit. de penit. & remis. in antiq. decret.* Et cum indulgentiis dicitur, vere penitentibus & confessis, an requiratur quod tempore indulgentiarum sit confessus? Et videtur, quia hoc videntur verba indulgentiæ dicere, quæ maximè sunt consideranda. Nam Papa voluisse videtur stimulare homines ad confessiones. Contrarium videtur dicendum, quod sufficit esse confessum illo anno, & quod ille habeat contritionem, & propositum confitendi tempore à iure determinato: & tunc talis dicitur verè penitens & confessus si proposuerit se amplius nolle peccare. *Argu. cap. manifesta. de penit. & remis. Innocenti. & Panorm. in cap. omnis eod. & cum animi destinatione velit confiteri, pro confessio habetur, per gloss. in cap. 2. in fin. de instir. Multa tradit. Fel. in cap. cum adeo, de rescrip. hu-*

ius sententiæ est. *Gerfon. in suo opusc. de indulgentiis in 3. consideratione. quia ista est fauorabilior interpretatio secundum eum.*

Item indiscretæ sunt, quando non sunt veræ, licet patentur veræ tunc: nec lucratur quis indulgentias, sed opus meritorium facit. Item quando ab inferiore episcopo: utpote, quando ab abbate sunt concessæ *cap. accedentibus. de excessibus prel. cap. i. eo. tit. in 6.*

Item potest dici indulgentia indiscreta, quando conceditur ultra quam sit permissum, ut in *cap. fin. eo. tit. in 6.* valebit tamen usque ad potestatem taxatam, secundum gloss. ibi. Et Archid. & gloss. in d. verbo indiscretæ, quamuis Ioan. Monach. in d. cap. fin. teneat contrarium per d. cap. ibi indulgentiæ non obtinent, si excesserint statutum concilii generalis, & sic in totum non valent. Imò videtur factum ab eo, qui non habet potestatem. Idem tenent ibi Dom. & Calder in cap. seq. Ego dico non obstare illum text. quia debet exponi, si excesserint, id est, quatenus excesserint: nec debent strictè seu amarè interpretari istæ indulgentiæ, dicit gloss. in verb. confessis. in clem. vna de reliq. & venera. sanctior.

Aduertendum est quod ecclesia videns quod fructuosius toleratur hic pœna, quam in futuro, cum hic sponte toleretur, ob id voluit penitentibus magnam iniungere pœnam, ut modicum agendum pro futuro relinquatur: minorem tamen imponere voluit, quam crederet post vitam esse futuram: quia maiorem ponere, superuacuum erat, & ideo imposuit pro quolibet peccato mortali septem annorum penitentiam. *cap. hoc ipsum. 33. q. 2. & c. hoc quamquam 22. q. i. cap. predicandum. & cap. accusasti. de accusationib. & aliquando maiorem pro grauitate criminis. Nam presbytero decennis penitentia imponitur. c. presbyter. 28. dist. Si fuerit episcopus, quindecim annis penitere debet. c. si quis. 30. q. i. Si quis cognouerit monialem, decem annorum spatio penitere debet: & monialis totidè. c. deuotam. & c. de filia. 27. q. i. & qui matrem verberat, vel occidit, decem annis*

aspere

aspere poenitentiam agere debet. *i. laorū.*
 23. q. 2. Qui uxorem, grauius. *ca. adinone.*
 32. q. 2. Et qui occidit presbyterum. 12. an-
 nis. *c. 2. supra eo. c. non offeramus. 34. quæst. 1.*
interdam minus. cap. si per negligentiam. de
consecrat. distinct. 2. c. si quis per ebrietatem,
ibidem. Et hæc septennis poenitentia est eo
imposita, quia nos inuenimus Mariam
Moyfi, vel Aaron sororem lepra percuf-
sam septem dies. Et dicitur. Ezechiel. 3. cap.
Diem pro anno dabo tibi. d. cap. hoc ipsum.
 33. q. 2. Et quia peccata per spiritum san-
 ctum remittuntur, vt dicitur, Quorum
 remiseritis peccata, &c. & septem sunt
 dona Spiritus sancti, ergo pro quolibet
 peccato mortali septem annis quis poeni-
 tere debet.

An indulgentiæ profint animabus quas
 sunt in purgatorio? Videtur quod sic:
 quia quis pro mortuo satisfacere potest,
 & purgare animam defuncti. *ca. si de sepul.*
 ita per indulgentias Papa de cõmuni the-
 sauro ecclesiæ soluit pro mortuo.

Item in Euangelio dicitur, Super hanc
 petram ædificabo ecclesiam meam, & portæ
 inferi non præualebunt aduersus eam: &
 sic potestas ecclesiæ vincit infernum, non
 inferiorem, vbi nulla est redemptio, sed
 purgatorium.

Item dictum est, quodcunque solueris
 super terram & is qui est in purgatorio di-
 citur adhuc esse super terram, quia est in
 via eundi ad cælum, non est in meta, ergo
 indulgentiæ extenduntur ad eos, qui sunt
 in purgatorio. Imò inuenimus potesta-
 tem datam in terra ecclesiæ, *in c. a nobis. 2.*
de sent. excom.

Præterea clausis ordinis prodest anima-
 bus existentibus in purgatorio, videlicet
 missæ & suffragia. *c. anime defunctorum. 13.*
 q. 3. ergo & clausis iurisdictionis proderit
 illis, quæ est in indulgentiis, propter com-
 munionem in charitate. Et huius senten-
 tiæ est Ioan. Gerson, *in d. tract. de indulgen.*
considera 11.

Contrariam sententiam multi tenent,
 maximè Aug. *in ca. tempore. dist. 3.* quia in-
 dulgentiæ dantur ratione autoritatis,
 quam autoritatem non videtur habere

Papa in defunctos: sed suffragia sunt per
 preces ad Deum, qui habet autoritatem
 istos absoluedi, non Papa, cum non sint
 de foro ecclesiæ.

Secundò videtur quòd Christus som-
 miserit Papæ viuos tantum, dum dicit palce
 oues meas.

Tertiò Christus dicit apostolis, Faciam
 vos piscatores hominum, ergo non mor-
 tuorum, nec mortui homines dicuntur.
cap. in quadam. de celebra. missar.

Quartò dicitur, Quorum remiseritis
 peccata: sed peccata non confitentibus
 non possunt remitti, ergo nec etiam in-
 dulgentiæ concedi.

Distingunt quidam, quod si poeniten-
 tia sit iniuncta per hominem, & is deceffe-
 rit, & non potuerit complere, tunc Papa
 poterit de illis poenitentis iniunctis per
 hominem remittere: & si quis lucretur
 indulgentias pro tali, proderunt etiam ei
 in purgatorio. Si verò fuerit poenitentia
 iniuncta per Deum, vtpote quod reman-
 ebit in purgatorio septem annos, tunc
 Papa non habet autoritatem absoluedi
 talem: sed deprecatuè fieri potest per
 suffragia, quatenus Deus voluerit. Si au-
 tem quis in agone existens, dicat velle lu-
 crari indulgentias, quæ Romam visitan-
 tibus conceduntur, & disponit quod ali-
 quis eat pro illo, & ipse tunc illam indul-
 gentiam acceptat, certè proderit eidem
 post mortem. *arg. cap. licet. de voto. c. cap.*
quamquam. de sur. libr. 6. Et si Papa con-
 cederet tam viuis quàm defunctis, tunc
 prodesent per modum suffragii, non au-
 toritatis, nisi Deus approbaret, nec esset
 tunc Papæ ex certa scientia facienti res-
 stendum.

Ex fine. *d. c. Cum eo tempore,* colligitur,
 quod episcopi vltra annum indulgentia-
 rum in dedicatione basilicarum, & templo-
 rum, dare non possunt, etiam si fuerint
 plures episcopi: & si fuerit archiepiscopus
 cum episcopis, cum sit episcopus. Idem si
 fuerit legatus, cum hic omnino prohibea-
 tur, & regulariter sit episcopus, etiam
 quia rationes huius text. hoc habent in eo,
 cum etiam dicatur ordinariam habere. *c. 2.*
de offi.

de officio legat. lib. 6. Poterit tamen episcopo mortuo, is qui succedit alios quadraginta dies dare: tum quod episcopus sit, & cui libet episcopo hoc permittatur. Not. doct. in d. c. si. eo. tit. in 6. licet. Ioa. Andr. in addit. ad Spec. eo. tit. in rubr. contra teneat. Nec expirant indulgentiæ per obitum concedentis, postquam inceperunt habere vires, vt tenet Dom. in c. si. de rescrip. in 6. per illum rextion.

Interdum autem quis absoluitur ad cautelam, de absolutione vide quæ sequuntur.

Ad euidetiam materiæ absolutionis ad cautelam, nota quod beneficium absolutionis ad cautelam fit ad sex fines, seu effectus.

Primo præstatur ad eius cautelam, qui dicitur excommunicatus, vt pote quando sententia in eum lata teneat: firmitus tamé & probabilis credit quod non teneat, quam quod teneat. Nec enim dicendum est huic. Dimitte ius tuum, & fac te absolui. ff. de pet. hered. l. illud.

Quandoque præstatur ad cautelam aliorum scilicet vt eis communicetur in facris, & aliis, quod aliis fieri non debet: vt quod metus causa.

Quandoque præstatur ad cautelam annexam, nempe ne lædatur propter infamiam excommunicationis prælati. argu. infra. de sent. excom. l. cum desideres. §. sedem.

Quandoque fit ad cautelam futurorum, ne scilicet eius facta irritentur, vt in c. solet. de sent. excom. quandoque etiam fit ad cautelam, siue ad subuentionem veritatis probandæ. c. veniens. 2. in si. de rescrip.

Vult ergo dicere absolutio ad cautelam: quod primo casu de prædictis sex, ille absoluitur, vt iustitiam suam prosequi possit, & ne forte in excommunicatione decedat. Erta in vtroque casu prouidetur, seu cauetur. Isti in secundo casu volentibus cauetur communicare illi, qui erat excommunicatus, & sic de aliis.

An autem per tales absolutiones fiat præiudicium absoluto, vt per hoc videatur fateri se excommunicatum & irregularem, si forte ante absolutionem istam celebrat: dic quod non, vt non Abbas. de appel.

ca. ad præsentiam, & per Ioa. Andr. & Abbat. de elect. venerabilem.

Secundo queritur, quando & in quibus casibus absolutio ad cautelam locum habeat? Et est dicendum, quod vbi quis dicit se excommunicatum post appellationem legitimam: aliàs secundum eum, nullus absolueretur ad cautelam, vt not. de testibus. veniens. 2. in si. & est additio.

Item si dicatur, intolerabilem errorem sententiam continere, vt no. B. in d. decret. foler. lib. 6.

Item vbi aliàs de iure excommunicatio non tenet. vt no. B. d. c. ad præsentiam. Hodie autem videtur debere dari cui libet peten. absolutionem ad cautelam, vt no. B. de sent. excom. solet. Immo. verò no. eo. tit. in c. per tuas, hanc absolutionem ad cautelam fieri debere non solum quando dicitur lata post appellationem, vel errorem intolerabilem continere: sed etiam quando opponitur contra aliquem, qui agit, vt tanquam excommunicatus, ab agendo repellatur. Nā & in hoc casu si petet absolutionem ad cautelam, præmissa protestatione quod non fiat ei præiudicium, si celebravit. si quod ex celebratione non fit irregularis: vel etiam si petat sine protestatione, non debet sibi denegari. Secundum hoc dummodo ab ipso quo petitur absolutio, vel eius authore, vel eius subdito, dicatur excommunicatio lata. arg. de cle. excom. minist. ca. apostolica, de sent. excom. venerabilibus.

Item si petatur à delegato Papæ secundum Host. arg. de officio deleg. prudentiam. §. 6. Item queritur, quid si iudex vel aduersarius petunt quod iste confiteatur sententiam tenere antequam absoluitur: nunquid confiteri tenetur? Dicit Mo. in ca. per tuas, quod non. Nam ex confessione istius non debet aduersario crescere, vel decrescere ius. ff. si seruit. v. d. i. l. si seruitutes. §. si quis, & hoc siue protestetur petens absolutionem, siue non. Inn. tamen & Host. dicunt in c. cum desideres, quod vbi cunq; dubitatur probabiliter, an aliquis sit excommunicatus, potest habere locum absolutio ad cautelam. Sed in can. solet, dicitur tunc solui, quando excommunicationis sententia di-

Hhh h

citur nulla esse. Quot modis autem dicatur sententia nulla excommunicationis. not. Ioan. Andr. in c. present. de senten. excom. lib. 6. vbi assignantur. 12. modi. Mo. tamen in d. ca. solet. videtur tenere illam opinionem, quod non absoluat quis ad cautelam, nisi confiteatur excommunicatorem suum iudicem esse. In hoc tamen contrarium tenet, & suam, gl. d. c. solet. videtur corrigere quantum ad hoc. Vbi autem certum est sententiam excommun. esse nullam, non habet locum absolutio ad cautelam: sed quod talis denunciatur non esse ligatus. Sed in dubium tantum habet locum de offic. deleg. c. cum contingat. de sent. excom. solet. lib. 6. Et ita not. Ioan. Mon. & Hostiens. Item locum habet in illo, qui dicit se exēptum, & excommunicatum ab ordinario. Cum enim in hoc casu sententia esset nulla, bene posset talis absolutio habere locum, etiam si non ad suam cautelam: quia de ea non erat tanquam a non suo iudice prolata, in d. c. solet. Quamvis Mon. contra. vt in hoc casu locum non habeat absolutio ad cautelam, sed quod exemptus prosequatur ius suum.

Sed nunquid eo ipso quod quis dicit sententiam latam post appellationem, vel aliam dicit sententiam nullam esse, & petit absolui, statim est ei credendum? Dic quod non, secundum Mo. Sed Hostiens. cap. per tuas, dicit, quod iudex, a quo ista absolutio petitur, praemittere debet summariam causae cognitionem de nullitate sententiae, praesente aduersario, vel contumaciter absente, vt lite non contestata. c. quoniam. §. in aliis, & seq. Et si per confessionem aduersarii, vel alio modo appellationem probabilem nouerit praecipisse, quando aduersarius asserit frustratoriam appellationem, vel iniustam, praestabitur absolutio ad cautelam: nisi eum dicat excommunicatum pro manifesta offensa, vt in cap. solet. §. in no. per Mon. & Host. Quae autem dicatur manifesta offensa, & manifesta contumacia, no. per eos. de sent. exc. in c. venerabilib. lib. 6.

Ego Berengarius Tusculanus episcopus Vitere. consideratis omnibus quae cir-

ca materiam istam notantur, breuiter has doctrinam trado. Quod vbiunque probabiliter dubitatur, an quis sit excommunicatus vel non: vt quia dicitur sententia nulla, & de hoc praesumptiones apparent, non tamen constat. Vel quia fama est talem esse excommunicatum, non tamen aliter constat: & tamen vult animae suae, vel famae consulere, vel aliquem actum exercere a quo repelleretur excommunicatus: talis potest & debet ad cautelam suam absolui. Et hoc probant praedictae decretales, de restam. veniens. in fin. de appel. ad presentiam. de senten. excom. venerabilibus, & ca. solet. lib. 6. cum similib.

Item locum habet absolutio ad cautelam non solum in iudicio, vt dictum est, sed etiam extra iudicium. de sent. excom. venerabilibus, secundum quod not. Mon. in d. c. solet. non tamen habet locum absolutio ad cautelam quoad interdictionem sententias in ciuitate, castro, vel alio loco qualitercunque generaliter promulgatas vt de sent. excom. present. li. 6. Idem in suspensione.

Demum quero, a quo haec absolutio potest praestari. Et certè secundum B. a quolibet iudice, vt ipse notat in d. cap. solet. Sed Mon. & Host. ab eius superiore, qui sententiam tulit. Ille enim qui est proximus, & immediatus superior, siue sit episcopus, siue archiepiscopus, siue patriarcha, potest absoluere ad cautelam. Delegatus verò superiore, siue sit delegatus a Papa, siue ab alio cui est commissum negotium principale, vel appellationis sub illa forma, siue uenis sententiam ratam post appellationem pronuncies esse nullam, non potest absoluere ad cautelam. Et ad hoc duplex ratio potest assignari, quia rescripta sunt stricti iuris, nec eorum forma est transgredienda, de rescript. cum dilecta. §. c. nonnulli.

Secundo, quod absolutio ad cautelam secundum doct. non est de iure, sed de gratia, & praeter ius, siue supra ius. De iure enim primo debet constare de veritate causae appellationis. quam absolutio fiat. de off. deleg. c. cum contingat, & contra rationem iuris huius, & de gratia est inducta decret. solet & decret. per tuas. Et ideo talis non est ex-

est extendenda. ff. de legibus l. quod verò. Et ratione etiam ab illo qui potest dispensare, talis extensio fiat. *argum. eorum que nos. de pen. licet.* Cum ergo delegati non possint dispensare, siue sit delegatus Papæ, siue aliorum, ergo non poterunt absolvere ad cautelam, nisi specialiter eis fuerit commissum & expressè si obiciatur ex aduerso. d. gl. postea in c. solet. Respondetur, quòd illa glossa debet intelligi secundum determinationem dicti doctorum, secundum Mon. & Host. in Papa & in alio à iudice ordinario & immediato, qui possit gratiam facere, & in talibus dispensare. *Vide omnia, que nos. Ioan. Andr. in decret. per tuas. Et de hoc vide de accusat. olim.* Sed videtur contra expressè, de offic. deleg. prudentiam. §. 6. & contrarium tenet Innoc. de except. in ca. apostolica, & hoc idem tenet in d. cap. olim. de accusat.

Forma verò dictæ absolutionis est, secundum Mon. & Host. d. c. per tuas. & c. solet, quia citabitur aduersarius, vel iudex qui talit sententiam. *argum. de appel. cum specialiter:* & præmittit summariam causæ cognitionem. Et postea quod habeat locum absolutio ad cautelam, iurabit excommunicatus quòd stabit mandatis ecclesiæ. Secus in alia absolutione, vel præstabit idoneam cautionem de satisfaciendo, si inuentus fuerit iuste excommunicatus, secundum Mon. & Host. c. venerabili. & c. per tuas. & c. solet, & hoc factò absoluitur. Tamen iudex, qui potest talem absolutionem dare non debet nimis se festinare, sed summarie debet de ea cognoscere. *argum. c. quoniam frequenter. §. in aliis, ut lite non contestata:* an scilicet fuerit excommunicatus appellatus ante sententiam, necne. Et si causa fuit legitime assignata in appellatione. *de appell. cordi. lib. 6.* Ruminare etiam que reddant appellationem inuálidam. *de appell. c. Romana. §. cum autem. & §. seq.* Et tunc dabit vel non dabit, si contra inueniet. Debet etiam iudex diligenter aduertere, an excommunicatus petat hanc absolutionem malitiose, scilicet, ut ea obtenta aduersarius quodammodo frustretur sua intentione super negotio principali: ut si negotium

principale diutius protragetur. Et omnibus consideratis, iudex poterit concedere vel denegare. Caueat tamen iudex ne talè absolutionem concedat, vel denegat odio, vel amore: prece vel pratio, ne incidat in pœnas decret. cum aterni. de re iudi. lib. 6. Nec obstat quòd dicitur in decret. solet, ibi, sine contradictionis obstaculo. Nam ibi loquitur de contractione partis, ut ibi patet expressè, cum dicit, quamuis in hoc aduersarius vel excommunicator se opponant. *ad idem de appel. qua fronte.*

Ultimò quero, an talis absolutio possit impediri? Dic quòd sic, sex modis. Primo, si petatur per procuratorem, secundum opin. Hostiensis. de sentent. excomm. cum desideres. Tu dic *ut infra* per Ioann. Andr. qui dicit quòd licet non possit obtinere per procuratorem: tamen potest per eum impetrari. *argum. eorum que nos. doct. de elect. venerabilem. cum simi. maxime si haberet ad hoc speciale mandatum.*

Secundò impeditur ratione iudicis à quo petitur: quòd prosequere *ut dictum est supra.*

Tertiò impeditur ratione ineptæ petitionis, nempe quando petitur in casibus in quibus peti non debet. *De quo dic *ut supra* dictum est.*

Quartò ratione formæ non seruatz, de quo etiam dictum est supra. Ratione obiecti manifestæ offensæ: quia tunc non præcedente satisfactione, nõ absoluetur. *de verb. signific. ex parte. & c. cum olim.* Tu tamen dic, secundum quòd dictum est supra secundum Mon. & Host. in §. forma. Si verò sit contentio inter partes, an satisfieri debeat, standum est arbitrio boni iudicis. *de verb. signific. cap. cum olim.* Si verò iudex super hoc dubitet, an debeat differri absolutio quousque sit certus? Et dic quòd non, secundum Mon. & Host. in c. solet. Imò statim satisfaciendam vsque ad quantitatem, de qua certum est. De alio verò de quo dubium est, recepta tamen cautione competenti, non tamen idonea fiet absolutio. *argum. c. sacro. de sentent. excommuni.*

Quintò impeditur ratione temporis, ut si petatur tempore feriato. *argum. c. ap. si. de*

fer. Ratio est, quia aduersarius in sua absolutione debet vocari, ut diximus supra: tamen hoc non credo. Cessant enim feriae, ybicunque vertitur periculum animae, quae est omnibus praeponenda. 12. q. 1. precipimus. C. de sacrosanctis ecclesiis. sancimus. Hoc not. Innoc. & Hosti. de fer. c. fin. Vtrum autem possit peti absolutio ad cautelam in executione à iure lata? Et dicendum quod sic, ut not. Ioan. Andr. in ca. solet. lib. 6. & ibi, vide per eum.

REGVLA LXV.

De valore exprimendo in impetrationibus.

Valor est exprimendus, & hoc statuit Urbanus V. ut Clem. 1. de prebend. Ratio est, quia secundum qualitatem personarum beneficia sunt conferenda: & maiores personae maioribus beneficiis sunt dotandae. s. de multa. in fi. de prebend. extra. execrabilis. illo tit. etiam in militibus hoc procedit, ut stipendia pro qualitate personae sunt danda. l. ut virtutum. C. de status & imaginib. c. ius militare. r. dist. Ancha. in Cle. unica 2. nota. de concess. preben. Fallit quando motu proprio concederetur: quia tunc ampliari deberet propter illam clausulam motus proprii. Et quia haec regula est odiosa, & sic restringenda, ut egregie probat Anchar. consil. 295. Pro clariori referret Ioan. Staphil. in tract. de literis gratiae. fol. 89.

REGVLA LXVI.

De clausulis beneficiis vacantibus ponendis.

Notandum est, quod in literis quaedam clausulae ponuntur ad necessitatem iuris, aliae ad cautelam, teste Spec. in tit. de iudice de leg. §. sequitur videre. vers. Sed nunquid potest: & in rescripto transposita non vitiat, sed intelligi debet ubi esse debet, teste Specul. in tit. de lit. comest. §. r. vers. pone peto. & de instrument. editione. §. nunc autem. vers. Item excipit, quod talis clausula. Panorm. in cap. cum M. colu. r. de constitut. Intellige nisi data fuerit forma. cap. causam. de rescript. Scripsi in forma mandati.

Et quaelibet clausula debet aliquid operari. cap. si Papa de priuileg. in 6. l. si quando. ff. de legat. 1. & l. in ff. de contrab. emp. nec debet esse aliquod (maximè in rescriptis Apostolicis) verbum sine ministerio operandi. Bald. in rubr. Cod. de contrab. emp. q. 9. Et clausula in fine posita, ad omnia refertur. l. i. C. de liber. praeter. Plenè scripsi in rescript. l. unica. C. de sentent. que pro eo quod inter est.

Clausula, ut praefatur impetrans aliis, non tollit ius quaesitum alteri. Compostella & Butrius in ca. causam. de rescript.

Clausula, a noto quolibet illicito detentore, confert iurisdictionem contra omnes resistentes, teste Baldo in addit. ad Spec. in tit. de execu. sentent. excommuni. vers. clausula. anno. Franc. Currius cons. 3. Tamen per eam non censetur facta mentio de colorata possessione, teste Card. in Clem. 1. §. 1. de preb. & Felin. in can. nostra. correla. 36. de rescript. & in cap. de cetero. col. 2. de re iud. & Iason. in l. ex pupillari. ff. de vulgar.

Dari poterunt, &c.

His verbis non se adstringit summus pontifex ad dandum: sed si velit poterit: quia sedes Apostolica petentibus solet se offerre liberalem, dando plumbum pro auro. text. & ibi Ioan. Andr. in cap. seget. de rescript.

Etiam si illud quouis modo, &c.

In literis impetrationis beneficii solent haec verba describi, siue praemisso modo vacet, siue alio quouis modo, etiam si ex eo quavis generalis reservatio, etiam in corpore iuris clausula resultaret.

Seu per constitutionem, Execrabilis, vacet. Est extrauagans de preb. inter extrauag. Ioan. 22.

Ac specialiter reservatum inter alios litigiosum sit.

Solet addi, cuius litis statum haberi volumus pro expresso, propter textum in ca. inter monasterium. de re iudicata. ubi status litis est exprimendus. Imò solet addi, aut ex alterius cuiuscunq; persona, seu per similem. D. N. vel cuiusvis alterius celsionem in Romana curia, vel extra, etiam coram notario

notario publico, & testibus sponte factam, vacaret.

Et eius collatio deuoluta fuerit, &c. Solet addi, etiam si tanto tempore vacuifset, quod eius prouisio iuxta Lateranensis statuta concilii, aut alias canonicas sanctiones, ad sedem Apostolicam legitime deuoluta existeret. Ista clausula est necessaria, quia interdum vacauit beneficium per annum, & ultra, & episcopo compete-
 tabat collatio, qui habuit sex menses ad conferendum. *cap. 2. de concess. præbend. Archiepiscopus alios sex menses, à die tamenscientiæ computandos. capit. quia diuersitatem, de concess. præbend. postea deuoluitur ad Papam: & hoc casu nunquam redit ad ordinariam, quando negligentia illius vacauit. Secus quando in curia vacauit: quia tunc si Papa intra mensem non conferat, poterit postea episcopus conferre. *cap. statutum, de præbend. in 6. Item additur hæc clausula & ad sedem eandem ex quauis causa specialiter vel generaliter pertineret, ac consistorialiter fieri deberet.**

REGVLA LXVII.

Qualitates beneficiorum exprimentur.

Qualitates sunt, Si beneficium sit dignitas, personatus, vel officium. Si cura immineat animarum, semper ista qualitas exprimenda est. *et cum in illis, de præbend. in 6. Sic per electionem consuevit assumi. per tex. in cle. i. de præb.*

REGVLA LXVIII.

De beneficio per contractum matrimonii vel alias vacante.

Duas habet partes hæc regula. Prior est, quod si referuatur beneficium alicuius per contractum matrimonii, tunc in bulla referuationis non debet dari alius vacationis modus de futuro, nec illud beneficium censetur referuatum, nisi sequatur matrimonium. Quid si sequantur sponsa-

lia per verba de præsentibus, per quæ vacat beneficium, ut per glo. in ca. i. no. de cleric. con-
 iugat. idem videtur dicendum, quia largè matrimonium est.

Secunda pars est, quod si beneficium præferuatur per promotionem, vel affectionem alterius beneficii incompatibilis, aut alias, *in infra*, potest addi clausula vel alias quouis modo vacauerit, Papa vult esse referuatum. Idem si referuatur, si vacauerit per ingressum religionis: quia etiam potest addi, alias quouis modo vacet, præterquam per obitum obtinentis: ne is qui habet referuationem, inducat mortem: quod si faceret, etiam si esset referuatum per mortem, non haberet. *arg. l. si ab hostibus, ff. sol. mar.*

REGVLA LXIX.

De religiosis recipiendis cum clausula.

Sic vidi concedi, Paulus, &c. Cupientibus vitam ducere regularem, apostolicum debet adesse præsidium, ut eorum præfens propositum possint ad laudem diuini nominis adimplere. Cum itaque dilectus filius N. cupiat, sicut accepimus, in ecclesia S. Victoris, ordinis S. Augustini Parisien. diocesis, vnà cum dilectis filiis, Capitulo ipsius ecclesiæ, sub regulari habitu, meritum domino famulari, Nos volentes ipsius N. in huiusmodi suo laudabili proposito conseruare, &c. mandamus, quatenus vos, vel duo, aut vnus vestrum per nos, vel alium, seu alios, eundem N. si sit idoneus, & aliud canonicum non obstat, in eadem ecclesia S. Victoris, si in ea non est certus canonicorum numerus, dummodo ipsa ecclesia ex hoc nimium non grauetur. Vidi etiam addi, Vel etiã si certus canonicorum numerus ibidem forsitan existat, & aliquis de ipso numero deest ad præfens ex nunc: alioqui quamprimum aliquem de dicto numero deesse contigerit, auctoritate nostra recipi faciatis in dicta ecclesia in canonicum, & fratrem, sibi que regularem habitum iuxta ipsius ecclesiæ consuetudinem exhiberi, ac de ei comu-
 Hhhh 3

nibus eiusdem ecclesie prouentibus, sicut uai ex aliis ipsius ecclesie canonicis integre prouideri ipsumque ibidem synœra in Domino charitate tractari, contradictores, &c. Si uero scribatur pro moniali, solet dici, Prudentum uirginum uotis, quæ spreto mortalis uiri thoro, ei qui speciosius est præ filiis hominum, desponsari desiderant, debemus & uolumus fauorabiles inueniri. Cum itaque dilecta in Christo filia, &c.

REGVLA LXX.

De translatione religioforum.

Vide textum in capitulo. Cum singula de prebendis in sexto. Aliæ reg. supra sunt declarata. Regula 76. supra fuit elucidata in Regula 65.

REGVLA LXXI.

Clansula absolutiois non suffragatur falsantibus bullas.

Ipsa regula exprimit personas quibus non prodest generalis absolutio posita in literis Papæ, & que absoluentes, &c. Ra-

tio hic ponitur, ne præstetur occasio eorum suras ipsas vilipendendi, & in illis infors descendendi. Vide in tract. de literis iusticie, fol. 176.

Primus casus non prodest, quando quis est excommunicatus propter rem iudicatam, ibi, non parentibus rei iudicatae. Alia priuilegia rei iudicatae scripta in tractatu de except. in illa exceptione ueruabitate. Secundus est, non prodest incendiariis ex malitia; secus si ex ignorantia. Tertius est, violatoribus ecclesiarum non prodest. Quartus est, non prodest falsificatoribus, & falsificari procurantibus literis & supplicationes Apostolicas. Quintus, non prodest deferentibus res ueritas ad infideles. Sextus est, violatoribus ecclesie libertatis non prodest. Septimus, non prodest non obtemperantibus ausu temerario mandatis Apostolicis. Octauus, qui impediunt nuntios & exequutores Apostolicos, non absoluntur in literis generalibus, etiam quoad effectum. Intellige tamen si per quatuor menses ex his causis excommunicationem sustinerint. Nouus, quando per annum sustinent excommunicationem quamcumque quia hæc pertinacia non caret scrupulo hæreticæ prauitatis. c. fu. de penis.

PRACTICA

& Aposto. benedictio. ec. Presbyter per omnes obliquos. Item nomina ciuitatum vel dice. vt Bononien. Argentin. Tolafen. Rauennat. Vrbinat. Cesenat. Venet. Metropolit. magister Aposto. a. um. Septembr. Octobr. Nouemb. Decemb. per obliquos, vt nostra nostrum, ipse per omnes casus Ierlimitan. & dereuatinarius Apostolorū Papa, & a.

Et in data, data Id. Non. Calend. reliqua autem nomina data, scribuntur per extensum, quædam data habet quatuor partes, & sunt, Dat. Rom. apud S. Petrum, Ann. Incarnat. dominicæ M. V. III. & hæc pars etiam in alio loco literarum, quam in data debet scribi coniunctim, ac si esset vna dictio. Idus Octob. Pontif. nostri anno II. Et tota data potest diuidi in duas lineas, dummodo singula ex quatuor partibus sint integre, in vna linea.

In literis Aposto. hodie non scribuntur diphtongi, licet olim in aliquib. antiquissimis literis inueniantur scriptæ, quod voluit Pius 2. suscitare, & stylum abbreviare & formare, quæ in multis scripturis, & locutionibus præcipue in literis gratiæ, non videtur multis satis latinus, cum fuerit compositus temporibus, quibus candor linguæ latinæ maxime deperierat.

Hodie non dicitur secundum, vt olim in tempore Specu. sed pridie Non. numerus non debet scribi per literas significantes numerum, sed extensè, nisi in nomine Pontificum, vt tertio, quarto Idus Inn. Papæ III. Eugenii Papæ V. sic de reliquis. & vide ad hoc regulam Cancellariæ.

*Quod licet
re de iusti
tia conce
datur se
ne suppli
catione, per
psallit nisi
in petroni
ur contra
Reges, vel
principes
aut ma
gnos du
ces. vide in
fra fol. 3.
ver. contra
reges.*

Item nota, quod literæ de iustitia, cum concedi soleant absq. supplicatione, vt etiam not. in c. porrellæ. de consr. vii. vel inutil. & c. alibi. de rescr. nec nunc, nec olim fuerant registratæ, cum non sint tam grauis præiudicii vt gratiosè, & vt facilius expediantur, & celerius arg. c. accedens de crimin. fal. & quod forma earum est penè eadem, cum innotatur iuri & non voluntati gratiosè Papæ. Item vt parcatur expensis, cõ conceditur nisi mera iustitia. c. vt litigantes. cum si. & quod olim non registrarer, vide in cons. Bel.

Anno bisextili scribitur primo, sexto Kal. Febr. & 2. c. hodie in literis Aposto. non ponitur indictio.

Et in iudicibus, etiam in corpore rescripti, vbi nomen propriū imponitur debent scribi duo puncta. In conquestib. & ea quæ de bonis, & literis religiosorū, quib. denegantur alimenta, litera post salutem debet esse maiuscula & vacua, in significauit verò, & sua nobis, post iter arreptum, & aliis rescriptis, debet esse plena & magna.

Literæ Aposto. non debent lineari cum atramento, seu incausto, vel plumbo, aliis sunt fallæ. Quod relatiuum, nunquã scribitur abbreviatè, nec titulus vnquam ponitur per n, sed per m, vt commissio sanctè, non sanctis. Et nota, quod Papa appellat venerab. fratres Archiepiscopum, Patriarcham, & Episcopum. Ceteros autem dilect. fil. Et in conclusione dicit Archiepiscopis, Patriarchis, & Episcopis fraternitati tuæ, aliis verò, discretioni. Et quando scribit Episcopo & alteri, dicit discretioni vestre, etiam si sunt duo Episcopi cum tertio non Episcopo. Clausula verò, Tu frater Episcopo, non est in vsu hodie. Cardin. autem dicit, circumspectioni tuæ, vide c. olim. de priuileg. & c. ad Aposto. de re iud. Electum autem ad Episcopatum, vel cui est prouisum per sedem Aposto. ante consecrationem appellat Papa, Dilect. fil. Et ipsi electo non committuntur causæ, nisi sit, confirmatus, vel si ei prouisum per sedem Aposto. cum talis prouisio habeat vim electionis & confirmationis. vt not. in c. de electione lib. 6. & ponit Archid. in c. cum illis. de prebend. eod. lib. & Anto. de Bur. in c. in literis, de rescr. spol. & Bellam. in dec. & Oldrad. cons. 194.

Verbum, Ecclesie, solet poni in salutatione in omnibus habentibus dignitatem seculari, præterquam Archidiacono Bononien.

Canonico solo scribitur sic, Dilecto filio H. de Caponibus, canonico Parm. in Canonico regulari ponitur Eccl. Inuocatio verò, seu nomē Eccl. cathedralis, nunquam ponitur: non enim dicit Eccl. S. Laurentii Perusien. vel sancti Petri Bononien. vel fauictorū Crucis, & Eui
liz

liae Barchinonen. vide ad hoc gl. in c. quamvis. de preb. lib. 6.

In conquestibus, & ea quae de bonis, & similibus, litera post salutem debet esse aliquantulum magna & vacua, hoc modo. C. fallit in sua nobis, quia litera S. debet esse magna, & plena etiam in significauit, & querelam, &c.

In post iter arreptum, debet esse plena.

In salutatione non ponitur ordo, nisi in canonis regularibus eccl. Cathedralium ordinis S. Augustini, quibus committuntur causa cum praefata expressione. vide lo. Cas. in c. quoniam de offi. deleg. Vicarius & officialis semper ponitur inter iudices ultimo loco, & scribitur eis sic, Dile. fil. vicario vener. fratris nostri Episcopi Bonon. in spiritualibus generali. Et officiali, sic, Dile. fil. official. Lugdu. Ethodie de stylo in Italia, Vngaria, Dalmatia, Epyro, siue Albania, Sclauonia, & Cypro, & Creta, & partibus Orientalibus. Item in Sicilia, & Sardinia, & Corsica, dicitur vicarius. Sed ultra montes Alpinos, hoc est, in Galliis, Polonia, Germania, Anglia, Hispania, Hybernia, & trans mare in Africa, dicitur officialis, & si aliter inuenirentur literae Apostol. esset error, vel falsitas, facit ad huc styllum, quod not. per Ioa. Andr. in addi. Spec. in rub. de offi. vicarij. Lapis in quadam alleg. & Ioa. de Lignan alta.

Prioribus scribitur sic, si sunt monasterij, Dilect. fil. Priori, per priorem soliti gubernari S. Anne Barchinonen. Priori vero prioratus S. Pauli Barchinen.

Priori secularis & collegiatae eccl. sic, Dilect. fil. Priori secularis & collegiatae eccl. S. Ioa. de P. epiniano E. lu. diocesis.

Et nota, quod quando scribitur, Priori monasterij, Decano, vel Praeposito, semper dicitur per priorem, per decanum, per praepositum soliti gubernari. vide ad hoc no. in Cle. & si principibus.

Et haec omnia exemplis apparebunt, ex quibus cuilibet ingenioso facile erit colligere regulas styli, quare subiungemus nonnulla.

Car. episcopo. Venera. fratri Rodorico episcopo Portuæ.

Presbytero Card. dilecto filio nostro Iuliano. tt. sancti Petri ad vincula presbytero Cardinali.

Diacono Cardinali. Dilect. filio nostro Raphaeli sancti Georgij ad velu auream diacono Cardinali.

Quando scribitur Cardinali. 12. Apostolorum, non ponitur, tt.

Legato Card. Dilect. fil. Angelo. tt. S. Crucis Ierusalem presbytero Card. in ciuitate nostra Bononien. Apostol. sedis legato. Patriar. archiepiscopo, episcopo, Venera. fratri Patriarch. Alexandrino. Venera. fratri archiepiscopo Neapolitan. Venera. fratri episcopo Bononien.

Duobus vel tribus archiepiscopis, vel episcopis. Venerab. fratri, Rauennat. & Mediolan. ac Pisan. archiepiscopis, Venerab. fratri Illerden. & Valenti. ac Barchinonen. episcopis.

Duobus archiepiscopis, & vno episcopo. Vener. Narb. & Arelatem archiepiscopis, ac episc. Marfil.

Vni archiepiscopo & duobus episcopis. Vener. fratrib. archiepiscopo. Capuan. & Puteolan. ac Suesfan. episcopis.

Duobus episcopis in aliena ciuitate vel diocesi existentibus, Venerab. fratribus P. Vrgelen. & Gerunde. in ciuitate Barchinonen. resident.

Episcopo & duobus eiusdem eccl. Canonis. Venera. fratri. episcopo Illerden. & Dilect. fil. Franc. And. ac. P. An. Canonis eccl. Illerden.

Electo in episcopum. Dilect. fi. Thomæ electo Basilen.

Archipresbytero & Canonico maioris, & Praeposito collegiatae. Dil. fil. archipresbytero maioris, & Praeposito B. Mariae de Castello Ianuen. ac Ant. de Nat. Canonico eiusdem maioris ecclesiarum.

Priori monasterij collegiatae in eodem oppido & cathedralis. Dile. fil. monasterij villa alea. per priore sol. gu. Caesaraugust. dioc. & Caesaraugust. ac seculari & collegiatae eiusdem villae ecclesiarum prioribus.

Abbati intra ciuitatem, & priori prioratus in diocesi. & Archidia. in illis commoranti. Dile. fil. Abbati S. Ildori legionen. &

priori prioratus S. Michaelis de scalda legionen. dioc. ac in ciuitate legionen. residenti Ioa. de Arenalo archidiacono de Beuuento in ecclesia Oueten.

Episcopo & canonico alibi residenti. Vene. fratri episcopo Tingen. in ciuitate Tingen. commoranti dil. fil. Al. Io. canonico Siluen. Et potest etiam dici Florentiæ commoranti, vel Neapoli, vel Tinge commoranti. *facit ad hoc gl. inc. si is cui. de præbend. lib. 6.*

Abbati & præposito præposituræ eiusdem dioc. dilect. fil. Abbati monast. de Klebotillo, & præposito præposituræ S. Trinitatis. S. Andreæ diocel.

Duobus abbatibus & priori eiusdem dioc. monasteriorum. dilect. fil. de iure ual. & riu. abbatibus, & priori de ponte fracto per priorem, &c. Eboracen. diocel. monasteriorum abbatibus.

Priori monast. & priori prioratus extra muros eiusdem dioc. dil. fil. monast. beatae Mariæ de Passu per priorem, &c. & prioratus S. Martini extra muros oppidi de Madrid. Toletan. diocel. prioribus.

Abbati in diocel. & Canonico in ciuitate. dil. fil. Abbati monast. de Lumlo Aquilan. dioc. ac Antonio de Roca Canonico Aquilan.

Abbati monast. & præcentori maiori ac Sacristæ collegiatæ. dil. fil. abbati monast. insulæ brudaræ Lugdunen. diocel. & præcentori maiori, ac sacristæ secularium & collegiatæ S. Henrici Lugdunen. eccles.

Archidiacono & duobus canonicis in eadem ecclesia. dil. fil. Archidiacono, & Iobene. & Fran. de Lachero Canonicis eccl. Redonen.

Cantori offic. eiusdem eccl. dilect. fil. cantori eccl. ciui. & offic. ciuitatem.

Vicario & officiali eiusdem ecclesiæ, nõ solent dirigi literæ; etiam si in ecclesia essent illa duo officia distincta.

Vicario episcopi, Dil. fil. vicario venerabilis fratris nostri episcopi Vterbien. in spiritualib. generali.

Decanis extra. & Scholastico intra muros ecclesiarum dilect. fil. S. Victoris & S. Petri extra decanis, & scholastico S.

Stephani intra muros Maguntin. Ecclesiarum.

Tribus Abbatibus in dioc. Dile. fil. S. Pet. dec. ac de pa. Cornetanen. dioc. monast. Abbatibus.

Abbatibus in diocel. extra muros. Dile. fil. Vallis dignis Valentin. dioc. & S. Bernardi extra muros Valentin. monasteriorum abbatibus.

Priori ecclesiæ prioratus & collegiatæ. Dilect. fil. Prioratus. S. P. & maioris, ac secularium & collegi. S. Ruffi. ecclesiarum patrone priore.

Archidiaconis maioris, & aliis in eadem eccl. dilect. fil. maior. & Xatiuensi, ac de alzezita eccl. Valent. arch.

Preposito & cano. maiori, ac decano collegiatæ. Dile. fil. præposito maioris & eiusdem ac S. Afcanij Brëmen. ecclesiarum.

Duobus Canonic. vni S. Petri de Vrbe, & archipresbytero. Dil. fil. archipresbytero & Anti de dan. ecclesiæ Florent. ac Celso de melinis basilicæ principis Apostolorum de vrbe Canonicis.

Archidiacono & decano eiusdem ecclesiæ, & Canonico alterius. Dilect. fil. archidiacono & decano ecclesiæ Valentin. ac Anto. Ca. Canonico ecclesiæ Carthaginen.

Archidiacono & decano eiusdem ecclesiæ, & archidiacono alterius. Dilect. fil. Barchinonen. & Valentin. archidiaconis, & decano eiusdem Valentin. ecclesiarum.

Archidiacono & canonico eiusdem ecclesiæ & decano alterius. Dile. fil. archidiacono Valen. & decano Illerden. ac Ioa. abba. Canonico eiusdem Valentin. ecclesiarum.

Duobus Canonicis diuersarum. Dil. fil. Ant. P. Ferrarien. & Fran. Mutinen. ecclesiarum Canonicis.

Prioribus duarum collegiarum in eadem ciuitate. Dil. fil. secularium & collegi. S. Desiderij, S. An. Auinionem. ecclesiarum prioribus.

Abbati nullius diocel. dilect. fil. Abbati monasterij Farsensis, quod nullius existit diocel.

Præcent.

Præcentori & Canonico in eadem, & Canonico in alia. Dil. fil. præcentori. & Io. Lupe. Illerde. ac Enuero. Cornelio osceni. Canonico ecclesiæ.

Canonico regulari. Dile. fil. Fabritio de mansis Canonico ecclesiæ Perusien. ordinis. S. Augustini.

Abbatibus collegiarum diuersarum diœces. Dil. fil. secularium & collegiatarum Vali soleti & Sarcenium. Palentin. & subrogem. diœces. eccl. Abbatis.

Episcopo & Archidiacono eiusdem ecclesiæ. Venerabili fratri episcopo Vrbeuetan. & dilect. fil. archidia. ecclesiæ Vrbeuetan.

Vni Canonico non solet poni ecclesiæ. Dile. fil. Ant. de Marct. Canonico Pisan.

Duobus, tunc ponitur ecclesiæ. Dil. fil. Troillo de maluitis & Ant. de pij. Canonici. eccl. Bono.

Tribus prioribus in eadem ciuitate, vno extramuros. Dil. fil. Iacob. de Spata. & S. I. fidori, & S. Hieron. extra muros Ispalen. per priores gubernari solitorum monasteriorum prioribus.

Decano & Canonico eiusdem ecclesiæ. Dil. fil. Decano & Mar. Cor. Canonico ecclesiæ Maioricens.

Canonico & officiali eiusdem ecclesiæ, Dil. fil. Dionysio fa. Canonico ecclesiæ Gerunden. & officiali Gerunden.

Præpositis in cathedrali & collegiata, & decano in eadem. Dilect. fil. maioris & sancti Germani præpositis, ac eiusdem sancti Germani decano Spiren. ecclesiarum.

Prioribus monasterij eiusdem diœces. Dilect. fil. de Morena & Bandonia per priores, &c. Portugalen. diœces. monasteriorum prioribus.

Cantori & officiali in eadem, & officiali in alia. Dile. fil. Cantori ecclesiæ Andegauen. & Turonen. ac Andegauen. officialibus.

Duobus Canonici diuersarum Ecclesiarum in eadem commorantibus. Dilect. fil. Anto. F. Illerden. & in ciuitate Illerden. commoran. Franc. Iu. vici. ecclesiarum canonicis.

Abbati & priori in eadem ecclesia eiusdem diœces. Dilect. fil. abbati & priori secularis & colleg. ecclesiæ valiseleti Palentin.

Canonico regulari & seculari. Dile. fil. Anto. de brutis Perusin. ordinis sancti Augustini. & Marco. de strafenen. ecclesiarum Canonicis.

Priori præposito monasteriorum. Dil. fil. Priori de villano per priorem præposito sancti Martini de Costa. per præpositum gubernari solitorum. Gerunden. diœces. monasteriorum præpositis.

Abbati & priori & monasteriorum eiusdem diœ. & canonico ecclesiæ. Dil. fil. Abbati S. Andr. & per priorem. &c. beatæ Mariæ de clumero. Astoricens. diœces. monasteriorum, ac Fernando Nerio canonico Astoricens.

Priori ecclesiæ & prioratus in eadem ciuitate. Dilect. fil. ecclesiæ & prioratus sancti Ioannis Cæsaraugustan. prioribus.

Vicario vrbs. Vener. fratri. R. episcopo. Perusi. nostro in vrbe in spiritualibus vicario.

Tribus vicariis. Dil. fil. Taurinen. & Asten. ac montis Regalis episcoporum venerabilium fratrum nostrorum vicariis in spiritualibus generalibus.

Vel sic. dil. venerab. frat. nost. Taurin. & Asten. ac montis regalis episc. vicariis in spiritualibus, generalibus.

Gubernatori patrimoniij protonotario. Dil. fil. magistro Lud. & Angnellis, notario nostro pro nobis & Ro. eccles. prouin. nostræ patrimoniij B. Pet. in Tuscia gubernatori.

Canonico ciuitatis Venetiarum tempore Pauli secundi scribitur sic. Dil. fil. Ty. Barbarigo canonico Venetiarum.

Episcopo & vicario committit penitentiaria disiunctiue, sed cancellaria nullo modo, olim sic. *vt in ca. insinuante. de offi. deleg.*

Et nota, quod regulares semper præferuntur secularibus, vt licuit videre in exemplis, nisi in canonico regulari, qui postponitur omnibus, præterquam vicario vel officiali.

Quando scribitur habenti dignitatem in ecclesia ciuitatis, vel dioc. vbi fit commissio non solet apponi nomen delegati. Sed si resideat extra, sic: vt visum est in exemplis. & hoc habeat locum etiam si pars impetrans rescriptum hoc peteret, & quid differat vel interfit an apponatur locus residentie delegati, vel non, vide Ioa. Andr. in c. fin. de rer. permut. & doct. Gallicanos, in ca. nonnulli.

Quibus committantur cause.

Circa qualitatem personarum, quibus possint committi cause per rescripta apostolica: est semper menti tenenda dispositio Bonifacij. 8. videlicet, c. statutum. de rescript. lib. 6. nam illa est nunc in viridi & vigenti obseruantia cancellarie. Sed circa quedam dubia posita ibi per docto. stylus habet que dicentur. Archipresbytero rurali non committuntur cause, nec officiali capitulo expresso nomine capituli, nec conseruatori, de quibus dubitarunt gl. in clem. & si principalis, de rescript. Inquisitoribus autem & prelati mendicantium possunt committi, cum clausula que est in quinto iustitie, quamvis non soleat committi. vide e. cum olim. de maio. & obed. Plebanis autem collegiatarum committuntur, & in partibus Venetorum solet dici ecclesie: in Tuscia vero plebis. Preceptoribus autem maioribus S. Antonij per constit. Sixti Papu 4. committuntur cause, & aliis quibus Canonicis Collegiatarum in Alemania, & S. Petronij Bononiensi, & alibi per constitutiones descriptas in quinto cancellarie de gratia. de quo fit mentio in l. rez. cancel. sub iii. de dispens. Monachis autem ecclesiarum cathedralium non solent committi de stylo hodie, que habentur in c. causam que. de iudic.

Ad que trahuntur persone in rescriptis.

Circa loca autem, ad que trahuntur persone in rescriptis est etiam obseruanda forma d. c. statutum. cum distinctione, aut actor & reus sunt eiusdem diocesis, vel diuersarum, &c. Item an allegetur per horrescentia: & dantur tunc litera extra cum clausula per horrescentia. Dantur etiam litera extra, si actor dicat quod ciuitatis & diocesis rei intrare non audeat, vel quod sufficiens persona, cui causa committi possit

in ciuitate seu diocesis rei non resideat. Aut quod vniuersitas, episcopus vel capitulum. Et breuiter, in his est seruanda forma d. c. statutum. & etiam clem. abbas. de rescript. que disposuit quomodo superior impetrat rescriptum, volens agere ratione membrorum sibi subiectorum, que sunt in alia diocesi quam dignitas principalis, cui illud membrum subest. Ad cuius cle. intelligentia, lege que scribit Collec. & alij doc. Gallicani in c. nonnulli. de rescript. & in c. ex parti. de for. compe. vbi inter alia dicunt, quod si quis Abbas rationem membri in alia diocesi quam sit abbatia sua siti, velit impetrare contra quemdam tertie diocesis, & habere iudices in diocesi abbatie tanquam in tertia, non debent ei dari iudices in illa, ne fiat per fictam & indirectam viam contra dispositionem d. c. statutum.

Et nota, quod cause appellationum, matrimoniales sententie late ab ordinariis possunt committi extra ciuitate vel diocesium, etiam si actor & reus sunt eiusdem diocesis de stylo, nec solent committi nisi episcopis. Simples autem commissiones causarum matrimonialium, hoc est, in quibus non est appellatum iudicialiter a iudice, licet esset forte appellatum extra iudicialiter a parte committuntur de stylo episcopo diocesano, rei vel ree, & non datur in tertia, quamvis actor & reus sint diuersarum diocesis, nisi fuerit suspectus diocesanus impetranti, & tunc dantur extra cum clausula, Cum in ciuitate, &c. non sit aliquis episcopus, qui de huiusmodi causa ad presens tute cognoscere possit, fraternitati tue, &c. Et debet prius narrari causa suspitionis. Sed si forte episcopus diocesanus agat in remotis, & hoc narretur, committitur de stylo causa matrimonialis simplex alteri episcopo in diocesi rei commoranti, vel vincitori. ad quod facit cle. de for. comp. & c. eos qui. de tempo. ordi. lib. 6. videtur tamen tunc posse committi maiore dignitatem in ecclesia habenti, vt in ca. literas. de rescript. spol. Præterea aduerte, quod si aliqua vniuersitas impetret contra aliam vniuersitatem, possunt iudices dari extra de stylo si pars petat. vide Collec. de hoc in d. capit. nonnulli.

nonnulli. si autem causa est prophana includens matrimonialem: non habetur cōstans stylus super commissione faciēda, vide tamen not. per gloss. in ca. dispendio san. & per Lud. cons. 249. & per Oldr. cons. 320. de partium vero consensu causa etiam non matrimonialis trahitur extra. debet tamen fieri mentio in rescripto de dicto consensu. vide ad hoc decis. Regid. de Bellanatre, siue Bellanere. & sit fides de consensu per auditorem contradictarum correctori, si partes sint presentes in curia. Et aduerte quod ratione rei immobilis, super qua impetratur rescriptum, siue agatur actione reali, siue personali, debent dari iudices in loco vbi est sita res illa: & ita obseruat cancellaria, interpretando. d. c. statutum. nihil immutasse quoad immobilia de iure antiquo. & sic remanet dispositio. c. dilectus. de rescriptis. & ca. si. de for. comp. nec tunc attenditur de stylo locus domicilij rei, licet doct. communiter teneant, quod si in electione actoris conuenire reum in loco rei sitae, vel loco domicilij ipsius rei. & no. in l. si. C. vbi rem act. & sic immobilibus discernimus dispositionē d. c. statutum. videlicet, quod non fiat differentia, an actor, & reus sint eiusdem dioc. & c. sed semper dantur iudices in loco immobilium, nō autem in loco domicilij rei, etiam si pars peteret, ad eod quod si in eodem rescripto impetrēt iudices super immobilibus & mobilibus, nō dabuntur iudices nisi in loco immobilium, ne videantur etiam dari in loco seu domicilio rei: & si pars velit in loco mobilium, non dabuntur iudices per cancellaria contra diuersas personas, nisi in diuersis rescriptis, nec etiā curat cancellaria de loco vbi fuit appellatū, vel grauamen illatū quo ad hoc, vt non dentur in tertia, quia dari possunt in tertia, si actor & reus fuerint diuersarum dioc. nec etiā si reus originarius appellans velit iudices contra appellatū in loco eiusdem rei, non dantur ei de stylo. licet contrariū videantur voluisse doct. in d. c. statutum. Contra eum autē, qui interdum moratur in vna diocesi, interdū in alia, dantur iudices in vtraque si hoc exprimat impetrans. In laico autem, qui iu-

risdictioni cuiuscunq; iudicis ecclesiastici se submitit, non dantur iudices, nisi in diocesi rei vel tertia, & aliās iuxta formam, ca. statutum. supradictam in immobilibus. & in causis prophanis laicorum subiectorum ecclesie etiam seruatur forma. d. c. statutum. de stylo: licet aliqui videantur voluisse contrarium. vide eos in c. decernimus. de iud. & ca. sua nobis. de appell. & Bellame. in d. c. statutum. In testibus autē, ad perpetuam rei memoriam, solent dari iudices in loco impetrantis. vide ad hoc doct. in c. si quis contra. de fo. cōp. & c. significarum. de testi. in forma autem, humilibus, quæ plus taxatur, & habet in hoc aliquid gratiæ, potest de stylo absq; signatura Pape causa committi extra dioc. cum derogatione d. cap. statutum. Et in rescriptis ea quæ de bonis super reuo candis indebitē alienatis, & rescripto significauit, & post iter arreptum, dantur iudices vbi pars petierit, quia non exprimuntur rei. Item aduerte, quod non solet cancellaria dare iudices in loco contractus, vel destinatae solutionis, etiam si impetrans dixerit reum ibi inueniri, nisi commoretur, vide ad hoc not. in cap. dilecti. de for. comp. & in l. quero. ff. de sol. præsertim cum non appareat de consensu ordinarij rei. vide etiam ad hoc Specul. in de compe. iudic. §. i. vers. in clericis autem. qui videntur etiam in hac tacita prærogatione requirere consensum ordinarij. & vide text. 3. q. 6. non liceat. & Angel. in l. i. de iudi. Et nota, quod si reus est vnus dioc. & commoratur in alia cancellaria non dat iudices, nisi in loco commorationis, etiam si impetrans petat in vtroque. In loco autem predicto commorationis dantur iudices etiam si non dicatur reū habere domicilium, & stylus iste facit pro opi. Inno. & aliorum in c. ex parte B. de for. cōp. & vide doct. in c. quod clericis. eo. iii. & text. in l. verum. C. de incol. lib. 10. Contra hæredē autē alicuius defuncti, non dat iudices cancellaria, nisi in loco dioc. hæredis, vel vbi ipse heres conueniatur ratione legatorum soluendorum, siue ratione debitorum defuncti. nam non dat iudices in loco vbi defunctus fuisse conueniendus. de quibus in l. hæres absens. & l. si fideicommissum. de iud. ff.

Et in c. fi. de fo. comp. per doct. & ita stylus cancellariæ interpretatur, d. c. statutum. plura fultulisse de dispositis per iura antiqua saltem quo ad effectum commissionum quam faciant interpretationes doctorum qui in multis contrarium sentiunt, nec etiam dantur hodie literæ per cancellariam laicos contra laicos raptores aliarum rerum, quam ecclesiarum, nisi tales raptores, vel furios essent occulti, & tunc dantur literæ excommunicationis generales, ad satisfactionem in forma, significavit. vide ad hoc not. in c. cum sit generale. de fo. comp. & fundantur dictæ literæ generales excommunicatorie ex multis iuribus, videlicet ex c. 2. de offi. ord. & s. q. quidam. & de. volentes. de here. & gl. in cle. maiorum. eo. titul. & ex not. per Host. in c. nobis. de sen. exi. & per Io. And. in c. cum in mult. in novel. & not. 35. q. 6. episcopus. in Synodo. & in c. ad nostrā. & i. de iure iur. & cap. constituimus. de testi. & c. i. de pœnis. per Collect. Et in prædictis literis in forma, significavit, interdum denunciatur quis excommunicatus ipso iure generaliter, & monetur ad satisfactionem, interdum monetur per duos terminos, & deinde excommunicatur, & hoc ultimum fit in casibus, in quibus non est quis excommunicatus ipso iure. Vt not. quod non solet etiam cancel. dare iudices in loco delicti, & in summa, non dat iudices, nisi in loco domicilii, seu comoracionis, & in loco rei immobilis sitæ, adeo, quod ministris & general. ord. comitib. & baronib. & huiusmodi non dat iudices, nisi in locis vbi comorantur, vel in loco vnde denominatur, si illa pronuncia concluditur vna dioc. tātū, vide Abb. ad hoc. in c. dilectus. de rescr. colla. 3. & not. in l. 2. c. vbi Senator. & in c. omnes. de maio. & obe. & in c. quoniam. de offi. deleg. Nota etiā quod si actor impetret contra plures reos diuers. dioc. quamuis illi rei sint diuersarum prouinciarū & etiam sit causa cōmunis, dantur iudices in singulis diocesisbus reorum, vel in tertiis si actor sit diuers. diocesis ab eis, non sufficit dare in vna ex dioc. reorum in simplicib. cōmissionibus. Secus in causa appellationū, in quib. non est necesse accipere iudices, nisi in altera

ex diocesisbus reorum, neque actores cōputantur, nisi pro vno, si dicant se esse litis confortes. vide ad hunc stylus no. inc. dilectus. de rescr. & c. ex parte. de for. com. & l. a. & 2. & 3. si vnus ex plur. ap. & in l. a. de di. rescr. & l. a. & 2. si plu. vna senti. & l. sepe. de re iud. & l. i. si in commu. eademque caus. & in l. scire debemus. de verb. oblig. & l. de pupillo. & si plurimu. de n. ope. nunc. & Clem. a. de appel. in cle. Et dicit lo. Ganfred. cum aliis doct. Gallicanis, fuisse determinatum in cancellaria, quod si quis habeat impetrare contra duos, quorum vnus est de dioc. impetrantis, alius de alia, quod debet dare iudex in tertiam, cū minoras sequantur inconuenientia, & addit longe minorem esse inconuenientia, quod vbi duo vel plures rei cōuenti sunt in eadem causa, quod censeantur loco vnus, quam plurimu. arg. c. in multis. li. 6. de rescr. & de iure pat. c. a. eo. lib. de elect. scriptum. & vide ad hoc not. per Inno. & alios in c. pastoralis. de rescr. hodie tamen fit vt supra dictum est. Dicunt etiam prædicti doc. Gallicani, in cap. causam. de offi. deleg. & Bellam. iud. in d. c. statutum. cancellariam cōmittere causam matrimoniale, etiam si sit super fœdere, episcopo, & aliis non episcopis, cum clausula, tu frater episcope, & quando appellatur à grauamine, vel interlocutoria in matrimonialibus, etiam committitur episcopo, vt ibi per eos, & ita seruatur hodie. Facit contra c. constitu. 2. de apel. Sed si maritus impetret literas contra aliquem continentem vxorem suam inuitam, potest tunc absque dubio committi aliis, quam episcopo, cum talis cognitio sit misti fori. vide Io. And. & alios in c. non est. de spon. & ca. illud. de pre. sumpt. & Ant. de But. in ca. tuam. de ord. cog. Et nota quod si priuilegiatus traxit me extra suam diocesis, & ego appello ab sententia, cōmittentur olim causæ per cancellariam extra diocesis appellati. per not. inc. prudentiam. de mut. peti. Verum postea vltimum est obtare d. c. statutum, & negata est commissio extra diocesis. Et iterum postea cancellaria in similibus casibus, dedit extra, tempore Clementis 4. interpretando stylum per ius commune, per no. in c. cum dilectus de cons. quare stylus in can-

in cancellaria fuit in hoc inconstans. Et in his pluribus aliis indigeret declaratione Pontificis d. c. statutum. quod videtur confuse & generaliter tollere multas æquitates iuris antiqui. Et nota quod si episcopus impetret literas vnâ cum alio suæ diocesis. pro re communi contra eius subditum, dantur iudices extra, etiâ in simplicibus. arg. d. c. nunci. de iur. pat. lib. 6. ff. de quib. re. ad eund. iud. ea. l. 1. c. per tuas. de arbi. l. si ita. de li. & possib. ff. si seruit. vend. l. si communem. c. de temp. in integ. restit. peten. & de concef. præb. auctoritate. li. 6. l. i. c. si commu. eademque caus. in integ. rest. poss. l. inter de minor. l. per fundum. ff. de seruit. rusti. præd. & de cond. & demonst. l. pater. & faciunt dicta supra de litis confortibus.

Circa per-
sonas que
possunt li-
teras im-
petrare.

Personæ autem, quæ possunt impetrare literas, sunt laici, contra laicum in terris ecclesiæ. vide in ca. si duobus. de appel. Item laicus contra clericum, & clericus contra laicum, etiam de antiquissimo stylo, & clericus cum laico contra laicum, si ad eos communiter res pertineat, sed non econtra. Sed in hoc ultimo casu contrarium videntur voluisse. doct. in l. præcipimus. §. eod. c. de appel. & in l. fin. de hono. non cont. c. Mathes. in quodâ nota. & Abb. rector in quadâ disp. de quo per Collect. post Federi. in c. foris. de verb. signifi. in causis autem feudalibus, non dantur literæ etiam clerico. vide cap. ceterum. de iudi. & cap. ex transmissa. & ca. verum. de foro comper. Dantur autem literæ laicis contra laicos, super vsuris vel contractibus in fraudem vsurarum initis, vel iuramento vallatis. Item super iure patronatus vel præsentatione, aut iure funerandi, aut dote, vel donatione propter nuptias, & super administratione rerum piarum. & propterea dantur confraternitatibus. vide ad hoc. Paul. & Abba. in cons. Dantur etiam ratione voti. Vide ad hoc in c. licet. de voto. & quomodo laicus conuenitur super re, quam tenet ab ecclesia, vide ad hoc Specu. in tit. de com. iud. ad. §. 1. & not. inc. nullus. de fo. comperen. & not. in cap. si clericus laicum. Dantur etiam pro & contra executorem vltimæ voluntatis laicum, etiam in non piis causis, licet quo ad vltimum, vide-

antur ob stare huic stylo not. in ca. tua. de testum. & breuiter dantur literæ inter laicos super causis ecclesiasticis, & aliis absque dubio forum ecclesiasticum concernentibus. Super obseruatione autem pacti inter laicos non dantur, nisi diceretur in illis locis tales causas de antiqua consuetudine pertinere ad forum ecclesiasticum. vide ad hoc Collect. in c. 1. de pact. Super infamatione autem de crimine incestus inter laicos, cum peterentur literæ tempore meo à cancellaria, de consilio dominorum de parco negatiuus eas, quauis mihi videretur esse concedendas pluribus rationibus, & inter alia, quia Cancellaria maximè innititur textibus alleg. in ca. si de sepult. sed quia non inuenimus exemplum alicuius formæ antiquæ, ac quæ iuri opinioni eorum. Sed contrâ feci in crimine contra naturâ, cum peterentur literæ inter laicos iuxta formam. l. diffamari. vide de his doct. post gl. in c. nos inter. de purg. cano. & in c. clericus. de excef. prælatorum. & capit. in archiepiscopatu. de rapto.

Et nota etiam, quod Iudæis vel Saracenis contra laicos Christianos, vel econtra, non dantur literæ per Cancellariam, nisi super causis concernentibus forum ecclesiasticum simpliciter vel mixtim, nec fit mentio de negligentia iudicum secularium sed si essent de terris ecclesiæ, bene dantur. vide ad hoc not. in c. quod super his. de voto. per doct. & in d. c. in archiepiscopatu. Magistris, seu præfectis fabricæ ecclesiæ, & perpetuo oblati, & rectoribus hospitalium, laicis pro bonis ad fabricam vel hospitale spectantibus, bene dat literas cancellaria, & contra eos pro dictis bonis, & fratribus & fororibus, etiam tertii ordinis S. Francisci, & contra eos: simplicibus autem eremitis non solent dari literæ, nec seruatoribus clericorum laicis. Bizocaris autem seu mantellatis dantur, vxori clerici coniugati, & multo magis contra eum videtur dari posse per l. i. c. de incol. lib. 10. & de dign. l. mulieres. lib. 12. ff. de sena. femina. Et nota, quod laico de terris ecclesiæ, non dantur literæ contra laicum extra terras ecclesiæ, sed econtra sic. Et attende, quod in tutore,

& cura

& curatore, & procuratore in rem suam, consideratur persona pupilli, vel adulti, seu furiosi, aut procuratoris, an sit clericus vel laicus, non ipsius tutoris vel curatoris super impetratio. Idem ad hoc ut trahatur extra, nam in hoc, videlicet, quo ad commissionem, non solet attendi dicecensis vel locus commoratio, tutoris vel curatoris, sed pupilli vel adulti. *Facione ad hoc not. in l. si ex pl. eius. c. et an. l. i. §. libelli. de appel. ff. et l. i. quon. nup. inter pu. et no. l. i. ff. de administ. tut. et l. ad ca. ff. de re iud. et in c. sua nobis. et c. ex parte. de appel. et in c. querela. de elect. et in l. i. c. de sem. et inter iud. et in c. i. de proc. lib. 6. ubi non attenditur qualitas procuratoris, & de procuratore in rem suam, vide no. in c. licet. de offi. dele. et l. apud. de do. excep. in patre autem laici administratore bonorum filii clerici non habetur firmus stylus. Aliqui ex correctoribus considerantur persona patris, propter interesse eius in usufructu, & non dederunt literas contra laicum: alii dederunt, quasi pro re, quasi communi patri laico & filio clerico, & hanc partem nos sequuti sumus, tamen quoad trahendum extra impetrante literas patre aut si contra cum ratione predictorum bonorum impetrentur, semper attenditur dicecensis, patris non filii: si fuerint diuerlarum: quia consideratur vexatio & cura comparandi per iura supra alleg. et verbum trahere. vt not. docto. Galli. in d. c. statutum. & in executore quo ad hoc. et vide ad hoc glos. et Bartol. in l. i. c. de agri. et cens. Dantur etiam literae laico contra laicum, qui subest iurisdictioni temporalis alicuius episcopi vel prelati, si hoc narretur. quamvis olim Cancellaria non dederit literas nisi inter laicos ecclesiae Romanae tantum, quod Collect. in cap. ad petitionem. de accus. dicit observatum fuisse, vel ex effectu praesidentium in literis expediendis, vel ex errore abbreviatorum. Et si laicus percussit laicum in ecclesia, non dantur literae ad instantiam percussis, sed rectoris ecclesiae. et vide ad hoc not. in ca. cum sit generale. Dantur quoque literae contra laicum mulieri conquerenti se per dote, siue cum viro, quando est nupta, siue absque viro soluto matrimonio, vel viro*

ipso ad inopiam vergente, & debet fieri mentio in rescripto, quod res super quibus laicus mulieris pertineant. Viro autem contra laicum dantur etiam literae pro dote sibi promissa. vide ad hoc ca. permissas. de do. inter virum et vxor. formam quaterni Cancellariae iustitiae, in titu. de mari. Viro etiam contra vxorem, ad dotem propter adulterium vxoris perditam, videtur posse dari literas per cap. plerumque. de don. inter vir. et vxor. et cap. ex parte de consuet. et not. per Abb. in cap. cum sit generale. de form. compe. & idear fortè videtur, si agatur super parafernaliibus per mulierem non contra tertium, sed accessorie ad dotem, seu vna cum dote, vt in cap. plerumque. et sine esse. de dona. inter vir. et vxor. argum. l. si ego. §. doris. de iur. dot. ff. et l. fin. Cod. de pact. conuen. et argum. l. si sponsa. ff. de iure dot. et de priua. credi. l. 2. §. fin. sed si mulier est vidua, vel pauper orphanus, bene impetrat literas etiam nulla facta mentione de dote, cum clausula, illos sub quorum iurisdictione, &c. quae dantur quando pauper orphanus, vel vidua non possunt consequi iustitiae complementum à iudicibus secularibus, & vocatur pauper orphanus miserabilis persona vt not. in cap. super quibusdam. de verbo. signif. iuncto. cap. 1. §. 7. dist. et l. orphanotrophos. c. de episc. et cler. et cap. grandi. de sup. neg. prel. lib. 6. et cap. 1. ne cler. vel monach. Nec capitur orphanus, vt cap. admonere. 33. q. 2. pro eo qui caret parte. Et dantur etiam pro orphano, quamvis habeat tutorem vel curatorem, vt videtur forma Martini de Ebulo. videtur oblatre. dist. l. orphanotrophos. sed potest esse pauper miserabilis, etiam si habeat tutorem vel curatorem. Pro nobili paupere orphano etiam dantur literae. vide not. in cap. signifi. cantibus. de offi. deleg. et l. humiliter. Cod. de incest. nupt. Item dantur literae pro clerico cum vnicuique & virgine coniugato, & contra eum de stylo. licet videatur oblatre. cap. vnicuique. de clem. cond. lib. 6. tamen pro stylo faciunt not. per Abb. cap. 1. de rit. et hone. cler. Et nota, quod pauper orphanus, vel vidua non impetrat in eisdem literis contra clericos & laicos simul, cum

etiam diuersæ sint conclusiones. Et aduer-
te etiam, quod laicus non impetrat literas
contra clericum generaliter super iniu-
riis, sed est necesse specificari iniuriam. *vi-
de not. in c. grauis. de rest. spol. & c. olim de iniur.*
Nec clerico, & laico dantur literæ simul
super iniuriis, etiam si diceretur commu-
niter. Item si conuenerint sint plures, et-
iam si pater vel filius, vel fratres debent po-
ni super bonis & rebus aliis ad eos comu-
niter spectantibus, sed in vniuersitate co-
querente vel alio corpore, seu collegio
non dicitur communiter spectantibus.
Monachis autem vel aliis religiosis, aut
mendicantibus non dantur literæ nomine
proprio, sed superioris & conuentus, nisi
talis religiosus habeat aliquod officium
obedientiarum, vel administrationem, aut
beneficium sui ordinis, vel ex dispensatio-
ne Apostolica, vel impetret super absolu-
tion. ab excommunicatione vel infama-
tion. aut alimentis, aliàs non dantur, etiam
si sit in studio. Et etiam olim obseruauit
cancellaria, *vt per Collect. in c. dilectus de re-
scrip. & vide Ror. de iudic. in nouis. & in decis.*
Bella. Mihi tamen semper visum fuit posse
dari literas pro existente in studio, si affe-
rat se de licentia prælati & conuentus ef-
se in studio, *per no. gl. in c. non dicatis. 12. q. 1.*
& filongius de iudicibus. & *per Archid. &*
Ioan. Andr. in cap. 2. ne cleri. vel monach. dum-
modo narret iniuriari sibi super debitis
ratione studij contractis. Aliqui tamẽ cor-
rectores sequuti sunt exacte stylium anti-
quum, ne sub hoc prætextu studij detur
ocasio monachis impetrandi literas su-
per aliis debitis, & administratione pro-
prij, & noluerunt dare etiam cum dicta
narratiua. Contra religiosum autem ho-
die bene dantur literæ, sub nomine pro-
prio indistincte in loco commorationis. &
vide not. in c. quanto. de offi. ordi. Mendicanti-
bus verò dantur literæ pro erogatis eis, vel
ecclesie eorum in eleemosynam, cum pos-
sint implorare officium iudicis, ad habenda
illa bona, & etiam agere si dixerint se
posse obtinere bona ex priuilegio sedis A-
postolicæ, cui non sit derogatum. *Ad quod*
vide not. in cap. si. de pact. lib. 6. olim tamen

cancellaria non admittebat appellationes
super immobilibus medicantium, quam-
uis allegarent priuilegium Apostolicum
super eis, *vt not. Collect. in ca. significantibus.*
de noui oper. nunc. Abbati autem soli dan-
tur, pro spectantibus ad, mensam Abba-
tialem, si fuerint ordinis S. Basilij vel Be-
nedicti, aliàs autem non dantur absq; con-
uentu. Præceptoribus autem siue com-
mendatoribus militaribus datur indistin-
ctè, etiam pro pluribus commendis, sed
non pro pluribus prioratibus in militibus
Rhodiensibus, seu fratribus Hierosolymi-
tanis, *vt vidi in eorum statutis, seu stabili-*
mentis, dum peterent confirmationem
eorum. & vide no. in cap. quia nos. de appel. per
Inno. & Host. vide ad hoc not. in c. cum deputati.
de iudi. & Oldr. conf. 127. viro autem & vxori
dantur literæ absque verbo, communiter.
Non dantur literæ, si quis velit impetrare
contra homines talis loci, nisi dicatur vni-
uersi homines vel vniuersitas hominum
talis loci. *vide ad hoc not. in c. cum in multis. de*
rescrip. li. 6. Oldr. conf. 315. & not. gl. in c. cum di-
lectus. de ord. cogni. Et quando ignoratur, an
quis sit clericus vel laicus, solet poni dis-
iunctiue clericus vel laicus pro quo stylo
facit. *l. i. §. quia autem. ff. quorum leg. de rest.*
in integ. constitutis. & c. vnic. de post. præ. lib. 6.
Filio autem familiars non solent dari literæ
contra patrem, nisi exprimat sibi iniuriari
super castrensibus, aut alimentis, vel aliàs
in casibus, in quibus possit agere contra
patrem. *vide ad hoc. l. his nulla. ff. de iudic. & l.*
actiones. ff. de act. & glo. 23. que. 4. si ecclesia.
& in cap. queritur. 2. q. 7. nam prohibito con-
sequenti, videtur prohibitum antecedens,
videlicet impetratio literarum. *facit quod*
not. Immo. in cap. 2. de dilat. Emancipato au-
tem bene dantur, cum non prohibeatur a-
gere: nisi non præterita venia, que per im-
petrationem literarum non tollitur, & iu-
de hoc examinabit. *argu. l. sed & in hac. §.*
præter. & l. quamvis in si. ff. de in ius voc. & facit
l. si. C. eo. Super furt. verò, vel falsitate com-
missa per patrem aduersus filium quod
possunt dari. vide l. congruentius. C. de patr.
pot. & not. in ca. prohibemur. 2. que. 1. & in d. §.
prætor. Cisterciensibus non dantur literæ

super castris, hominibus vafallis, vel decimis, nisi adiciatur, quod habuerint illa antequam ipsorum monasteriorum Cisterciensis ordo reciperet instituta. *vide capi. recolentes. de stat. monach. & not. in cap. cum ordinem. de rescript.* Super diversis beneficiis contra diversos reos non datur vnum rescriptum, nec cum clausula, & quidam alij. Sed est necesse exprimere reos, nec vbi agitur super beneficio, non debet hodie addi in rescripto super rebus aliis, quam fructibus illius. Cancellaria non dat literas conuentui vel Capitulo, vel cõtra eos, nisi super bonis discretis, & aliis quæ vacante sede per eos necessario expediuntur. *vt per Collect. in cap. illa. ne sede vacante.* Et pro iniuria illata ecclesiæ cathedrali, vel intra ipsam, vel in eius cõmiterio non dantur literæ episcopo, siue capitulo. *vide Collect. in capitu. cum deputati. de iudic. sed. contra sic.*

Nec in aliquo rescripto ponuntur ultra tres ciuitates siue diocel. computatis auctoribus & reis, vel quatuor si iudex fuerit ex illis quatuor.

Item non ponuntur ultra octo nomina reorum, absque clausula, & quidam alij, sed cum ea septem, nomina verò conquerentium possunt esse quot placet.

Contra reges & principes, seu magnos duces non dantur literæ sine signatura Papæ faciunt no. per Specu. titul. de legat. §. nunc videndum. *vers. Item non obstantibus.*

Et nota, quod communitas, seu vniuersitas de stylo computatur pro quatuor personis, licet l. mortuo. ff. de fideiuss. & ex quib. caus. mxio. l. ai. prætor. §. item inquir. cum aliis iuribus faciant contra. & ideo non datur literæ in vno rescripto, nisi contra duas vniuersitates, si velis ponere clausulam, & quidam alij, & communitas dicitur ciuitatis. Diuersitas verò castri, vel villæ, aut populi, videtur facere contra clemen. vnica. *de vsur. & not. per Bar. in extrauag. ad reprimendum.* Nec datur literæ, nisi contra tria monasteria tantum, vel domos in eodem rescripto. Nec super iniuriis verbalibus dantur literæ per cancellariam. *vide ad hoc cap. quærit. de re iudi. & decis. Rotæ.*

In ciuilibus plures agentes appellantur litis consortes. In criminalibus verò plures rei complices. facit contra gloss. in clem. de pen. *vide text. & Ioan. And. in ca. cum oportet. de accusat.*

Quando agitur super pecuniarum summis, ponitur in conclusione post illa verba, ap. ne. vsuris cessantibus. *de quo in ca. dilect. de foro comp. nisi conueratur episcopus, capitulum, conuentus, vel persona ecclesiastica ratione beneficii, aut religiosus, vel familiaris Papæ, vel de cur. Romana, quia præsumitur pro eis, vide not. in cap. cum in iuuentute. de præsump. cum ex inuncto. de no. ope. nunc. §. i. distinet. miranur. q. quest. 2. Lugdun. nec hodie ponitur in rescriptis appellationum.*

Mortuum non appellat Papa dil. fil. de stylo, nec venerabilem fratrem, sed quondam talem, & bo. me. episcopum.

In rescripto super defectu natalium, ponitur clausula, ita tamen, &c. alias est falsum, & committitur diocelano nisi sit suspensus: quia tunc committitur officiali ultra montes, & hodie etiam idem quando diocelanus agit in remotis. & hoc exprimitur, *facit. daturum. de præb. lib. 6. si vacet eccl. tunc scribitur maiorem potestatem in ea obtinenti. vide de hoc in quæm. tit. de defect. natu. Specu. in tit. de dispen. §. nunc de episcoporum. & in si. & quis dicatur Diocelanus vide gloss. in Cle. vnic. de for. compet. & datur hodie hæc dispensatio tam præsentibus in curia quam absentibus, etiam progenitis ex non soluto & soluta. & de dicta clausula, ita tamen vide Oldradum consi. 166. & Rot. in antiquis: & gloss. in cap. si pro clericis. de præbend. lib. 6. & in cap. non potest. & Salicet. in leg. præscript. C. si contra ius vel iur. publi.*

Et in confirmationibus in forma communi, nunquam ponitur in narratione diocelensis, in qua est beneficium, sed in salutatione tantum.

Nec datur, Post iter arreptum, mulieri, sed religioso sic, si habeat administrationem, *vide not. me. cum deputati. de iudi. & gl. in Cle. & si principalis. de rescript.*

Regulæ Cancellariæ Papæ viuenti ad futuram,

futura rei memoriam dantur sub hac forma. Ad futuram, &c. cum literis maiusculis. Cunctis disponentes fidelibus, iustitia ministrari tenorem cuiusdam per nos dudum editæ constit. quæ die decima nona Mensis, &c. Anno Incarnationis, &c. Pontificatus, &c. Anno primo, publicata fuit ad instantiam dilecti filij A. Decani, &c. se illa pro sui conseruatione iuris, indigere asserentis, presentibus inseri fecimus, volentes & autoritate Apostolica decernentes, vt huiusmodi sic inserto tenori stetur, & plena fides adhibeatur, vbicunque in iudicio vel extra illud exhibitus fuerit, vel ostensus: dictus verò tenor talis est. Item voluit, &c. nulli etiam, dat. &c.

Si Papa fuerit defunctus, dantur sic à successore, Cunctis, &c. quarum quidem constitutionum, quas suo duntaxat tempore duraturas obseruari voluit, &c.

Si verò non petantur ad futuram rei memoriam, sed per commissionem iudicum, dantur sub hac forma directè iudicibus, coram quibus causa pendet: Cunctis, &c. per nos nuper editæ constitutionis anni, &c. Pontificatus nostri, &c. ad instantiam dilecti filij illa pro sui iuris conseruatione & executione quarundam literarum Apostolicarum per eum ad vos communiter impetratarum facienda indigere asserentis presentibus, &c. volentes, &c. Tenori plenam fidem adhibeatis, & secundum eum ad executionem procedatis, literarum verò earundem dictus tenor talis est.

*De quatuor clausulis, prouiso,
& aliis.*

Clausula, prouiso quando quis conqueritur, super cõsibus, pensionibus, & huiusmodi prouisione cealus huiusmodi contra statuta Lateranensis concilij impositi sint, vel aduerti. *vide c. prohibemus, de censu.* & ponitur in rescripto ante clausulam, testes. Nec datur si minor impetret contra maiorem, nec cõtra laicum tantum, vel clericum & laicum simul.

Clausula, prouiso, quando quis conqueritur contra communitatem vel vniuersitatem, & hæc, Prouiso ne aliqua singularis

persona dictæ vniuersitatis auctoritate presentium ad iudicium euocetur, seu in illam, aut locum predictum interdicti sententiam proferatis, nisi à nobis super hoc mandatum receperitis speciale, & contra capitulum, hæc clausula non ponitur, *vide Bellum, de hac clausula in capitulo cum in multis, de rescript. lib. 6.*

Clausula, prouiso, quando quis conqueritur contra consules, aut proconsules, aut nobiles, aut gubernatores ciuitatis vel huiusmodi, et hæc, Prouisione in terras dicti nobilis, vel eandem ciuitatem, vel oppidum auctoritate presentium interdicti sententiam proferatis, nisi super hoc à nobis, &c. & hæc clausula ponitur, quando conqueritur aliquis in pecuniariis vel aliis ciuilibus causis contra predictas personas: *vide in extrauagan. Bonifacii proinde. Super criminibus verò remanet ius antiquum, cap. si sententia, §. ceterum, de sent. excom. lib. 6. cum aliis iuribus.* non tamen ponitur in rescripto super vsuris, nec super manuum iniectio, etiam si agatur ciuilitè: nec in matrimonialibus, *vide cap. non est de sponsalibus. & capit. i. de vsur. lib. 6. & cap. pen. Clausula,* prouiso, non datur in commissionibus appellationum, nec olim aliquo tempore data fuit in partibus Gallicanis: quia malè parebant nobiles & vniuersitates iudicibus Ecclesiasticis, vt legi in notis quinterni Cancellariæ gratiæ. Nec etiam ponebatur in certis Diocesisibus Germaniæ, per constitutionem in concilio Constanti. nunc sic factam, videlicet in Caminen. Trazeburgen. Nauelburgen. Zuerinen.

Clausula, prouiso, quando excommunicatus contra formam Concilij generalis petit absolutionem prouiso, quod si pro manifesta offensa dicta sententia sit prolata, nec ab excommunicato sufficienter præstetur emenda nullatenus relaxetur. *vide c. sacro, de sentent. excomm. & c. ab excommunicato, de rescript. & cap. ex parte, de verb. signifi.*

Inuocatio brachij secularis, hodie non datur absque signatura per Cancellariam, nec tempore Collect. dabatur, vt per eum in *cap. i. de offic. deleg. olim verò data fuit: vt in*

quintero iustitie, de usuris. forma 21. quare stylus est inconstans, & an delegatus hoc possit sine expressa commissione, vide doctor. in c. significasti. de offic. deleg. & in cap. si quis contra clericum. de foro comp. & ca. vt offic. de heres. lib. 6.

Super sponsalibus de futuro, vt cogatur vir vel mulier implere per verba, de presenti, non solet Cancellaria dare literas, etiam si dicatur interuenisse iuramentum. vide que scribo in aliis memorialibus meis, & not. in c. requisit. de sponsal.

In rescripto appellationis à principio, ubi formatur libellus actoris vel rei super petition. semper debet poni quis petat, à quo petat, seu petierit, quid vel quare petat: & in his victimis, quando ignoratur res, vel quantitas aut causa, solet dici rem tunc expressam ex causis tunc expressis, vide materiam libellorum, & que infra dicentur.

Item in absolute ab excommunicatione debet poni causa excommunicationis. vide doct. Gallic. post alios in capit. ex parie. de offic. ordin. & Host. tit. de rescript. §. quis impetrare.

Et nota, quòd per Cancellariam datur monitio sub censuris in notoriis iuris: vt super decimis & huiusmodi. vt in tit. de decimis. in prima forma quinteri. vide gloss. de his post rex. in ele. dispendiosam. de iudi. & doct. in c. conquestus. de for. comper. & in ca. nosti. de elect. & de probat. quoniam. & de appel. personas, & de inuer. ad nostram.

Et considera, quòd Cancellaria in rescriptis sæpius vitur verbo, temere, quod verbum excludit rectè vel ritè, aut vtrunque, & potest conuenire parti, vel iudici: vt not. in l. eum qui temere. ff. de iudic. & Insti. de pæn. teme. l. i. c. ex literis, de diuor. cap. tuarum. de priui. de elect. prouida. lib. 6. & c. vt periculosa. ne cler. vel monach. eo. lib. Insti. quib. alie. licet §. e contra. & in c. bone. de posthu. prela. & in multis aliis iuribus.

Et aduerte quod Cancellaria vitur his duobus terminis in conuentione, videlicet, traxit in causam, vel fecit ad iudicium euocari. De primo vide no. in cap. pastoralis. de caus. poss. & proprie. de alio in l. i. de in ius vocand. §.

Si contra Episcopum, Archiepiscopum, vel Patriarcham, impetrentur literæ, ubi dicitur per censuram, debet dici, auctoritate nostra. vide ca. quia periculosum. de sen. excommu. lib. 6. & quia pontificali. de offic. deleg. eo. lib. Contra editum verò quando dantur literæ, dicitur per censuram de stylo. videtur contra dicere capitul. 2. de offic. deleg. ob reuerentiam sacri officij. Sed aliud est pontificale officium, aliud pontificalis ordo, & aliud pontificalis dignitas. vide ad hoc gloss. in Clemen. archiepiscopo po. de priuileg. & quandam decis. Bellam. & contra perpetuum administratorem etiam dicitur per censuram. vide not. in c. is cui. de elect. lib. 6.

Super spolio contra iudicem non ponitur dicto tali, sicut iustum fuerit restituito, sed simpliciter ponitur clausula, vocatis, cum insinuat, pro ea. extra de renunc. in presentia. & c. dilectus. de rescript. vide Olar. conf. 227.

Item nunquã dantur nisi vnus, duo, vel tres iudices, vide c. prudentiam. de offic. deleg.

Item ordo præcedit Dicecesim, sed non Ciuitatem, vt abbas S. Petri Perusinen. ordinis S. Benedicti. Abbas S. Cucuphatis ordinis S. Benedicti Barchinonen. dicecesis.

Nomina ordinum Camaldulensium, Cisterciensium, Cluniacensium, Carthusiensium, Præmonstratensium præferuntur, alia postponuntur, ordinis S. Benedicti, ordinis humiliorum, & c. Cisterciensium, ordinis Præmonstraten. ordinis, & c.

Clausula non obstante, facit conquestum duplicem. vide de ea in cap. ne aliqui. de priuileg. lib. 6. & ponitur etiam in rescript. de iustitia.

Episcopo non dantur literæ super iuribus episcopalibus generaliter, nisi exprimat aliquod ex eis. vide Specul. de rescripto. præsent. & not. in c. constitutus. de reg. do. & Bellam. in decisionibus.

Debet poni in rescripto etiam appellationis de stylo nomen & cognomen Actorum & Reorū, & appellantis ac appellati, aliàs non datur literæ, nisi diceretur Titius & Meuius, & alij hac parte literis cõfortes, quos

quos non est necesse exprimere. Nomen verò iudicis ordinarii, à quo appellatur, non est necessarium apponi, sed delegati sic, licet videatur aliud doctoribus. *vide Spec. tit. de appellatio. & c. oblat. & Barto. in l. i. §. libelli. de appellatio. ff. & dec. Rot.* Item est necesse quòd ponatur diœcesis rei. Item debet poni qualitas vel dignitas personarum. Laicus, Canonicus, Rector, Armiger, Ciuis. Nec debet quis intitulari duobus titulis, sed vno tantum super quo impetrat, sed si impetrat super pecuniarum summis, aut aliis orphanis, potest assumere titulum quem voluerit, & dabuntur ei iudices, iuxta diœcesim de qua se intitulabit. *Vide ad hoc not. in c. ad aures. de rescri. & Bellan. in decis. & nota in quadam decis. in antiquis. de rescri.* Et si est religiosus actor vel reus, debet exprimi ordo, *vt per Hostien. & Collect. in c. cum ordinem. de rescrip.* Et Iudæus non dicitur laicus vel ciuis, sed dicitur incola vel habitator talis loci, vel in tali ciuitate commorans.

Et mulier debet poni post clausulam, & quidam alii clerici & laici, cum non cõprehendatur sub nomine laici de stylo, *vide Spec. in tit. de rescrip. presentatione*, & olim ponebatur ante, dummodo esset nominatus vnus laicus.

Si est mulier quæ appellet, debet semper poni, dilecta cum Christo filia Anna, & c. & si est nobilis, debet etiam poni nobilis, & si vidua, debet semper dici talis relicta quondam talis vidua. Sed si mulier non appellet, sed conueniatur, non debet dici dilecta in Christo filia, nec etiam in conquestibus. Dicitur etiam in actrice, dilecta in Christo filia Ioanna dilecti filii Antonii, & c. vxor. Et idem dicitur in patre administratore bonorum filii, & tutoribus, & curatoribus, dilectus filius A. dilecti filii B. genito. in muliere appellata non dicitur, dilecta in Christo filia. In forma, sua nobis, in forma autem, humilibus, tam in appellante, quàm appellato, quàm etiam iudicibus, semper dicitur, dilectus filius, & dilecta in Christo filia in formam. quærelâ. In actore ponitur dilectus & dilecta, non in reis & conquestibus. In conclusione

ponitur. Ideoque & aliis quo circa, & c.

Nota, quòd in forma, sua nobis, non datur expressa absolutio ad cautelam, & expressa commissio attentatorum in forma, humilibus, sic. Et in omnibus rescriptis iustitiæ ponitur clausula, quòd si non ambo vel omnes, præterquam in rescripto in forma, humilibus, in quo ponitur, vos, vel duo, aut vnus vestrũ. Et huiusmodi clausula ponitur post clausulam, testes. Et sic in rescripto non ponitur clausula, testes, debet poni statim post conclusionem. *Vide de ea. cap. prudentiam. de officio deleg. & cap. cum dilecti. de emptio. & vendit. & c. sciscitatus. de rescript.* Et si excommunicatus impetrat absolutionem, non debet dici dilectus filius, sed sua nobis Antonius, & c.

Et cum Cardinalis impetrat rescriptũ, non dicitur, sua nobis, vel significauit, vel conquestus est nobis, & sic de aliis. Sed exposuit nobis dile. fil. noster. tt. sanctæ Prædis.

Et quando fit mentio de ordine Carmelitarum per constit. Sixti IIII. poni debet, ordinis gloriosissimæ Dei genetricis semperque virginis Mariæ de monte Carmeli. quam constitutionem quidam ex abbreviatoribus non obseruauerunt, à me autem fuit semper obseruata, ob honorem Virginis & antiquitatem ordinis Carmelitarum.

In Abbate, Priore, Sacrista, vel Decano ecclesiæ, semper debet dici Abbas, vel Prior secularis, & collegiatæ ecclesiæ talis.

Et nota, quod in salutatione inter primum & secundum iudicem ponitur, inter secundum verò & tertium ponitur, ac vt dilecto fil. Decano & succentori ac capifero ecclesiæ S. N.

Et aduerte, quòd Cancellaria magnam vim facit in verbis, vt proprie ponantur, & sub certo ordine, vt innot. *Collect. in ca. dilectus. de canonach. & not. in c. venerabiles. de conscri. vii. vel inuul. & 54. reg. Cancell. & c. causam. de rescrip.* Et quantum fieri potest non repetit vel conculcat verbũ, nec sententiam, præsertim in decisiuis & dispositiuis.

Vbi appellatur ab euitatione præiudicii, vel molestationis inferendi extraiudi-

cialiter de facto admittitur appellatio, & ponitur clausula, vocatis: & taxantur minus literæ. *Vide ad hoc not. in c. dilecti. de ma. & obed.*

Quando mandatur confirmari, vel infirmari sententia lata super crimine, vel aliâs committitur, semper ponitur in conclusionibus, in his quæ per am sanguinis non contingunt. *Vide not. in c. archiepiscopau. de rap. & in c. si ne cler. vel monach. lib. 6. & ca. sententiam sanguinis. eod. tit. in antiquis, alias non valeret commissio, nisi ex certa scientia. Vide Anr. de Bar. in cap. que in ecclesiasticum. de consuet. Item quando impetratur literæ pro Canonicis Alemanniæ, vel Beguinibus, vel Fratratibus, aut Iesuatis seu aliis piis Collegiis vel congregationibus non approbatis. Ponitur in fine ante datam, per hoc autem dictarum Canonistarum statutum non intendimus in aliquo approbare, vel dictam confraternitatem non intendimus, &c. pro quo stylo facit text. in cap. indenmutibus. de elect. lib. 6. & in c. accedentes. §. illas. de statu monach.*

Item nota, quod appellatio, nisi post terminum octo mensium, non dantur literæ in illa causa appellationis, & sic de stylo practicitur hodie. *oblata. Vide Rot. in antiquis ut. de reser. & cons. 204.* tamen olim non dabatur literæ appellatio nisi confirmatoria, ut per Collect. in c. significantibus. de nouis operis nunciacione.

Et nota, quod si pars appellet à tarditate vel negligentia iudicis, in expeditione causæ solet dici, quod anno & amplius iam elapso, in dicta causa procedere non curat loco & tempore congruis requisitis, aliâs, nisi sit lapsus annus, non solent dari, nisi Iudex expressè denegaret iustitiam ministrare, quia tunc non diceretur aliquid de anno. *Vide lo. And. in cap. dilecto de appel. & Abb. in c. ex parte. eo. tit. & in cap. proposuisti. de foro comper. & gl. ca. 2. de appel. lib. 6. & cap. nullus. de iure pat. & in auct. ut differen. iudic. & c. ad aures. de simon. & Bart. in l. Tisia cum nuberet. Causo Scto. ff. de leg. & Bal. in l. fin. §. illud. de temp. appel. Et formam quinterni iusticie. primum. in ut. de iudi. tenen. diu. causam in*

suspen. & Spec. tit. de appellatione, qui interpretatur illam primam formam, quando non est commissa causa appellationis, quia tunc habet remedium desertionis. In ordinario autem non dicitur aliquid de anno secundum stylo, sed dicitur diutius tenuit causam in suspensio, & tunc dantur tres mentes ad expediendum, iuxta predictam formam primam.

Item dantur literæ in quibus conceditur adiunctus, propter suspensionem iudicum ab aduersario impetratorum, & si nondum est ad litem contestationem processum, ut in tertia & quarta forma supra alleg. tit. de mandatis quæ fiunt iud. de quibus vide doct. in c. infirmante. de off. del. & c. causam que eo. ut. & causam que. de iud. & Fel. in cons. Non autem ad solam allegationem suspensionis iudicis datur nouus iudex, cū habeat allegans remedium a bitroni, vel collegarum: multo minus quando recusatur executor in forma dignum, vel alius huiusmodi qui non teneantur vocare partes, cū illi non possint recusari. *Videm. in c. cum venient. de iud. per Am. & c. nauit. & c. postremo. de app. Rot. eo. tit. de concess. prob. in nouis.*

Clausula, testes, non solet apponi in aliquibus rescriptis, quæ sequuntur.

Super vsuris, quando impetratur contra clericos tantum, vel clericos & laicos simul, & nec in causis matrimonialibus aut consanguinitatis, vel affinitatis, nec dotis accessorie, *vide c. de prudentia. de dona. inter vir. & vx. nec super manuum iniectione, contra clericum & laicum simul, vel contra clericum tantum, etiam si dicatur super aliis rebus iniuriari conquiren. nec super crimine vel diffamatione eius, nec quando dicitur contra iuramentum super hoc præstitum temerè veniendo. nec cū in literis dicitur extra tenorè priuilegiarum vel indulgentiarum, nec in literis post iter arreptum, nec cū committitur iuxta causam priorum continentiam literarum, nec in literis preces & mandata, & cū olim, quæ dantur
volentibus*

volentibus ingredi religionem, nec quādo dicitur appellacionis causa huiusmodi, nec quando petitur obseruatio sententiae deserta appellacione, vel quia transiit in rem iudicatam, nec vbi compellitur ferre arbitrium arbiter, nec in literis super absolutioe monachorum, nec quando dicitur de vtroq; processu, nec in literis super defectu natalium, nec quando petitur absolutio ab excommunicato, qui concordauit cum parte, nec in literis cū secundū Apostolum, quae dantur ordinibus nō habentibus beneficia, nec in cruce signatis, & quando denunciatur excommunicatus, vide in *quintero tit. de excommunicantibus*, alias in literis, cum mandatur executori relaxatio sententiae excommunicationis late contra formam sacrosanctae de *senten. exco. & reprehensibilis de appel. sed in executoria eius bene datur, nec in literis si tibi, de quibus vide in quintero tit. de restit. integr. nec quando petitur confirmatio laudi, si cuius vbi petitur reuocatio. vide in quintero tit. de arbit. & compositi. nec vbi de obedientia agitur, vel vbi subiectio, vel visitatio denegatur, nec in literis contra indulta, nec in beneficio ad eius collationem quis se per parentes literis obligauit: quia iam collat per literas, prout in multis superioribus, nec quando dicitur, prout in literis inde confectis, nec in literis quod excommunicatum clericum recipiat ad diuina, nec quando literae bullantur cum serico, nec quando publicatis attestationibus testes quandoq; admittuntur & appellatur. Super iniuriis non est stylus firmus, quidā dederunt, alii non, propter verbum, iniuria, quod trahitur etiam ad crimen.*

Et quando quaestio principalis est super crimine, aut aliqua materia, in qua nō ponitur clausula, testes, si appellatio interponitur super grauamine per iudicem illato, non ponitur in rescripto clausula, testes, propter euentum cognitionis causae principalis. in *c. vi. de iuris. de appel. facium* not. per *O. d. conf. 120.*

Clausula, legitimi impedimenti, & ex ratione est huiusmodi, de qua in *quintero, tit. de presentantibus*. Sed dicitur A. legitimi

mo, vt asserit, impedimento detentus, non fuit appellacionem huiusmodi infra tempus debitum prosecutus. Quare nobis humiliter supplicauit, vt lapsu dicti temporis non obstante sibi super hoc opportunē providere paternā diligentia curaremus. Quocirca, &c.

*SECVN TVR FORMAE
conclusionum, quibus hodie vtitur
Cancellaria in rescriptis mere iustitiae. Nam in forma, humilibus aliquid gratiae concedit Vicecancellarius, siue Cancellaria in administratione iustitiae circa commissionem iudicum de antiqua consuetudine, ne partes expectando signaturam, quam omnino haberent, vexarentur expensis & dispendio morae, quod maxime debet evitari tam in
Rota, quam in Cancellaria, vt in conclus.*

Rot. 657.

Conclusio communis in cōquestibus querelis, & quomodo appellatur ab interlocutoria vel grauamine. Vocatis qui fuerint euocandi, & auditis hinc inde praepositis, quod iustum vel canonicū in matrimonialibus fuerit appellanti reo decernas facien. quod decreueris per censuram ecclesiasticam firmiter obseruari. In causa spoli dicitur, & dicto tali, sicut iustum fuerit, restituito.

Nota, quod in conquestibus contra vniuersitatem officialem, seu dominum alicuius terrae post verbū obseruari, dices prouisione in vniuersitatem praedictam, vel in terram dicti officialis, vel comitis excommunicationis vel interdicti sententiam proferas, nisi à nobis super hoc mandatum receperis speciale, nisi impetretur super v furis, vel iniectioe manuū violenta in clericos, vel causa matrimoniali.

Appellatio ab vnica diffinitua in causa matrimoniali.

matrimoniali. Mandan. quatenus de sententia huiusmodi legitime cognoscens, quod canonicum fuerit appellanti reo decernas, facien. &c.

Appellatio à duabus diffinitiva non matrimonialibus in qua secunda confirmat primam. Mandantes quatenus in causa vltimæ appellationis huiusmodi legitime procedens, dictam posteriorem sententiam confirmare vel infirmare ap. reo. curetis, prout de iure fuerit faciendū.

Appellatio à secunda sententia confirmatoria primæ, in causa matrimoniali. Mandan. quatenus de vltima sententia huiusmodi cognoscens legitime, quod canonicū fuerit appel. reo decernas facien. &c.

Vbi sunt contrariæ sententiæ diffinitivæ, & appellatur ab vltima, etiam si sint duæ consequenter latæ pro vno. Mandamus. &c. de vtroq; processu cognoscens, legitime, illum ex eis quæ ritè factū fortè repereris, autoritate postea appel. reo. appbes, reli quo sicut iustū fuerit reprobato.

Vbi sunt contrariæ sententiæ in causa matrimoniali. Mandan. quatenus de vtroque processu cognoscens legitime, quod canonicū fuerit appel. reo. &c. facien. &c.

Quando mortuo iudice qui cognoscebat de causa, committitur alius. Quocirca quatenus vocatis, qui fuerint euocandi, & causa ipsa in statu debito per vos resumpta illam vltius audiatis, quod iustum fuerit app. reo, decernatis, facientes, quod decernatis, &c.

Commissionis admissionis, cessionis bonorū, pro clerico excommunicato, qui est paratus satisfacere, quā primū peruenit ad pinguiorem fortunam.

Quocirca, &c. si est ita, vocatis creditoribus præfatis, & aliis qui fuerint euocandi, receptaq; per vos ab eodem cessione bonorum prædictorum, necnon idonea cautione. vt si ad pinguiorem fortunam peruenit, debita persoluet, sententiam prædictam relaxare procuretis, prout de iure fuerit faciendū, & vide c. Odonardus de solue. & ca. peruenit. de fideiuss. super monasterio grauato onere debitum, vide for-

man in quincerno. tit. de usuris.

Quomodo petitur obseruari sententia interlocutoria, à qua nulliter fuit appellatum, vel quia deserta fuit & committitur eisdem iudicibus.

Quocirca, &c. vocatis, &c. si vobis de nullitate, siue desertione appellationis huiusmodi legitime constiterit, contra prædictum Ioa. ad vltiora procedatis, iuxta ipsam formam & contentiā literarum. Olim huiusmodi literæ etiam committebantur aliis sub forma, vt postquam cognouissent de nullitate vel desertione, remitterent causam prioribus iudicibus, vide not. in c. ad hec. el. prima. & c. ex ratione. de appel. & de verbis contentiam, & tenorem in formam, & huiusmodi. vide not. in c. si cum. & ca. si Apostolica de preb. lib. 6. & c. significante. de appel. & c. quia. de iudi. & in multis aliis iuribus.

Quomodo petitur obseruatio sententia diffinitiva & excommunicationis.

Quocirca, &c. si est ita, diffinitivæ, sicut ritè excommunicationis sicut rationabiliter prolatae sunt sententias huiusmodi faciatis autoritate nostra. vsq; ad satisfactionem condignam inuolabiliter obseruari, vide gl. & doct. in c. quoniam Abbas. de off. del. & Spec. tit. de remissionibus.

Conclusio absolutiois ab excommunicato, qui est paratus satisfacere de consensu partis & parere iudicato & literis.

Quocirca, &c. Mandan. quatenus si est ita, prædictū P. postquā literis ipsis legitime paruierit cū effectu, & ad hoc dicti S. consensus expressus accesserit ab eadē sententia, & aliis cōsuris per eū occasione præmissarū incurfis, hac vice dūtaxat, autoritate nostra absoluatis in forma ecclesie cōsuetæ, & iniungatis ei pro modo culpæ penitentia salutare, & alia quæ de iure fuerint iniungēda. Et si iniuriatus est non rationabili causa reniteretur absolutio. vide not. per Host. in summa de penit.

Conclusio

*Conclusio pro excommunicato rati-
one contumacia: qui est paratus
parere.*

Quocirca, &c. Et si hoc legitime pete-
rit, recepta tamen prius ab eo cau-
tione idonea super eo, quo excom-
municatus habetur, ab excommunicatio-
nis sententia huiusmodi de ipsius domini
consensu hac vice duntaxat absoluetis in
in forma ecclesie consueta, iniungatisq; ei
pro modo culpae poenitentiam salutarem,
& alia, &c. vide de his absolutionibus an sint
pro contumacia, an pro offensa in ca. qua
fronte. de app. & c. ex parte. de ver. sig. el. primo.
c. venerabilibus. de sent. exc. li. 6. & gl. in c. ex li-
teris. de of. deleg. & Spec. tit. de contuma. quan-
do vero committitur absolutio super in-
iectione manuum, tunc ponitur praestatio
iuramenti, quod deinceps talia non com-
mittere, &c. & idem fit in violatoribus ec-
clesiasticae libertatis, & aliis huiusmodi.
vide in c. ex timore. de sent. exc.

Observatio sententiae, quae per deser-
tionem transfuit in rem iudicatam, cum
taxatione expensarum Madan. quatenus
si, vocatis qui fuerint euocandi, vobis de
desertione, appellationibus huiusmodi legi-
time constiterit, sententiam praedictam sic-
ut rite prolata est, faciatis autoritate
nostra appel. reo firmiter obseruari, & ex-
pensas prouida moderatione taxare cure-
tis, & si taxationem ipsam per vos fieri co-
tigerit, faciatis idem B. per censuram ecclie-
siasticam appellacione cessante, de expen-
sis ipsis debitam satisfactionem impendi.
Ite itylus super vocacione, videtur con-
tinare cum opi. Bart. in l. n. ff. nil noua. appel.
pen. & Bald. in Leos. C. de appel. Sans probate. ex.
in l. 2. vers. fin. C. de tom. appel. & vide Canoni-
stas recentiores in c. ex ratione. de appel. post Im-
Butr. & Inol. in l. contrarium tenentes.

*Quando excommunicatus petit
absolutionem, & relaxatio-
nem interdicti.*

Quocirca, &c. vocatis qui fuerint e-
uocandi, si vobis constiterit dictum

B. eidem G. de praemissis satisfacisse, praedictum B. hac vice duntaxat autoritate
nostra, absoluetis, in formam, &c. Saluta-
re & interdictum huiusmodi relaxetis.

*Conclusio quando petitur observatio
laudi sine arbitrii, a quo non fuit in-
tra tempus debitum declaratum,
nec acceptum.*

Mandamus, quatenus dictum arbitri-
um, sicut iuste latum est, faciatis per
poenam in compromisso huiusmodi
appositam autoritate nostra appel. reo
firmiter obseruari. vide docto. in c. quum au-
alis. de iure iur. & C. de arbit. l. pen.

*Observatio sententiae, quae tran-
sui in rem iudic.*

Quocirca, &c. vocatis dicto tali, &
aliis qui fuerint euocandi, si vobis
de iudicata huiusmodi legitime co-
nstitit, sententiam praedictam sicut rite
probata est faciatis, autoritate nostra fir-
miter obseruari. vide quae habentur in ca. ea
quae. de re iud. Et haec forma quo ad voca-
tionem & citationem, consonat opinio, gl.
l. 2. de inoff. test. & Cyn. in l. ab executor. C.
quorum appo. non recip. de quo per Im. in c. ex
ratione. de appel. & c. cuius super. de re iud. &
Bar. in l. diuo pio. §. in venditione. ff. de re iudic.
In causis autem matrimonialibus,
quamuis quo ad aliquos effectus transe-
ant in rem iudicatam, vt in c. dilecte. & sua.
nobis. de appel. per doct. tamen cancellaria
non solet dare executionem, siue obser-
uationem sub praedicta forma, sed quan-
do petitur, dat simpliciter clausulam, vo-
catis, &c. In sententia autem super sepa-
ratione thori, bene datur observatio: licet
Io. And. & quidam alii doctor. videan-
tur sentire in c. ex literis. de di-
uor. & c. labor. de sent. &
re iud.

Si non obstante lapsu temporis, committatur iudicibus ut ad ulteriora procedant.

Quocirca, &c. Mandan. quatenus si quod de impedimento huiusmodi proponitur, veritate fulcitur, lapsu dicti temporis non obstante, &c. ulterius in causa ipsa, iuxta literarum prædictarum continentiam & tenorem, procedatur. *vide Spec. tit. de remis. & nor. in c. si eum. de præb. lib. 6. & in ca. exhibita. de iud. per Io. And.*

His formis cancellaria vitur hodie in rescriptis iustitiæ, & in appellationibus. quavis clausula, vocatis, &c. fit communis & frequentissima in simplicibus, cōquestibus, querelis, & quibusdam aliis rescriptis. Reliqua autem formæ rescriptorum simplicium, in quibus ponuntur clausulæ speciales in conclusionibus eorum, & in quibus nō fit mentio de appellatione, possunt colligi ex quinto interno cancellariæ, super quibus hodie non est aliquid immutatum, videlicet in materia arbitratorum, iniectionis maritum, usurarum, matrimoniorum, indebitarum, alienationum, neque in quibusdam aliis, sed servatur antiquus stylus curiæ. Super reuocatoriiis verò in causis appellationū non ponuntur hodie formæ quæ habentur in libro reuocatoriarum, & referuntur per Spec. tit. de appel. §. de officio. vers. 1. autem. & in rub. de remis. sed plerumque in illis exemplis Spec. ponitur clausula, vocatis, in conclusion. vel clausulis de quibus supra. Prædicta autem clausula, vocatis, quæ, ut dixi, ponitur creberrimè in simplicibus rescriptis, & in appellationibus à grauamine, vel interlocutoriis, ponitur etiam in casibus sequentibus, quando pars reclamat laudo vel arbitrio: & quando iudex vel pars post appellationem à grauamine vel interlocutoria procedit ad diffinitiuam, vel ad ulteriora temerè attentando, vel quando processus vel sententia petitur nulla decerni, & quando sunt late duæ interlocutorie contrariæ, nec tunc dicitur de vtraque, &c. Et quando iudex, qui nullam habet iurisdictionem, de facto

processit, vel quando remittitur causa per iudicem ad examen sedis Apostolicæ, vel ad curiam, quod idem est *per no. gl. in s. si autem. de præb. lib. 6. & in similibus ponitur dicta clausula vocatis.*

Et quia diuersa est conclusio in appellationibus, & diffinitiuæ, & interlocutoria, ponuntur aliquæ remissiones, ostendentes quæ dicantur diffinitiuæ vel interlocutoria secundum doctrinas docto. & iulii, seu consuetudinem cancellariæ.

Impositio perpetui silentii est diffinitiuæ. *vide Bal. post Spec. tit. de sent. prolata. Sententia lata super articulis iuris, est interlocutoria, no. Bald. in c. si a nobis. de app. & l. præses. de sent. & interloc. aud. c.*

Sententia excommunicationis, suspensionis, vel interdicti, habetur pro interlocutoria, & ponitur de stylo clausula, vocatis *nor. gl. 2. q. 1.* In summa, nec proprie debet appellari sententia, *vide Arch. 18. dist. 1. §. nec transit in rem iudicatam, quin possit semper agi per viam querelæ, v. nor. in sacro. de sent. excom.*

Confirmatio electionis absque contradicatore, non habetur pro sententia, & si fiat cum causæ cognitione per controuersiam. Contradictoria habetur pro diffinitiuæ, & ponitur clausula, in appellationis. *&c. vide Hosti. & doct. in c. constitutus. et rem. de appel. & Io. And. in c. auaritia. de ele. li. 6. & vide de eis. Egid. de Bellamer. in dere iud.*

Sententia qua approbantur fideiussores, habetur pro interlocutoria, & ponitur clausula, vocatis, &c. *vide Lud. conf. 72. Preceptum iudicis factum in confellum de soluendo absque termino ad respondendum quare non debeat fieri præceptum, non est diffinitiuæ, vide Bar. in l. non fatetur. ff. de confes. vide Ang. in l. si debitor. ff. de iud. Et an sententia qua pronunciatu aliquem esse absolendum sit diffinitiuæ, vide dom. meum Alex. in l. ff. de iurisd. om. aud.*

Sententia quæ profertur in actione, quod metus causa, & similibus propter pœnam, vel restitutionem, habetur pro diffinitiuæ, & ponitur clausula in appellationis. *&c. vide doct. in ca. 1. quod met. caus. & Bar. in l. sine exceptione. §. hæc autem actio. ff. quod*

met. casus Pronunciatio quod aliquis sit, vel non sit legitimus procurator, vel tutor, & huiusmodi habetur pro sententia interlocutoria. *vide Bal. in l. 2. de epis. aud. & cap. ex parte. de app.*

Sententia super cessione bonorum habetur pro diffinitiva, & *vide Dominos de Rot. in duabus decis. & Regid. decis. 109.*

Sententia per quam pronunciatur esse locum purgationi, habet vim diffinitivam, & ponitur clausula, vocatis, &c. sed per quam mandatur purgatio, est interlocutoria, & per quam diffinitur aliquid, nisi se purgauerit, est diffinitiva, & ponitur clausula appellationis, &c. *vide doct. in c. cum P. de purg. c. mo. & d. c. quod ad consultationem. de re iud.*

Sententia qua pronunciatur aliquando non audiendum si lis contest. fuerit, habetur pro diffinitiva. *vide doct. in l. diffamari. de iur. & in v. d. C.*

Sententia super nullitate, oblato super hoc libello habetur pro diffinitiva, alias locus, *vide doct. in l. quod iuris. de re iud. ff. & Bald. in l. 1. de fer. & Rota in duabus decis. 86. & 74.*

Sententia qua aliquis absolvitur à contentis in libello, vel ab observatione iudicii habetur pro interlocutoria habente vim diffinitivam, & ponitur clausula, vocatis, &c. *vide doct. in l. Titia. de accus. & Bal. in l. 2. de epis. aud. & Ang. in conf.*

Sententia quæ imponit alicui silentium ex lapsu dilationis est interlocutoria, & datur clausula, vocatis, &c. *vide Bald. in ad. l. Spei. de dila.*

Sententia super alimentis, nisi agatur incidenter, est diffinitiva. *vide doct. in l. si quis à liberis. §. si quis. de lib. agn. ff.*

Sententia super æstimatione seu condemnatione eius habetur pro diffinitiva, *vide in l. vni. si cert. per. ff. & Bald. in l. fidei. commiss. lib. C.*

Sententia super possessorio, lite contestata, in eo est diffinitiva, & ponitur clausula, in appellationis &c. *vide Bald. in l. 2. de epis. aud. & vide doct. in l. quod iuris. de re iud. & c. consulti. de off. deleg.*

Pronunciatio super compromittendo,

vel non, est interlocutoria habens vim diffinitivam, *vide Bal. in l. si quacunq. pre. po. C.*

Sententia quæ fertur super reuocatione attentatorum habet vim diffinitivam, & in ea ponitur clausula, vocatis, &c. *vide gl. in c. non solum. de appel. lib. 6. & Rot. decis. 80.*

Reuocatio inhibitionis, vel inhibitoria, quæ fit per iudicem ad quem, est interlocutoria. *Vide Feder. in conf. & doct. in ca. cum tene. annr. de appel.*

Sententia super executione instrumenti, vel sententiæ est interlocutoria, *vide Ang. in l. ab execute. ff. de appel. & Bal. in l. ab execute. quorum appel. non recip.*

Sententia super liquidatione instrumenti, vel sententiæ est interlocutoria, *vide Bal. in l. si. C. de sent. que sine cert. quant.*

Sententia super probatione admittenda, vel non, habetur pro interlocutoria. *vide doct. in c. significatiuus. de no. operis. nunciat.*

Sententia qua decernitur veniendum esse ad primum, vel secundum decretum, est interlocutoria. *Bald. in l. per hanc. C. de temp. appel. & ipsa decreti impositio est etiam interlocutoria. vide Fed. in conf. & not. in c. 1. de dilat.*

Sententia super taxationem expensarum, vel expen. facta simul, vel cum principali diffinitiva, est diffinitiva seu pars eius, sed lata ante diffinitivam est interlocutoria. *vide Angel. in l. ff. de usuris.*

Sententia super verbis privilegiorum, lite super hoc contestata, est diffinitiva, aliter est interlocutoria. *vide doct. in c. olim, de priuileg. & in c. veniens de verb. signif.*

Sententia, qua pronunciatur appellationem esse desertam, est interlocutoria, & in ea ponuntur clausula, vocatis, quantum habeat vim diffinitivam. *vide Bald. in l. 2. de epis. aud. & decis. Rote.*

Sententia qua pronunciatur fuisse bene appellatum, vel laudatum, est diffinitiva, si pronuncietur male appellatum, habetur pro diffinitiva respectu iudicis, & in ea ponuntur clausula, vocatis, &c. *vide doct. in l. C. eom. de leg. & Paul. de Cast. conf. 26.*

Sententia super potentia appellandi, habet vim diffinitivam, & in ea ponitur clausula, vocatis, &c. *Vide Bal. C. ne liceat tertio prouo. & dec. Rot. 83.*

Sententia qua pronunciatum esse probatum, vel non, est interlocutoria. *Bald. in l. am. C. quorum app. non recip. Sententia super reculatione, est interlocutoria. vide Arch. in c. iudex. de offi. deleg. libr. 6.*

Sententia qua fertur super processu causa, si agatur principaliter, de validitate, vel invaliditate eius, est definitiva, aliis non: *vide Bald. in rub. de licem. tertio pro. & in l. si preses. C. quomodo & quando iud. & Collect. in c. ad consultationem. de re iud.*

Sententia, qua pronunciatum instantiam esse peremptam, est interlocutoria. *vide Bald. in l. si. C. si tutor. vel curator mort. fuerit.*

Sententia super quibuscunque exceptionibus, est interlocutoria. & si committatur causa huiusmodi appellationis, ponitur clausula, *vocatis, &c. vide c. si. de appel. libr. 6. & gl. in c. si. eod. tit. & Bald. in l. 2. de sent. ex peri. datio Apostolorum dicitur etiam interlocutoria, & publicatio attestatum, & pronuntiatio, quod testibus ad futuram memoriam examinatis credatur, vide Bald. in addi. Specul. de appel. & in l. publicati. C. de testa. & in auth. si quis. C. de testib.*

Commissio examinationis testium facta alteri iudici, & declaratio super libello, sunt interlocutoriae, *vide Bal. in l. iudicet. C. de fid. instr. & in l. edita. C. de eden. & pronuntiatio quod dos non sit liquida, idem in l. si. C. de sent. que sine cert. quanti. profer.*

Pronuntiatio super incompetencia iudicis, est interlocutoria: *vide gl. in authen. habita. ne fil. pro patre.*

Sententia lata super appel. interlocutoria, etiam est interlocutoria, & de stylo ponitur hodie clausula, *vocatis: vide Bald. in auth. hodie. C. de iur. cal. & Bar. in conf.*

Sententia per quam ponitur silentium accusatori, dicitur interlocutoria. *in l. si. de sent. ex peri. recip.*

Deputatio loci, vel tribunalis, per iudicem dicitur interlocutoria, *vide Bald. in c. de prohi. seu. alie.*

Sententia super etate vel super inquisitione, est interlocutoria: *vide Bald. in l. si. C. si minor dixerit. & l. etiam. C. de furt.*

Quando iudex procedit ad ulteriora,

reiectis tacite exceptionibus, est interlocutoria, & ponitur de stylo clausula, *vocatis. vide Spec. in de appel.*

Sententia qua pronunciatum super syndicato, quia pronunciatum non esse probatum, & de restituendo in integrum, est interlocutoria. *vide Bald. in l. cum iudex. C. de sent. & in ad li. Spec. de syndico. & in in l. si. C. de sent. que sine cert. quanti.*

Repulsio presentati, non servato ordine iudicario in cognoscendo non dicitur definitiva sententia, sed potius decretum approbatorium vel admissorium, & idem dicitur in similibus pronuntiationibus super admissione, vel non admissione ad aliquem magistratum, vel officium, & ponitur clausula, *vocatis, &c. vide l. in. in c. constitutus de app. & Old. conf. 18. & l. hi qui. C. de appel. & ibi doct. maxime Galicanos.*

Si appellatur a spoliatione, seu privatione propter non residentiam, ponitur clausula, *vocatis docto. d. elem. non resid. & Old. conf. 105.*

Et generaliter adverte, quod omni casu quo proceditur super aliquo articulo oblato libello super eo & non incidenter, dicitur sententia definitiva, & ponitur clausula, in appellationis, & c. alias in dubiis ponitur clausula, *vocatis, &c. vide ad hoc Bari. in l. si. de prior. stip.*

Summa doctrinalis collecta ex formis antiquis Cancellaria, & irribus, & dictis doctorum, ad quem debeat vel possit appellari omisso medio vel gradatim.

AD Papam appellari potest omisso medio. *2. q. 6. ad Rom. cum aliis iuribus. Fal. lit quando delegatus Papa, subdelegat causam alteri non in totum. cap. super questionum. §. porro. de offi. deleg. & cap. si delegatus. de offi. deleg. libr. 6. & talis appellatio est nulla, quando fuit oppositum per partem, ut per Arch. in c. si. deleg. & in tali casu, si iudex subdelegatus deferret appellationi, devolveretur ad Papam, nec posset delegatus reuocare, etiam si subdelegasset cum clausula, donec duxerit reuocandum.*

Lap.

cap. in d. c. si delegatus. & vide Rot. 3. vel anti-
quo tit. de app. Si vero delegatus subdele-
get in totum, tenetur appellare ad Papam,
& non ad delegantem, vt d. §. porro. Item
in duob. vel pluribus delegatis à Papa, si
vnus committit alteri, vel alicui tertio et-
iam non in totum debet tunc appellari
ad Papam, omisso medio. gl. in d. cap. super
questionum & si quo. de offic. deleg. lib. 6. &
doct. ibi licet Rota in d. offic. deleg. in nouis,
videtur dicere quod possit, non quod non
debeat. Alius casus est in cap. si subdele-
gato. de offic. deleg. lib. 6. Et à subdelegato,
vel delegato alterius quam Papæ, potest
appellari omisso delegante ad Papam. doct.
in d. §. porro. & in cap. cum Bertoldus in fin. &
à delegato episcopi potest appellari ad le-
gatum. vt in cap. cum venissent. de eo qui mit-
t. in poss. & doct. in cap. dilecti. de appellat. sed
in subdelegato delegati ad vniuersitatem
causarum fit differentia, an in totum, vel
non, vt in cap. dilecti. per doct. & capit. cum
causam. de appell. Et à delegato episcopi ad
eius vicarium valet appellatio secundum
Rota. sed non à vicario ad episcopum et-
iam si episcopus delegaret. cap. 2. de cons.
lib. 6. ab officiali foraneo sine vicario spe-
ciali appellari debet ad episcopum, non
ad archiepiscopum: nisi appellaretur ad
Papam. vide doct. in cap. 2. & Clem. 2. de refer.
Et à delegato officialis foranei appellari
debet ad eum, non ad episcopum. vide gl.
in d. cle. à sententia delegati, à vicario epi-
scopi vel praelati subditi episcopo, potest
appellari ad episcopum vel vicarium eius,
vel archiepiscopum, vel Papam. vide gloss.
& doct. in dictis locis. & Rot. & à subdito epi-
scopi ad vicarium eius, & ipsum episco-
pum vel Papam. Et si sunt duo delegati à se-
de Apostolica, & vnus committit in totum
vices suas, collega verò committit alteri
sed non in totum, appellatur ab istis ad Papam:
per regulam Spec. & Io. Andr. in add. tit. de ap-
qualitercunque permisceas delegatam &
subdelegatam in totum cum subdelegatis
in partem semper appellatur ad Papam:
vt in d. §. si verò. Et si appellatur à praela-
to subdito alicui archidiacono, quia ar-
chidiaconus est subiectus episcopo, tunc

poterit appellari ad episcopum omisso me-
dio: nam archidiaconus non facit tunc gra-
dum cum episcopo, sed ambo concurrunt
simul, ex eo quod episcopus est ordinari-
us totius dioc. ad quæ appellari potest, vt
in c. Rom. §. i. & n. q. de persona: poterit ergo
appellari ad vtrunque & idem in omni ca-
su, vbi iurisdictio mediata & immediata
concurrunt simul: vt per doct. in c. dilecto. Et
quando episcopus recusatur suspectus, &
ipse delegat causam alteri, tunc à sententia
talis delegati non appellatur ad episcopum,
sed ad archiepiscopum. gl. in c. si is cui. de of-
del. li. 6. & vide doc. in c. si quis contra clericum.
de fo. compet. Et quando proximus in gradu
non est catholicus, vel est excommunicatus
aut suspensus, tunc possit appellari omis-
so medio. d. c. si is cui. & c. qui diligentia. de
elect. Ad legatum Papæ in tota eius dele-
gatione potest appellari omisso medio, vt
fieret ad Papam. gl. in c. i. de off. deleg. & d. c.
Romana. & Spec. & legatus debet commit-
tere causas iuxta formam. c. statutum. et-
iam si sit delegatus natus. Vide in d. c. in dec.
Bellan. de of. deleg. Et quando archiepisco-
pus litigat contra subditum episcopi, & ap-
pellatur ad Papam. Io. Andr. in c. Romana. &
Abb. in c. dilecti. de app. Et quando episcopus
litigat cum eius subdito, debent eligi arbi-
tri. c. q. i. si clericus. & ab eis appellari debet
ad Papam. gl. in c. ab arbitris. de of. deleg. lib. 6.

A sola citatione admittitur appellatio
à cancellaria, si fiat narratio sub hac forma
Sua nobis, &c. falso referente D. præposi-
tio. &c. quod idem L. quasdam pecunia-
rum summas tunc expressas &c. idem præ-
positus eundem L. quem nullam iurisdi-
ctionem ordinariam, seu etiam delegatam ha-
beat, vt infra certum tunc expressum termi-
num, sub certis etiã tunc expressis censu-
ris, &c. querelis dicti C. responsurus coram
eo compareret, citari fecit: vnde dictus L.
sentens, &c. appellauit, &c. vide Spec. tit. de
citatione. & Paul. ibi. & Collec. in c. i. de dilat.

A grauamine vel sententia lata à iudice
seculari, etiam extra terras ecclesie, con-
tra clericum de facto admittitur appella-
tio & datur clausula, vocatis, &c.

Quando quis citatur ad locum non tu-

tum, & appellatur, non dantur hodiè literæ nisi dicatur iudicem requisitum noluisse alium assignare securum, de quo per doct. in c. ex parte. de appel. Et in hoc stylus cancellariæ fuit varius, nisi ubi impetrans narrat locum notoriè fuisse non tutum. vide de his formam quinterni de iustitia vlt. in rit. de mand. que si. iud. diu tenen. caus. in supe. & in tract. Martini de Ebulo. tit. de appel. & Anto. de But. & Im. in cap. ex parte & Ang. in quadam disput. Et Collect. qui refert varietatem cancellariæ. in cap. accedens. vi. lit. non concess. Et etiam ab aetudine dilationis notoriè nimis breui admittitur appellatio, & dantur literæ, aliàs non, nisi dicatur iudicem fuisse requisitum de competenti dilatione, & illam denegasse. vide ad hoc doct. in cap. i. de dilat. & Bari. in l. 2. de re iud.

Et nota etiam, quòd super spolio beneficii, vel alterius rei prophanz, non solent dari literæ per cancel. nisi spoliatus dicat aliquid de proprietate, hoc est quod tale beneficium canonicè sibi collatum affectus, aliquandiu tenuit, & c. vel si esset res prophana, eam ad se spectare. vide Ioan. Gonsfred. in c. in iheris. de restit. spol. qui meminit etiam huius styli.

Et aduerte, quòd licet ubi est contrarietas doct. iudex eligendo vnam opinionem excusetur; tamen cancellaria non solet dare literas pro appellante ubi sunt contrariæ opinion. notabilium doct. an illud sit grauamen, vel non. ne Papa grauamen iustum fuisse, & alteram & opinionibus approbare videatur. per no. per Abb. antiq. & alios in c. Romana. §. quod si obiciatur. de app. lib. 6. & per recentiores in c. dilectus. el. secundo. de reser. & per infra no. & decis. Bellam.

Nec solet multò fortius cancellaria cōcedere declarationes super casibus, in quibus celebres doctor. diueria opinati sunt, & præsertim in sacramentalibus, vel concernentibus peccatum. vi. no. per doct. Gallican. in c. vir. de secund. nupt. nisi per continuatam, & antiquam consuetudinem, & interpretationem cancellariæ, fuisse vna ex illis opinionibus acceptata, & firmata: vt in l. minime ff. de leg. & ad hoc Rot. de fil. presby. in nouis, & si de hoc non constat in du-

biis, abstinere. Vide ad hoc Ioan. Gonsfr. in c. h. nem. i. i. de dolo & conu. & alios doct. Gallic. & præsertim Io. de Censel. in c. accedens. vi. lit. non concess. & Abb. antiq. in c. consulti. de reg. facit. gl. in cie. dudum, de sepult. & c. deus. i. de de concess. præb. lib. 6. & no. in §. in. i. i. de farsa. tūc ergo stylus cancel. facit ius quomodo est tali antiquitate approbatus, de cuius contrariis non extat memoria hominum, & fuit continuè obseruatus. Secutus ergo quando stylus nō est antiquus, nec conitans & tenax, sed varius, & non firmatus: vt probatur in l. fin. c. que sit long. consue. & ibi per doct. Gallic. & Bald. in recoll. cum æquiparetur ibi stylus curiæ consuetudini antiquitus obseruata, & verbū antiquitus innuit, nō extare memoriam hominum de contrariis: vt no. gloss. qui scilicet. dicit. poss. in prin. & no. in c. ad audientiam. de reb. eccles. non alien. & facit l. fin. vbi hætenum. c. de in iur. facit ad hoc quod non. Collect. in c. ex insinuatione. de reser.

A monitione & mandato ex abrupto per iudicem factis, admittit cancellaria appellationem, & dat literas super ea, etiam si non dicatur fuisse requisitum iudicem de reuocatione mandati, & hoc quòd iudex nō adicit terminum adimplendum mandatum, apposuit tamen pœnā: sed si non esset apposta pœna per iudicem, vel esset apposta cum adiectione termini, non darentur literæ super appellatione. Vide ad hoc doct. in cap. cum sit de appel. & Collect. in cap. consulti. eo. tit. & Inno. in cap. cion cessante.

Appellationem extraiudicalem à futuro grauamine, à iudice ex coniecturis inferendo non admittit cancellaria: vt no. Collect. in cap. de priore. de appel. Vide no. in cap. eordi. eod. tit. lib. 6. & in cap. bone. à parte autem admittitur. iuxta. l. diffamari super iactatione. Vide Inno. in c. causam. qui fil. In iudicio autē, an admittatur appellatio conditionalis à grauamine inferendo, vide no. in c. significauerunt. de test.

Si clericus qui traxit laicam coram iudice ecclesiastico, non asserat illum fuisse competentem ratione consuetudinis, aut quia causa fori ecclesiasticum concernat,

nebat, vel aliàs, & appelleret à sententia illius, negabantur olim literæ per cancellariam, attento malo initio, & iniusta citatione. hodie dantur ratione tacitæ prorogationis, si ille iudex erat ordinarius clerici. Vide ad hoc. l. episcopale. de episc. audi. & Collect. in c. dilecti. de appel.

Baptizatus fuit infans in domo per necessitatem, deinde in ecclesia iterum baptizatus solemniter. Præcedente catechismo, tenuerunt aliqui infantem in solenni baptismo, eum dubitaretur, an esset contracta compaternitas saltem ratione catechismi in solenni baptismo facti, & peteretur super hoc declaratoria sub plûbo à cancellaria, videlicet, nullam compaternitatem fuisse contractâ ab his qui in solenni baptismo infantem tenuerunt, fuit data per me de cõsilio peritissimi viri domini Nicolai de Castello, & aliorum dominorû de Parco, accedente etiam cõsilio Reuerendi atq; optimi patris, & consummate doctrinæ viri domini Ioan. And. episcopi Alexandrini, quamuis R. P. D. Fel. auditor Rotæ, vir plurimæ lectionis, & splendide ac opulente doctrinæ esset in contraria opinione dicens, propter prædictû catechismû, & alias solennitates in primo baptismo omittas, quæ postea retrahuntur, fuisse contractam compaternitatem, per nor. in c. peruenit. cum gloss. 30. q. 1. & q. 4. si quis, & quia finguntur tunc fuisse facta, ad quod c. sicut. de consec. dist. 4. vide materiam. gloss. 68. dist. 5. quod verò. & cap. 2. de Apostol. & l. ap. in c. 2. de cog. spi. lib. 6. & nor. in d. cop. peruenit. Nec defuit quidam ex doctorib. qui diceret materiam de contradictione compaternitatis propter catechismum non habere locum, quando consecutiue, & abiq; magno intervallo baptismus subsequitur catechismum cum eisdem compatribus, & commatribus, vt fit hodie in infantibus: sed habuisse locû olim in adultis, qui veniebant ad baptismû postquam alio tempore prius fuerant catechumini, eum aliis compatribus, & ita intelligebat præfatus doct. d. c. peruenit. & facit pro eo. c. in catechismo. de conse. dist. 4. cum multis aliis. Facit tamen contra d. c. si quis, quod

loquitur in infante, hodie autem non solent esse diuersi compatres siue patrini in catechismo & baptismo, vt volebant iura antiqua. vide Hoff. in summa. de hac materia. Quantum autem ad casum nostrum, mihi visum fuit debere dari declaratoriam, maxime propter, d. c. in vers. precedit, quod indicat ita demum contrahi compaternitatem, si procedat quod hic non fuit: quia longo post tempore secutum est. Et si dicatur, præcessit saltem istud secundû solenne, dico quod non præcessit baptismû, verum: quia istud secundum baptismum quamuis solenne, nihil fuit, cum non debeat reiterari: vt C. ne sacell. bapt. reiter. & si replicetur, retrahitur. Etiam hoc non inuenio in iure, quod habeat locum retractio, in hoc maxime cum non sit necessaria nunc post perfectum actum, qui actus nõ indiget illis adminiculis nisi suo tempore fiant. Hic verò sunt tempore quo non est necesse quod fiant, quia iã erat perfectus baptismus per sua essentialia factus. c. 1. de sacra. non iter. & de cons. dist. 4. in multis canonibus, facit etiam. dist. cap. 2. de aposto. & illud quod recedit à tempore debito, recedit à forma. l. qui Rom. §. Augerius. l. bonorum. ff. rem rat. hab. ff. de accusa. tu. l. scire. §. consequens. fictio etiam non habeat locum, per nor. per Bart. in l. si quis pro emptore. ff. de usur. cum extrema non sint habilia. & not. per gloss. in l. si ego de nego. gest. factum etiam not. in cap. non præstat. de re iud. lib. 6. & per Oldra. 107. cons. præsertim in spiritualibus, ad hoc. 35. q. 5. & not. per Arch. in c. 1. de voto. lib. 6.

Cum quæretur de iniquitate arbitri, qui arbiter non solum declarauerat debitum esse, sed etiam adiecerat tempus solutioni fiendæ, non fuerunt datæ literæ. Vide text. in l. seruos. de man. test. & formam.

Si iudex secularis condemnet clericû in causa reali, dantur literæ per cancellariam super nullitate, contra opinio. Galli. v. de doct. in c. qualiter de iud.

Cum appellatum fuisset, quia iudex non compulerat syndicum vniuersitatis ad satisfidandum de iudicato soluendo, fuerunt negatæ literæ, vide doct. Inst. de satisfid. §. si autem, & formam.

Vbi

Vbi in rescripto fit mentio de cessione, donatione, vel alienatione minoris & huiusmodi, semper ponitur, quod prædicta sint facta ritè.

Cancellaria indistinctè eogit arbitratores ad laudandum seu arbitrandum postquam susceperint onus. Vide in *quinterno iustitie*, tit. de reuoc. compositio. & tit. de arb. nec fit differentia, an sit apposta poena vel non, de quo in cap. *quintauallis*, per doct. de iuretur.

Et notatur, quo literæ in forma, significauit, minus taxantur per cancellariam pro clericis, quàm pro laicis: & ita debet fieri in aliis. arg. l. cum clericis de epis. & clericis.

Citatio per edictum bene datur per cancellariam absque signatura in rescripto in forma, humilibus: sed absolutio ad cautelam in excommunicatione à iure non datur.

Cancellaria indistinctè dat relaxationem iuramenti super omni contractu, in quo quis narret se enormiter fuisse læsum propter præsumptionem doli aduersarii & peccati, vel temeritatis iurantis, vbi est conscientia, aut si non sit conscientia, datur relaxatio, quia non videtur cogitatum de dolo etiam re ipsa per iurantem.

De verbo curare aliquid fieri, quod ponitur semper in rescripto significauit, quid significat, vide Paul. in cap. generali de elect. lib. 6. & not. in c. hac constitutione de offic. de leg. eod. libr. & de verbo inducere. vide eo. tit. de elect. cap. sciatis cuncti, de verbo autè, infligare & sollicitare, vide Bal. Ang. & Ino. in l. quod ergo. §. pen. de leg. & de verbo, per omnia, vide in d. c. hac constitutione, quia nihil adaptabile excludit.

Etiam si fuerit iuratum per partes stare laudo, nihilominus super iniquitate eius & reductione, ad arbitrium boni viri dantur literæ per cancellariam, cum non obstantia iuramenti. Vide in *quinterno iustitie* tit. de arb. in 4. forma. & Specul. eo. tit. & Ino. & alios in c. *quintauallis*, & c. veniens, de iuretur. sed cum ista reductio peteretur à cancellaria inter laicos & arbitrio laico, fuit dubitatum an possit dari, & fuit conclusum quod sic, cum sit videndum pri-

mo, an iuramentum de stando laudo laici, obliget iurantem in eo, quod præterdit iniquè vel nulliter arbitratum, de quo non potest cognoscere, nisi iudex ecclesiasticus. Et satis videtur hoc probari in d. c. veniens, & c. *quintauallis*, & vide ibi Anton. de Butr. in 34. & 37. col. Vnde est notandum quòd vbi compromissum est iuratum, et communiter sunt, ut poterit reduci ad arbitrium boni viri, donec sit declaratum per iudicem ecclesiasticum iuramentum non obtare propter iniquitatem vel nullitatem laudi. Et vide eundem Anton. in c. cum sit, de foro competentis. §. col. & cap. dilecto de app. penult. col. & in c. si clericus de foro comp. & Feder. in consil.

Impetrabat rescriptum quidam Panormitanus clericus coniugatus, super hypotheca cuiusdam nauis cõsistentis Neapoli, contra quemdam alium Panormitanum, & petebat iudices in ciuitate Neapolit. fuerunt ei negati per l. i. §. si quis de nau. ff. de vi, & vi armata.

Verbum, niti, verificatur quando aliquid tentatur fieri, vel incipit fieri, vel est iam factum contra id, quod prohibitum fieri à lege vel ab homine, et not. in c. ex eo & c. certum de re iud. lib. 6. & c. 2. de suppl. negl. prel. & c. cum contingat de iuretur. & ca. ad id. el. secundo, de elect. & c. gratum de post. prel. Osius de elect. cap. dilecti & c. gemina de spon. c. i. & c. clericis de immu. eccl. lib. 6. c. 10. de cler. coniug. & c. quia nonnulli de cler. non resid. cum multis aliis quæ not. pro rescriptis in forma, conquestus, in quibus cancellaria sæpe vtitur hoc verbo nitiur.

Et de verbo, nequiter, quo similiter Cancellaria vtitur in rescripto in forma, significauit, pro occultis detentionibus, vide in c. sedes de rescr. & c. à nobis de apost. & c. inquisitionis, de heret. lib. 6. & l. deinde de liber. ex lib. & l. bouen. §. mortis, de edict. ff. cum a. l. Et quid sit propriè nequitia, & vnde dicatur, vide beatum Augustinum in lib. de beata, vita post Varronem. Ouidius ait,

Nequitia est, quæ se non sinit esse sententiam.
De verbis, dignoscitur pertinere, & huiusmodi, vide not. in c. Cum venerabilis, & de prin. l. & c. fin. de offic. ord. lib. 6. & c. quoniam.

de immunit. eccle. lib. 6. § c. dilectis, de appel. & c. conquestus, de for. compe. & c. cum dilecta, de rescript. & cap. fin. de pign. multis aliis ubi interdum est verbum narratiuum, interdum, dispositiuum, iuxta materiam in qua ponitur.

Et nota quod si aliquis impetret literas iustitiæ, in quibus faciat mentionem quod obtinet duo incomparabilia: non sufficit quod dicat illa se canonicè obtinere, sed est necesse de stylo, vt asserat se illa obtinere ex dispensatione Aposto. quia illud verbum, canonicè, est nimis prægnans, vt not. in c. dudum, el. secundo, de elect. & c. ordinarij. § certum, de offi. ordi. lib. 6. § c. cum singula, de prob. lib. 6. & solet referri tantum ad potestatem conferentis; non autem ad habilitatem recipientis, vt not. ibi per Spe. rit. de dispens. §. videndum, vers. sed nunquid nocet. & Paul. in c. non potest, de prob. lib. 6. Et idem fit de stylo, quando aliquis impetrat rescriptum super aliquo, quod dicit se canonicè, vel legitime obtinere, cuius commune resistit, necesse est eum exprimere consuetudinem, vel priuilegium, vel huiusmodi: vt in religiosis qui dicunt se exemptos, vel in rectore qui dicit legitime pertinere ad se iurisdictionem in certis clericis, vel in similibus, & nisi allegetur priuilegium vel consuetudo, non dantur literæ etiam si velit, vt ponatur in eis verbis, legitime vel canonicè. Factum, quæ habentur decis. Bella. dec. 69. § 17. § no. in c. licet, verb. ponat. § in c. si, de rescript. lib. 6. § c. i. de rescript. eod. lib. § decis. 116. eiusdem Bellamere. & per Oldr. cons. 261. § facit optime quod not. Imo. in c. 2. de dilat.

Item aduerte, quod si pars petat rescriptum in forma, quæ relam, vel conquestus, vel dilectus, & velit in eo facere mentionem de sententia lata, vel appellatione, vel aliquo actu iudiciali, non dantur ei literæ in dicta forma. Vide not. in cap. ex parte, de rescript. sed bene dantur in extraiudicialibus grauaminibus in dicta forma, ubi non narratur appellatum, vel aliquis actus iudicialis. Sed si narretur appellatum, dantur tunc forma, Sua nobis. Et idem fit in casibus quibus non obstant, sententiis po-

test veniri de nouo: nam tunc si petantur literæ cum narratione literarum vel litis præteritæ & iustæ causæ impetrandi, dantur in forma, Sua nobis, & ita fit in matrimonialibus, faciunt ad hunc stylum not. in c. ex parte de rescript. spol. & Bal. in l. Deo nobis, de epis. & cl. & Lopus videtur velle, quod valeat rescriptum in matrimonialibus absque mentione litis.

Solet Cancellaria, si impetrans rescriptum hoc petat, committere causam nullitatis laudi, vel reductionis ad arbitrium boni viri distinctiue in eodem rescripto, pro quo stylo facit, dec. Rot.

Quando aliquis fuit præsens interemptioni alicuius, & petit declaratoriam super irregularitate, inuenio fuisse datum sub hac forma, Et licet dictus L. in mortè eiusdem P. minime aspirauerit, nec præceptum, consilium, auxilium, cooperationem, vel causam prædictæ morti præstiterit, nec alias in ea culpabilis exiit, dubitat tamen, quia presbyter est se præmissorum occasione status, & famæ, ac rerum suarum dispendiis affici, a suorumq; ordinum executione repelli indebitè posse. Super quibus per nos opportunè sibi prouideri humiliter supplicauit. Quocirca fraternitati tuæ per Apostolica scripta mādamus, quatenus si vocatis, qui fuerint euocandi, & inquisita per te super præmissis diligentius veritate, re reperiatis esse, prout superius enarratur, autoritate nostra nuncios prædicti presbyteri occasione præmissorum nullam incurrisse irregularitatis, & inhabilitatis, aut infamæ maculam, siue notam, prout iuxta casus huiusmodi successum fuerit de iure faciendum. Et hæc forma ita generalis est tutior, si concordat cum narratiua: nam materia irregularitatis in casu mutilationis vel homicidii circa particularia, habet multam difficultatē in rectè declarando, propter non satis exactam theoricam doctorum in hac materia, & difficultatē cognoscendi culpam, & causam, remotas, vel propinquas, seu consecutiuas ad actum, ex quo contrahitur irregularitas, maximè cum possit contrahi sine culpa. Quando verò datur interfectori, narratur

M m m m

hoc modo, Quod eum L. P. præfato C. vim inferente, ex qua nisi illa vi repulisset, mortis periculum inevitabiliter incurrisset. idē C. se defendendo. & vim huiusmodi vi, cum moderamine tamen inculpatae tutela, repellendo, præfatu L. vulneravit. unde idē L. expiravit. Et licet idem C. minime operam dederit, rei illicitæ, ex qua dictus L. ad inferendum eidē C. vim huiusmodi impulsus, aut provocatus fuerit, nec aliā quam, ut præmittitur, in eiusdē L. morte culpabilis sit, tamen dubitat, &c. Et hæc forma probantur per totum. *titul. de homicid. & de ele. percus. & in e. que situm. de penit. & remis. cum aliis iuribus.* Et de verbo repereris, vide dec. Rot. in antiquis. & Bellamer. & not. in e. dudum. de præsump. per doct.

Et pro accipiente ordinem sacrum antequam esset doli capax, & postea volente contrahere matrimonium, fuit data declaratoria per Cancellariam de consilio peritoria n., & præsertim Domini Alexandrini sub hac forma, Dilectus filius Augustinus, &c. proponi fecit corā nobis, quod aliās eius genitor dū in humanis ageret, & certus prior desideran. eundem Augustinum ad sacros ordines promoveri ipsum Augustinum impuberem, & minime doli capacem, & quid sacer ordo importaret inscium, per certum catholicum Antistitem ad subdiaconatus ordinem promoveri fecerunt. Et postmodum eodem eius genitore, vita functo, præfatus Aug. impubes, & super hoc melius informatus, ad continentiam se obligare nolens, super præmissis reclamavit, & priusquam ad pubertatem devenit subdiaconatus ordinē huiusmodi ratum gratū habere, eoq; uti, ac ante pubertatē huiusmodi, & post continentiam servare nolle asseruit, prout etiā protestatus fuit. Quare pro parte eiusdem Augustini asserentis se postquam doli capax effectus fuit, & ad pubertatem pervenit, ordini subdiaconatus huiusmodi nunquam consensisse, nec eo uti voluisse, sed matrimonium contrahere, & partem liberorum effici desiderare nobis fuit humiliter supplicatum, ne famæ suæ dispendium patiatur, ut in præmissis ei opportunē

providere de benignitate sed. A post. curaremus. Quocirca fraternitati tuæ per A. post. scripta mandamus quatenus si iniquitate per te super hoc diligentius veritate, rem ipsam invenieris ita esse, prout superius enarratur, autoritate nostra denunciet dictum Aug. præmissorum occasione ad servandam continentiam non teneri, alio non obstante canonico matrimonium huiusmodi contrahere liberē & licitē potest, prout iuxta casus huiusmodi successum fuerit de iure faciendum. *Vide doct. in cap. a. de cl. per sal. promo. & Cald. in consil. & non ponitur clausula, vocatis, de stylo in similibus, non apparente aperto interesse alterius, nec existente materia iudiciali, nec veniunt vocandi qui non possunt contradicere cum effectu. ff. de fideic. liber. l. ergo. & illud, de reg. iur. qui potest, ut probatur in noua & sim. forma. titul. de reig. in quinquagesimo. Faciunt not. in capit. dudum. de præsump. & de cetero. de re iudic. & reor. tamen quod si quis vellet se plenē assurecurare, non tantum quo ad samam & conscientiam, sed etiam quo ad bona & alia quæ possent concernere interesse vel præiudicium aliorum, ne in futurum molestaretur, esset fienda quedam vocatio generalis eorum quorum interesse posset: iuxta not. in cap. si qui ma. ac. pos. & l. i. C. si minor. ab her. se abst. cum autoritate. ibi posita. & in l. Tim. ff. de acc. & l. de etate. de minor. & l. decem. de verb. obl. admonendi. de iureiur. & ca. in delect. & ca. exhibita. de iud. cum multis aliis. Nec credo sic ordinatum teneri ad dicendum officium, cum non habeat executionem ordini, aliās quam culpa sua, faciunt not. per gloss. in capitul. si ubi. de preb. libr. 6.*

Pro eo autem, qui iniustus susceptis sacros ordines seu coactus, data fuit etiam declaratoria per Cancellariam sub hac forma: Dilectus filius N. quod olim eius genitor dum in humanis, ageret, cupiens quod idem L. ad sacros ordines promoveretur, ipsum L. aliquem ex ordinibus huiusmodi suscipere renitentem, multis verberibus & minis & aliis iusto metu ab eo ad id coactum & ad ordinem ipsum, &c.

continentiam obseruandam se nolentem obligare; per certum Antistitem ad subdiaconatus ordinem promoueri fecit, prefatusq; L. quamprimum, metu huiusmodi cessante, commodè potuit super hoc reclamare, quare pro parte dicti L. allentis se predicti subdiaconatus ordini nunquam liberè consensisse, nec illum postea gratum, aut ratum habuisse, nec ad eum promoueri, aut eum vilo vnquam tempore voluisse nec velle, sed matrimonium contrahere & patrem effici liberorum desiderare, nobis fuit humiliter supplicatū, ne fame suæ diuiciam patiarur, ei pramissis oportune providere de benignitate sedis Apostolicæ dignemur. Quocirca, &c. *vi supra.*

Et nota, quod testes, ad perpetuam rei memoriam pro volente se defendere in futuram, dantur per Cancellariam sub hac forma. Dilecti filii Abbas & Conuen. & c. nobis humiliter supplicarunt, vt cum super concessione quarundam decimarum canonicè eis facta, quas se à prima ipsius monasterii fundatione obtinere proponunt, aliqua non appareant publica instrumenta, & super eisdem decimis moneri sibi timeat in posterū ab aliquibus quæstionem, ne per defectum probationis ius suum deperire contingat, providere super hoc eidem monasterio paterna sollicitudine curaremus. Nos itaque, &c. Testes quos idem Abbas, &c. super præmissis duxerint producendos, prudenter recipere, & diligenter examinare curetis, & ipsorū dicta redigi faciatis in publica monumenta denunciando illis quorum interest, vt huiusmodi testium receptioni si velint, inter sint, & super denunciatione sibi facta confici faciatis publicum instrumentum. *Vide de hac materia doct. in ca. significauit, de test. & formam in ut. de test. & in quinquerno iustitie.*

Forma autem pro testibus, de quorum morte, vel absentia timetur pro actore iuxta. c. quoniam frequenter, & c. cum de test. de consr. vul. vel mult. dantur in hunc modum. Vene. frater noster. C. episcopus, nobis humiliter supplicauit, vt eū super Ca-

stro diocesis ad mensam capitularem, & c. pertinente, nonnulli testes existant de quorum morte vel diuturna absentia timeatur, & super eodem castro & eius pertinentiis cum illorum detentoribus quamprimum possit capiataliter experiri, ne veritas occultetur, & probationis copia fortuitis casibus subtrahatur, providere sibi super hoc de benignitate Apostolica dignemur. Nos igitur huiusmodi supplicationibus inclinati, &c. quatenus vocatis eisdem detentoribus, aliis qui fuerint euocandi senes, & valetudinarios, ac alios testes, de quibus ex aliqua rationabili causa timetur, quos idē episcopus super præmissis duxerit producendos, prudenter recipere & diligenter examinare curetis, prout de iure fuerit faciendum. Testes autē præfatos si se gratia, odio, &c.

Si remittatur causa ad examen sedis Apostolicæ per delegatum vel etiam ordinarium, & aliqua ex partibus velit habere iudices super illa causa petens vt committatur in partibus, dantur ei per Cancellariam indistinctè, quamuis non exprimat causa remissionis. Et si à delegato fiat remissio, solitum fuit dici, quod causa in debito statu resumpta, ad vteriora procedat, iuxta priorem continentiam literarū. Si verò ab ordinario, dicitur quod causa in statu debito reassumpta quod iustum fuerit: vt apparet in formis antiquis Mar. de Ebu. de qua remissione. vide not. in l. C. de relar. & in authent. in medio litis, non fieri sacras iustiones. Si verò, & c. prudentiam, de off. deleg. & de offic. leg. licet & de testibus canon. & in ca. in iustitia. de appel. Ego autem vt tutius agerem & ne iudex, maximè ordinarius, temerè remitteret causas, & grauaret partes in expen. posui semper in huiusmodi rescriptis clausulas, vocatis, &c. quod iustum fuerit, nihil dicens de assumptione causæ, per not. in d. authent. & l. 3. de peda. iud. C. & l. 2. de legi. C. & cap. cum exerm. de re iud. & si dicetur pars consensisse, videtur tacitè ex quo non appellauit tempore remissionis. Respondebitur, quod potuit esse, quod aliqua ex partibus cuius interest nō remitti, erat absens, & hæc ignorabat, & etiā si non

appellavit contradicit tamen & in actis potuit constare de contradictione evidenter. Et sic tutius videtur, ut committatur simpliciter quod iustum fuerit, & includatur iustitia, vel iniquitas remissionis, antequam cognoscatur de causa principali. *Facimus nos per gl. & doct. Gallian in d.l. licet. de offic. leg. quando vero de utriusque partis consensu remitteretur, tunc haberet locum materia. c. vnicui. de lit. conest. & veniret ponenda clausula, vocatis, &c. vide ad hanc materiam quandam dec. seu conclusionem Bellam.*

Declaratoria super matrimonio contracto per vim, & publicæ honestatis iustitia. Dilecta in Christo, &c. Tua diceces. præponi facit coram nobis, quod olim ipsa cum Barant. laico dictæ diceces. matrimonium per verba de presenti contraxit, & ad hoc coacta per vim, & metum, qui cadere poterant in constantem copula tamē carnali inter eos minimē subsecuta: postea vero dicta dilecta, vi & metu huiusmodi cessantibus, quamprimū potuit contractu huiusmodi matrimonium, in quod nūtu, signo, vel facto nunquā cōsensit expressē reclamavit, & deinde cum Io. p. eiusdē B. fratre laico dictæ diceces. matrimonium per similia verba contraxit, illudque carnali copula consummavit, dubitat tamen se præmissorum occasione quominus cū præfato Io. in huiusmodi matrimonio licite remanere possit. Super quib. per nos sibi opportune provideri humiliter supplicavit. Quocirca &c. vocatis &c. & inquisita per te super præmissis diligentius veritate, rem ipsam repereris ita esse prout superius enarratur, dictum primū matrimonium inter B. & D. præfatos contractum, nullū, & secundum inter eosdē Io. & D. contractum, alio canonico nō obstante, validū fuisse autoritate nostra denuncies, prout iuxta casus huiusmodi successum fuerit de iure faciendum, &c.

*Declaratio super secundo genere
affinitatis.*

DIL. filius Ia. B. laicus, & dilect. fil. in Christo filia, eius in præsentiarum

vxor, coniuges proponi fecerant coram nobis, quod licet ipsi olim nullo eis canonico obstante impedimento matrimonii inter se per verba de presenti contraxissent, illudq. carnali copula consummasent: quia tamen certa prima Jacobi vxor, & certus Mariæ prædictorū primus maritus dum viuerent tertio consanguinitatis gradu inuicem coniuncti erant, dubitant prædicti coniuges indebitē impediri, seu alias in eorum statu, & fama præmissorum occasione dispendiis affici, super quibus per nos opportunē eis provideri humiliter supplicatur. Quocirca, &c. Si vocatis, qui fuerint euocandi, & inquisita per te super præmissis diligentius veritate, rem ipsam repereris ita esse prout superius enarratur, autoritate nostra nuneies matrimonium prædictum, alio non obstante canonico, validum fuisse, & esse, in illoque eosdem coniuges licite remanere posse, prout iuxta casus huiusmodi successum fuerit, de iure faciendum. Dat.

*Declaratoria super proponente seu
uouente ingredi, & infra tempus
exerente, non tamen uouente
perseuerante.*

DIL. filius Crispinus clericus, &c. cum nimio ex quadam eius infirmitate fuisset mortis pauore concussus, si eum Deus ab huiusmodi infirmitate liberaret, domum aliquam fratrum ordinis minoris de obseruantia intrare uelle, verbis affirmavit, & corporis per eum sanitate resumpta, domum, &c. cum illo proposito, quod si asperitatem ordinis sustinere ualeret, disciplinam profiteretur eiusdem, alioquin liceret ipsi ad statum pristinum remeare. Quamquam simplicitate ductus, propositum suum non fuerit potestatus, verum cum idem Crispinus propter suæ complexionis debilitatem, præfati ordinis non ualeat tolerare rigorem, ab eo, nulla facta professione, domum prædictam exiit, a habitu eiusdē ordinis dimisso ad seculum est reuersus, in

in illo que sub timore Domini in statu clericali dies suos finire concupiscit: unde nobis humiliter supplicauit, ut providere sibi super hoc paterno diligentia dignaremur. Quo circa, &c. mandamus quatenus nisi prius Crispinus expressè vel tacitè professus fuerit, seu alias euidenter appareat, quod absolute vitā mutaret, seu perpetuò in religione Domino seruire voluerit, denunciens eandem Crispin. propter præmissa ad regularem obseruantiam non teneri, prout de iure fuerit faciendum.

Et nota, quod rescriptum in forma, eaque de bonis, non extenditur ad futura, ut per Ioan. Gansfr. in c. ad hoc. de refer. & in dicta forma possunt trahi plures, quam quatuor, ut per Ioan. And. in c. cum in multis. & Collect. in c. sedes. de refer.

Cancellaria non dat literas appellanti propter eam, quod impetrans non habeat speciale mandatum. Vide Arch. di. dist. Maximianus. & Collect. in cap. nonnulli de refer. Committens vices suas, in totum commisisse videtur: ut not. in c. super questionum. de offic. deleg. & in c. si duo, eod. tit. lib. 6. tamen Cancellaria non admittit, nisi exprimat, quod iudex totaliter vices suas commiserit, quistylus tam olim tempore Collect. obseruabatur, ut ipsenr. in d. cap. super questionum.

Et nota, quod ubi Canonicus impetrat pro iudice canonicatū, vel ubi alias causa suspicionis in rescripto aperitur, vel est nota, ut quia impetratur filius, vel pater pro iudice, &c. Cancellaria non solet concedere literas ut not. per Collect. in cap. cum P. de offic. delegat. in i. tamen casu vidi concedi, cum non sic faciliter recusetur canonicus, sæpè satisfacit magis parti aduersæ quam alius, nec est suspicio valde vrgens, nisi allegetur in partibus, & interea subit expensas impetrans quas perdet si legitime recusetur iudex. Ad quod facium not. per Ioan. And. in addit. Spec. tit. de testib. §. 1. & in cap. accedens, ut lite non contest. el. 1. & c. postremo, de appel.

Si petatur rescriptum contra heredem eius, aduersus quem est interpretatum rescriptum, Cancellaria solet dare literas:

quamuis regulariter non soleat dare. ubi iudex, coram quo causa pendet, possit de iure communi facere id, quod pars in rescripto petit. ad quod l. unica de thesauris. dicit tamen Collect. in c. quia in causis, quod si impetrato rescripto appelleretur, & pendente appellatione moriatur impetrans, non dantur literæ per Cancellariam etiā vniuersali successori absque signatura Pape. Vide ad hoc not. in c. significante. de appel. & de refer. significauit. & in c. quia V.

Clericus in Cancellaria reputatur potentior laico. Collect. in c. de alien. mu. iust. caus. fac. Vide ad hoc que not. in tit. de cens. in quinquerno iusticie, & Rat. in nouis.

Cancellaria non dat literas captionis super debito ciuili. Vide ad hoc in c. ex refer. de iuricor. & ita negauit etiam, allegata consuetudine, nec per signaturam conceditur, nisi forte in debito camerale seu fiscali.

Super appellatione alternatiua, vel ad sedem Apostolicam dantur literæ per Cancellariam, & videtur tunc ponenda clausula, vocatis, &c. non autem in appel. causa, nisi iudex deferret quo ad appellationem ad sedem. Facium not. per Collect. in c. si duobus, de appellat. & c. dilecti per alios.

Victori appellanti propter expensas, dantur literæ. Vide specul. de appel. §. in quibus. & Collect. in c. si duobus.

Hodie non seruatur tanta seueritas in Cancellaria ut olim, videlicet, quod non detur vnicum rescriptum super pluribus grauaminibus, ne vno tantum expresso delegatus nequeat de aliis cognoscere. Ideo narrantur plura grauamina, & datur super omnibus vnicum rescriptum, & vide his Paul. de Eleaza. in clem. appellanti. & Collect. in c. bonæ de appel. & not. in ca. cum olim. de offic. deleg.

Et nota, quod quando sententiā fertur lata contra impetrantem rescriptam, solet de stylo dici, in rescripto appellationis, sententiā promulgauit iniquam, quamuis iniquitas sit tantum re ipsa & non iuxta acta. Dicit tamen Ioan. Gansfredi. in cap. vs debitus. de appel. stylum Cancellariæ habere, quod ubi proceditur per viam extraordinariam, puta inquisitionis, ille contra

M m m m . 3.

quem fertur sententia si appellat, exprimit causam, ut puta, si reus fuerit absolutus, dicit actor, licet pro parte dicti talis intentio sua probata fuisset, & similia. Et si reus condemnatur, dicitur, cum nihil contra dictum talem legitime probatum fuisset. *Facium ad hoc notat per Inuocem. in cap. constitutis. cl. 3. cap. de appella.* Et ita seruamus hodie in narratione super processu delegatorum, in priuationibus, & similibus.

Cancellaria non dat literas super compositione, vel arbitrio rectoris, nisi auctoritas ordinarii interuenerit si agatur de iuribus ecclesiae. *Vide in forma. quumern. vru. de arbit. & collect. in cap. ex multiplici. de dec.*

Nec etiam dat confirmationem sententiae latae coram ecclesiastico, tracto laico à clerico, nisi dicatur de expressa prouisione, vel allegetur consuetudo, aut sit casus concernens forum ecclesiasticum. *Vide ad hoc Collect. in cap. ad petitionem, de accusatio.*

Iudæus percussus clericum, non incidit in canonem. *Vide Hostien. in summa de Iudæ.* sed potest per ecclesiam aliàs puniri. Et ideo in rescripto super manuum iniectioe ponitur clausula, *vocatis, &c.* Nec etiam absoluitur à iuramento secundum ritum suum praestito, nec relaxatur si si fuerit enormiter laesus. Sed tunc videtur poni in literis, quod non obstat iuramento per dictum Iudæum in dicto contractu, iuxta ritum suum praestito, admittat eum ad effectum agendi, vel restituat in integrum, &c. Et hoc ubi aliàs Papa in causa Iudæi, aliàs qua ratione iuramenti Iudæici esset iudex: nam si non esset iudex Papa, quia non ageretur super contractu usurario, vel aliàs forum ecclesiasticum concernente, licet per Iudæum iuramento vallato, non legi vnquam, nec audiri à Cancellaria fuisse concessas literas, nec ego dedi, nisi inter Iudæos terrarum ecclesiae. Quid autem de cathecumino, an iniiciens manus in eum, incidat in canonem? *Vide Arch. de consec. dist. 1. eos. Et vide Collect. in cap. postulasti. de Iudæ. & ad*

predicta facium not. per Bellame. in quodam celebri consilio fundata super materia. capit. gardemus de auort. & vide etiam Durandum theologum.

Si sententia fuerit lata in curia, & dati executores & appelletur ab eis in casu iure permissio, Cancellaria non solet dare literas: quia semper posset sic appellari, & nunquam esset finis litium. *Vide Colle. ad hoc in cap. significandis. de noui. per. nunc.*

Solet Cancellaria dare rescriptum in forma, significauit, pro omni restitutione secretò stenda, seu satisfactione super quacunque iniuria illata, etiam infamiae verbalis facti, vel scripturae, de quibus in cap. quod dicam. 14. q. 4. & in toto. tit. ad legem aquil. ff. l. 1. §. iniuriam. & 5. q. 1. quidam, & l. item §. an prior. de iniur. & 6. q. 1. ex merito. & c. deteriores, & 6. q. 1. sunt plurimi. *hoc quod not. gloss. in cap. si quis contristatus. dist. 8. text. 45. dist. qui emendat. & c. de occidendis. 24. q. 5. & immulius alius iuribus.* Et datur praedictum rescriptum pro damnis, ratione iniuria patri pro filio in potestate, & viro vel sponso pro vxore, aut sponso, non autem contra. Et dantur heredi propter damna illata defuncto, vel cadaveri, aut expensis, ad quod instit. de iniur. §. patitur. & l. 2. de iniuris. & l. 1. §. sed & si foris, & facium not. in c. olim de iniur. & c. 1. eo. tit.

Si tamen iniuriatus retineretur recipere satisfactionem rationabilem, & moderatam, *vide Host. in summa de penit. Pro iniuria facta clerico suo, non vidi dari literas episcopo, nec formam antiquam, sed videntur posse dari, etiam si esset dissimulata per clericum. Vide c. parochianos. de sent. excom. & qua habentur. ff. de iniur. & not. in c. si diligenti. de for. comper.*

Reductio ad arbitrium boni viri committitur per Cancellariam super laudo lato à clerico, etiam inter laicos. Et dantur iudices, prout in appellatione. *Vide Bar. in l. si societatem. §. arbitrorum. ff. pro socio. & in l. 2. C. vbi, & apud quem. & doct. in capit. quinauallis, & Ang. in disputat. duo inuicem.*

Secundum rescriptum dans formam super prima

prima commissione censetur esse idem, sed pinguius *concl. Rom. 39. de Bella.*

De consuetudine Curie, Cardinales possunt committere eorum auditoribus obseruationes terminorum, absque speciali mandato Papae, *vide Bella. concl. 43.*

Signatura contra ius, non est concessa Vicecancellario, *Bellam. conc. 46. & 81.*

Commissio de procedendo, omisso grauiamine, non tollit effectus grauiamini, *vide concl. 57.*

Ius quaesitum etiam super ordine iudicario in partibus non est auferendum per stylum Curie, *concl. 74.*

Processus extra Rot. de partibus modicum valent, *ibid.* Expressa in gratia debet probari, tacita vero non. *Vide concl. 76.*

Citatus pro interesse, & admissus, habetur pro principali. *Vide concl. 95.*

Lite pendente, potest acquiri nouum ius in possessorio, & petitorio, *vide conclusio. 102. & 449. & in de rescript. in nouis.*

Gratia ante confessione litterarum, est informis & sic non habet proprie esse, *vide concl. 9. & est regula Cancellaria.*

Actus sunt indiuiduorum, non generum, *ibi.*

In confirmatione requiritur expressio defectuum specifica. *116.*

Ius in re non potest ex pluribus causis quaeri, *concl. 222.*

Verbam ex certa scientia, non tollit expressam surreptionem, *concl. 158.*

Rectoria, & vicaria non possunt esse apud eundem, *concl. 162.*

Confessio in beneficialibus, non valet ad effectum adiudicationis, *conclu. 183.*

Ante acceptationem, gratia est condicionalis, & acceptatio praesumitur dura, & inualida potest ratificari, & acceptatio dari ius ad rem, *concl. 358. & non recipit conditionem neque diem. ibid.*

Quae veniunt contra ius commune, non stricte interpretantur, *concl. 507.*

Perinde valere, trahitur ad confirmationem, *concl. 532. nec inducit nouam provisionem. ibidem.*

Equitas est perficere gratiam, quae casu fuit impedita perfici, *concl. 544.*

Non subintelliguntur tacita in gratia, quae potuissent principem mouere ad difficilius concedendum, *ibid.*

Conditio nunquam subintelligitur, quae posset magis iustificare gratiam si neutri, nec alia qualitas ex qua euitaretur surreptio. Et plene sunt narrandae reliquae facti inutilis in gratia impetranda, *ibid.*

Vicecancellarius dicitur minister Papae limitatus, *concl. 556.*

Per mandatum, de prouidendo, non causatur ius in re, *concl. 563.*

Nectitulus habilis de futuro causat ius in re, *concl. 564.*

Omnes causae quae sunt de iustitia, possunt committi per Cancellariam, *conclusio. dict. 2. conclus. 47.*

Commissiones in curia late sunt interpretandae, *concl. dict. 6.*

Reseruatio habet vim nouae prouisionis, *concl. dict. 35.*

Non praesumitur Papam tollere ius ad rem, nisi per clausulas tollentes, *d. 55. Et facilius est gratia de vacantibus in Curia, quam extra. ibid.*

Ad purificandam gratiam non est praefixus terminus ab homine, nec a iure, *concl. d. 63.*

Expectans in forma pauperum, ante purificationem non habet ius ad rem, *dict. 67.*

Non vitiat gratiam illius taciturnitatis, quod ex narratis, & eorum forma principi debet esse notum, *concl. d. 98. & in notis de rescript.*

Sufficit tacita vel contenta narratio, aut inelusa, seu notoria expressio ad tollendam surreptionem, *ibid.*

Praesumitur Papam non ignorare stylum, sed gratiam fuisse factam, iuxta stylum & regulas eius, *ibid.*

Requiritur in impetratione, vt fiat mentio de iure competenti alteri, licet sub conditione, vel modo, quae per impetranterem impediri possint, *concl. d. 59.*

Taciturnitas iuris, quod posset alteri competere nisi praeuiretur per impetranterem, non inducit subreptionem, *conf. dict. 152.*

Consultus a quodam amico super regula Cancellariae, de publicanda, resignatione bene.

beneficii infra sex menses, &c. An resignans, qui post terminum remanet in detentione beneficii & capit fructus, & ille in cuius favorem fuit resignatum, sint tuti in foro conscientiae. Credidi, salvo saniori consilio quod non posito primo constanti, quod in veritate beneficium non valet in casu d. regulae, sed titulus sit penes eum in cuius favorem est facta resignatio licet veniat resoluendus, & cassandus ipso iure in euentum quo resignans decesserit in possessione, vel proprius detentione beneficii resignati. Nam proculdubio resignans non est tutus, cum mala fide capiat fructus beneficii, in quo non habet amplius ius, quod per resignationem, seu renunciationem amisit. *c. post translationem. §. rursus. de renunc. & cap. dilecto de preb. cum aliis iuribus, imò & possessionem dicti beneficii amisisse videtur, ut voluit Oldr. cons. 237. & per Rot. de renunc. c. post translationem. nec nomine illius in cuius favorem est facta resignatio, non potest salva conscientia capere, quia literis non expeditis, eum qui de preb. lib. 6. ergo &c. Ille autem in cuius favore est facta resignatio, etiam videtur esse in mala fide, siue capiat fructus, siue non, nam ubi capit, aut capit absque literis, & sic peccat per supradicta, & tenetur restituere fructus, vel concordare de eis cum ordinario, vel camera. *argum. cap. sacro. de sent. excomm. & c. pastoralis, de appell. cum ibi not. aut non capit, quia non vult infra terminum d. regulae expedire literas, siue publicare, cum possit, sed vult resignantem capere fructus quandiu vixerit aut ad aliquod tempus, & etiam peccat, quia non vult subire onus ad quod tenetur per acceptationem beneficii, & permittit alium, videlicet resignantem capere fructus, & deseruire beneficio, in quo certo scit deseruientem non habere ius, & etiam impedit per eius negligentiam, vel dolum, quominus aliquis tertius, qui expediret literas, ei publicaret & caperet possessionem, & deseruiret beneficio si illud habeat. *arg. not. in c. ex tua. & c. ad audiendam. & ibi Abb. de cler. non re. & no. in c. commissaria. de elect. lib. 6. ad quod fac. c. quod semel. de reg. iur. & in aush. de iur. §.***

omne. & c. de emen. Instin. Cod. in fin. & quod not. Collect. in cap. ad questiones. q. fin. de immo. & facit etiam tota materia de inobedientia legis positivae fundata in ratione naturali, divina, vel morali, quod censetur peccare. Ad quod vide Abb. in c. tua. de vser. & doct. in c. canonum.

Bona quae auferuntur damnato, non acquiruntur fisco de iure naturali, Bellan. conclus. 7. 144. & ita videtur quibusdam Theologis. Vnde considerant nonnulli quod non teneatur quis, quamvis condemnatus de crimine, propter quod veniant bona etiam ipso iure publicanda fisco, in foro conscientiae exhibere, & manifestare bona sua, sed possit illa celare, dummodo absque scandalo id fiat. *& hoc argu. not. per Itm. in quia plerique. de immu. eccles. & in ca. sicut dignum. de homic. in l. fin. C. cum de iure naturali. non perdatur dominium illorum absque vero consensu domini, propter crimen etiam non occultum ad quod l. nihil. de regul. iur. & l. in ambiguis. §. quatenus eod. tit. ff. & not. per Archid. in c. felices. Bal. in tit. de seu. & Barrol. in l. post contractum. Et per Abb. in cap. cum non ab homine. & doct. in aliis locis intelligantur in foro iudiciali, non autem in foro conscientiae. Sed cogita, quia delinquens tacite videtur consentire in pena committendo delictum, & sic in amissione dominii, vel l. i. §. bestias. ff. de postulati. & ibi gl. in epistola inter claras. §. liquet. C. de summa Trinitate. & videtur text. in c. impares. in q. 3. Posses respondere, quod ille consensus non est naturalis, nec proprius, aut verus sed fictus, & civilis, ideo non obligat in foro conscientiae, ubi non curatur de fictione in proprietate & presumptione. *cap. tua. de sponsa. c. literas. de restit. spol. c. a nobis. de sent. excom. cl. i. facimus not. per Bal. in l. i. C. de sacrosanct. eccl. & in q. 3. cap. sententia, sed tantum curatur in conscientia de vero interesse. sed in hoc casu fisci naturaliter non verè interest, cum nihil est absit in veritate propter delictum: nam nil de suo perdit, nisi quod delinquens censetur eum, id est, principem, & legem contempnisse delinquendo, qui contemptus iam purgatur per**

per poenitentiam, nec quo ad Deum curandum est de poena exteriori extra id quod abest, vt dixi nec obligatur quis in foro conscientiae ad huiusmodi poenas, nisi vbi sequitur scandalum in non parendo principi vel legi, praesertim quando non delinquitur ex contemptu legis seu principis, sed ex iracundia, vel calore concupiscentiae, vel negligentia, vbi non censetur contemnere delinquens, vt per Zab. in elon. eos. de sepul. & Collec. ad que faciunt. no. per lo. And. in c. quaquam. de vsur. & Calde. in proa. Decret. & Feder. in cons. & not. in cap. significasti. de homi. & in cap. fraternitatis. 12. q. 2. & faciunt optimo. per Card. in cl. pastoralis. vers. ceterorum.

Vbi Papa concedit gratiam per supplicationem vel alias, & expressis, vel tacite, vult quod dicta gratia non valeat, nisi expediatur litera: vtens effectu illius gratiae literis non expeditis, non videtur tutus in foro conscientiae. arg. not. in ca. plerique per Im.

Cum gratia praedicta dependeat tantum a sola voluntate Papae & principis, quae quidem voluntas potest per eum limitari per modum & conditionem tacitam vel expressam, quantum sibi placet & potest ipse solennitates & formas prout ei libuerit, ad perfectionem: & esse dictae gratiae apponere. Secus autem est in his, quae de iure naturae dependent a voluntate & consensu partium duntaxat, non superioris, vel principis, vt est in contractibus, & vltimis voluntatibus, & huiusmodi, in quibus ex sola voluntate partium valent contractus, etiam si per principem & iura posita adhiberi debeant certa solennitates. Et faciunt haec ad quaestionem, quod quis salua conscientia non possit recipere, aut soluere pensionem super aliquo beneficio ecclesiastico assignatam, nisi literis expeditis, cum consensus partium non possit operari vltra consensum Papae, seu principis, qui quidem princeps in hoc casu vult tacite, quod ad effectum perfectionis gratiae litera expediatur: nam per signaturam censetur Papa facere gratiam iuxta stylum per cancellariam limitandam,

seu declarandum, & illa est tacita voluntas sua, vt vult Bellam. conclus. 508. de quo per Oldr. concl. 226. & per Bal. in c. 1. per quos fiat inuest. & Mil. in vers. gratia. & facit optimo 20. regula cancellariae. Et sic necesse est, vt litera praedictae conficiantur, & expediatur iuxta stylum cancellariae, & dictis literis expeditis, tunc gratia dicitur habere esse suum. Bellam. conclus. 110. & in ea tunc ostenditur aperta mens principis, & expressa, sed in dictis literis pensionis ponitur de mente Papae postquam dicta litera tibi praesentata fuerint &c. ergo ante praesentationem, & multo minus ante expeditionem non potest exigi vel solui pensio. Credo tamen quod in foro conscientiae, si partes essent certae de expeditione literarum, quaquam non praesentarentur litera, possent soluere vel exigere pensionem, cum tacita voluntas principis non excludat hunc casum, hoc est, quod velit necessario literas praesentari, & non habere pro praesentatis, cum haec praesentatio sit inducta in fauorem partis soluentis, & ne recipiatur pensiones super beneficiis ecclesiasticis absque assignatione superioris, & voluntate, de qua voluntate si mihi aliter constat, quam per praesentationem, quoad conscientiam videor esse tutus, dumodo vt dixi in veritate litera sint expeditae. Et idem videretur mihi esse dicendum in omni casu, in quo esset de voluntate principis tacita vel expressa, quod deberent litera expediri, quod ante expeditionem, non posset quis vti eis absque peccato. Et sic in omnibus commissionibus gratiosis habentibus clausulam, vocatis, vel requiruntibus informationem, aut cogitationem vel huiusmodi, vt in dispensatione super irregularitate, & huiusmodi, qui requirunt aliquam praecognitionem de iure, vel ex stylo, & sit ex mente Papae, secus forte in dispensationibus ad duo, & super defectu natalium & similibus in quibus non videtur esse de mente Papae expressa, vel tacita, quod dicta litera necessario expediatur, ad hoc, vt in foro conscientiae releuent dispensatum, sed tantum vt non suffragetur impetrantibus, absque expeditione: vt habetur in reg. cancel. de disp. Et verbu suffragari.

non videtur trahi ad forum conscientia, sed potius, ad contentiosum, cum significet proprie aliquid repulsum & controuersiale. *arg. nor. per. Spec. de adul. in fi. & per docto. in rub. de suffrag. C.* Si ergo habenti supplicationem signatam super dispensatione ad duo non moueatur lis, neque obiciatur de inhabilitate per aduersarium, neque detur ei de illa regula, videtur quod non expeditis literis possit illa tenere in foro conscientia, cum mens Papae, vt dixi fuerit grauare eum in euentum, quo moueretur ei cotrouersia per aliquem cuius interesset. Secus si absque contradictione possideret dicta duo etiam literis non expeditis. Et ita vidi quosdam doctores, & vnum notabilem, & eruditissimu predicatorem tenere, pro quoru opinio. facit gl. in *c. fraternitas. 12. q. 2. & nor. per Barr. in l. sequitur. §. viam.* sed facit contra eorum opinionem principium dictae regulae, & verba, temere, & facere in dicta regula posita: quare cogita, quia magis declino pro nuc in parte quod non sit tutus in foro conscientia, & sic quod teneatur ad fructus restituendos camerae, nullo existente cotradictore deductis alimentis suis necessariis, & si quae vertit in vtilitatem ecclesiae, quam non dispensatus possedit: quia non habetur pro dispensato, ex quo non expediuit literas per supradicta. Sin autem viua vocis oraculo esset ei concessa gratia, vel quod sola signatura sufficeret, tunc bene esset tutus vtens gratia in foro conscientia, cum appareat de voluntate concedentis non curatis expeditionem literaru, & ita videtur debere intelligi tex. & gl. in *cl. dudum. super verbo de sepult. & gl. in c. institutionis. 25. q. 1.* quod gratia Papae verbo solo facta valeat quando Papa hoc, expressit vult. & ita quotidie practicatur in curia. Postea dixit mihi quidam Theologus se credere, quod si mens principis volens tacite, quod super gratas per eu factis expediatur literae, & aliter non valeant, moueatur non propter intentione vt melius examinentur in expeditione, sed tantum vt ex illa expeditione veniat ei lucrum, quod eo casu etiam non expeditis literis, ego possum vti gratia mihi

concessa propter mala intentione principis & iniquam: & si super hoc fecerit legem, esset iniqua talis lex: quia lex debet fieri ad vtilitatem commune, non autem propriam. & facit pro dicto suo quod not. in *c. canonum. de consl. & c. erit autem lex. 4. dist. 8. dist. que contra.* & quia tunc excedit potestatem constituentis, quo ad Deum qui non ligat nos ad parendum in foro conscientiae principi iniuste praecipienti, cum non dederit ei potestatem, iniquam legem condendi. *ad quod c. qui resistit. n. q. 3. & si quis. §.* Sed nolo intrare pro nunc hanc materiam, quia difficilis, & in dubiis constat esse parendu principi, & praesumendum quod ad bonum finem fecerit legem ex quo aperte non est contra decalogum, vel bonos mores, per *not. in c. 2. de maior. & obed. & in d. c. canonum. & n. q. 3. non semper. c. Julianus. & c. Imperatores. cum aliis iuribus.* Et si est incommoda lex soluenti taxam, non est mirum, quia, vt ait *Li. uis.* nulla lex satis commoda omnibus esse potest. Licet ergo interdum incommoda sit lex singulis secundum quid est, tamen commoda incommuni, & ex alio respectu commodissima. Et satis bene nobiscum ageretur si truiusmodi pecuniae distribuerentur in eos vsus, ad quos destinatae sunt, qui vsus est commodissimus Reipublice Christianae. In illo autem semper dubitauit an constet esse veram opinio. *Innoc. & sequacium. in d. c. quia plerique,* quod vbiunque est tradita aliqua solennitas per iura positiua seruanda in contractibus & in ualidantia contractum, si non seruentur, puta in alienationibus rerum ecclesiasticaru, & minorum, quod nihilominus si dictae alienationes fiant alias legitime, sed non seruata forma praedicta, quod emens, & vendens sint tuti in foro conscientia: nam videtur eos non esse tutos, cum non sint domini rerum emptarum absque solennitate, & sic possideant illa emptores, mala fide. Itaque quia continue stant in peccato detinendo rem emptam contra voluntatem, & praecceptum superioris, qui potuit in huiusmodi rebus pertinentibus ad curam suam apponere legem, quam ei libuit: & cura sacrorum & spiritualium pertinet ad eu, & per

& per consequens bonorum pertinentiū ad rem spiritualem, vel sacram, & sunt in continuo contemptu superioris, ergo in peccato. *per not. in d. c. 2. §. c. canonum. cum a-
liis iuris. 23.* maximè cum sit de mente doct. & præferim. *Bal. in c. si quis per triginta. si
de veri. §. contra.* quòd quando lex aliquid prohibet fieri propter aliquod valde æquū & bonum publicum, & contra illud fiat, ligat in foro conscientie. & facit etiā ad hoc quod ipse notat in extrauag. ad reprimendū loquens de Macedoniano & Velleiano & facit etiā optimè quòd sunt in peccato *no. per Abb. in c. sacris. cum ibi not. de his que vi-
me. re. ca. sui.* Quare cogita, & quo ad materia pensionum, credo etiā quòd si literæ non præsentantur, nisi post duos, aut tres annos post assignationem, nihilominus deberent solui pensiones integrè pro tempore præterito etiā in foro conscientie, quāquam nunc fuerint expedite, cum illa conditio postquam tibi prædictæ literæ præsentatae fuerint, &c. non suspendat obligationem, sed solutionem & executionem: ut in illo qui promittit & assignat ex nunc 10. mēstrua super tali fundo suo, quæ tamē non vult soluere donec merces suas vendiderit, vel postquā creditor præsentauerit ei literas salui conductus: & aliis huiusmodi exēptis, quod nota ad practicam. *ad. quod l. his verbis. C. quānd. dies leg. & quia fuit apposta dies seu conditio gra-
tia pensionariū. ad. quod. l. si ita. §. pegasus. de leg. 2.* Ad materia contractus qui soluitur & violatur per mortem alicuius, & Catholonia appellatur violarium: quia facile perit, *et violæ. an sit licitū. vide quæ not. Col-
lec. in c. de emp. & ven. vbi dicit. sed nūquid licet alicui emere redditus ad vitam suam, ita quòd salua conscientia possit retinere?* Dicendum quòd si verisimile est quòd emptor debeat recipere redditus magno tempore, & ultra communem valorem, ut cū homo iuuenis emit magnum redditum, hoc casu, quia est verisimile, quòd satis ultra viuet, totum id quod receperit ultra pecuniam quam dedit sana conscientia retinere non potest, quia quodammodo vlura est *in c. nguigant. de vsur. & facit quia*

ratione incertitudinis licita est conventio, quæ aliàs esset illicita. *C. de vsur. si ea. nec obstant iura quæ videntur simplicitet velle, quòd liceat ad vitam emere propter incertitudinem, quòd dicendum est verum esse, dum tamen data fuerit pecunia secundum probabilem modum contrahendi. Et ita refert le. determinatum fuisse. hæc Cyn. in d. l. si ea. vide quæ colliguntur in-
f. c. ad nostram.* per quæ fraude vsurarum cessante, aliud videretur posse dici. *hæc Collec. & vide Ansh. & lo. de Anan. post Innoc. in cap. incertitate, qui tenent esse licitum, quòd Roder. negat si redditu emantur ad vitam emptoris, propter votum captandæ mortis, quo cessante non esset peccatum. Et venditione violarii. vide vnam no. Cyn. in l. si pater 2. C. de inoff. testa. Et an appellatione, vsusfructus, veniant pensiones violariorum, allegari posset, l. sancimus. C. de dona. vbi videtur proprietas non vsusfructus. Et videtur quòd si violarium quòd emeram ad villam delegauro creditor meo, quòd soluens pensionem teneat illam præstare quādiu creditor viuat, nec morte mea finiatur, sed creditoris. vide not. in l. si vsusfructus. ff. de noua. per doct. Gallican.*

Refert Ioan. Ganfre. *inc. ad nostram. de emp. & ven. se vidisse dubitari in cancellaria, quòd cum quidam emitteret quasdam possessiones appposito pacto, quòd venditor asportaret pretium, post certos annos, illas possessiones recuperare, & venditionem rescindere. Dom. Feder. de Senis iuabat, & defendebat contractura non esse vsurarium: sed alii tenebant contrarium, & ita dicit fuisse obtentum congregatis doctoribus, cum apposta fuerit conditio contra naturam, contractus propter quòd dicebatur non esse recurrendū ad coniecturas. Vide ibi per eum, & aduerte, quia non loquitur in pacto de reuertendo.*

Stante consuetudine, quòd ecclesia habet lectum qui cum funere ad ecclesiam portatur, rector vult permutare ius lecti huiusmodi cū vno prædio, quòd perpetuo ad ecclesiam pertineat, nunquid possit

Feder. arguit quod non possit fieri: quia simonia esset, tamen ius decimale, permutari potest, quod est spirituale cum re temporalis. de rer. permut. cum vniuersorum. Ipse tamen solus hoc non posset alienare. de reb. eccles. non alie. c. i. lib. 6. cum simil. non enim omnia quæ sunt ratione sepulture sunt facta spiritualia: v. no. 13. q. 2. clerici. vide Collec. in c. relatum. de sepult.

Duo tractauerunt de beneficiis permutandis ad inuicem, & data fide promiserunt procurare dictam permutationem per superiorem, vel illos quorum interest, an possit alter pœnitere? & si alter instet qui est paratus implere ex parte sua an possit alius compelli adimplendum? Et videtur quod non cum talibus debeat cessare omnis pactio, & conuentio de pactis. c. si. & not. in c. cum pridem. cum simi. Et Feder. de Senis no. contrarium: quia isti non simpliciter paciscuntur, sed promittunt inuicem dare operam & curare, vt hæc permutatio veniat ad effectum per debita media, videlicet per superiorem, vel illos qui eam admittent, & quorum autoritate perfici potest quod de iure nõ videtur prohibitum de rest. spol. ca. ex parte. Et venerabiles. de confir. rit. vel iur. Et facti quod nõ. de rest. ad audientiam. in glos. Et de preb. significati. cum fidei datio æquipolleat iuramento, quod quidem iuramentum debet seruari, nisi vergat. & c. vnde postquam ipsæ partes ad inuicem promiserunt ad curandum, videntur quantum in se est conditionaliter consentire, habito consensu superioris, à quo non possunt resilire, nisi fecerint quod in se est respectu habendæ voluntatis à superiore, & procurandi, vt conditio eueniat ad quã procuracionem sunt obligati, nõ conditionaliter, sed purè, quæ promissio procuracionis in hoc casu nõ videtur prohibita per supradicta Et ideo post hanc promissionem, non est iam amplius in facultate alterius resilire, sed superioris admittere, vel non. Vide ad hoc Collec. in c. cũ olim. de rer. permut. Nihilominus cum olim fuissent petite literæ à cancellaria super hac promissione, de curando & dando operam contra partem quam pœnituerat, fuerunt negatæ. Credo propter fundamē-

ta Host. Io. And. in c. quæsum. de ter. perm. & dicit Inn. in ca. inter de preb. quod permutantes habent ius in beneficiis permutatis statim quod superior autoritatem interposuit. vide Fed. q. 27. Et Abb. in d. c. inter. vnde non tantum habet regressum permutans ad beneficium suum alio nolente permutare, sed etiam videtur quod possit nolentem permutare, seu resignare ex causa permutationis compellere. Sed dictum Innoc. intelligitur vbi sunt admittæ hinc inde resignationes, licet non fit facta traditio possessionis, & vide ad hoc Fed. conf. 159. Et omnino ad hanc materiam multas de c. Rot. tit. de renunc. in antiqu. Et de ren. permut. Et quanda regulam cancellariæ ad hoc.

Parochiani habent nominare rectorẽ Capitulo, & Capitulum vnum denominatis habet præsentare episcopo, quidam expectat ad præsentacionem vel collacionem Capituli, nunquit tale beneficium cadat in gratiam? Dicit Collec. in ca. cum dilectus. de iurepat. quod audiuit multos dicere quod sic, cum tale beneficium videatur esse de patronatu. Quare, & c. de preb. cũ illis. in si. & quia nominatio habet vim præsentacionis, nec ius tribuit. c. nobis. in de iurepatro. de elect. cum terra. sed vbi Capitulum non haberet præsentare de nominatis, credit Collec. bene habere locum. Sed in casu nostro nõ est libera potestas præsentacionum penes Capitulum, & sic non dicitur solidè patronus. Quare, & c. de rest. spol. Pisanis Et cum illis in si. præiudicaretur parochianis, quibus Papa præiudicare non intendit, nisi exprimat. c. quamuis & d. c. cum in illis.

Inter duos nominatos, de quorum anteriori nominatione non constat, quis alteri deceat præferri, vide Oldrad. conf. 208. Quod pensiones, quæ constituuntur & assignantur hodie super fructu beneficiarum, non sunt beneficia, neq; habent effectum eorum, nisi in casib. expressis. videtur probari ex definitione beneficii, & requisitis ad illud, de quo per Old. in quodam consil. Et Anto. in reg. 1. de reg. iur.

Et inter cetera est necessaria perpetuitas, vt in ca. pastoralis. 7. q. 1. in gl. in ca. unico. de cap. p. l.

per. mo. lib. 6. quæ quidem cessat in his pensionibus, cum extinguuntur lapso tempore quo impositæ sunt, vel per obitum recipientis. Facit etiam definitio Matth. de monte Lau. in clem. 1. de stip. neg. prel. & gl. q. 1. in summa. Item quia huiusmodi pensionem recipientes possunt illas remittere ad tempus, vel in perpetuum, vel illis renunciare absque autoritate superiorum: nec tunc impetrantur, nec vacant, sed extinguuntur tanquam debitum pecuniarium per remissionem, nec requirunt residentiam, nec habent nomen tituli, nec illas recipientes habent vocem, vel stallum in choro beneficiorum. Item in regulis antiquis cancellariorum ponuntur vt diuersa in expectatiuis, nec examinantur per cancellariam hi quibus pensio assignatur, vt solet fieri in titulis. Si tamen assignaretur aliqua pars fructus alicuius beneficii pinguis, non ad particulare commodum vnius, sed ad hoc vt deinceps esset beneficium Ecclesiasticum dictum, fortè pensio vel portio, tunc bene esset beneficium, vt in c. si conuerente. de cler. non resid. Et ex d. h. genti. de sim. & 16. q. 6. illud & q. 5. possess. 2. q. 3. clerici. & cap. si episcopus, & 1. de ad hoc non in clem. si Romanus. de preb. & in c. postulasti. & c. ad audientiam. de rescrip. & clem. 2. de iura & honest. cleri. & c. quamuis. de preb. lib. 6. ad hoc Rabat. in cap. constitutus. de relig. domi. & Anton. de Burr. & Bal. in d. cap. ad audientiam. & not. per Caspren. & Pom. in cons. & Rot. in antiquis. titu. de rescrip. Et forma literarum satis ostendit non deberi pro beneficiis, cum plerunque fundentur, ne resignantes nimiam dispendium patiantur, & sic exonerantur à titulo, & per consequens ab onere. Recipientes tamen partem fructuum quasi tanquam laici qui possunt recipere pro alimentis & victu vel statu decenter tenend. & not. 23. q. si tributum. & 18. q. 2. Eleuterius. & c. quanto. de iure patron. & l. Commodis. ff. de re iud. & l. stipendis. C. de execut. rei iud. Faciunt hæc ad materiam, an pensio faciat incompatible sub eodem tecto cum beneficio, & an recipiens pensionem non intitulatam, prout sunt hodie, teneatur dicere officium, vel interesse proces-

sionibus huiusmodi. Et ex his potest etiã determinari, an huiusmodi. Et ex his potest etiam determinari, an huiusmodi pensiones modernæ possunt redimi.

De regno Scotia seu rege dubitatur, an sit verus rex: vt per gloss. 32. q. 2. & per Brxi. in reperio. super pers. Rex. & appellatur regulus à gl. in cap. venerabilem. de elect. & videtur olim fuisse subiectus regi Angliæ, vt patet in Chronicis. & præsertim in historia, quæ dicitur mappa mundi. & not. in cle. 1. magistris. & de eo sit mentio in c. cum dilectus. de fid. infra. & cap. sano de temp. ordu. & nõ vngetur, vt patet in prouinciali ecclesia Romana. Ista inter alia adduxi coram Reuerendissimo domino meo vicecancellario, contra oratores præfati regis, contententes de prælatione, cum oratoribus Ferdinandi regis Siciliae siue Apuliae.

An per assignationem secundi beneficii sub eodem tecto, vacat ipso iure primum, Videtur concludi, quod non, per not. in c. literas. de contes. preb. sed habere locum in materia mentionis, de qua in cap. referent. & cap. prout. de preb. n. vide doct. in cap. quia nonnulli. & c. si in cler. non resid. tamen cancellaria expedit literas tanquam pro vacante, & vt de Rot. in antiquis. Et latè Milsum in reperio.

Beneficium residentis in curia nõ promoti infra annum dicitur vacare in curia secundum Coll. inc. ecclesia. de foris leg.

Præstantissime doctor, cupit scire humanitas vestra perstrictissime, & resolutissime à tenuitate nostra, quid mihi videatur de gratis per literas apostolicas concessis, per quas committitur constitutio & assignatio pensionis in partibus, an expirauerint, seu extinctæ fuerint per mortem Papæ concedentis illas reintegræ. Respondeo videri mihi nõ expirare, nec extinctas esse, cum teneat pro constanti, quod vbi alicui quamuis tertio, est quæsitum ius in re, vel ad rem, aut saltè officii iudicis imploratio per literas apostolicas gratiosas, siue gratiæ sint puræ, siue in diem, siue conditionales, tales gratiæ nõ extinguuntur per obitum concedentis, nec executorum iurisdictionis, seu potestatis finitur. Et propterea

idem credo in literis priuationis in forma iuris, cum prouisione alteri fienda: & in literis in forma, dignum & vnionu in literis accedens super dispensatio. ex defectu natalium: & ferme in omnibus quæ hodie emanant à cancellaria. Et fit ratio, quia in omnibus his gratia est iam facta non fienda, quauis non executi, cum quæsitum sit ius in re, vel ad rem, vel saltem ius implorandi officii iudicis, seu executoris. Hoc credo per nos. in c. si cui nulla. de preb. & c. si super gratia. de offi. deleg. lib. 6. quamuis gl. & quidam doct. forte nõ satis practici, aut parum aduertentes ad stylu cancellariæ modernum, & illius temporis exemplificent mandata de prouidendo dici gratias fiendas, & non factas. Cum fiendæ sunt, vbi ius non est quæsitum alicui modis prædictis, sed est concessa facultas. Sed potestas ad contemplationem seu fauorem tertii, esse voluntarium ministrum, siue mandatarium gratiæ fiendæ illi tertio, vt puta, si Papa intelligens aliquem scholarem studuisse in aliquo studio longo tempore, & esse sufficientem ad gradum doctoratus, contemplatione seu fauore illius scholaris det alicui personæ facultatem siue potestatem doctorandi illum, non tamen mandet, vt requisitus, id faciat, seu facere teneatur: nam tali vel simili casu expiraret gratia per obitum concedentis re integra, cum nõ sit propriè mandatum nec aliquod ius quæsitum illi doctorando, nec etiam ipsi commissario, cuius contemplatione, seu fauore non fuit data ei à Papa prædicta facultas, seu potestas doctorandi illum. Et verbum, mandatum, ibi in §. secus. capitur pro committitur, seu facultas datur, vt declaratur in princ. d. §. & etiam verbum seu fauorem, declarat non esse propriè factam gratiam illi doctorando. Et ita esset in similibus casib. si hodie Papa illo modo antiquo scriberet, & ita resoluo me in hac male exemplificata, & ideo intricata materia doctoru capitulorum, visis omnibus super eis. & Older. in cons. & decis. Ro. in nouis, quæ videtur facere differentiam inter mandatum de prouidendo de beneficio vacante, aut vacaturo, non quoad du-

rationem gratiæ, sed quoad durationem potestatis executoris, vt in vacaturo non duret, nec quando committitur causæ cognitio vnâ cum gratia. Et bene valeat præstantia vestra. Et vide Bellam. in quodam consilio, qui videtur dicere consona prædictis.

Concurrentibus duobus magistris in Theologia, ceteris paribus, in quodam beneficio, quorum magistroru vnus erat prædicator, & valde eruditus in doctrina Theologiæ concernente partes iustitiæ & curæ animarum, & confessionum, & sacramentalium, & aliis materiis mistis cum iure canonico, & concernentibus vitam ætiam. Alter verò de Trinitate, & de natura Angelorum, & Metaphysicalibus, & aliis subtilitatibus. Vidi concludi, esse præferendum primum, per nos. in c. nisi cum primum. & in c. cum sit ars arit. Facit iudicium in c. quia nonnullis. §. sancimus. ibi præsertim. & c. super specula. ibi ad iustitiam de mag. & cap. cum ex ministerio. de her. & inuenies multa iura in decretis ad hoc, & faciunt in c. inter cetera. de offi. ord.

Quod exigentes tallias, gabellas, & vectigalia, quæ sunt præcise pedagia, & guidagia, non sint ipso iure excommunicati. Vidi concludi, inter doctos viros cum equanimis. & cle. præsent. extendi non debeant, sed in aliis exactionibus remaneat dispositio. c. non minus. & c. aduersus. & aliorum iurium decretalium. & c. Quamuis. Per. Anch. & quidam alii videantur aliud sentire, exponendo pedagium pro omni vectigali, seu portorio: cum tamen præsentiat pedagia & guidagia, & salinaria esse species vectigalium, non autem esse idæ & ides dispositum in vna specie non extenditur ad aliam, & multo minus ad genus. Facit optimè forma cancell. in tit. de pedagia. form. i. quatern. de iust. ad v. opinionem. & ita obseruamus. & vide Bald. in rub. de votis credit.

Quod Papa non possit legitimare filium regis non recognouit superiorum, tenet Imol. in c. grandi. de sup. neg. præl. in præiudicium alicuius de sanguine regio, ad quem pertineat de consuetudine successio in

in regno. Nec obstat. not. per Bar. & alios in l. gall. §. & quid sit tantum. de lib. & postb. quia habent locum in aliis personis: quibus licet de primo suo libere disponere, & non in rege, quia non potest absque causa auferre successione illis de sanguine suo, facit aperte contra dictum text. in cap. per vno. vbi Papa legitimum filium Regis Francie, quod non potuerat esse absque præiudicio illorum de sanguine Regio. Sed vide Iac. Clonem episc. Illerd. doctorem Cathalanum, in d. cap. super verb. gratian. qui dicit, quod rex Francie habebat filium ex priori coniuge, vt ait appare ex antiq. Decret.

Prædictus Episcopus Illerdensis, in cap. fraternitatis. de frigid. narrat, quod tempore suo fuit quidam homo in Cathalonia tantum potens in reuenerca, quod qualibet die cognoscebat exacte vxorem suam triginta vicibus, quæ vxor secretè recurrit ad regem Aragonum, qui vocato viro, confessus est ita rem se habere: vnde mandauit ei sub pœna capitis, ne amplius quâ sexties in die vxorem suam cognosceret: ne, vt ait, mortis periculum mulier incurreret. Sed de potentia viri non tantum mirari oportet, quantum de querela vxoris. Vnde illud, Et lassata viris nondum iariata recessit. Et proverb. 30. c. Tria sunt insaturabilia, & quartum quod nunquam dicit, sufficit. Infernus, & os vuluæ, & terra quæ non satiatur aqua, ignis vero nunquã dicit, sufficit.

An si legatum propria causa efficiatur caducum vel quasi, remaneat penes heredem simpliciter, vel debeat conuerti in aliam piam causam. Vide Guasquinum doctorem Cathalanum. q. 32. in questionibus suis & concludit quod non sicut in alio legato caduco. Adde not. per Bar. in l. pater. Tusculanus. de leg. 3.

An appellatione paramentorum intelligitur supellectilis? Guasquinus quest. 4. tenet quod sic. videtur mihi indigesta de ciso, & remittenda ad theoricam. l. quod habeo. de sup. leg. & l. vniuersorum. & l. si seruos. de pign. cum simi.

Franc. de Maronis, in 4. lib. sententiarũ,

super Augusti. de Ciuitate Dei ait, quod in tota sacra scriptura non reperitur, quod foemina vnquam successerit in regno, in aliis autem hæreditibus sic: vt pater Numer. 27. & 27. cap. Ego in Iosepho legi Alexandram clarissimam Reginã regnasse in Iudæa etiam viuentibus filiis: sed ibi videtur fuisse ex voluntate testatoris, & consensu filiorum, non vi successione debite. Lege Ioseph. lib. 13. antiquit. Iudæicæ. Imò videtur cum maiore filio congregasse, vt videre licet in eodem autore lib. 1. de bello Iudæico vide Bald. in l. multis. de stat. hom.

Licet tutela impuberis situr captiuitate. vt Insti. quib. mod. tut. finiat. §. item finitur tutela. secus tamen in cura adolecentis. Ita tenet Guasqui. Cathalanus in questionibus suis. quest. 183. fundat se, quia ille principaliter datur personæ, iste vero bonis. Facit pro dict. curatore. P. captiuus in Tunitio, & gestis per eum.

Ioan. de Seyfello doct. Gallic. in Apost. egregii patricii Petri Iaco. de Montepesulano, super tit. de statu Cu. Rom. damnans hæc vtilitatem, & intricacionem opinionum quæ multiplicata sunt in iure nostro dicit pernecessarium fore, vt fieret noua reformatio, tam in iure ciuili, quàm Can. & referuatis argumentis disputationum, & subtilitatibus, & varietate opinionem fierent nouæ decisiones per electionem alicuius, ex illis opin. Et quod fieret noua editio iurium magis conueniens isti seculo, quod fluxit post illa antiqua iura, maxime circa substitutiones, transmissiones, fuitiones, præteritiones, in quibus iura Romana magis considerasse videntur acumina, & vtilitatem, quam præsumptam mentem defuncti. Itè circa interdeta, & actionum varietates, & testamentorum diuersitates captiosas, & inutiles. Item circa seruos, & officia iam oblita in tribus libris. C. Item circa seruitutes, in quibus est mera subtilitas potius, quam æquitas, aut ratio vrgens. Item circa publicæ honestatis iustitiam, & redditionem, & non exactiõnem debiti conjugalis, & circa matrimonia videretur inmutanda multa, & quod quis posset esse hæres ad tẽpus & decedere intesta.

intestatus pro parte, & quod intricatio bon. pos. contra tab. & sec. tanquam pena pueris tolleretur, & quod ieiunia non obligarent sub pena mortali, sed darentur indulgentiæ ieiunantibus. Item quod summus Pontificatus non esset perpetuus. Et super ingressu religionis, quod non obligaret vsq; ad 21. annum, nec matrimonii contractio absq; copula. Et circa compaternitatem & varietatem religionum & quod Abbatia vel huiusmodi non essent dignitates, nec committerentur eis causæ, & quod omnes legendæ sanctorum Apochryphæ tollerentur, & quod ordo Antonistarum extingueretur & applicaretur Militiæ sancti Ioannis Hierosolymitani. Et alia quædam reformarentur, ut *ibi per eum*, quod paucissimis daretur facultas interpretandi, aut glossandi. Et quod interpretata non redigerentur in scriptis, nisi eorum qui longo tempore practicassent, aliàs credit rem venturam in tantam confusione, quod nihil haberetur liquidum iudicantibus. Vnde ut dicit, tunc ipse hanc immutationem, & cupiens consulere nomini suo post 30. annos exactos, in exercitio iuris scripsit librum de natura animalium, existimans illud opus fore magis duraturum, quam scripta iuris: sed an illud opus durauerit, ego ignoro. Non inficior tamē, quod scribentes res naturales, historiam & medicinam, certiorē perpetuitatem sperare debeant, cum huiusmodi scripta cuiusque nationi & religioni, ac tempori, vtilia sint, & placeant, præsertim si sale eloquentiæ condiantur. Sed quid dixisset prædictus doctor, si vidisset tot libros post tempora sua fuisse à centum annis citra in vtroque iure editos? Et vide Zabar. in c. nobis. de iur. patron. ad hæc & Iason in operibus suis.

Cum in civitate Neapolis quidam ex nostris Cathalanis reliquisset in testamento libertatem cuidam seruo nigro post quinquennium, & fuisset interrogatus an quinquennium inciperet à tempore conditi testamenti, vel mortis testatoris? dixi, quod de hoc erat casus not. in l. qui duos. §. si. ff. de man. test.

Quod filius familias rixosus possit in ius emancipari à patre, casus est secundū Iac. de Insula. in l. quidam cum filio. de verb. obl.

Seruus stipulatus alternatiuè illis, aut illis dominis suis, nihil agit ratione incertitudinis, casus est not. in l. cum seruus. §. si non duo. de stip. ser. allegavi sæpe ad materiam incertitudinis & l. duo sunt Titii.

Si seruus stipuletur 10. quando erit sui iuris, alienatus nihilominus acquirit domino cuius erat tempore stipulationis factæ, in l. si. de stip. ser. est text. not. allegavi contra monachum, qui stipulatus fuerat à quodam consanguineo centū libras quod translatus fuisset ad ordinem Canoniorum regularium, tamē videtur tunc mihi exactius cogitandum: an deberetur primo vel secundo monasterio, tunc creditur per illum tex. deberi primo.

Ad validitatem statuti dantis licentiam deprædandi cum allegaretur Bal. post. text. not. in c. i. de milit. vasa. qui con. est dixi intelligendam Bal. iuxta terminos illius text. videlicet, ex iusta causa propter defectum iustitiæ: ut in repressaliis, per no. in gloss. in L. nullus. C. de iudicis. & eorum que not. Abb. in ca. cum non ab homine. de iudic. & in l. ait prætor. §. si de iurem. de his que in frau. cred.

Quantum tempus dicatur vetustum, vide gloss. quod 40. anni in l. ius. de fund. parti. l. i. in l. si. de fun. rei priua. de longæuo. vide c. cum consuevimus. de consue.

Non dicitur quis morari posse in loco, vbi sine pudore, & verecundia morari non potest: neque ad illum locum posse accedere, quin non potest adire locum absque verecundia. vide gloss. in c. an ille qui habet domum. & vide etiam gloss. in l. si. si paterator. quid mei. cap. iuncto. tex. facit. materia L. nepos. de verb. signi. & que not. in c. vi iuxta de offic. ordin.

Cum esset quæstio inter duos scholares Perusii, an affinitas & incestus inter affines esset de iure gentium, allegavi quod sic. text. in l. si. de cond. sine causa. & l. si. de ritu nupt. quod facit ad multa, & parificatur consanguinitate: ut l. adoptivus. §. a. eod. tit. facit pro compositionibus datæ.

Mate.

Materia de bonis vacantibus non habet locum in rebus habitis pro derelicto. l. i. nec in casu aut omnes peregrini. C. conona. de success. nec in l. conuicarij. de appar. prefect. pactor. nec in feudilibus, vt not. Petrus Laco. bi. doctor Gallicus. in tit. de conditio. ex moribus. Vide ad hoc cap. 2. de feudis. nec in rebus inuentis vel thesauro. vide Bertrand. de Otero. l. de nauis. & de thesauris quod gl. in rub. de bon. vacan.

Querebatur Romæ, an emptor rei hypothecate teneatur euincendi per hypothecam de deterioratio ne rei absque culpa sua facta? Dixi quod non sicut econtra liberatur prestando primam æstimationem. vide l. in his. de prad. & omni. re. nauicul. lib. ii. & l. fin. de consi. & censu. & facit l. Paulus. §. domus. de pigno.

An post didicita testificata, si testes nisi se nescire, vel non recordari, possunt testes alij produci. Pater meus dom. Iacobus Paulus, doctor optimi iudicij, & celebris doctrinæ, in prouincia nostra solebat distinguere, aut ille qui volebat produxit testes illos, & tunc aut ipsemet in eadem instantia, vel causa appellationis, vult alios producere, & nõ potest propter timorem subornationis: quia videns se non probasse, facile subornaret alios ad probandum deducta per se. Aut est aduersarius, qui velit producere, & videtur quod possit admitti ad producendum, cum non esset timor subornationis, cum si nollet alios producere non esset sibi necessarium, cum id quod per eius aduersarium producentem probandum erat, minime fuisset probatum, & ita intelligebat Bald. in c. si enim domino. quid si inuesti. & hæc distinctio dicitur obseruari in multis Curijs.

An lucrum quaesitum per filiumfamil. ex peculio castrense censetur castrense, vel aduentitium, & quod partim censetur castrense, & partem aduentitium faciunt nõ in simili, videlicet, de lucratis ex peculio profectio. in l. cum oportet. de bon. liber. per Bar. & Bal. not. in l. qui contra. de iure. iur. & l. queritur. & l. in seruitute. §. si paron. §. de bon. liber. In contrarium verò, quod censetur castrense, monent vrgentiissime

text. in l. pater. §. si seruus. & l. hereditate. §. a. ff. de castrens. pecul. & l. i. c. de castrens. pecul. lib. ii. in quibus ponderatur medium seu instrumentum, cum quo res quaritur, cogita.

Aduerte, quod quamvis regulariter in contractibus non habet locum ius quaesitum, tamen videtur valere, vbi aliquid esset concessum duobus quando ipsi vixerint: nam in tali casu, etiam post ius quaesitum habet locum ius accrescendi inter eos. Vide tex. in c. vnico. de duob. fun. à c. inuest. Facit ad restringendum materiam l. si mihi & Titio. de verb. oblig. & accidit de facto, & solebat dictus pater meus etiam allegare illum text. ad limitationem Bart. in materia l. heredes me. §. cum ita. ad Trebel.

Cum quaeretur in ciuitate Nepesina, an si ordinarius qui delegauit causam vni, committat illam alij, non facta mentione de litis pedia vel prima commissione, posset opponi de surreptione? Dixi Collect. videbatur tenere, quod sic. in ca. ex literis. de offic. deleg. & vide not. in Clem. 2. de offic. ordin. & per Bellam. post alios, in ca. cum in multis. de rescript. & decis. 362. & not. per Spec. in titul. de remis.

Iudex, referens, vel secundam iurisdictionem expectans, non incidit in pœnam rescripti. Vide Collect. in c. licet. de offic. deleg.

In quadam terra patrimonij, cum quidam mandasset cuidam consanguineo suo fieri certa maleficia & damna in armentis & bonis cuiusdam inimici sui, & ille nolisset exequi, sed mandasset certis amicis suis vt illa suo nomine & mandato faceret, quaerebatur an primus mandans teneretur de illo maleficio, & damnis? Et cum quidam aduocatus allegasset super hoc multas rationes, dixi videri mihi casum in l. si ego. ff. quod vi aut clam.

Quidam reus introrsus ecclesiam fuerat absolutus per prauaricationem, & postea mortuus est, quaerebatur an posset de crimine cognosci? Allegabatur inter alia text. in l. eius qui delatorem. vers. plane. de iur. h. se. vbi videtur text. quod licet ficta confessio resultans ex corruptione delati, non noceat hæredi, vt ex hoc conuinci possit.

tamen operatur quod cito de præuaricatione cognoscetur de crimine, de quo per præuaricationem fuerat reus absolutus. Sed respondebatur, quod in casu dictæ legis, etiam non stante confessione, potuisset agi contra heredem, quia agebatur de confiscatione bonorum propter crimen aut indignitatem possessoris, quæ etiam ab hæredibus extorquetur. *l. Lucius. eo. tit. Videtur ergo, quod ubi civiliter ageretur de crimine, ficta confessio bene possit operari quantum litis contestatio, quæ sufficeret. *vt l. ex iudiciorum. §. si. de accusa. ubi vero criminaliter ageretur, videretur dicendum quod non, cum ficta confessio non debeat plus operari, quam vera: sed vera non sufficeret nisi lata sententia. vide in tit. ne ex delicti. defuncti & si replicares, imo debet haberi sententia condemnatoria prolata, ex quo malo facto delati lata non fuit, dico non ob stare. arg. l. i. de requi. reis. quid fuerit postea conclusum, ignoro.**

Pœna stupri in virgine, an habeat locum in prima defloratione tantum, vide not. in *l. stuprum. de rit. nupr. & in ca. 2. de adult. §. 36. q. 1. §. stuprum. & optimam gl. in c. nemo. 23. q. 3. In concubina autem alterius, non videtur habere locum, per not. per Bar. in l. si vxor. ff. de adult. cum possit haberi res cum ea sicut cum meretrice. *vt ibi per eum, & sic est penitus impunibilis coitus cum concubina alterius secundum eum. Tamen cogita circa dictum Bart. & purificationem cum meretrice, per no. in iurib. supra alleg. & no. per doct. in l. neque natales. C. de prob. l. data opera. qui accus. non poss. nam si concubina alicuius non est meretrix, videtur habens rem cum ea puniendus, vt puniatur habens rem cum soluta non meretrice. Nec obstat *l. si vxor.* quia non negatur ibi quin alia pœna, quam adulterij, veniat coiens puniendus. *& vide ibi gl. §.***

Refererat dom. meus Franc. de Are. vir acutiss. & variæ lectionis, quod olim apud Romanos eadem erat pœna incestus, & eius qui habebat rem cum virgine Vestali, id est, Templo deæ Vestæ, & sacris ignibus dedicata. *& alleg. Luitum. Tu vide etiam ~~etiam~~ ad hoc. Et hanc vitam videntur*

hodie imitari moniales, & qua pœna puniatur hodie habens rem cum eis, vide *etiam* in *ausent. quomodo oportet. episcopus eligi. §. oportet. & §. qui vero eas. & l. si quis non dicam rapere. & gl. in cap. virginibus. 27. q. 1. & ca. si quis est. cum aliis. & vidi, concludi Bononiæ à multis magistris in Theologia, & doctoribus, quod est grauius, & magis peccatum habere rem cum moniali, quam cum Iudæa, vel Saracena, quamvis popularis opinio sit in contrarium. Allegabatur quia cum moniali committitur stuprum, & adulterium, item sacrilegium, & incestus, & violatio clausuræ, & sua persuasio fractionis voti, & corruptio ancillæ Dei. Quæ autem esset pœna violantis virginem Vestalem, vide in *Liuiio & Plutarcho, in problematibus. De pœna autem habentis rem cum Iudæa, aut Saracena, non memini me legisse aliquid speciale in iure. In patria nostra infidelis habens rem cum Christiana puniatur ad mortem, & etiam ipsa: Sed Christianus cum infideli muliere non, cum tamen videretur esse contrarium propter periculum partus, qui ad tempus sequitur matrem infidelem. Sed lex nostræ patriæ considerauit incontinentiam, & infamiam maiorem in muliere subiciente se seruo, vel quasi seruo infideli, quam econtra. arg. *l. unica. de mul. que pro ser. se con. C. & l. h. comm. de manu. & c. & si Iudeos. de Iudeis. id e o grauius punit mulierem fidelem, & seruum infidelem, quam virum. Et vide Oldrad. cons. 333. & Deuterono. vbi non puniatur ad mortem coitus cum aliis, quam filiabus Israel. & ad idem Leuit. ii. capit. de coeunte cum ancilla gentili.***

Ad intelligentiam tit. de cap. & postlim. reuers. nota, quod postliminium non habet locum in his qui se dedunt hostibus, id est, pactione sibi vitam pacifcuntur, & seruire, vel cum hostibus fideliter morari absque fuga promittunt. *vt l. postliminia carens. ff. de captiui. & l. eos. §. si. eo. tit. sed tantum gaudet postliminio illi, qui absque deditioe, & compulsua ab hostibus capiuntur: quamvis gl. & aliqui doct. non ita intelligent. d. §. i. gl. tamen in d. l. postliminio. satis aperit hunc intellectum. Et ratio: quia fides*

etiam

etiam metu, vel vi causatiua promissa seruanda est hosti per praesidem, siue ducem de toto statu belli, & per militē de eo quod ipse de se promittere potest, puta, de non fugiendo, vel huiusmodi. *ut in l. 5. §. fin. de capti. §. l. 1. ff. de legat. §. 22. q. 1. c. noli. §. not. in l. conuentionum. ff. de pact.* Si ergo post promissionem factam captiuus fugit, non gaudet postliminio, *ut dixi.* Nec obli. nihil. *co. ut. de c. ibi, vi vel fallacia. §. c.* quia non loquitur ille text. de captiuo dedito, sed de alio captiuo, qui non promittit fidem, vel premium redemptionis. nec etiam obli. *l. 1. ff. de dolo.* quia non dicitur ibi esse bonum dolum, quando est promissa fides, & facta deditio: & quia quod semel placuit, &c. Et placuerunt hae considerationes do. meo Domin. Franc. de Are. cum essem Senis. Faciunt hae ad quaestionem quae tangitur per Bal. post rex. & gl. in l. nam. & Seruius. ff. de nego. gest. & in l. in adoptionem. C. de adoptio. & vide gl. in eius genium. i. distin. & Fulgo. in l. ex hoc iure. de iustit. & iur. & Salyc. in l. ab hostibus. dec. & Benum Tho. & l. cum res. de neg. gest. & in Cle. Pastoralis. per gloss.

An Imperator, vel aliquis Rex Christianorum possit inire pacem, aut longas inducias cum Saracenis, vel Turcis sine voluntate aut consensu summi Pontificis? Et videtur quod non, cum Saraceni, & Turci sint hostes fidei, & Christianorum. propter nomen & religionem Christi, & consequenter vicarij Christi, qui est Papa, qui Papa praestit imperatori, & caeteris Principibus Christianorum, tum ratione fori poenitentialis, tum etiā quia in pluribus casibus habet iurisdictionem in laicos etiā principes. *ch. i. de iudi. per venerabilem qui fil. sui legit. §. c.* Imo videtur criminofum inire pacem cum hostibus illius cui quis subest, praesertim contra hostes religionis, & fidei. *iuxta l. 1. cum seq. ff. ad l. iul. maiesta.* Committunt enim laici crimen laesae maiestatis contra Papam. *c. falsis. de penis. l. 6.* Tenentur etiam principes seculares auxiliū praestare ad arcendum hostes ecclesiae. *ut per Ioan. And. in c. si. de dilat. §. gl. 23. q. 5. ad ministratores.* & nulli sunt duriores, quam hostes fidei. Si enim principes absq; con-

sensu Papae ineam pacem, aut foedera cum Tarcis aut Saracenis, facilius alij Christianorum expugnabuntur ab ipsis infidelibus. Et quod non possit Imperator, videtur text. in Clonen. unica. de iureiurand. §. porro. & eadem ratio videtur esse in alijs Principibus: quia licet Reges non praestent iuramentum fidelitatis Papae, ut facit imperator, *ut in d. Cle. tamen, ut dictum est,* subsunt Papae ratione fieri poenitentialis. Item successerunt Imperatori in eorum regnis, & sic videntur successisse cum eisdem honoribus, cum quibus illae terrae vbi sunt instituta regna, tenebantur ab Imperatore. Vnde aliqui doctor. Gallicani tenuerunt, quod Papa potest compellere Reges ad praestandum ei iuramentum, ut facit Imperator, *per no. in §. fuerat. Institut. de action. §. l. 2. de adopti. C. l. sepe. §. Gaius. de fund. instruct. 93. dist. legimus cum simi. & faciunt not. per Bald. in c. 1. que sim reg. a. in fi. & in c. 1. §. si vassallus. de pace iur. fir. & in multis alijs casibus recognoscunt Papam reges, ut per Imo. in c. cum re. de re iudic. Itē hoc saltem videtur, quod Reges Christianorum praestant obedientiam Papae, faciunt ad hoc no. per Oldr. cons. 71. §. 2. & c. ad spar. 23. q. 8. & c. alius. 15. q. 6. cum gl. & c. iuratos. ea. q. & nota. per Bal. & alios doct. in t. conuentionum. ff. de pact. vbi concluditur, quod nisi sit caput & dominus totius belli, non possit facere pacem, & nullus Regum Christianorū censetur esse caput, vel princeps, aut dominus belli aduersus hostes fidei per supra allega. Sed principaliter cōtingit Papam, qui est princeps fidei, & oppugnator inimicorum eius, & ad eum spectat infidelibus indicere bella, & conficere pacem. Ut legitur de beato Gregorio, qui etiam inuito Imperatore fecit pacem cum Longobardis, propter periculum quod videbat imminere Vrbi, & Italiae ob malitiam & segnitiam Imperatoris degentis Constantinopoli. Vide ad hoc c. si vi morte Longobardorum. 23. q. 8. & faciunt ad praedicta 23. quaest. per totum, & praecipue cap. pro membris & non inferenda. cap. qui potest. vbi bonus text. ad hanc materiam. cap. ostendit. c. si quis a catholica. & c. quando vult. & cap. sic ut. vbi etiam bonus text. cum c. seq. & ca. con-*

ueniet. *versu. fi. & c. infames. 6. quest. 1. & not. in e. consuluit. de appel. tertio.* Et cum fuisset de facto hoc dubium, & tractaretur pax per Mahometum Hocor oratorē Regis Tunizij nomine eiusdem Regis clarus. & Iohannem Regem Aragonum, fuimus aliqui doctor. consulti à Rege præfato Barchione. Et declinauimus in partem, quod non posset facere pacem inconsulto Papa. Postea occurrerunt mihi duo text. ad hoc, videlicet ca. significauit. & c. quod olim. de iud. & nota. in extrauag. in. v. nani. sanctam. & quod not. O. l. rad. consil. 87. vbi ostendit Papam in huiusmodi personis infidelibus, & circa illas esse superiorem, & posse præcipere regibus, & faciunt etiam nota. per eum consil. 70. & 128.

Quod nouus emphyteota non teneatur ad census præteritos, tenet Bertran. in l. fi. C. de fide instrum. Sed aduerte, quia fundamenta eius sunt duo. Primò, quod actio, personalis non sequitur fundum. respondetur, quod etiam competit hypothecaria, ut alleg. rex. Bald. in a. ubi. si quas. C. de sacro sanct. eccles. & Bart. hoc tener in l. ff. in quib. caus. pig. tac. contr. in addit. & alleg. rex. in l. etiam. C. qui potior. in pig. Aliud fundamentum est, satendo quod hypotheca competeret, tamen ex quo dominus directus consensus præstitit alienationi, iuxta l. fi. C. de iure emphi. tacite videtur remittere hypothecam. l. item liberatur. cum aliis. Hæc ille. Sed posses replicare, quod necessario habebat dominus directus consentire, quia lex stringit eum, alias eo inuito fieret, & talis consensus necessarius non debet ei præiudicare. arg. l. cum quidam. de adm. tut. sed replicaretur, quod non precisè compelli poterat, & habebat etiam remedium saluandi sibi ius hypothecæ, iuxta l. si debitor. §. primo. quibus mod. pign. vel hypo. solu. & sic videtur imputandum sibi. Vnde examinata hoc modo hæc quaestione cõcluditur, Bertran. bene dicere, nisi vbi nouus emphyteota absque consensu domini directi obtinisset possessionem rei emphyteoticæ, cum remaneat hypotheca in re propter censum. Petrus de Anchar. consil. 379. videtur velle, quod etiam si tempore contractus

considerato, conditio fuerit iusto pretio celebrata, tamen si postea nihil, aut minus dimidia præcipitur de re empta, habeat locum reme. l. 2. C. de rescin. vend. quod profecto videretur esse falsum, per no. Bart. in l. contem. de public. allegauit l. si voluntate. in fi. C. eo. tit. & l. 3. §. diui fratris. de iure fisci. & ita dixi pro hospite Anticulano in Campania Hernicorum.

Cathalani fecerunt pacem cum Genuensibus, ut commune, & singuli teneantur seruare sub certa pœna. Vnus priuatus contrauenit, an commune incidat in pœnam? vide Rapha. Cu. in similibus terminis, quod non, sed ipsi priuati tamen incident in l. Cæsar. de pub. & vide not. in cap. in nostra. in iur. nam illa conuentio, seu pax habet vim legis, ut est gl. in d. l. Cæsar. & vide not. per Bar. in l. 4. §. a. For. de re iudic.

Cum quaestum fuisset à me Romæ, an venditor post venditionem, & ante traditionem posset impignorare rem venditâ, & an teneret impignoratio, seu hypotheca: dixi quod sic, & idem in promittente rem ante traditionem. Vide l. ad eum quem. §. Lucius. ff. de don. Imo absque speciali obligatione huiusmodi res promittæ, vel venditæ, veniunt in generali hypotheca. ut l. i. in §. 1. gl. C. de iure fisci.

Ad declarationem tit. de manumiss. vindict. hæc scrutatus sum, quæ maximè placuerunt dom. meo domi. Bal. Nonnello fundamentali doctori & solido. Manumissus vindicta dicitur ille, qui manumittitur inter viuos, & causa cognita: ut probatur per totum tit. ff. de manumiss. vindic. & C. eo. preferim in l. iuxta causam. & l. illud. ff. & l. a. & l. 2. C. si aduer. li. & est glo. in si. de liber. §. nullus. super ver. vindict. Et consequitur seruus taliter manumissus plenam libertatē, & efficitur ciuis Rom. ut Insti. de liber. §. liber. & C. de manu. vindic. l. nihil. & C. de lani. liber. ubi. §. illo. & l. 2. C. commu. de manu. & hoc voluit gloss. sub dubio in l. qui Romæ. §. Flauus. de verb. obli. & habuit ortum hæc liberatio, & manumissio vindicta à Vindictio quodam seruo domus nobilis Romæ Vitelliorum, qui primus eo modo, id est, cognita causa, manumissus fuit: nam cõiuratione quan-

dam Romæ patefecit: vt innuitur in l. 2. §. Et cum placuisset. Et ibi glo. ff. de origin. iur. & declarat hoc Titus Lilius in prima decade. lib. 11. sic dicens, Prosequendo historiam, & coniurationem præmium indici pecunia ex ærario, libertas, & ciuitas data. Ille primum dicitur vindicta liberatus, Vindictio ipsi nomen fuisse post illum seruatum, vt qui ita liberati essent, in ciuitatem accepti viderentur. Hec Lilius. Quidam autem ferunt Boetium dicere, manumissum vindicta dici à virga prætoris, cum qua percutiebatur manumissus, & dicebat ei Prætor tribus vicibus percutiendi. Aio te liberum. & hoc refert gloss. in d. §. multis. Ad quod facit illud Perusij, Vindicta postquam meus à prætore recessi. Et illud Horatij: Postquam vindicta ter quaterque imposita. Imperator autem absque causæ cognitione potest plenam libertatem conferre: vt l. apud. ff. de manumissis. & potest fortè dici, quod illa virga Prætoris accepit nomen ab illo seruo Vindictio, & virga centurionis dicebatur Athis. Qui autem manumittebantur vindicta non conferebantur plenam libertatem, nisi à principe id fieret, vt dixi, & vide Cornel. Tacitum.

Quærebatur in ciuitate nostra, an pater qui exheredauerat filium, videretur etiam reuocasse donationes. Et allegabatur gl. in l. ff. pro donato. quod sic. Sed contra d. gl. solebat allegare pater meus text. l. 1. de assign. liber. §. assignare. vers. sed si potest assignatio.

Qualiter maritus teneatur de bonis dotibus ad debita vxoris, distingue: Aut enim maritus conuenitur ad dotem, vel ad res dotales ex delicto vxoris, aut ex contractu. Si ex delicto, tunc nunquam est priuatus dote, nisi in quinque casibus. l. quinquies. ff. de bon. damn. Si ex contractu, aut mulier contraxit ante matrimonium, & tunc obligauerat res quas postea dedit in dotem, & tali casu capiuntur res dotales. & in eis fit executio, vt l. Meua. §. i. solu. marim. & l. quares. in princip. de solu. ff. & idem si conuenitur rei vendicatione, vt l. 1. c. de iure do. cum multis alijs, quia non potuit mulier res alienas dare in dotem: Aut mulier contraxerat non obligando aliqua de suis bonis,

& tunc aut dedit bona in dotem in fraudem creditorum, & distingue, vt in tex. l. ff. si quis à socero. ff. de his, qui in fraudem credit. vbi tex. concludit, quod si quis non fuerit particeps fraudis, non tenetur, nec in talibus rebus est fienda executio, cum vir dicatur habere causam onerosam in dote. Aut mulier contraxit post dotem datam, nec tunc multo minus tenetur vir, neque ad bona dotalia potest haberi reuersus, ne sit in potestate vxoris auferre dotem viro. arg. d. §. si a socero. & vide Ioa. And. in addit. Specu. tit. de sent. execu. §. sequitur videre. ver. quid si filius. Et nota hanc materiam item discussam, & distinctam in practica.

An cessio bonorum, facta cum vno ex creditoribus, noceat alijs? text. videtur quod sic, in l. is qui bonis. §. Sabinius. de cessio. bon. etiam si alij non fuerint vocati, nec oportet quod iterum cedat, si alij creditores postea egerint. Credo tamen quod creditores possent cessionem impugnare. arg. in auth. de here. & fal. §. pen. & l. si. §. Licinius de cessio. bon. faciunt not. per Canon. in c. si. de offi. iudi. & ita vidi practicari, nisi omnes fuerint vocati, & si post cessionem contrahat cum alijs, illi præferuntur creditoribus ante cessionem in bonis de nouo quæsitis, vt voluit Cyn. in l. 3. c. de bon. auto. iudic. post. per tex. in l. 3. quod cum eo. vide Bella. conclus. 197.

Aduerte, quod creditor etiam ex causa lucratiua præfertur legatarius iuxta §. Et si præfatam. l. ff. de iur. deliber. rex. & iuncta. gl. 2. in l. hereditarium. ff. de bon. auto. iud. post. & l. 1. eo. tit. Allegabatur Romæ à quodam aduocato contra heredem beneficiati, & legatarios qui conueniebantur à donatario, cui viuens beneficiatus certa bona ex causa donationis hypothecauerat, quæ tamen moriens legauerat.

Cocurrebat Romæ creditor qui exposuerat pro funere defuncti, & alius qui exposuerat pro alio funere, ad quod defunctus tenebatur. quæsitum fuit quis esset preferendus? tex. in l. quæsitum. de priuat. delict. videtur sentire quod pariter concurrant.

Fuerat mihi legata res & Titio coniunctim, & accesserat tanquam fideiussor quidam tertius in parte mihi soluenda Titius vel

rapudiat legatum, vel conditio defecit, & totum legatum debetur mihi iure accrescendi, an etiam possim agere cōtra fideiussorem pro toto legato, & obligatio fideiussoria censetur extēsa nō tantum ad accessoria, sed etiam in æque principalibus, cum fuisset de facto? Pisis fuit determinatum, quod competeret actio contra fideiussorem pro tota re, per rex. in l. fin. quorum leg. & vide rex. in l. pen. v. leg. no. c. & vide gla. in l. stipulatio ista. de no. oper. nunc. multis hominibus. boni iudicii, sed non iuristis visum est iniquū iudiciū, seu iniqua determinatio.

Relictum fuit legatum pro liberatione carceratorum quolibet anno, an possit distribui in impedidō, ne intret quis carcerem? Videtur quod non, quia non dicitur liberatus, nisi in l. decem. de verb. oblig. & l. i. v. s. cum qui. de vi & vi arm. sed contrarium videtur probari. in l. pen. de aqua plu. arc. & l. quominus. de solu. nam paria sunt impedire consequens, vel impedire actum per quem peruenitur ad consequens. Faciunt etiam no. veteres de itin. actiūque priuatis. & adde s. cum qui possit responderi, quod de natura illius interdicti est restitutio possessionis, quæ præsumit priuationem, credo hoc tamen in dubio præferendos carceratos, qui essent in loco relicti carcerandi.

Quod donatio Constantini etiam de facto non fuerit, lege Laurentiam Vallam, & Papam Pium in Dialogo. nec de tali donatione quicquam legi apud probatum Historicum, præsertim eos qui scripserūt illa ætate, vel illi proxima. Nam nec Eusebius, qui fuit diligentissimus narrator rerum Christianorum non meminit, quod tamē nullo modo videbatur obmittendū, nec Hieronymus, Augustinus, Ambrosius, Basilus, Ioa. Chrysof. nec Ammia. nec historia tripartita, nec ipsemet Damascius Papa in sua Chronica, nec Beda, nec Orosius meminērunt, & constat per plures, quā 300. annos post Constantinū Imperatores tenuisse gubernacula vrbis, & Italiæ per Duces, præsides, & exarchos vrbis Rom. vsq. ad tempora Inn. II. vt patet apertē in Chron. & histor. & de Iustiniano patet l. i. & 2. de off. præf. p. c. & in proa. Inst. & m. s.

per interclaras. ibi, nostrū primad Imperiū. Et in l. si. C. de vet. iur. enucl. & in l. bene à Zenone. & in a. v. etiam Romana ecclesia. ibi ad ecclesias nostras. & vsq. ad Oceanū recessus. Et in a. v. proprio nomine imperato. Et in vita Phocæ Imperatoris legitur impetrasse Pantheon Bonifacium Papam ab eo, vnde ergo habuerit terras ecclesia, vide gesta Caroli Magni, & Pipini, & Pii in dicto Dialogo, & collecta nouissimè per do. Bartholomæum de Platina Bibliothecarium, qui omnia instrumenta pertinentia ad statū Ecclesiæ in temporibus, præsertim circa acquisitionem terrarum, & aliorum iurium, & censuū, collegit in valde magno volumine, ad cuius collectionem etiam operā nostrā præbuius iam reuidendo. Et de dicta donatione, & curatione lepræ Constantini, lege quæ latè scribit Renu episcopus Paduanus in historia sua de vitis Pontificum. Et nota, quod translatio Imperii à Romanis in Germanos, quæ prius fuerat facta per ecclesiam à Græcis in Romanos seu Gallostēpore Caroli Magni, fuit facta Anno Domini 1484. tempore Gregorii V. qui fuit cōsanguineus Ottonis Imp. Germanicæ nationis. Res ergo fuit ordinata per Theutonicos, nec mirū ergo, vt quidā dicunt, sortidauerint, quod electio fieret per eos, & fuerint contēpti Italici, Galli, & Hispani clarissimæ nationes Christianorum, qui quidē Hispani, & Galli nunquā consentirent huic translationi, nec multominus potestati eligendi Theutonici cōcesserunt per Pontificē Theutonici generis, vel secundū alios per Greg. V. licet in prædicta potestate ad colorem dicatur Archiepiscopū Colonien. esse cancellarium pro Italia, & Treuerens. pro Gallia, tanquam, si Itali & Galli non habentes prælatos suæ nationis aptissimos ad electionem, & oporteat suppleri per Theutonicos, quos est verissimile non eligere alios, quā suæ nationis, & ideo noluerint habere Italos, & Gallos, nisi nomine tantum, cū tamen Itali, & Galli, & Hispani sunt antiquiores in fide Christiana, & gentes habiliores ad gubernationem, & mouenda arma per mare, & per terram contra hostes fidei. Et fortè foret longè

longè commodius & vtilius pro Christiano Imperio, & religione, vt ex omnibus Principib. Christianis eligeretur vnus ad Imperium aptior, non à Theutonicis tantum, cui alii parerent, qui foret adeo potens, vt facile esset ei expugnare Barbaras & infideles gentes. Nā postquā Christianæ terræ fuerunt diuisæ in plura regna, nō recognoscencia superiorē, inualuerunt infideles cōtra nos: nā segnius expediunt cōmissa negotia plures, & quod cōmune est facile negligitur. *l. i. C. quando. Et à qui quor. par. lib. 10. Et c. arg. c. in apibus. 7. q. 1. Et eorum que disputat Arist. in Politicis. Et no. per doct. Canon. Et Legistas. ac Theo. in multis locis.* Item expediret hoc maximè clarissime Italiæ, quæ cōtinuè vexatur tyrannis & factionib. & cuius incolæ solent optare & fouere mutationes & rebelliones in statu, & dominatib. vnde frequētes cedes, confinationes, proseriptiones, & exilia quotidie videmus apud eos propter has mutationes, & diuersas gubernationes, & dominia nulla nullo capiti supposita. Vnde quantū sit Italia exposita periculo, & cladi infidelium hostium, ex defectu vnus magni principis tēporalis, cui tota Italia parere oporteret, satis aperte cognoscitur: & vtinā in futurū, Deo per clemētiā aduertēte, nō videatur, cū sit Italia regio, & situ & vbertate maiori ex parte cōlumnatē fœlix, & Imperii ingeniorū & moderationis vitæ ac cultu parēs, vt indignissima profectō, vt à Barbaris incolatus, quos si irruerint, aut mansuefacit, aut diu non patitur. Solent vulgares Italici frequenti acclamatione extollere nomen libertatis, cū tamen, si rectè inspexeris, nulla gens Christianorū magis hodie feruiat primoribus commutatum, seu maui tyrannis, sub nomine libertatis, quæ vera est sub principe, & dignior.

Vnde Claudia.

*Fallitur egregio quisquis sub principe credit
Seruitium, nusquam libertas grauior vlla est,
Quam sub rege pio.*

*Vide ad hoc not. per Oldr. cons. 69. Et per glos.
Chronice Damasci, in vita Pauli.*

An officialis creatus à rege aliquo extraregnum creantis, possit exercere ea quæ

funt voluntariæ iurisdictionis? Videtur quod sic, per no. in l. de off. procons. Sed videtur cōtra, quia creans nō possit, ergo nec creatus. & illa l. loquitur de tempore, quo omnes officiales erant sub vno Principe, ad quod faciunt no. per gl. in rub. de stud. lib. vrb. Rom. Sed Bar. in l. si vi proponis. in repe. C. de dign. videtur sentire, quod possit voluntariā exercere, cū possit milites creare. Certum est autē, quod si reges quorum territoriis exercebatur iurisdictione, erūt fœderati exerceatis, aut non hostes, quod possit exerceri per eos, vel eorum officiales voluntaria iurisdictione. per l. non dubito. de c. & postliminius. §. postliminio. eo. tit. Et vide ad hoc Bell.

An quando agitur ciuilitè de crimine, conuentus qui non potest cauere, admittatur cum cautione iuratoria? Videtur quod sic, cū titulus, qui satisf. cog. generaliter loquitur de causis ciuilib. quæ causa dicitur ciuili etiam ex crimine descēdat: vt in l. defuncto. ff. de pub. iud. Et l. solemus. §. latrūcularior. ff. de iud. In cōtrariū videtur tacere diuersitas rationis, quia in causa ciuili nō est mirum si stet iuratoriæ cautioni, quia nō potest succedere pœna corporis loco solutionis, cū cedēdo bonis liberetur reus: iuxta l. i. C. qui bon. ced. poss. quod secus est vbi agitur ciuilitè de crimine: quia tali casu qui nō habet in ære, &c. nec admittitur cessio bonorū, vt no. doct. in d. l. i. Et in l. quicunq. de seru. fugit. & ideo talis iuratoria cautio esset elusoria pœnæ corporalis: vnde videtur eadē ratio quæ in criminali, ergo idē ius. *Factum ad hoc. no. per Bald. in l. de cust. reo. & hanc partem tenuit Calitiu doctor Cathalanus in simili materia de treug. Et pa. 17. dubio.* Vnde posset inferri, quod in causa mere ciuili, si sit talis in qua non admittatur cessio bonorū, quod in tali casu sit locus iuratoriæ cautioni, attento, quod in causa condēnationis veniret detinēdus in carceribus, quos non posset euadere: cū non valeret cedere bonis.

Vēdita fuerat, & tradita res emphiteotearia cū consensu domini ne caderet in cōmissum: fuit postea de consensu venditoris & emptoris resoluta venditio, absq. tamē reuēditione, fuit quæsitum de facto,

homon
vntas
pces au
vris au
uis & ad
hoc. D. N.
D. Alexan.
sua diuina
prouiden
na Papam
6. fmal. Et
eius clarif.
Caesarem
Borgia de
Francia
Valentin.
Et vrbini
Ducē, &c.
excellētis.
Et S. R.
primo pi
horum pe
ualiter
deputauit.

an requireretur consensu domini directi in hac resolutione, & consequenter an haberet solui laudimium, quod solet solui in patria nostra tantum pro libra domino directo. Et videtur quod non sit necessarius consensus domini: quia hic non est venditio, sed resolutio prioris venditionis, quam non est necesse dissolvere per nouam reuenditionem, *videlicet gloss. in l. quando lice. ab emp. dist. quoniam sequitur Cyn. Bar. Ang. & omnes*, propter quod tenet Bar. in l. ab emptione de pactis, quod nec noua gabella solui debet ratione solutionis talis venditionis, ex quo non causatur contractus reuenditionis. Sed in contrarium, quod requiratur domini directi consensus, & sit locus solutioni laudimii, videtur facere quia licet talis resolutio non sit venditio, tamen sit retraditio, & domini translatio, & per consequens censetur alienatio, & sic videtur habere locum l. si. C. de iure Emphyteu. & consequenter laudimii solutio, ad quod facit l. quicumque. C. de seruic. fugit. Nec obstat quod Bar. dicit de gabella, quia gabella soluatur ratione contractus: & ideo cum praedicta resolutio non sit proprie contractus, sed potius distractus, non fuit locus gabellae, sed in casu nostro non soluitur laudimium ratione contractus, sed quia in alium transfertur dominium rei emphyteoticariae, iuxta dispositionem d. l. si. quae de domini translatione loquitur. Sed cum per talem resolutionem auferatur dominium per traditionem, videtur requiri domini directi consensus & per consequens debet solui laudimium pro laudatione. & approbatione. retraditione. Sed instabitur, hic non est translatio domini, quia non est reuenditio, nec alius titulus, sed mera resolutio, & nuda ex qua non transfertur dominium, cum non adsit titulus: vt l. nunquam. ff. de acq. rer. dom. & not. in l. traditionib. Respondere poteris, quod hic non est nuda traditio, cum habeat causam, videlicet, resolutionem & distractionem ex consensu, quae sufficit: vt d. l. nunquam.

Tellius de Galletia origine natus, & educatus a teneris annis in Graecia, & habens ibi domicilium, & uxorem virginem

Graecae, volebat promoveri, ad sacros ordines, & opponebatur ei, quod non posset, cum esset natione Latinus, quia ex parte Latino, & Occidentalis. Allegabatur ad hoc not. per Bart. in l. si. remouet. ff. de postu. & l. prouinciales. & l. is qui natus. de verb. sign. & l. Urbana. eo. tit. & no. in c. Nicena. & ca. aliter. 30. dist. & per doc. in c. olim. de cler. coniug. ibi pater eius, & c. Ex quibus videtur colligi quod non poterat, & non intellexi emanasse quendam declarationem Eugenii 4. super huiusmodi dubiis, videlicet etiam super illo, quando pater est Graecus, & mater Latina, & e contra, quam nondum vidi. & vide ad materiam c. illa. 13. dist. & Arch. 32. dist. quoniam. & not. per Immo. de temp. ord. cum seruus.

Procurator cum cautione de rato potest solam directam actionem iudicati intendere. l. non solum. §. interdum. de proc. ff. & sic illa directa habet effectum mandati debiti, alias nisi caueat de rato, non potest agere iudicati.

An absens causa mercaturae, dicatur absens ex causa probabili, vide no. in l. inter minores. per Bar. de res. in integ. & Petr. Ia. qui tenet quod non, in ti. de res. in integ. secus in absente causa peregrinationis, ex voto tamen, & non alias. & vide Rosfred. in libell. & gloss. in l. 2. §. leg. ut. in vers. venerat. ff. de iud. quae videtur tenere absentiam causa religionis esse probabilem, non distinguendo de voto ad aliam simplicem deuotionem.

Quidam vendiderat usufructum certorum castrorum in territorio Motepestulano Titio ad certum tempus, decessit Titius ante tempus, an finiretur usufructus per mortem Titii ante tempus? Ita quaestio mouetur in lib. Apocrypha qui appellatur additionis Bar. in l. necessarius. §. si. de peri. & commo. rei vend. ubi allegabatur Iac. But. tenere quod non, nisi elapso tempore, etiam si usufructuarius decesserit medio tempore. In contrarium vero videtur tex. in l. ambiguitate. C. de usufr. & ibi vide an Bal. hoc notet. & cogita, quia valde fuit agitata haec quaestio me tunc adulescentulo, & existente causa studii in Motepestulano, & vide no. ff. de noua. l. usufructu.

Quidam mercator noster nauigans in Siciliam, deposuerat quendam seruum Barchinonae

Barchinonē apud quempiam affinem suū, cui ille seruus furrupuit notabilem quantitatem pecuniarum, cū prima facie diceretur dominum serui non teneri, nisi ad dandum seruū pro noxa, postea fuit declaratum dominum prædictum teneri in solidum. *per l. si seruus communis. §. quod verò. ff. de furt. & visum est omnibus esse casum notab.*

Duo contraxerunt societatem omnium bonorum, an tempore diuisionis quilibet eorum percipiet dimidium bonorum omnium, an verò fiet diuisio, quod quisque capiat partem bonorum quam habebat tempore contractæ societatis? videlicet, si vnus habebat tunc mille in bonis, & alius ceterum, tempore diuisionis detrahat prius vnusquisque eorum capitale quod posuit? Gl & doct. incidenter in l. i. C. pro socio. dicunt, quod in diuisione societatis, capitale vnus sociorum non remaneret ei saluum, imò communiter diuiditur. & mouentur per tex. l. i. §. si. ff. pro socio. & sic gl. aperte sentit, quod illa communicatio, quæ fit in societate omnium bonorum, intelligitur taliter fieri, quod etiam tempore diuisionis quilibet habeat dimidiam, doct. autem ibi omnes, videlicet Cyn. Bald. Salic. tenent contra gl. in casu ipsius gl. sentiunt tamen in societate omnium bonorum idem quod gl. quia respondentes ad l. ff. pro socio. dicunt illum text. loqui in societate omnium bonorum. Quare satis aperte ostendunt doc. quod dissoluta societate omnium bonorum, quilibet capit dimidiam partem, non habito respectu ad quotam tempore contractæ societatis: vnde ex his aperitur optima via ad ea quæ dicentur, & fuerunt practicata. Liquidum est de iure, quod societas omnium bonorum potest contrahi inter virum & vxorem, iuxta l. alimenta. §. si. ff. de ali. leg. ergo quilibet eorum tempore diuisionis habebit dimidium bonorum, licet non æqualiter habuerint tempore contractæ societatis. Tamen contra hoc videtur facere tex. in l. cum hic status. §. si inter. de do. int. vir. & vxor. vbi tex. dicit, quod causa donationis non potest inter eos societas contrahi, sed tantum hoc casu causatur ta-

cita donatio inter eos. Potes dicere, quod text. loquitur, quando volebat alter donare, sed in fraudem dicebatur societas, in casu autem nostro fiebat vera & apertas societas. & licet in consequentia insit tacita donatio, lex non improbat: propterea mutua donatio non reprobatur à iure int. vir. & vxor. vt dicunt doct. in l. si pater. C. de inoffic. test. vnde videtur hic mutua, quia esset magna cautela ad donationes inter virum & vxor. & fuit practicata de facto Romæ, vt dixi.

Quod per sententiam relegationis non efficiatur quis inhabilis ad beneficia, faciunt not. per gl. in §. relegati. Instit. quib. mo. us patri. por. sol. & quod not. per Per. de Anc. in cle. si Romanus. de preben. & no. in c. cum non ab homine. & in c. at si clerici. de iud. sed cogita de infamia in dignitatibus, & vide not. in deci. Rot. tit. de re iud. 3. vol. anti.

Quod habitatus ad alia quæcunque, & qualiacunque beneficia, expressis quibusdam secularibus, nõ censetur habitatus ad regularia, faciunt not. de distributione, alia. per Old. cons. 193. Domi. in c. cum illis. de preben. cum relatiuum similitudinis, non dissimilitudinis l. si. §. cui dicitur. de vino. tri. & oleo. le. ad hoc l. non solum. §. que ritur. de procu. & c. sed de rescript. nam relatiuum aliud, refert similitudinem cum expressis: vt in clem. 1. de rescript. quæ non est, quia sunt dissimilia in perpetuitate & aliis: & quia habitatio est strictè interpretanda, & c.

Quod regulæ etiam reuocatoriæ expectatiuarum, absque tamen decreto irritante, non ligent manus executorum expectatiuarum, videtur probari in c. si. in princ. de concess. preb. l. b. 6. ibi nullius fore decernimus firmitatis. in c. 6. §. si. & in c. quodam. eodem tit. tamen cogita.

Quid si presbyter clericus simplex, vel cum vnica & virgine coniugatus, delinquat tali crimine, quod bona eorum patrimonialia debet confiscari cui applicabuntur, an fisco ecclesie, vel potestatis temporalis? Bald. aliquid tangit in l. si quis presbyter. Cod. de episco. & cler. Guliel. de Cu. in l. i. C. de hered. decur. & ibi distinguit inter immobilia, vt illa applicentur domino temporali, & mo-

bilia fisco Ecclesiæ. Oldrad. *consil. seu q. 7. vel 18.* videtur etiam aperte sentire, quod applicentur domino temporali. Tamen in persecutione videtur innuere idem si non essent bona, quæ pro tali domino non tenerentur, dummodo in eius territorio sita essent. Et pro hoc videtur facere c. *cum secundum de heret. lib. 6.* vbi bona condemnati de hæresi, sita in territorio dominorum temporalium eis applicantur, nec distinguuntur an damnati de hæresi essent laici vel clerici. Videtur tamen quod Io. And. *in cle. nolentes de heret. sentiat* quod c. *cum secundum*, intelligatur in laicis de hæresi damnatis, non autem in clericis: sentiens *ibi super vers. Ecclesiarum*, quod bona clericorum propria fisco Ecclesiæ applicarentur, nec distinguit mobilia ab immobilibus. Idem tenet gl. quæ habetur pro singulari, *in ca. quia diuersitatem de concess. preben. & pro hoc facit text. in c. excommunicamus. §. 1. de heret.* licet Ioan. And. *in d. cle. nolentes in vers. applicare.* velit quod d. c. *excommunicamus §. 1.* loquatur de bonis Ecclesiæ, sicut clem. nolentes, quod profectò est violare text. qui expressè dicit clericorum bona. Præterea doct. *in d. cle. scribentes*, dicunt simpliciter clericorum propria fisco Ecclesiæ applicari, non distinguentes mobilia ab immobilibus. Ad hæc videmus quod Ecclesia succedit clerico decedenti ab intestato deficiente parentela in omnibus bonis patrimonialibus, siue mobilibus, siue immobilibus, nam nulla differentia fit in hoc, *vt in c. 2. de success. ab int. est. §. 1. si quis presbyter. C. de episc. & cler. exclusio fisco.* Idem ergo videtur posse dici damnato clerico, vt ecclesia omnia capiat. Et quod d. c. *cum secundum*, debeat intelligi in laicis de hæresi damnatis, & non in clericis, videtur probari in *auth. in cum. de ap. cog. §. generalem. vers. si verò. col. 8.* quæ est breuiata in *auth. idem de Nestorianis. C. de heret.* vbi text. vult, quod bona clericis hæreticis, qui coniunctos orthodoxos non habet, Ecclesiæ debeant applicari, nec fit ibi differentia, an sint bona mobilia, vel immobilia. Et quando tenentur pro laico, quod ei applicentur, satis innuit Inno. *in cap. verum. de for. comper.* Et pro præ-

dictis etiam faciunt not. per eundem Inno. *in cap. postulasti de for. comper.* Et ex dictis ibi per Inno. *in d. cap. verum.* videtur ostendi, quod dicta applicatio per secularem fisco fieri nequeat, donec talis clericus sit condemnatus: per Ecclesiasticum iudicem, ad quem spectat cognitio criminis, cum iudex secularis, neque criminaliter neque ciuilliter de crimine cognoscere valeat: *iuxta c. 1. de cleri. coniug. lib. 6.* etiam quo ad effectum priuandi talem à feudo, vel emphyteosi, vt dicit Inno. *in d. cap. verum.* Ergo multò minus poterit sibi Dominus temporalis a lodialia clerici applicare, nisi præcedente condemnatione iudicis ecclesiastici. Pro quo optimè d. c. *cum secundum. §. 1.* vbi in casu quo iudicium spectat ad ecclesiasticum, etiam si domino temporali bona veniant applicanda, tamen non potest dominus temporalis occupare, donec per ecclesiasticum sit iudicatum. Et si iudex ecclesiasticus nollet iustitiam facere, tunc videtur sentire Inno. *in d. cap. postulasti.* prout Hostiensis, voluit eum loqui in ecclesiastico, quod posset dominus secularis repræfaliare, hoc est bona sita in suo territorio occupare. *iuxta cap. dominus noster. 2. que. st. 2.* & ideo posset consuli, quod si aliquis ex talibus clericis, præcipue simplicibus vel coniugatis aliquod graue crimen committeret, quod fortè si laicus foret, bona perderet, quod tali casu fisco principis secularis instaret literatoriè requirendo, aut alias condemnationem coram iudice ecclesiastico, & si denegaretur, aut retardaretur, tunc videretur exculatus dominus temporalis, si bona matrimonialia talis clerici occuparet, propter offensam in sua republica, & violatum eius territorium, de qua iustitiam consequi non valuit coram iudice ecclesiastico, per supra nota. Inno. *in d. c. postulasti. licet Anto. de Butr. in d. c. postulasti.* dicat Inno. non loqui in clericis, sed dicta per eum habere locum in laico delinquente, & habente bona in loco iniuriati, extra territorium tamen delinquente, sed velle consulere dominis temporalibus, vt multi doct. in partib. nostris Hispaniæ consuluerunt, quod ante iudicium

factum

factum per iudicem ecclesiasticum, aut denegatum, vel retardatum per eum, domini temporales apprehendere valeat bona clericorum delinquentium, etiam immobilia, & etiam si pro eis tenetur in feudum, vel emphyteosin, non videtur per supradicta posse defendi. Licet gl. in l. ad dictos. de epif. aud. videatur innuere, quod possint, sed potest intelligi post eorundem notionem per proprium iudicem ecclesiasticum factam, & Oldrad. eum intelligit supra dicto modo, cum in questione sua præsупponat clericum per episcopum condemnatum. *Et vide eum cons. 83.* licet sit verum quod prædictus Oldrad. in dicta q. 6. & propter hoc sentiat, quod dominus temporalis posset clericum ad rerum amissionem sui territorij condemnare de quo est vehementissimè mirandum. Et ad leges per eum ibi allegatas videtur per quam facilis responsio: quia tempore earum ita erat de facto etiam in omnibus, cum non haberetur respectus clericorum, inò nec Christianorum ante tempora Constantini: ut in l. habeat. C. de sacro sanct. eccl. sed postea fecus, ut in auct. statumis. Item contra ius canonicum, & fortè Oldrad. tenebat opinionem Gallicanam, quod in actionem in rem, clericus poterat conveniri coram laico, quam refert Petr. Jacobi in titul. de duello. & videtur sequi Hostiens. in summa. quæ tamen opinio non tenetur per Canonitas communitè: nec per Bertra. de Octo. in l. 2. C. de imp. lacr. de scrip. ad hoc Guliel. de Valle sicca. doct. Cathalanum in 21. char. not. & ad totam materiam non omittas dicta Innocen. in capitulo non minus. de immunitate ecclesiarum, ubi dicit, quod licet personæ clericorum sint de foro Ecclesie, res tamen eorum sunt de foro laici. & vide Petr. Jacobi in illa magna ad litione, que incipit, illi Philippo ubi illud dictum declarat. Lege præterea eundem Innocen. in capitulo nouerint. de sentent. excom. *Et vide non per Ioan. And. cap. ex parte. de cleric. coniugat. Et Innocen. in cap. significasti. de offic. deleg.*

Cum petissent quidam amici Romæ an filia haberet regressum contra patrem

euicta dote ei per patrem data? dixi quod sic, vsque ad concurrentem quantitatem legitimam, cum dos ipsa computetur in legitimam. *l. quoniam. de inoffic. testa.* & si datum pro legitima euincitur, datur regressus contra patrem, vel eius heredem. *ut l. scimus. in princip. de inoffic. testamentum.* ergo consequenter in dote, & sic videtur limitandus. *§. si fundus. l. Me uia. ff. solut. matrim.* & idem videtur dicendum in donatione propter nuptias facta filio eadem ratione.

Quod possit constitui procurator ad præsentandum aliquem ad certum beneficium vacaturum per resignationem, facit c. si in ratione sui. de concess. preb. *Et glo. in c. accedens. eo. tit.* & aliàs fuit ita determinatum in Rota. Et quod possit concedi ius præsentandi ad beneficium vacaturum pro vna vice, vide doct. post tex. in c. ex insinuatione, de iure patro. quod not.

An pater, qui habet vsumfructum bonorum aduentitiorum, possit dimittere illum pro alimentis præstandis filio, & aliàs, an teneatur præstare filio alimenta de aliis bonis ipsius patris, an verò possit deducere ut fructibus aduentitiorum? Cum esset de facto, visum est esse tex. quod teneatur præstare alimenta de bonis suis, in l. si. *§. ipsum autem. C. de bonis que liber.* secus si pater non haberet vsumfructum ex illis bonis, vel essent castrensia, vel quasi, per l. si quis à liberis. *§. sed si filius. ff. de lib. agn.*

Contingit sepe in ciuitate nostra, quod post factum testamentum per testatorem, & receptum per notarium, ipsi testatores superuenientes, aut aliàs, fani, solent repetere scripturam aliam testamenti à notario: & prædicti testatores recuperata dicta scriptura testamenti, nihil in ea casant, adiciunt vel mutant, deinde moriuntur, quæ situm fuit an tale testamentum censetur reuocatum eo ipso, quod fuit repetitum ab ipso testatore? Maior pars notariorum ciuitatis nostræ interrogati de hoc à iurisperitis, ut intellexi à patre meo, tenebant quod tale testamentum esset reuocatum, dicentes, quod tali animo censentur testatores illud repetere, tum quia nō

dum erat publicatū nec redactum in formam publicam, nec positum signum eorum: quia potuit ipse testator, vel alius, hoc medio hoc tempore aliquid addidisse vel immutasse, maxime si manu testatoris erat scriptum, præsertim in dicta ciuitate vbi frequentissimè Tabelliones nihil sciunt de scriptis in testamento: quomodo ergo salua conscientia poterunt post mortem testatoris illud publicare, & pro certo testamento in publicam formam redigere, & tale esse affirmare, quod ipsi olim habuerant? videretur ergo quod potius notarij deberent abstinere à tali assertionem, quando medio tempore fuit apud testatorem, cum debeat habere veram scientiam de his quæ asserunt: vt in *auth. de Tab. per totum*, in contrarium potest argumentari: quia ad hoc quod testamentum censetur reuocatū, aut habet contingere verbo, aut facto. Verbo fit per aliud testamentum. *Instit. quib. mod. test. infr. §. ex eo. & per Bar. in l. si. de iure. leg. facto verò fit per intercisionem, cancellationem, indictionem, deletionem, lineationem, & huiusmodi: vt in toto titul. de his que in test. dele. & l. nostram. C. de testa.* Cum ergo in casu prædicto, nec verbo nec facto cognoscatur aliquid immutatum, videtur constare suis iuribus. Et pro hoc videtur facere, quod olim, vt satis aperitur ex multis iuribus testamentum apud testatorem stabat, & id quod faciebat in testamento in scriptis, videlicet, subscriptiones, & sigilla, facit nunc notarius. Et quod apud testatorem staret, maxime probatur in *l. 2. C. que in ad. test. aper.* illa ergo eadem contraria, quæ diximus, poterant contingere olim in testamento in scriptis cum etiam testes, qui se subscribebant, ignorabant contenta in testamento: vt patet *Instit. de pupil.* Item ad hoc adduci potest *l. si. de his que in test. dele.* quod testator tabulas in publicū depositas abstulit, atque deleuit, &c. ergo non simpliciter sufficiebat abstulisse, nisi & deleuisset. Nec obstat ratio, quomodo notarius publicabit, cum aliquid potuerit addi. Quia idem timor, & eadem ratio esset in testibus subscriptis in testamento in scriptis facto, ta-

men nihilominus iura permittere videntur tale testamentum posse stare apud testatorem, vt postea testatore mortuo cognitis subscriptionibus & sigillis in publicam formam redigatur. Idem ergo facit notarius cum nihil cognoscat immutatum, etiam si suspicio posset esse de contrario, sicut in testamento in scriptis more antiquo, maxime quia hic tractatur de interesse illius qui actus faciebat, & est verisimile, quod ipse in re sua fuit diligens cultus. Item quod aliquid ipse non addiderit, cum non ignoraret id fieri non potuisse absque periculo euersionis totius testamēti: cum ergo facile esset sibi addere, vel immutare accersito notario, non videtur se exposuisse illi periculo. *Faciit l. 3. de test. nul.* nec de opinione tabellionum est curandum, cum non adducatur aliquid iuris, & in hoc potius est inspicienda mens testantis, repetentis testamentum, quam mens Tabellionū tradentium, ad declarationem *l. illa instituit. & l. captatorias. de hered. infr. ff.* quia videtur optime declarari ex *l. si ita scripsero. de cond. & demon. & l. Theopompus, & ibi no. ff. de dote præleg.* hoc modo, nam interdum committitur dispositio & aliam voluntatem, in casu proculdubio est voluntas captatoria, & non valet, nisi ad pias causas, iuxta latissimè dicta per *Bar. in l. de sacros. eccles.* interdum verò non committitur dispositio in alienam voluntatem, sed reuelatur, seu aperitur tertio per testatorem eius mens, siue voluntas: quia testator dicit tale scire eius voluntatem & mentē, & consequenter mandat stari dicto suo, in casu reputetur talis dispositio captatoria, & nihil valeat. Videtur *Bar. sentire*, quod sit captatoria, non tamen rotaliter: nam si ex aliquibus coniecturis potest apparere, quod illud quod tertius ille dicit, fuisse mentem defuncti, sit de mente defuncti, debet stari dicto illius tertij: & ita secundum *Bar. debet intelligi d. l. Theopompus. & l. que heredi. de reb. dub.* Et sic tali casu non est simpliciter voluntas captatoria: & ita videtur intelligenda limitanda. *d. l. captatorias. ibi dū dicit in secretum aliene voluntatis, quod intelligatur non de secreta voluntate per tertium*

tertium declaranda, & a testatore iam ei manifesta seu commissa, seu de voluntate dicti tertii, de nouo, & ex se somanda, & aperienda dummodo adsint coniecturae, ut *sup. dictu est*. Interdum vero non committitur dispositio voluntatis alteri, nec etiam manifestatur, vel reuelatur ei dispositio defuncti verbo, sed est tradita in scriptis manu defuncti: & tali casu nullo modo est capatoria, imò simpliciter valet. Et est ratio, quia nihil in effectu commissum est tali, nisi depositum scripturae manu propria defuncti scripta, quae etiam potuisset in aliqua arca deponi, & nulla fraus etiam committi, quo casu per comparationem litterae de manu defuncti appareret. Et ita loquitur Bart. in l. si ita scripsero, de cond. & dem. Si autem scriptura esset de manu guardiani, prout ibi loquitur Bar. vel alterius ad cuius manum testator se retulisset, sentit Bar. ibi talis voluntatem simpliciter non valere, cum posset talis scribere quod liberet. Videtur tamen illud limitandum, prout dicitur per ipsum Bart. in d. l. Theopompus. videlicet, quod tali scripturae situr casus, quo habet suffragia verisimilium coniecturarum, quemadmodum si dicto eius, tanquam scietis voluntatem defuncti, testator itari votuisset. Cum eadem sit ratio. Quod nota, quia vidi aliquos se pro doctis gerentes, cum accidisset in facto non ita exacte intellexisse. Et vide Paul. de Cast. & Alex. in l. stipulationum, §. illud, de ver. oblig. & Io. de Imol. in l. illa institutio, de here. insti. & cum tibi, de testa. ad materiam. Institutus fuerat quidam in testamento, deinde in eodem exhaereditatus, an valuerit exhaereditatio? Aduerte ad hanc materiam, quia secundum litteram negatiua est text. quod non, in l. si certarium, §. si eod. ff. de testa. mil. & hoc videtur Bar. sentire, & sequi gl. in l. pater ff. de here. inst. videtur contradicere. Verum est tamen, quod d. glo. loquitur quando erant duo instituti, & vnus in eodem testamento exhaereditatus: & est aperta ratio, quia tunc testamentum remanet validum, cum sit ibi alius haeres: secus autem quando solus esset quis institutus & in eodem testamento exhaereditatus: nam tunc videtur non posse stare exhaereditationem

cum tali casu remaneret testamentum absque haereditatione, quod fieri non potest. *Inst. de fidel. heredi. §. in primis. & l. proximi de his que in test. del. ff. & ita videtur limitari. §. si eodem. per d. gl. pro qua videtur esse text. secundum lectionem Gianfredi de Sillanico doct. Gallici. in l. i. ver. & si hereditatis. ff. de his que in test. del. vbi secundum eum est casus, quod ademptio hereditatis facta eodem testamento valet, si ille a quo adimitur, habeat cohæredem aut substitutum: quia videtur non data per rationem text. ibi. secus si solus esset institutus. & Raph. videtur hoc tetigisse ibi tamen in l. pater sequi. Ange. videtur tenere, quod etiam si solus sit institutus teneat exhaereditatio, & allegat §. i. d. l. proximi. qui text. in veritate loquitur quando habet substitutum, & hoc sentit Imol. quod exhaereditatio valet in l. si ita. §. i. de lib. & posth. & Nicol. de Matar. in illa notabili distin. relata per Sal. in l. hereditas. de his qui. v. indig. simpliciter alleg. d. §. i. l. i. quod ademptio valeat in eodem testamento, quia videtur non data. Et haec omnia procedunt quando in eodem testamento, & consistit differentia inter dictos doct. in hoc. Quia secundum illos, qui tenent quod etiam ademptio seu exhaereditatio potest fieri in eodem testamento solo haerede instituto, cui non est datus substitutus, quia videtur non institutus, tale testamentum remanebit nullum, ac si nemo esset in eo institutus. Secundum vero alios, qui tenent quod ademptio non valeat, remanebit institutus haeres ex ipso testamento. Vbi autem in alia voluntate, quam testamento sit ademptio vel exhaereditatio, tunc distingue iuxta distin. Nicol. de Matar. in d. l. hereditas. recensita per Bald. Vnum tamen non omittas in hac materia, videlicet, falsum esse quod dicit Bartol. in d. l. pater. de here. insti. quod exhaereditatio facta coram septem testibus, de haerede instituto in alio testamento, si habeat cohæredem, valeat: quia nullo modo valet, cum liquidissimum sit exhaereditationem non fieri, nisi in testamento. *dist. l. hereditas.* nec potest dici testamentum absque haereditatione. *dist. §. in primis.* Ex his fuit responsum ad*

clabium testamenti hospitis nostri. Viterb.

Differentia quo ad restitutionem fructuum inter illum, qui venit vi directæ substitutionis, & illum qui venit iure fideicommissi, consistit in hoc: quia si fructus sunt præcepti medio tempore, hoc est, antequam sit locus fideicommissi vel substitutioni directæ, si tales fructus sint iam consumpti tali casu, sicut non veniunt in fideicommissaria, iuxta legem in fideicommissaria. ita nec in directâ in l. *Cenurio. in fi. de vulgar. & pupillar. ibi, inuentis in hereditate.* Si autem sunt percepti, sed non consumpti, & tunc etiam non veniunt in fideicommissaria, sed in directâ sic, vt in d. l. *Cenurio.* Si vero essent fructus pendentes nondum collecti tempore quo locus est fideicommissi, etiam tales venirent in restitutione fideicommissi, vt voluit glos. in l. in fideicommissi. de usu, & hæc nota sic declarata pro causa Dionysii & Iacobi fratrum duorum, & Brigidæ sororis.

Querit P. V. R. quid sentiam de verbo, quilibet, super quo fuit facta tanta vis hodie in congregatione. Certum mihi videtur, quod propriè & latinè loquendo, prout loquebantur Iurisperiti, qui enumerantur in libris Digestorum, quilibet capitur pro aliquis ex pluribus: vt probatur passim apud Ciceronem & alios probatos auctores & in l. possideri. §. ff. de acq. possess. & l. si pater. §. qui duos. de adopt. 17. dist. mulieris. §. 41. de iur. & l. si seruus. §. 1. de lega. 1. & l. si pluribus. de leg. 2. & l. si heredi. de cond. inst. & l. institutor. de inst. & l. peculium. de peculio. & in mille aliis legibus, & decretis antiquis. Et facit compositio, quia componitur de quis & libet. Nec obit. l. non distinguemus. allegat per Bartol. in §. complures. quia illam exponebat Franc. de Arctin. quilibet, id est, aliquis, non determinato certo, vel vnus, id est, certus: aut potest dici quod ponatur vel pro, id est, postea verò deficiente illa puritate lingue latine, præsertim per tempora Decretalium Sexti, ac Clementinarum, cepit dictio, quilibet, capi pro quisq;. Et ita legitur in c. fin. de his que fi. a ma. par. cap. Vnde nostra ætate dictio, quilibet, videtur capi pro quisq; licet, vt dixi, non ex vera & antiqua latinitate.

te: vt si quis in testamentis, vel contractibus, aut alias vellet exponere pro aliquis, faceret directè contra voluntatem testatoris, vel contrahentium: nam si diceretur, lego cuiilibet ex seruitoribus meis decem, certum est hodie quod debet exponi illud, cuiilibet pro cui ex eis voluerit, vel libuerit, vt exponebatur olim per nos in l. quod labeo. de suppl. leg. cum attendenda sit potius consuetudo loquendi in hoc, quam barbara seu minus latina, quam vera antiqua significatio, per nos in d. l. quod labeo. & l. non aliter. cum sua materia. de leg. & l. cum de lanonis. §. asinan. & c. præterea. de verb. sign. & c. intelligencia. eo. tit. & cap. ex literis. de sponsa. Et miror aliquando de nostris doctoribus, qui non distinguentes tempora cum dicitur propriè alicuius vocabuli, allegant pariter iura ff. & iura Decretalium, & Sexti ac Clementinum. cum aliter locuti fuerint illi antiqui, & aliter posteriores, & locutiones notariorū hodie maiori ex parte sunt improprie & semibarbaræ, si respicias ad illam terfam latinitatem antiquam. Vide etiam allegari text. feudorum ad significationem veram alicuius vocabuli, quib. testib. nihil est fecidius, aut magis barbarum, tam in sensu, quam etiam in contextura & verbis. In casu ergo congregationis, videlicet in verbo, quilibet, posito in statuto, ego non dubito, quin debeat capi pro quisq; per ea que supra dixi, & feliciter valeat P. V. R. sed priusquam clauderem epistolam occurrit mihi tex. Suetonii in vita Octauiani, ubi inquit, Solebat etiam citra spectaculorum dies, si quando quid inultratum dignumque cognitu aduectum esset, id extra ordinem quilibet loco publicare, vt Rhinocerotem apud septa Tyerini in scena anguem quinquaginta cubitorum pro comitio. In hoc tex. aperte videtur significatio huius verbi. Et iterum optime vale pater amplissime.

Legatus fuerat aquæ ductus ex certa palude pluribus dominis diuersorum preditorum, non tamen communium, quærebatur an esset locus inter eos iuri accrescendi. Allegabam glo. in l. aquam. ff. quom. ser. amitt. quod sic, & si prædia essent communia

munia proindiuiso, tunc haberet locum
ius non decrendi, per not. in l. re coniu-
cti. de leg. 3.

Relicta fuerat quedam domus Romæ
à quodam Curiali certis fratribus, cum
his verbis: Relinquo domum meam in
quo habito preciosè sicuti est Monasterio,
&c. Fuit factum dubium, an intelligeretur
de domo instructa, vt erat, vel nuda tantum,
& quod paramenta, & supellex, ac utensi-
lia, & ad alia spectarent ad hæredem? Dixi
videri mihi casum, quod spectaret ad mo-
nasterium. in l. prædita. §. de ff. de fund. instruct.
Adducebatur contra, quod videretur in-
tellexisse testator de trabibus, & aliis ce-
mentis, & lapidibus paratis ad absoluendū
dictam domum, quæ nondum erat in to-
tum perfecta, non de alia instructione. Vi-
detur amplius cogitandum, tamen magis
moueor in primam partem per d. text. &
verbum præcisè, per quod ostenditur ma-
ior voluntas & exactior defuncti. facit cap.
2. de rescript. §. c. pen. de arbit. & ibi not. & per a-
lios in l. cunctos populos. & dominum meum
Alexand. in quodam consil. & Ang. in alio. &
quia fuit legatum pio loco, quod autem
parata & destinata domus perficienda et-
iam debeantur, faciunt no. in l. cetera §. fin. de
legat. 1.

Testator fecerat quedam legata Ro-
mæ certis personis, quæ personæ postea
exercuerunt graues inimicitias cum te-
statore, propter quandam suspicionē falsi
testimonii in eum: & postmodum lapsis
duobus annis à tempore ortæ inimicitia, mortuus fuit testator, dicebatur legata ta-
cité fuisse adempta per §. non solum. l. si quis.
de ad. leg. Replicabatur de gl. not. in l. able-
te. §. ad remissionem. de excus. iur. in ver. pri-
usquam videlicet, quod tantum temporis
effluerat, infra quod testator prædicta le-
gata potuisset expressè reuocare, vel adi-
mere, quod tamen non fecerat: ergo vide-
batur, non obstantibus inimiciis, velle
persistere in relicto facta: maxime, quia e-
rāt cōsanguinei, & nemo præsumitur san-
guinem suum odio habere, saltem in sine
obitus. Contra prædictā gl. allegauit text. in
l. per. quem in simili casu allegabat pater

mens de adm. leg. vbi post ortas inimicitias
testatrix habuit tantū temporis, quod fecit
codicillos, in quib. nil ademit, & tamē re-
manet prima tacita ademptio. & videtur iste
text. fortiter vrigere contra prædictā gl. Sed
posset fortè responderi, quod in casu d. §. pe.
nō negatur peti legatū à calumniatrice, ra-
tione tacite ademptionis, sed ratione delicti,
in quo tamē est cogitandum. Et vide ad hoc
not. in l. cū tabulis. §. quomā de his qui vt indig.
per Barr. & l. si inimicitia. eo. tu. sed vbi essent
cōsanguinei, vt in casu nostro. bene seq. rer.
gl. quia intētio testatoris fortasse fuit non
adimere legatū cōsanguineo, quāuis ini-
mico, speras per mortē legatarii extingui
inimicitia, & bona legata permanere apud
filios, vel cōsanguineos illius sui consan-
guinei, & sic apud personas de sanguine
suo, & ita odiū tantum restringebatur ad
hanc mediā personā, non ad alios ad quos
postea volebat, vt bona legata deuenirent,
cū videatur respexisse totā cōsanguinita-
tem. arg. l. 1. §. 2. ff. de liber. caus. & l. raptores. de
epi. & cler. maxime cū votum successio-
nis in bonis cōsanguineorum sit de iure
naturali. l. si. c. quorum bono. & c. sciant cuncti.
de elect. lib. 6. & Clem. vnica. de homi. l. cum acu-
tissimi. de condit. & demonstr. cum amus. ff. de
pact. l. tale pactum. §. fin.

Aduerte, quod aut legatur, vel fidei cō-
mittitur à primo hærede instituto, eadem
res vel quantitas diuersis & sub variis, seu
diuersis cōditionib. & tali casu quilibet po-
test petere sibi cauere ab ipso hærede. vt l. 3.
vt l. non. & l. etiam. §. vt in poss. leg. & hoc in
euentum suæ cōditionis. Aut legatur velle
fidei cōmittitur ab hærede alicui, puta Ga-
io, purè, vel sub cōditione, & ab ipso Gaio
Mæuiō sub cōditione tali casu habet locū
dispositio. §. si verò. l. 1. cui. vt in poss. leg. Vide-
licet, quod possit petere Mæuius satisfdari
sibi à Gaio etiā pendente cōditione ipsius
Gaii. Et si non caueat Mæuiō Gaius, tene-
bitur sibi cauere hæres primo loco institu-
tus, si prius nō cauerat Gaio. Si aut cauerat
Gai. talis cautio ex iuris dispositione, Gai.
nō cauet ipsi Mæuiō. trāsferuntur ad Mæuiō. ita
quod Mæuius in vim cautionis præstitæ
Gaio per hæredem poterit adueniente
condi-

conditione agere contra heredem, *re in d. l. is cui. §. si. vt leg. nomi. cap. & hæc nota bene extricata cum accidit de facto.*

An possint codicilli eueri per querelam tanquam officiosi, cum accidisset de facto? Quidam allegabant quod sic, ex not. per Bald in *l. parentibus. de inoff. testa. C.* vbi dicit esse locum in officiosa diuisione, sed intelligo de inofficiosa diuisione facta in testamento, quod rescinditur per querelam. Secus si fuerit facta in Codicillis, & ratio quia tali casu filius iam est hæres ab intestato vna cum aliis. Reor tamen, quod si quartam non habet, potest illam petere à cohæredibus ab intestato vel legatariis. *l. quous. & l. si cogitatione. fam. eris. C. hæredes enim etiam ab intestato habent ius defalcadi, vt innuit. d. l. si cogitatione & ibi not. per glos. que falcidia computatur in quartâ. l. Papinianus §. quarta. ff. de inoff. testam.* Et ideo non immerito non reperies aliquam legem, ni fallor, quæ loquatur de codicillis inofficiosis, quod per querelam inofficiosi possunt eueri: & est ratio in promptu, quia filius, & hæres potest defalcare ab intestato, si legata excefferint dodrantem: secus autem est condito in testamento, quia tunc filii omni medio sunt destituti, nisi querelam intentent. Et satis videtur hoc innuere Azo in *summa huiusmodi, de inoff. testa.* & Ganfre. de Saliniaco doctor Gallicanus, in *l. non est nouum. de bon. possess. contra tabul. in 8. charta* apertius hæc dicit. Et etiam tangit quid sit hodie aucta legitima, quia triens de iure authen. cum teneatur quarta Falcidia Trebellianicæ, si filii ab intestato grauati essent legatis, vel fideicomisso non sufficeret ad legitimam, imò deficeret vna vncia, quod remedium esset pro illa vncia, vide ibi per eum. Quid autem aduersum inofficiosa donatione causa mortis? Idem videtur quod in codicillis eadem ratione, quod etiam tenet idem Ganfred. in *l. si filius emancipatus. ff. de leg. prest.* & idem in cæteris donationibus quæ morte confirmantur, puta inter patrem & filium, vt *procat text. in l. 2. de inoff. don.*

Quod pater teneatur dotare filiam diuitem de proprio, allegabatur *l. si pater. de*

*dot. promiss. cum ibi nota, dicebam non videri mihi, quod probaretur, neque ibi, neque alibi: imò in d. l. si pater. innuitur, quod si pater non simpliciter, sed expresse dotaret filiam suam de bonis ipsius filiæ, quod non tenetur dotare de suis, ibi in vers. vtraque igitur. & ibi paternæ liberalitati. & ibi, liberalitas, itaque quia in necessitatibus nemo liberalis, & c. & est ratio euidens, cum pater non teneatur alimentare filiam diuitem. ff. de lib. agn. l. si quis à liberis. §. sed si filius. ad quæ alimenta fortiori vinculo obligatur, quia de iure naturæ, i. *dij. lus autem naturale.* post datam autem dotem, & ius filiæ in ipsa dote quæsitum, si filiæ superuenerint alia lucra, aut relationes dotis, aut alia, non credo quod pater posset reuocare, quod filiæ semel in dotem constituisset, cum semper attedatur tempus quo filia incipit dotari. *in auth. de equa. dotis. §. quia verò non legem. & vide dominum meum dom. Barba. virum celebrissimæ & fecundissime memorie, aliquid tangentem in quodam consilio. Esset tamen difficile in practica contra communem opinionem, in re quæ tam sapissimè occurrit, obtinere.**

Collato beneficio mihi absenti per ordinariam, si Papa conferat illud alteri nõ facta mentione de collatione ordinari ante ratihabitionem, non valet collatio ipsa tanquam subreptitia, vide ad hoc *Colle. in c. ecclesia. de sortileg.*

Solebat frequenter dicere domi. meus domi. Franciscus de Aretin. quod doctores nostri superioris ætatis multum largè, & plusquam veritas esset, extenderant, seu interpretari fuerant. *l. i. c. de sacrosanct. ecel. dicens se non credere, quod mens Constantiniani Imperatoris conditoris illius legis voluerit aliud disponere, quàm facere deinde capaces ecclesias, & collegia Christianorum ad suscipienda legata, & concedere liberam facultatem cuiilibet relinquendi eis, cum antea non liceret: nam prædicta legata, velut facta collegio reprobatò per Imperatores Paganos, applicabantur fisco, nam Christiani non poterant habere collegia, nisi clam. vt probatur*

tur apud Historicos, & in l. diui. de natur. li-
ber. C. & 12. quest. 1. cap. futuram. & 15. distinct.
Conone. Et saepius arguebat praedictos doc.
quod fuerint parum curiosi Historicarum
& temporam. praeter Spec. Io. And. & Ol-
drad. Tu vide ad hoc de hac licentiosa ex-
tensione, seu interpretatione d. l. Abb. in ca.
relatum. de restam.

In quadam terra Italiae est statutum su-
per crimine peruerse ueneris, quod rei il-
lius criminis condentur poena pecunia-
ria, & confinationis extra terras ecclesiae,
pro qualitate personarum, & excessus, ar-
bitrio potestatis moderanda. In eadem
terra fuerunt nonnulli rei inuenti de di-
cto crimine per varia interualla temporis,
in quorum punitione circa maioritatem
poenae pecuniariae, & diuturnitatem con-
finium, Potestas, quae tunc erat, seruauit
hunc modum. Nam adolescentulot mino-
ri poena condemnauit, quam senes: & non
coniugatos, vel incarceratos etiam mino-
ri malo quam coniugatos, vel non incar-
ceratos: quosdam autem, qui cum pro-
prie uxoribus illud scelus commiserant,
minori poena condemnauit, quam eos qui
cum maribus. Visum fuit quibusdam pro-
bis Iurisperitis fuisse rectum iudicium.
per not. in titu. de delict. puer. & l. auxilium. §.
in delictis. ff. de minor. & per not. in c. vi. clericor-
um. §. si. de vir. & honesta. cler. cum aliis iuri-
bus. quod & mihi idem visum est, praeter-
quam in ultimo delicto, in quo certe vide-
tur acrius ceteris puniendus, cum tale cri-
men longe detestabilius & grauius sit, si
cum coniuge perpetretur: ut in ca. aulter-
rij. 22. quest. 7. & est ratio, quia praeter pari-
tatem sceleris cum aliis, & maioritatem,
quia in uxore habet promptum vas debi-
tum, vir quaerens insaniae diuerticula: in
uxore est quidam etiam abusus quodam-
modo carnis propriae, cum reputentur u-
na caro. capit. i. de coniug. leprof. & de conuer.
coniug. ad Apostolicam. Item est uolatio fi-
dei tacite promissae de coniunctione car-
nali inter eos fienda, propter bonum pro-
lis, quae etiam promissio in benedictione
nuptiali confirmatur, quod bonum per
hunc nefandum coitum apertissime tolli-

tur. Praeterea est maior, & specialior con-
temptus Dei, qui instituit matrimonium
in illum effectum ad multiplicandum pro-
lem. Est etiam contemptus Reipublicae,
quae maxime fauet matrimoniis ad effe-
ctum extendi Rempubicam per sobo-
lem. Item est ibi ludibrium & prophana-
tio foederis matrimonij, & irritatio uxoris
ad quaerenda adulteria, & omne nephas
patrandum. Et ad consonantiam dicti iu-
dici potestatis adduxi text. cuiusdam ca-
nonis, in concilio Anticyenensi, qui lo-
quitur sub his uerbis sub rubr. de his, qui cum
uasculis polluntur. hi qui irrationabiliter
in his uersati sunt, ante uicesimum annu-
tale crimen commiserint, quindecim an-
nis exactis communionem mereantur, &
infra. Qui autem exacta 20. annorum eta-
te, uel uxorem habentes hoc peccato pro-
lapsi sunt, 25. annis poenitentiam gerentes
in communionem suscipiantur, infra. Quod
si qui & uxorem habentes & transcenden-
tes quinquagesimum annum ita deliquere-
rint, in exitu uitaee duntaxat communionis
gratiam consequantur. Et in similem sen-
tentiam est alius canon super incestuosus,
quem refert Martinus Archiepiscopus
Bracaren. in Collectaneis Conciliorum antiquo-
rum, & subsequitur ibi alius Canon, qui
appellat huiusmodi uitium mobilium le-
praee, & praecipue ut poenitentes de hoc ui-
tio non possint orare, nisi in angulis eccle-
siarum, ut daemoniaci. & uide ibi glo. ordi-
nariam, quare dicatur morbus lepraee, for-
te propter contagionem, & difficultatem
curationis. Postea legi Martinum Magi-
stri Theologum Parisiens. qui uidetur te-
nere, quod grauius peccatum sit coire co-
tra naturam cum masculo, quam foemina,
cum ibi sit abusus personae & uasis, hic au-
tem uasis tantum. Tenet euidenter etiam
idem doctor, quod maius peccatum sit sei-
psum polluere, quam cum masculo coire,
cum in primo sit abusus personae suae, &
modi, & uasis, de quo dubito, nec iura ui-
dentur aperte imponere poenas, ita in hac
pollutione, sicut in alio peruerso coitu,
nec tantum laeditur Reipublica. & ibi abu-
sio personae suae, & alterius. hic suae tantu-

Ad quod facit quod not. gl. in c. omnes. 32. q. 7. & in eo saltem qui se polluendo cogitat de vale muliebri, omnino credo esse minus peccatum, cum tantum peccet in omittendo vas, re, non mente. Et auct. in non luxur. contra natur. loquitur in coitu, extra naturali verè Sodomitico. Nec obstat quod ibi dicitur semetipso, &c. nam glossi. ibi intelligit de Sodomitico vero, ut declaratur infra in tex. & glossi. ibi, & ciuitates cum eorum habitatoribus pereant. &c. Præterea ibi allegat. l. cum vir. C. de adul. quæ expressè loquitur in vero Sodomitico, quamvis non defuerunt qui dicerent d. l. loqui in viris, qui de facto nubunt aliis viris, quod execrabile scelus olim factum fuisse legitur apud Historicis & Poetas, Iosephum contra Apionem. Suetonium, Martialem, Iuuenalem, & alios. Et quod ait Paulus: Neque molles, neque masculorum concubitores, &c. apud idoneos & antiquos auctores exponuntur molles, id est, patici, cathamiti, & ciuitati, non autem se polluentes. ad quod facit quod not. Augustin. in lib. de ciuitate Dei, loquens de sacerdotibus Cybelis. Hæc respondit cuidam docto viro, qui nitebatur velle tueri opi. dicti magistri Parisien. aut saltem partiticare etiam quo ad poenam ista duo crimina, & allegabat dictam auct. & dictum Pauli. Et contra eum est aperte §. Item lex Iulia. de adulteris. Instit. de publi. iudic. qui declarat tex. illius auct. quamvis etiam nō. defuerint qui velint illum tex. habere locum in frequentissimè delinquente, propter verbum exercere. Ad quod c. clerici. de excess. prælat. Et qualiter debeant cohiberi pueri ab his flagitiosis libidinibus, lege sapientissimum doct. Iason.

Quod crimina possint deferri Papæ absque denunciatione vel accusatione, & etiam non præcedente monitione, & per solam viam querelæ. Et quod in delictis, vndeunque pateant, non teneatur Papa obseruare formam iuris, sed possit ponere, poenam condignam, allegantur nota. per Hostiens. & in c. tam literis. de restib. & per Abbatem in c. cum super. de confes. & Imol. & alios in cap. cum olim. de rer. perm. quod not. Hostiens. in

cap. in nostra. de sepul. & Bald. in l. principi. de legat. & not. in cap. sicut. de iur. iur. & in cap. noui. de iudi. Adducta fuerunt hæc in causa processus extraiudicialis, super præsentia dilapidatione, & aliis criminibus Episcopi Leodien. coram Reuerendis domino in eo. Vicecancellario, & aliis tribus Cardinalibus Commissariis domini nostri Papæ in dicta causa, quod an indistinctè in alio crimine, quàm dilapidationis sit verum, vide quæ posui infra in alio memoriali, & in apostillis ad allegationes celebris aduocati & optimi viri domini Baptistæ de sancto Seuerino.

Super beneficio potest transigi auctoritate delegati, dummodo habens ius in eo non renunciet, aliàs non posset, nisi auctoritate ordinarij fieret transactio in non seruatis, vel coram eo, vel alio non habente facultatem resignandi. Et posset imponi aliqua pensio interdicti legati, vel census, etiam absque consensu ordinarij. Compositio autem gratuita potest fieri absque voluntate alicuius superioris delegati, vel ordinarij, nisi interueniat renunciatio iuris alterius possidentis beneficium, quia tunc requiritur consensus ordinarij modo quo supra. Hæc colliguntur ex not. per Abb. post alios in cap. statumimus. c. de caetero. ca. super eod. de transactio. & in c. nisi essent. de præb. & vide ad prædicta. Collect. in cap. forus. de ver. signific. qui innuit, quod dare aliquid pro expensis, causa concordie, non sit simoniacum, & quod pensio imposita ex prædicta causa, transeat ad successores, si fuerit facta concordia auctoritate ordinarij. & vide Host. in d. c. nisi. Et dicitur gratuita compositio, quando partes promittunt acquiescere dicto peritorum super lite, vel discedere simpliciter à lite tanquam ius non habentes. Et hæc nota ita declarata, quæ passim de facto accidunt. Et quod super spolio beneficij possit transigi, vide Abb. in c. 2. de arbit.

In causa mea Maioricen. An ius patronatus alicuius beneficij à laico ritè fundati, & competens præfectis fabricæ laicæ, dicatur laicale, vel ecclesiasticum, seu clericale. Et capio pro fundamento, quod ius pa-

iūspatronatus non ideo dicitur laicale, quia quasi possideatur à laicis, nam à clerico possessum dicitur iūspatronatus laicorum, dummodo ex prima fundatione, seu successione patrimoniali, siue laicali venerit ad clericum. Et sic non videntur curare iura ad distinguendum iūspatronatus clericorum, à iūspatronatus laicorum, de persona quæ illud possidet, sed de prima radice & fundatione, videlicet, an fuerit fundatum in persona laicali vt laica, & ab eo, & successoribus in patrimoniali laicali tenendum, & tunc dicitur esse de iūspatronatus laicorum, vt probatur per omnia iura loquentia de iūspatro. laicorum, & præsertim in c. filius. & cap. quicumq. ca. si plures, & ca. considerandum. 16. q. 7. vbi in mentio de hæredibus, & successoribus in iūspatron. ratione patrimonij, & idem probatur in c. 1. & c. cum secundum, & ca. cum dilectus, de iūspatron. & in d. ca. cum dilectus, gloss. in duobus locis hoc sentit, exponendo quid sit præsentare tanquam laicum, & idem not. in cap. cum nos. de offic. ord. per Abb. & per gloss. fin. in Clem. plures, de iūspatron. & per doct. in c. unico. de iūspatro. lib. 6. & in cap. 2. de præbend. & in alijs iuribus, adeo, quod si quis laicus, vel clericus de bonis patrimonialibus in fundatione alicuius beneficij rite de autoritate episcopi fundati, expresse vellet episcopum, aut Abbatem, aut aliquam personam ecclesiasticam esse patronum, & successores in dicta ecclesia, nemo dubitat quin talis patronus censeatur ecclesiasticus, seu secularis, cum hic nulla sit successio patrimonialis, seu laicalis de succedendo. Ergo ad casum nostrum, cum voluntas fundatoris huius beneficij fuerit, facere magistros fabricæ ecclesiæ, seu operarios patronos illos, qui tunc erant, & pro tempore forent, apparet manifeste eum non habuisse voluntatem fundandi iūspatronatus prædictum, vt patrimoniale, seu laicale, sed potius voluisse fundare in personis illorum, & successoribus eorum ratione officij pij, quod gerebant, & administrationis bonorum ecclesiæ, nõ curando alias de qualitate personarum, an essent consanguinei sui, vel descendentes

clerici, an laici, sed curavit administrationem, & pietatem exercitij, quod est maxime pium, & necessarium ecclesiæ, vt dicitur in c. si. de his que si. à ma. par. c. Cum ergo hic non fuerit aliqua consideratio patrimonialis, seu laicalis successione, non dicitur iūspatronatus laicale, per supra alleg. Erit ergo iūspatronatus ecclesiasticum siue clericale, cum huiusmodi magistri fabricæ, quamvis forte laici, quo ad hanc administrationem & curam, habeantur pro personis ecclesiasticis cum possint & trahi, & trahere super dictis bonis, & eorum administratione coram iudice ecclesiastico tanquam personæ ecclesiasticæ: vt not. doct. in cap. nullus. de foro competen. & Cancellaria quotidie dat literas magistris fabricæ, & contra eos quamvis laicos, dummodo agant, vel conueniantur ratione officij prædicti, nec immerito, quia in illa cura & administratione representant personas eorum, qui de iure habent curam fabricæ, vel bonorum illi destinatorum: vt not. in ca. decernimus. de iud. & ibi Abb. Cura autem, & administratio prædicta pertinet ad Episcopum, Capitulum, & Rectorem ecclesiæ, prout late not. per doct. inc. 1. & ca. de his, de eccles. ad si. & in d. ca. si. de his que si. à ma. par. c. & in c. si propter. de rescript. & in c. si. de testam. & in ex. traug. suscepi, & facit optime cap. si monachus. 16. q. 1. vbi cura fabricæ vocatur opus ecclesiasticum, & sic iūspatronatus fundatum super personis tenentibus illam curam ecclesiasticam, debet appellari ecclesiasticum, facit. c. vmo. 10. q. 3. & ea. cau. q. 1. & multa alia iura. Concluditur ergo, dictum iūspatronatus esse ecclesiasticum ratione finis, cum persona fundans illud in prædictis ministris, qui sunt media, videtur, vt dixi, habuisse respectum fundamentale ad illas personas cuius illi vires gerunt, qui finis debet potius quam medium, seu qualitas laicalis medij attendi. c. ad nostram. de appellat. l. quicquid. §. 1. de acquir. rer. dom. ff. cum alijs iuribus scholasticis notissimis. facit illud, quod iste operarij sunt subrogati, & quasi procuratores personarum ecclesiasticarum, & subiecti eis, vt dictum est, quo ad hanc administrationem

rei ecclesiasticæ, ergo est ius patronatus clericorum ratione huius subiectionis, per nos in d. c. cion dilectus, nam nomine ecclesiæ consentur hoc facere. Et facit ad hanc opin. quam proculdubio puto verissimam, deo. Res. in antiquis. tit. de iure patro. quæ loquens de beguinis, inter alias rationes, dicit ius patronatus earum esse ecclesiasticum, cum possit conueniri coram iudice ecclesiastico, prout diximus conueniri operarios ratione huius officij, ad quod direxit fundamentum & finem testator beneficij.

Cum verteretur in dubium, an in ciuitate Romana duraret vniuersitas, siue studium generale, prout olim, de quo in titul. de stud. lib. vrb. Roma. & proce. ff. de discipuli. Euge. 4. concessit ciuitati Roma. nouum priuilegium studij generalis, quod vidi. Curia autem Roman. iam olim Bonifa. 8. priuilegium concesserat, in corpore postea iuris clausum per constit. cap. cion de diuersis. de priuileg. lib. 6. Cum quidam à domino nostro petiisset, voce secum dispensari in diuersis votis & aliis concernentibus tantum conscientiam, & Papa vice vocis oraculo respondisset. Placet nobis, dixit sufficienter secum fuisse dispensatum, etiam quoad omnia capita. Et inter cætera allegabam quæ possunt notari, & not. in c. Ofius. de postul. pract. & c. inter dilectos. de fide instrum.

Quantum ad id quod R. V. exposulat: an sciens aliquem commisisse furtum, vel habere rem furto sublatam, incidat indistinctè in excommunicatione contra scientes, & non reuelantes promulgatam, si nõ reuelat vel manifestet. Breuiter, credo quod in casu vestro, tum quia, vt dicitis, esse periculum & scandalum reuelanti, tum etiam quod non potest probare, si opus esset, cum iste vester solus viderit illũ furantem, & ille intellexerit se visum ab eo, & si furtum etiam secretè detegeretur, & fieret etiam ipsi furi per superiorem monitio secreta de restituendo, semper oriretur suspitio contra hunc reuelantem de reuelatione, & negante fure, & insurgente contra reuelantem semper infamia

sibi incussa, fortè oporteret reuelantem publicè referre crimen, quod non posset probare. Nam vt colligo ex doct. in variis locis, videlicet in c. si quis cum fure. de furi. & in l. ciuile. ff. eo tit. & de simo. cap. nemo. & cap. 2. de offic. ord. & ex alijs locis, & Scoto in quarto. non tenetur quis reuelare, etiam secretè, vbi timet scandalum aut periculum sibi, vel secundum aliquos etiam alijs, vel vbi non posset probare, & reuelatio esset fienda publicè: vt in c. placuit. 6. q. 2. & c. si peccauerit. 2. q. 1. & in Cle. de heret. Et secundum aliquos, etiam si secretè & priuatè, quamvis alijs sciret, cum tali casu periculi, vel scandali, vel quia non posset probare, immineret sibi periculum corporis proprii, aut bonorum suorum, quæ videntur preferenda periculo, vel damno bonorum alterius, cum sit maius periculum corporis, quam bonorum, & in pari dispendio bonorum charitas incipiat à seipso, vt potius conferam mea, quam aliena: maxime ex quo reuelatione criminis non est de veritate vitæ, præsertim in hoc casu furti, iuxta nos. in capitul. sanè. de temp. ordin. per doct. in c. glo. in l. 4. §. si tibi. ff. de condit. ob turp. caus. cum l. 1. in fin. & l. 2. eod. tit. arguunt. l. in seruorum. ff. de pœnis. & in auct. de mand. princ. §. oportet, & 2. q. 7. plerunque & 13. distin. neri. & l. si præses. C. de ser. & aqua. & art. not. in ca. 2. de nou. oper. nunciat. & cap. qui scandalizant, de reg. iur. cum tota materia de scandalo. & faciunt oprime ad hoc nos. per Abba. Sicul. in c. officij. de pœnit. & remis. Et videmus quod Cancellaria in excommunicationibus generalibus in forma, significauit, pro furtis, vel occultè detentis, cautè ponit iniquitatis filios detentores, & temerè ac malitiosè occultantes, vel nequiter detinentes, non ergo intendit litigare eos qui non inique, vel temerè non releuant, sed ex iustis causis, puta superius expressis, abstinent à reuelando: maxime cum excommunicatione non extendatur in personas ystra tacitam vel præsumptam voluntatem excommunicatoris, vt not. doct. in cap. ex parte. el. 1. de offic. deleg. & facium. not. in cap. 1. & Gen. de offic. deleg. & cap. 1. de iud. & l. si cui. de seruit. sed excommunicator hic censetur huiusmodi per-

di personas tacite eximere, & si non faceret, sententia esset iniqua, quæ in foro conscientie non esset timenda. 2. q. 3. §. ex his, & idem crederem ubi ex alia iusta causa, in ratione naturali fundata, non tenetur reuelare, utpote filius patrem furem, vel e contra. Et fortè idem posset dici in omni casu, ubi quis non posset cogi ad testificandum expressè, quia multo minus ad iudicandum vel reuelandum. Et satisfaceretur ad hoc not. per Arch. 22. q. 2. §. item. & not. per doct. in c. 1. de test. cog. & per Abb. Sicul. in cap. cum super de confes. & alios in c. 2. de maior. & obed. & in c. quisquis. 2. q. 3. & c. qui resistit, & facium no. in cap. qualiter & quando in utroque de accu. & per optime, rex. 6. q. 1. si omnia, & c. oues. & c. cum ex merito. & not. per Inn. c. 1. de serui. in ord. fac. Non tamen propterea negarem, quin posset habere locum materia denunciationis Evangelicæ sciendæ per hunc scientem illum furem, seruatis loco, & tempore, & debita forma ad hoc. d. cap. plerumquæ, & 24. q. 2. tam sacerdos.

Notabilia de expectatiuis, & aliis literis gratia concernentibus, excerpta ex notulis Antonii de Corthefis, & aliorum Abbreuiatorum.

Pincipium gratiam expectatiuarum est scire, an partes impetrates sint presentes in curia, an non. Et si sunt presentes, debet examinari, nisi fortè graduati vel officiales Papæ fuerint, vel gratia fiat motu proprio, vel pro commenda, vel pensione, & pro presentibus examinatis graduatis officialibus, & habentibus motu proprio, dantur duæ literæ: vna gratiosa, & alia executoria. Absentibus verò datur vna litera in forma, dignum.

Item presentes in curia impetrantes habent in literis apostolicis vitæ, ac morû honestas, &c. vel literarum scientia, aut nobilitas generis, seu religionis zelus, &c. secundum qualitatem eorum. Absentibus verò datur indifferenter in forma, dignum, &c. Nisi esset doctor, vel officialis, aut motu proprio: quia licet sint absentes, dantur duæ literæ tanquam presentibus, quia non examinantur. Et similiter non exami-

nantur quando beneficia non dantur in titulum, vt in commendis & pensionibus.

Nota, quod licet quis tempore datæ nõ fuerit præsens, si tamen est presens tempore expeditionis, debet dari litera tanquam pro presente. Item si tempore datæ, vel expeditionis fuerit absens, dummodo aliquo tempore fuerit presens, & examinatus, datur tanquam pro presente.

Item nota, quod in expectatiuis in clausula, aut si hodie pro alio vel aliis, &c. debet exprimi collatio eius, ad quam datur beneficium, nisi haberetur in genere ad cuiuscunque collationem, quia tunc dicitur in fine illius clausulæ, de similibus beneficiis prædicta diocæsis tacitò de collatione, vt lib. B. fol. 22.

Item nota, quod quando dicitur ratione dignitatum, personatum, administrationum, vel officiorum, debet sequi, quos, quas, seu quæ in illis obtinet, secus si dicitur administrationum & officiorum, quia tunc sufficit dicere, quæ in illis obtinet.

Item nota, quod non debet dici electio. *Electio.* nem, nisi quando ponitur, etiamsi consueuerit quis per electionem assumi.

Item, quod quando creatur canonicus in ecclesiis collegiatis, inhiberi debet Episcopo, & aliarum Ecclesiarum Capitulis: secus si non creatur canonicus in dictis collegiatis, quia tunc solum inhibetur Capitulis. *Inhibisio.*

Item nota, quod quando in gratia expectatiua non datur aliquod beneficium in cathedrali, vel collegiata, tunc in non obstantibus, non fit mentio de statutis. *Statuta.*

Item nota, quod quando creatur canonicus, & reseruatur dignitas, personatus, administratio, vel officium curatum, & datur aliud curatum, in fine ponitur clausula restrictiua, Volumus autè, quod quam primum vigore presentium dignitatem, &c. Aliter non, vel nisi dispensetur ad comparabilia. *Clausula volumus autem. &c. vide fol. 2. s. l. h. B. & fol. 123. eo. & fol. 10. h. Secularis ad regula-*

Item nota, quod si secularis petit ad collationem episcopi, & Capituli alicuius ordinis, dicitur sic, beneficium ecclesiasticum clericis secularibus assignari solitum, & non ponitur clausula dummodo Canonicatus, &

ecclesiis, tunc dicitur de canonicatibus, & prebendis, ac dignitatibus, personatibus, administrationibus, vel officiis earundem ecclesiarum, vel ipsius ecclesie speciales, vel aliis beneficiis, &c. generales. Ratio est, quia ponitur in fauorem impetrantis, quia illa clausula, & huiusmodi speciales, refertur & ponitur respectu illorum, habentiu similem gratiam: quando ponitur species, vel generales, ponitur respectu aliorum habentium in forma, vnu vel duo.

Item nota, quod quando datur ad collationem duaru collegiaru in forma, vnu vel duo, ibi districtius inhihendo, non dicitur, venerabili fratri nostro, quia datur tertia collatio, & hoc quando dicitur, vnum vel duo: scilicet si creatur Canonice ad altera.

Item, quod clausula, per priorem soliti gubernari, non debet poni quando dicitur ad collationem dilectorum filiorum, prioris, & conuentus monasterii. &c. quia fortassis vltra priorem est Abbas: sed bene ponitur in iudicibus, quia est necesse quod prior sit in dignitate monasterii constitutus.

Nota, quod nunquam debet derogari statutis de optando in gratiis expectatiuis, etiamsi habens signaturam in supplicatione: sed debet dici, non obstantibus statutis & consuetudinibus, in quibus derogatur dictis statutis, vel datur indultu.

Quando datur gratia expectatiua ad collationem certam, vt Abbatis, & conuentus, clausula ibi, aut si hodie pro alio, &c. debet repeti dicta collatio ad collatione, &c. Abbatum & conuentuum predictorum, secus si non habet gratiam ad certam collationem, sed in genere ad collationem totius diocesis: quia tunc diceretur de similibus beneficiis predictae diocesis, non exprimendo in specie ad collationem alicuius. Et si exprimat, debet dici collationem ordinariorum. Sed si regularis petit gratiam expectatiuam ad collatione Abbatis monasterii, vbi non est professus, tantum debet dici clausula, vt ad illud monasterium, ad cuius collationem beneficium assequetur, transferatur.

Quando conceditur gratia expectatiua

alicui regulari, cum quo fuisset dispensatum, vt vnum beneficium obtinere posset, tunc effectus, dictae dispensationis debet poni in principio literarum, ibi existit, cui nos dudum, vt quodcunque, &c.

Aliquando gratia expectatiua conceditur prelato ad beneficia sibi commendata, & tunc debet poni clausula, & per te, vna cum ecclesia magna cui praeside dignosceris.

Si vero dantur dicta beneficia eidem prelato in titulum, tunc in fine literarum debet poni dispensatio, vt illa beneficia possit tenere vna cum episcopatu suo, &c.

Sed in primo casu episcopus non habet possessionem episcopatus Maguntinensis, tunc quia debet dici, vt possit tenere illa beneficia vsq; quo assequatur possessionem episcopatus, vel aliter secundum formam supplicationis.

Aduerte, quando datur gratia expectatiua ad beneficia tantum, debet dici vt in formis: si vero datur ad hospitalia vel portiones, tunc debet praemitti in principio literarum. Cum itaque, sicut accepimus, in ciuitate & diocesi M. sint nonnulla hospitalia, seu nonnulla perpetuae portiones.

Quando datur gratia expectatiua ad collationem episcopi & illi inhihetur, potest poni executor vicarius, vel officialis suus: vt fol. 544.

De aetate, pnta quod in 20. anno si fiat mentio in gratia expectatiua quod datur ad curatum, tunc in fine literarum Apostolice debet poni clausula. Ante quod de defectu aetatis pateris ante dictu, & postea debet sequi, quod sit in dicta etate constitutus, & si ponitur, non debet dari gratia ad curatum beneficium, ex quo apparet, quod potest illud habere iure, vel habet dispensationem, vel si daretur, tunc deberet dici in illa clausula, aut si hodie pro alio duxerimus conferendum, nos enim tam illas, quam praesentes casu quo ad hoc quod postquam legitima fueris aetatis, ipsarum praesentium vigore literarum tibi de dignitate, personatu, &c.

Nota, quod si statutum, vel consuetudo, quod dignitas no possit teneri, nisi per

Traslacio. Dispen. in regulari.

Expectatiua Prelata. 10.

Perpetuas portiones.

Executor.

Super aetate.

Dignitas non obtinenda, nisi per praesentium.

Cano.

Widetur.

Per priorem soliti gubernari.

Derogatio statutis optando.

Libere per collationem.

Canonicum actu præbendatum, vel alia similia; tunc aut debet creari Canonicus cum resignatione præbendæ & prouideri de dignitate: aut debet derogari dictis statutis, ibi, non obstantibus. &c. statutis, consuetudinibus, in illis præsertim quibus caeri dicitur, &c. cæterisque contrariis: & in fine debet poni indultus ante decretum, videlicet. Et in super eidem N. vt in ecclesiis prædictis dignitatem huiusmodi, si sibi vigore presentium conferatur recipere, &c. valeat quod Canonicus actu præbendatus in illis non existat, vt præfertur supra dictis quoque statutis, & consuetudinibus, cæterisque contrariis nequaquam obstantibus, &c. indulgemus.

Volumus autem.

Clausula, quod quam primum, ponitur eo quando in duabus collationibus datur dignitas, personatus, administratio, vel officium curatum, & creatur Canonicus, aliter non.

Si habens gratiam in forma pauperum, impetret gratiam in speciali, debet ex tunc callari prima litera in forma pauperum, si verò impetraret beneficium vacans, tunc literæ prædictæ debent dici quod sunt cessæ, postquam possessionem beneficii fuerit affecturus.

Inhibentes pro presente, inhibendo pro absente.

Prima vice dum communiter vel diuisim in collationibus, postea in clausulis generalibus coniunctim vel diuisim separatim spectantibus.

Quando quis creatur Canonicus cum reseruatione præbendæ, dignitatis, personatus, administrationis, vel officii, tunc si quæ, vel si qua. Si verò creatur Canonicus in vna ecclesia, dicitur ad aliud beneficium, tunc ponitur in neutro genere, & dicitur, si qua vacans ad præsens. Et similiter in aliis, vbi debet repeti, & quas, quos, seu quæ tantum acceptandas, acceptandos, vel acceptanda, & similiter in aliis conferendis.

Aduerte, quod quando reseruatur dignitas, &c. debet dici sic, ad dignitates, personatus, administrationes, vel officia, ita quod ponatur vel officium, quia non de-

bet stare, & officium. Sed postea ibi, etiam ratione dignitatum, personatum, administrationum, & officiorum, potest dici, & officiorum: & debet sequi tunc quæ in illis obtinent. In literis gratiosis incipitur, si non obstant. & postea dicitur, seu: sed in executoriis incipitur, per seu.

Quando creatur Canonicus in duabus, vel in vna sola ecclesia, & ad aliud beneficium, tunc non dicitur specialem gratiam facientes, sed in forma vnum, vel duo, dicitur semper specialem gratiam facientes, & vide in char. se verbo.

Aduerte, quod quando fit expectatiua in forma vnum, vel duo, &c. & dicitur, etiam si quodlibet eorum Canonicatus, &c. administratio vel officium fuerit. Et ad dignitatem, administrationem, vel officium huiusmodi consueuerit quis per electionem assumi, debet dici. Eorumque alteri curam imminuat animarum: quia refertur ad illud quodlibet.

Item, quando expectatiua dispensatur ad incompatibilia, & parrochiales, debet narrari regula dispensationis, videlicet, quod per quamcunque signaturam.

Nota, quod quando quis non creatur Canonicus, non potest in literis derogari statutis, de nõ recipiendo, nisi nobiles, vel aliis statutis similibus: quia derogatio est specialis, gratia verò generalis, sed debet dari indultum per literam ad partem.

Notabilia super vacantibus non reseruat.

Gratiam beneficii impetrans, non tenetur facere mentionem de qualitate ordinis annexorum in beneficio impetrato secundum *Anr. vt nor. Cal. de reser. in nostra. vers. tertio quarto*, nec etiam facere mentionem de titulo beneficii patrimonialis, vt *ibi nor. Inn. vers. seq.* De primo dicto textu e. ei qui de præb. in 6. & ibi hoc *nor. Inn. Aud. super verbo quod posita in Nouella.*

Gratiam beneficii collegiati vel conuentualis impetrans si hoc exprimit quod sit collegiatum, vel conuentuale, non tenetur aliter facere mentionem de cura, etiam si habet curam parrochiale extra cõ-

Anr. in Speculatores gratiosis incipit per seu.

Derogari statu de nõ recipiendo generalibus.

giana

gium vel conuentum, nisi essent duæ ec-
clesiæ separatae. s. collegiata, vel parrochia-
lis simul iuncta & vnita, ita quid vna non
sit alteri anexa, nec ei subdit, *not. Lap. in ca.
non in i. l. de præb. in 6.*

Gratia non est subreptitia, licet impe-
trant acuerit modum vacationis benefi-
cii: sufficit enim quod vacationem expres-
sit, & dicitur simpliciter, vacet, intelligi-
tur quod vacat vacatione iur. & facti. *not.
Lap. alleg. 89. col. 7.*

Curata ecclesia propriè dicitur, quæ ha-
bet curam actu: illa autem quæ habet cu-
ram habitu dantaxat, habetur pro non cu-
rata, saltem quoad vitandam pœnam con-
stitutionis de curata loquentis, *not. Ioan.
Ant. de elect. l. c. Canon. in 6. in gl. ord. etc.*

In beneficiis habitu curatus non poni-
tur constitutio, execrabilis, nec in benefi-
cio cui cura per vicarium perpetuum ex-
ercetur, & tunc non ponitur. c. de multa.
sed ponitur per asseruionem, &c.

Nota quod clausula considerationis ta-
lis, &c. ponitur quado supplicat Cardina-
lis, vel Imperator, aut Rex, seu Regina.

Clausula verò, pro quo talis supplicat,
ponitur quando supplicat episcopus, vel
dux aut alia persona.

Item nota, quod eum dicitur. Cum ita-
que &c. Ecclesiam S. Mariæ loci de Cani-
spenestren. diceces. debet postea dici, Volè.
dilectum filium M. dilecti loci. &c. non di-
cere decanis, & dictæ diceces.

Si vacant canonicatus & præbenda, aut
dignitas cuiusdam ecclesie, & conferan-
tur vel mandentur conferri alicui, non est
de stylo, & in minuta ponitur, quod
ille simul obtinere possit. *capitul. i. de con-
suet. lib. 6.*

Item si beneficium vacans est dependens
à monasterio, vel alio loco regulari, vel di-
catur in supplicatione, quod illud benefi-
cium dependeat, vel pertineat ad collatio-
nem regularium, semper debet dici, per
clericos seculares regi consuetum, quan-
do confertur seculari.

Item, si beneficium dependens ab aliquo
monasterio, consueuerit regi per secula-
res, & conferatur religioso, debet dari re-

gulariter, In commendatum, aliàs titulū
cum dispensatione. Si verò consueuerit re-
gi per Monachos monasterii, debet dari
fratri medicanti in commendam. Ratio e-
nim diuersitatis est, quod si daretur bene-
ficiū, quod consueuerit regi per mona-
chos, in titulum, tunc est necessaria trans-
latio.

Nota, quod impetrans parrochiam
ecclesiam solitā regi per Canonicos regu-
lares, debet dici talis monasterii, & inhi-
betur Abbati, & conuentui, & derogatur sta-
tutis, & ponitur clausula admittit, &c.

Si prouidetur mendicantibus de parro-
chiali ecclesia, dicitur, Dilecto filio. N. or-
dinis fratrum minorum professori, & non
dicitur rectori. In non obstant. dicitur, ac
dicti ordinis statutus quodq; ordinē præ-
dictum expressè professus existis, dicitur,
quando in domo ordinem prædictum ex-
pressè professus fuitis.

Si Cardinali prouidetur de beneficio
regulari, tunc debet dari, in commendam
tenendum, vna cum aliis suis beneficiis
quæ obtinet. Et sic rationabiliter fieri. Si
verò velles dare in titulum, tunc deberes
ponere in fine dispensationem, vt illud
posset obtinere.

Aduerte, quod in executoriis de benefi-
ciis, vacantibus non ponitur specialem
gratiam, sed simpliciter dicitur, hodie di-
lecto filio M. &c. idem in expectatiuis, ni-
si quando datur in forma, vnum vel duo,
vel vnum tantum, quia tunc executoriis
dicitur, hodie dilecto filio Ioanni, &c. spe-
cialem gratiam. Et ita obseruat stylus. Sed
si poneretur specialem gratiam in vacan-
propter hoc literæ non essent rescribendæ
nec subreptitia.

Si quis petat sibi de pluribus beneficiis
provideri in vna supplicatione, per fiat, vt
petitur, intelligitur esse prouisum de om-
nibus: dum tamen valeant vltra centum
florenos. & ita obseruat Cancellaria, &
hoc quando vacant per vnum modum, vt
per mortem vnus. Si verò vocarent ex di-
uersis capitibus, tunc non venit nisi pri-
mus modus vacationis, nisi signatura dice-
ret, fiat vt petitur de omnibus.

Rrrr

Quando prouidetur de præstimoniiis, ponitur clausula, admitti, quoniam ad canonicos pertinere consueuerit, admittere tales. Et nota quod generaliter vbiunque præsit superior de iure vel de facto, debet poni clausula admitti, & quando requiritur alicuius vel aliquorum consensus.

Nota, quod in regularibus, cathedralibus, seu collegiatis ecclesiis ac monasteriis, nunquam ponitur clausula. Aut si præsens non fueris, quia beneficiati in illis semper debent esse presentes, & residere in eisdem: & quia dum emittunt professionem, tunc præstant iuramenta. Et si alicui conferatur beneficium in ipsis ecclesiis seu monasteriis, quod consueuisset regi per seculares clericos, etiam dicta clausula poni non debet, quia statuta & consuetudines duntaxat extenduntur ad regulares earundem ecclesiarum & monasteriorum.

Quando aliquis est officialis in curia, tunc debet affirmatiue poni: vt tibi qui secretarius noster existis. Si verò est officialis extra curiam, tunc assertiue: vt tibi, qui, vt asseris, dilecti filii nobilis viri E. ducis Mediolani secretarius existis.

Clausula, aliàs ius quæsitum, ponitur quando vacatio beneficii est in suspensu, quia adhuc non vacat, sed debeat vacare: vt est in beneficio, quando quis vult resignare in partibus, quando committitur quod recipiat resignatione beneficii & illud alteri conferat. Et ista clausula, dummodo tempore datæ præsentium non fuerit alicui specialiter ius quæsitum, ponitur in omnibus beneficiis non reseruatis. Ponitur etiã in beneficiis reseruatis, quando exprimit detentore aliàs in beneficio reseruato ponitur clausula, dummodo eius dispositio.

Item nota, quod illud quod ponitur in præiudicium supplicantis non repetitur.

Gratiam beneficii impetrans, licet de beneficio quod detinet, teneatur facere mentionem, siue de iure, siue de facto teneat, si tamen dicit se id canonicè tenere quod de facto obtinebat, non propterea gratia vitatur: quia quod iuste vel iniuste teneat, est quid extrinsecum à gratia, nisi

iniusta detentio redderet eum inhabilem ad beneficia. *not. Franc. in cl. si Romanus, in fin. de preb. & vide infra char. 1. in verb. gratiam beneficii. & in alia char. 2. verb. gratiam beneficii, & char. 2. verb. gratiam beneficii, & seq.*

Super eo quoque dicitur quando pertinet ad collationem, aliàs dicitur, & super eo litis. &c.

Per diligentem examinationem, dicitur in curatis, in aliis dicitur, si post diligentem examinationem.

Clausula, aliàs de vita ac morum, &c. illud aliàs ponitur quando impetrans est inhabilis vel minor annis, & ponitur tibi, merito ad hoc aliàs idoneum. Licet in supplicatione dicatur nullum beneficium obtinens, in litera Apostolica illud non debet dici: quia ex quo ipsa litera non dicitur quod habeat alia beneficia, apparet quod nullum habet: ideo superflue diceretur nullum beneficium ecclesiasticum obtinens.

Clausula cæterisq; contrariis quibuslibetque, nunquam debet poni quando debet subnecti aliud contrarium. Et ideo tunc debet poni, statutis & consuetudinibus contrariis quibuscumq;. Et non debet dici cæteris, & postea debet subnecti, aut si aliquid vel aliter, secundum materiam.

Si quis petit prouideri de beneficio, & non dicit illud esse cum cura vel sine cura, tunc in minuta potest addi, quod sine cura sit, & postea addi, quod esset curatum, nisi diceretur quod sine cura est. Et postea in clausulis generalibus esset dictum in supplicatione, etiam si ei cura imminet animarum in dignitatibus, secus in aliis, *vt not. 2. infra verb. in vacante.*

Clausula, aut ex alterius cuiuscunque persona, quæ consueuit poni in vacationibus, deo ponitur, quia aliàs in beneficium vacaret per obitum alterius personæ narratæ, vel aliàs quomodocumq;, non veniret beneficium, etiam si esset apposita clausula, vel aliàs quouis modo. Cuius vigore licet veniat alius modus, non tamen venit, nisi ex persona illius de quo est facta narratio, siue metio in literis. quia verbum aliud, est relatiuum similitudinis, *vt in cap. sedes, de res. & per gl. in c. d. in manus, in verb. ali-*

us, de *Summa Trin.* & habetur in l. si fugiunt. C. de ser. fug. & quid si exprimitur modus vacationis per cōst. execrabilis. cū clausula, vel aliā quouis modo, & vacet per nō promotionē, vel ingressum religionis. vide Ror. de rescrip. in nouis prima in ordine. & in num. 27.

In vacate debet dici affirmatiuē, quod sit curatum, vel sine cura, & non potest tolerari: quia diceretur, etiam si ei cura immineret animarum, nisi in dignitatibus in quibus posse dixi, vt supra in secunda nota.

Item nota, quod si capella est corpus de per se, non venit clausula, admissionis, sed quo ad altaria, & vicarias, quæ sunt in ecclesiis venit clausula admissionis, etiam quo ad altaria quæ sunt in ecclesiis parochialibus.

Item si altaria sint in ecclesia parochiali, non oportet facere mentionem de statutis, & iuramento, & tunc debet inhiberi Capitulo, Seu si venerabili fratri nostro, &c. Capitulo ecclesie prædictæ, & idem si dependenter à monasteriis, vel aliis regularibus locis, quæ haberent statuta.

Item, uota, quod quando non datur reseruatō de principali dignitate, puta quia committitur resignatio ad partes, nunquā debet doceri de principalitate: ratio est, quia non datur reseruatō.

Item tunc non debet dici, dummodo eius dispositio, sed dummodo in ea non sit alicui specialiter ius quæsitum

Item, non debet poni decretum de reseruatō.

Item nota, quod quando beneficiū, vel prioratus dependet ab illo, semper debet poni clausula, facientes, dictum Ioannem, &c. ad beneficium, vel procuratorem huiusmodi, vt est moris, admitti.

Item omnis prioratus, qui non est conuentualis, dependet ab alio: & ideo debet poni clausula, admitti, & etiam in conuentuali si dependeat, & non obli. monasterii à quo dependet.

Item si in supplicatione dicatur, Lis in Romana curia vel extra eam pendeat indecisa, tunc simpliciter dicatur in minuta, aliā dicatur sic, & super eo inter aliquos

lis, cuius statum præsentibus haberi volumus pro expresso, pendeat indecisa, & nō intitulatur quis de beneficio litigioso, etiam si illud possideat.

Gratiam beneficii impetrans tenetur facere mentionem de alio beneficio quod obtinet, licet de facto, & non de iure, sed occupatum teneat. c. cum teneamur. de præb. & facit. c. in nostra. de reser. & ibi vide plenissime & copiose per R. P. D. Felin. nor. de præb. cum qui. lib. 6. in gl. eadem ratione. Item tenetur facere mentionem de beneficio in quo ius habet, licet possessionem non habeat, dummodo sciat sibi collatum esse: secus ignoret. de reser. c. gratia. lib. 6. nam et si spoliatus est beneficio, tenetur de illo facere mentionem. nor. Io. Andr. de reser. in nostra. vers. nemo ad questiones, in impetrationibus literarum ad beneficia, debet fieri mentio de beneficio super quibus essent signatæ supplicationes, licet super illis literæ Apostolicæ confectæ non fuissent. Et etiam de gratia expectatiua, cuius habet supplicationē signatam si intendit illā expedire.

Item, quando in narratiua dicitur, parochialis ecclesia, postea in processu literæ non debet dici, de dicta ecclesia, cui cura imminet animarum, quia ex quo dictū est quod est parochialis, superflue dicitur quod cura illi imminet animarum.

Item nota, quod prioratus, siue administratio monachalis committi alicui, vel cōferri non potest, nisi expressè professus fuit ordinem monachalem: vt in cl. ne in agro. §. sanē, & hoc verum, nisi diceretur, in commendam, quia tunc non requiritur quod sit professus.

Item nota, quod clausula, quæ ponitur in beneficiis deuolutis, videlicet, dummodo deuoluta sint, vt præfertur, non debet poni, nisi quando beneficium est de iure patronatus laicorum: quia Papa non intendit aliquo modo prouidere, secus in aliis beneficiis.

Item nota, quod quando vni est prouisum de beneficio, & postea per assecutionem vacat, non est necesse quod exprimat quomodo tunc vacauit, sed sufficit dicere, tunc certo modo vacante prouisum

fuit, si non fuisset prouisum, puta quod littera non fuerant executae, aut non fuerant expeditae, tunc debet incipi, & narrari primus modus vacationis. Ratio diuerſitatis est, quia in primo casu vacat per affecutionem sciendam, ex quo prouisum fuit. In secundo casu vacat adhuc per primum modum vacationis, & ideo ille modus vacationis debet narrari.

Item nota, quod in secularibus, & regularibus, cathedralibus ecclesiis, ac Monasteriis Canonico regularium, dicitur Capitulum, in aliis regularibus dicitur Conuentus.

Item nota, quod quando dicitur beneficium simplex, nunquam debet dici, quod sine cura est.

Item nota, quod in supplicatione non est necesse exprimere valorem beneficii, quod per affecutionem alterius dimitti debet.

Item nota, quod quando vnus intitulatur de beneficio, dummodo non dicatur parochialis, &c. semper debet dici clerico, vel presbytero perpetuo beneficiato. Sed si dicatur, rectori parochialis ecclesiae, non debet addi presbytero, vel clerico: quia de necessitate nullus potest esse rector parochialis, nisi presbyter, vel clericus, qui infra annum promoueat.

Item nota, quod ordinatio semper inhibetur, licet ad eius collationem non pertineat beneficium, & ita inhibetur ordinatio & Abbati, vel illi ad quem pertinet collatio.

Item nota, quod si ecclesia cathedralis vacat, vel sit commendata, debet dici, ibi inhabentes, seu ipsi episcopo pro tempore existenti. Si tamen est dubium de vacatione, vel commenda, potest dici. Seu si venerabili fratri nostro episcopo Magalon. &c. si certum est de vacatione, vel commenda, sic dicatur, Seu si venerabili fratri nostro episcopo Magalonen. credo quod littera transiret, & non esset rescribenda.

Item nota, quod pro tempore existenti, etiam ponitur quando ordinarius se iniecit prouisioni, &c.

Item nota, quod dictio, vel apud nos de-

bitate &c. commendatum, tunc ponitur, quando narratur aliquod factum prius, vt defectus natalium, vel inhabilitatio, & similia.

Item nota, quod tunc ponitur verbum, affecutus, quando de iure sit affecutio: si autem de facto, tunc dicitur & ponitur verbum apprehendit.

Item nota, quod in beneficiis vacantibus ponimus extense, videlicet, Preposituram quamq; F. ipsius ecclesiae Prepositus dum viueret obtinebat, per ipsius F. obitum, qui extra Rom. Cur. &c. In nouis vero prouisionibus, & aliis narratiuis debemus dicere breuiter, videlicet, Preposituram per obitum F. extra. Rom. Cur. defuncti vacan.

Gratiam beneficii impetrans, licet de beneficio, adde quod non solum de iniusta detentione, sed etiam de fructibus perceptis tenetur facere mentionem, nisi ipsos in utilitatem ecclesiae conuertisset: vt not. Ioan. Andr. in addit. Specul. in tit. de dispensat. §. videndum. circa fin. vers. sed sponte aliquis fuit factus inhabilis ex perceptione fructuum ad beneficia. secundum Hostien. vt not. Specul. ibidem. & idem Ioan. Andr. secundum Hostien. ca. dudum. 2. de elect. super verb. canonic.

Item, quod semper debet onerari conscientia, nisi quando ponitur, vocatis votis anuercantur, & tunc consuevit dari vnus iudex tantum.

Item nota, quod quando fit mentio de cathedrali, dicitur ecclesiae Bononien. Si autem nominetur in eadem littera alia ecclesia Bononien. dicitur maioris Bononien.

Item nota, quod pro absente datur vnus iudex, quia oneratur eius conscientia propter examen, sed quando non habet examinari, possent dari tres iudices, vt in graduatis, & aliis quibus datur gratia motu proprio.

Item nota, quod vt asserit, dicitur quando impetrans est supplicans, vt asseritur, vt asseritur, quando duo supplicant, vt in permutanti- bus, quando alius pro eo supplicat, vt accepimus, quando motu proprio Papa facit. *Item*

Item nota, quod aduerbium, semper, debet iungi verbo, vt Canonice prouisum, &c.

Item nota, quod, & nihilominus, est continuatiuum ad superiora, vnde quando diuersificat factum, debet dici, Et in super eadem Macario &c.

Item nota, quod forma dignum &c. nõ datur, nisi quando beneficium mandatur dari in titulum, & non quando mandatur commendari, vel pensio referuari in quibus non examinabuntur.

Laure pro sequi gratia.
Item nota, quod in forma dignum, dicitur fauore prosequi gratioso, & non specialem gratiam facere.

Effectus canon.
Item dicitur, effectus earum & huiusmodi gratiarum.

Item nota, quod ecclesia debet poni post Romana, vt Romanae ecclesie nomine, &c.

Clericus impetrans beneficium, non habet necesse exprimere locum originis, sed sufficit dicere L. vel N. Diocesis.

Quando suppletur vocationem.
Nota quod si ille, per cuius obitum vacat beneficium, non habet cognomen, tunc dicitur vltimus rector: vt dicendo, prapositionura, &c. N. diocesis, quam. q. E. ipsius ecclesie vltimus prapositus.

Per, fiat vt petitur, venit vnum forte, & aliud debite quando plura petuntur.

Item nota, quod ciuitas dicitur communitas terræ, vel loci, & locorum & castrorum vniuersitas vnde dilectis filiis, communitati ciuitatis, & vniuersitati terrarum, castrorum, & locorum.

Gratiam beneficii impetrans, licet teneatur facere mentionem de aliis beneficiis, & prestimoniis quæ obrinet, tamen non de hospitali, quia non in titulum, sed in administrationem conceditur, & similiter nec de pensione, quia non habet in titulum, sed in stipendium. *not. Ant. in Clem. fin. de offic. ordin. & not. Roz. q. 133. in antiq.* Et similiter non tenetur facere mentionem de titulo sui patrimonii, ad quem fuit ordinatus. *not. Ioan. Andr. de rescript. postulasti.* nec de victualibus clerico pro victu suo assignatis. super quibus episcopus eum ordinauit. *not. Paul. in Clem. 2. de vita & honest.*

cler. vt not. 3. q. 2. clericos. Similiter non tenetur facere mentionem de beneficio sibi ad tempus, & non in perpetuum collato. *vt not. And. in d. c. postulasti.*

In literis Apostolicis sufficit apponere nomen & cognomen, maxime quando vnum ex eis esset nomen singulare, & recognitibile. Si verò essent nomina multam communia, tunc esset bonum addere cognomen. *vt per Ioan. And. in dict. c. postulasti. & l. 3. ff. de lib. & posthum.*

Quando non preponitur reseruatio, nunquam in literis ad beneficia debet in clausulis generalibus dari aliqua clausula generalem reseruationem importans. Sed si ego possideo beneficium ex collatione ordinarii, vel ex alio capite, & non sum pacificus, & litigans cedit, & impetro de nouo, tunc potest dari clausula, etiam si per cessionem huiusmodi generaliter reseruata existat.

Quando litera expeditur super beneficio, quod de sui natura tale est, quod veniat appellatione beneficii, vt parochialis ecclesia, vel capellania, tunc in clausula, seu si super prouisionibus sibi faciendis debet dici, de huiusmodi, vel aliis beneficiis ecclesiasticis in illis partibus speciales, vel generales. Si verò beneficium quod confertur, non comprehenderetur appellatione beneficii, nisi exprimeretur, vt in canonicatu, & præbenda cathedralis ecclesie, vel dignitate. *in cap. sup. eo. de præb. in. 6.* tunc in dicta clausula debet sic dici: Aut si aliqui super prouisionibus sibi faciendis de canonicatibus, & præbendis, ac dignitatibus, personatibus, administrationibus, vel officiis Lodouens. ecclesie, ac huiusmodi speciales, vel aliis beneficiis ecclesiasticis in illis partibus, generales, & hoc habet locum tam in expectatiuis, quã vacantibus. Sed in expectatiuis ponitur, ad huiusmodi, vt supra. in vacantibus verò nõ ponitur.

Aduerte, quod quando in beneficiabilibus est derogandum alicui regule, semper illa regula debet narrari in principio literæ, videlicet, post exordium, ibi, hinc est, quod nos, qui dum inter alia volumus

& postea in non obstantibus debet poni, non obstante voluntate priori, & ordinationibus præmissis, ac constitutionibus, &c.

Ad gratiam liberales, dicitur in beneficiis, specialibus favoribus dicitur, in dispensationibus, in aliis specialibus favoribus & gratiis, vel aliter pro libito voluntatis possumus dicere sanctæ Mariæ, vel beatæ Mariæ, ut placeat.

Quando quis dimittere debet beneficium, non est necessarium ut ponatur in non obstantibus, beneficiis, sed sufficit quod ponatur clausula, volumus autem.

Literæ Apostolicæ, quamvis debeant narrare dispositivè, tamen literæ gratiæ expectatiivæ possunt narrare dispositivè, vel assertivè, ut dicendo: Nos qui dudum tibi, ut asseris, de vno, &c. & in vacantibus reservatis, Papa loquitur dispositivè: ut, cum itaque parochialis ecclesia, &c. in non reservatis loquitur: sicut accepimus literarum vigore, quando habet titulum prætextu vel obtentu, quando propter illius literas illud facere non poterat.

Si quis supplicavit sibi provideri de duobus beneficiis vacantibus, quorum fructibus, &c. 30. flor. aur. de camera, & simul expressit valorem dictorum beneficiorum, ut dicendo, quorum fructus, &c. ut supra, & postea velit expedire literas super vno beneficio, tunc in valore ipsius præsentis beneficii debet sic dici: Videlicet, cuius tunc tali ecclesia, &c. de qua hodie tibi concessimus provideri fructus, &c. 30. flor. ut in forma, aliàs, si non vellet propter cameram, quod fieret expressio de valore illius alterius beneficii, super quo literæ Apostolicæ non conficerentur tunc est necesse quod habeat reformationem, & exprimat valorem beneficii, cuiuslibet de per se, &c.

Gratia motu proprio facta de beneficio curato, vel in principali ecclesia, dicitur subrepticia, nisi in ea fiat mentio de curia & principalitate beneficii. *not. Res. §. 128.* Hoc limita, nisi in dicta gratia sit postea generalis clausula, non obstant, &c. quæ

clausula hodie ponitur in supplicationibus super beneficiis, & not. *Lap. in cap. si eo. tempore. & cap. quamvis, & cap. si proprii de rescript. libr. 6. sed Lap. de Castellione tenet, quod dicta clausula generalis nil operatur quod ad præmissa. nota infra. §. proximo.*

Quando est examinatus quis ad beneficium, ponitur, mandamus, quatenus per vos, vel alium, seu alios Si verò non est examinatus, & sua natura indiget examinatione, & quod debeat aliquis vocari, tunc ponitur, inducens per te, vel alium, seu alios: quia ad examinationem, vel ad habendam informationem, videtur electa industria iudicis. Ideo non potest alteri committere, ut dicitur mandamus quatenus si per diligentem examinationem, & tunc postea in clausula, inductionis in possessionem, ponitur, Inducens per te, vel alium, seu alios, &c.

An episcopus, qui est in curia, possit conferre beneficium vacans in partibus. *Alleg. not. per Ioan. Andr. in novel. in cap. si Apostolica de præben. quod sic & alleg. Ioan. Monachus ita tenentem.* Tamen communiter episcopi vadunt extra urbem ad conferendum ad hoc, ut dicatur esse in aliena diocesi, aut practicatur. *vide in cap. volentes. de offic. leg. & in l. fin. de offi. procon. & leg. & ibi Baro.*

Beneficii appellatione continentur præstimonium, quando clericis solita sunt concedi in perpetuum beneficium *not. Federic. in tractatu permixt. q. 9. & Compos. de elect. statumimus, & per Ioan. de rescript. postulasti. & ibi per Anton. & eod. titu. in nostra. vers. veniamus ad questiones.* Sed licet præstimonium appellentur beneficia, non tamen intitulantur, nec in titulum, siue pro titulo beneficii assignantur. *vi not. doct. d. Clem. non residen. cap. fin. & de præb. de multa. in i. distin. & Guliel. in Cle. gratia. de refo. quem ibi sequitur dom. Anton. in 6. Sed idem do. Anto. in Clem. fin. de offic. ordm. tenet, quod præstimonium dantur in titulum. pro hoc videtur text. in cap. fin. in fine. de concess. præbend. libr. 6. & vide Feder. in tract. permixt. q. 9. alleg. 14.*

Bene-

Beneficia non possunt vacare in ecclesia, in qua non est certus numerus canonicorum, nec distinctio præbendarum. *not. Lap. super tractatu per Feder. quest. 33. in addi. ibi posita, & tunc non fit deolutio ad superiorem ex negligentia fenestris, iuxta statuta Lateranen. Concilii, & est casus notabilis in c. ex parte. de concess. præb. Item si esset certus numerus, sed statutum & ordinatum est, quod ad minorem numerum reducatur, ita quod aliquo ex eis cedente, vel decedente nullus eius loco substituitur, donec sit deuentum ad numerum rescriptum. *in not. Fede. in tract. prædict. q. 33. Et 35. seu. 43. Et 44.**

Beneficium potest conferri sabalternato modo vacandi, veluti si vacat tali modo, vel tali, vel quocunque modo alio.

Item potest conferri etiam non expresso aliquo modo vacandi, sed sufficit dicere, conferendo tale beneficium vacans. *not. Lap. alleg. 6.*

Concessio. Concessimus prouideri, dicitur quando est signata supplicatio, & literæ non sunt expeditæ. Mandamus prouideri, dicitur literis expeditis per quas mandatur prouideri.

Mandamus prouideri. Prouidimus, dicitur quando prouidit. Prouisum fuit, quando autoritate Papæ, vel alterius fuit facta prouisio literis expeditis, & executis: siue præmisso, siue alio quouis modo, dicitur in reseruatis, & in his in quibus affirmatur modus vacationis: siue ut præmittitur, siue aliàs quouis modo dicitur, quando modus vacationis non affirmatur.

Prouidimus. Gratiam beneficii impetrans, licet de omnibus beneficiis quæ obtinet, teneatur facere mentionem, tamen non de qualitatibus ipsorum beneficiorum. *not. gl. in Cle. 1. de præb. Et not. Ro. conf. 59.* licet ergo qualitatem ex super abundantia exprimat, puta si dixit, illa beneficia fuisse per eum creata, & dotata, probare non tenetur. *not. Rom. conf. 81.* Sed si valorem ipsorum beneficiorum expressit, illum probare tenetur si negatur, aliàs non. *not. Ro. conf. 28.* Licet autem regulariter non teneatur impetrans dictas qualitates exprimere, fallit in tribus

casibus, in qualitate dignitatis, in qualitate continuæ residentie & in qualitate curæ, secundum Cald. vi. not. Ant. de rescript. in nostra. in vers. tercio quero. tamen dicit glo. contrarium, in dict. Cler. 1. de qualitate curæ.

Gratia beneficalis censetur subreptitia, si impetrans habens Canonicatum & Præbendam, expressit Canonicatum, & tacuit de Præbenda, quod est verum quando præbende sunt distinctæ in ecclesia, aliàs secus. *not. Ro. conf. 43.* Si autem solum Canonicatum habet, & illum tacet, an gratia sit subreptitia? Glo. in cap. nostra. de rescript. dicit quod sic. Idem dicit Archid. de præbend. si motu proprio. in verbo beneficii. lib. 6. vide Ro. conf. 426. & idem dicit Lap. in Canonicatu supernumerario. in dicto. si motu proprio.

Notabilia super vacantibus reseruatis.

Nota, quod præfens in Curia, & qui non examinatur, semper intitulatur de beneficio reseruato, quod sibi conferretur, etiam si esset portio in ecclesia reseruata. Fallit in portione præterimoniali, quia potest tenei per laicum, sed absenti mandatur conferri beneficium reseruatum.

Nota, quod in omnibus reseruatis, nisi in dignitatibus maioribus post pontificales vel principales, in collegiatis ecclesiis ponitur clausula, dummodo eius dispositio ad nos hac vice pertineat. In beneficiis vero non reseruatis, semper ponitur clausula, dummodo tempore datæ presentium non sit in eo alicui specialiter ius quaesitum.

Item quando confertur beneficium vacans per mortem familiaris Cardinalis, licet in hoc debeat accedere voluntas ipsius Cardinalis, secundum regulam Nicol. 5. tamen de dicta voluntate non debet fieri mentio in literis Apostolicis, sed de dicta voluntate per scripturam Cardinalis debet fieri fides in Cancellaria.

In reseruatis vacantibus dicitur, siue præmisso, siue quouis modo. In non reseruatis dicitur, siue ut præmittitur, siue alio quouis modo &c. & ita de stylo.

Clausula dummodo.

Quando per obitum familiaris Cardinalis.
Dicitur siue præmisso, siue alio, siue ut præmittitur, &c.

Nota

*Clausula
dummodo.*

Nota, quod in maioribus post pontificales, & principalibus in collegiatis ecclesiis ac conuentualibus dignitatibus, si vacent extra Curiam, non ponitur clausula, earum dispositio, vel dummodo tempore data, &c. quia sunt referuata ratione beneficiorum, sed si vacent apud sedem, tunc ponitur clausula, dummodo eorum dispositio: quia tunc sunt referuata ratione personæ morientis apud dictam sedem.

Quando habenti dignitatem prouidetur de beneficio quantumcunque modico referuato, si litera est gratiosa, semper debet intitulari de illo referuato quod confertur, licet habeat aliud beneficium magis dignum.

*Quando
cui prouidetur,
qui non est clericus.*

Nota quod vacante beneficio referuato, si scholaris præsens in Curia non clericus illud impetrat, litera non potest esse gratiosa, ex quo ille debet insigniri clericali charactere, antequam sibi beneficium conferatur. Sed debent sibi dari tres iudices, vt in gratiis expectatiuis, quando vult creari Canonicus.

Quando prouidetur de principali dignitate in Collegiata, & Canonicatu, & præbenda referuatis, debet dici dummodo eorum Canonicatus & præbendæ dispositio, &c. nulla debet fieri mentio de dignitate principali, si vacat extra Curiam. Si verò vacat apud sedem, debet poni clausula, dummodo, vt supra in aliis.

De patronatu laicorum.

De beneficio iuris patronatus laicorum quandoque vacet in Curia vel extracuriam, etiam si derogetur iuris patronatus, non datur referuatio. Idem de hospitalibus quæ committuntur iuxta formam Clementis editam in Concilio Viennen. Secus si hospitale daretur in titulum beneficii, quia tunc daretur referuatio.

Vacante Canonicatu, & Præbenda, ac dignitate, tunc in referuatione debemus dicere, dudum siquidem omnes Canonicatus, & præbendæ, ac dignitates, cæteraque beneficia, &c.

*Vacant per
affectionem.*

Beneficia vacantia per affectionem alterius beneficii ab expectante, sunt Papæ referuata, nec de illis valet renunciatio facta in manibus ordinarii, vt iuxta extra-

uag. Cum super Ioan. 22. postea in tit. de consub. hodie ista extrauagans referuatur, quia Cancellaria dat literas de referuatis, secundum constitutionem ad regimen.

Item omnia beneficia referuata sunt ex tribus. Capitibus: aut ratione loci, vt de vacan. apud sedem: aut ratione personæ: vt officialium sedis Apostolicæ: aut ratione beneficiorum, vt in dignitatibus maioribus post Pontificales, & in principalibus Collegiatis ecclesiis, ac dignitatibus Conuentualibus.

Affectum dicitur beneficium ratione litis, ratione commendæ, & ratione expectandis, qui acceptauit, & non fecit sibi prouideri, & vbi cunq; Papa apposuit manum etiam si moriatur, vide not. in cap. ubi qui. de rescript. lib. 6.

In parochiali ecclesia referuata hodie debemus dicere, dudum siquidem omnia beneficia ecclesiastica cum cura, & sine cura. Et non dicimus, dudum siquidem omnes parochiales ecclesias, prout dicebatur antiquitus.

Quando beneficium est curatum dicimus, dudum siquidem omnia beneficia ecclesiastica, cum cura & sine cura. Si verò est sine cura, omittimus dicere, cum cura, & dicimus, dudum siquidem omnia beneficia ecclesiastica apud sedem Apostolicam vacantia.

Quando dignitas maior post pontificalem in cathedralibus vel principalibus in collegiatis ecclesiis vacat, tunc in referuatione non fit mentio de vtroque, sed sola de vacante. videlicet, dudum siquidem omnes dignitates in collegiatis ecclesiis, principales tunc vacant.

Clausula, dummodo eius dispositio ad nos hac vice pertineat, non ponitur ratione referuationis expressæ in litera: quia eius dispositio ex quo referuatio probatur, certum est, quod illius beneficii dispositio ad Papam pertinet, sed ponitur ratione clausulæ generalis, siue præmissio, siue alio quouis modo, &c. vnde quando non poneretur alius modus vacationis, quam expressus in referuatione, tunc omittitur clausula, siue præmissio, & illa omilla non ponitur.

ponitur clausula, dummodo eius dispositio.

In clausulis generalibus non debet poni aliqua clausula conditionalis de ipso impetrante. Noua prouisione de reseruatione ipsius impetrans: quia de factis suis supplicans non debet dubitare, sed de illis certus purè, & simpliciter, & non dubitantiè, & non conditionaliter exprimere.

In beneficio reseruato quod tenetur per alium occupatum, ponitur clausula, dummodo tempore datæ præsentium, & non, dummodo eorum dispositio. & clausula, siue ut præmittitur, siue alio quouis modo vacare repereris, & non dicitur siue premissis, siue alio, & c. vacet. ut de reseruatis dicitur consuevit.

In beneficio occupato per alium, si non est reseruatum, dicitur, vacauerit, & vacet ad præsens, licet dilectus filius L. illud obtineat indebitè occupatum, vel in absente, nos volentes dilectum filium N. asserentè, quod dilectus filius P. & c. detinet indebitè occupatum. Ratio est, quia in nõ reseruatis incipit. Cum itaq; sicut accepimus, unde bene sonat, licet dilectus filius. Sed in reseruatis loquitur Papa asserentiè: ut cum itaq; parrochialis, & c. vacet, unde si sequatur, licet dilectus filius P. illam detineat indebitè occupatam, videtur Papa asserere illi occupanti ius non competere. Et ideo, quia ibi non cadit bene, postea sequi debet quod pars asserit illum occupare.

In beneficio occupato per A. semper debet iudici committi, quod vocato dicto A. & aliis qui fuerint euocandi ecclesiam prædictam cuius fructus & c. siue, ut præmittitur, vel aliàs quouis modo, & c. repererit beneficium vacare, amoto exinde dicto A. & quolibet alio illicito detentore, & est hoc verum in non reseruatis, sed in reseruatis non dicitur, sed solum ponitur, vocato dicto A. & aliis qui fuerint euocandi ecclesiam prædictam, & c.

Nota, quando vacat dignitas principalis, vel maior post pontificalem apud sedem, tunc datur reseruatio sicut de vacantibus apud sedem, & non de vacantibus

ratione principalitatis, seu beneficii, dicendo sic: dudum siquidem omnes dignitates, cæteraque beneficia ecclesiastica apud sedem. & c. Et tunc ponitur clausula, dummodo eius dispositio, propter alios modos vacationis, videlicet, quia non datur reseruatio tanquam de reseruatis ratione principalitatis, vel maioritatis: & tunc, quando tunc est dignitas principalis, vel maior, debet dici ibi, dum dicit decanatum prædictum qui dignitas, & c.

Quando verò vacaret extra Curiam, tunc datur reseruatio tanquam de reseruatis ratione principalitatis, vel maioritatis, dicendo: dudum siquidem omnes dignitates in collegiatis ecclesiis principales, Et tunc nõ ponitur clausula: dummodo eius dispositio, & c. quia docetur in Cancellaria de principalitate, vel maioritate, & tunc debet dici in principio, quod est dignitas, videlicet, ibi, Cum itaq; postmodum decanatus ecclesiæ, & c. qui inibi dignitas, & c. Si verò detinetur per alium occupata, tunc ponitur clausula, dummodo tempore datæ præsentium, & c. Et idem dicendum est in dignitatibus conuentualibus, & præceptorii generalibus quorūcunq; ordinum, non tamen militiarum reseruatis, per regulas Nicolai. s.

Item nota, quod si conferatur canonicatus, & præbendæ, dignitates ecclesiæ reseruatae, tunc debet intitulari de vtroque dilecto filio Petro Canonico, & Decano Mediolanen.

Et aduerte, quod dignitatibus maioribus post Pontificales, aut principalibus in collegiatis ecclesiis requiritur iuramentum, unde si impetrans est præsens iurat in Curia. Et nunc si litera est in forma, dignum, debet poni, inducens per te, vel alium eundem A. recepto prius ab eo, & c. Iuxta formam quam sub Bulla nostra mittimus introclusam solito iuramento, Si verò pro absente est in forma gratiosa, ut vitæ, & c. pura, quia non debet examinari, quia doctor, vel motu proprio, & tunc de iuramento præstando non debet fieri mentio, sed litera gratiosa, sed in executoria ibi inducens te, & c.

De iuramento.

Præterea quando vacat sola dignitas in ecclesia cathedrali, vel collegiata, & non est maior post pontificalem, nec principalis in collegiata, & aliàs est reseruata, tunc litera Apostolica debet in omnibus, & per omnia expediri, ac si esset dignitas maior, vel principalis, excepto quod de iuramento nulla fiet mentio, quia non iuratur nisi ratione dignitatis maioris, vel principalis.

Item nota, quod in vacantibus dicitur apud sedem Apostolicam, diem clausit extremum, apud sedem ipsam vacauerit, & vacet ad presens, & apud sedem bis repetit, quia primò ponitur narratiuè, secundo affirmatiuè.

Constitutio execrabilis.

Nota, quòd quando beneficium vacat per constitutionem execrabilis, & non fit mentio quanto tempore detinuerit, semper simpliciter dicitur quod beneficium tale vacat ex eo, quia talis talem parochialem ecclesiam obtinens, aliam parochialem ecclesiam talem extitit assecutus, tunc ponitur, mandamus quatenus si est ita, &c. Si verò dicatur detinuerit per annu vel tot menses, tunc dicitur, vocatis dicto tali & aliis &c. & si, vt præmittitur, vacare repereris, &c.

Nota, quòd in literis Apostolicis semper gratiosa debet esse de per se, & executoria in alia litera: & hoc per Cancellariam, quia per Cameram possunt poni gratiosa & executoria in vna litera.

Auerte, quòd quando beneficium reseruatum, de quo prouidet successor, vacauit tẽpore obitus prædecessoris, in principio non debet narrari reseruatio, sed dicitur hoc modo: Dilecto filio, &c. Cum itaque tale beneficium vacauerit, & vacet ad presens nullusq; de illo præter nos hac vice pro eo quòd nos dudum, &c. & narratur reseruatio hic.

Item, quòd quando beneficium est de iure reseruatum, sicut quando vacat apud sedem, tunc debet narrari in principio iuris, videlicet, Pape, & nunquam fit mentio de declaratione, quod remaserint affecta, quia remittitur iuri, sed fit simpliciter, sciucet, nullusq; de illo præter Rom. Pontifi-

cem hac vice &c. reseruatione & decreto obstitentibus supradictis &c.

Item non obstat, quando narratur, & postea sequitur aliud, dicitur obtinere si verò non sequitur aliud, dicitur, nolitur obtinere.

In vicaria perpetua parochialis ecclesiæ, quando de illa prouidetur, debet poni clausula, admitti, &c.

Nota, quòd monasteria monialium de stylo Cancellariæ, nunquam sunt reseruata, etiam si vacarent per liberam resignationem in Curia in manibus Pape & ita. e. A. d. Cor. de consilio præfidentium in parco, & d. Spoletanen. expediuit quoddam monasterium monialium. Mediolanen. vacan. per liberam cessionem in manibus Pape, quia non erat reseruatum, & posuit in litera de simili consensu, quod alia, pro qua fuerat supplicatum, præferatur in Abbatissam, si ad hoc Conuentus dicti Monasterii accederet assensus. Nota, quòd hodie datur reseruatio de Monasterio Monialium per obitum, vel resignationem vacan. in Curia.

Sequuntur beneficia reseruata generaliter.

OMnes dignitates etiam Patriarchales, & beneficia vacantia apud sedem Apostolicam.

Item, beneficia per dispositionem, priuationem, translationem, autoritate Apostolica factas, & fiendas.

Item, beneficia super quibus electio, vel postulatio facta autoritate Apostolica est cassata, vel repulsa, vel renunciatione admissa.

Item, beneficia Cardinalium, & legatorum, & quorumcuque officialium Romanæ ecclesiæ & sedi Apostolicæ, venientium ad Curiam Ro. vel recedentium ab eadem, si prope curiam infra duas dietas obierint, dummodo inibi non habeant proprium domicilium.

Item, beneficia vacantia per promotionem ad episcopalem dignitatem, & superiores, vel ad regimina Monasteriorum.

Item,

Item, vacant per affectionem alterius beneficii autoritate Apostolica collati, &c.

Item, vacant per constitutum Ioan. Papæ 22. quæ incipit, *Inexcusable*, sunt etiam generaliter reseruatæ.

Item, dignitates maiores post pontificales in Cathedralibus & Metropolitanis, & principales in collegiatis ecclesiis, nec non prioratus, præposituræ, & præpositatus, ac aliæ dignitates, conuenticuales, Præceptorie generales quorumcunque, sed non militiarum.

Item, beneficia familiarium Papæ, & Cardinalium, de beneficiis quæ obtinent, & in posterum familiaritate huiusmodi durante obtinebunt, etiam si ab illa per obitum Cardinalium vel aliis recesserint.

Item, beneficia collectorum, & in singulis diocesis subcollectorum, sicut in dictis regulis, &c.

Item, quorumcunque curialium, quos, dum Ro. Cur. de loco ad locum transferatur eâ sequendo decedere contigerit quouis loco, etiam à dicta curia remoto.

Item, quorumcunque, cubiculariorum & cursorum suorum.

Item, beneficia ad collationem Cardinalium à Rom. cur. absentium ratione quorum & eorum cardinalatus ecclesiarum, & titularum pertinent. quandiu absentia huiusmodi durauerit sedi Apostolicæ generaliter reseruata, *vt in lueris Nicolai 5.*

Alia beneficia reseruata.

Item, beneficia reseruata per prædecessorem, & tempore obitus ipsius vacant, remanent affecta.

Item, erunt reseruata generaliter omnia beneficia, quæ per Pontificem ex causa generaliter reseruabuntur. Et quia generalis reseruatio quæ in iure scripto dicitur, vt in sedem vacant. apud sedem apostolicam, *vt in c. 2. de præb. in 6. dignior*, & efficacior est cæteris aliis reseruationibus: Ideo ubi illa reseruatio dari potest, illa dari debet, & non alia ex prædictis modis generaliter reseruatis, vel ex aliis modis

specialiter reseruatis, vt in ecclesiis cathedralibus, & metropolitanis vacantibus. Quæ si vacant extra curiam, sunt specialiter reseruata secundum regulas. Si verò in curia, sunt generaliter reseruata vt vacant. apud sedem apostolicam, ecclesia cathedralis, tunc dicimus, &c.

Dudum siquidem prouisionem ecclesiarum omnium apud sedem apostolicam tunc vacant. & in antea tunc vacatura collationi & dispositioni nostræ reseruamus decernere, &c. *Reseruatio ecclesiarum.*

Si verò vacat monasterium apud sedem, tunc dicimus sic dudum siquidem prouisiones ecclesiarum, & monasteriorum quarumlibet apud sedem apostolicam tunc vacant. & in antea vacaturarum collationi, &c. *Reseruatio monasterio.*

Si verò dignitas post pontificalem maior vacat apud sedem apostolicam per mortem officialis, tunc non debet dari reseruatio tanquam de dignitate maiori, vel tanquam de reseruatis post mortem officialis propter constitutionem ad regimen: sed tantum de reseruato apud sedem vacant. & dicimus sic: Dudum siquidem omnes dignitates, cæteraq; beneficia ecclesiastica, cū cura, & sine cura, tunc apud sedem apostolicam vacant. Si verò dicta dignitas vacat extra curiam, tunc addetur quod sit dignitas maior, & dicitur sic: dudum siquidem omnes dignitates maiores in cathedralibus post pontificales tunc vacant. &c.

Si verò non fuerit dignitas maior post Pontificalem in cathedrali vel principali in collegiata ecclesia, sed alia dignitas fuerit, dicitur sic: Dudum siquidem omnes dignitates, canonicatus, & præb. ac dignitates, cæteraq; beneficia ecclesiastica: prout in antiquis formis obseruabatur.

Et aduerte, quòd in beneficiis curatis, vel aliis in quibus cura solet imminere, vt in dignitatibus, semper debet addi, cum cura vel sine cura. In non curatis verò dicimus: Dudum siquidem omnia beneficia ecclesiastica apud sedem, &c.

Quando dignitas maior post pontificalem in cathedralibus, vel principali in collegiatis vacat, tunc in reseruatione non fit

mentio de vtraque, sed solum de vacan. videlicet: Dudum siquidem omnes dignitates in cathedralibus ecclesiis post pontificalem maiores vacan. & c. vel sic, omnes dignitates principales in collegiatis ecclesiis principales, & c.

Nota, de beneficiis officialium, quod à patriarchali vsq; ad infimum beneficii descendendo cadens, aliàs in reservatione ex constitutione ad regimen, quæ habetur in quinterno cancellariæ, est reservatum, & debemus scire si in curia, siue extra eam vacent, & c.

Per obitum extra curiam: Dudum siquidem omnes canonicatus, & præb. cæteraque beneficia ecclesiastica, quorumcunq; capellanorum sedis apostolicæ vbicunq; decedentium, tunc vacan. & in antea vacatura, & c. Cum itaq; postmodum canonicatus, & præb. ecclesiæ N. quos quondam N. ipsius ecclesiæ canonicus dum viueret obtinebat, per obitum eiusdem N. qui capellanus præfatae sedis, & Palatii apostolici causarum auditor exiit, extra Rom. curiam diem clausit extremum, vacauerit, & c. Nos volent, & c. Vel sic, per obitum N. qui familiaris noster, ac scriptor, etiam abbreviator, necnon corrector literarum apostolicarum existens, apud sedem prædictam & c. diem clausit extremum.

Per obitum Cardinalis in curia: Dudum siquidem omnia beneficia ecclesiastica, tunc apud sedem apostolicam vacan. & in antea vacatura & c. per obitum ipsius Cardinalis extra curiam, & c. Dudum siquidem omnia beneficia ecclesiastica quorumcunq; sanctæ Rom. ecclesiæ Cardinalium, tunc vacan. & in antea vacatura. Idem est iudicium de Cardinalibus & omnibus officialibus infra scriptis, videlicet,

Vicerecancellarii.

Camerarii.

Septem notariorum.

Auditorum Rotæ.

Auditoris literarum contradictarum.

Correctorum, & scriptorum apostolicorum, tam cancellariæ quàm pœnitentiæ, qui cancellariæ centum vnus, & pœnitentiariæ viginti quatuor existunt.

Abbreviatorum literarum apostolicarum.

Secretariorum, & Solicitorum.

Familiarium commenfalium.

Capellanorum sedis apostolicæ in Epitaphio descriptorum.

Legatorum, seu Collectorum sedis apostolicæ.

Receptorum & Thesaurariorum in terris ecclesiæ.

Et sicut prius dictum est de beneficiis officialium, similiter de beneficiis familiarium Papæ, & Cardinalium, collectorum in singulis diocesis vnicorum subcollectorum, ac curialium, etiam in quouis loco, dum curia transfertur de loco ad locum decedentium, necnon cubiculariorum, & cursorum, vt supra per regulas.

Notabilia de vacantibus speciali reservatione.

NOta, quod beneficia specialiter reservata dicuntur quatuor modis. Primo per matrimonium contrahendum, per ingressum religionis & professionem faciendam, & per assecutionem autoritate ordinaria faciendam, per vnus consecrationis impendendum.

Item, si reservetur beneficium per contractum matrimonii, non dentur alii modi vacatione de futuro, nec conferatur beneficium reservatum specialiter vel affectum, nisi sequatur matrimonium.

In beneficiis per promotionem, vel assecutionem vacaturis, ponatur clausula cum beneficia huiusmodi præmissis vel alio quouis modo, & c. præterquam per obitum obtinentis vacare contigerit, & si vacet, & c. *vt habetur in regula Nicol. 5.*

Impetrans beneficium & narrans illud vacare per consecrationem vel assecutionem alterius beneficii, si re vera non vacat, sed speratur vacare præmissis modo ante consecutionem literarum, poterunt consuei literæ tanquam de vacaturo. Idem servatur eo econverso, videlicet si narrat vacaturum, & re vera vacat, quia ante-

quam

quam literæ conficiantur poterit habere tanquam de vacan. Ioan. 22. in reg. 2. & Nicolai 5. & 78.

Beneficia promoti ad ecclesiam cathedralem non possunt conferri per Papam, vt vacan. antequam promotus possessionem ecclesiæ pacificè adipiscatur, *not. gl. in Clem. 1. vt lit. pend.* quod intelligitur de potestate ordinaria: sed de absoluta potest. cum in beneficialibus liberam habeat potestatem, vt patet in text. d. clem. in fin.

Beneficia non vacant per sponsalia sed per matrimonium per verba de presenti contractum, licet non consummatum: quanquam de hoc secundo fuerit dubiū. *not. Rot. 137. alias 13.*

Nota plura notabilia tam circa beneficium referuata, quam non referuata.

Quando examen non committitur in prouisionibus beneficiorum dicitur effectus huiusmodi gratiæ. Similiter dicitur in omnibus gratiis, quando dicitur in principio gratiam facere specialem, tunc dicitur effectus huiusmodi gratiæ. Secus fit in permutationibus, vbi tantum dicitur, effectus earum, & c. quoniam nulla videtur fieri differentia, vbi vnum pro reliquo datur.

Quando prouidetur presenti, tam de beneficio referuato, quam non referuato, semper post verba, vos, vel duo, & c. ponitur immediatè post vos, vel alium seu alios & c. vt reperitur in minutis antiquis. quando vero absenti mandatur prouideri, ponitur, Inducens per te, vel alium seu alios.

Quando in literis apponitur clausula, vocatis, & c. non possunt dare iudices extra ciuitatem, vel diocesium absque derogatione constitutionis Bonifacii, nisi in casibus in eadem constitutione expressis.

In mandato de prouidendo habenti in forma dignum & c. si beneficium non sit referuatum, ponitur in fine clausula de-

creti: Si dictus N. repertus fuerit idoneus. & c. vel ignoranter contigerit attendere, ac si de data presentium & c. In referuatis verò non ponitur, si dictus & c. sed datur magnum decretum.

Item quando beneficium vacat per cessum, vel decessum, aut aliàs possessione non habita, debet exprimi modus vacationis per quem sic cedens, vel decedens, obtinuit. Intellige quando est duntaxat concessum, vel mandatum prouideri.

Commissio hospitalis, dispensationes matrimoniales, & super defectu natalium pro scholari in forma, ex parte, & c. debet fieri ordinario.

Quando fit vnio de parrochiali ecclesia alicui monasterio, vel alteri regulari loco, debet poni clausula, referuata congrua portione pro vicario & c. vbi melius poterit aptari. In literis facultatum non ponitur clausula, Nulli ergo & c.

Quando scribitur alicui iudici, nisi sit in dignitate, vel personatu conitutus, dicitur sic: Discretionis tuæ, licet forsitan non habentur filii prior non sis in dignitate prædictus aut personatum obtineas, ac ciuitatis, vel diocesis aliquis prælatus S. R. E. fidelis non reperitur ad præsens per apostolica scripta mandamus & c.

In nouis prouisionibus beneficiorum vigore gratiarum expectatiuarum prædecessoris acceptatorum bonum est dicere hoc modo, videlicet, vigore gratiæ expectatiuæ sibi præferre N. prædecessorem nostrum concessæ, prout & c. acceptauit, & de illo eodem prædecessore adhuc in humanis agente prouideri obtinuit, Cum antea eadem petitio subiungebat.

Et si detur noua prouisio super beneficio acceptato vigore gratiæ Papæ tunc uiuentis, aduerte in fine literarum cassare, & c. videlicet quando ad beneficium super quo datur noua prouisio.

In noua prouisione de beneficio collato per legatum se. vacan. Venerabilis frater noster N. episcopus Ostiens. tunc in illis partibus Apostolicæ sedis Legatus, habens ad hoc, vt dicebat, specialem ab eadè sede per ipsius literas facultatem illius vi-

gore beneficium prædictum, vt præmittitur vacans eidem N. contulit, &c.

In duobus casibus tanquam iuri contrariis, etiam si signatura sit pinguis, non debet extendere vltra, quam in corpore supplicationis contineatur: videlicet, in dispensationibus, & expectatiuis in quibus non datur clausula, ad curatis, & electis, nisi in supplicatione contineantur.

In narrationibus semper debes sequi ordinem verum, ita vt prius referas quæ prius acta fuerunt.

Quando in titulis aliquem beneficiatum, præponas clerico, vel beneficiato & deinde immediatè perpetuo beneficiato in ecclesia, &c.

Item super prouisionibus factis per Papam, vel vigore literarum eiusdem de certo beneficio, nunquam datur noua prouisio, sed perinde valere.

Perinde valere. In beneficiis de iure patronatus laicorum, si patroni præsentant aliquem Papæ, debes dicere, Nobis infra tempus legitimum præsentarunt, prout in quodam publico instrumento, siue literis authenticis, & c. plenius continetur. Non autem quando datur noua prouisio per Papam de beneficio, ad quod quis præsentatus fuit ordinario.

Item in literis prouisionum ecclesiarum cathedralium, & monasteriorum, quando promotus est constitutus in minoribus, & absque aliqua dignitate, tunc debet exprimi eius cognomen, verbi gratia, Dilecto filio Ioanni dominici electo, &c.

Item comites, & principes non ponuntur alicuius diæcesis in literis gratiosis.

Aboluit.

Si quis tenet beneficium sine titulo, & percepit fructus, si petat de eo prouisionem à Papa, debet ponere clausulam, abolitionis, etiam si non petatur in supplicatione, ex qua si confiteretur illam non percepisse fructus, tunc non indiget. Et similiter quando defectum natalium tacuisset in impetratione beneficii.

Nota, quod in ecclesia cathedrali nullus potest esse canonicus, nisi perfecerit 14. annum. & ita tenet Abb. in cap. super inordinata. de preb. licet gloss. in cap. ex eo. de elect. lib. 6. teneat contra, & postquam per-

uenerit ad 14. annum, si non fecerit se præmoueri ad sacros ordines infra semestrem, est priuatus omni iure canonicatus & præbendæ, in extrauag. Nico. 5. quia Roman.

In his quæ sunt contra dispositionem Dispensationis iuris communis, datur dispensatio, in articulo indultus. In aliis vero non talibus, vt puta contra statuta fundationis vel regulas, datur indultus, &c.

Nota, quod si mandatur inhiberi episcopo, dicitur auctoritate nostra, si inferioribus per censuram ecclesiasticam, &c.

Quando ex narratione constat beneficium detineri & vacare, si sit referuatum, dicitur: cum autem secundum præmissa prædictum adhuc, vt præfertur vacare nescatur. Si vero non sit referuatum, dicitur: Cum autem secundum præmissa, collatio, & prouisio prædictæ viribus non subsistant, & sicut accepimus beneficium adhuc, vt præmittitur, vacare nescatur.

Non derogatur constitutioni Bonifaciana in literis gratiæ, nisi hoc in supplicatione petatur, vel nisi Papa in signatura det iudicem, in literis iustitiæ, sic.

In subrogationibus, si neutri, & nouis prouisionibus, non oportet narrare in supplicatione modum vacationis, sed potest Noua prouisio applicari, nisi beneficium esset referuatum, tunc enim non venit referuatio, nisi supplicatione exprimat.

Quando Papa mandat prouideri de beneficio reuocabili ad nutum ordinarii collatoris, quia deuolutum, non desinit propterea, quin illi cui conferatur possit ad nutum ipsius collatoris amoueri, vt in extrauag. Nico. 5. cum de beneficio. Et not. Io. And. in c. dilecto. de preb. Et in c. præsen. de of. ord. li. 6. in non.

Si obtinens beneficium de iure patronatus laicorum, illud resignat in manibus patronum, & ipsi resignationem admittant, admissio est de facto, & quicquid inde sequitur impetrando quis super hoc nouam prouisionem, debet omnia annullare, & datur sibi prouisio cum huiusmodi annullatione, nec tenet resignatio, vt in cap. quod in dubis. de renunc. dicit tamen gloss. eod. cap. quod tenet, quo ad resignantem, ita quod non potest repetere ecclesiam, sed non quo ad ecclesiam vel superiores,

riorē, quin possit repetere sic resignantē.
 Nota vno
 ad tempus. Obtinens beneficium aliquod, cui ad
 eius vitā duntaxat, vel quoaditū obtinuerit, est, aliud beneficium vnitum, est verus titularis vtriusque constante vnione sunt vnum corpus, & ideo per eius obitum, dissoluta vnione, vacat. Sed in vno dices quod per N. obitū dissoluta vnione, vacat, &c. Et si obtinens resignet beneficium cui est vnitum, vacat per dissolutionem vnione factam per eandem resignationem, &c.

Impetrando dispensationē quamcumque, si obtinens aliquod beneficium, maximē ei cura imminuat animarum, teneris exprimere qualitates eius, videlicet si curatum & electum: *vt in c. cum illis. de preben. lib. 6. & cle. 1. eo. tit. nisi si narraueris priorē dispensationem, & in illa fuerint expressæ qualitates, &c.*

In noua prouisione beneficii collati per electum non confirmatum, incies collationem, quia de facto facta: *vt cap. nostri. de elect.*

Si verò sit confirmatus, dabis, Cum autem dubiter, &c. Et quo potuit conferre: *vt in cap. transmissa. eod. tit.*

Nota renū-
 tiationem iurē
 & huius non
 causa. Si super quouis beneficio litigioso sententia contra vnum ex colligantibus feratur, & ab illa appellet, & causa appellationis nō commissa cedere velit, cedat iuri & liti, quia causa nō potest renunciare, cum nec sit aliqua causa commissa.

Nota, quod per quamcumque litem pendentiam in Ro. Curia, in qua non fuit dictum de iure actoris, post annum nō censetur beneficium iure affectum, quin per eius collatorem liberē de illo prouideri possit. *vide in extrauag. Marini. s. statumus. caue, quia istud est contra ius cōmune. c. 1. & 2. & vt lit. pen. lib. 6. & cle. 1. §. si verò. eo. tit. & contrarium obseruatur in practica. vide de iur. Ro. in tit. vt lit. pen. in antiq. que est 4. in ordine, & n. 427. que incipit. nunquam reor. posset tamen habere locum in casu regulæ. de ann. poss.*

Itē, quando mandatur prouideri absentī de beneficio curato referuato, nō ponitur in si. literæ. Et insuper si dictus loa. ad hoc, &c. sed solū. Et insuper ex nunc pro-
 ut ex &c.

Nota, quod in beneficiis cum cura semper ponitur, vel per constitutionem execrabilis.

Canonicatus non dicitur esse sine præb. quia alias esset nomen inane, contra c. re-
 latum. & c. dilectus. el primo. de præb.

Nota quod in spiritualibus queritur dominium sine traditione. *Imol. in cap. inter cetera. de præb. & habetur in c. si postquam. de præb. lib. 6.*

Nota, quod beneficia secularia curata vnita regularibus debent regi per seculares instituendo per ordinarium sicut prius consueuerant. *in extrauag. cum nonnullis, Bonif. 8.*

Canonicatus, & præbendæ ac dignitates semper dicuntur ecclesiæ, nisi dignitas sit cognominata, & tunc dicitur in ecclesiā: verbi gratia, Archidiaconis de certo in ecclesiā Rodonen. &c.

Clausula fraternitati tuæ, de qua in his, & aliis specialem fiduciā obtinemus, ponitur quando mandat recipi informatio-
 Clausula
 mandati
 super in-
 formatio-
 nibus.

bus sequentibus. In dispensationibus matrimonialibus. In tabellionatus officio. In commutatione voti. In absolutionibus incendiariorū. In alienationibus votorum, ecclesiasticorumq; locorum. In concessionibus reservationum & conditionum monasteriorū, & aliorum ecclesiasticorum locorum.

Quando committitur, quod dentur alimenta patrono ecclesiæ redactō ad paupertatem.

Quando mandatur de incertis malè ablati assignari vsque ad certam summam.

Quando mandatur recipi informatio de aliqua re ardua, & postea referri.

Quando committitur erectio parochialis ecclesiæ in collegiatam, & statutorum per patronum laicum in eadem editorū.

Quando mandatur absolui ministrum inutilem à regimine, & administratione, quam habet. Sed aduerte quod modernī abbreviatores præmissa clausula non vtuntur, nisi in dispensationibus matrimonialibus, & interdum quando iudex datur in signatura.

In

*Prouiso
quod ad
prophanos
vñs. &c.*

In licentia pro ecclesia ad recuperandū rem alterius ecclesiæ malè à laico detentam, appone hanc clausulam, priori ecclesiæ N. præstita cautione, vt si ad pinguiorem fortunam deuenit, rem ei restituat, prius sibi de pretio satisfacto.

In translatione monasteriorum, & ecclesiarum de loco ad locum, ne primum monasterium destruat, pone clausulam, Prouiso quod ad prophanos vñs nō derogatur.

Auditores Rotæ, clerici came. & accolyti, Papæ sunt capellani.

*Illegitimus
reli-
giosus.
Nota con-
stitutio de
secretata.*

Nullus illegitimus intulatur nobilis, nec dicitur pro eo nobilitas generis, nec, qui, vt asseris, de nobili genere procreatus existis. sed bene dicitur, qui, vt asseris, defectum natalium poteris ex nobili coniugato, & moniali, &c. genitus, nec etiam aliquis religiosus dicitur nobilis, nec pro eo nobilitas generis, sed in prosecutione bene dicitur, qui vt asseris, de nobili genere. &c. procreatus existis.

Nota, quod quando aliqua constitutio continet decretum, indiget derogatione, & ad hoc, vt ei derogetur, est opus signatura speciali. Si vero non contineat decretum, tunc sufficit dicere simpliciter, non obstante tali constitutione, qua cauetur, &c.

In beneficiis de iure patronatus laicorum, quorum collatio est deuoluta ad sedem apostolicam, ponitur clausula, Dummodo eius collatio deuoluta sit &c. Et tempore datæ præsentium, &c. In aliis vero deuolutis, non ponitur clausula, dummodo eius collatio: sed duntaxat, dummodo tempore datæ præsentium.

Si in prouisione alicuius beneficii, ille cui de illo prouidetur, aliud obrineat quod dimissurus sit, semper debet intitulari de beneficio dimittendo, nisi de illo sibi gratiose prouideretur, & tunc de illo intitulandus est.

*Nota super
habilita-
tione.*

Quando impetrans possedit, & percepit fructus de facto, indiget habilitatione, si illud de facto est contra ius scriptum alias non: vt puta, contra regulas cancellariæ, vel contra aliquam reservationem

non clausam in corpore iuris, & similia quæ iuste potuit impetrans ignorare.

Quædam sunt qualitates, quæ quamuis in supplicatione non ponantur, possunt tamen in minuta suppleri, vt si quis sit doctor, licentiatus, familiaris alicuius prælati, vel principis, & similia, quæ potius mouerent Papam ad concedendum gratiam, &c. quam suppletionem, intellige veram, quando principalis est præsens: quia alias cū difficultate suppleretur propter malitiam sollicitatorum, &c. Ino debet attendi ad sollicitatores.

Conseruatoriæ debent committi episcopis vel superioribus prælati, aut abbatibus, vel personis in dignitatibus constitutis non autem canonicis, vt in ca. 5. de off. deleg. lib. 6.

Nota, quod quando aliquid committitur de iure non datur exordium in literis nisi daretur humilibus &c. vel honoribus supplicum votis, &c. Sed in concernentibus gratiam, semper ponitur exordium, nisi in matrimonialibus in quibus nullum ponitur.

In beneficio dicitur intrusus, qui illud tenet sine autoritate illius ad quem de iure spectat collatio. vt in ca. 3. de conce. præb. & in cap. frequentibus de in. l. i.

Quando quis tenetur dimittere beneficium, non est neceesse vt ponatur, in non obit. sed sufficit quod ponatur clausula volumus autem, &c.

Clausula, contradictores, ponitur in omnibus literis ante, non obstantibus exceptis executionibus literarum gratiosarum, quia in illis ponitur in fine, videlicet ante datam.

Nota quod quando conceditur aliquid alicui prælato, sicut abbati, & successoribus suis vel pro tempore existenti, semper debet fieri mandatum: sed quando conceditur moderno abbati tantum, tunc debet fieri facultas, vt quando conceditur quod dispenset cum monachis in 22. annis, &c. sed quando ista concessio concernet futura, fit indultum.

Nota, quod si obtinens beneficium curatum quod requirit residentiam, receperit

affectionem autem definit esse sub collatione Papæ, & ordinarius possit illud conferre. *vide in ca. 3. de presb. li. 6. & per Ioan. And. in addit. Specu. rit. de act. & pet. §. 1.*

Quando resignatio fit per procuratorem, dicitur per dilectum filium N. procuratorem suum, ad hoc ab eo specialiter constitutus. Quando est substitutus procurator, sic dicitur: per dilectum filium N. procuratorem substitutum à dilecto filio procuratore dicti N. ad hoc ab eo specialiter substituto. Quando est beneficium reservatum, non dicitur illicito detentore, sed detentore tantum. Quando quis est dispensatus per legatum, dicimus: Exhibita siquidem nobis nuper pro parte tua petitio continebat, quod venerabilis frater noster T. &c. tunc in illis partibus Apostolica sedis legatus, tecumque, ut una cum parochiali ecclesia, &c. In Sardinia omnes præbende & canonicatus sunt annexæ. Quando in manibus Papæ fit aliquis actus, ut putat celsio commendæ: nunquam dicitur. Cum itaque, sicut accepimus: sed cum itaque dilectus filius, &c.

Si habet beneficium, ponitur sic: qui, ut asserit, parochialem ecclesiam cuius fructus, &c. Et semper ponatur valor, etiam, si in supplicatione non ponatur.

Quando impetrans petit extra suam diocesim, scribitur ordinario loci in quo impetratur: sed si petat ad collationem ordinarii per se, tunc scribitur tribus iudicibus in sua diocesi. Quando aliquis impetrat extra suam diocesim, tunc dicitur: vbi dictus T. suam propriam mansionem se asserit elegisse. Volumus autem quod si tu presentes literas non potueris, seu volueris exequi, dilecti filii, præpositus, &c. decanus ecclesiarum literas ipsas, ac omnia, & singula in eis contenta, secundum ipsarum literarum tenorem exequi possint, & debeant, super quo eis tenore presentium mandamus, & etiam potestatem, &c.

Et insuper præfato, &c. Ista clausula ponitur dumtaxat, quando scribitur ordinario: sed quando scribitur aliis, tunc ponitur ut in textu infra, vbi est totus tenor gratiæ expectatiuæ. & tunc subiungitur quod si sign omnes, &c.

Attento, clausula ponitur, quando resignatio, vel cessio fit in manibus Papæ.

Quando in clausula permutandi, dispensatur, quod aliud dissimile recipere possit, &c. ponitur etiam ista clausula, quod conuentuale, vel claustrale, ut præfertur, non fit, ut in textu.

Non obstant. Bonifa. ponitur propter translationem alias non, quod nota.

Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, non ponitur quando est expectatiua ad vnum beneficium, nisi ille cui conceditur intulatur de alio beneficio.

Non obstant. Statutis de Eccl. ponitur quando est in cathedrali vel collegiata, & non ponitur se. re. Boni. &c. & aliis Apostolicis constitutionibus, quod ponitur in execrabili. Si vero non est in cathedrali aut collegiata, & habet obstantia aut absolutiorem, ponitur. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, & aliis contrariis quibuscumque, si vero non habet obstantia aut absolutiorem, ponitur, non obstante si aliqui super provisionibus sibi faciendis, &c.

Volumus autem, quod idem presbyter quam primum vigore presentium aliquod beneficium fuerit pacifice assecutus, dictam Ecclesiam, quam, ut præfertur obtinet, & quam ex nunc vacare decernimus, omnino dimittere teneatur, quod si sit presentes literas, &c. quando autem litigat, ut in aliis, de gratia, consuevit ponitur.

Sepultura nedum est de iure Canonico, sed diuino, &c. facti can. de sepulch. Et vide de 17. quest. 2. per Ioan. Et nota quod Adam fuit sepultus in ciuitate Abraham. *ad. ian. & quest. cap. vna queque.*

Obligatio contra ius non valet. c. si de pac. c. placet. de fin. l. si non forent. ff. de condi. indeb.

Merita semper præcedunt defectus, Quando est ætatis 14. annorum, vel circa, non dicitur: Et insuper tecum, sed ponitur, duxerimus concedendas. Nos enim tam illis, quam presentes, & quo ad beneficium cum cura huiusmodi quam primò ad illud obtinendum legitime fueris at-

tis, effectum sortiri volumus, quacunque constitutione Apostolica contraria non obstante, nec ponitur, prouiso.

Notabilia super pensionibus.

NOta, quod in pensionibus, & commendis qui non examinatur, nec datur forma, dignum quia examen, & forma dignum, &c. habent locum quando beneficium confertur in titulum.

Literæ reservationis, vel assignationis, & mota proprio cuiusvis pensionis annue super aliquo beneficii fructibus, expediti non possunt, nisi de consensu illius, qui distans pensionem soluere habebit. *Nicolaus 5. c. 2. c. 38.*

Si illi quibus ratione senii, vel impotentia corporali assignatur pensio super beneficiis curatis, seu dignitatibus, sunt inhabiles ad similia beneficia: nisi tempore assignationis huiusmodi ius habuerint in illis, & si receperint, & per mensam alia beneficia obtinuerint, cessat pensio: *vt habetur in extra. Ni. 5. que incipit, Ad futuram rei memoriam. Et de cessabilis.*

No valet pactum, vel conventio inter Abbatem & institutos Priores ante vel post constitutionem de pensionibus vel alio onere temporali, vel perpetuo prioratu imposito, vel imponendo: *vt in extra. in intelligitur Alex. 4.*

Pensio immoderata respectu aliorum reddituum Ecclesie, vel quæ ex post facto inciperit multum grauare, potest reduci ad debitam moderationem: *vt per nota in c. preterea de iure patris factum not. in c. 1. de consuet.*

Episcopus, cum consensu capituli sui potest imponere pensionem Ecclesie ab undati soluenda ad sustentationem virorum religiosorum: *vt in c. Pastoralis de his que fiunt a prelat. Et sic habet casum, quod non solum Papa, sed etiam Episcopus, potest imponere pensionem Ecclesie. Et intelligitur, quando de tracta pensione potest rector Ecclesie congrue vivere, alias autem non debet cooperiri vni altari vt discoperiatur aliud, vt in c. c. in dudu. de prob. Et vide Ni. in d. c. Pastoralis. Et in c. extirpanda. in si. de pre. vbi boni tex. Religioso licite constituitur aliqua pensio seu prouiso, non vt ea habeat vt propria, & sic possit ea dare, vel in testamento relinquere: sed habebit vt dispensator,*

vel in administratione, & poterit illa Abbas ad libitum auferre, nisi haberet ex confirmatione Papæ, quia tunc per Abbatem non posset illa priuari. *Ista dicit Nico. per illu. tex. in c. nisi essent. de pre. No. 21. Et dicit in c. exposuisti. de pre. quod si portio vel pensio duntaxat statuitur Canonico ex redditibus capelle, tunc presbyter institutus in capella est prelatus capelle, & habet curam animarum. Sed si capella annectitur prebende, tunc presbyter illi constituendus, habetur loco prelati domini. vide dom. Lendulph. in Cle. 1. de offic. vicar. & Io. de Lignano post eum concludit, quod si certa portio datur Canonico, tunc veditatio rerum, & iurium capelle, & cura pertinet ad presbyterum. Si vero certa portio pertinet presbytero, tunc veditatio rerum & iurium capelle pertinet ad Canonicum, & cura, habitus, sed actus pertinet ad presbyterum. Et loquitur quando ecclesia est annexa prebende, nam vbi non est annexio, sed solum statuitur pensio, tunc nihil habet agere Canonicus in capella. Ita dicit Nico. dicit. c. exposuisti. Et circa materiam pensionum, vide quæ habentur super char. 52. & 53.*

Notabilia super clausula perinde valere.

NOta, quod literæ super gratia, perinde valere semper debent esse gratiosæ, & dirigi petenti.

Item nota, quod perinde valere, non datur super gratia facta per alium quam per Papam.

Item nota, quod in dicta gratia ponuntur non obstantes beneficiales.

Item nota, quod si datur perinde valere, per gratia expectatiua, dicimus ab eam data: Si autem in aliis, dicimus a data presentium.

Item, in gratia, perinde valere, super gratia expectatiua dicimus, in beneficiis si quod vacat ad presens, aut cum vacauerit, & non in beneficiis que vacauerint ante datam perinde valere, in quibus aliis posset esse ius quæsitum.

Item nota, quod debemus dicere perinde valere super gratia expectatiua, quod literæ predictæ, & processus habitus per eandem ab eorum data, & quæcunque inde secuta, ita quod data non possit referri ad quæcunque inde secuta.

Item nota, quod supra dicta, perinde valere, super gratia expectatiua debemus dicere, non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, necnon omnibus illis quæ in dictis literis non obstat volumus. Et ponitur constitutionibus Apostolicis, quia obstant constitutionibus Apostolicæ, ex quo fit præiudicium tertio, quia validantur, ab eorum data. & in perinde valere, super vacantiis non ponitur, non obstantibus constitutionibus Apostolicis, quia literæ revalidantur à data præsentium, & non data literarum primæ impetrationis.

Item in prædicto, perinde valere, in narratione gratiæ expectatiuæ, si Papa prouiderit, debet dici gratiosè prouidimus.

Si verò mandauit prouideri, debet dici, gratiosè mandamus prouideri, & debet addi certis executoribus desuper deputatis. Si in fine literæ dicitur, quod executores possunt procedere, vel detur eis alia potestas aliàs non debet dici certis executoribus desuper, &c.

Item nota, quod in gratia perinde valere, non debet suppleri vitra illud quod est in supplicatione, propter iudicia quæ super illis solent exoriri.

Item nota, quod si quis creetur Canonicus in gratia expectatiua, & postea impetratur: perinde valere, potest intitulari de Canonicatu, ex quo literæ & processus revalidantur ab eorum data.

Si in euidentem, notabilia.

NOta, quod quædo committuntur diuersa, nisi in euidentem, videlicet, si vocatis, &c. Ita esse nec non venditionem prædictam in euidentem dictæ Ecclesiæ cessisse repereris, non debet dici post repereris, super quo tuam conscientiam oneramus. Sed bene debet dici post necnon hoc modo, necnon super quo tuam conscientiam oneramus venditionem. &c. ratio est, quia si poneretur in fine, intelligeretur de vtroq; & nunquam dicitur super quo, &c. quando dicitur, si vocatis, &c. non repereris. Si petuntur suppleri defectus in contractu factò super locatione rei

ecclesiasticæ, vel alia materia, nullatenus litera desuper cõcedatur, nisi in petitione desuper huiusmodi defectus exprimat, vel per fiat vt petitur, supplicatio signata fuerit. Nic. 5. 2. 36. Fuit petita confirmatio obligationis, si in euidentem, cum insertione instrumeti, Papa signauit. Fiat vt petitur, & exhibetur, & clausula cū insertione instrumeti cassauit. fuit determinatum quod litera daretur grossa, non tamen cū insertione, sed diceretur, quod prout in euidentem vtilitatem facta fuit confirmamus. Nota, quod quando dicitur in litera Apostolica, prout in instrumento publico desuper confectò plenus dicitur contineri, non potest postea dici, nos instrumenti prædicti tenorem presentibus pro expressis habentes, quia esset contrarietas.

Item, quando petitur confirmari concessio facta de re ecclesiastica si in euidentem, non potest dici concessionem prædictam, ac omnia & singula in prædicto instrumento contenta autoritate prædicta approbes: sed debet dici sic: Concessionem prædictam, & prout illam concernunt omnia & singula. Quando narratur aliquid fiendum, tunc debet poni, Mandamus quatenus præmissis omnibus & singulis, ac eorum circumstantiis vniuersis te diligenter informes. Sed quando narratur factum, tunc debet poni, Mandamus quatenus postquam tibi de præmissis legitime constiterit. Quando narratur causa, tunc oneratur conscientia. Quando nulla causa, narratur, tunc conscientia non oneratur. Quando aliquis Rex, vel Prælatus supplicat pro alio in litera, quæ datur in forma exhibita tunc de Rege vel Prælato non debet fieri mentio in principio, videlicet: exhibita, pro parte Regis, vel episcopi, &c. Sed tantum de Rege vel Prælato prædicto debet fieri mentio ibi, quare pro parte Regis, &c.

Notabilia super dispensationibus matrimonialibus.

Filius ex secundo matrimonio natus cõsuetur legitimus, licet pater cum alia contraxisset primo, si secundum ma-

matrimonium fuit contractum, & secundum uxorem ignoravit primum matrimonium eius. Secus si scivit, vel scire debebat: ut, quia primum esset publice contractum, sed quia secundum matrimonium, fuit clandestinum, tunc ex illo natus est illegitimus, licet mater primum matrimonium ignorasset. Si tamen super primo esset lata sententia diuortii, à qua non esset appellatum, tunc natus in secundo esset legitimus, licet sententia diuortii postea retractetur, *not. Immo. & Io. And. in c. cum inhi- bito. de clande. despon.* Filius natus ex muliere cū qua non potuit contrahi, obstante impedimento consanguinitatis, aut affinitatis, aut publicæ honestatis, habetur pro legitimo, si de facto fuit matrimonium publice contractū, cum verisimiliter, vel alter ipsorum ignorat impedimentū, quod presumitur si publice contraxerunt, & succedit patri: *ut in causa. Alex. cum quidam. de sponsa. secus si clandestinē, quia tunc non habetur pro legitima, &c. in not. Ioan. And. & Immo. de clande. despon. c. habito.*

Dispensationes matrimoniales semper committi debent ordinario. Nota, quod clausula, de qua in his plenam in domino fiduciam obtinet. propriè debet poni in dispensationibus matrimonialibus, vbi agitur magis de conscientia, quam in aliis. In dispensationibus matrimonialibus debet propriè dici committimus, & mandamus. Licet matrimonium sit contractum per verba de presenti, si nondum est consummatum per carnalem copulam, potest Papa dispensare, ut ego possim assumere aliam uxorem, relicta prima: secus si post cop. carnalem, *secundū quod not. Arch. 27. q. 2. c. quia.*

In literis dispensationum super aliquo gradu prohibito, ponatur clausula, & mulier raptā nō fuerit. *Nicolaus. 5.* Nota, quod nati ex concubina retenta per clericum in minoribus constitutum, non legitiman- tur per subsequens matrimonium, si ille clericus erat beneficiatus, aliās sic. *secundū Bar. in l. 4. ff. de concubi.* Affinitas etiam contrahitur per fornicatiū coitum: vnde nati ex fornicatione, non poterunt contrahere matrimonium cum his, cum quibus non

possunt contrahere legitimi *Bal. in l. cum acutissimi C. de fideicom. & not. 32. q. 4. c. ob- ieiunur. & de eo qui cogno. consang. cap. dis- cretionem, & eo. tit. 1. penul.* Et an per talem coitum oriatur impedimentum ad contrahendum matrimonium; *not. 35. q. 3. cap. extra ordinaria.* Affinitas nunquam inducitur sine coitu. *Archid. de spons. cap. 1. lib. 6.* Affinitas non contrahitur inter consanguineos mulieris, & consanguineos viri, sed tantum inter consanguineos ipsius vi- ri, & ipsam mulierem, *ut est in cap. quod super. de consanguin. & affinitate.* Dispensa- re potest Papa matrimonium contrahi in secundo consanguinitatis gradu in linea æquali, in linea inæquali, *not. Ioan. And. in cap. liceras. de restit. spol. & de divor. gaude- mus.* sed ex causa potest etiam in linea in- æquali, ut in quolibet gradu lege diuina prohibito dispensare, *not. Ioan. And. qui filii sunt legu. cap. per venerabilem. in gloss. in fin. debet tamen esse magna causa. secun- dum Innoc. Hostiens. & Ioan. And. Archid. vbi omnino vide.*

Item potest dispensare etiam in primo gradu affinitatis. *ut est in cap. fin. de divor.* nec obstat quod sit prohibita lege diuina, quæ non potest per humanam tolli, quia non totaliter, ex causa enim distin- guitur, & hoc fieri potest, *ut not. Innoc. de constit. quæ in ecclesiarum. ad quod optimè fa- cit quod not. Ioan. And. in regula factum legiti- mē. de regul. iur. lib. 6. in mercurialibus.* Dis- pensare potest Papa quod matrimonium consummatum dissoluatur si non interfit copula. *not. gloss. de controuers. coniug. cap. ex publico.* quod vltimum procedit ex abso- luta potestate, sed ordinata non potest, nisi subit causa secundum *Ioan. And. & Ho- stien. ibidem.* Maior est potestas Papæ in dis- pensando in matrimonio contrahendo, quam dissoluen- do contractum: quare li- bere dispensat quod contrahitur. cōtra legem Canonicam, etiam sine causa, contra legē diuinam, cū causa, ut supra proximè dictum est. In contracto aut dissoluēdo, si est simpliciter ratum, & lege Canonica va- lidum; dispensat liberè sine causa de po- testate absoluta: sed si est consummatum,

tunc quia per ipsum reputatur conformitas carnis inter Christi & ecclesiam, nulla ex causa rumpitur, & qui aliter sentit hæreticus est. *no. Io. And. in dict. c. ex publico. in fin. vide gloss. in cap. fin. de transact.*

Dispensatio facta super impedimento affinitatis valet, & in vim eius potest dispensatus matrimonium contrahere, licet in dispensatione nulla fiat mentio de impedimento publicæ honestatis iustitiæ.

Nota pro subscriptionibus literarum. & primo de ordinibus insinuatis.

Priori & fratribus domus de Lenis ordinis Valiscolaram N. Diocesis, & sunt ibi Canonici. Prior & fratres domus ordinum humiliatorum de N. Diocesis. Magister generalis ordinis de Sēpig. & habentur sorores & monasteria eiusdem ordinis Abbati & conuentui monasterii sancti Archangeli in Insula Rebolan. N. diocesis. quem ordinem fecit Ioachim, & caput est in Calabria.

Priori Monasterii sancti N. de Amilitiæ sanctæ Mariæ gloriosæ diocesis. Archimodrita Monasterii N. ordinis sancti Blasii N. diocesis.

Praepositus generalis Monasteriorum Alemaniae & Bohemiae sub beatæ Mariæ Magdalene nominibus fundatorum, Rom. ecclesiae immediate subiectorum ordinis sancti Augustini N. diocesis.

Ministro & fratribus domus sanctæ Trinitatis, & Ortesii ordinis eiusdem sanctæ Trinitatis, & redemptionis captiuorum Aquen. diocesis.

Raymundo de Francholanchiis, fratri domus de Ortesio ordinis S. Trinitatis de N. diocesis N.

Magistro & fratribus hospitalis sancti Io. de N. Rom. ecclesiae subiectis ordinis S. Augustini N. diocesis.

Ordo sancti Victoris non est approbatus ordo.

Dilectis filiis fratri Io. de Cese ac vniuersis Eremitis de societate quondam fratris Petri de ipsis presentibus & futuris, Salutem, &c.

Maiori ministro, & vniuersis ministris, & fratribus ordinis sanctæ Trinitatis, & redemptionis captiuorum tam presentibus, quam futuris professis, nec non fratribus, sororibus, & donatis eiusdem ordinis, Salutem, &c.

Ordo fratrum secundum instituta beati Petri confessoris viuientium.

Abbati & Conuentui Monasterii sanctæ Iustinae Paduan. aggregationis monachorum vnitate aliàs de obseruantia sanctæ Iustinae nuncupat. ordinis sancti Benedicti.

Dilectis filiis Gubernatori, & pauperibus societatis Iesuatorum nuncupatorum, Salutem. vel sic. Dilectis filiis rectori gubernatori nuncupato, & fratribus congregationis pauperum Iesuatorum nuncupatorum, Salutem.

De Monialibus.

Dilectis in Christo filiæ Ioannæ natae dilecti filii nobilis viri Ioannis ex Comitibus de Sabmona, Moniali monasterii de Oriete ordinis N. Diocesis. Sorores penitentium beatæ Mariæ Magdalene ordinis S. Augustini N. Diocesis. Et militi Senen. sub habitu beati Dominici domino famulanti.

Priorissis & Conuentibus sororum inclusarum Monasterii N. diocesis sancti Augustini sub cura, & secundum statuta fratrum ordinis predicatorum viuentium.

Mariæ de N. Mulieri Ianuen. tertii ordinis S. Francisci de penitentia nuncupati. Abbatissæ, & conuentui monasterii N. diocesis ordinis S. Clare. &c.

Magdalene de Perusio, tertii ordinis S. Francisci de penitentia nuncupati generali ministræ.

Dilectis in Christo filiabus Io. & Be. de N. sororibus tertii ordinis sancti Dominici de penitentia nuncupati in vrbe commorantibus.

Priorissæ & Conuentui Monasterii N. diocesis per Priorissam soliti gubernari ordinis S. Augustini. sub regulari iurisdictione obseruantia degentium.

Abbatissis & conuentibus vniuersorum Monasteriorum sancti Germani, & minorissarum

rissarum, & sanctæ Claræ ordinis eiusdem sanctæ sub generalis ministri, aliorumque officialium fratrum minorum cura vbi libet constituitur.

Sororibus tertii ordinis sancti Francisci de penitentia nuncupati, de N. dicecesi de pe. locus N. dicecelis degentibus, Salutem in Domino, &c.

De Mulieribus.

Dilectæ in Christo filia nobili mulieri N. relicte quondam B. de cellario domicelli viduæ Soran. Dicecef. Salutem, &c.

Dilectæ in Christo filia nobili mulieri Isabellæ relicte quondam Conradi militis viduæ Traiecten. dicece. Salutem, &c.

Dilectis in Christo filiabus virginibus, & viduis in domo dicta sororū Orem. oppidi Buscoducis Leoden. dicecesis in communi viuentibus, Salutem, &c.

Ioannæ de N. molieris in ciuitate N. sub habitu sororum penitentium Reginarū nuncupatarum degenti.

De Viris.

Dilecto filio nobili viro Ioanni, Charissimi in Christo filii nostri Regis Portugalie illustris nato, Comiti Carcelen. Salutem, &c.

Dilecto filio nobili viro Ioanni Domicello, necnon Castellano officialibus communium, & hominibus ciuitatis nostræ Nepefin. tam clericis, quam laicis. Salutem, &c.

Dilecto filio nobili viro Ioanni N. Domicello Xachon. Salutem, &c.

Charissimo in Christo filio P. Regi Castellæ & Legionis illustri, &c.

Charissimo in Christo filio Remulo regi Roman. illustri, &c.

Charissimo in Christo filio Maximiliano Rom. Imperatori semper Augusto, ac Bohemie Regi illustri, &c.

Charissimo in Christo filio Ioan. electo Regi Portugalie illustri, &c.

Excellentibus Principibus L. Regi, & Ioannæ Reginae Sicilie illustribus, quia munus in præsentem quo, &c.

Dilecto filio nobili viro Comiti Meliteni magno Regi Sicilie Marefcalco.

Dilect. fil. nobili. C. de vita mouentib. Comiti Virtutū, in ciuitate Mediolanen. Imperiali Vicario, Salutem, &c.

Dilecto filio nobili Io. de Cesarinis Domicello Romano in ciuitate nostra Narmanen. pro nobis, & Ecclesia Rom. in temporalibus Vicario, &c.

Dilecto filio nobili viro Carolo Duci, & dilectæ filia nobili mulieri Ioannæ Ducissæ Britaniæ, Salutem, &c.

Dilecto filio Ioan. de bonis ciui. Mediolanen. ac dilectæ in Christo filia Petronellæ eius vxori, & ipsorū liberis, Salutem, &c.

Duci, & concilio, ac communi Ianuen. vel secundum antiquos Genuen.

Nobili viro A. de N. in arce nostra Crescentii, alias Castro sancti Angeli de vrbe Castellano nostro, Salutem, &c.

Nobili viro Ioan. Duci Columbræ charissimi in Christo filii nostri Ioannis Regis Portugalie illustris secundo genito.

Dilectis filiis parlamentum Regium charissimi in Christo filii nostri Caroli Regis Francorum illustri tenentibus, Salutem, &c.

Dilectis filiis Ancianis, Conciliis, ac Vexillifero iustitiæ ciuitatis nostræ Bononi. Salutem, &c.

De exordis in beneficalibus.

GRATA tuæ familiaritatis, & deuotionis obsequia, quæ nobis, & Apostolicæ sedi hætenus impendisti, & adhuc sollicitis studiis impedere non desistis, necnon vitæ, ac morum honestas, aliisque laudabilia probitatis & virtutum, merita, quibus personam tuam familiari experientia, quam fide dignorum testimonio iuuari percepimus nos inducunt, vt tibi reddamur ad gratiam liberales. Cum itaque, &c.

Nota, omnib. Graduatis, etiā Magistro in artib. & Baccalaureo in Decretis datur literarum scientia, ac morū honestas, &c. Baccalaureis verò in Artibus non, quia non reputatur Gradus, neque intitulatur Baccalaureus in artibus sed dicitur, Volentes itaque

itaque tibi, qui, vt afferis, Parisiis in artibus Baccalaureatum suscepisti.

In prouisionibus Ecclesiarum cathedralium dicitur literarum scientia, in electi commendatione, licet effectus non sit gratus, &c.

Nobilitas generis, literarum scientia, vita, ac morum honestas, aliaque laudabilia, probitatis, & virtutum merita, super quibus apud nos fide digno commendari testimonio, nos inducunt vt tibi reddamur ad gratiam liberales, volentes, &c.

Religionis zelus, literarum scientia, vita, ac morum honestas, aliaque laudabilia probitatis, & virtutum merita, &c. dicitur quando est clericus minor 14. annis vite, ac morum, dicitur quando est clericus, vel scholaris maior 14. annis.

Gratia deuotionis, quando sunt clerici, & officiales perpetui, pro clerico minore 14. annis, pro quo nunquam debet dari litera gratiosa, sed committitur vni soli propter examen, &c.

Laudabilia dilecti filii Io. clerici Venetiarum indolis, & inuentus indicia super quibus apud nos, quod in virum se debeat producere virtuosum fide digna testimonia perhibentur, merito nos inducunt, vt ipsum Apostolici fauoris suffragio, prosequentes sibi reddamur ad gratiam liberales, &c. Volentes dictum Io. qui vt accepimus, in 14. vel 15. suae aetatis anno constitutus existit, &c. Mandamus, quatenus si post diligenter super praemissis indicis per te habenda indaginem, praefatum Io. huiusmodi circumspicua aetate alias ad hoc idonea oppositione personarum, super quaeritiam conscientiam, &c.

Laudabilia infantilitatis indicia prout fide dignorum testimoniis accepimus, verisimiliter praesumitur, quod te in virum producere debeas virtuosum, nos inducunt, vt tibi reddamur ad gratiam liberales. Volentes ita tibi, qui, vt asseritur, in quarto tuae aetatis anno constitutus existis, &c.

Laudabilia infantilitatis indicia, &c. ut supra.

Dignum arbitramur, & congruum, vt

illis se reddat sedes Apostolica gratiosam, quibus ad id propria virtutum merita laudabiliter suffragantur. Volentes itaque dilectum filium Ioan. N. diocesis N. apud nos de religionis zelo, de nobilitate generis, de literarum scientia, de vita, ac morum honestate, vt supra secundum eius qualitates.

De exordiis in reservationibus, & resignationibus simpliciter vel ex causa permutationis, vel reservata pensione, ac in pensionibus simplicibus, commendis habitationibus, vnionibus, erectionibus, & monasteriis, videbis infra in rubricis congruentibus.

Nos volentes tibi, qui vt asseris.

Volentes itaque tibi, qui presbyter, & magister in artibus existis, vt asseris, ac in iure Canonico studes, praemissorum meritum tuorum intuitu, nec non consideratione dilecti fratris nostri A. t. S. Laurentii in Damaso presbyteri Cardinalis, pro dilecto familiari suo continuo commendati nobis super hoc humiliter supplicantis gratiam facere specialem, &c.

Volentes itaque dilectum filium, &c. commendatum horum intuitu, nec non consideratione charissimi in Christo filii nostri Ludouici Regis pro ipso a dilecto suo Capellano, ac dilecta in Christo filia nostra Elisabeth Reginae Hungariae Illustris nobis super hoc humiliter supplicanti fauore prosequi gratioso, &c. Mandamus, &c. vel sic, Charissimi in Christo filii nostri Io. Allanis Regis, illustris.

Volentes itaque tibi, pro quo etiam venerabilis noster Episcopus Alerien. asserens te dilectum familiarem suum commendentalem fore, nobis super hoc humiliter supplicauit praemissorum meritum intuitu gratiam facere specialem, &c.

Nota, quod non dicit praemissorum meritum tuorum intuitu, aut quod, vt asseritur, parrochiam Ecclesiam N. N. diocesis nunc obtinere, &c. Nota, quod non dicitur, asseris, propter terminum supplicantium.

Ad collationem, &c. Episcopi Alerien. pro tempore existentis, ac dilectorum filiorum,

ram, &c. Et postea quando repetitur non dicitur, nisi eidem Episcopo, & non additur pro tempore existentis.

Volentes itaque dilectum filium, &c. multipliciter commendatum, pro quo etiam venerabilis frater noster Ioan. Episcopus Beratomen. asserens eum dilectum familiarem suum continuum commensalem fore, nobis super hoc humiliter supplicauit, horum intuitu fauore prosequi gratioso, ipsi in eadem ecclesia amplius honorare, &c. & tunc dicitur, in non obstant. aut si praesens non fuerit ad praestandum de obseruandis statutis & consuetudinibus ipsius Ecclesiae ratione dignitatis, personatus, seu officij huiusmodi solitum iuramentum, dummodo, &c.

Necnon consideratione dilecti filij nostri Francisci t. quatuor Coronatorum presbyteri Cardinalis, in spiritualibus & temporalibus Ecclesiae Burdegalen. generalis administratoris per sedem Apostolicam deputati, pro ipso vel pro se, &c.

Hinc est, quod nos dilecti filij Ioan. Cardinalis Mediolan. pro te dilecto filio, &c. supplicantis, ac tuis in hac parte supplicationibus inclinatis, &c.

In literis gratiosis non debet fieri mentio de instantia supplicantis de Cardinalibus, Regibus, & Reginis. Ioan. xxij.

Item, de Dioecesanis, &c. Ecclesiae, in qua beneficium existit, etiam si beneficium ad eorum collationem non pertinet. Ioan. xxij. &c.

Item, de Abbate & Conuentu, si beneficium fuerit in monasterio. Ioan. xxij.

Item, de quocunque alio collatore, vel patr. Ioan. xxij.

Officiales Curiae.

Volentes itaque tibi, qui de nobili genere procreatus, ac Accolitus vel subdiaconus, aut Cubicularius, sive Notarius, seu Referendarius noster existis, praemissorum obsequiorum, & meritum tuorum intuitu, &c.

Vel sic, tibi, qui etiam causarum palatij Apostolici auditor existis. Vel sic, tibi qui etiam Clericus camerae Apostolicae existis.

Vel sic, tibi, qui etiam Cubicularius no-

ster, Apostolicarum literarum abbreviator, & in illarum expeditione Ioan. tit. Sanctae Rom. Ecclesiae Vicecancellario assistis, aut penitentiariae nostrae scriptor literarum, & Apostolicae camerae Clericus existis.

Vel sic, tibi, qui etiam Apostolicarum literarum abbreviator existis, & illarum expeditione, &c. venerabili fratri nostro Episcopo Portuensi sanctae Romanae Ecclesiae Vicecancellarios assistis.

Qui literarum Apostolicarum registrator existis.

Vel sic, tibi, qui literas nostras de mandato nostro scribis.

Vel sic, tibi, qui cantor, & cappellanus in capella nostra existis, praemissorum meritum, &c.

Vel sic, tibi, qui Cubicularius noster, ac supplicationum per nos, seu de mandato nostro signatarum registrator existis.

Vel sic, tibi, qui in palatio Apostolico seruator existis.

Vel sic, tibi, qui, ut asseris, in thesauraria nostra aliquandiu seruisti, ut praesentialiter in registro supplicatum per nos, seu de mandato nostro signatarum scribendo labores, praemissorum intuitu, &c.

Vel sic, qui cursor noster existis.

Vel sic, qui, ut asseris, in conclauis, in quo nuper ad summi Apostolatus apicem assumpti sumus, tempore assumptionis huiusmodi venerabili fratri nostro P. Episcopo Tuscul. seruiuisti, praemissorum, &c.

Vel sic, qui, ut asserit, pro vnione nuper Pisis in vniuersali Ecclesia celebrata scribendo fideliter laborauit, horum intuitu, &c.

Volentes itaque eundem E. qui, ut asserit, in xxij vel circa suae aetatis anno, vel circiter constitutus existit, apud nos de vitae ac morum honestate, &c.

Sincerè, &c. supplicationibus inclinatis, ut liceat tibi, qui etiam V. I. D. & sacri palatij Apostolici causarum auditor existis, habere altare portatile, &c.

Volentes itaque tibi, qui, ut asseris, pro parte dilecti filij Alberti electi Ratisponensis ad generale Concilium Pisis nouissimè celebratum destinatus fuisti, praemissorum, &c.

Vel sic, qui, vt asseris, nuper causa veniendi ad curiam in quadam nauī charissimi in Christo filij nostri Ludouici Regis Hierusalem, & Sicilia illustris, in mari per quosdam hostes ipsius Regis captus, & bonis tuis apud te repertis ipoliatus fuisti, præmissorum, &c.

Vel sic, te, qui, vt asseris, de nobili comitum genere procreatus existis, præmissorum, &c.

Vel sic, volentes, &c. qui, vt asseritur, ex utroque Parente de nobili Baronum genere procreatus existit, &c.

Volentes itaque, qui, vt asserit, nullum beneficium Ecclesiasticum obinet, & in vniuersitate studij pacificè existit, & per triennium N. & vitra in sacra Theologia studuit apud nos, &c.

Vel sic, qui, vt asserit, cum rigore examinis licentiatu in Decr. præmissorum, &c.

Vel sic, qui, vt asserit, in artibus & medicina magister existit.

Vel sic, qui, vt asserit, Baccalaureus in artibus existit, & similis non intitularur Baccalaureus in artibus quia non est gradus.

Vel sic, qui, vt asseritur, Subdiaconus & Coloniae studet.

Vel sic, qui, vt asseritur, Bononiæ in iure Canonico studet.

Nos igitur volentes te, qui, vt asseris, ex utroque parente de militari genere procreatus, & in artibus Baccalaureus existis, ac in registro supplicationum aliquandiu scribendo fideliter laborasti.

Nos igitur, &c. procreatus existit, & in iure Canonico per plures annos studuit, ne non pro vnione nuper Pisis in vniuersali Ecclesia celebrata scribendo fideliter laborauit, horum intuitu, &c.

Volentes itaque tibi, qui, vt asseris, de Iudaica cæcitate, cooperante domino, ad catholicam fidem conuersus existis, in sacra Theologia studere proponis, promissorum, &c.

Volentes itaque tibi, qui presbyteres, & cum quo dudum, vt duo beneficia Ecclesiastica curata, seu aliàs incompatibilia, etiam si parrochiales Ecclesie, aut dignita-

tes, personatus, administrationes, vel officia in Metropolitanis, & cathedralibus maiores post pontificales forent, & ad eos consueuissent, qui per electionem assumi eisque cura, &c. si tibi aliàs Canonice conferrentur, vel assumeris ad illa recipere, & quoad viueres simul retinere libere & licite valeres, Apostolica fuit autoritate dispensatum, præmissorum, &c.

Vel recipere, & vsq; ad quinquennium insimul retinere, illaque seu eorum alterum iterum totiens, quotiens tibi placuerit, ex causa permutationis, vel aliàs dimittere, & loco dimissi vel dimissorum aliud, vel alia, simile vel dissimile, aut similia vel dissimilia, beneficium seu beneficia, Ecclesiasticum vel Ecclesiastica, duo tantum incompatibilia recipere, & etiam vsque ad quinquennium huiusmodi retinere libere & licite valeres, Apostolica fuit autoritate dispensatum, præmissorum meritum, &c.

Nota, quod si quis dispensatus ad incompatibilia huiusmodi obtineat gratiam ad curata, tunc fiat mentio in loco vt proxime supra: si autem ad non curata tunc narretur in fine literæ, non obita. Vita, &c. Volentes itaque tibi, cum quo dudum, vt asseritur, vt non obstante defectu natalium, quem pateris de presbytero genitus & soluta, ad minores ordines promoueri, & vnum sine cura trium, ordinario primo, & deinde vt ad minores etiam sacros ordines promoueri, & vnum cum cura, & aliud sine cura beneficia Ecclesiastica obtinere posses, Apostolica fuit autoritate successiue dispensatum. Et pro quo venerabilis frater noster, &c. supplicauit, præmissorum intuitu gratiam facere specialem, &c.

Dignum, &c. Volentes itaque N. dicecensis, cum quo dudum, vt asserit, super defectu natalium, quem patitur de presbytero genitus & soluta, vt eo non obstante ad minores ordines promoueri, & vnum sine cura ordinario primo, & deinde vt ad omnes etiam factos ordines promoueri, vt tria alia beneficia inuicem compatentia, etiam si vnum, &c.

Illorum dignitas, personatus, vel officium

in Metropolitana vel Cathedrali Ecclesia foret, si tibi alias Canonice conferretur recipere & retinere valeres, Apostolica fuit autoritate dispensatum apud nos de literarum scientia, &c.

Vel sic, Volentes itaque tibi, cum quod dudum, vt asseris, super defectu natalium, quem pateris de soluto genitus, & de soluta, vt eo non obstante ad omnes etiam sacros ordines promoueri, & beneficium Ecclesiasticum, etiam si cura haberet animarum, obtinere posses, Apostolica fuit autoritate dispensatum, postquam quidem dispensationem clericali caractere fuisi insignitus, premissorum, &c.

Vel sic, Volentes itaque tibi, cum quod dudum, vt asseris, super defectu natalium, quem pateris de presbytero genitus & soluta, vt eo non obstante, ad omnes ordines promoueri, & beneficium Ecclesiasticum sine cura recipere, & retinere libere & licite valeres, ordinaria fuit autoritate dispensatum, postquam quidem dispensationem clericali caractere fuisi insignitus, premissorum, &c.

Vel sic, Volentes, &c. M. magistrum in artibus, qui, vt asserit, olim in dicecesi Leodiensi, moram trahens ab Episcopo Leodiensi, qui tunc erat ordinarij sui super hoc licentia non obtrata, se alias tamen, vt erat rite clericali fecit caractere insigniri, quam quidem insignitionem ratam habens & gratiam, apud nos de literarum scientia, &c.

Nos volentes te premissorum meritorum tuorum fauoribus prosequi, gratiosis tuis in hac parte supplicationibus inclinati, volumus & tibi, vt asseris, altare sanctorum Simonis & Iudæ in Ecclesia sancti N. in N. Diocesi, cuius fructus, &c. non excedunt obtinenti, & cui nuper de beneficio Ecclesiastico cum cura & sine cura ad collationem, &c. communiter vel diuisim spectante, vacante vel vacaturo per alias nostras literas gratiose mandauimus prouideri, autoritate Apostolica concedimus, quod predicta, &c.

Volentes itaque cui in Diaconatus ordine constitutus existis, premissorum, &c.

Quando creatur Canonicus in pluribus Ecclesiis.

Vnum in B. & alium in C. Ecclesiis Canonicatus cum plenitudine iuris Canonici Apostolica tibi autoritate conferimus, & de illis etiam prouidemus, ac vnam in B. ac aliam prebendam in C. Ecclesiis predictis necnon dignitatem, personatum, administrationem, vel officium alterius earundem Ecclesiarum, & si ad illum, illam, vel illud consueuerit quis per electionem assumi, &c.

Vnam Morurianen. & alium D. Ecclesiarum Canonicatus, &c. prouidemus, vnam verò M. & alia D. predictarum prebendarum, necnon dignitatem, personatum, administrationem vel officium earundem Ecclesiarum, etiam si ad illam, illum, vel illud consueuerit, &c. assumi.

Vnum Paduan. & alium Veron. Ecclesiarum Canonicatus, &c. prouidemus, vnam verò Paduan. & aliam Veron. predictis preb. ac dignitatem, vel officium alterius earundem Ecclesiarum, &c.

Vnum B. Mariæ ad gradus Maguntin. & alium sancti Petri Versidien. N. Diocesi, in qua maiores & minores prebende fore noscuntur Ecclesiarum Canonicatus, &c. prouidemus, ac omnem in beata Mariæ, & aliam ex huiusmodi maioribus prebendis in sancti P. Ecclesiis predictis preben. necnon dignitatem, personatum, vel officium alterius earundem Ecclesiarum, &c.

Vnum Ispalen. & alium Salaman. Canonicatus, &c. prouidemus, ac vnam in Ispalen. & aliam Salaman. preb. predictis, necnon dignitates, personatus, administrationes, vel officia alterius earundem Ecclesiarum, etiam si ad illas, vel illa, &c. animarum, dummodo aliqua dignitatum huiusmodi maior post pontificalem non existat, &c. plurium cedentium vel decedentium, seu illam quomodolibet dimittentis, vel dimittentium, cuiuslibet ipsarum Ecclesiarum Canonici aut Canonicorum in eisdem Ecclesiis, ac specialem quorum quidem prebendarum & prebendarum portio-
nam & beneficiorum, &c.

Vnum in Lubicen. & alium in B. in quibus quidem, videlicet, Lubicen. maiores, mediæ, minores, distinctæ Choraes, Psalmares, Capitulares, nõ Capitulares, Incorporatæ & Christianæ in B. Ecclesiis etiam maiores distinctæ, & minores præben. fore noscuntur Canonicatus, &c. prouidemus, ac vnam Lubicem, & aliam B. Ecclesiarũ earũdem etiam ex huiusmodi maioribus præb. & si quæ vacant ad præsens, &c.

Vnum in Pisan. & vnum in Florentin. ac vnum in Pistoren. & vnum in Lucan. necnon vnum in Vulteran. maioribus Ecclesiis Canonicatus, &c. prouidemus. Necnon vnam in Pisan. & aliam in Florentin. & vnam in Pistoren. & aliam in Luca. necnon aliam in Vlteran. Ecclesiis prædictis præb. necnon dignitatem, vel personatum, aut officium in vna ipsarum.

Quando mandatur creari Canonicus in pluribus Ecclesiis.

DE vno B. & alio D. Ecclesiarum Canonicatibus cum plenitudine iuris Canonici autoritate nostra prouideas, faciens ipsum, vel procuratorem suũ eius nomine in eisdem Ecclesiis eadem autoritate & cætera, assignatis, vnam verò B. & aliam A. prædictarum præbendarum necnon dignitatem, personatum & administrationem perpetuam, vel officium alterius earundem Ecclesiarum, etiam si ad dignitatem, personatum, & administrationem vel officium consueuerit quis per electionem assumi, eiq̃ue cura immineat personarum, dummodo dignitas ipsa altera prædictarum Ecclesiarum maior post pontificalem non existat, si quæ, si qui, vel si qua, vacant ad præsens, &c.

De vno maioris, & alio sancti I. maioris Pictanen. Romanæ Ecclesiæ immediatè subiectæ Ecclesiarum, &c. assignatis, vnam verò maioris, & aliam sancti I. maioris Ecclesiarum prædictarum præben. necnon dignitatem, personatum, perpetuam administrationem, vel officium alterius earundem Ecclesiarum, etiam si ad illam, illum, vel illud consueuerit quis per electionem assumi, &c.

Oneramus, & cæter. eiq̃ue postquam ipse clericali caractere fuerit insignitus, de vno in L. & alio Canonicatibus in B. Ecclesiis, cum plenitudine, &c. assignatis, ac vnam in L. & aliam in B. Ecclesiis prædictis præben. si quæ vacant ad præsens.

De vno Abulen. & alio Sapren. Ecclesiarum Canonicatibus, &c. assignatis, vnam verò Abulen. & aliam Segobien. earundem Ecclesiarum præb. non præstimoniales portiones & simplicia in Ecclesiis prædictis, aliarumq̃; Ciuita. & Diocesi. vnus duorum aut plurius cedentis aut decedentis, seu cedentium vel decedentium, aut illa aliàs quomodolibet dimittentis, vel dimittentium ipsarum Ecclesiarum, vel alterius earum Canonici, vel Canonicorum, quorum quidem præstimoniorum, portionum, & beneficiorum fructus, &c.

Quando creatur Canonicus in vna Ecclesia.

CANONICATUM Ecclesiæ Lubicen. in qua maiores, mediæ, distinctæ minores, nonnullæ aliæ præb. fore noscuntur, cum plenitudine iuris Canonici Apostolica tibi autoritate conferimus, & de illo etiam prouidemus, ac vnam etiam in huiusmodi maioribus præbendis, necnon dignitatem, personatum vel officium ipsius Ecclesiæ, &c.

Canonicatum Ecclesiæ Cabilon. in qua licet sit certus canonicorum numerus, præbendarum, tamen distinctio non habetur, &c. prouidemus, præbendam verò, ac perpetuam administrationem, vel officium ipsius Ecclesiæ, &c.

Canonicatum, &c. prouidemus, præbendam verò, necnon obligia vnus cedent. vel decedentis, vel illa aliàs quomodolibet dimittentis ipsius Ecclesiæ canonicæ, quorum quidem obligiorum fructus, &c.

Quando mandatur creari Canonicus in vna Ecclesia.

DE Canonicatu, &c. assignatis, præbendam verò eiusdem Ecclesiæ, si qua vacet, &c.

Quand

Quando creatur Canonicus in una Ecclesia, & datur ad illud beneficium.

Canonicatum Ecclesie Claromonten. &c. prouidemus, præben. verò ac dignitatem, personatū, administrationem, vel officium eiusdem Ecclesie, necnon beneficiū ecclesiasticū, &c. etiam si canonicatus præbenda, dignitas, personatus, administratio, vel officium in cathedrali vel collegiata Ecclesia existat.

Canonicatum Ecclesie sancte N. dioc. N. prouidemus præb. verò eiusdem Ecclesie, necnon beneficium ecclesiasticum cū cura, etiam si administratio, vel officium in cathedrali, seu canonicatus, & præbenda in collegiata Ecclesia existat.

Canonicatum secularis Ecclesie sanctorum Cosmæ & Damiani, Assuden. Coloniens. diocel. in qua præter dilectas in Christo filias Abbatissas, & canonicas nōnulli canonici canonicatus, & præb. obtinentes & capitulum facientes fore nōscuntur, cum plenitudine iuris canonici, &c. prouidemus, præbendam verò eiusdem Ecclesie, necnon beneficium, &c.

Quando mandatur creari Canonicus in una Ecclesia, & datur ad aliud beneficium.

Mandamus, quatenus si per diligentem examinationem eundem N. ad hoc idoneum esse reperiatis, super quo tuam conscientiam oneramus, declaratum Ecclesie Remen. cum plenitudine iuris canonici autoritate nostra prouideas, faciens ipsum N. vel procuratorem suū eius nomine, in d. ecclesia N. in canonicū recipi, & in fratrem, stallō sibi in choro, & loco in capitulo eiusdem ecclesie cum dicti iuris plenitudine assignato, præbendam verò, & perpetuam administrationem, vel officium ipsius ecclesie, necnon beneficiū ecclesiasticum sine cura, etiam si canonicatus, & præbenda, administratio vel officium in collegiata ecclesia existat, cuius quidem beneficii, &c.

De canonicatu, &c. assignatis, præbendam verò & officium ipsius Ecclesie, necnon beneficium ecclesiasticum, cum cura vel sine cura, etiam si canonicatus, & præbenda vel officium in collegiata ecclesia existat, & ad officia huiusmodi conueverint, qui per electionem assumi, eorumque alteri cura imminet animarū cuiusquidem beneficii fructus, &c.

De canonicatu, &c. assignatis, præbendam verò, & dignitatem, personatum, perpetuam administrationem, vel officium eiusdem ecclesie, necnon beneficium, &c. etiam si canonicatus, & præb. aut dignitas, personatus, administratio, vel officium, aut integra, vel dimidia seu commensalis portio in cathedrali, vel collegiata ecclesia, aut decanatus, vel archipresbyteratus ruralis, quæ dignitas, extratamen cathedralem ecclesiam reputetur, existat, & ad dignitatem, &c. assumi eisque cura imminet animarum, dummodo aliqua dignitatum huiusmodi in Handren. & alia in N. cathedrali maior post pontificalem, seu collegiata ecclesia huiusmodi principalis non fuerit, cuiusquidem beneficii fructus, &c.

De canonicatu, &c. assignatis præben. verò ac dignitatem, personatum, perpetuam administrationem vel officium dictæ ecclesie, necnon beneficium, &c. etiam si canonicatus, & præb. personatus, administratio, vel officium metropolitanæ, vel collegiatae ecclesie fuerit, &c.

Provincie in quibus decima reducta est sunt sex. & unus Episcopatus.

Archiepiscopatus Lugdunensis. Rothomagensis.
Remensis. Turonensis.
Senonensis. Bituricensis.
Episcopatus Claromontensis.

Nota circa collationes.

AD collationem, prouisionē præsentationē, electionē, seu quamuis alia dispositionē, venerab. fratris nostri

Episcopi Eboracen. ratione perpetuae capellaniae, quam in ecclesia sancti N. dictae suae monasterii episcopali canonicè vnitate pertinet, &c.

Ad venerabilis fratris nostri episcopi Caren. & dilecti filii abbatis monasterii S. Andree iuxta Lugdunum ordinis S. Benedicti vicissim pertinet collatione, &c.

Ad collationem, &c. venerabilis fratris nostri episcopi, & dilectorum filiorum capituli Firman. &c.

Ad collationem, &c. Venerabilis fratris nostri episcopi Amelen. & dilectorum filiorum priorum, & capituli, singulari quaque personarum ecclesie Amelen ordinis S. B. communiter vel diuisim pertinet, &c.

Ad collationem, &c. dilectorum filiorum prioris & portionariorum secularis ecclesie sancte Marie Magdalene Vlixibonen. communiter pertinet.

Ad collationem, &c. Dilectorum filiorum prepositi, & capituli sanctorum Colmae, & Damiani ecclesiarum de N. inuicem canonicè vnitate pertinet, &c.

Ad collationem, &c. Dilectorum filiorum Sacristae, & capituli secularis Ecclesie sancti Vincentii N. diocesis communiter pertinet.

Ad collationem, &c. Dilectorum filiorum Sacristae, Decani & seniorum de capitulo ecclesie N. communiter, vel diuisim pertinet. Et tunc dicitur ibi, seu si eisdem Decano, & seniori de capitulo, &c.

Ad collationem, &c. pertinet dilectorum filiorum clericorum perpetuorum beneficiorum, hebdomadariorum nuncupatorum Ecclesie N.

Ad collationem, &c. Dilectorum filiorum capituli S. N. episcopalis Ceble dictae tuae diocesis communiter pertinet.

Ad collationem, &c. Dilectorum filiorum quinque presbyterorum perpetuorum beneficiorum maioris altaris Ecclesie N. communiter pertinet, & successorum, & eisdem beneficiis dicti altaris, & tunc in duab. partibus circa finem ponuntur haec verba. Et successoribus: videlicet in vobis, Et si eisdem quinque presbyteris, & succes-

foribus suis, &c. Vel sic, Venerabilis fratris nostri episcopi N. & dilectorum filiorum Decani, & capituli, singulorumque canonicorum, & personarum N. necnon hospitalarij, seu prebendarij quinque vicariorum, & Sacerdotum maioris altaris N. communiter vel diuisim pertinet.

Ad collationem, &c. Dilecti filii Ioa. Sacristae ecclesie N. ratione sacristiae & quorundam perpetuorum beneficiorum quatuor vulgariter nuncupatorum, quae in dioecese N. obrinet, & successorum eius in eisdem sacrista, & beneficiis pertinet.

Ad collationem, &c. Dilecti filij N. de N. canonici N. ratione capellanarum, quas idem N. in ciuitate N. obrinet, & successorum suorum canonicorum dictae ecclesie capellaniae tempore obrinet. pertinet, &c.

Ad collationem, &c. Dilecti filij prepositi secularis ecclesie B. Mariae de N. pertinet.

Vel sic, Rectoris plebani nuncupati parochialis ecclesie N. dioecese pertinet.

Ad collationem, &c. Dilecti filij rectoris ecclesiarum de N. & A. ad inuicem canonicè vnitate pertinet.

Ad collationem, &c. Dilectorum filiorum duorum rectorum parochialis Ecclesie N. per duos solite gubernari rectores, quorum vnus duas & quilibet eorum quartam ipsius ecclesie partes obtinent. Ad collationem, &c. Dilecti filij rectoris quartae partis ecclesie N. per tres solite gubernari rectores, quorum vnus, &c.

Ad collationem, &c. Dilectorum filiorum perpetui vicarii, & portionariorum parochialis ecclesie sancti N. diocesis, dictae tuae diocesis communiter vel diuisim pertinet.

Ad venerabilis fratris nostri episcopi D. & dilecti filii abbatis monasterii sancti N. ordinis N. vicissim pertinet collatione, &c. Ad collationem, &c. Dilectorum filiorum capituli Ecclesie N. ordinis N. communiter vel diuisim pertinet.

Ad collationem, &c. Dilectorum filiorum abbatis, & coenobii monasterii S. N. diocesis Romanae ecclesie immediate subiecti ordinis S. Benedicti, &c.

Ad colla-

Ad collationem, &c. Dilectorum filiorum abbatis, & conuentus monasterii N.

Ad venerabilis fratris nostri episcopi N. & dilectorum filiorum sancti N. necnon dicte diocesis monasteriorum abbatum & conuentuum collationem, &c.

Ad dilectorum filiorum abbatis de N. & dilectarum in Christo filiarum priorissae & conuentus de N. per abbatem de N. qui est pro tempore, & priorissam soliti gubernari monasteriorum ordinis sancti N. diocesis collationem, &c.

Ad collationem, &c. abbatis & conuentus monasterii S. D. ordinis S. B. &c.

Ad collationem, &c. Dilecti filii praepositi, & dilectarum in Christo filiarum abbatissae & conuentus Monasterii de N. per praepositum & abbatissam soliti gubernari Cisterciens. ordinis N. diocesis. communiter vel diuisim pertinen.

Ad collationem, &c. Dilecti filii maioris prioris ecclesiae N. vel monasterii de N. ordinis diocesis praedicti, in qua, vel in quo duo priores, quorum vnus maior, alter vero minor prior ipsius ecclesiae vel monasterii nuncupati existunt pertinen.

Ad collationem, vel praesentatione dilecti filii magistri domus militiae de N. Cisterciens. ordinis N. diocesis. Ad commendationem dilectorum filiorum commendatorum, & fratrum domus hospitalis sancti Iohannis Ierosolymitan. sua diocesis. communiter vel diuisim pertinen.

Ad collationem dilectorum filiorum magistri, & fratrum domus hospitalis sancti N. Crucifixorum ordinis S. Augustini, communiter vel diuisim pertinen.

Ad collationem, &c. dilectorum filiorum Sacristae secundi, & portionariorum ecclesiae N. ordinis N. communiter vel diuisim pertinen.

Ad collationem, &c. dilectorum filiorum prioris, & fratrum domus sancti Sepalchri Dominici Ierosolymitani ordinis S. Augustini communiter vel diuisim pertinen.

Ad collationem, &c. Dilectarum in Christo filiarum abbatissae secularis ecclesiae S. N. N. Diocesis. communiter vel diuisim pertinen.

Ad collationem dilectorum filiorum magistri & fratrum domus hospitalis B. Mariae Theutonicorum Ierosolymitan. N. diocesis. communiter vel diuisim pertinen.

Ad collationem dilectarum in Christo filiarum priorissae, & conuentus monasterii S. Mariae N. per priorissam soliti gubernari ordinis N. sub cura, & secundum instituta ordinis fratrum praedicatorum viuentium communiter, vel diuisim pertinen.

Ad collationem, &c. abbatissae & conuentus monasterii sanctae N. diocesis, eiusdem sanctae communiter vel diuisim pertinen.

Ad collationem, &c. Dilecti filii praepositi, & dilectarum in Christo filiarum abbatissae, & conuentus monasterii N. Cisterciens. ordinis N. diocesis per praepositum, & abbatissam soliti gubernari communiter vel diuisim pertinen.

Ad collationem, &c. Dilectarum in Christo filiarum magistres, sororum, ac dilectorum filiorum magistri domus leprolarum N. diocesis.

Ad dilectorum filiorum Praepositorum, Decanorum, cantorum, custodum, capitulorum, singulorumque canonicorum, & personarum sanctorum N. & felicitatis N. diocesis. collationem ecclesiarum, &c.

Ad dilectorum filiorum vniuersorum presbyterorum, clericorum & laicorum fratrum maiorum calendarum nuncupatorum, certis anni temporibus in parochiali ecclesia beatae N. maioris oppidi N. diocesis. comorantium, & ecclesiastica beneficia in simul eferentium collatione, &c.

Ad venerabilis fratris nostri Episcopi Elnen. etiam ratione maioris capellaniae Ecclesiae N. mensae episcopali Elen. & dilectorum filiorum Albien. capitulorum, necnon Archid. Sacristae & praepositorum. Albien. hebdomadariorum sancti N. singulorumque canonicorum, & personarum earundem Ecclesiarum collationem, &c.

Ad collationem, &c. Dilectorum filiorum decani, & vniuersorum presbyterorum clericorum, & personarum calendarum nuncupatorum in parochiali ecclesia N. diocesis certis anni temporibus viuentium.

tium communiter, vel diuisim pertinen.

Ad venerabilis fratris nostri Episcopi Geben. Ac dilectorum filiorum capituli Geben. S. Iacobi prioratus nuncupati N. dioc. Ecclesiarum, nec non rectorum, priorum, nuncup. & portionariorum Ecclesie parochialis N. in qua quidem parochiali Ecclesia nonnulli clerici, nonnulli perpetui beneficiati portionarii nuncupati, fore noscuntur collationem, &c.

De expectatiuis pro regularibus.

Volentes in artibus, &c. premissorum tuorum intuitu, gratiam facere specialem, beneficium ecclesiasticum cum cura, vel sine cura per monachos monasterii N. ordinis N. diocesis in cuius monachus, vt asseris, ordinem ipsum expresse professus existis, gubernari consuetum. Cuius fructus, &c.

Volentes itaque premissorum tuorum intuitu, gratiam facere specialem beneficium ecclesiasticum cum cura, vel sine cura per monachos monasterii N. ordinis N. Diocesis gubernari consuetum cuius fructus, &c. & in medio literæ. videlicet, post districtius inhiiben. & ante. non obstat. dicitur sic. Decernente quamprimum vigore presentium huiusmodi beneficium fueris pacifice assecutus, dum Monasterio in hospitali dicti ordinis N. Diocesis cuius Monachus, & vt asseris, ordinem ipsum expresse profectus existis, ad dictum Monasterium N. transferendi, &c.

Cum fructus, redditus, & prouen. si beneficium ipsum in partibus, quibus antiqua taxatio decimæ ad medietatem eiusdem taxationis est reducta, & cum cura 60. & sine cura 30. Si vero in aliis partibus & cum cura 60. & sine cura fuerit 40. lib. Turon. secundum taxationem huiusmodi decimæ val. ann. non exceden.

Vel sic, Ad duo beneficia, cuius, seu quorum fructus, redditus, & prouen. si illud, vel illa in partibus, in quibus antiqua taxatio ad decimæ ad medietatem eiusdem taxationis est reducta, & ipsum vnum, vel ipsorum duorum alterum, cum cura 60. & sine cura 40. lib. Turon. part. secundum

taxationem huiusmodi decem valoris, &c.

De non obstantibus generalibus.

Non obstat quibuscunque statutis, & consuetudinibus ecclesie, in qua huiusmodi beneficium forsan fuerit, illis præsertim quibus caueri dicitur, quod nullus in dicta ecclesia N. præbendam assequi valeat, nisi de minori præbenda ad maiorem gradatim, & per opinionem ascendat contrariis iuramento confirmatione Apostolica, & cum clausula, etiam si Canonicatus & præbenda.

Vel sic, quod antiquiores Canonici gradatim meliores, si voluerint, possint, cum vacant, per se vel per alios optare præbendas, &c.

Vel sic, nisi de minori ad mediam, & de media præbe. ad maiorem gradatim, & optionem ascendat contrariis, &c.

Vel sic, non obstat. quibuscunque statutis, & consuetudinibus ipsius ecclesie, illis præsertim quibus caueri dicitur, quod nullus præfatam præbendam assequi valeat, nisi de inferiori præbenda ad prædictam præbendam graduatim, & per optionem ascendat contrariis, &c.

Non obstat. quibuscunque statutis, & consuetudinibus ipsius ecclesie, seu ecclesiarum, in qua seu quibus beneficium, seu beneficia huiusmodi forsan fuerint, illis præsertim in quibus forsan in aliqua huiusmodi caueretur, quod nullus inibi dignitatem, vel personatum, seu beneficium obtinere valeat, nisi Canonicus actu præbendatus, & capitularis, ac emancipatus eiusdem, seu maioris Herbipolen. ecclesiarum existat, contrariis, &c.

Non obstat. quibuscunque statutis, & consuetudinibus ecclesie, illis præsertim in quibus caueri dicitur, quod ipsam præbendam pro eo tempore obtinens, infra annum à tempore assecutionis eiusdem computandum, ad presbyteratus ordinem se promoueri facere teneatur. Alioquin ipse canonicatu, & præbenda eo ipso priuatus existat, quodq; nulli fructus, redditus, & prouentus ministrari debeant, nisi in sacerdotio huiusmodi fuerit constitutus. Vel

Vel sic, illis præsertim quibus cauere dicitur, quod nullus Canonicatus, & præbendam ecclesiæ S. Germani prædictæ obtinens illas, nisi de licentia Decani pro tempore existentis, & dilectorum filiorum capituli eiusdem ecclesiæ permutare valeat contrariis, &c.

Non obstant. tam. fe. re. Boni. Papæ 8. & bon. me. N. prædecessoris nostri, quàm aliis quibuscunque constitutionibus Apostolicis, necnon statutis, & consuetudinibus ipsius ecclesiæ sancti G. iuramento, &c.

Vel sic, quando tolluntur regulæ Cancellariæ, videlicet constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, atque nostris, necnon statutis, &c.

Non obstant. statuto Urbani, ex quo auetur ne quis duos Canonicatus & præb. simul infra muros N. obtinere valeat. Non obstant. fe. re. Bonifa. Papæ 8. prædecessoris nostri & aliis Apostolicis constitutionibus, & quibuscunque aliis, præsertim quibus dudum, volumus, quod in quibuscunque beneficalibus impetratio à nobis existat in antea obtinendum, non obstant. beneficali impetratio. &c. exprimentur, & quemcunque super huiusmodi impetrat. sine expressione dictarum non obstat. prætextu impetrando concessione, quod non obstant. huiusmodi non expressè haberentur expediendæ literæ nullius forèt roboris vel momenti, cum illa aliàs in suo robore permanfura; hac vice duntaxat specialiter, & expressè derogamus, &c. Non obstant. quod ipsa præpositura sancti P. per fe. re. C. Papam 11. prædecessorem nostrum ea de causa, vt dicitur, suppressa fuerit, vt de fructibus, redditibus, & pro- uen. ipsius præposituræ tres Canonicatus, & præb. ac vicarias in dicta ecclesia S. N. de nouo crearentur, quæ quidem suppressio nondum fortita esse suum imò de ipsa præpositura pluribus, & specialiter dicto clerico per fe. re. G. Papam 6. prædecessorem nostrum post dictam suppressionem dum vacauerit ipsa suppressione non obstant. fuerit compromissum, necnon quibuscunque statutis, & consuetudinibus ipsius ecclesiæ sancti N. contrariis, &c.

Non obsta. quod idem G. vt asserit, causam quam super dicta præpositura contra quendam aduersarium suum mouere intendebat, coram clerico auditori causarum, dicti palatij per nos committi obtinuit. Cuius statutum etiam habere volumus pro expresso & per me Boni. Papam 8. prædecessorem nostrum, quàm aliis quibuscunque constitutionibus Apostolicis, necnon statutis dictæ ecclesiæ, contrariis iuramento, &c. aut si alicui, &c.

Non obstant. quod prædictæ, vel alicuius regularis ordinis professor non existit, & quibuscunque constitutionibus Apostolicis, ac statutis, & consuetudinibus, Monasterij & ordinis prædictorum, iuramento, &c. contrariis, &c.

Non obstant. si dictus G. eidem hospitali tanto tempore non seruerit, quanto ante adeptionem beneficii secundum stabilita, seu statuta, & consuetudines dicti hospitalis seruire forsan teneretur, vel fuisset allecutus, etiam si non sit in ætate legitima, seu requisita, Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis prædictis, stabilimentis, seu statutis, & consuetudinibus contrariis etiam iuramento, &c. Seu si magistro pro tempore existenti, & dilectis filiis, fratribus dicti hospitalis, quod ad præsens magistro caret, vel quibusvis aliis. Et nota, quod quando mandatur prouideri de præceptoribus alicuius domus in nõ obstant. generalibus, videlicet, non obstant. fe. re. Bo. &c. Apostolicis additur, necnon domus, & ordinis prædictorum etiam iuramento, &c. quibuscunque, aut si pro aliis in dicto hospitali Apostolica forsan sint scripta directa, seu si aliqui, &c.

Non obstant. quod dictus Lucas tibias, & pedes tortos habet, ita quod vni pedum extortorum sibi inuicem corresponsdeant, & quibuscunque, cauere dicitur, quod nullus non liber membrorum in eiusdem Monasterij Monachum recipi possit, contrariis, iuramento, &c.

Seu si venerabili fratri nostro episcopo N. dilectis filiis Abbati Monasterij eiusdem, ac prioratus ipse cõuentualis existat conuentibus, vel quibusvis aliis, &c.

tium dictam ecclesiam sis pacificè affectus, prædictæ literæ, quas tibi de huiusmodi beneficiis, seu beneficiis prouideri mandamus vt præfertur, & processus habiti per easdem, & quæcunque inde secuta quoad dignitatem, vel personatum, seu curarum beneficium, aut officium duntaxat sint cassa, & irrita nulliusque roboris, vel momenti.

Seu, quod nos nuper tibi per alias literas de Canonicatu sub expectatione præbendæ ecclesiæ Patauien. prouidimus, & de beneficio, &c. gratiosè mandamus prouideri, & tecum vt huiusmodi beneficium cum cura, vel sine cura, si earundem literarum vigore conferretur recipere, & vnâ cum dicta parrochiali ecclesia quoad viueres retinere valere duximus dispensandum. Nos enim tecum, &c. *vt habetur infra in dispensatione ad incompatibilia.*

Vel sic, aut quod nos eidem Ioan. vt asserit, de Canonicatu sub expectatione præbendæ ecclesiæ S. Ioan. in Haugu. extra muros Herbipol. gratiosè concessimus prouideri, &c.

Vel sic, de Canonicatu sub expectatione præbendæ & supplementi ecclesiæ S. Ioan. in Haug. extra muros Herbipolen. ac beneficio ecclesiastico cum cura, vel sine cura, ad collationem, prouisionem, præsentationem, seu quamvis aliam dispositionem venerabilis fratris nostri episcopi P.

Ad idem etiam si dignitas, personatus, vel officium pertinet. vacan. vel vacaturo gratiosè concessimus prouideri.

Ad idem etiam si dignitas, personatus, vel officium, etiam electi fuerit, &c.

Aut, quod nos dudum sibi de expectatione maioris præbendæ ecclesiæ S. Ioann. in qua maiores & minores præbendæ existunt, per alias nostras literas gratiosè mandauimus prouideri, &c.

Seu, quod nos dudum eidem P. de vno in N. & alio in N. eccles. Canonicatibus sub expectatione præbendarum, ac beneficio Ecclesiastico, &c.

Seu, quod, vt asserit, dudum de Canonicatu sub expectatione præb. ac obligiorum

Ecclesiæ maiorum Bambergen. quorum quidem obligiorum fructus, redditus, & prouentus quinquaginta marchas argen. se. co. et. va. an. non exce. ac dignitatis, personatus vel officij in eadē Maiori, vel sancti Stephani Bambergen. aut S. Iacobi extra muros Bambergen. Ecclesiis gratiosè concessimus prouideri, cum Clausula impartita volumus propter litem quam habet, &c.

Vel sic, aut quod idem N. beneficium Ecclesiasticum cum cura, vel sine cura, ad collationem, vel prouisionem dilectorum filiorum Abbatis, & Conuentus Monasterij S. Vincentij ordinis S. Benedicti Sime. Diocesis. communiter, vel diuisim autoritate, & literarum nostrarum in ea forma, secundum quam pro pauperibus clericis beneficiandis dudum scripsimus, ibi concessarum se asserit expectare. Quas quidem literas, & processus habitos per easdem, & quæcunque inde secuta, exnunciamus, & irritamus, ac nullius esse roboris, vel momenti, &c. Nos insuper, &c.

Seu, quod dudum, vt asserit, de beneficio cum cura, vel sine cura ad collationem, prouisionem, præsentationem, seu quamvis aliam dispositionem venerabilis fratris nostri Archiepiscopi Maguntin. ac dilectorum filij Prepositi, Decani, & Capituli, singulorumque Canonicorum, & personarum Ecclesiæ Magun. communiter, vel diuisim pertinent. vacant. vel vacaturum gratiosè concessimus prouideri, vel per alias nostras gratiosè mandamus prouideri.

Quodque dudum eidem M. aut aliud beneficium Ecclesiasticum curatum, aut alias cum dicta Ecclesia in N. incompatibilia etiam si dignitas, vel personatus, seu officium cum cura, vel sine cura in Cathedrali, vel collegiata ecclesia, ac dignitas ipsa in cathedrali maior post pontificalem, aut in collegiata huiusmodi principalis foret ad dignitatem huiusmodi, quis per electionem assumeretur recipere, & vnâ cum dicta ecclesia in N. Diocesis. quod adueniret retinere liberè, & licitè valeret, fuit autoritate prædicta dispensatum. Nos enim, &c.

Vel sic, obtinere, & nos dum sibi de beneficio ecclesiastico & vacan. vel vacaturo, etiam si Canonatus & Præb. eiusdem ecclesie foret per alias nostras literas gratiosè mandamus prouideri.

Vel sic, aut quod nos dudum tibi, vt asseris, de vno ex prioratibus, seu plebanatibus secularium, & collegiarum ecclesiarum ciuitatis, vel Dioc. Floren. vacan. vel vacaturum per alias nostras literas gratiosè mandauimus prouideri.

Seu quod nos nuper eidem Ioan. vt asserit, de vna in S. Andrea, & de alia in S. Iuliani Vlixbon. ecclesiis perpetuis portionibus, &c. vacan. vel vacaturum gratiosè concessimus prouideri. Et nos hodie tibi Canonatum sub expectatione præbendæ, ac officij ecclesie B. Mariæ Traiecten. per alias nostras literas gratiosè diximus prouidendum, quas quidem literas, & processus habitos per easdem, & quacunque inde secuta, in suo volumus robore permanere, quacunque constitutione seu ordinatione Apostolica contraria, non obstan.

Aut, quod dictus Nicolaus, vt asseritur, parrochiam ecclesiam de N. Diocesis, cuius fructus, redditus, & proventus illam pro tempore obtinenti, & in ea non residenti ultra 40. libr. Turon. similia non valere annuatim noscitur, obtinere volumus, &c.

Aut quod, vt asseris, dudum in Canonico cum Alfen. Ecclesie autoritate ordinaria fuisti receptus. Aut quod idem Nicolaus, vt asseritur, parrochiam ecclesiam prædictam & perpetuam Vicariam sine cura ad sanctæ Lucie in dicta ecclesia, ac perpetuum beneficium sine cura præmissaria nuncupatum, ad B. Mariæ virginis in parrochiali de N. dictæ Diocesi, ecclesiis altaribus, & quorum omnium fructus, &c. sex marc. arg. æsti. va. an. non exced. noscitur, obtinere volumus, &c.

Et dudum Canonatum, & Præb. ecclesie S. Bartholomæi Andegauen. vigore quarundam literarum Apostolicarum, prout ex ipsarum forma poteris, infra tempus debitum acceptasti, & tibi de eis

dum obtinuisti prouideri, cum clausula volumus, &c.

Et tibi de Thesauraria ecclesie sancti N. Maguntin. quæ simplex officium existit, certo modo vacan. Apostolica fuit autoritate prouisum, &c.

Vel sic, aut quod dudum eidem Alphonso, vt asserit, de parrochiali ecclesia S. Eulalie de N. prædictæ Diocesis, cuius fructus, &c. non exced. tunc certo modo vac. & cuius possessionem nondum habet, Apostolica fuit autoritate prouisum, cum clausula volumus, &c. Ad idem concessimus prouideri.

Aut quod nos dudum eidem Alphonso, vt asserit, de Archidiaconatu plebis sancti Blasij N. Diocesis, cuius 300. at de parrochiali ecclesia sancti N. Diocesis, quæ tunc certo modo vacare sperabatur, quorum omnium fructus, &c. non exced. gratiosè concessimus prouideri, cum clausula volumus, &c.

Seu, quod nos dudum eidem Io. vt asseritur, de præpositura ecclesie Melden. quæ dignitas curata, & principalis in eadem ecclesia existit, & ad quam quis consuevit per electionem assumi, cuiusque fructus, &c. non excedunt certo modo vacan. cuius possessionem non habet, per literas nostras gratiosè mandauimus prouideri, &c.

Aut quod, vt etiam asseris, in singulis B. Mariæ de N. & in sancti N. N. Diocesis, & in sanctæ N. & in sancti P. necnon in sanctæ A. de N. parrochialibus ecclesiis N. Diocesis singula perpetua beneficia, quorum omnium fructus, &c. obtinere, nosq; dudum tibi de vno, &c. Contradictores, &c. non obsta. quod idem C. vt asserit, causam supradictam super prædicta propositione, contra quendam suum aduersarium mouere intendebat, coram certo auditore causarum dicti palatii per nos committi, cuius statum etiam habere volumus pro ext. resso, etiam pie me, &c.

Vel sic, aut quod super altari sine cura S. Gulielmi virginis sito in ecclesia sanctorum P. & M. Argen. contra quendam suum aduersarium in causam mouere intendis, &

dis, & in Palatio Apostolico committi citationem ad partes decerni obtinuisti, ac dudum, &c.

Aut idem M. vt asserit, super Parrochiali ecclesia sancti N. dictæ Diœcesis, cuius fructus, &c. in palatio Apostolico noscitur litigare, cum clausula volumus, &c.

Vel sic, super Parrochiali ecclesia de Malamorte dictæ Diœces. in Rom. cur nosceris litigare, aut si hodie pro alio, &c.

Aut quod, vt asseris, Canonicatum, & Præb. ac thesaurariam ecclesiæ S. Godegrandi N. Diœcesis, de quibus tunc certo modo vacan. prouideri mand. & per quorum Canonicat. & præb. & thesaurariæ, quæ simplex officium est assecutionem dictos Canonicat. & præb. S. N. dimittere tenearis, si illos interim non dimiseris in Palatio Apostolico, vt asseris, litigare. Volumus aut quod quam primum Canonicatum, & Præbendam sancti N. ecclesiarum, cum verò dignitates, personatus, vel curati officij huiusmodi possessionem vigore presentium fueris pacificè assecutus, Parrochiam ecclesiam prædictam quos, vt præfertur, obtines, & quos ex tunc decernimus omnino, prout ad dimittendum dictos Canonicatum, & Præbendam sancti M. te sponte obtulisti, dimittere tenearis, &c.

Aut quod idem M. vt asserit, super Parrochiali ecclesia in M. dictæ Diœcesis in palatio Apostolico litigando pro se, & contra quendam aduersarium diffinitiuam sententiam reportauit, & super reportat, &c. & litigat. Seu, quod idem Io. asserit Canonicatum, & Præbendam Floren. & sanctæ Mariæ Argen. necnon sanctæ Mariæ de partura N. Diœcesis ecclesiarum plebanatus, qui curat. & dignitates principales in eisdem ecclesiis existunt, & ad quos cõsueuerunt, qui per electionem assumi, & quorum omnium fructus, &c. non excedunt in simul ex dispensatione per se. re. Bonif. Papam 8. prædecessorem nostrum sibi concessa, noscitur obtinere, quod ipse, &c. Vel sic, seu quod, vt asseritur, Canonicat. & Præb. ac scholastriam in R. quæ dignitas est ad quandã perpetuam vicariam

sine cura in Dolen. ecclesiis, quorum fructus, &c.

Seu quod idem B. vt asseritur, quoddam S. Candichon nuncupatum consuetu clericis secularibus in perpetuum beneficium ecclesiasticum assignari, Redon. Diœcesis cuius fructus, &c. noscitur obtinere, &c. Seu, quod idem M. quosdam perpetuos redditus, & consuetos, in titulum beneficij ecclesiastici assignari, quorũ fructus, &c. non excedunt, noscitur obtinere, &c. Seu quod idem M. quasdam perpetuas decimas in parrochia de N. dictæ Diœces. in perpetuum beneficium ecclesiasticum clericis secularibus assignari solitas, quæ illas obtinenti, & in eadem Parrochia non residet ultra quinque libras similes turon. non valent annuatim, noscitur obtinere.

Nota, quod talis non intitulatur de huiusmodi redditibus, siue decimis, sed tantummodo dicitur clericus A. Diœcesis. Aut, quod idem N. vt asserit, vt alteram portionem Parrochialis ecclesiæ per duos solite gubernari rectores N. Diœces. noscitur obtinere, &c.

Seu, quod, vt asseritur, dudum in rectoriam hospitalis pauperum domus Dei nuncupatæ de N. Diœces. tunc certo modo vacan. per fratres dicti hospitalis electus existit, ac Canonicatum, & Præb. ecclesiæ Finist. quos tunc obtinebas, & quorum fructus, &c. non excedunt de facto expoliatus existis, &c. & super Prioratu S. P. de R. ordinis S. Aug. dictæ Diœces. autoritate Apostolica tibi commendato, quem possides nosceris litigare.

Seu, quod asseris Canonicat. & maiorẽ Præb. ecclesiæ N. in qua maiores, & minores præb. fore noscuntur, ac Parrochiam ecclesiam in G. necnon quoddam perpetuum beneficium, in nono choro in Hagenon obtines, & super quadã perpetua vicaria in Sting. in Palatio Apostolico litigas, & dudũ tibi de Canonicatu, & Præbenda in Burgis dictæ Diœces. & quadam alia perpetua vicaria in M. ecclesiis, quæ quidem beneficium, & vicariæ sine cura sunt, tunc certo modo vacan. Apostolica extitit autoritate prouisum. Aut si hodie, &c.

De clausula volumus.

Volumus autem quod quamprimum vigore presentium Canonicatum & Præb. ac beneficium huiusmodi fueris pacifice assecutus, huiusmodi presentibus literis, & huiusmodi processibus habitis per eandem, & quæcumque inde secuta, quo ad reliquum assequendi sint cassa, & irrita, nulliusq; roboris, vel momenti, &c.

Volumus autem, quod quamprimum vigore presentium dignitatem, personatum, aut officium curatum fueris pacifice assecutus, eandem Parrochiam ecclesiam, quam, ut præfertur, obtines, quam ex nunc vacare decernimus, omnino dimittere tenearis, quodque post triennium à data presentium computan. præbendam, vel aliquam dignitatem, personatum, seu officium, aut beneficium aliquam seu aliquod, vigore earundem non acceptes, & de illa, vel de illo facias tibi provideri administrare Canonicis eiusdem ecclesie S. Stephani, si interim tibi de aliqua præbenda inibi non provideatur, esse desistas, &c. decernentes irritum, & inane, si secus actum fuerit in præmissis. Nulli ergo, &c.

Volumus autem quod idem A. quamprimum vigore presentium beneficium curatum huiusmodi fuerit pacifice assecutus, dictam Parrochiam ecclesiam, quam ex nunc vacare decernimus, &c. omnino, prout ad id te sponte obtulisti, dimittere tenearis. Nulli ergo, &c.

De Iudicibus & eorum ordine.

In ordinatione Iudicum, Præpositus, vel Decanus alicuius ecclesie, tanquam maiores, Priori, Præposito, vel Decano alicuius Monasterii tanquam, minoribus postponuntur.

Priori prædicatorum, & Guardianus Minorum, possunt esse vnà cum aliis Iudicibus, sed soli non, & debent semper poni post alios Iudices, &c. Canonicos, & tunc datur clausula, non obsta. indulgentiis. Nota, quod ordo præponitur Diocesis, & ordo S. Benedicti Hanueten. Diocesis, sed præponitur ciuitatis & Monasterii S.

Dominici Naunen. ordinis S. Benedicti. Item, titulus Præmonstratenis præcedit ordinem Præmonstraten. ordinis, & similiter B. Mariæ de Pitiers ordinis S. Benedicti. Item, dicitur Prioratus S. Petri de monte Felice Camaldulen. Diocesis ordinis Panorum. Diocesis, & non dicitur Prioratus Monasterii S. N. quia non vocatur Monasterium, sed Prioratus.

Item nota, quod Iudices qui ponuntur in literis Apostolicis, debent poni & ordinari secundum maioritatem, in quibus existunt prælationum, dignitatum, & officiorum in quib. existunt, prout profertur. Electo enim non scribitur episcopo, nisi fuerit consecratus, & episcopus consecratus est præponendus in literis Apostolicis Electo.

Item, Præpositus, postponitur Decano, & Decanus Archidiacono, & Archipresbytero, Prior, Plebano, Archidiacono Archipresbytero.

Item locus semper debet iungi cum Diocesis, nisi sit aliquid impediens.

Item, in domibus, vel locis Hospitalium vel militiarum, semper cognomen huius loci, seu domus particularis postponi debet generali titulo, seu cognomini huiusmodi hospitalis, seu militiae: vnde male diceretur Alsua vel militiae, &c. sed potius dici debet domus hospitalis S. Ioa. Ierosolymitani in Alsua, vel domus militiae de Calleria de uatello, vel in Osferdi Itaq; locus, vel Osua, vel macello, & similia postponuntur, ut supra.

Item, quando scribitur Sacriste, semper ponitur secularis ecclesie. Si verò fuerit Sacrista maioris ecclesie, dicitur ecclesie tantum.

Item, Sacriste, Custodi & Camerario Monasterii scribi non potest: *ut not. gloss. in Cle. & si principalis de rescr. quia habent officia, & non dignitates, ut dicit Specu. in tit. de iud. deleg. §. fin.*

Item, Decano rurali scribi non potest, *ut dicit gl. in d. Clem. & si principalis.*

Item, quando scribitur Plebano pro Iudice, tunc non dicitur ecclesie, sed solum plebis, ut est ille qui tenet sub se Canoni-

eos, vel alios sub plebanos, sed Plebanus Parrochialis ecclesie simpliciter, non est ille, & hic non poterit esse Iudex.

Item, quod non vni, vel duobus, aut tribus Iudicibus scribi consuevit.

Item, si scribitur pluribus Canonicis, tunc dicitur Canonicis ecclesie Florent.

Item, quando scribitur Officiali, non dicitur ecclesie, & non scribitur nisi officiali maiorum prelatorum.

Item, quando scribitur Abbati, si sit Monasterium, scribitur Abbati Monasterii, si vero scribitur Abbati secularis ecclesie, scribitur Dilecto filio Abbati secularis & collegiate ecclesie. Nota, idem fit si Sacrile, quando ponitur secularis ecclesie, nisi in ecclesia cathedrali, quia tunc non dicitur secularis, sed solum Sacrile ecclesie Melden. Et quando scribitur duob. Sacrile, sed Cathedralis, & Collegiate ecclesie, dicitur sic: Dilectis filiis maioris, & secularis S. Stephani Meten. ecclesiarum Sacrile, Salutein, &c.

Item, quando scribitur Priori, non debet dici ecclesia, nisi fuerit Prior ecclesie Cathedralis. Sed quando scribitur Priori Monasterii, vel Preposito Monasterii, vel Decano semper debet dici per Priorem, vel Decanum, aut Prepositum soliti gubernari.

Item, non ponitur ordo in salutatione.

Item nota, quod in partibus ultramontanis committitur officiali, in Italia vicario.

Item, quando scribitur Preposito, Decano, Cantori, &c. semper debet dici ecclesie, sed quando scribitur Archidiacono, vel Canonico maioris Ecclesie non est neesse quod ponatur Ecclesie.

Item, Capellano, vel Rectori alicuius Ecclesie, non scribitur vt Iudici.

Item nota, quod quando scribitur vni Canonico cathedralis, & Decano, vel alii Prelato Collegiate Ecclesiarum, tunc Canonicus est postponendus. Si vero scribitur duobus Canonicis cathedralis, & vni Prelato Collegiate Ecclesiarum, tunc Canonicus sunt preferendi, non seruatur hodie, quia Prelatus preponitur, & sapientius duo officiales, & vicarij dantur. Itē no-

ta, quod in Iudicibus nunquam datur duo Iudices, hodie istud non seruatur. Item nota, quod non datur pro Iudice perpetuus Commendarius sub nomine commendae, etiam si peteretur in supplicatione, sed posset dari sub alio titulo, & sub nomine clericali: & si committeretur sub nomine clericali, attende derogationem. *cap. statutum de refer. in 6. videlicet*, quod non sit de personis quibus causa committitur.

Item nota, secundum ordinationem Bonifacii Papae 8. cause audiendae autoritate literarum sedis apostolice, non committuntur, nisi personis dignitate prefulgentibus, vel personatum habentibus siue ecclesiarum Cathedralium canonicis, qui si fuerint regulares, debet fieri mentio de ipsorum ordine, vel officiis principalibus superiorum Prelatorum. i. ipsorum, aut preteritorum, predictorum, ac Guardiano minorum cum clausula non obstantibus indulgentiis, quia si Guardiani, vel filii Priori ordini tuo a sede apostolica dicitur esse concessa, quod ipsius ordinis fratres non teneantur se intromittere de quibuscunq; negotiis, quae ipsis per eiusdem sedis literas committuntur, & poni debet haec clausula, immediate post testes. Et si esset litera quare testes, immediate poni debet post conclusionem Clausulae, non obstantibus indulgentiis, &c. & si non omnes, &c. Dat. &c.

Si ille cui scribitur non est Prior, vel Guardianus, sed forte Inquisitor haereticae prauitatis, tunc dicitur hoc modo, non obstantibus indulgentiis, quae ordini fratrum praedicatorum, siue minorum, cuius tu filius Inquisitor professor existis, a sede apostolica, &c. & debent poni dicti Guardianus & Prior vltimo post alios iudices etiam canonicos. Et nota, quod post clausulam, non obstantibus indulgentiis sequitur clausula, Et si non omnes, &c.

Item nota, quod principalis officialis episcopi, & Prior conuentualis, licet obedientiaris, dari possunt iudices, officialis vero forensis & prior claustralis non: *vt in cle. Et si principalis de refer. Et similiter potest dari Iudex officialis datus per capitulum. se. va. vt dicitur gl. in d. clem.*

Item,

Item, an conseruator possit dari iudex dubium est, & eget declaratione, *ut dicit gl. ibi.*

Item nota, quod omnis prioratus est dignitas si est conuentualis, & aliter non: *ut dicit gloss. in d. cl. & si principalis.* Et ista est ratio, quod prior Conuentualis potest dari iudex, quia est in dignitate.

Item nota, quod quando literæ impetrantur ad tres iudices, debet poni post clausulam testes, clausula illa: Et si non omnes his exequendis potueritis interesse, duo vestrum ea nihilominus exequantur. Sed si sunt duo episcopi, & vnus Abbas, vel decanus, vel persona alia, nõ mutatur regula illa, sed ponitur per ordinem *ut supra*, videlicet, duo vestrum, &c.

Item, quando iudices dantur ex vtriusque partis consensu, vel voluntate partis, tunc debet dici per Apostolica scripta mandamus, &c. quando verò etiam ponitur locus, tunc dicitur sic, mandamus quatenus apud locum de N. vtriusque, &c.

Item nota, quod in matrimonialibus scribitur semper episcopo, qui si fuerit suspectus, scribitur alteri episcopo, & dicitur sic: *ideoq. F. T. cum dicta. E. venerabilem fratrem N. Archiepiscopum N. cui esset in hac parte scribendum, habeat ea ratione suspectum, quod dicitur Ioa. And. suus familiaris exiit, per Apostolica scripta mandamus, quatenus, &c.*

Item nota, quod in causis quæ debent committi episcopo, sicut in matrimonialibus, &c. quando episcopatus esset alicui commendatus, & esset commendatarius in episcopatu, vel ciuitate sua, tunc dicitur in commissione, ac si esset episcopus, videlicet, venerabili fratri nostro episcopo Sagien, &c. quando verò esset absens ab episcopatu, tunc committitur proximiori Episcopo sic dicendo, cum dilectus filius noster Ludouicus ad sanctum Laur. in Damaso presbyter Cardinalis, qui tunc ecclesie apostatæ præesse dignoscitur, & cui tanquam Episcopo Canen. esset scribendum dum in hoc casu ad præsens in Rom. cur. resideat.

(Venerabili Patriarchæ Constantino-

politani, similiter archiepiscopo Beneuen. similiter Episcopi Deranten.

Dilecto filio Iohanni electo Veracten.

Similiter magistro Iohanni de Colacelo, notario nostro.

Similiter magistro Iohanni N. capellano nostro & causarum palatii Apostolici auditori, salutem, &c. Similiter Abbati monasterii Cassinens.

Similiter Abbati monasterii de sancto Vito Veracten. Diocesis.

Similiter priori monasterii S. Petri N. Diocesis sic dicitur, quia prioratus nuncupatur. Similiter priori monasterii sancti N. dioc. N. per priorem soliti gubernari, sic dicitur, quia monasterio non est alius maioris dignitatis.

Similiter priori monasterii S. N. per priorem soliti gubernari N. Diocesis.

Similiter priori monasterii sanctorum quadraginta martyrum extra muros N. per priorem soliti gubernari, &c. Similiter Proposito & decano monasterii, videlicet, præposito monasterii S. N. per priorem, &c. Decano monasterii S. N. Floren per decanum soliti gubernari, &c. Guardiano domus fratrum ordinis Ierosolymitani S. Augustini N. diocesis. Abbati secularis & collegiatæ Ecclesie S. P. Alb. diocesis. Priori domus fratrum prædicatorum ordinis prædicatorum N. dioc. abbati ecclesie S. Andree in Scotia.

Priori secularis & collegiatæ ecclesie S. P. Flor. Præposito ecclesie S. N. N. Dioc. Similiter decano, archidiacono, cancellario, Thesaurario, cantori, &c. in dignitate constitutis. Archidiacono ecclesie Herbip. & hoc intellige de maiori Archidiacono. Archidiacono de Marsallo in ecclesia Met.

Plebano plebis S. N. Venetiarum ad Palatium, similiter canonico in communi possunt dicere, & est melius, Archidiacono vel Canonico Herbipol.

Francisco Masses Canonico Basilica principis Apostolorum de Vrbe.

Iohanni Petri canonico Venetor. Vicario Veronen.

Priori ecclesie non dicitur, nisi sit Cathedralis, Officiali Veronen. Vicario

Vicario venerabilis fratris nostri Episcopi Apolitan. generali. Sacristæ ecclesiæ Mülten. Sacristæ secularis ecclesiæ Fir. N. diocæs.

Dilectis filiis S. Lamberti de N. & S. Antonij N. Diocæs. monasteriorum Colonien. & Herbipolen. plebanis, &c. Dilectis filiis, Priori de Præstolio, & B. Mariæ de N. ac sancti Ioan. de N. plebum, &c.

Dilectis filiis, sancti Petri, & sancti Agricoli Auinionen. Decanis & Sacristæ eiusdem sancti Agricolæ ecclesiarum, salutem.

Dil. fil. priori secularis & collegiatæ S. Thomæ, & Ludouico in maioris ac Viterbien. Leodien. & Bononien. ecclesiarum canonicis, &c.

Dil. fil. sacristæ & præceptori ac F. N. canon Barchionen. salutem, &c.

Dil. fil. vt suprâ duobus abbatibus & decano ecclesiæ ciuitatem.

Dile. fil. abbati de N. & præposito Bononien. per præpositum soliti gubernari monasterij N. diocæs. & priori maioris ecclesiæ Vlten. in qua maiores & minores priores fore nascuntur, salutem, &c. Dilect. fil. Zamen. & Examen. Colonien. diocæs. decanis ac archidiaconi inserta Hildesemen. diocæs. ecclesiarum, salutem, &c.

Dil. fil. decano S. Petri, ac cantori maiorum ecclesiarum Leodien.

Dil. filio Ioanni N. canonico ecclesiæ O. ac officiali M. dilectis fil. decano N. ac de N. de O. sua in eadem ecclesia, &c. dilectis fil. montis sanctæ Mariæ, & SS. Mariæ & Georgij Francforden. Maguntinen. diocæs. decanis & cantori eiusdem montis sanctæ Mariæ ecclesiarum, salutem, &c. dilect. fil. montis S. Iacobi, ac secularis & collegiatæ S. Alfonsi Visten. abbatibus ac præceptori Visten. ecclesiarum, salutem, &c.

Dile. fil. abbati S. Petri de N. & sancti N. ac sancti P. de N. per præpositum soliti gubernari N. diocæs. monasteriorum præpositis, salutem, &c.

Dilectis filiis, S. sepulchri N. & sancti P. de D. præpositis, ac scholastico Serlen. Leodien. Magunt. & Colocen. diocæs. ecclesiarum. Dilectis fil. Io. & Petro de N. cano-

nicis, ac decano S. Mauritij Maguntin. ecclesiarum. Dilectis fil. sancti P. & sancti Io. Herbipolen. monasteriorum abbatibus, ac decano ecclesiæ S. Io. in ham. extra muros cameracen. Dilectis filiis, decano maioris, ac eiusdem & sancti P. Cayn. ecclesiarum thesaurariis.

Dilect. filiis, monasterij in ham. per præpositum soliti gubernari, Verdenis diocæs. & Brexinen. præpositis, ac decano S. Sebastiani ecclesiarum.

Dilectis filiis, priori B. Mariæ de N. & præposito maioris ecclesiarum ac officiali N. salutem, &c. Dilectis filiis, decano sancti P. & Ioan. N. canonicis maioris Visten. ecclesiarum.

Dilect. fil. Io. & P. ac Ia. canonicis ecclesiarum, &c.

Dil. fil. præposito S. N. Magunt. & eiusdem ac S. A. Ammonem. ecclesiarum Decanis, &c.

Dil. fil. Thesaurario sancti Io. de N. & G. ac B. maioris Treuer. ecclesiarum canonicis, salutem, &c.

Dil. fil. S. Ioan. Columbien. & S. Agricoli Auinionen. ac S. Iaco. Viterb. ecclesiarum decanis.

Dil. fil. decano S. Agricoli & præposito S. Agathi Allen. ac sacristæ maioris Ammonen. ecclesiarum, Salutem.

Dilectis filiis, beatæ Mariæ montis S. Angeli Colonien. & S. Victoris decanis, ac Ludouico N. canonico Colonien. ecclesiarum.

Dil. fil. de Casa Dei & de Floriaco ac Axitan. monasteriorum abbat.

Dilectis filiis Abbati monasterij N. & Meten. ac sancti P. Auinionen. ecclesiarum decanis.

Dil. filiis, abbati monasterij sancti N. Colonien. & Gult. ac Bellicen. ecclesiarum præpositis.

Dil. fil. S. Agricoli Auinionen. & beatæ Mariæ N. decanis, ac scholastico eiusdem S. Mariæ Camerten. ecclesiarum.

Dil. fil. archidiacono Cusan. & B. ac Io. canonicis Buten. ecclesiarum.

Dilectis filiis abbati sancti Benedicti de Bario, & præposito de Gallo, monasterio.

Yyyy

riorum, Vticen. ac officiali Vticen. Salutem, &c.

Dil. fil. S. Io. prope nouum & S. Saluatoris Honenen. Norman. dioc. monasteriorum abbatibus, ac officiali not.

Vener. fratri episcopo Culmen. & dile. fil. præposito ecclesie Culmen. ac offic. N.

Dil. fil. præposito S. Aneti. & decano beate Mariæ ad gradus. ac Ioann. N. canonico maioris Cammen. ecclesie. Salutem, &c.

Dil. fil. monasterijs in finibus terre Leonen. ac Purin. ecclesiarum abbatibus.

Dil. fil. decano sancti N. Auinionen. & præposito Vticen. & sacristæ eiusdem S. N. ecclesiarum.

Dil. fil. abbati monasterij S. Iusti & S. Saluatoris. ac S. Ioan. N. ecclesiarum decanis.

Dil. fil. abbati monasterij S. Nicolai d. N. & priori secularis & collegij Nicolai, ac præposito Acten. ecclesiarum.

Venerabili fratri episcopo Eboracen. & dilect. fil. Salmantin. & Ambulen. ecclesiarum decanis.

Dil. fil. præposito S. Thomæ Argen. & decano sancti Angeli Auinionen. ac cantori eiusdem S. Thomæ N. ecclesiarum.

Dilectis filiis, decano S. Agricoli Auinionen. & præposito S. Clementis de Castello, archipresbytero S. Martini de N. Frisingen. ecclesiarum.

Dilect. fil. præposito Patauen. & eiusdem ac S. Agricoli Auinione. ecclesiarum decanis.

Dilect. fil. S. Petri Argen. Lugdun. & S. A. dioc. monasteriorum abbatibus, ac officiali Lugdun. &c.

Venerab. fratrib. Metenf. & Virdunen. episcopis, ac dilect. fil. archipresbytero collegiate B. Mariæ N. dioc. eccl.

Dilect. fil. maioris & secularis ac collegiate S. Stephani Castellan. ecclesiarum ac sacristæ.

Venerab. fratri Ioa. episcopo Caurien. nostro in vrbe in spiritualibus vicario.

Venerab. fratri Iacobo, olim archiepiscopo Ydiotem, in patriarcham Constantinopolit. Electo administratori in spiritualibus, & temporalibus ecclesie Ydiotem, Salutem, &c.

Venerab. fratri E. episcopo olim Theoten in archiepiscoporum Regim. electo.

Venerab. fratri P. episcopo Sabin. administratori in spiritualibus & temporalibus ecclesie Aquilan. per sedem apostol. deputato, Salutem.

Dil. fil. Io. N. curie caularum camera apostolicæ auditori, &c.

Dil. fil. Vicegerenti auditoris generalis caularum curie camera apostolicæ in ciuitate N. Salutem.

De Intitulatione.

NOta quod omnes presbyteri Cardinales intitulantur hoc modo.

Dil. fil. F. t. sancti Laurentij in Lucina presbytero Cardinali. excepto vno videlicet 12. Apostolorum, qui intitulatur hoc modo N. Basilicæ 12. Apostolorum presbytero Card. vt in c. cum olim. de priuilegijs. & in c. ad Apostolicam sedem. de sent. & re iud. lib. 6. Episcopi autem Cardinales intitulatur hoc modo. F. episcopo Portuen. & non fit mentio de titulis. Diaconi Car. similiter sine titulis nominantur hoc modo, N. S. Georgij ad velum aureum diacono Card.

Nota, quod nullus debet intitulari de duob. titulis personalibus vel beneficalibus. Vnde incongrue diceretur, Dil. fil. M. de Maguntis de Pelicanis canonico Aquila. quia debet tolli vnus ex dictis titulis.

Nota, quod creatus canonicus in gratia expectatiua, si postea alias literas impetraret, debet intitulari canonicus, licet non sit præbendatus.

Nota, quod si Papa scienter sub titulo dignitatis aliquem nominet vel honoret per hoc verbum, in dignitate, approbat. c. Romanus de sent. excom.

Nota, quod in salutatione literarum Papæ non ponitur, in Christo, puta. Ven. in Christo fratri. vel dilect. in Christo filio, alioquin falsa est litera. vt crimine fal. c. quam graui. quod verum est, dummodo non scribatur Abbatissæ ac Monialibus: quia tunc bene ponitur in Christo. vt refer. ca. cum dilecta. vel regibus, vt charissimo in Christo filio de conuersa. conu. cap. charissimis. Item

Nofro. Item, in salutatione non ponitur, nostro, puta, vener. fratri nostro, vel dilecto filio capellano nostro, vel Subdiacono nostro, Salutem, &c.

Puncta. Item, ubi in salutationibus nomen propriū non exprimitur, puta, cum scribitur Episcopo, debent poni duo puncta priusquā ponatur nomen eius cui scribitur, sicut Episcopo: Præposito: Decano: Abbati, &c.

Venerabili fratri, filij. Item nota, quod Papa vocat Episcopos & superiores Venerabiles fratres. Abbates vero & inferiores, ac etiam Principes, ac alios Barones, filios indifferenter: Reges autem charissimos appellat.

Nota bene hoc, quod quando dicitur dilecto filio N. Canonico Herbipolen. Decretorum doctore, Salutem, &c. postea in prosecutione literarū ibi, tibi, vt asseris, &c. Abbreuiator, &c. non debet dici Decretorum doctor, ex quo antē in salutatione positum est affirmatiuē quōd est Doctor, similiter de quibuscunque aliis titulis.

Rex & episcopus. Item, in intitulationibus quando scribitur Regi & episcopo, debet Rex præponi episcopo: vt in c. a. ne sed. vac. ibi, Rex quoque cum regni, &c.

Monachus & canonicus. Quando scribitur monacho & canonico, præponitur monachus, vt in cap. Deus qui de vit. & honest. cler. ubi primō nominantur monachi, secundo canonici regulares, tertio alij religiosi. Ex ordine illius literarū habes, arguere prærogatiuam in nominando & scribendo prædictis, & præ hoc facit, quia monachi teū monachorum institutio est antiquior, quā institutio canonicorum irregularium, vel aliorum religiosorum.

Item aduerte, quia quando deberēt nominari aliqui notati de aliquo vitio, tunc debet primō nominari non dignior, sed ille qui magis est infectus in illo vitio, secus in actu virtuoso. Ita dicit Nicol. in ca. auaritie, de præb. per illum sextum, quia ibi fuerūt primō nominati canonici regulares quā monachi, licet sint digniores, vt in nota præcedenti, quia canonici regulares magis peccabant in illa auaritia.

Excommunicatus. Quando non est certum quōd quis sit excommunicatus, vt quando petit absolui

ab excommunicatione, si quam incurrit, & non apparet ex narratis ipsum esse excommunicatum, vel pars dicit talenti presbyterum esse excommunicatum, tūc non obstant præmissis debet appellari, dilectus filius: quia in primo casu non apparet ipsum esse excommunicatum, & tamen secundo casu non creditur assertioni partis.

De gradibus semper debet quis intitulari de gradu: vt dilecto filio magistro Iaquet de Iaquetis canonico Iaqueten. Decretorum doctore, literarum apostolicarum abbreuiatori, Salutem.

Et aduerte, quia quando quis est officialis, semper nomen officij debet poni ante salutem, vt in notula præceden. ita, vt semper sit vltimus titulus, &c. Monachus si est Licentiatus, vel graduatus, debet de illo intitulari, vt, dilecto filio monacho N. diocesis. Licentiato in Decret.

Item nota, quōd in intitulatione Decani & Capituli, non dicitur ecclesie, sed dilectis filiis Decano & Capitulo Melden. vt habetur in cap. dilectus filius. C. de præb.

Intitulationes pro secularibus.

Venerabili fratri Patriarchæ Ierosolymitano, & dilectis filiis priori & capitulo ecclesie dominici sepulchri Ierosolymitani ordinis sancti Augustini, Salutem, &c.

Dil. fil. Ioa. An. primicerio eccl. S. Marci Venetiarum.

Dil. fil. Ioa. An. Archidiacono Magalon in ecclesia Ventrilien.

Dil. fil. Ioa. An. rectori archipresbytero nuncupato parrochialis plebis nuncupate S. Vincen. N. dioc. Dil. fil. Ioa. An. Decretorum doct. officij appellationum prouincie nostre Marchie Anthonit. Iudici, &c.

Dilecto filio Ioa. An. personæ personatus in Hagnovv. in rebus N. diocesis. Dilect. fil. Ioan. rectori priori nuncupato curatæ, & secularis ecclesie prioratus nuncupate D. N. diocesis.

Dil. fil. Ioa. An. canonico Basilicæ principis Apostol. de vrbe.

Yyyy a

Nomen officij.

Secus in literis iusticie.

Iudex in Marchia.

Personæ.

Canonica S. Petri.

Portionario.

Dil. fil. Io. An. perpetuo portionario ecclesie sancti Iacobi Columbrien.

Dilect. fil. Io. An. rectori minoris portionis de capella. N. per duos, quorum vnus minorem, alter vero maiorem ipsius ecclesie portionem obtinet solitis gubernari rectorum Examen dioc. Dil. fil. Ioa. An. rectori parochialis ecclesie S. Ia. in Hamen. dioc. ces.

Capellanus capellaniae.

Dil. fil. Ioa. An. perpetuo beneficiato ad altare sancti Petri N. dioc. ces.

Dilect. fil. Io. An. Capellaniae beate Mariae Perusin. sic dicitur quando est chorus de per se.

Dilecto filio. Ioann. An. perpetuo beneficiato in Basilica principis Apostolorum de vrbe.

Scriptori poenitentiarie.

Dilecto filio magistro D. literarum sacre poenitentiarie scriptori familiari nostro, &c.

Auditori Acolito.

Dil. fil. Io. An. capellano nostro, & causarum Palatii Apostolici auditori.

Dilect. fil. Ioa. An. Acolito nostro. volentique tibi, qui etiam Capellanus noster exiltis.

Legato.

Venerabili fratri N. Episcopo Portuen. Apostolicae sedis Legato.

Nuncio.

Venerabili fratri N. Episcopo Melchion. Apostolicae sedis Nuncio.

Cardinali vicario.

Dilecto fil. Io. An. tt. sanctorum Marcellini & Petri Presbytero Cardinali in Proincia nostra Marchiae Archonitan. pro nobis, & Ecclesia Roma. in temporalibus Vicario generali, Salutem, &c.

Vicario in vrbe.

Venerab. fratri Io. An. Episcopo Spolitan. nostro in bonis spiritualibus vicario.

Auditori camerae.

Dilecto filio magistro Io. An. Capellano nostro, causarum curiae camerae apostolicae generali auditori.

Dilecto filio N. perpetuo vicario in Ecclesia domus N. ordin. Carmelitarum Burdegal.

Scholari.

Dilecto filio N. scholari N. dioc. ces.

Abbreniati.

Dilecto filio magistro N. rectori literarum apostolicarum abbreviatori. Gratia familiaritatis & deuotionis obsequia.

**Gubernatori patri-
monij.**

Dilecti fil. N. in prouincia nostra Marchiae Anconitan. pro nobis, & Roma. Ecclesia in temporalibus vicario generali, re-

ctori prouinciae nostri patrimonij B. Petri in Tuscia.

Dilecto filio nobili viro N. militari Neapolitan. prouinciae nostrae Marchiae Anconitan. pro nobis & Rom. Ecclesiae Re-

ctori. Dile. fil. N. legum doctore, & consistorij Apostolici aduocato, ac terrae nostrae Conneti pro nobis, & Rom. ecccl. in temporalibus rectori & potestati, &c.

Dilecto fil. N. in ciuitate nostra N. eiusdem comitatu, territorio, & districtu pro nobis, & Roma. Ecclesiae in temporalibus vicario generali.

Venerabili fratrib. Episcopis, & dilecti fil. Abbatibus, Praepositis, Ministris, Guardianis, & aliis Ecclesiarum Prelatis, & Rectoribus, necnon & vniuerso clero, tam religionis cuiuscunque professionis, & ordinis, quam secularibus in beati Petri patrimonio constitutis, Salutem, &c.

Venerabilibus fratribus, Archiepiscopo Cracouiae eiusq; Suffraganeis, & dilectis filiis electis, Abbatibus, Prioribus, Praepositis, Decanis, Archidiaconis, Plebanis, Archipresbyteris, & aliis ecclesiarum Prelatis, & Rectoribus, Capellanis quoque, & Collegiis, & Conuent. Astertien. Cluniacen. Praemonstraten. sanctorum Benedicti, & Augustini Carthusien. Grandimonten. & aliorum ordinum, ceterisque personis Ecclesiasticis, tam regularibus, quam secularibus, exemptis, & non exemptis, prioribus desuper, & praepositoribus, seu magistris, & aliis fratribus domorum hospitalis sancti Iohannis Ierosolymitan. & domus sanctae Mariae Theutonicorum, & Caluteran. eorumque loca, & locatis per ciuitate, dioc. & prouincias, Terracinen. constitut. Salutem, &c.

De ordine fratrum Minorum.

Dilecto filio Ioan. Iacobo de Alexandria, ordinis fratrum Minorum, professori in Theologia magistro, Salutem, &c.

Ministro prouinciali ordinis fratrum Minorum prouinciae Panem. Antonio Petri de A. fratri tertij ordinis sancti Francis de po-

de pœnitentia nuncupati, Ecclesiæ S. Francisci domus fratrum minorum Ioan. de N. ordinis fratrum Minorum professori provincie S. Francisci, secundum minorem ipsius ordinis provinciali Ministro.

De ordine Prædicatorum.

Dilectis filiis N. magistro, & diffinitoribus, ac fratribus ordinis Prædicatorum Rothomagen. in generali capitulo causarum ibidem celebrant. proxima convenien. Salutem, &c.

Dilecto fil. Io. N. ordinis Prædicatorum conventus N. diocesis.

Priori provinciali, & fratribus ordinis fratrum Prædicatorum provincie Alemannie, secundum ipsius ordinis.

Ioan. de N. conuerso ordinis Prædicatorum.

Ioan. N. ordinis fratrum Prædicatorum, & Theologiæ professori in regno Franciæ hæreticæ prauitatis inquisitori.

De ordine Carmelitarum.

Dilecto filio N. Provinciali ordinis fratrum Carmelitarum, provincie N. secundum morem dicti ordinis per sedem Apostolicam deputati.

Prior generalis, & fratres ordinis beate Mariæ de Monte Carmeli Ecclesiarum, domus fratrum ordinis Carmelitarum Benen.

De ordine fratrum eremitarum S. Augustini.

Dilecto filio Priori generali fratrum ordinis eremitarum S. Augustini.

Ioan. An. domus Papien. ordinis fratrum eremitarum S. August. professori.

Prior & fratres domus fratrum eremitarum S. Augustini. S. Io. N. Herbipolen. diocesis.

Dilecto filio Ioan. An. ordinis fratrum eremitarum S. Augustini, ac Sacræ Theologiæ professori in Insula Cypri, minori pœnitentiario nostro, Salutem, &c.

De alio ordine S. Augustini.

Dilecto fil. Ioan. An. Canonico Ecclesiæ Taurinen. ordinis S. Augustini. Vel

fratrum Canonico Ecclesiæ S. Io. in nu. ordinis S. Augustini diocesis N. Salutem, &c.

Ioan. An. c. onico Monasterii S. Antonii ordinis sancti Augustini Meten. dioc. Salutem, &c.

Dilectis filiis, capitulo ecclesiæ Melden. ordinis sancti Augustini.

Dilectis filiis, magistro, & fratribus domus hospitalis S. Francisci cruciferorum Constella in Pedemontis Thianen. ordinis sancti Augustini, Præceptori domus sancti Antonii Mediolanen. ordinis sancti Augustini

Fratri domus S. Pauli primi eremite in mat. ordinis S. Augustini N. diocesis.

Fratri eremitarum sancti Pauli primi eremite, ordinis S. Augustini, domus fratrum sancti Pauli primi eremite, sanctæ Mariæ virginis, ordinis S. Augustini N. diocesis, Salutem, &c.

Priori, & fratrib. domus Sepulchri Domini Ierosolymitani sanctæ Annæ Barchinon. ordinis S. Augustini. vel sic. Priori prioratus ecclesiæ Sepulchri Domini ordinis S. Augustini, Romanæ ecclesiæ immediate subiecti, quia sunt exempti.

Nota bene, quod superior ipsius ordinis dicitur.

Prior, & Papa est Abbas ipsorum.

Priori, & fratribus domus seruorum S. Mariæ Senen. ordinis S. Augustini.

Priori, & eremite sancti Hieronymi ^{S. Hieronymi.} nuncupati Prioratus. Hunc ordinem approbavit Gregorius VIII. anno 4.

Priori prioratus de N. ordinis S. Augustini N. Diocesis.

Præposito prioratus sanctæ Mariæ ordinis S. Augustini N. diocesis.

Præceptori, & fratribus hospitalis nostris sancti Spiritus in Saxia de vrbe, ordinis S. Augustini.

Antonio Io. fratrum seruorum sanctæ Mariæ, ordinis S. Augustini professori, minori pœnitentiario nostro.

De ordine S. Benedicti.

Dilecto filio Ioan. An. Monacho Ecclesiæ S. N. ordinis S. Benedicti N. diocesis, Salutem, &c.

Monachi
S. Hierony-
mi.

Prior Monasterii beate Mariæ de pie-
tate, per priorem soliti gubernari ordinis
Monachorum S. Hieronymi.

Venerabili fratri Episcopo Dulen. &
dilectis filiis Priori, & Capitulo, singulisq;
personis ecclesiæ Dulen. ordinis sancti Be-
nedicti.

Abbati monasterii S. N. Beneuentan.
Rom. Ecclesiæ immediatè subiecti, ordi-
nis S. Benedicti, &c.

Abbati monasterii sancti N. ordinis S.
Benedicti diocesis N. Salutem, &c.

Monacho monasterii S. Mariæ Cataue-
nen. ordinis S. Benedicti.

Abbati, & conuentui monasterii loci e-
remitarum, ordinis S. Benedicti N. dioc.

Ioanni Iacobo monacho monasterii S.
Stephani Floren. ordinis S. Benedicti.

Abbati monasterii S. Ioannis seruorum
Dei. ordinis S. Bened. territorii monaste-
rii Cassien. quod nullius diocesis existit.

Vel sic, Abbati monasterii S. Matth. seruor-
um Dei, ord. S. Bened. territorii monaste-
rii N. quod quidem territorium nullius
diocesis existit.

Prioris prioratus S. Hieronymi ordinis
S. Benedicti N. diocesis.

Prioratus Monasterii S. Eusebii de Vr-
be per priorem soliti gubernari, ordinis
S. Benedicti, cuius Monachi secundum
instituta regularia beati Petri confessoris
viuunt.

Eleemosynario S. Ioa. ad Roma. Ecclef.
nullo medio pertinentis, ordinis S. Bene-
dicti N. diocesis, &c.

De ordine Præmonstraten.

Dilecto filio Ioanni Iacobi Militan.
Præmonstraten. ordinis N. diocesis.

Venerabilibus fratrib. Patriarchæ,
episcopo, & episcopis, ac dilectis filiis Ab-
batibus, Priorib. Præpositis, Decanis, Ar-
chidiaconis, Plebanis, Rectorib. & aliis ec-
clesiarum, Monasteriorum Prælati, ipso-
rumq; vice geren. Capitulisq;, & Conue-
tibus ecclesiarum, & Monasterioru ipso-
rum, cæterisq; personis ecclesiasticis, secu-
larib. & regularib. exemptis, & non exem-
ptis, Cisterciën. Clunaciën. Præmonstraten.

De ordine Præmonstraten.

Dilecto filio Ioanni Antonio Monacho
eremi Camaldulen Melden. Diocesis de-
cretorum docteri.

Prioris, & conuentus monasterii N. per
priorem soliti gubernari Cartusien. ordi-
nis Melden. Dioc. Commendator, & fra-
tres domus B. Mariæ Theutonicorum Ie-
rosolymit.

In literis iniustitie extenduntur.

Estes autem qui fuerint nominati, si
se gratia, odio, vel timore subtraxe-
rint, cæsuræ simili appellatione celsi-
te, compellas veritati testimoniu phibere.

Si verò duo.

Quod si non ambo his exequendis po-
tueritis interesse, alter vestru ea ni-
hilominus exequatur.

Si verò plures.

Quod si non omnes, &c. Duo aut vnus
vestru ea nihilominus exequatur.

S. Eusebii
de vrbe.

Pluribus.

Camaldulen. Cartusien. sanctorum Bene-
dicti, & Augustini, Valisumbrosæ, & aliorum
ordinum, & domorum hospitalis S.
Io. Hierosolymitanen. S. Mariæ Theuto-
nicorum, & Calaten. humiliatorum, ma-
gistris, Prioribus, Præceptoribus, necnon
principibus, Ducib. Marchionib. Comitibus,
Capitaneis, Potestatib. Vicariis, Ca-
stellaneis, Comitib. quoque ciuitatum, &
vniuersitatum terrarum, & locorū, ac Pri-
oribus Præpositis ancianis, & aliis vniuersi-
tis, & singulis, ad quos præsentis literæ
peruenerint, &c.

Dilecto filio Abbati monasterii Clunia-
cen. ordinis N. Diocesis.

Nota quod omnes religiosi ordinis
Cluniacens. censentur Monachi Clunia-
cens. & sic quoad eos non habet locum
Translatio, quod puidet illis de beneficiis.

Dilecto filio Raymundo Abbati mona-
sterii Cluniacen. Prioratus S. Ioa. de Cyl-
leyo Meten. diocesis. ordinis S. N.

De ordine sancti Dei.

DE ordine fratrum eremitarum &
Augustini habetur vt supra.

Idem habetur supra de eremitis S.
Pauli.

Dilecto filio Ioanni Antonio Monacho
eremi Camaldulen Melden. Diocesis de-
cretorum docteri.

Prioris, & conuentus monasterii N. per
priorem soliti gubernari Cartusien. ordi-
nis Melden. Dioc. Commendator, & fra-
tres domus B. Mariæ Theutonicorum Ie-
rosolymit.

In literis iniustitie extenduntur.

Estes autem qui fuerint nominati, si
se gratia, odio, vel timore subtraxe-
rint, cæsuræ simili appellatione celsi-
te, compellas veritati testimoniu phibere.

Si verò duo.

Quod si non ambo his exequendis po-
tueritis interesse, alter vestru ea ni-
hilominus exequatur.

Si verò plures.

Quod si non omnes, &c. Duo aut vnus
vestru ea nihilominus exequatur.

Ideoq.

SI Cardinali: Circumspectioni tuae. Si episcopo: Fraternitati tuae. Si plures: Vestræ. Si sint alii inferiores discretioni vestræ, vel tuae. Si episcopo cum vno vel duobus inferioribus, dicitur, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus vocatis, qui fuerint euocandi, & auditis hincinde propositis, quod iustum fuerit, appellatione remota, decretatis facien quod decreueritis per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Quod si non omnes, &c. Si episcopus auctoritate nostra.

Rationi congruit, & conuenit honestati, vt ea, quæ de Romani Pontificis gratia processerunt, licet eius superueniente obitu, litera Apostolicæ super illis confectæ nõ fuerint suum consequatur effectum.

Communis forma pauperum expectatiue pro graduatis, &c.

Innocentius, &c.

Venerab. fratri, &c. vel dilectis filiis, &c. Dilecti filii Ioa. de N. pauperis clerici N. Diocesis apud sedem Apostolicam constituti supplicationibus inclinatis, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus de vita, & conuersatione ipsius Ioa. qui, vt asserit, beneficium aliquod ecclesiasticum non obtinet, & quem per certos examinatores super hoc a nobis deputatos, de literatura ipsius examinari fecimus diligenter, quique in illa repertus idoneus ad beneficium ecclesiasticum obtinendum, solerter inquiren. si eum vitæ laudabilis, & honestæ conuersationis esse reppereritis, & aliquod beneficium ecclesiasticum non obtineat, aliudque Canonicum non obstat, ei de aliquo beneficio ecclesiastico cum cura, vel sine cura, consueto ab olim clericis secularibus assignari, dummodo in Cathedrali ecclesia non existat. Cuius fructus, redditus, & proventus, si cū cura 40. si verò sine cura fuerit 24. li. turon. par. secundum taxationem decimæ, si taxatū fuerit, & si taxatum

non fuerit secundū quod de illo pro decima huiusmodi persolui communiter consuevit, va. an. non exce. Ad collationem vel provisionem, Venerabilis fratris nostri episcopi Ostiens. pertinen. si quod in ciuitate, vel dicta diocesi vacat ad præsens, aut cūm vacuerit, & idē Ioa. per se, vel procuratorem suum ad hoc legitime constitutum, infra vnius mensis spatium postquam sibi, vel eidē procuratori de ipsius beneficii vacatione reducerit acceptandum, auctoritate nostra prouideri curetis. Inducen. per vos, vel alium, seu alios eundem Ioa. vel procuratorem suum eius nomine, in corporalem possessionem dicti beneficii Et defenden. inductum ac facien. ipsum Ioa. vel pro eo procuratorem prædictam ad illud, etiā si canonicatus, & præbe. fuerit, vt est moris, admitti sibiq. de ipsius beneficii fructibus, redditibus, prouentibus, iuribus, & obventionibus, vniuersis integrè responderi. Contradictores auctoritate nostra appellatione postposita compescendo Non obstant. si alicui super provisionibus sibi faciendis de huiusmodi, vel aliis beneficiis ecclesiasticis in illis partibus speciales, vel generales dictæ sedis, vel legatorum eius sub quacunque verborum forma literas impetrarint, etiam si per eas ad inhibitionem, reservationem, & decretum, vel alias quomodolibet sit processum. Quibus omnibus, præterquam auctoritate nostra, beneficia huiusmodi expectantibus præstatum. Ioa. in huiusmodi beneficii assignatione volumus anteferri. sed nulum per hoc eis, quod assignationem beneficiorum aliorum, præiudicium generari. Seu si eidem episcopo, vel quibusuis aliis communiter vel diuifim à dicta sit sede indultum quò ad receptionem, vel provisionem minimè teneantur, & ad id compelli, aut quòd interdici, suspendi, vel excommunicari non possunt. Quodque de beneficiis ecclesiasticis ad eorum collationem vel provisionem coniunctim, vel separatim spectantibus, nõ valeat prouideri per literas Apostolicas, non facientes plenā, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Et que

hinc ponitur communiter, dumtaxat in aliis vero, vt in textu.

Quando vnus iudicium est episcopus, tunc ponitur: Tu frater episcopo cum aliter a nihilominus exequamini. Reseruat canonice, & præbendæ ac dignitate ecclesiæ cathedralis primo vacaturum.

Aliud pro-
Rom. pon-
quem o-
mnium
beneficio-
rum eccle-
siasticorum
dispositio
permitter,
nonnulla
ex eis pri-
usquam
vacent
sua, & se-
dis Aposto-
licæ dispo-
sitioni
quandoq;
reseruat,
ut de illis
cum va-
cant
per sui &
dicte sedis
providentiam
salubris
valet
provideri,
&c.

Et qualibet alia dictæ sedis indulgentia generali, vel speciali cuiuscunque tenoris existat, per quam præsentibus non expressam, vel totaliter non insertam effectus eorum impediri valeat quomodolibet, vel differri, & de qua cuiusque toto tenore habenda sit in nostris literis mentio specialis. Nos enim præfato episcopo, ne de beneficio huiusmodi interim etiam ante insinuationem præsentium, & processum per eas habitorem ei factam, nisi postquam sibi constiterit quod Ioan. vel procurator prædicti beneficium huiusmodi acceptare noluerint, disponere quoquomodo præsumant, districtius inhibemus, decernentes irritum, & inane si secus super his à quocunque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Quod si non omnes his exequendis potueritis interesse, duo vestrum ea nihilominus exequantur. Datum, &c.

Ad futuram rei memoriam, illa quotidiana nos pulsant instantia, & ecclesiarum omnium impellit sollicitudo, ut promotio civitatis ecclesiarum, & præsertim Cathedralium successu vtilium, sub quarum felici directione salubriter gubernari valeat, personarum fulciatur præsidio, Apostolicos diffundamus iugiter excogitatus. Hinc est, quod nos cupientes, de vno Canonatu, vna præbenda, & dignitate, personarum, administratione, vel officio ecclesiæ Nos quos per cellum, vel decessum, aut dimissionem, vel alias qualitercunque vacare contigerit, per nos, vel sedem Apostolicam personarum idonearum, provideri motu proprio.

Et si omnium ecclesiarum, ac Canonatuum, & præbendarum, & beneficiorum ecclesiasticorum, tam cum cura, quam sine cura, plenaria dispositio ad Romanam pontificem pertinere noscatur. Nonnunquam tamen idem Pontifex, priusquam vacent suæ, & sedis Apostolicæ dispositioni, ac collationi specialiter reseruat, & de illis cum vacant per dictæ sedis providentiam salubriter valeant provideri. Cupientes igitur, &c.

Nota alia evidentialia.

NOta quando impetrans petit ad collationem ordinarii, tunc scribitur Iudici eiusdem diocesis aliis scribitur ordinario, nisi impetrans per annum stetit in Curia tunc enim scribitur tribus iudicibus, & poterit iudex scribere processum in curia. Nec ponitur illa clausula, quod si tu præsentis, sed illa, quod si non omnes. Quando ponitur in communi forma ad collationem episcopi, semper dantur tres iudices, & episcopus in illo casu non potest esse aliquis eorum.

Si sit dispensatum super defectu natalium dicitur sic, cum quo aliquas, ut non obstat, &c. vel cum quo dudum super defectu natalium, &c. vel qui, ut asserit. Alii ponunt defectus post verbum, videlicet, post non obstat, beneficalia.

Quandocunque in communi forma pauperum tunc iudices dantur pro non graduatis, tres oportet omnes illos tres, vel in partibus, vel in curia tantum accipere.

Nota, quod omne beneficium est incomparabile cum ista forma, de se: sicut, religiosus quodlibet beneficium est incomparabile per se, licet non per accidens, videlicet, per commendam, vel, &c.

Nota tamen, quod vigore regularum Cancellariæ Apostolicæ, beneficium minoris valoris quàm 24. non facit incomparabile.

Quando impetrans aliquod beneficium obtinet, debet sequi hæc clausula: Volumus autem, quod idem clericus quam primum vigore præsentium beneficium aliquod fuerit pacifice afflictus, præfata parochialem Ecclesiam, quam, ut præfertur, detinet, & quam ex tunc vacare decernimus, omnino demittere teneatur, quod si tu præsentis literas, &c.

Nota, quando scribitur tribus iudicibus videlicet, si impetrans petit ad collationem episcopi, vel per triennium fuit in curia, &c. Et impetrans aliquod beneficium obtinet, tunc post verbum teneatur, ponitur hæc clausula, Nos enim præfato Archiepiscopo, vel Episcopo ne de beneficio huiusmodi, &c. vique atten-

tari. Et sequitur tunc clausula, quæ semper ponitur in hoc casu, quod si non omnes his exequendis potueritis interesse, duo vestrum ea nihilominus exequantur. Si autem impetrans nihil habet, &c. tunc post illa verba, mentio specialis dicitur. Nos enim prefato Episcopo, vel Archiepiscopo ne de huiusmodi beneficio, &c. vique, quod si non omnes, &c.

Communis forma pauperum.

Venerabili fratri Archiepiscopo Maguntinen.

Simili modo de Curia, & Episcopo, Clerici, Fratritati tuæ per Apostolica scripta, ut Diocesis, mandamus, quatenus de vita & conuersatione ipsius clerici, qui, ut asserit, beneficium aliquod ecclesiasticum non obtinet, &c. ut inueniatur per certos examinatos super hoc, & non deputatos à nobis, de literatura examinatos, ut ritè cum diligenter, quiq; in illa reperiuntur, ut sit idoneus ad beneficium ecclesiasticum obtinendum, solerter inquirentes, si fructum, vel eam vitæ laudabilis, & honestæ conuersationis esse repereritis, & aliquod beneficium ecclesiasticum non obtineat, aliudque fructum S. N. Canonice non obstat, ei de aliquo beneficio ecclesiastico cum cura vel sine cura, consuetudo, ab olim clericis secularibus cuius fructus assignari, dummodo in cathedrali ecclesiastica, &c. non existat. Cuius fructus, &c. si cum cura, vel sine cura, si vero sine cura fuerit, & arguatur, si taxatæ fuerit, vel si taxatum non fuerit secundum quod de illo pro decima huiusmodi persolui communiter consuevit valorem an. non exee. Ad collationem vel præsentationem dilectorum filiorum, Præpositi, Decani, & Capituli ecclesiæ beate Mariæ N. Dioc. communitatis pertinentis si quid in ciuitate Anguntinensi vel dicta Diocesi ubi dictus N. perpetuam mansionem se asserit elegisse, vacat ad præsentationem, aut cum vacauerit, quod idem clericus per se, vel procuratorem suum ad hoc ab eo legitime constitutum, infra

vnus mensis spatium postquam sibi, vel eidem procuratori de ipsius beneficii vacatione constiterit, duxerit acceptandum, auctoritate nostra providere procuratorem suum, seu alios clericum, vel procuratorem suum eius nomine in corporalem possessionem huiusmodi beneficii, & defendendū inductū, ac facien- dum ipsum clericum, vel procuratorem prædictum ad illud, etiam si Canonicatus & præben. fuerit, ut est moris, admitti, sibiq; de ipsius beneficii fructibus, &c. integrè responderi. Contra dictores, &c. Non obstant, si alicui super provisionibus sibi faciendis de huiusmodi, vel aliis beneficiis ecclesiasticis in illis partibus speciales, vel generales dictæ sedis, vel legatorum eius, ab quacumq; verborum forma literas impetrarint, etiam per eas ad inhibitionem, reservationem, & decretum, vel alias quomodolibet sit processum. Quibus omnibus, præterquam auctoritate nostra huiusmodi beneficia expectantibus, in huiusmodi beneficii ascensione dictum clericum volumus antequam, ex quo videtur, sed nullum per hoc eis, quo ad ascensionem beneficiorum aliorum præiudicium generari. Seu si eisdem Præposito, Decano, & Capitulo, vel quibusvis aliis aliquis in communiter, vel diuisim ab eadem sede indulgentiam, quod ad receptionem, vel provisionem alicuius minime teneantur, & per se ad id compelli, aut quod interdicti, suspendi, vel excommunicari non possint, quod de beneficiis ecclesiasticis ad eorum collationem, seu provisionem coniunctim, vel separatim spectantibus, nulli valeat promideri per literas Apostolicas non factas. Et qualibet alia dictæ sedis indulgentia generali, vel speciali cuiuscumq; tenoris existat, per quam præsentibus, non expressam, vel totaliter non insertam effectus earum, & de qua cuiusq; toto tenore habenda sit in nostris literis mentio specialis. Volumus, quod si tu præsentibus literas non potueris, sed notueris exequi, possint, &

Zzzz

bitur ad collationem mandatum datus, & etiam potestatem. *Abbas, & Et insuper prefatis Praeposito, Decano, & conuenius Capitulo ecclesie beatae Mariae, ne de be- Abbatisse, neficio huiusmodi interim, etiam ante in- & conuenius sinuationem presentium, & processuum Praepositi, per eas habitorum ipsis factam, nisi post- & conuenius, quam eis constiterit, quod idem Clericus & sic de a- per se, vel procuratorem praedictum hu- luis regula- iusmodi beneficium acceptare noluerint ribus pom- disponere quoque modo praesumant di- tur, comu- strictius inhibemus. Decernentes irritum niter vel di- & inane si secus super his a quoqua, qua- usim. Quauis autoritate scienter, vel ignoranter do autem ad contigerit, attentari. Dat. &c.*

Decani & Aut quod nos alias eidem B. qui, ut asse- Capituli, rit, de beneficio ecclesiastico cum cura, vel videlicet, sine cura vacan. tunc, vel vacaturo con- de seculari sueto ab olim, &c. si sit regularis. Ad colla- bus, dici- tionem, vel provisionem dilecti filii Prae- tur, comu- positi, &c. pertinen. in ea forma, secundum niter perit- quam pro pauperibus clericis beneficium- nent. Et in- dis dudum scripsimus, per alias nostras li- rellegitur- teras mandauimus provideri. Volumus- que plures autem quod quamprimum dictus H. vi- persona. gore presentium dictam ecclesiam N. sue- Quando no- rit assecutus, aliae nostrae literae, & huius- petitur ad- modi processus, &c. secuta ex tunc omni- collatione- no sint casae, & irritae, nullusq; roboris vel Abbatis & momenti, Et insuper exnunc, &c. conuenius,

Abbatissae & conuenius, Priorissae & conuenius, vel Praepositi, Decani, vel Canonum, &c. Ecclesiae N. Diocesis. Quando au- tem quod postquam idem clericus vigore presentium benefi- cium aliquod fecerit pacifice assecutus, dictam ecclesiam, si eam interim euincat & assequatur quam ex tunc vacare de- cernimus, omnimodo dimittere teneatur, alioquin omni iu- ri sibi in ea vel ad illam quomodo libet competenti cedere te- neatur. Et sic, competenti prout ad id se sponte obtulit cede- re teneatur.

Nota alia euidentia.

Vide, pro graduatis in hac forma, eo- munitur dantur tres iudices sicut in speciali, & datur vnus in curia, & duo in partibus si petantur, sicut in specia- li forma.

In capitulo, communiter, dicitur: sed in regularibus, communiter vel diuisum, in ista forma communiter.

Quando quis, qui in forma pauperum gratiam habuerit, expedire vult literas in secunda forma pauperum sibi fact. tunc superius non fiet mentio de expectatiua, sed inferius in loco solito, & dicitur sic, Nos enim alias nostras literas, per quas idem clericus beneficium ecclesiasticum cum cura, vel sine cura, &c. expectabat, & proces- sus habitos per easdem, & quaecunq; inde secuta cassamus, irritamus, & annullamus, nullusq; roboris sint, vel momenti.

Quando vero literae non sunt confectae, dicitur sic. Nos enim assignamus super provisione dicto clerico faciendam.

Nota, quod in communi forma pauperum, in literis pro graduatis siue non graduatis, nunquam ponitur clausula, seu si hodie, &c.

Quando mandatur provideri, vel fit processus alicui de certo beneficio vacante, quod nondum possidet, dicitur sicut superius in praedicta forma, &c. cui, ut asserit, nuper de parochiali ecclesia N. diocesis tunc certo modo vacan. per alias nostras literas du- ximus providendum.

Quando literae non sunt confectae, tunc dicitur post verbum vacan. gratiose concessimus provideri, super qua quidem concessione gratiae, Apostolicae litterae minime sunt confectae, & quem per certos examinatores super hoc a nobis deputat, &c.

Inferius vero dicitur sic, Volumus autem, quod idem Clericus, quamprimum vigore presentium huiusmodi beneficium fuerit pacifice assecutus, praefatam ecclesiam si eam minime conferri contingat, & assequatur, omnino dimittere. Alioquin omni iuri sibi in ea, vel ad eam fieri contingat, non ponuntur in his literis confectis, &c. prouidimus.

Si vero sit expectans in speciali, non fit mentio superius, sed inferius, & dicitur sic, quodq; concessiois gratia per nos dicto Clerico nuper facta, de beneficio ecclesiastico cum cura ad collationem pertinen. sint cassa & irrita, nullusq; roboris, vel momenti, nisi expectans de Canonica- tu sub expectationem praeben. quia tunc superius, qui, ut asserit Canonica- tu sub expectatione praeb. non obtinet. *Fr.*

Forma pauperum pro graduatis.

Dilecto filio N. de N. presbytero N. Baccalauero in legibus. Salutem, &c. Honestatis & scientiæ meritis placeat studen. libenter prosequimur Apostolicæ sedis munificentiæ specialiter, vt dum noua perceptione bonorum prospexerint se fecundos virtute, adiectione cõtina se reddere gaudeant insignitos. Cum itaq; sicut accepimus, tu per literarum exercitium, iuris ciuilibus studio laudabili insistenti, ad ea, diuina gratia tibi suffragate, profeceris quod in eodem gradum Baccalauereatus obtinere meruisti. Nos volentes tibi, qui in iure Canonico, vt asseris, studes, vt ex ipsius studii commendando labore fructum tibi gaudeas peruenisse, præmissorum meritum tuorum intuitu, gratiam facere specialem beneficium ecclesiasticum cum cura consuetum clericis secularibus assignari dummodo in Cathedrali ecclesia nõ existat. Cuius fructus, &c. si cum cura 25. si verò sine cura fuerit 18. mar. se. taxat. deci. val. an. non excc.

Ad collationem, prouisionem, præsentationem, seu quamuis aliam dispositionem, Venerabilis fratris nostri episcopi N. pertinenti si quod in ciuitate, vel dioc. N. dummodo in Cathedrali ecclesia non fueris, vacat ad præsens, vel cum vacauerit, quod tu per te, vel procuratorem tuum ad hoc legitime constitutum, infra vnus mensis spatium postquam tibi vel eidem procuratori de ipsius beneficii vacatione constiterit, duxeris acceptandum, conferendum tibi post acceptationem huiusmodi cum omnibus iuribus, & pertinentiis donationi Apostolicæ reserues, districtius inhibentes eidem episcopo ne de huiusmodi beneficio interim, eua ante acceptationem eandem, nisi postquam ei constiterit quod tu, vel procurator prædictus illud nolueris acceptare, disponere quoquo modo presumant, ad decernendum ex nunc, &c. attentari. Non obstanti si quis super prouisionibus sibi faciendis de huiusmodi, vel aliis beneficiis ecclesiasticis in illis partibus, speciales, vel generales dictæ sedis, vel legato-

rum eius literas impetrarint, etiam si per eas, &c. processus quibus omnibus, præterquam auctoritate nostra beneficia huiusmodi expectantibus, te in huiusmodi beneficii assecutione volumus anteferris, sed nullum per hoc eis quoad assecutionem, &c. generari, aut si eidem episcopo, vel quibuslibet aliis cõmuniter, vel diuisim ad dicta sit sede indultum, quod ad receptionem, vel prouisionem alicuius minime teneatur, & ad id compelli, aut quod interdicti, suspendi, excommunicari nõ possint, quodque, de huiusmodi, vel aliis beneficiis ad eorū collationem, vel præsentationem, &c. effectus huiusmodi gratiæ impediri, &c. vsq; speciales. Seu quod iuper t. de parrochialibus, ecclesiis inuicem Canonice vnitis, quarum fructus, &c. 26. li. tur. par. sec. co. ex. va. an. vt asserunt, non excedunt nosceris litigare. Vt vnus autem quod quamprimum vigore præsentium huiusmodi possessionem fueris pacificè assecutus, dictas parrochiales ecclesias, si interim eas euincas & assequaris, quas ex tunc vacare decernimus omnino, prout ad id te sponte obtulisti, dimittere. Alioquin omni iuri tibi in eis, seu ad eas quomodolibet competenti cedere tenearis. Nulli ergo, &c.

Quocirca, &c. Mandamus quatenus vos, &c. alias beneficium huiusmodi per nos, vt præmittitur, reseruatam, si tempore nostræ huiusmodi reseruatiõis vacabat vel postea vacauit, aut cum vacauerit, præfato N. post acceptationem eandem cum omnibus iuribus, & pertinentiis supradictis auctoritate nostra conferre, & assignare curetis. Inducen. eum, vel dictum procuratorem suum eius nomine in corporalem possessionem beneficiorum, iuriumq; & pertinentiarum prædict. & defenden. inductum, & c. admitti. Sibiq; de ipsius beneficii, &c. fructibus. Non obstanti. omnibus supradictis. Seu si eidem episcopo vel quibuslibet, &c.

Nota alia euidentia.

Nota * quando impetrans petit ad collationem, tunc scribitur trib. iu. quod quã-

Zzzz 2

do impetrans perit scribitur ordinario nisi impetrans sterisset extra sub per triennium in curia, quia tunc etiam Direc. tunc scribitur tribus iudicibus in Curia, vel extra. Et potest recipere processum in curia, diuina iocum si placet.

in quo impetratur. Sed si petat ad collationem ordinari per se, tunc scribitur tribus iudicibus in sua Diocesi. Si habet beneficium ponatur sic, quod est assertum parrochialon ecclesia n. N. cuius fructus, &c. non excedunt. Et semper ponatur valor, etiam si in supplicatione non poneretur. Vel sic, qui ad decimam si non sunt taxat. sic ponitur hodie. In regularibus presentacionem. Quando impetratur ad collationem Abbat. & Conuent. vel aliarum personarum regularium, tunc semper ponitur communiter vel diuisim pertinet. si vero aliarum personarum non regularium tunc ponitur, communiter tantum, si vero in aliis, ut in textu. Quando quis impetrat extra suam Diocesim, tunc ponitur, ubi dicitur N. propriam mansionem, ut asserit, elegisse, &c. clausula, per vos, vel alium, seu alios ponitur quando scribitur tribus iudicibus. Quando autem scribitur vni tantum, tunc dicitur, inducen. per te, &c. Nota, quod vbiunque praeiudicium ordinario, semper dicitur auctoritate nostra, sed vbiunque ipsi non sit praeiudicium, dicitur per censuram ecclesiasticam.

Forma pauperum clericorum expectantium.

Innocentius, &c.

Dilecti filii N. pauperis clerici N. Diocesis apud sedem Apostolicam constituti supplicationibus inclinati, &c. Mandamus quatenus de vita, & conuersatione ipsius N. qui, ut asserit, beneficium aliquod ecclesiasticum non obtinet, & quem per certos examinatores super hoc a nobis deputatos, de literatura examinari fecimus diligenter, quiq; in illa repertus est idoneus ad beneficium ecclesiasticum obtinendum solerter, si eum vitae laudabilis, & honestae conuersationis esse repereritis, & beneficium aliquod ecclesiasticum non obtineat, aliudq; canonicum non obstat, ei de aliquo beneficio ecclesiastico cum cura, vel sine cura consuetudo ab olim clericis secularibus assignari, dummodo in cathedrali ecclesia non existat. Cu-

ius fructus, redditus, & prouentus, si cum cura 20. si vero sine cura fuerit 15. marcarum. secundum tax. decimae, si taxatum fuerit: si vero taxatum non fuerit, secundum quod de ipso pro huiusmodi persequi communiter consuevit va. an. non excedunt. Ad collationem, vel prouisionem venerabilis fratris nostri episcopi N. pertinent si quod in Ciuitate, vel Diocesi N. vacat ad praesens, vel cum vacauerit, quod idem N. infra vnius mensis spatium, postquam sibi de illius beneficii vacatione colliterit, duxerit acceptandum, auctoritate nostra prouidere curetis. Inducen. eundem N. in corporalem possessionem huiusmodi beneficii. Et defenden. induceti, ac facien. cum ad illud, etiam si Canonizatus, & praebens fuerit, ut est moris admitti, sibi que de ipsius beneficii fructibus, redditibus, prouen. iuribus, & obuen. vniuersis integre responderi. Contradictores, &c. Non obstant. si aliqui super prouisionibus sibi faciendis, de huiusmodi, vel aliis beneficiis ecclesiasticis in illis partibus, speciales, vel generales dictae sedis, vel legatorum eius sub quacunque verborum forma literas impetrauerint, etiam si per eas ad inhibitionem, reservationem, & decretum, vel alias quomodolibet sit processum. Quibus omnibus praeterquam auctoritate nostra huiusmodi beneficia expectantibus, in huiusmodi beneficii affectione volumus anteferri, sed nullum per hoc eis quo ad affectionem beneficiorum aliorum praedictum generari. Sed si eundem episcopo, vel quibusuis aliis communiter vel diuisim a dicta sit sede indultum, ad receptionem, * vel prouisionem alius cuius minimè teneantur, & ad id compelli, aut quod interdicti, suspendi, vel excommunicari non possint: quodque de beneficiis ecclesiasticis ad eorum collationem, vel prouisionem coniunctim, vel separatim spectantibus, nulli valeat prouideri per literas Apostol. non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Et qualibet alia dictae sedis indulgentia generali, vel speciali cuiuscunque tenoris existat, per

per quam presentibus non expressam, yel totaliter non insertam effectus earum impediti valeat quomodolibet vel differri. Et de qua cuiusque toto tenore habenda sit in nostris literis mentio specialis. Volumus autem, quod idem clericus quamprimum vigore presentium beneficium aliquod fuerit pacifice assecutus, dictam ecclesiam, quam ut praesertur, obtinet, & quam ex tunc vacare decernimus, omnino dimittere teneatur, quodque si tu praesentes literas, &c. quando autem litigat, &c. Ut in aliis de gratia consuevit poni. Tu frater Nos enim praefato episcopo ne de beneficio huiusmodi interim, etiam ante insinuationem presentium, & processuum, per eas habitorum ei factam, nisi postquam ei constiterit quod idem N. huiusmodi be-

neficium acceptare noluerit disponere quomodo praesumant districtius inhibemus. Decernem. irritum & inane, si secus super his a quoquam quavis autoritate scilicet enter vel ignoranter contigerit attentari. Quod si non omnes his exequendis potueritis interesse, duo vestrum ea nihilominus exequamini. Dar. Roma, &c. Volumus autem quod si tu praesentes literas non potueris, seu nolueris exequi. * Dilecti filii Praepositus & Decanus N. ecclesiam litteras ipsas, ac omnia & singula in eis contenta, secundum ipsarum litterarum tenorem exequi possint, & debeant, super quo eis tenore presentium mandatum damus, & etiam potestatem. Et id super praefato, &c.

Ista clausula, dicitur, xat ponitur quando scribitur ordinario, sed quando alius scribitur, tunc ponitur in contextu, & ruc subiungitur, quod si non omnes, &c.

E I N I S

ZIII

* Annotat
prout dicitur
fuit ad pre
sentiam
annu praesentium
de iure
latae
ni V. cum
sequenti
V. de rati
les exco
munican
ram in it
manu
ma in re
lis Grego
XI.

PROVINCIALE OMNIUM ECCLESiarVM CATHEDRALIUM

UNIVERSI ORBIS, CVM CVIVSQUE RE-
gionis moneta nom enclatura ac valore, nuper
ex libro Cancellaria Apostolica ex-
cerptum.

IN Ciuitate Romana sunt
quinque ecclesie quae Pa-
triarchales dicuntur, vide-
licet,
Ecclesia S. Ioan. Lateran.
quae conuevit habere priorem ordinis
sancti Augustini modo Decanum.
Eccles. S. Petri qui habet Archipresbyte-
rum, qui debet esse Cardin.
Eccles. seu monasterium S. Pauli extra
muros Urbis, quod habet Abbatem or-
dinis S. Benedicti.
Ecclesia sanctae Mariae maioris, quae ha-
bet archipresbyterum, qui debet esse
Cardin.
Ecclesia, seu monasterium sancti Laurentii
extra muros, quod habet Abbatem
ordinis sancti Benedicti. Quibus eccle-
siis assignati sunt Episcopi septem, vi-
delicet,

Dominus Papa.

Episcopus Ostiens. & Velletrensis.

Episcopus Portuensis, & S. Rufinae.

Episcopus Sabinensis. Episcopus Tuscu-
lanensis. Episcopus Praenestinus.

Episcopus Albanensis.

*Singulis autem Urbis Ecclesiis assi-
gnati sunt presbyteri, Cardinales
viginti octo, Diaconi vero, sunt
octodecim.*

**In primis de ecclesiis presbyterorum
Cardinalium.**

Tituli S. Crucis in Ierusalem presbyter
Cardinalis.

Tituli sanctorum Marcellini, & Petri pres-
byter Cardinalis. Tituli sanctorum qua-
tuor coronatorum Presbyter Cardinalis.

Tituli sanctorum Ioannis, & Pauli pres-
byter Cardin.

Tituli sanctae Anastasiae presbyter Cardin.

Tituli sanctae Sabinae presbyter Cardinalis.

Tituli S. Stephani in Caelio monte pres-
byter Cardin.

Tituli S. Clementis presbyter Cardinalis.

Tituli sanctorum Nerei, & Archilei pres-
byter Cardin.

Tituli sanctae Susannaе presbyter Cardin.

Tituli sanctae Potentianae presbyter Cardin.

Tituli sancti Sixti presbyter Cardin.

Tituli sancti Petri ad vincula presb. Card.

Tituli sanctae Martini in montibus presb-
Cardinalis.

Tituli sancti Eusebii presbyter Cardin.

Tituli sanctae Priscaе presbyter Cardinalis.

Tituli sancti Praxedis presbyter Cardin.

Tituli sancti Vitalis presbyter Cardin.

Tituli sancti Cyriaci in Thermis presb-
Cardinalis.

Tituli sancti Maurici presbyter Cardin.

Basilicae de duodecim Apostolorum presb-
Cardinalis.

Tituli sancti Marcelli presbyter Cardinalis.

Tituli sancti Laurentii in Lucina presb-
Cardinalis.

Tituli sancti Laurentii in Damaso pres-
byter Cardin.

Tituli sancti Balbinae presbyter Cardinalis.

Tituli sanctae Mariae in Transiberim pres-
byter Cardin.

Tituli sanctae Ceciliae presbyter Cardinalis.

Tituli sancti Grigogoni presbyter Cardin.

*De Ecclesiis Diaconorum Car-
dinalium.*

Sanctae Luciae in Septifoliis. S. Mariae
in Aquiro.

Sanctae

Sancti Theodori. Sanctæ Mariæ in Cos-
medin.

Sancti Gregorii ad Velum aureum.
Sanctorum Cosmæ & Damiani.
Sanctæ Mariæ nouæ. Sancti Hadriani.
Sanctorum Georgii, & Bacchi. S. Mariæ
in via lata.

Sanctæ Mariæ in porticu. Sancti Angeli.
Sancti Nicol. in carcere Tulliano.
Sanctæ Mariæ in Dominica. Sancti Eu-
stachii.

Sancti Nicolai inter imagines.
Sancti Viti in macello. Sanctæ Agathæ.

*Episcopi qui sunt sub Rom. Pon. & nō
sunt in alterius provincia
constituti.*

Ostiensis, & Valletrensis. Portuensis &
S. Rufinæ. Sabinensis. Prænestinensis.
Tusulanensis. Albanensis.

CIVITATES MVNDI QVÆ
ultra urbem tenentur à Christianis.

In Campania & maritima.

Anagnin. Ferentin. Verulan. Soran.
Aquinas. Sagnin. Alatin. Terracinen.
Fundan. Tiburtin.

In Apulia, & Maritima Provincia.

Aquilen. Forcanen. vñiti. Marcian.
Valuensis, seu Sulmonen. Theatinus.
Adrien. Pennensis. vñiti. Aprutinus,
seu Theran.

In Tuscia, & patrimo.

Nepesin. Sutrin. Vñiti. Ciuitatem,
vel Ciuitatis. Castellanen. vñiti. Ortan.
Balneorigen. Montis falconis. Corne-
tan. vñiti. Vrbeuetan. Viterbien. Tu-
scanen. vñiti. Castren. Clusinus. Ca-
stellanus. Grossetan. Suauen. Perusin.
Aretin. Vulteran. Senen. Archiepiscopus.
Lucan. Pientin. Pistorien. Flo-
rentin. Archiepiscopus. Fesulan. Lunen.
Corthonen. Binen. Sarzanen.

In Ducatu Spoletano.

Affinas. Nuccerin. Spoletan. Amelien.

Interamnen. Fulginas. Eugubia.
Tudertin. Narniensis.

In Marchia Anconitana.

Asculanensis. Gamberinensis. Firmam.
Auximananensis. Humanas. Anconitan.
coniuncti. Esinen. vel Exinas. Seno-
galien. Pifauren. Callien. Vrbinas,
seu sancti Leonis. Rakanaten. Fanen-
sis. Forosempronien. Maceraten. s.

In Romandiola.

Archiepiscopus Rauennas hos habet
suffraganeos.

Ariminen. Cerfaneten. Brittono-
rien. Imolien. Sarenien. vel Sar-
naren. Mutinen. Bononien. Bobien.
Foroliu. Ceruien. Foropompilien.
Faentin. Regien. Furratien. Coma-
leden. Parmen. Placentin. Barcina.

In insula Regni Siciliae.

Archiepiscopus Panormitanus hos
habet suffraganeos.

Agrigent. Mazaren. Meluitan. vel
Malten.

Archiepiscopus Montis regalis hos
habet suffraganeos.

Siracusan. Cathanien.

Archiepiscopus Massanen. hos ha-
bet suffraganeos.

Cephaluden. Pacen. & Lipparien.
sunt vñiti. Sancti Marci. Militen. isti
duo sunt exempti & vñiti.

In Calabria.

Archiepiscopus Regien. hos habet
suffraganeos.

Lucrens. Cassanen. Crotonien.
Cathacen. Neocastren. Giracens.
Toropeten aliàs Tropien. Bonens.
Squillacens.

Archiepiscopus Consentin. hunc ha-
bet suffraganeum.

Marturanen.

Archiepiscopus Rossanen. non habet
suffraganeos.

Bisignan. est exemptus.

Archiepiscopus sanctæ Seuerinæ hos
habet suffraganeos.

Ebriacen. vel Vmbraticien. Strangulen.
vel

vel Seronien. aut Insalen. Geneocastren. vel Genicocastren. Gerentinen. Sancti Leonis.

In Apulia.

Archiepiscopus Larcarin. hos habet suffraganeos.

Motulensis. Castellanen. vel Castellanetenensis.

Archiepiscopus Brundusin. hunc habet suffraganeum.

Astrinen. vel Oltrinen.

Archiepiscopus Hidronti. hos habet suffraganeos.

Castrensis. Gallipolitan. Licienfis, vel Licenensis. Vngentinen. vel Ogentin.

Lucensis, vel Lucadenfis. Neritonen. est exemptus.

Archiepiscopus Barenfis hos habet suffraganeos.

Betonienfis. Caelphaian. vel Nelphiten. Inuenacenfis. Rubentinenfis, vel Rubenfis. Salpenfis. Bitterenfis. Minceruienfis. Catherinenfis. Caurienfis.

Conuerfanenfis. Polignianenfis. Lauellinenfis.

Archiepiscopus Tranenfis hos habet suffraganeos.

Vigilienfis. Andren. vel Adrien.

Penenfis coniuncti.

Archiepiscopus Sipontin. vel montis Gargani. hos habet suffraganeos.

Vescanensis. Troianen. exempti. Melphienfis. Monopolitanen. Rapollen. exempti.

Archiepiscopus Confan. hos habet suffraganeos.

Auranensis. Montuuiridis. Sarranensis. Laquedonen. Sancti Angeli de Lombardis. Bisacienfis.

Archiepiscopus Acheronti. hos habet suffraganeos.

Potentienfis. Venufenfis. Angolenfis. Griëariensis. Grauinensis.

In terra laboris.

Archiepiscopus Beneuentanus cuius ciuitas est Romanæ ecclesiæ hos habet suffraganeos.

Thelesinen. Sanctæ Agathæ. Alipi-

ensis, vel Alipharen. Montis Marani. Vican. Boianensis, vel Roianen. Auellinenfis. Arianensis. Afculanensis. Tertubulenfis. Vituranen. Ferentinen. vel Florentin. Ciuitaten. Lellen. Triuentinen. Vadien. vel Gadien. Musanen. Nucerin. Draconen. Alarinen. Termolen. Frequentinen. Biminen. Sanctæ Mariæ.

Archiepiscopus Salernitanen. hos habet suffraganeos.

Caputaquenfis. Policastren. Nusaitanen. vel Nuscan. Sarnen. Aceruen. vel Arcenen. Mariscen. Ravel-len. est exemptus.

Archiepiscopus Amalphitan. hos habet suffraganeos.

Capricanenfis. Scalen. vel Camen. Minoren. Siteranenfis.

Archiepiscopus Surrenti. hos habet suffraganeos.

Lobren. Salpen. Equen. vel Aquen. aliàs vel Vican. Castellimaris, vel Scabiensis.

Archiepiscopus Neapolitanus hos habet suffraganeos.

Auerfan. est exemptus. Nolan. Cumanan. Iscalan. Puteolanen. Acertan.

Archiepiscopus Capuanus hos habet suffraganeos.

Theanenfis. Calmenfis. Caluenfis. Sueflan. Venafan. Aquitanen. vel Aquinatens. Iernien. Casertanen. Caiacien. Casinen. est exemptus.

In Tuscia, & Corsica.

Archiepiscopus Pisan. hos habet suffraganeos.

Messanenfis. Alarien. Ciuitaten. Aiacenfis. Segonenfis.

Archiepiscopus Ianuen. fis hos habet suffraganeos.

Bobienfis, vel Robienfis. Aprumacenfis vel Brumacenfis. Meten. vel Maranenfis.

Accienfis. vel Amprumacen. Nubienfis, vel Nebienfis. Nauen. Albiganenfis.

In Sardinia.

Archiepiscopus Calaritanensis, hos habet suffraganeos.

Sulcitan. vel Sulcien. Dolienfis. Selluenfis, hodie est vnitus Calaritan.

Archiepiscopus Turitan. hos habet suffraganeos.

Sorensis. Plonatenf. Ampuriensis. Gifacensis, vel Girardenfis. Castrenfis. Othauenfis, vel Othaicenf. Bofanenfis.

Archiepiscopus Alborensis, hos habet suffraganeos.

Vifellenfis. Terræ albæ. Sanctæ Iustæ. Ciuitatenf. Galtellinenf. Isti duo sunt exempti.

In Flammia, & Lombardia.

Archiepiscopus Rauennas, hos habet suffraganeos.

Adriensis. Ceruicenfis. Foropompilien. Comaclenf. Foroliuicenf. Veluinienfis. Cesenatenf. Sarenienf. vel Sarfinatenf. Fauntin. Mutinenfis. Reginenfis. Barcinenfis. Inolenfis. Bononienfis. Patmenfis.

Archiepiscopus Mediolanenfis, hos habet suffraganeos.

Bergomenfis. Cremonenf. Nouarienf. Ipporegienf. Astenfis. Albenf. Saonenf. Vintimilenf. Brixienf. Laudenf. Vercellenf. Viglenienf. Aqnenf. Terdonenf. Albinganenf. Placentin. Papienf. Ferrarienf. Isti duo sunt exempti.

Archiepiscopus Taurinenfis, hos habet suffraganeos.

Casalen. Montifregalis. Salutiarum.

In Dalmatia supramare.

Patriarchus Aquilegienfis, hos habet suffraganeos.

Mantuanenf. Trimetinenf. Marauéf. Vincentinenf. Concordienf. Cuman. Veronenf. Paduenf. Teruifinenf.

Cenerenf. Feltrenfis. Bellumenfis. Isti duo sunt vniti. Polanen (vel Ponenf. Parentinenf. Triestinenf. vel Tergestinenf. Comaclenf. vel Petenenf. Capitis Istriæ, vel Iustinopolitan. Maorienf. Ciuitatis nouæ, vel Emonenfis.

In Istria super mare.

Patriarchatus Gradenf. hos habet suffraganeos.

Castellanenfis, vel Venetiarum. Torcellanenf. Equilenfis, vel Enfulan. Capruliens. Clodiens. Ciuitatis nouæ.

In Sclauonia.

Archiepiscopus Iadrenfis, hos habet suffraganeos.

Aufarenfis. Arbenfis. Veglenfis. Archiepiscopus Spalatenfis, hos habet suffraganeos.

Traguriens. Scardonenf. Nonenfis. Sibinicens. Teniens. Temnenf. Almissenf. Farenfis.

Archiepiscopus Ragusin. hos habet suffraganeos.

Stagnenf. Rossonenf. vel Bossonenf. Tribuniens. Catharenf. Bacenf. Rocenf. coniuncti. Biduanenf.

Archiepiscopus Antibarenfis, hos habet suffraganeos.

Dulcinenfis. Driuaftenf. Scodrenf. Sardenf. Suacinenf. Polastrenfis. Arbenf. Surtarenfis, vel Accitarenfis.

In regno Vngaria.

Archiepiscopus Strigoniensfis, hos habet suffraganeos.

Agriensfis. Vacienfis. Nitriens. Quinque Ecclesienf. Vesprimienf. Iauriensfis.

Archiepiscopus Colocensfis, hos habet suffraganeos.

Zagabrienfis, vel Zabrabienf. Transiluanenf. Voccadrenf. Suinienf. Vifemburgenf. Cenadiens. Bosnenf.

In regno Poloniae.

Archiepiscopus Guenzenfis, hos habet suffraganeos.
 Vratislauenfis. Lubricenf. Vanienfis. est exemptus. Plorenfis. Cracouienfis. Poznauienfis. Mazouienfis. Pomeuarienfis vel Vadislanieufis.

In Alemania.

Archiepiscopus Maguntin. hos habet suffraganeos.
 Pragenfis caput regni Boemiae. Marouienfis. vel Olomenfis. Eistetenfis. Constantinensfis.
 Argentinenfis. Vormacensfis. Hildeshemenfis. Paldeborenfis. Curienfis. Spirenfis. Verdenfis. Halberstatensfis. Bambergensfis. est exemptus.
 Archiepif. Colomienfis. hos habet suffraganeos.
 Leodiensfis. Monasterienfis. Traiectensfis. Mindensfis. Osnaburgensfis. vel Osemburgensfis.
 Archiepif. Bremenfis. hos habet suffraganeos.
 Barduicenf. nunc destructus. Cadeburgensfis. vel Conuermen. Lubicenf. Auernien. vel Mihiliburgen.

In Liouonia & Prussia.

Archiepiscopus Rigenfis, hos habet suffraganeos.
 Olifensfis. Curomensfis. Trabatensfis. De insula sanctae Mariae in Prussia. Lithonienfis. Vermenfis. Sambienfis. Culmenfis. vel Curladenfis. Zymalienfis. Pomezariensfis.
 Archiepiscopus Magdeburgensfis, hos habet suffraganeos.
 Huergensfis. Misnen. vel Misen. Manserburgensfis. Citen. vel Neuburgen. Brandeburgensfis.
 Archiepiscopus Salsburgensfis, hos habet suffraganeos.
 Patauenfis. Frifrenen. vel Fisingen. Gurcensfis. Sequonenfis. Ratifponensfis. Brisinenfis. Reimen. vel Enimo. de nouo

creat. Lauendinen. vel Lauentin. Archiepiscopus Treuerensfis, hos habet suffraganeos.
 Metensfis. Virdunenfis. Tullensfis.

In Burgundia, & Sabaudia.

Archiepisc. Bisuntin. hos habet suffraganeos.
 Basiliensfis. Bellicenf. Lausanensfis. Archiepiscopus Tarentasensfis, hos habet suffraganeos.
 Seduenfis. Auguftensfis.

In Prouincia Prouincie.

Archiepiscopus Eduensfis, hos habet suffraganeos.
 Dignensfis. Ciraffenfis. Senetenfis. Nicienfis. Glaudatenfis. Vencienfis. Archiepiscopus Aquensfis, hos habet suffraganeos.
 Aptensfis. Forouillenfis. Sistaricenf. Regensfis. Vanicenf. Archiepiscopus Arelatenfis, hos habet suffraganeos.
 Massiliensfis. Vafionensfis. Tricastrinensfis. Cauallienfis. Auinionensfis. Auraficenf. Carpetoracensfis. Tholonensfis. Archiepiscopus Viennensfis, hos habet suffraganeos.
 Valentinen. Dienfen. sunt coniuncti. Viuariensfis. Maurianensfis. Gebennensfis. Grationopolitan.

In Francia.

Archiepiscopus Lugdunensfis, hos habet suffraganeos.
 Eduensfis. Gabilonenfis. Matifconensfis. Lingonenfis. Archiepiscopus Seno. hos habet suffraganeos.
 Pariensfis. Aurelianensfis. Antifiodorensfis. Meldensfis. Carnotenfis. Niueracensfis. Traceanfis. Archiepiscopus Rhemenfis, hos habet suffraganeos.
 Sueffionensfis. Cameracensfis. Morinenfis. Ambianensfis. Siluanetenfis. Laudunenfis. Cathalonensfis. Tornacensfis. Attrebatensfis. Nouionensfis. Beluacensfis.

In Normandia.

Archiepiscopus Rothomagensis, hos habet suffraganeos.
 Baiocensis. Ebroicensis. Lexouiens.
 Abricensis. Sagiens. Constantiensis.

In Britannia.

Archiepiscopus Turonensis, hos habet suffraganeos.
 Cenomanensis. Carlipitenf. Leonés.
 Andegauenf. Maclouienf. Dolens. Nannetens. Venerens. Treconens. Briocens. Redonens.

In Ducatu Aquitaniae.

Archiepiscopus Bituricensis, hos habet suffraganeos.
 Claromontens. Lemouicens. Ruthenés.
 Minarés. Albienf. Caltens. Tutellenf.
 Carturcensis. Vabrenf. Sancti Flori.
 Aniciensis est exemptus.

Archiepiscopus Tholosanus, hos habet suffraganeos.
 Pictauiens. Engoldimenf. Agennens.
 Xantonens. Petragoricens. Condomiens.
 Mallacens. Lucionens.
 Sarlatens. de nouo creata.

In Vasconia.

Archiepiscopus Auxitan, hos habet suffraganeos.
 Aquens. Conuenarum. Taruiens.
 Valatens. Lascurenf. Ledroens.
 Conseranens. Olorens. Baionens.
 Adurens.

In Golia.

Archiepiscopus Narbonensis, hos habet suffraganeos.
 Carcassonens. Agathens. Sancti Pontii
 Thomeriarum. Electens. Magalonés.
 Elnens. Bitercensis. Ledouens.
 Nemaufensis. Vticensis.

In regno Aragonum.

Archiepiscopus Tarraconensis, hos habet suffraganeos.
 Barchinonens. Vicens. Vrgellens.
 Valentinenf. Gerundens. Illerdens.
 Derrusenf. Maioricens.

Archiepiscopus Casaraugustan, hos habet suffraganeos.
 Ofcensis. Pompilonens. Segobricens.
 Tiralonensis. Calaguritan.

In regno Castellae, & Legionis.

Archiepiscopus Toletanus, hos habet suffraganeos.
 Segontinens. Burchens. Segobienf.
 Cordubens. Oxomenf. Palentin.
 Conchenf. Carthaginens.
 Archiepiscopus Compostellanus, hos habet suffraganeos.
 Abulens. Salamantin. Caurinen.
 Placentinenf. Elborens. Vlixibonés.
 Legionens. Ouetens. exempti Samo-
 renf. Egitanienf. Pacensis. Ciuita-
 tens. Lamerens.

In regno Portugaliae.

Archiepiscopus Bracharensis, hos habet suffraganeos.
 Portugalensis, caput regni. Columbric-
 ens. Auriens. Lucens. Mindoniés.
 Vifensis. Tudenf. Astoricens.
 Archiepiscopus Ispalensis, hos habet suffraganeos.
 Gienens. Godicens. vel Gaden. Silués.
 Mariochitan. in Aphrica. Rubicens.

In regno Angliae.

Archiepiscopus Eboracensis, hos habet suffraganeos.
 Dulenens. Barleobens.
 Archiepiscopus Cantuariensis, hos habet suffraganeos.
 Londoniens. Ciceftrens. Vinconiens.
 Roffeens. Exouiens. Vellens. Bar-
 thonienf. vniti. Caresbienf. Vuigori-
 nens.
 Herefordiens. Conuertens. Liche-
 feldenf. coniuncti. Lincolinens.
 Heliens.
 Laudanens. Noruicenf. Menenens.
 Bangorés. De sancta Asaph, siue Asané.
In Regno Hyberniae, siue Islandiae.
 Archiepiscopus Armachan, hos habet suffraganeos.
 Dundelegalens. Mirdens. Argadens.

Bathugurenfis. Darcikienf. Donda-
lerkglan. Tubernenf. Drumorenf.
Lugundunenf. Conuarenfis. Bacha-
bonenfis. Damligitiarenf. Cluanenf.
Lumidinenf. Cluenaria.

Archiepisc. Dublinenfis hos habet
suffraganeos.

Gledoralenfis. Ostorienf. Fetrunenf.
Leghinenf. Rildarenfis, vel Darenfis.

Archiepisc. Casselenfis, hos habet
Suffraganeos.

Laonenfis, vel Linuricenfis. Finabren-
fis.

De Insula Carbat.

Dekerua. Rossenfis. Liffinorenf.
Corkarenf. Lumbricenfis. Imilicen-
fis. Vatrufordenfis. Clonenfis.
Derofaylicie.

Archiepisc. Tuaniensfis hos habet
suffraganeos.

Duacenfis. Guachdunenfis. Decolá.
Achadenf. Detelmunduach. Dema-
geo. Derofcomon. Clonfertenfis.
Alachdenfis. Elfinenfis.

In Regno Dacie.

Archiepiscopus Lundenfis, Suetiæ-
que primas hos habet suf-
fraganeos.

Roftrildenfis. Seltleuicenfis. Raneli-
enfis. Arufienf. Othomenfis. Ripé-
fis. Vuibergenfis. Buhrlanenfis.

In Regno Noruegiæ.

Archiepisc. Nidrosenfis hos habet
suffraganeos.

Bergenfis. Hemetenfis. Horcadenf.
Sodraenfis. Eaenfis. Olenfis.
Nellandenfis. Stauagiensfis. Asloenf.
Pharenfis. Greualadiensfis. Scolarenf.
Grandenfis.

In Regno Suetiæ.

Archiepiscopus Vpsalensfis hos habet
suffraganeos.

irensfis. Lincopenfis. Stiruniensf.
iensfis. Abdenfis. Auguriensf.
axionenfis.

In Regno Scotiæ.

Archiepiscopus Sancti Andree hos ha-
bet suffraganeos.

Clafquenfis. Candidæ cafæ. Abredo-
nenfis. Brichinenfis. Rossenfis.
Glauidenf. Ergadienf. Catanenfis.
Dumblanenfis. Murenenfis. Dum-
keldenfis.

In Regno Sardinie.

Archiepiscop. Calarita hos habet
suffraganeos.

Sulciensfis, vel Sulcitan. Dolensfis, vel
Doliensfis. Suellensfis.

Turitanus Archiepisc. hos habet
Suffraganeos.

Sorrensfis. Apuriensfis. Castrensfis.
Rofan. Plonaccenfis. Gifardenf.
Othanenfis.

Archiepisc. Arborensfis hos habet
suffraganeos.

Vfelenfis. Terræ albæ. Ciuitatensfis est
exemptus. Calcellinensem. Sanctum
Iuftum.

*In vltimarum partibus, & que re-
nentur ab infidelibus.*

Patriarcha Hierofoly. hos habet suf-
fraganeos.

Ebronenfis. Afcolonenfis, qui dicitur
Bethleem, Lidensfis.

Archiepiscopus Tyrenfis hos habet
suffraganeos.

Aconenfis. Bericenfis, vel Bencenfis.
Pencenfis, vel Paueadenfis. Sidomenf.

Archiepisc. Cafareæ hunc habet suf-
fraganeum.

Sabaften, qui aliàs dicitur Samaria.
Archiepisc. Nazarenus hunc habet
suffraganeum.

Tiberiadiensfis.

Patriacensfis Archiepiscopus nullum
habet suffraganeum.

*In Patriarchatu Antiochen. sunt CLIII
Ecclesiæ Cathedrales, ad instar illius verbi
Euangelici, Impletum est rete magnis pi-
scibus CLIII. de quibus his temporibus
hos habet Archiepiscopos, qui inferius
annotantur.*

Suffraganei vero sunt isti.
Gabulensfis. Anencendenfis. Biblien.
qui dicitur Gibiler. Laodicenfis. Tri-
politian.

Archi-

Archiepiscopus Tareen. nullum habet suffraganeum.

Archiepiscopus Edenfen. qui aliàs dicitur Rex Medorum, nullum habet suffraganeum.

Archiepiscopus Apparien. hunc habet suffraganeum;

Valaniensis.

Archiepiscopus Tulupden. qui aliàs dicitur Eliosopolitan. nullum habet suffraganeum.

Archiepiscopus Conzen. nullum habet suffraganeum.

Archiepiscopus Manustren. nullum habet suffraganeum.

Iuxta traditiones veterum, & etiam quædam scripta, quæ autoritatem habent non modicam apud Palæstinos, & maxime Græcos, Ierosolymitana Ecclesiæ usque ad tempora D. Iustitiani Augusti Episcopum habuit nulla vel modica dignitatis prerogatiua gaudentem. Tempore verò prædicti Principis, congregata est Synodus generalis apud Constantinopolim, tempore domini Vigili Papæ, Elicii Constantinopolis, Apollinari Alexandrini. Domin. Eustachii Antiochen. Patriarcham super tribus capitulis, videlicet, super scriptis Theodorici Thitil. Item scriptis Theodorini Mopsuestæ episcoporum, & epistola Hibæ ad Marim Persan. In qua Synodo post alias Ecclesiæ Dei necessarias institutiones, quas pro tempore promulgandas decreuerat sanctorum Patrum, qui ad eam conuenerant autoritate prædicta Deo amabilem honorare ecclesiam, & eius Episcopo locum inter Patriarchas dari communi sanxit voluntate, reuerentiam exhibens sanctæ Resurrectionis. Et quoniam prædicta Dei Ciuitas Ierusalem, & ciuitas quasi in limitibus Alexandrini, & Antiocheni Patriarcharum erat, nec haberent vnde illi vrbes ordinarent Suffraganeos, nisi vtrique Patriarchæ aliquid detraheretur, visum est expediens, ab vtroque aliquid decerpere, vt eidem iuxta formam aliorum Patriarchatum ordinarent subie-

iectas. subtraxerunt ergo Antiochen. Cæsariensem, & Satopolitan. Metropoles. Alexandrinum verò Raquibensem, qui est hodie Patracensis, vbi non est Archiepiscopus Metropolitan. & quoniam eundem Patriarcham oportebat habere præter supradictos Metropolitan. familiares suffraganeos, quos Græci Euicellos vacant, subtraxerunt prædictis Metropolitan. quosdam Episcopos, & quosdam de nouo creauerunt, vsque ad 25. quorum vrbiū numerum, & nomina subiunximus, computatis prius Metropolitan. & earum Suffraganeis. Et ordo est talis.

In Palestina.

Prima sedes Cæsarea Manconia, quæ & Palæstin. vocatur, quam reedificauit Herodes, sub hac sunt Episcopatus decem & octo.

Semantipatrida. Yamas, id est, Afsur. Nicopolis. Sorucis. Rasias, alias Rabos. Regum Apogos, Regum Serico. Regum Homas. Bemmemgadaron. Adotus Regum. Pamlas, id est, Palmenum. Aziotus typtum. Ephromafon. Estilion. Tricomias. Toxus, vel Trexus. Scalum. Constantunaquis.

In Galilea.

Sedes secunda Scitopolis, sed hodie ob venerationem Annunciationis Domine, & Natiuitatis beatæ Mariæ virginis translata est sedes ad Nazareth. Sub hac sunt Episcopatus 11. videlicet. Capitelidos. Gedeum. Mulus. Trecomas. Comanas. Miru. Pelon, vel Pilen. Yppus. Climangaulanus.

In Arabia, & Syria.

Sedes tertia Vetera Arabiæ Sub hac sunt Episcopatus

xxxv.

Adrason. Ierapolis. Phenustus. Tri-
Aaa 3

comias. Exactonnas. Comastimis. Comontilutinos. Conuierazonas. Philadelphios. Philopopoles. Ponraconicas. Vocaneos. Neiu. Neupolis. Constandas. Salrum. Comogonias. Comocoreatus. Conuscatis. Diasterafon. Eduis. Dionysias. Canofados. Comiferagonas.

Suffraganeorum prima Ledda, quæ est hodie sanctus Georgius.

Ioppe, id est, Iasse. Asaon. Neapolis. Tyberiadis. Capicolmo. Meunas. Iericuntus. Legionum. Maiertonen.

Nazareth, ubi hodie est Archiepiscopus. Tabor ubi Transfiguratus est Christus.

Caraca, vel Petra. Helienopolis. Hadraga. Eram.

Montina, ubi in pede montis est Abbatia in vertice Episcopatus.

Hæc est ordinatio sub Apostolica sede Antiochiæ Catholicorum Metropolitanorum Archiepiscoporum, & Episcoporum.

Catholicus Yrampolis, quæ est Baloch Catholicus, qui est perfidus.

Sedes prima secundæ ordinationis, sub hac sede sunt hi Episcopatus.

Porphireon. Sidon. Biblium. Orchofia. Plomaidis. Sarepta. Berion. Beritus.

Secunda sedes secundæ ordinationis Thafus, sub hac sede sunt hi Episcopatus.

Sebastis. Tina. Mallos. Thoricos. Poderades.

Sedes tertia Edessa, sub hac sunt hi Episcopatus.

Virromi. Carron. Vachaon. Intheria. Tapafaron. Constantia. Matropolis. Cedmaron. Querquensia. Calimicos.

Sedes quarta Appamia, sub hac sunt hi Episcopatus.

Epiphania. Riphania. Archusa. Larisa. Valanea.

Sedes quinta Terapolis, id est, Malbech, sub hac sunt hi Episcopatus.

Scuma. Varnallis. Petri. Balichi. Sunon. Neofemea. Errimon. Europi. Sedes sexta Rostra, id est, Buselech, sub hac sede sunt hi Episcopatus.

Cerafon. Philadelphia. Aufcadon. Hetri. Parambo. Neylon. Zotoyma, Yem. Dionysia. Lorea.

In Armenia.

Sedes septima Anauerfa, sub hac sunt hi Episcop.

Epiphania. Alexandres. Camprifopolis. Castanelli. Siria. Rosfos. Ymorpolis. Famas. Eguas.

Sedes octaua Seluisia, sub hac sede sunt hi Episcop.

Claudiopolis. Oropi. Senila. Anemori. Lamos. Irmopolis. Rutra. Philadelphia parua. Diocesaria. Dalixandos. Kelenderis. Sicopolis. Antiochia parua. Nephelia. Yompi. Germanico. Domeciopolis. Adrafon. Neapolis. Mobda. Zinoopolis. Miloi.

In Syria.

Sedes noua Damascus, sub hac sede sunt Episcopatus innumera.

Pamiponi. Guuakonechora. Laudacia. Zabrudaldanabi.

Archiepiscopus Tornualentis, qui est primus totius Bulgariae, & nullum habet suffraganeum.

Archiepiscopus Velesbudien. Archiepiscopus Profexalmentis hos habet suffraganeos.

Scopien. Budinentem vel Bruberensem. Leofientem. Pizrientem. Buniciberentem.

In Romania.

Ecclesia Constantinopol. hos habet suffraganeos

Colubrientem. Naturentem. Spigaceni. Pauadentem. Dorkentem. Chalcedonen.

Archie-

Archiepiscopus Trachliensis hos habet
 suffraganeos.
 Redeseonensem Galipolensem. Cur-
 lotensem. Millinensem. Peristaciensem.
 Darnensem. Archadopolitan.
 Archiepiscopus Patracensis hos habet
 suffraganeos.
 Lapfacensem. Dinensem de Sallana.
 Archiepiscopus Squificensis. ultra bra-
 chium sancti Gregorii hos
 habet suffraganeos.
 Troianum. Iacorensem. Lupudien-
 sem. Libariensem. Andranicanum.
 Decandimonia. De Epigonia.
 Archiepiscopus Verisensis. hos habet
 suffraganeos.
 Rossionensem. Aprensensem. Ripsalensem.
 Madricensis Archiepiscopus, & Adrino-
 politanus Archiepiscopus, nullos habet
 suffraganeos.
 Traianopolit. Archiepisc. vnum habet
 suffraganeum Auiensem.
 Malziacensis. vnum habet suffraganeum.
 Maronensem.
 Messipolitan. Archiepisc. hunc habet
 Suffraganeum: Xanociensem.
 Philipp. Archiepiscopus hos habet suf-
 fraganeos. Christopolitanum. Crytopoli-
 tanum. Dragonensem.
 Archiepiscopus Serres. nullum ha-
 bet suffraganeum.
 Archiepiscopus Thessal. hos habet suf-
 fraganeos. Citren. Veriensensem.
 Archiepisc. Larissenus hos habet
 Suffraganeos.
 Dinutrien. vel Dinutricen. Cardicensem.
 Amurensem. Nazarocensem. Sidoni-
 ensem. Dinucensem.
 Archiepisc. Neopatenensis hos habet
 Suffraganeos.
 Lariaten. vel Lauacensis.
 Archiepisc. Thebaniensis. hos habet
 suffraganeos.
 Zoroceensis. Castoriensis.
 Archiepisc. Atheniensa. hos habet
 suffraganeos.
 Termopilenensis. Salonensis. Albelo-
 nensis. Molgarenensis. Daualiensis. Ni-
 gropontensis. Reonenensis. Eginnenensis.
 Archiepisc. Corint. hunc habet
 suffraganeum.
 Aguinensis.
 Archiepisc. Patracensis hos habet
 Suffraganeos.
 Coloniensis. Coronensis. Andreuillen-
 sis. Monthonensis. Amiclenensis.
 Archiepiscopus Corsensis. non habet
 suffraganeum.
 Archiepiscopus Duracensis. non ha-
 bet suffraganeum
 In insula Creten.
 Archiepiscopus Cretenensis hos habet
 suffraganeos.
 Kirokensis. Gerapetrensis. Milopo-
 taniensis. Calamoniensis. Rissamensis.
 Archadiensis. Sicinensis. Arienensis. A-
 gienensis.
 Archiepisc. Atridenensis hos habet
 suffraganeos.
 Casensis. Napronensis. Scopulensis.
 Margaricensis.
 Archiepisc. Soltaniensis hos habet
 suffraganeos.
 Helenensis. Monauasiensis. Marochi-
 taniensis. Sudensis. Taurisensis.
 Archiepisc. Vospreniensis hos habet
 suffraganeos.
 Thepheliensis. Cerlon. Matrehen.
 Archiepiscopus Collossen. qui dicitur
 Rhodon non habet suffraganeum.
 Archiepiscopus Cambelien. in domi-
 nio Tartarorum, non habet suffraganeum.
 Tempore Pipini regis Francorum fuit
 composita hæc descriptio.
 Ex parte Ægypti detinet Soldanus su-
 per maritimam Sensionam, ubi fuit tem-
 pore Græcorum sedes Archiepisc.
 Item detinet Gazaram, & Varonem,
 quæ fuerunt castra Templariorum, & fuit
 sedes Episcopalis tempore Grægorum.
 Versus Ierusalem detinet Sebasten. quæ
 fuit, & est sedes Episcopalis.
 Item detinet Neapolim, quæ est vna cū
 terra Sebasten antiquitus Samaria dice-
 batur. Item

Item detinet grande Gericum, & Castrum planorum, & Castrum Falbarum, quæ fuerunt Castra nobilissima Templariorum, hæc omnia detinet cum pertinentiis suis.

Versus Arabiam, & in Arabia detinet Ebron, quæ nunc sanctus Abraham nuncupatur, & est sedes episcopalis.

Item Castrum nobilissimum, quod Caphila dicitur.

Item Patracen. Cumaten. & Archiepif. sedes quæ nunc Eracum vulgariter nuncupatur.

Item Castrum montis regalis & Sebe cum pluribus aliis Caltris quorum nomina ignorantur, & hæc terra debet esse filie principis Pipini, & protenditur à Ierusalem per 16. dietas.

Item vallem de mosfa, quæ est pars Idumææ, & hæc est versus Damascum ubi sunt plura Castra & villæ, quorum nomina ignorantur, & debent esse domicilia prædictæ.

Item versus Atton, & versus Nazaret castrum Saporix, quod fuit regis.

Item montem Tabor, & Castrum Burix, quæ fuerunt Abbatis dicti montis.

Item ciuitatem Vaim, ubi olim fuit sedes Episcopalis.

Item Bethsaidam ciuitatem Petri & Andræ.

Item castrum, quod Bellum videre dicitur, quod fuit hospitalis Ierosolymitani.

Item in terra de Gor, ubi fuit Sodoma & Gomorra, castrum quod Marefcalcia dicitur, quod fuit dicti regis.

Item Iericho, quod fuit Abbatix S. Lazari de Bethania, & distat ab hac parte Ierusalem per septem leucas.

Item supra mare Galilææ ciuitatem Tyberiadis, quæ est sedes episcopalis, & protenditur hæc terra per duas dietas, & amplius, & hæc omnia detinet cum pertinentiis suis.

Item versus Arabiam ex hac parte castrum quod dicitur Cauadesuer quod est Fluuus, qui iuxta Tyberiadim fluens,

Fluuio Iordanis iungitur, Dominus autem Tyberiadis est princeps Galilææ.

Item Tyron & Accon versus montanam, Castrum Saphet quod fuit templariorum.

Item Castrum Nouum quod fuit domini Tyronis, quod esse debet filie dicti principis.

Item vadum Iacob quod est templariorum.

Item Cæsaream Philippi, quod Bellinas vulgariter appellatur, & est episcopalis sedes: & debet esse filie dicti Principis, & hæc terra protenditur per vnã dietam supra Tyrum in Caus maximas.

Item Episcopatum Symoden. Castrum, quod Belfeth dicitur, & Canan Belciassem, & protenditur hæc terra per dietam & plus,

In Africa.

Qui colliguntur ex Conciliis Africanis.

Archiepiscopus Tingensis. Septensis. Bugiensis. Fessensis. Cyrenensis, qui dicitur Bonandrensis. Hipponensis.

Archiepiscopus Carthaginensis siue Tunicensis. Tripolensis. Capritanensis. Basilitanensis. Viulensis. Martientensis. Constantinensis. hodie Tagastensis. Abriritanensis. Vticensis. Verensis. Adrumetinensis. Mallyitanensis. Füllculensis. Horocellorum. Aurensis. Rufurensis. Pulquientensis. Baianensis. Baiensis. Sebastianensis. Estuagensis. Calamentis. Madaurensis. Seleniseliatensis. Neopolitanensis. Vsparensis. Laculariensis. Sunensis. Aquisregni. Sitiphensis. Opoensis. Abiritanensis. Icositanensis. Vuilenitanensis.

Ete est sciendum quod in primitiua Ecclesia fuit assignatum & determinatum per dominum Papam, & de consilio fratrum ipsius, quomodo deberent venire ad Ecclesiam Romanam pro soluendo tributo

buto domino Papæ. Et hoc de exemptis intelligitur, & aliarum ecclesiarum Prælati, vel per legitimos procuratores ipsarum Ecclesiarum, Monasteriorum, & locorum aliorum religiosorum seu domorum & de filiis quæ tenent feudum à dicta Romana Ecclesia. Et ita describitur ad soluendum tributum.

Apuli, Italici, singulis annis quando curia est ultra montes: quando verò citra, singulis bienniis.

Gallici prouinciales, Cathelani singulis bienniis quando curia est ultra montes: quando verò curia est citra montes singulis annis.

Theutonici, Vngari, Siculi, singulis bienniis.

Anglici, Hispani, singulis trienniis. Vltimari singulis quadrienniis.

Imperatores Christianorum.

Imperator Romanorum.
Imperator Constantinopolensis.

Reges Christianorum.

Rex Francorum.
Rex Castellæ & Legionis.
Rex Siciliae.
Rex Vngariæ.
Rex Maioricarum.
Rex Armeniæ.
Rex Scotorum.
Rex Daciæ.
Rex Trinacriæ.
Rex Poloniæ.
Rex Suetorum, vel Suetiæ.
Rex Angliæ.
Rex Aragonum.
Rex Portugalliæ.
Rex Nauarræ.
Rex Cypri.
Rex Sardinia.
Rex Norvvegiæ.
Rex Bohemiæ.

In Ibernia.

Catholicus.

Rex Colonienfis Comachiæ.
Rex Minaniæ. Menæ. Cathelina.
Ibi hodie non sunt reges, sed tota Iberniam est sub rege Angliæ.

Isti sunt feudarii Ecclesie Romanæ.

Rex Siciliae.
Rex Ierosolymitan.
Rex Vngariæ.
Rex Sardinia.
Rex Aragonum.

Dominus Clemens Papa V. fecit fratrem Ioannem de monte Coruino ordinis minorum existentem in Domino Tartarorum Archiepiscopum Cambaliensis in Partibus Orientis, & fecit consecrari in curia nouem fratres eiusdem ordinis in Episcopos, quos misit ad partes illas Suffraganeos, & in auxilium ipsius Archiepiscopi, & fuit sibi missum Pallium de Curia, & ordinatum etiam quod esset pro succedere propter loci distantiam.

Domi Ioannes Papa XXII. fecit quendam de ordine Prædicatorum Archiepiscopum.

Soltamen. in partibus Aquilonis, & eodem modo misit sibi septem fratres ipsius ordinis pro suffraganeis, quos fecit consecrari in Curia in Episcopos, & fuit sibi missum pallium successorum, vt supra.

Et est sciendum, quod hodie non sunt plures Ecclesie Patriarchales, seu Episcopales, nisi de nouo crearentur per sedem Apostolicam.

Isti eligunt Romanum Imperatorem.

In primis Archiepsc. Maguntinensis, sacri Imperii per Germaniam Archicancellarius.

Item Archiepiscopus Colonensis, sacri Imperii per Italiam Archicancellarius.

Item Archiepiscopus Treuerensis,

BBb

per regnum Arelatenfis Archicancellarius.

Rex Bohemiæ, qui fuit Dux.

Marchio Brandeburgenfis.

Dux Saxonie.

Comes Palatin. Rheni.

Vnde verfus

Maguntinenfis, Treuerenfis, Colonienfis,

Et Palatinus dapifer, Dux portitorenfis,

Marchio Præpofitus Camera, Pincerna Bohemus,

Hi ftatuunt Dominum cunctis per fecula mundi.

Imperator Roma. debet coronari tribus coronis, videlicet.

Prima Ferrea quæ fignificat potentiam & fortitudinem, & de ifta Corona Ferrea debet coronari per Archiepifcopum Colonienf. in villa, quæ Aquisgrana dicitur, Colonienf. prouinciæ Leodienf. Diœcefis.

Secunda eft de Argento, quæ fignificat, quod in ipfo eft clara iuftitia & munda: & de ifta argentea corona coronatur per Archiepifcopum Mediolan. in Ecclefia Hodotien & eft Mediolan. Diœcefis.

Tertia eft de Auro, quæ fignificat maioritatem & nobilitatem omnium metallorum, vnde per ipfam comparationem debet eſſe in ipſo Imperatore ſemper iuſtitia: & debet eam firmiter ſeruare, & ſemper permittere reddere vnicuique quod ſuum eſt: de ifta corona aurea vltimo debet coronari in vrbe per dominum Papam, in Baſilica Sancti Petri, in altari Sancti Mauritii: in ſignum quod eſt Imperator, & ſub eo ratione ſuæ confirmationis. Vnde dictus Imperator ſtare non debet in vrbe, niſi per vnam noctem poſt ſuam coronationem, & in exitu vrbis aſcendit montem vnum propè Eccleſiam Sancti Petri extra muros per duo millia, qui vocatur mons Maurus, qui quidem mons altior eſt omnibus aliis de contrata dictæ vrbis, & tunc quando eſt in vertice montis eleuans manum, voluendo ſe dicit, omnia quæ videmus noſtra ſunt, & ad mandata noſtra perueniunt. Et ſtatim mittit per vniuerſum mundum, vt ad mandata ſua veniant omnes Barones, & principes Chriſtiani & Pagani totius mundi, qui ſibi debent reſpondere, vt in primo folio Codicis, vbi dicitur omnia quæ videmus noſtra ſunt, continetur.

SEQVI-

SEQVITVR MODO CONVENI-
ENTER VIDERE DE ORDINIBVS, ET RE-
ligionibus Christianitatis, & eorum nominibus per Romanam Ecclesiam
approbatis, & qui ex eis dicantur non mendicantes, & qui men-
dicantes, & qui militiarum, Et primò de non
mendicantibus.

Monachi, Ordo S. Basili, & caput voca-
tur Archimandrita.

Monachi, Ordo Sanct. Benedicti, Gil-
bertus instituit ordinem in Anglia sub re-
gula S. Benedicti.

Monachi, Ordo Cisterciens. Monachi,
Ordo Cluniacens. Canonici, Ordo Præ-
monstraten.

Et istis tribus non additur ordo, Dile-
cto filio Abbati Monasterii Cisterciensis.
Cabilonen. Diocesis, & sic de aliis.

Canonici, Ordo S. Augustini.
Fratres, Ordo sanctæ Mariæ Crucife-
rorum.

Fratres, Ordo Cruciferorum cum stel-
la.

Magister, & fratres hospitalis Sancti
Francisci Cruciferorum cum stella in
pede pontis. Pragensis ordinis Sancti Au-
gustini.

Ioanni priori domus fratrum Sanctæ
Mariæ de Venetijs, ordinis Cruciferorum
Castel. Diocesis.

Frat. Ordo Sanct. Petri Confessoris de
Magella.

Fratres, Dominici Sepulchri ordinis
Sanct. August.

Prioratus domus Sepulchri Domini
ci Calatanbio ordinis Sanct. Augustini
Tirosonensis Diocesis.

Magister & Fratres.

Priori & capitulo Ecclesiæ Ierosoly-
mitan. & Sepulchri Domini ordinis San-
cti Augustini, per fratres dicti Sepulchri,
cuius idem Ioannes frater, & vt asserit,

ordinem ipsum expressè professus est gu-
bernari soliti.

Frat. Ordo Carthusien.

Fratres, Ordo Vallis umbrosæ sub regu-
la S. Augustini degen.

Fratres, Ordo Camaldulen.

Ioanni primi eremit. Camaldulen. ad
Romanam Ecclesiam nullo modo perti-
nentis. Aretin. Diocesis.

Frat. Ordo Grandimonten.

Frat. Ordo fontis Ebrandi sub regula
S. Benedicti.

Frat. Ordo vallis Scholarium, sub re-
gula. Sanct. Aug.

Frat. Ordo vallis caulium mo. Ordo
Fioren.

Frat. Ordo humiliatorum.

Ioanni Præposito domus Pistoriensis
ordinis Humiliatorum.

Frat. Ordo S. Gulielmi sub regula S
August.

Frat. Ordo Siluestrinorum de monte-
fano.

Ordo S. Victoris sub regula Sanct. Au-
gustini.

Ordo de Sempingam.

Inno. VII. Dilecti filii Priori & Con-
uentus Monasterii de Sempingam, per
priorem soliti gubernari, ad Romanam
Ecclesiam nullo modo pertinentis, ordi-
nis Sanct. Gilberti de Sempingam Licol-
men Diocesis.

Ordo Sancta Trinitatis & redemptio-
nis captiuorum, sub regula Sancti Augu-
stini.

Ordo fratrum Beati Pauli primi E-
remitæ, sub regula Sancti Augustini de-
gentium.

Dilecti filii præceptori præceptorie Sancti Antonii in P. Lan. Diocesis.

Ordo Beatæ Mariæ de mercede & redemptione captiuorum.

Ordo Beatæ Mariæ de mercede de capt.

Ordo fratrum de pœnitentia beatorum Martyrum Car.

Ordo Sancti Hieronymi secundum instituta Sancti Augustini, & sunt fratres, & habent priorem, & Conuentum, Monasteria, & sunt in Hispania plura Monasteria.

Ordo Monachorum Eremitarum Sancti Hieronymi, erectus per Martinum V. & sunt Monachi monasteriorum in Hispania, & habent priores, & sunt pauca monasteria ordinis Sancti Benedicti Celsinorum nuncupati.

Fratris tertii ordinis Sancti Francisci de pœnitentia nuncupati, Ioannis Monachi Monasterii Sancti Nicolai Malfitan. ordinis Sancti Benedicti, in quo monachi, secundum instituta Beati Petri Confessoris viuunt.

Mendicantium ordines sunt hi, videlicet.

Ordo fratrum Prædicatorum, Magistro, ac vniuersis Prædicatorum.

Ordo fratrum Eremitarum Sancti Augusti.

Priori generali fratrum Eremitarum S. Augusti.

Ordo fratrum Beatæ Mariæ de monte Carmelo.

Ordo fratrum seruorum Sancti Mariæ ordinis Sancti Augustini.

Priori generali, & fratribus seruorum Sancti Mariæ, ordinis Sancti Augustini.

Priori prouinciali fratrum seruorum Sancti Mariæ, ordinis Sancti Augusti patrimonii Beati Petri in Tuscia secundum morem dictorum fratrum.

Ordo fratrum Minorum.

Sorores viuentes sub Cura fratrum Prædicatorum.

Vide in circulo ea que de bonis, in quinque no.

Sorores viuentes sub cura fratrum Minorum, ordinis Sancti Clare.

Sorores pœnitentium Beatæ Mariæ Magdalene. ordinis Sancti Augustini.

De ordinibus militiarum.

Ordo Sancti Ioannis Hierosolymitani.

Ordo Sancti Mariæ Theutonicorum.

Ordo militiæ Sancti Iacobi de Spata in Hispania.

Ordo militiæ Caltrauensis sub regula Cisterciensium.

Ordo militiæ Iesu Christi.

Abbas & conuentus monasterii Sancti Spiritus prope Sulmonam, ad Romanam Ecclesiam nullo medio pertinentis, ordinis Sancti Benedicti Velluenfis, Diocesis, cuius Beatus Petrus de Murrone extitit institutor.

Abbas & Conuentus Beatæ Mariæ de monte Oliueti, ordinis Sancti Benedicti Aretin. Diocesis. Vel, sic Monasterii & cat. Sancti Oliueti nuncupati.

Sancti Ioannis Ierosolymitani sub regula Sancti Augustini & S. Mariæ Theutonicorum.

Magistro hospitalis Sancti Ioannis Ierosolymitan. & Conuentui Rhodi hospitalis eiusdem Colocen. Diocesis.

Sancti Iacobi de Spata Caltrauen. ordinis S. Aug.

Magistro & fratribus militiæ hospitalis Sancti Thomæ martyris Camarien. Accon.

In bulla Alex. IV. Sancti Thomæ Magistro & fratribus hospitalis Sancti Thomæ martyris Acconen. in bulla l. xx.

Conuentus est in monasterio Castri Beatæ Mariæ de Montesia d. ordinis Valent. Diocesis.

Militia Beatæ Mariæ de Muntesia. & Sancti Gregorii Cistertien. ordinis.

Magistro & fratribus hospitalis Sancti Iacobi de Alto passu. Romanæ Ecclesie immediate subiecti, ordinis Sancti Augusti. Luca.

Lucaniensi Diocesis. Dilectis in Christo filiabus Priorissa & conuentui monasterii de Xixena, per priorissam soliti gubernari, ordinis Sancti Augustini Illerdensis diocesis sub cura & secundum instituta fratrum S. Iohannis Ierosolymita degentibus.

Ordo fratrum S. Lazari sub regula S. Augustini degentium.

Dilecto filio A. de Corduba generali magistro hospitalis Sancti Lazari Ierosolymitan. ordinis Sancti Augustini, Cum idque generalis magistratus.

Ordo fratrum Sancti templi Domini sub regula Sancti Augusti degen.

Ordo fratrum Cruciferorum cum stella.

Intitulatio mulierum Ecclesiarum vel religiosarum.

Maria monialis monasterii monialium Sancti Nicolai, ordinis Sancti Augustini, sub cura & regimine fratrum predicatorum degent.

Priorissa & conuentus monasterii per priorissam soliti gubernari, ordinis Sancti Augustini sub cura & secundum instituta fratrum ordinis Prædicatorum, quibus ex Apost. sedis privilegio licet, dicitur habere facultates.

Dilectæ in Christo filie vniuersæ mulieres poenitentes nuncupate in domo Sancti Hieronymi oppidi Viennen. Pataviæ. Diocesis.

Dilectis in Christo filiabus, Abbatissis & Conuentibus monasteriorum monialium inclusarum siue ordinis Sanctæ Clare siue Sanctæ Damiani siue minorissæ dicantur.

Dilecti filii Canonici, & dilectæ in Christo filie canonicæ secularis Ecclesiæ Asindæn. in qua certus numerus Canonicarum existit, Golonen. Diocesis.

Abbatissa, & conuentus, ac fratres, & sorores monasterii, siue domus in Marien-

tione ordinis Sancti Augustini. Sancti Saluatoris nuncupati Suermen. Diocesis.

Pro parte dilectæ in Christo filie Abbatissæ Monasterii Thoren. ordinis Sancti Benedicti Leodien. Diocesis, in quo etiam præter dilectas in Christo filias inibi Canonissas ipsa duntaxat Abbatissa dictum ordinem expressè profiteri consuevit, aliqui seculares clerici. Canonicatus, & præben. ibidem obtinentes, ac capitulum insimul facientes, fore noscuntur, nec non Capituli huiusmodi petitio continebat. Ad collationem etiam dilectarum in Christo filiarum Abbatissæ, & Canonissarum ac dilectorum filiorum Præpositi, Decani, & Capituli, singulorumque canonicorum & personarum secularis & collegiatæ Ecclesiæ sanctæ Gertrudis Nisellen. Leodien. Diocesis in qua præter easdem Abbatissam & Canonicas nonnulli Canonici seculares huiusmodi capitulum inibi facien. fore noscuntur communiter vel diuim pertinere.

DE MONETARVM valore.

Libra Turonensium paruorum valet ducatum vnum auri de camera.

Libra Turonensium monetæ in Francia. Tres libræ faciunt ducatos duos.

Libra Maioricen. Tres libræ faciunt duos ducatos.

Libra Barchinonen. Iacensis. Valentini. quælibet libra ducatum vnum.

Libra monetæ Normandiæ, Tres libræ valent duo scuta non antiqua.

Libra monetæ Britannicæ valet minus vno ducat. quia x lib. valent duca. viij.

Libra Parisien. valet modicum minus libra Britannicæ, & modicum plus monetæ Franciæ.

Libra monetæ Sterlingorum in Scotia. valet duca. duos cum dimidio.

Libra monetæ vsualis in Scotia valet:

Vile in quædam...

Prædicatorum...

hæc...

ducatum vnum auri, & tres libræ similes valent tres ducatos, qui faciunt vnam libram sterlingorum. Et tunc componuntur lib. sterlin. ex compositione antiqua ad duca. duos cum dimidio Reuera, vt intellexi, valet ducatos tres.

Libra Sterlingorum in Anglia, valet ducatos sex, tamen ad duca. quatuor.

Libra monetæ Meten. valet ducatum vnum auri.

Libra monetæ Flandriæ valet duca. tres.

Franchus in Francia, tres franchi faciunt ducatos duos.

Floreni tres auri de Aragonia, valent ducatos duos.

Florenus Renen. auri valet grossos Papales octo, & computantur in Cam. Apostolica quatuor floreni, pro tribus ducatis.

Florenus Sabaudia valet baiocchos ii. duo floreni cum dimidio, & vnus grossus Sabaudia facit ducatum vnum.

Floreni septem Rhenen. ad taxationem xl grossorū monetæ Flandriæ pro quolibet, faciunt ducatos quatuor.

Floreni tres regni Navarra valent ducatum vnum auri.

Floreni tres monetæ prouinciæ faciunt ducatum vnum.

Marcha sterlingorum in Anglia valet ducatos quatuor.

Marcha sterlingorum in Ibernia valet ducatos duos cum dimidio.

Marcha argenti valet ducatos quinque auri de camera.

Marcha argenti puri valet ducatos sex similes.

Marabatini in Hispania cccc. faciunt ducat. vnum auri, tamen solet augeri, & minui pretium. mille Marabatini. valent ducatos duos cum quart. iij. altetius ducati.

Scutum antiquum Franciæ valet ducatum vnum.

Scutum nouum auri Franciæ valet ducatum vnum, minus vno grosso Papali, & sic computantur in Cam. Apostolica.

Salurrin. valet ducatum vnum auri.

Vncia valet ducatos sex auri.

Florenus Carolen. valet medium duca. Floren. Brabandæ valet medium ducat.

F I N I S.

